MONUMENTUM
SIVE
COLUMBARIUM
LIBERTORUM ET SERVORUM
LIVIAE AUGUSTAE
ET CAESARUM.

MONUMENTUM
SIVE
COLUMBARIUM
LIBERTORUM ET SERVORUM
LIVIAE AUGUSTAE
ET CAESARUM

Romae detectum in Via Appia. Anno cIↃ.IↃ.cc.xxvi.

AB

ANTONIO FRANCISCO GORIO

PRESBYTERO BAPTISTERII FLORENTINI

Deſcriptum, & XX. Aere inciſis Tabulis illuſtratum

ADJECTIS NOTIS

CLARISS. V. ANTONII MARIAE SALVINII.

Num. aer. Musei Victorii Romae.

FLORENTIAE. CIↃ.IↃ.CC.XXVII.

TYPIS REGIAE CELSITUDINIS

Apud Tartinium, & Franchium. *Super. Permiſſu.*

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

http://www.archive.org/details/monumentumsiveco00gori

Ex Ebore ant: Mus. Victorii Rom.

ILLUSTRISS. REVERENDISS. DOM.

D. MARCO ANTONIO ANSIDAEO

ARCHIEPISCOPO.

EPISCOPO PERUSINO. Pontificii Solii Aſſiſtenti, S. Romanae, & Univerſalis Inquiſitionis Aſſeſsori, Signaturae Gratiae Decano.

ANTONIUS FRANCISCUS GORIUS

CUM res nulla ſit, quae magis alliciat homines ad amandum quam Virtus, qua nihil praeſtantius, nihil pulchrius, nihil amabilius eſſe poteſt; cum propter virtutem, & probitatem, ut ait Romanae eloquentiae prin-

ceps

ceps Cicero, eos etiam quos numquam vidimus diligamus; haudquaquam miraberis, Amplissime Praesul, *ſi ſplendore, ac famâ tuarum virtutum maxime excitatus, eximium tandem erga Te obſequium, ac voluntatem meam, ingenii aliquo monimento declarare voluerim. Qualis enim quantuſque Vir ſis, probe mihi compertum eſt, non ex vulgi laudibus, quod interdum fallitur, ſed ex doctiſſimorum Virorum editis elogiis, quibus Te exornarunt; vel ex eorum ſapientum vocibus, qui Te intime norunt, egregiaſque animi tui dotes, in Urbe omnium principe diutius perſpexerunt, atque ſunt admirati; inter quos non poſtremum ſibi vindicat locum Ferrantes Comes Capponius, Senator ampliſſimus, qui ad Te colendum optatum mihi aditum praebuit. Quotiens enim, ut ingenue fatear, ab amatoribus verae ſolidaeque Virtutis, in cotidianis eruditis ſermonibus Te praedicari, & ad coelum ferri audiebam; laudari pietatem tuam in Deum ſingularem, prudentiam atque juſtitiam incomparabilem, inſignem animi candorem, inculpatos mores, innocentiam, gravitatemque admirabilem, ſummâ cum humanitate conjunctam; laudari praeclariſſimam divini humanique Juris ſcientiam, miram dicendi vim, ac ſuavitatem, qua omnium animos in tui obſequium, & admirationem rapis; multiplicem doctrinam, legumque interpretandarum peritiam, qua celeberrimas Deciſiones, ex tua agnatione Cl. V. Alexandri Benincaſae Rom. Rotae Auditoris, Patricii Peruſini, Tibi inſcriptas in optimum lumen, atque ordinem multo labore digeſſiſti: quotiens, inquam, quae maxima, ac veriſſima tuarum laudum eſt, & cum paucis comparanda, Te eſſe intelligebam* Juſtum, & tenacem propoſiti Virum, *Juſtitiae Vindicem, ac defenſorem acerrimum; venerandae Antiquitatis, penitioriſque eruditionis, & literaturae cum ſacrae, tum profanae, omniumque optimarum artium, ac*

diſci-

diſciplinarum cultorem ſummum, ac praeſtantiſſimum; inſtructo ad id Muſeo, quod in deliciis habes, theſauris eruditae Vetuſtatis locupletiſſimo; & hoc amplius de ſtudioſis, clariſque Viris, de Chriſtiana Republica, de Purpuratis Romanae Eccleſiae Principibus, qui Te res graviſſimas enarrantem identidem audiunt, de Apoſtolica Sede, de Religione, cujus maximi momenti negotia tractantibus per decem jam annos aſſides, optime meritum; dudum a Cognitionibus Signaturae Juſtitiae, & Sacrae Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum a Secretis; aliiſque conſpicuis Eccleſiaſticis muneribus, ſumma cum laude, honorifice functum; denique quum Te eſſe didiciſſem Romanae Eccleſiae, & Aulae inſigne decus, & ornamentum: geſtiebam animo, mihique prae gaudio temperare ſatis non poteram, ex eo tempore praeclare admodum de me, praeclare de meis ſtudiis actum cogitans, ſi partis aliquando ingenii mei laboribus, tuoque ſplendidiſſimo nomine inſignitis, me totum perpetuo Tibi vovere, tuoque ampliſſimo patrocinio frui contigiſſet. In hanc ſpem mirifice poſtea ſum excitatus, quum cognovi Te tribus Summis Pontificibus carum admodum fuiſſe, utpote Veritatis propugnatorem eximium, aequive ſervantiſſimum, qua laude tantopere emines; adeo vero placuiſſe Pontifici Optimo Maximo BENEDICTO XIII, *tuarum virtutum, ac meritorum aeſtimatori ſapientiſſimo, ut ſtatim ſuſcepto univerſi orbis regimine, Te, omnium plauſu, Damiatae Archiepiſcopum, ac poſtea* PERUSII *tuae inclytae Patriae Epiſcopum renuntiarit; atque in dies in majoris dignitatis, & gloriae faſtigio Te collocatum iri omnes ſperent. Neque hîc ego nobiliſſimae tuae Gentis decora, majorumque tuorum geſta praeclara commemorabo, quum in Peruſinis Hiſtoriis diſertius celebrentur. Difficile ſiquidem dictu eſt, an majorem ſibi laudem literarum ſtudio, &*

amore,

amore, quorum & Tu ipſe exemplar es abſolutiſſimum, vel armorum, egregiorumque facinorum gloriâ compararint. Nemini enim ignoti eſſe poſſunt, ut paucos è recentioribus referam, SCIPIO ANSIDAEVS *Sacrae Hieroſolymitanae Religionis Eques ſplendidiſſimus, & proavi tui frater; cujus animi virtutem, ac gloriam Hiſtoriae monimenta teſtantur;* BALTHASSAR ANSIDAEVS, *avus tuus clariſſimus, Praepoſitus Bibliothecae Vaticanae, eruditione non minus quam pietate conſpicuus; item* JOSEPH ANSIDAEVS, *Pater tuus, Vir omni laude digniſſimus,* COSMI III. *Magni Ducis Etruriae Nobilis a Cubiculo, qui Regiam Etruſcam Aulam praeſtantium virtutum exemplo condecoravit; quique ad evellendas penitus è nobilium hominum animis Chriſtiano nomine indignas ſimultates, & contentiones, aurea vulgavit praecepta; quae meus Petrus Andreas Andreinius, ejuſdem ſcientiae conſultiſſimus, atque ut de Auguſto dictum refert Suetonius,* amicitiarum optimus conciliator, & fautor, *cum ſapientibus viris magno in pretio habenda identidem praedicat. Quare gratulandum mihi ſummopere video, qui Te tantâ virtute praeditum, tantis meritis inſignem, ſtudiorum meorum Fautorem eximium, amplificatoremque optatiſſimum ſim conſequutus. Nec minimum vereor quin Tibi gratiſsimum eſſe debeat hoc mearum vigiliarum munuſculum, quod in perennem obſequii erga Te mei ſignificationem animo libens dedico, atque commendo. Gaudebis enim, ut ſpero, non mediocriter tecum ipſe, quum cernes ab oblivione, & ab interitu vindicatum celeberrimum, atque ornatiſsimum illud aureo aevo conſtructum* MONUMENTUM, *quod nuper in Via Appia detectum eſt; quod plane ſi, ut par erat, ſtetiſſet, eoque prorſus modo uti primum eruditorum oculis patuit, atque ut in hoc Volumine omni ſuo cultu integrum peraccurate repraeſentatur;*

neque

neque a barbaris hominibus, & a Muſis alienis, avaritiae ſtudio direptum, ac, non ſine omnium horrore, penitus deletum fuiſſet, profecto eſſe poterat omnium ſeculorum, omniſque poſteritatis admiratione dignisſimum. Quamvis enim Libertorum, ac Servorum LIVIAE AUGUSTAE, & CAESARUM *fuerit conditioni convenienter extructum, tamen quia omnium antea effoſſorum elegantisſimum eſt, pulcherrimiſque ornamentis valde refertum, praecellentem quamdam priſcae Romanorum gloriae, & in tenujoribus quoque operibus incomparabilis magnificentiae ſpeciem, & exemplum omnium mentibus ingerit praeſtantisſimum; multaque ſunt quae ex his pretioſis omni aevo reliquiis, literario orbi hactenus incognita colligi potuere; quae quidem a ſapientibus viris digna habita ſunt, ut in iiſdem illuſtrandis, atque explicandis plures Antiquitatis ſtudioſi ingenio, & eruditione ſua ſedulam operam navarent. Interim, quae tua humanitas eſt,* OPTIME, AC PRAESTANTISSIME PRAESUL, *(utinam liceat quamprimum Te alio auguſtiori nomine compellare!) hos ingenii mei qualeſcumque fructus benignâ, ac ſerenâ fronte excipere digneris; atque, ut non confido, me Tibi parem in praeconio Tuae Virtutis tribuendo, ullo tempore futurum; ita obſequio, & amore nemini umquam ceſſurum, quod fauſtum felixque ſit, ex animo ſpondeo.*

Florentiae VIII. *Kal. Septembr.* CIƆIƆCCXXVII.

MAECENATUM

NOMINA

Quibus aere inciſae Tabulae dicatae.

TAB. I. Reverendiſs. P. M. F. Salvator Aſcanio Ord. Praed. Sacrae Theologiae Magiſter, nominatus Archiepiſcopus Brunduſinus ad Adriaticum, & Epiſcopus Caſtri-Maris in Campania, nec non Catholici Hiſpaniarum Regis apud Magnum Etruriae Ducem Ablegatus.

TABULA II. D. Julius Eques Morelli, Patricius Florentinus.

TABULA III. D. Bindus Ferdinandus Buonaparte J. C. & Vicarius Gener. Miniatenſis.

TABULA IV. D. Hermolaus Piſanus, Senator, ac Patricius Venetus.

TABULA V. D. Jacobus Superantius, Sebaſtiani Proc. Fil. Laurentii Eq. & Proc. Nep. Patricius Venetus.

TABULA VI. D. Thomas Dereham de Dereham Magnae Britanniae Baronettus, Regiae Societatis Socius.

TABULA VII. D. Johannes Baptiſta Comes Caſottius, Canonicus Pratenſis, Eccleſiae Imprunetanae P. Del.

TABULA VIII. D. Philippus Martellius, Patricius Florentinus.

TABULA IX. D. Camillus Antonius, Comes, Senator Buccaferreus, Patricius Bononienſis.

TABULA X. D. Octavius Maria Abbas Dinius, Patricius Florentinus.

TABULA XI. D. Gregorius Bajulivus Redius, Patricius Arretinus.

TABULA XII. D. Curſus Abbas Riccius. Patricius Florentinus.

TABULA XIII. D. Petrus Philippus Eques Strozius, Caroli Thomae Fil. Patricius Florentinus.

TABULA XIV. Reverendiſs. P. M. Gerardus Capaſſius Flor. Theologus, Exgeneralis Ord. Servorum B. M. Virginis.

TABULA XV. D. Cerchius Dominicus Cerchi Eques, Senator, & Patricius Florentinus.

TABULA XVI. D. Dantes Catellini A Caſtilione Marchio, Eques, & Patr. Flor.

TABULA XVII. D. D. Praepoſiti Bibliothecae Roncioniae Pratenſi.

TAB. XVIII. D. Franciſcus Senator Gondius, Patricius Florentinus.

TABULA XIX. D. Joſeph Smith, Anglus.

TABULA XX. D. Joſeph Bondelmonti Franciſci Eq. Fil. Patricius Flor.

PAG. XXV. D. Gabriel Abbas Marchio Riccardius, Patricius Florent.

PRAE-

Ex antiquo Marmore in Coenobio SS. Rufinae et Secundae Romae

PRAEFATIO.

OMNIGENAE eruditionis, maximaeque voluptatis expers eſt, qui praeclara VETUSTATIS MONUMENTA non colit, & mirifice eorum cognitione non delectatur. Nihil enim eſt quod non doceant; nihil quod ad illuſtrandos gentium ritus, ad optimos auctores Graecos, & Latinos, praeſertim Hiſtoricos accuratius enucleandos, ad univerſam Ethnicorum Theologiam probe intelligendam, ad omnium denique diſciplinarum apparatum copioſe, ac feliciter amplificandum conferre non poſſint. Sed de laudibus ANTIQVITATIS, ac de veteris aevi reliquiarum tum Eccleſiaſticarum, tum profanarum ſtudio, politiſſimoque viro dignâ cognitione, haud opportunus hîc agendi locus. In perennem harum priſcarum lautitiarum laudem illud dixiſſe ſufficiat, hoc ſeculo vere aureo, & cum Auguſteo comparando, ubique gentium adeo coli, & in dies magis magiſque florere antiquarum rerum uberrimum, jucundiſſimum, & utiliſſimum ſtudium, ut jam non a ſolis tenuioribus hominibus, verum etiam a ſummis Viris, Principibus, & ab ipſis Regibus in amore atque in deliciis merito habeatur. Hi enim,

quam-

quamvis immenſis opibus abundent, nullos ſe habere theſauros arbitrantur, ſi theſauris careant venerandae Antiquitatis; parumque mereri de optimis artibus, ac diſciplinis, quas regiis opibus fovent, ſi ad hos ditiſſimos inexhauſtae eruditionis fontes, ad haec inſignia, & certa Hiſtoriae lumina, ac fundamenta illuſtranda doctos viros non accendant, praemiiſque excitent ampliſſimis. Votis praeſtantium virorum, ac literatorum ipſa quoque Natura, & ipſe Urbium, ac Regnorum Genius reſpondet, qui in haec ampliſſima ſtudia ſymbolam ſuam cotidie, ut ita dicam, confert; & ignotos, ac per tot ſecula in terrae viſceribus conſepultos antiquorum monumentorum theſauros, in lucem, *& in apricum*, ut ait Horatius, in dies profert. Frequenter audimus eruta variis in locis vetuſta, ac praeclara artificum opera, Numiſmata, Gemmas, Statuas, Toreumata, Idola, Sepulcra; ipſaque Urbium Regina ROMA, in qua ſedem ſuam Antiquitas ipſa, & Magnificentia conlocavit, novi ſemper aliquid affert, quod incomparabiles eruditionis opes mirifice augeat, amplificet, ornet. Quare gratulandum nobis eſt, quibus optata ſaepius a majoribus noſtris ea FELICIA TEMPORA venerunt, in quibus inventis hiſce Antiquitatis divitiis, quarum lucem tot illuſtres omni aevo Viri non aſpexerunt, paene omnis inſcitiae caligo depulſa fuerit; quaeque illis incognita fuere, literario orbi hoc tempore ſint clariſſima, & magnorum virorum lucubrationibus aeternitati conſignata: quae profecto, ut verbis utar Ovidii, (1)

——— nec Jovis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetuſtas.

Haec ipſa tempora jamdudum auguratus eſt, aliud agens, Latinorum Poëtarum Princeps Virgilius, qui ita cecinit; (2)

Scilicet & tempus veniet, cum finibus illis
Agricola incurvo terram molitus aratro,
Exeſa inveniet ſcabra robigine pila;
Aut gravibus raſtris galeas pulſabit inaneis,
Grandiaque effoſſis mirabitur oſſa SEPULCRIS.

Mirandum ſane in Via Appia, olim omnium celeberrimâ, Romanorum mauſoleis, & ſepulcris ornatiſſimâ, nuper inventum eſt Monumentum, ſive Columbarium Libertorum, Servorumque LIVIAE AUGUSTAE, & CAESARUM, quamplurimis Ollarum Titulis, Inſcriptionibus, Aris, Urnis, Sarcophagis anaglyphico

(1) In fine Metamorph. (2) Georg. Lib. I. v. 493.

phico opere pereleganter ſculptis, muſivo opere, parergis, emblematis, monſtris, quae nos *ſlucchi*, & *grotteſche* patrio ſermone appellamus, tectorio opere, aliiſque eximiis ornamentis valde inſigne, cultorumque omnium Antiquitatis aſpectu digniſſimum; cujus antiqua ſupellex Sculpturae quoque, & Architecturae praeſtantiſſimis artibus non parum lucis conferre poteſt. Ex hoc pariter colligi poteſt quanta fuerit DOMVS AVGVSTAE majeſtas, ſplendor, & magnificentia; quam admirabilis ſervitiorum ordo, ac diſciplina; quanta CAESARVM, aliarumque Auguſtarum Feminarum, praecipuae vero LIVIAE AVGVSTAE amplitudo, faſtus, gravitas, potentia; quibus tot Servorum Libertorumque paene infinita agmina ſerviebant, varias in claſſes diſtincta, variiſque miniſteriis deſtinata; quorum quamplura, quae ad hoc tempus eruditis incognita fuere, quaeque non mediocriter illuſtrant Romanae Hiſtoriae monumenta, per tot ſecula tenebris damnata, in dias luminis oras nunc emergunt, ac prodeunt. Nihil enim, quod ſciam, de honoribus Libertis collatis, de Immunitate, de Ingenuitate Libertis donatâ, de cura a Regionibus Urbis iiſdem demandatâ, hactenus memoriae proditum eſt; atque hîc plures Liberti HONORATI, IMMVNES, INGENVI, A REGIONIBVS VRBIS DECVRIONES, & PROCVRATORES laudantur. Plures item libero homine digniſſimis artibus operam navaſſe celebrantur, & in Auguſta Domo fuiſſe dicuntur A STATVIS, A TABVLIS, AD IMAGINES, PICTORES, INAVRATORES, AVRIFICES, MEDICI, CHIRVRGI, COLORATORES, COMOEDI, LECTORES, LYRISTAE, AMANVENSES. Pluribus officiis DECVRIONES praepoſiti, qui aliis ſub ſe praeeſſent, Decurionatu quoque inſignitae Feminae, ut alia inferioris ordinis miniſteria, & officia praeteream; quae profecto magnae, ac non minimâ ex parte novae eruditionis ſeges quanti ſit facienda nemo non videt. Ex his Medicorum LIVIAE AVGVSTAE nomina diſcuntur, inter quos memoratur TYRANNVS, M. LIVIVS BOETHVS, Medicorum Decurio; quique aliis Medicis, quos ceteris Servis anteponit Juſtinianus (1) tum dignitate, atque ut ita dicam, principatu, artiſque ſcientiâ eminebat SVPRA MEDICOS. M. LIVIVS ORESTES; item HILARVS MEDICVS. CHIRVRGVS, ut alios omittam Aliptas, Jatraliptas, Coloratores, Unctores, Thermularios, & exoticorum unguentorum Curatores. Ex his de-

(1) *L. In communes* 1. *§. Ne autem* 5. *Cod. de Comm. Serv. manum.*

denique intelligimus Malchionem fuiſſe PAEDAGOGVM DECVRIONEM DRVSI CAESARIS optimi, ac fortiſſimi Principis, probiſque moribus, & praeceptis eum inſtituiſſe; Hymnum PAEDAGOGVM IVLIAE GERMANICI filiae extitiſſe; atque adeo in omnibus paene ſepulcralibus Titulis aliquid novi ſummâ cum jucunditate perdiſcimus. Eorum vero Servorum, ac Libertorum, Servarum Libertarumve, quae corporis curam, quoad cultum, & ornatum habebant, eorum qui rebus ſacris praeerant, vel in triclinio potoria, vel eſcaria aurea atque argentea vaſa inſtruebant, & miniſtrabant, vel oblectamenta cujuſcumque generis parabant; opes, & magnificentiam auguſtae ſupellectilis oſtentabant, & cuſtodiebant; purpureas pretioſas veſtes, paenulas, margaritas, thura ad ſacrificia curabant, vel domo egredientes Principes comitabantur ſequebanturve, quam magnus, ac paene immenſus numerus! Nullum non artificium Servorum operâ expediebatur, nullae non liberales artes, & ſtudia Servi profitebantur: quae quidem quodam ordine, ac nexu, inter ſe inferius exponuntur; quamvis in Monumento, ſive Columbario nulla majoris dignitatis, & officii ratio habita fuerit, ſed promiſcue nulloque ordine per parietes ſepulcrales omnes Tituli Servorum, ac Libertorum diſpoſiti fuerint.

Verum hoc ipſum Monumentum, cui per tot ſecula aliud ſimile Roma non protulit, quodque in AVGVSTAE DOMVS gloriam, & decus, ad vivacem poſterorum recordationem, integrum, illaeſum, omnique ſuo cultu exornatum, ut inventum eſt, ſervari debebat, quorumdam hominum maleferiatorum certante avaritiâ cum egeſtate, immaniter poſtea dirutum eſt, ac paene deletum: perelegantes Tituli, de quorum ingenuitate, ac ſinceritate dubitare nemo poteſt, fere omnes cum è parietibus oſcitanter, & tumultuario opere refigerentur, miſere fracti: quos quidem eo prorſus modo rapraeſentare voluimus, addito coronidis ornamento è plaſtico opere, quo ſupra ſingulos loculos, ſive Columbaria perbelle ornabantur; omnia denique ſusque deque confuſa, labefactata, & omnibus qui volebant vendita; adeo ut hoc tempore eo in loco vix aliquod veſtigium tam praeclari, ac magnifici Aedificii ſuperſit, vel ſi ſuperſit, non ſine lacrymis ab eruditis viris conſpici poſſit.

Id quum primum intellexiſſet priſcarum omnium eruditae

An-

Antiquitatis memoriarum eximius admirator, & cognitor Petrus Andreas Andreinius, Patricius Florentinus, antequam hoc celebre Monumentum iniqua fata ſubiret, Franciſcum Equitem Victorium, Romae degentem, magni Petri Victorii Patricii, ac Senatoris Florentini, de literaria Republica optime meriti adnepotem, quem honoris cauſsâ nomino, jamdudum ſibi familiariſſimum, per epiſtolas amantiſsime monet, orat, obſecratque ne pro communi in venerandam Vetuſtatem amore, tam inſignis Sepulcri memoriam penitus excidere, atque aboleri ſinat; Pictores, & Architectos eximios velit eligere, qui univerſum aedificium ſcrutentur, metiantur, delineent diligentiſsime; vetera omnia Anaglypha, & elegantiſsimos Sarcophagos, quicquid denique in eo invenerint antiqui, ac praecellentis operis, accurate ſibi excipiant; ipſum quoque rem ſibi facturum gratiſsimam ſi omnes Ollarum Titulos, & Inſcriptiones, eâ qua ſolet diligentiâ, ex archetypis velit exſcribere, omniaque è miſerabili jam proxima clade eripere; optare ſe hujuſce ornatiſsimi Monumenti memoriam in ſuo Muſeo exſtare ſempiternam.

Votis Andreinii perquamlibenter annuit Victorius; veteres omnes Ollarum Titulos, quotquot reperire umquam potuit, accuratiſsime ex prototypis deſcribit; Orthographiae, Ichnographiae, Scenographiae aliorumque omnium inſignium monumentorum delineandorum curam commendat amico optimo Equiti Hieronymo Odam ex Ordine Conſtantiniano S. Georgii, Sereniſs. Antonii Farnesii Parmae, ac Placentiae Ducis Honorario a Cubiculo Aulico, antiquarum rerum ſtudio, & amore flagrantiſsimo, atque in delineandis obſervandiſque vetuſtis eximiis operibus, ut eruditis notum eſt, peritiſsimo; qui exquiſito labore XX Tabulas, quas afferimus, adornavit; omnemque priſcam ſupellectilem, qua ubique hoc volumen condecoratur, genio ſuo indulgens, inſtruxit.

Has Auguſtei aevi, veteris elegantiae, & eruditionis acceptas opes, admodum laetus Andreinius in ſui Muſei ornamentum dicavit. Verum paullo poſt increbreſcente rumore, ac tandem famâ ubique pervulgatâ, hujus elegantiſſimi Sepulcreti, in ejus rei teſtimonium, vix rudera relicta fuiſſe; omnia ſitu mota, confracta, diſtracta, direpta; animo ſecum agitare cepit eruditis Viris rem ſe facturum gratiſſimam, bonoque litera-

literariae Reipublicae ceſſuram, ſi hujuſmodi Monumentum quamprimum in publicam lucem prodire faceret, quod plane inter domeſticos parietes non ſine piaculo occultari poſſe videbatur. Interim omne conſilium ſuum, eâ qua ſolet humanitate, mihi aperit; ad hunc laborem libenti animo capeſſendum, Genioque ſuo litandum vehementiſſime accendit. Praeter Inſcriptiones, ac ſepulcrales Titulos omni eruditione refertos, & Tabularum omnium apparatum, familiares exhibet epiſtolas Equitis Victorii, eâ occaſione ſibi miſſas; quae in hoc Monumento deſcribendo, magno mihi adjumento eſſe poſſent. Addit praeterea Clariſſimi, ac Doctiſſimi Viri Antonii Mariae Salvinii in Servorum Libertorumque Nomenclaturam, quam è Graeco fonte illuſtravit, lectiſſimas Notas, tum ad diſtinguendos Servos, ac Libertos a Servabus Libertabuſque, tum ad lucem meis lucubrationibus adjiciendam valde utiles: denique jubet, ut praeclara omnia monimenta meis quoque obſervationibus illuſtrem; quod eo, ut vides, modo factum a me eſt, amice Lector. Licet enim caelatis jam aliquot Tabulis, cenſorumque calculo probatis notis, & obſervationibus, ut in lucem prodirent, audiviſſet Andreinius illuſtriſſimum, ac Reverendiſſimum Praeſulem Franciſcum Blanchinum Veroneſem, Summi Pontificis Benedicti XIII Praelatum Domeſticum, in hoc Monumento illuſtrando, & quantocyus edendo ſedulo incumbere; tamen ab incepto opere nullo modo ceſſandum cenſuit, ſed expectandum in tanti viri obſequium, ut ejus Opus in lucem primum prodiret, quod noſtrum paullo poſt ſubſequeretur. Neque hîc ſilentio praeterire poſſum eximiam ejuſdem Clariſſimi Praeſulis in me voluntatem, qui cum ſuperiore anno, autumni tempore Florentiae moraretur, auſpice Sereniſſima Violante, Etruriae Magna Principe, ac Senenſis Ditionis Gubernatrice, quae ad eum omni obſequio proſequendum me miſit, ex eo tempore omnis benevolentiae, omniſque officii honore cumulavit, donavitque me edito praeclaro ſuo Opere, patrio ſermone conſcripto; quem ego Virum hoc nomine, & propter claram, teſtatamque omnibus doctrinam, ac probitatem ſummopere ſemper ſuſpiciam, & colam.

Non igitur te latet, benevole Lector, cui debeas hujus Operis laborem, cui editionem, cui exitûs curam. Nihil profecto

fecto in eo exornando ſedulitatis, & diligentiae praetermiſſum eſt; quod etiam pluribus aliis ineditis Inſcriptionibus, eximiiſque monimentis, praeſertim ex locupletiſſimo Muſeo Victorio Romae opportune ubique illuſtrarum conſpicies. Cur vero inſcripſerim *Monumentum, ſive Columbarium Libertorum, & Servorum LIVIAE AVGVSTAE, & CAESARVM* inferius exponam [1]. Salvinianis Adnotationibus in fine literam *S* majorem adſcripſi, ut a meis obſervationibus, notiſve diſtinguerentur, quibus nulla ſigla appoſita eſt.

Tabulas omnes aere ſculpſit peraccurate Ferdinandus Ruggierius Florentinus, egregius Architectus, & Chalcographus, qui optime de Patriae gloria meritus eſt, editis jam praeſtantium Architectorum operibus, quae Florentina praeclara Aedificia exornant; pluribus voluminibus ea complexus, quae jam ex his praelis Regiae Celſitudinis Magni Ducis Etruriae prodiere. In his quoque noſtris Tabulis excudendis ſedulam operam navavit R. P. Antonius Lorentinius; quorum diligentiam, & ſtudium non ſine laude hîc commemorandum eſſe duxi. Quinque primae Tabulae ad probe intelligendas omnes MONVMENTI partes, proportiones, menſuras, ſymmetriam, ordinem, atque elegantiam pertinent. His uſus ſum in Deſcriptione, ut totum Aedificium primùm univerſo ſuo complexu ante oculos ponerem, ac deſcriberem, deinde per ſingulas partes illuſtrarem: diſtinctâ Deſcriptione, ſeu Diſſertatione in Paragraphos XIV, in quibus quid ſingulatim obſervetur praepoſitus Index oſtendit. In Tabula XVIII. lit. A coronae majoris modulum, quae univerſum Sepulcrum ambiebat, praecipuum aedificiorum ornamentum, ut eam appellat Vitruvius, [2] Serlium, alioſque Architectos imitati, obliquâ facie dedimus. Tabula XX aedicularum, ſive columbariorum per parietes miro ordine, ac proportione diſpoſitorum exhibet ſchema, Ichnographiam, ac Scenographiam; Titulorum item columbariis ſuperpoſitorum locum, concinnitatem, ac diſtantiam oculis ſubiicit. Genio eorum qui hoc Monumentum, quum erutum eſt, non perſpexerunt, ut fieret ſatis, tres Titulos varietate quadam notandos repraeſentari curavimus, quorum primus in eadem Tab. XX lit. A utrimque perpulchre ſcriptus eſt, in-

(1) pagg. 52. 53. & 62. (2) De Arch. Lib. III. c. 3.

ſculptâ haſtâ in medio, in inferiori parte bicorni, qua epigraphes, quae dextrae ollae reſpondet, & ad eam pertinet, ab epigraphe ſiniſtrae ollae diſcernitur; quod tamen, ut ita dicam, diſcerniculum, non eodem modo, eademque formâ in pluribus expreſſum erat, ut infra videbimus. Secundus Titulus in eadem Tabula lit. E laevâ tantum parte ſcalpro deletus fuerat, nullâ aliâ ſuperaddita epigraphe. Poſtremus lit. C totus omnino abraſus, ſed utrimque poſtea ſuperinſculptâ epigraphe ornatus, quae legitur; de quibus lituris infra ſermo habetur. (1) Quod attinet ad characteres eorumdem Titulorum duas hîc literas notatu dignas obſervamus, quae ubique inferius repraeſentari minime potùere ob peculiarem figuram; quae videlicet hoc modo erant efformatae G & Ɏ, & in quamplurimis Titulis occurrebant; neque vero his ſimiles uſquam obſervavi in Florentinis lapidibus, qui ex aliis Columbariis ad nos tranſlati ſunt, praecipue in locupletiſſimo Muſeo Suburbano Strozio, licet in aliquibus viderim apud Gruterum. (2) In vetuſtis Graecis Codicibus non ſolum Ɏ, verum & alias literas interſecari lineolâ ſolitas animadverti. In pluribus Titulis Y ſupra reliquas literas eminebat, ut infra n. CXLIII. exempli gratiâ CHRɎSARIVM. quod non ſolum in marmoreis, verum etiam in aeneis caelatis Tabulis factum a veteribus fuiſſe clare oſtendit Honeſta Miſſio data ab Imperatore Servio Sulpicio Galba Veteranis, qui militaverunt in Legione Prima Adjutrice, idque conſpicitur in voce PHRYGIO; cujus antigraphum ex prototypo Muſei Andreinii jamdudum exceptum primus omnium in lucem edidi in Prima Parte Inſcriptionum Etruriae Urbium. (3) In nonnullis Titulis ut in ſequentibus n. LXXXII. literae hoc modo ruditer ſculptae occurrebant A M Y. Quare cum conſtet eos caelatos eſſe aureo atque optimo Auguſti ſeculo, profecto quum videmus lapides ſimilibus rudiuſculis literis conſignatos, non ita facile calculum ferre debemus ſequiori ſeculo conſcriptos eſſe, niſi id certo probari poſſit. In reliquis vero Tabulis monumenta quae afferuntur adeo accurate ex archetypis delineata ſunt, ut ſtriges quoque probe enumeratae in Sarcophagis, pari numero in editis fuerint repraeſentatae.

Architecti, qui aureo Auguſteo aevo floruit, nomen nos latet;

(1) pag. 58. (2) p. DCV. II. CCCLXXXIII. 4. CCCCVII. I. (3) pag. 257.

latet; niſi forte in quodam laterculo exhibeatur, qui in hoc Columbario inventus eſt, & exſtat in Muſeo Victorio, tribus orbiculis a Figlinae opificibus diſtinctus; in quorum primo extimo legitur VENVLEIO APRONO ARTICTAETC (f. ARCHITECTO, vel ARTIF*ice* TECTORE.) in alio L. AFICI M ANNI VAR. & in intimo S A. R P B. In exſtruendo hoc Monumento novâ, ac peculiari formâ, omnibusque numeris abſolutâ, quanta Architecti fuerit praeſtantia, ingenium, & ſolertia, ex paullo ante deſcriptis Tabulis intelligi poteſt. Plura ſane praeteritis annis hujus generis Monumenta, & Aedificia Romae detecta ſunt, atque a viris doctis illuſtrata, quorum inferius in Deſcriptione meminimus; nullum vero huic ſimile tanto artificio, tanta elegantia fabricatum, totque ornamentis ſplendide exculptum hactenus repertum eſt. Hoc ipſo anno duo Columbaria, ſive Sepulcra parum inter ſe diſtantia inventa ſunt in Via Appia, laevorſum, intra Urbem, non longe a Porta Capena, quae hodie a proximo Templo S. Sebaſtiani appellatur, nullo tamen modo cum hoc noſtro comparanda; omni cultu, omnibuſque paene Titulis, & Inſcriptionibus deſtituta, & alias ſpoliata; in quibus praeter columbaria oblongâ quadratâ formâ, praeter parietes ex lateritiis eleganter compoſitos reticulato opere, quod laudat Vitruvius, (1) nil aliud, vel pauca alia obſervata ſunt. In hoc vero Sepulcro columbaria ſuperne rotunda, & arcuata erant, ut Tabula XX lit. B, & D oſtendit; atque tam concinnâ ſerie, perpetuoque ordine per parietes, per abſidas, per tribunalia ubique diſpoſita, ut nihil pulchrius, elegantius nihil perſpici poſſet. Summum Architecti judicium, ut id tantum dicam, vel hinc elucet, quod eadem columbaria conſulto quibuſdam in locis non conſtituit; quemadmodum ſuper oſtium ſuperius Monumenti Tab. III. lit. B, quamvis in ſimilis abſidis hemicyclo in altera parte condiderit. Noluit enim eo in loco, ubi arcus, ut dicitur, in plano conſtruendus fuerat, cui arcus major ſuperne innitebatur, columbaria reponere, ne partium diminutione ibidem Monumentum hiſceret, aut labefactaretur. Eadem ratione columbaria non conſtituit in ſpatio infra minorem coronidem ſuper oſtium inferius Monumenti Tab. III. lit. A, & in pilariis, & in utroque latere cum dextro, tum

 ſiniſtro

(1) De Archit. Lib. II. Cap. VIII. & Philandrum vide in Adnot.

ſiniſtro ſuperioris, & inferioris oſtii, ne iiſdem in locis aedificium infirmaretur debilitareturve; quare nil mirum ſi hoc tempore poſt tot ſecula integrum, nec vi, nec tempeſtate dirutum, vel dehiſcens circa ea loca inventum fuerit; licet nonnullae labes tectorii operis per parietes, leves quidem, apparuerint, poſteriorum temporum vitio; quas in his Tabulis, aliorum Antiquariorum exemplo, haud repraeſentandas eſſe duximus.

Eximium igitur hoc Monumentum quod Vetuſtas ipſa tantopere coluit, penitus noſtra aetate intercidiſſet, ſi ſtatim ac repertum eſt, & ruderibus purgatum, plures Antiquitatis cultores diligenter non delineaſſent, ſummique Viri pretioſam ſupellectilem qua ornabatur in ſua Muſea opportune non tranſtuliſſent; inter quos praecipua laude commemorandi ſunt Eminentiſſimi Principes, & Cardinales ampliſſimi ALEXANDER ALBANUS, qui ſepulcrales Titulos è miſerabili clade eripuit paene omnes; Aras item duas quas vide Tab. XVI. lit. B & D, quarum prima Conſulum Annii Veri, & Eggii Ambibuli collegio inſignis eſt, aliaque rariora monumenta acquiſivit; MELCHIOR POLIGNAC, cui Chriſtianiſſimi Galliarum Regis ad ſummum Pontificem negotiorum moles, & cura commendata, qui Sarcophagum, ſive Urnam omnium elegantiſſimam, trium Gratiarum emblemate inſignitam, adeptus eſt. Quamplures Sarcophagos in ſui Muſei ornamentum comparavit Nobiliſs. & Excell. ——— Someiſet Dux de Beauford in Mag. Britannia, qui & ipſe Antiquitatis ſtudio mirifice delectatur.

His benevolo Lectori expoſitis, ſupereſt, ut eximia quaedam veteris elegantiae, & eruditionis monumenta, quae ad ornatum hujus Libri addita ſunt, paucis illuſtremus. Primum in ejuſdem fronte occurrit ex Muſeo Victorio aereum numiſma, in quo cernitur caput Juliae Auguſtae velatum, cum epigraphe DIVA AVGVSTA; cujus altera pars, in qua expreſſum Auguſti caput, cum epigraphe DIVVS AVGVSTVS. S. C. videri poteſt apud Franciſcum Angelonium in Hiſtoria Auguſta pag. 35. quod tamen non ſub Tiberio Caeſare, ſed ſub Claudio in ſerie collocandum fuerat. Siquidem LIVIA AVGVSTA, poſt obitum, prima omnium Auguſtarum ab Claudio Imperatore

ejus

ejus nepote conſecrata, in Deorum numero recepta, DIVA appellata eſt, ut Dio, & Suetonius teſtantur. (1) In nummis a Graecis Urbibus, & Coloniis in ejus honorem percuſſis, dicitur ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ · ΘΕΑ ΛΙΒΙΑ. ΙΟΥΛΙΑ ΘΕΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. (2) Velata inducitur tum in Gemmis praeclaro artificio ſcalptis, ut in Auguſtea, memoratu dignâ, quae Auguſtum, & Liviam jam conſecratos exhibet, erudite illuſtratâ a Cl. V. Gisberto Cupero, (3) tum etiam in Romanis, & Graecis numiſmatis; quemadmodum in aereo Mediceae Regiae Gazae, a Perinthiis in LIVIAE inter Deas relatae memoriam poſteris dicato; cujus antica pars licet ejuſdem claro nomine inſignita non ſit, ejus tamen ipſiſſimam effigiem exhibet; appoſitis ſpicis, quaſi altera Ceres habita fuerit; poſtica vero myſticâ ciſtâ ornatur, & inſcriptione ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ, quod eadem magnitudine, & modulo delineatum vide in ſequenti adjecta Tabula n. II. Velum capiti additum, nummos poſt ejuſdem obitum percuſſos denotat, ut Johannes Foi-Vaillant Vir Clariſſimus obſervat; nam conſecrationis, & divinitatis ſymbolum eſt; (4) quod etiam praeferunt Juno, quam eo modo velatam deſcribit Martianus Capella, (5) Veſta, Ceres, Iſis apud Aegyptios, Diana in Epheſiorum, & Smyrnaeorum nummis; quorum exemplo, adulationis gratiâ Auguſtis Feminis Dearum habitu, & effigie cultis velum tributum eſt. Jovem quoque Deorum ſenatum convocaturum, velato capite inſignem deſcribit idem Martianus Capella.

Quam ſummi & praecellentes honores Liviae Auguſtae habiti fuerint, propter egregias ejus virtutes, ſingularem prudentiam, & in omnes eximiam liberalitatem, ſupervacuum eſt recenſere; ea enim tantum notanda cenſuimus, quae ad nummos in ejus honorem aeternitati conſignatos illuſtrandos ſpectare poſſunt. Carpentum ſtatuis, & imaginibus perpulchre ornatum decretum ei fuit, ejuſque exemplo deinceps aliis Auguſtis Feminis, (6) quod in ejus nummis conſpicitur cum inſcriptione S. P. Q. R. IVLIAE AVGVST. hoc eſt: *Senatus Populuſque Romanus Juliae Auguſtae*; ex altera parte TI. CAESAR. DIVI. AVG. F. P. M. TR. POT. XXIIII. (7) quem nummum maxime omnium con-

(1) Dio Lib. LX Suetonius in Claud. c. 11. (2) Vide Foi-Vaillant Num. Imp. Graec. pag. 6 7. (3) pag. 202. (4) Vid. Num. Select. max m pag. 15. (5) Lib. 1. de Nupt. Phil. (6) Agrippinae Claudii conjugi de qua Tacitus Lib. XII. Annal. c, 42. item Fauſtinae, &c. (7) Perperam apud Angelonium TR. POT. XXIII.

conſervatum inſpexi in Regio Muſeo Mediceo. Idem carpentum a mulabus tractum in alio nummo deſcribitur ab Adolpho Occone, (1) cum epigraphe, S. P. Q. R. DIVAE IVLIAE. AVGVSTI FIL. cujus in anteriori parte expreſſa eſt figura capite radiato ſedens, dextrâ oleam, ſiniſtrâ haſtam tenens, cum ara ante pedes, additâ inſcriptione, DIVVS AVGVSTVS PATER; ex quibus deducitur decretum fuiſſe carpentum Juliae Auguſtae, & tamquam Sacerdoti Auguſti, & tamquam DIVAE, & in Dearum numerum relatae, & conſecratae; cujus conſecrationis, ut infra admonemus, (2) fit mentio in vetuſtae Tabulae fragmento penes Gruterum. In laudato nummo Diva Julia Auguſta conjugis FILIA dicitur, ut in Hiſpanienſi marmore Gruteriani Theſauri, (3) quod jampridem obſervavit doctiſſimus Lipſius; (4) diſertiſſimumque addi poteſt teſtimonium Velleii Paterculi, qui ait; (5) *Livia nobiliſſimi, & fortiſſimi viri Druſi Claudiani filia, genere, probitate, formâ, Romanarum eminentiſſima; quam poſtea conjugem Auguſti vidimus, quam tranſgreſſi ad Deos* SACERDOTEM, *ac* FILIAM; recepto ſcilicet, & inde tradito apud Romanos more, ut a conjugibus, liberis, & propinquis aſſumerentur ejuſmodi ſacerdotia; ut obſervat longe eruditiſſimus Spanhemius Diſſertatione VII. de praeſtantia, & uſu Numiſmatum antiquorum. Statuis quoque adhuc vivens donata eſt, ut ſcribit Dio Lib. LV. itemque in venerationis, inanis quidem, argumentum, ſub effigie, & habitu Dearum PIETATIS, IVSTITIAE, & SALVTIS in pluribus nummis repraeſentata. Exſtat in Regia Medicea Cimeliotheca numiſma ex aere rariſſimum, non mediocris, ſed primi moduli, quod Emeritenſes Coloni, Auguſti conditoris beneficiorum memores, Liviae uxori, novis cum Juliae, & Auguſtae nominibus dedicarunt; quodque in allata Tabula n. III. accurate delineandum curavimus; propterea quod Vaillantius inter incerta repoſuerit, nec ſatis diligenter expreſſerit. (6) Nam in poſtica Dea, quae Juliam Auguſtam refert, ſedens in auguſta ſede cum ſuppedaneo, laevâ haſtam, dextrâ non *pateram*, ſed pingues ſpicas verſus terram curvatas tenet; circa quam ſcriptum IVLIA. AVGVSTA. C. A. E. hoc eſt,

Julia

[1] Imper. Rom. Numiſm. ed. Antuerp. Chriſtophori Plantini pag. 59. [2] pag. 219. 220. [3] p. CCXXXIV. 2. [4] Ad Lib. I. Annal. Taciti. [5] Lib. II. c. 75. (6) Numiſm. Col. Munic. pag. 79.

Julia Auguſta, Colonia Auguſta Emerita; & in antica parte circa caput ejuſdem Deae, SALVS AVGVSTA PERM*iſſu* AVGVSTI. In alio numiſmate ibidem apud Vaillantium, ab iiſdem Emeritenſibus percuſſo, qui Coloniam ſuam ex ejus nomine *Juliam Auguſtam* appellandam cenſuere, Liviae caput velatum eſt.

Praeterea adhuc vivens LIVIA, velut altera IVNO eodem nomine, & habitu culta fuit; quod diſerte teſtatur Ovidius; (1)

Cum tibi contigerit vultum JUNONIS adire,
Fac ſis perſonae, quam tueare, memor.

& Prudentius,

Adjecere ſacrum, fieret quo Livia JUNO.

Eodem auguſto Junonis nomine inſignita in hoc Rom. lapide inedito, ex MS. Fr. Jucundi penes Illuſtriſs. Eq. Marmium, (2)

GENIO AVGVSTI ET TI CAESARIS
IVNONIS LIVIAE MYSTES. L

& in quodam ſingulari nummo Mediceae Gazae, quem cum ceteris delineandum mihi perhumaniter exhibuit eximius Vir, eidem Praepoſitus, Sebaſtianus Blanchius; cujus ſolam epigraphen dedere docti viri; (3) primuſque omnium Spanhemius, (4) verum mancam, & inemendatam, hoc modo.. BIAN HEPAN, ex altera parte, ΘEAN AΦPOΔITHN; quum tamen expreſſe habeat ΛIBIAN HPAN. & IOYΛIAN AΦPOΔITHN, ut exhibet addita Tabula n. I. in qua nunc primum in lucem producitur. Cernitur igitur Liviae caput crinibus plexis, ac compoſitis, taeniolis retro propendentibus perpulchre ornatum; additis inauribus, quibus Romani, Etruſcorum exemplo, ſua Numina interdum ornare conſuevere; qui nummus duos quoque vetuſtos Titulos penes Gruterum illuſtrat, (5) in quibus Liviae Auguſtae Libertae memorantur AVRICLAE, hoc eſt, *auriculae* ORNATRICES. Lorum è collo perſpicue pendere in nummo cernitur, additâ, ut auguror bullâ, quam Dii quoque, ac Deae praeferre ſolent, eademque eas donare veteres in more habuere, ut oſtendit elegantiſſima Tabula a Grutero deſcripta, (6) in qua Junoni adſtat a dextris Mercurius, a laeva Venus, additâ in ejus baſi epigraphe, in qua Claudia Sabbatis bullam IVNONI PLACIDAE CON-

SER-

[1] Lib. III. ex Pont. El. I. v. 145. & 117. [2] Eruto in Via Flaminia. pag. 115. vide & infra pag. 136. [3] Oct. Falconerius in Inſcr. Athleticis pag. 33. Cuperus in Auguſtam Gemmam pag. 208. [4] Diſſert. VII. de Praeſt. &c. [5] p. DLXXIX. 2. 3. [6] p. XXV. 2.

SERVATRICI AVGVSTAE dono dediſſe, ſeu dedicaſſe memoratur; itemque ſcyphum, & tripodem addidiſſe FORTVNAE AVGVSTAE. In altera Medicei nummi parte Veneris nomine, & formâ conſecrata cernitur Julia Auguſti filia, ut ait Spanhemius, quae Veneris exemplo, corporis cultui, & ornatui valde ſtuduit, ut ex Macrobio colligitur, (1) ni potius ſit Julia Tiberii Caeſaris uxor. Livia praeterea inſcribitur, quod etiam poſt Auguſti conjugis exceſſum promiſcue appellata fuerit LIVIA AVGVSTA, & IVLIA AVGVSTA; idque diſerte confirmant ſequentes hujus Columbarii Tituli, & quamplures apud Gruterum, ut obſervavit laudatus Spanhemius. (2)

His honoribus LIVIA adhuc ſuperſtes, & poſt obitum cumulata, exemplum ceteris Auguſtis Feminis fuit, ut ſimili modo a Senatu Populoque Romano, & ab Imperatoribus vanâ ſuperſtitione colerentur, honorarenturque; quod Druſillae Caii Caeſaris ſorori poſt mortem factum ſcribit Dio, (3) cui omnia ut antea Liviae decreta fuere; quaeque ob plurimos, ac divinos honores ei delatos PANTHEA appellata eſt. Liviam quoque Auguſtam, veluti Deam *Pantheam*, Deorum Dearumve omnium cultu, & attributis honoratam fuiſſe, ut facile credam, facit ſingularis, & pereximia hactenus inedita Gemma ſimul & Cameum ex Achate orientali in eadem Tab. n. v. quod tamdiu Andreinia Cimelia ornavit, donec Cl. Praeſuli Leoni Strozae, veterum elegantiarum arbitro non innotuit, qui eâ, invito licet Andreinio, potiri voluit, in cujus Muſeo hodie aſſervatur. Utinam tam inſigne monumentum integrum ad nos perveniſſet, praeſtanti opificio exculptum; ceteraque Numinum ſymbola, quae deſunt, innoteſcere potuiſſent! Cernitur igitur in medio Livia Auguſta, poſteriori parte capitis velata; qualem invocat Tibullus, (4) ut cum Baccho Ambaruali ſacro adſit;

Bacche veni, dulciſque tuis è cornibus uva
Pendeat: & ſpicis tempora cinge Ceres.

Eodem modo ſpicis revincta, & tenui velo adoperta conſpicitur in Gemma admirandi operis, quae exſtat in Cimeliotheca Criſpia, quam delineatam ibidem vide n. VI. Praeter papavera, fecunditatis ſymbola, ſpicas Cereri tribuere, & ante fores

(1) Saturnal. Lib. I. c. 4. (2) Diſſert. VII. de Praeſt. &c. (3) Lib. LIX. (4) Lib. II. Eleg. I.

I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
Gemmae et Camei magnit.
TI·IVLIVS·AVG·L·
PHILOMVSVS
SALVS AVGVSTA PERM·AVGVSTI·
COL ROM PERM DIVI AVG
ORBIS IVLIA AVGVSTA GENETRIX
Auspiciis D. Gabrielis Abbatis Marchionis
Riccardii Patricii Florentini

res ejus templi ſpicea corona ſuſpendebatur, ut canit Tibullus; (1) & in annuis feſtis matres ſpicea ſerta, primitias ſuarum frugum, Cereri afferebant, (2) quod frumenti antea ignoti inventrix fuiſſet, modumque ſerendi, molendi, ac ſervandi homines docuiſſet; hinc a Graecis ΔΗΜΗΤΗΡ, *Terra mater*, eorumque imitatione a Romanis CERES AVGVSTA MATER, (3) & CERES MATER MAXIMA FRVGIFERA in inſcriptionibus appellatur. (4) In rubro jaſpide Dactyliothecae Andreiniae, quem vulgavimus, (5) inſcribitur ΔΗμητήρ ΕΥΗΛΠΙC, hoc eſt *Ceres Bonae Spei*, quod ſpes copioſae meſſis habendae alat agricolas, ut ait Tibullus (6) Liquet igitur Liviam veluti alteram *Cererem*, ſeu *Cererem novam* habitam fuiſſe; qua magnifica appellatione Julia quoque Auguſta Severi uxor inſignitur in Florentino marmore. (7) Eadem pariter Livia *Matris* nomine honorata, ut in inſigni nummo primae magnitudinis apud Vaillantium, (8) in cujus poſtica viſitur Dea ſedens, pateram tenens, velato capite, cum inſcriptione AVGVSTA MATER PATRIAE. Super hac re audiendus Tacitus cujus verba inferius pag. 144. adducimus. Cererem eamdem ac Bonam Deam eſſe veteres memoriae prodiderunt. (9) Sacra item Bonae Deae ab Livia Auguſta maxime culta fuiſſe, & ſolenni ritu celebrata, ex elegantiſſimo Titulo hujus Columbarii colligi infra poteſt, (10) in quo *Philematio Auguſtae Liberta Sacerdos a Bona Dea* memoratur. Coronant Liviam Auguſtam ſcalptam in medio Achatis orientalis, rubro colore inſignis, quamplura Numinum attributa, ac ſymbola, anaglyptico opere ex albo ejuſdem Gemmae ſculpta, quae eamdem Liviam quaſi Deorum Dearumve omnium reginam, vel eorum honore, & conſortio dignam deſignant; quorum primum myſtica ciſta ſecretorum capax, è qua ſerpens erumpit, qua etiam in Orgiis Bacchi uti ſolebant; (11) quaeque in allato Perinthiorum nummo in ejus honorem percuſſo conſpicitur; deinde fax, quae accenſa pariter in Orgiis Liberi Patris deferri ſolebat, quod nocturno tempore celebrarentur. Saepe etiam facem geſtantes inducuntur Bacchus, & Hercules invictus, ut in fragmento marmorei

(1) Lib. I. Eleg. I. v. 21. (2) Ovid. Metamorph. Lib. 10. (3) Apud Gruterum XXVI. 9. (4) Apud Reineſium Cl. I. n. XXXV. (5) In Prima Parte Inſcr Urb Etr. Tab. X. Gem. I. pag. LXVII. (6) Lib II. Eleg. VII. v. 3. (7) Ibidem vide pag. 123. n. 8. (8) Inter numiſmata praeſtantiora pag. 2. (9) Vide inferius pag. 145. (10) pag. 144. num. CV. (11) Catullus de nupt. Pel. & Thet. v. 279.

anaglyphi Florentiae in Aedibus Nobb. Rodulphiorum; Ceres, quam Ovidius (1) taediferam vocat, quod filiam Proſerpinam a Plutone raptam taedis in Aetna monte accenſis inveſtigarit; Amor, ut infra videbimus; Diana, quae in Gemmis, ut in Medicea facem deſet, & in aliquibus ſimulacris, quae a Pauſania deſcribuntur; (2) item Lucina mulierum partubus praeſes, cujus habitu, & effigie expreſſa Livia cernitur in numiſmate ex aere majoris moduli, quod afferimus in allata Tabula n. iv. ex Regio Muſeo Mediceo, in quo Romulenſes Coloni, de quibus Plinius, (3) magnifico illo *Genetricis orbis* titulo, eidem ac Tiberio adulantur; quod numiſma rurſus oculis eruditorum ſubjicere volui, quod ab editis ab Auguſtinio in Dialogis, & a Vaillantio aliquantulum differat; nec ante vultum Tiberii Caeſaris fulmen appoſitum appareat, nec Liviae caput globo impoſitum, & luna creſcenti deſuper ornatum, laureâ coronâ, ut exhibet Auguſtinius, redimitum ſit. (4) Declarat hoc quoque numiſma Liviam Auguſtam veluti alteram Dianam creditam; ſubjectus vero globus, in quo etiam Auguſti effigies collocata conſpicitur in eximio, & ſingulari Cameo Muſei Carpinei a Cl Senatore Philippo Bonarrotio edito, (5) veterum ſuperſtitioni alludere videtur, qui Auguſtos Principes, vel in aliquo ſidere, vel in ipſo caelo collocarunt, & quoſdam planetas eis convenientiores incolere, & in eorum regimine partem habere putarunt. Liviam item, ut putat V. Cl. Patinus, in quodam nummo ΜΗΝΗ ΣΑΜΙΩΝ, *Luna Samiorum* appellatur. (6) Ovidius eamdem Veneris formam, Junonisque mores habuiſſe teſtatur. (7) Praeter haec ſymbola cernitur in laudato Cameo clypeus, haſta, ac noctua, Palladis nota inſignia; caduceum Mercurii, copiae cornu Fortunae, Felicitatis, & Concordiae proprium; quod fortaſſis illud aureum deſignat, quod Romae oſtendebatur in Concordiae delubro, Auguſtae donum, quae in eo praeſtantiſſimam illam anularem gemmam incluſit, quae fuerat Polycratis Severi Samii, inſularum, ac litorum tyranni, de qua Plinius. (8) Sequitur poſt haec patera, quae Felicitati tribuitur, & Delphinus Neptuno.

His

(1) Lib. iii. Faſt. (2) In Phocic. c. 37. (3) Hiſt. Nat. Lib. iii. c. 1. (4) Dial. viii. pag. 231. Ed. Rom. (5) Vide Obſerv. Hiſtor. in Numiſm. max. m. pag. 45. (6) Vide med. numiſm. 58. (7) Lib. 1. de Pont. Eleg. 1. (8) Lib. xxxvii. c. 1.

His illuſtratis, ad alia elegantiſſima, atque inedita hujus libri ornamenta obſervanda veniamus. Dedicatoriam Epiſtolam pag. v. perbelle ornat pereximium eburneum toreuma, ex Muſeo Victorio, ejuſdem plane magnitudinis, eborarii praeſtantis artificis opus, in quo quatuor Genii, qui etiam quatuor anni tempeſtates juxta Ethnicam Theologiam repraeſentare poſſunt, & in pluribus urnis ſculpti, eodem fere modo, conſpiciuntur, Hermerotem ſive Amorem Mercurium in medio ſedentem, Mercurii inſignibus caduceo, crumena, & ariete ornatum circumſtant, & honoris cauſsâ comites ſe ſe ei adjungunt. His Geniis Deorum effigie, & ſymbolis inſignitis, veteres, juxta priſcorum Philoſophorum dogmata, animas mortalis vitae vinculis abſolutas repraeſentare voluere, & in eo ſidere receptas, ex quo in terram delapſae fuerant; vel in Elyſiis campis iiſdem ſtudiis, & artibus ſe ſe oblectantes ſeduloque vacantes, quibus viventes delectatae fuerant; de quibus plura non dicam poſt Clariſſimum Virum Philippum Senatorem Bonarrotium, Antiquitatum omnium ſcrutatorem oculatiſſimum, & eruditiſſimum. (1) Geniorum chlamydem in dextro humero gemma pro fibula ſubnectit. Fibulam ex flavo aere inargentatam, cujus generis vix alterum reperire exemplar potui, profero ex Muſeo Victorio, quae valde inſignis eſt cum propter formam, ac magnitudinem, quam ſubjicimus, tum propter fauſtae acclamationis formulam, quae his ectypis literis exprimitur: VIRTVS. IN. AMO. VIVET. hoc eſt; *Virtus in animo vivet.* ſiquidem M monogramma duas literas N I ſimul complectitur; quam fibulam ad militare cingulum, vel balteum ornandum, ab aliquo Imperatore dono ſtrenui militi, aut Tribuno datam fuiſſe reor.

**** 2 Nam

(1) In Numiſmata maximi moduli Muſei Card. Carpinei pag. XXVI. & pag. 42. 43. & 44.

Nam ut fortes viri ad bellicam laudem, vel ad certaminum palmam conſequendam accenderentur, literatis hiſce monimentis, vel gemmis fauſtis adprecationibus inſignitis donari, & excitari ſolebant; ut expreſſum in Carneola anulari Dactyliothecae laudati Equitis Odam, ornatâ literis ectypis ex albo, donatâ fortaſſis Aurigae, vel Athletae *Auxilio*, in qua legitur Latinâ, & Graecâ epigraphe AVXILI NIKA; hoc eſt, *Auxili Vince*.

Praeter fauſtam acclamationem in donariis fibulis expreſſam vario modo, quae in aliis jam editis, & in noſtra legitur, inſcriptum quoque conſtat nomen ejus viri, ſeu feminae cui donabantur. (1) Fibulae ſiquidem praeclare nobilitatis inſignia habebantur, tantique eas faciebant Equites, & Tribuni, qui aureas in trabea, vel chlamyde geſtabant, ut in theatro, & in publicis ludis ſaepenumero oſtentarent, ut ex Martiali colligitur. (2) Imperatores quoque Libertos A FIBLIS, ſeu *a fibulis* Praepoſitos habuere, qui eas curarent, ac cuſtodirent. (3) Auream fibulam, ſingularis, & antea incognitae formae, cum nonnullis aliis ornamentis Peruſiae repertam in monumento barbari hominis, militari officio functi, ac praeſertim DISCVM argenteum votivum, veterum Chriſtianorum Donarium, ex Albano Muſeo nuper depromſit, & elaboratiſſimo Commentario explicavit Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus Juſtus Fontaninus, Archiepiſcopus Ancyranus; cujus ſummum judicium, ſummam praeſtantemque doctrinam, ut par eſt, laudare ſatis non poſſum.

Pulcherrimum marmoreum anaglyphum, quod exſtat Romae in Coenobio SS. Rufinae, & Secundae Praefationi praepoſitum, pag. XI. ad ſe nos vocat. Altum eſt pal. Rom I. $\frac{1}{4}$. longum pal. itidem V. Praeſide Pſyche puella, quae coronarum conficiendarum operi ſedulo incumbit, quinque Genii, coronarum florumque luxu gaudentes, in eo repraeſentatur. Princeps Genius in medio ſedet ſuper vimineam ciſtulam floribus refertam, dextrâ myrteum ſertum, ſiniſtrâ calathum floribus cumulatum tenens; quem poſt terga alter Genius complectitur, ſolutam corollam laevâ ferens, quaſi eâ caput ejuſdem ſit coronaturus. Duo item Genii ſolutas corollas oſtentant, quorum unus librae lances floribus plenas aequatas in humero defert; alter

[1] Vide Obſervationes in Vaſa Vitrea Coemet. pag. 208. & in Praef. p. XXI. [2] Lib. V. Epigr. 41. [3] Vide Gruter. Inſcr. p. CCCCLXXIV. 4.

alter paſtorale pedum. His coronariis Geniis ſepulcra frequenter ornarunt veteres, ut animarum apud Elyſios beatitatem, ac laetitiam oſtenderent; qui etiam defunctorum animas valde coronis, & floribus delectari putarunt. Perſpicuum eſt enim vel his qui Vetuſtatis ſtudia in limine ſalutarunt, teſtamento veteres Ethnicos caviſſe, ut quotannis eorum cineres, & arae floribus, & roſis largiſſime exornarentur, & ſpargerentur, myrteaeque coronae afferrentur; quod ſepulcrales quamplures lapides teſtantur. (1) Qui coronas conficiebant, floreſque laneis floccis, & velleribus alte ſuſpenſis nectebant, & eleganter aptabant, ut clare oſtendit vetuſtum anaglyphum, quod exſtat in Florentino noſtro Baptiſterio, *Coronarii* appellabantur; quorum fit mentio in antiquis tabulis penes Gruterum, (2) & Fabrettum. (3) *Coronarii* item dicti a Tertulliano (4) quidam ſupplices, ex numero ſacrificulorum; item ſervi qui Reipublicae temporibus coronas in triumphis ferebant; quae poſtea in manibus a quibuſdam Victoriolis deferebantur, & triumphalibus Auguſtorum curribus appendebantur, quas Victoriolas deſcribit Prudentius. (5) Non ſolum naves, verum etiam trieres in feſtis, vel ludis coronari ſolitas diſcimus ex antiquo lapide Ravennate apud Fabrettum, (6) in quo legitur ATHENIO. DE III. DANAE. CORONARIVS, &c. hoc eſt; *Athenio de Triere Danae* [a Danae ejus tutela denominatâ] *Coronarius*. Phaſelum coronatum inducit Propertius (7) In conficiendis corollis induſtriâ, ac ſtudio, ceteris feminae praeſtabant, quae ſedentes illas componebant; inter quas laudatur a Plinio Glycera coronaria, quam Pamphilus Apellis praeceptor valde amavit, municipem quoque ſuam, *certandoque imitatione ejus ad numeroſiſſimam florum varietatem, perduxit artem illam; poſtremo pinxit eam ſedentem cum corona; quae nobiliſſima tabula appellata eſt* ſtephanoplocos, *ab aliis* ſtephanopolis, *quoniam Glycera coronas venditando ſubſtinuerat paupertatem*. (8) Eodem plane modo Pſyche in hoc elegantiſſimo anaglypho ſculpta eſt ſedens, quae ſpicas bonae ſpei indices laevâ tenet, dextrâ calathum reddit Genio ſuo miniſtro, floribus quidem vacuum, impoſito tamen intus lauri ramuſculo, quaſi pro ejus praemio. Alter Genius qui aequatas

**** 3 lan-

(1) Gruterus pag. CCXXXVII. 5. CCCCXXXV. 1. CCCCLX. 3. CCCCIII. 8. (2) DCLI. 7. (3) Inſcr Ant. Cap. X. pag. 701. n. 230. (4) In L. de Cor. Mil. (5) Lib. II. contra Symmach. (6) Inſcr. Ant. Cap. V. p. 366. n. 120. (7) Lib. IV. Eleg. VII. v. 59. (8) Lib. XXXV. c. II.

lances floribus cumulatas defert, penſa diurna Coronariis data fuiſſe deſignat, quemadmodum lanificibus ſervis, ac puellis lanae penſa diſtributa fuiſſe inferius obſervabimus. [1]

Poſt has eruditae Antiquitatis veneres Gemmae obſervandae occurrunt, quibus hic liber condecoratur. Earumdem Gemmarum magnitudo, & menſura iiſdem in locis vel ſuperpoſita, vel ſubjecta eſt. In fine Praefationis p.xxxv principem locum tenet rariſſima, ac nobiliſſima Gemma, Sardae inſcalpta, quae nunc primum prodit ex lectiſſimo Muſeo Hieronymi Equitis Odam. Huic operis argumento probe convenire viſa eſt, quod feralem caſum eleganter a Propertio deſcriptum referat, [2] nempe Dircen Lyci Thebarum regis uxorem, repudiatâ Antiopâ, ab Amphione & Zetho ejus filiis, ex Jove genitis, ad ulciſcendas matris contumelias, ferociſſimo tauro trahendam, & in fruſta diſcerpendam alligatam. Mirum, quantum hujus Gemmae praeſtantiſſimus artifex laudari debeat, qui affabre in Amphione, & Zetho ſaevitiam, rabiem, furorem expreſſit; inſiſtendo quoque furenti, ac minaci tauro, intortâ caudâ jam jam in curſu praecipitem ſe ſe effundenti, expeditam vim, ac robur immenſum; quem alter cornu colloque apprehenso tenet; alter confecto laqueo funem cornibus inicit, cui alligata eſt Dirce, collectis in nodum capillis ſupra caput, ſeminuda, in terram prolapſa, flexo, alteroque laxato genu, debilium more, ad ſignificandam moeroris ſui acerbitatem; quaeque, quum nullam aliam rem facere poſſit, paſſis apertiſque manibus, miſerandum in modum, veniam ac pietatem implorat. Eadem fabula expreſſa conſpicitur in allata Tabula in Praefationis ornamentum num. VIII. in inſigni ex aere Numiſmate, ex eorum genere, quae *contorniati* vernaculo ſermone dicuntur, quod primus exhibeo ex archetypo penes Franciſcum Ficoronium, clarum notumque ſatis eruditis viris Antiquarium. In antica parte cernitur Homeri Graecarum Muſarum Coryphaei imago, addito palmae ramo, quod ei Poëtices palma ab omnibus tribuatur, inſcripto ejus immortali nomine ΩΜΗΡΟϹ; ut in alio adſimili numiſmate legitur apud Jacobum Sponium, [3] qui edidit, & Smyrnae repertum

pertum

[1] pagg. 138. 139. 140. [2] Lib. III. Eleg. XIII. Conſulendus quoque Apollodorus de Deorum orig. ejuſq. Interpres Lib. XXXIV. & Nicocrates in Cypr. [3] In Miſcell. erud. Ant. Sect. IV. p. 140.

pertum vidit; itemque illuſtravit Cuperus in Homerica Apotheoſi; (1) quum tamen ΟΜΗΡΟϹ, ut in aliis nummis, ſcribendum fuiſſet. Si hoc numiſma alterius generis fuiſſet, praeſtantiorique artificio caelatum, Aſinio Pollioni auctori non invitus adſcripſiſſem, Homeri ſtudioſiſſimo, qui ejus imaginem, vultumque in ſua Bibliotheca dicavit, ut memorat Plinius; (2) & inter praeſtantiſſima celeberrimorum Artificum opera, quibus ejus domus referta erat, praeſertim celebrabatur Dirce Tauro alligata ab Amphione, & Zetho, confecto vinculo ex eodem marmore, Apollonii, & Tauriſci opus immenſi artificii, ex Rhodo Romam advectum, Auguſto imperante; quod hodie in Farneſiano Palatio ingenti cum ſtupore, & laude ab omnibus obſervatur. (3) Neque abſurdum videri poterat Aſinium Pollionem eo monimento, quod domi habebat, quo nil illuſtrius, & magnificentius excogitari poterat, ut apud poſteros immortalis vigeret ejus memoria, ornari voluiſſe Homeri imaginem Sed allato numiſmati, utpote ut dicitur *contorniato*, ac proinde ſequioribus ſeculis invento, & cuſo, ut conſtans eſt virorum doctorum ſententia, haec nullo modo convenire poſſunt, neque ad ea florentiſſima, & aurea tempora referri poteſt. Cur vero Dirces hiſtoria in eo expreſſa fuerit, alii inveſtigabunt. Homerum lego tantum laudaſſe Amphionem, & Zethum, (4) qui, ut ait, Thebas fundarunt, & praealtis turribus muniere.

In fine Deſcriptionis Monumenti, (5) illuſtratis funerum antiquorum ritibus, & caeremoniis, obſervatiſque Sarcophagorum ſigillis, emblematis, & fabulis, in ornatum poſita eſt antiqua Gemma, ex rubro jaſpide, feralis videlicet coloris, ex Muſeo Victorio; quae exhibet Genium, non cantharo Baccho ſacro, ut aliis viſum eſt, ſed cinerariae amphorae Diis Manibus dicatae inſidentem, pleniſque euntem velis per mare ad Elyſios; quos, ut inferius dicemus, vel in Oceano, vel inſulis ultra Oceanum conſtitutos eſſe veteres putarunt; ad quos poſt mortem deferrentur eorum animi, qui ſancte religioſeque vixiſſent. Eo modo in ornamentis è plaſtico opere, & in pluribus cameris ſepulcrorum Romae, Genios expreſſos ſe vidiſſe memorat Cl. V. Senator Bonar-

[1] pag. 8. Ed. Amſtel. 1683. [2] Hiſt. Nat. lib. xxxv Cap. 2. [3] Edidit Dominicus Rubeus in Libro qui inſcribitur *Raccolta delle Statue antiche, e moderne*, &c. & illuſtravit Paulus Alex. Eq. Maffaejus. [4] Odyſſ. Lib. xi. [5] pag. 64.

narrotius, (1) in cujus Muſeo alias Gemmas huic ſimiles vidi, in rubro jaſpide ſcalptas, in quibus dum alter Genius vela regit, & expandit urnae inſidens, alter tibiis canit, quibus & in funere uti ſolebant; in altera Genius ſtans quaſi gubernator curſum per mare moderatur. In alia ſimili Gemma apud Gorlaeum (2) addita eſt epigraphe ET VLTRA. Animabus poſt mortem non ſolum Elyſiorum felicitatem, & gaudia optarunt veteres, ut plures Inſcriptiones teſtantur, verum etiam Genios iiſdem comites dedere; qui etiam frequenter in urnis, & in ſarcophagis ſculpti ſunt cymbas agitantes, piſcatui indulgentes, vel hamo piſces efferentes, (3) ut Elyſiorum gaudia, riſus, amoenitatem, varia animarum ſtudia, & voluptates indicarent; (4) atque hinc fortaſſis Homerus Oceanum Deorum omnium patrem eſſe dixit.

Hanc Gemmam altera item ex rubro jaſpide, ex eodem Muſeo Victorio, ſequitur in fine Obſervationum, & Adnotationum in veteres Titulos, (5) in qua Pſyches, & Cupido mutuis amplexibus ſe ſe blande conſtringentes, in ſublimia feruntur; caelum, ut auguror, aſcenſuri, ubi eorum nuptias celebratas fuiſſe ſcribit Apulejus; (6) qui tamen ait a Mercurio Pſychen arreptam, & in caelum perductam, & hauſto ambroſiae poculo accubuiſſe cum conjuge ſuo ſupremo in thoro accumbente nuptiali cenae, cui aderant per ordinem diſcumbentes ceteri Dii; quibus pocula miniſtrabat Liber Pater, Horae roſis, & floribus purpurabant omnia, Gratiae ſpargebant balſama, Muſae canora perſonabant, cantante Apolline ad cytharam, formoſa Venere ſaltante, ſuavi muſicae ſuperingreſſa, ceteriſque Diis plaudentibus. Amorem, & Pſychen ſculptos obſervavi in aliis Gemmis, in plurimis aris, & ſepulcris, ſed ſtantes, non vero in ſublime elatos. Sed de Amoris, & Pſyches arcanis apud veteres myſteriis nil eſt quod addam poſt Obſervationes ſacras numquam ſatis laudati Viri Cl. Philippi Senatoris Bonarrotii in Vaſa Vitrea Coemeteriorum. (7) Vario, ac promiſcuo modo nunc Pſyches ad dexteram, nunc Amor ad laevam, vel in Gemmis, vel in Statuis, vetuſtiſque anaglyphis confinguntur, vel è contra. Modo Pſyche ſeminuda conſpicitur, ut in noſtra Gemma;

(1) Vide Obſer. in Vaſa Vitr. Coemet. pag. 197. (2) In Dactyl. Par. II. n. 80. (3) Vide Fabr. Inſcr. Ant. Cap. v. p. 382. 383. (4) Virg. Aeneid. Lib. VI. v. 657. Lucianum de Ver. Hiſt. L. II. (5) 232. (6) Metam. Lib. VI. (7) In Tab. XXVIII. Fig. 3. pag. 193. &c.

ma; modo pallâ ad pedes defluente velata, ut apud Sponium.(1) Amor quoque modo nudus, modo rejectâ in humeros chlamyde ornatus.(2) Facem in cineres collabſam interdum inverſam tenet Cupido, ut apud Sponium, (3) interdum Pſyches, ut in eleganti Gemma ex Muſeo Stoſchio, quae ſuperius p. v. initialem literam implet; in qua moerentes Sponſi conſpiciuntur, nec ſe ſe mutuo obſervantes, neque ut in aliis, quaſi alter alteri oſcula infigere videatur. In ea quoque Pſyche defluenti ad pedes veſte induta eſt; & Amor nudus corollam dextrâ tenet, laevâ tantum Pſychen ſuam complexus. In altera Gemma onyche caelata, quae initialem literam pag. XI. exornat ex Cimeliis Hieronymi Equitis Odam ſolus Amor ad tumulum proficiſcitur, amphoram ad condendos cineres in humero deferens, dextrâ facem accenſam inverſam, ut in luctu, & in parentalibus ſacris fieri ſolebat. His gemmis quae ſupremo funeri alludunt, veteres in anulis uſos fuiſſe arbitror, ut mortis memoriâ, (adeo impie debacchabantur) majori ſtudio, ac frequentius ſe ſe deliciis, & voluptatibus ingurgitarent, de quibus infra. (4) In quamplurimis item vetuſtis Inſcriptionibus, (5) frequenter Viri nomen EROTIS, ideſt *Cupidinis* aſſumunt; Mulieres vero PSYCHES, & PSYCHARIONIS, ideſt *Animulae*, ut ait Plautus.

In principio Deſcriptionis hujus Monimenti p. I. initialis litera ornatur Gemma ex Praſino Muſei Equitis Odam; in qua ſculpta Lupa Romulum, & Remum uberibus inhiantes lactans, ſub ruminali ficu, (6) quae quidem non in nummis tantum Familiarum Romanarum, Coloniarum, & Imperatorum, & in clypeis Romae Deae dicatis, & in vetuſtis anaglyphis conſpicitur, verum etiam in Sepulcris, & in Aris, ut in Florentina Muſei Gaddii, (7) & in Gruteriano Theſauro. (8) In iiſdem quoque Sepulcralibus Urnis ſculpta Olenia Capra Jovem puerulum lactans, (9) (ni aliquis Genius ſit) a qua totiens Juppiter *Olenius* ab Homero appellatur.

Gemmas circumornant quaedam, ut ita dicam, eruditae Vetuſtatis bellaria, non ingenio excogitata, ſed ex antiquis monumentis deſumta multâ ſolertiâ, ut plane operi convenirent. Palmae (10) Auguſti victoriis alludunt, cupreſſus funeri, Sphinges mo-

(1) In Miſc. erud. Ant. pag. 7. Fig. n. VII (2) Apud eumd. ibid. n. VII (3) Ib. n. VII & IX. (4) pag. 213. (5) Vid. Grut. p. DXCVII. 7. DCCCXXXV. 4. Fabr. p. 336. n. 502. (6) Vide Ovid. II. Faſtorum, & Panvinium in Urb. Rom. (7) In Pr. Par. Inſcr. Ant. Etr. Urb. pag. 103. n. 6. (8) p. DCCCXXXIV. 9. (9) Vide eumd. Grut. pag. DCCCLXIX. 13. (10) In fronte hujus Libri.

monumento, quae in pluribus aris exculptae; & in quadam urna apud Gruterum occluſam ſepulcri januam cuſtodiunt. Sphinge quoque Auguſtus initio imperii ſui in libellis, epiſtulis, ac diplomatibus ſignandis uſus eſt. (1) Larva item terrifico vultu, paſſis crinibus, & hianti immaniter ore expreſſa ex antiquis prototypis, mortuorum imagines referebat, quam menſis apponebant veteres, ut ſe ſe ad hilaritatem invitarent. Capricorni, quos agitant flagris inſidentes Genii, fauſtum Auguſti thema referunt, quod vulgavit, nummumque argenteum notâ ſideris Capricorni, quo natus eſt (2) Iidem pariter in piſcem deſinentes ſculpti in defunctorum aris, & cippis. (3) In Sepulcris quoque conſtat appenſos fuiſſe lychnuchos, ut infra oſtendemus. (4) Genii ſuper amphoras cinerarias dormientes, *ſomnum aeternalem*, ut veteres dicebant, germanum mortis deſignant. Serpenticuli papiliones devoraturi, juxta Ethnicorum Theologiam, malignum fatum, vel defunctorum Genium famulum, geniumve loci denotant, ut putavit Aeneas ex Anchiſae tumulo prorepentem videns. (5) Quin etiam angues non ſolum Deorum famuli, ut auctor eſt Silius Italicus, (6) verum etiam mortuorum umbras comitari, & eis famulari credebantur. (7) Papilio animae fuit ſymbolum, quare papilionis alae Pſyche, ideſt animae, a veteribus datae. (8) Vervecibus item, & capitibus bubulis, pendentibus vittis ornatis, nil frequentius in antiquorum tumulis; Geniis item inverſas faces, mortis moeroriſque ſymbolum, tenentibus. Hinc expreſſi ardentem lucernam attollentes, ſaepenumero etiam calathos tenentes in elegantibus Sarcophagis; ut Elyſiorum, ut ſtulte credebant, felicitatem, bonorumque omnium copiam indicarent; qui etiam inter donaria Collegii Centonariorum leguntur apud Gruterum. (9)

In allatam denique Tabulam obſervationes abſolventes literatam Gemmam anularem ſubjicimus Chryſolitho ſcalptam, quam nuper acquiſivit Andreinius; aſſerente extero homine, qui vendebat, dum Florentiae verſaretur, inter alias praeclaras Gemmas, & eximia Cimelia inventam eſſe in hoc Monumento; quae jam antea in ſtudioſorum Antiquitatis manus venere; nec pauca Florentiae vidimus apud nobilem exterum virum; quod

verum

(1) Plin. L. XXXVII. c. 1. Suet. in ejus vita c. 50. (2) Idem Suet. in ejus vita c. 54. (3) V. Grut. p. MXLIII. 3. (4) pag. 50. 51. (5) Aen. Lib. V. verſ. 87. [0] Punic. Lib. VI. v. 288. [7] Vide Val. Flac. L. III. v. 457. [8] Vide Obſer. Sacr. in Vaſ. Vitr. Coemet. p. 197. & Spon. in Miſc. p. 7. & 8. [9] CLXXV. 4.

verum eſſe ejus epigraphes oſtendit, nam pertinet ad Libertum Auguſti, cujus nomen in ea inciſum ita eſt; TI. IVLIVS. AVG. L. PHILOMVSVS; i. *Tiberius Julius Auguſti Libertus Philomuſus*; in manumiſſione aſſumto Juliae gentis nomine, & praenomine Tiberii, Auguſti in imperio ſucceſſoris, & ab eo adoptati, quem Senatus, ut ait Dio, volebat, ut in diplomatibus, epiſtulis, ac libellis LIVIAE AVGVSTAE *filius* diceretur. Sed de praenominibus Libertorum inferius ſermo erit. Anulis donatos fuiſſe Libertos teſtantur plures Romanae Hiſtoriae ſcriptores. Ex hoc liquet Philomuſum, ſuo nomine inſcriptum, anulum geſtaſſe; nam gemma pulcherrima eſt, & in inferiori parte perlucidior.

Interim, erudite, ac benevole Lector, ſi quid eſt in hoc meo labore, quod tibi non diſpliceat, VTERE FELIX; ſin vero minus genio tuo fecerim ſatis, aequi bonique conſules; majora aliquando daturus; ne cum Juvenale ſemper dicam;

O parvi noſtrique Lares, quos thure minuto,
Aut farre, aut tenui ſoleo exornare coronâ.

Ex Muſeo Equitiſ Odam.

INDEX
PARAGRAPHORUM DESCRIPTIONIS.

§. I.

Locus Monumenti, ſive Columbarii in Via Appia deſcribitur, & quomodo detectum fuerit breviter narratur.

§. II. Orthographia, Scenographia, totiuſque Aedificii interior proſpectus, partium diſtributio, & ornatus declaratur.

§. III. Ichnographia Monumenti; loca ubi Sarcophagi, Arae, & Urnae ſuper pavimentum poſitae fuerant indicantur.

§. IV. Sarcophagorum emblemata, ſimulacra, ſigna, ferales fabulae; item anaglypha pluribus in Tabulis delineata explicantur, & illuſtrantur.

§ V. Elegantiora Figlina anaglypha, & plaſtica opera, quae Monumentum ornabant, in exemplum proferuntur, & obſervantur.

§. VI. Fictiles Sarcophagi, temporariae capſae ad parietes excitatae, loculi Sarcophagis ſimiles in pavimento excavati, ſcrobes, & cellula Hypogea oſtenduntur.

§. VII. Ararum, Urnarum Cipporumque inſignia, & ornamenta explicantur.

§ VIII. Obſervantur majores Urnae marmoreae; Cinerarium, ſive Oſſuarium, Diſomum, Amphorae fictiles ad aſſervandos defunctorum cineres; Vaſa vitrea, & fictilia lacrymatoria, & earum figura; vitreum Vaſculum dioton ad odoramenta, vel lacrymas colligendas in parentalibus Sacris.

§ IX Penſilis lucerna ἑνδεχάλυχνος, undenis lychnis ornata, producitur; item ſelecta ex pluribus aliis lucerna monolychnis; & de lychnuchis appendi ſolitis in Sepulcris.

§. X. Columbariorum per parietes diſpoſitorum locus, ordo, figura, ornatus, & elegantia exponitur; item Ichnographia, diſtantia, longitudo, latitudo, & cur Columbaria appellata fuerint.

§. XI. Minorum Ollarum fictilium in Columbariis conditarum ſchema, magnitudo, & ad diſtinctionem diverſae appellationes afferuntur.

§. XII. Titulorum ſingulis Columbariis, & Ollis praepoſitorum, in quibus ſcripta defunctorum nomina, & officia; forma, varietas, & ornatus.

§. XIII. Libertorum, & Servorum LIVIAE AUGUSTAE, & CAESARUM, quam ingens fuerit multitudo, deducitur ex numero Columbariorum, & Ollarum; aliaque Conditoria eorumdem in Via Appia, & aliis in locis indicantur.

§ XIV. A quo nam conditum hoc Monumentum. Ex aere conlato Sociorum Libertorum, & Decurionum conſtructum fuiſſe, & ſequioribus ſeculis a Barbaris magna in parte vaſtatum, ſpoliatumque praecipuis, & ſumtuoſioribus ornamentis conjicimus.

Pag 65. & ſeqq. Sepulcrales Tituli, & Inſcriptiones numero CCCV. proferuntur, notis & obſervationibus illuſtrantur.

Pag. 233. & ſeqq. Indices Nominum, Cognominumque Libertorum, ac Servorum LIVIAE AUGUSTAE, & CAESARUM, Familiarum, Officiorum, rerumque notandarum.

DE-

DESCRIPTIO MONUMENTI SIVE COLUMBARII
Libertorum, & Servorum
LIVIAE AUGUSTAE
CUM OBSERVATIONIBUS
In antiqua Opera in eo reperta.

ROmani victoris Gentium Populi, in condendis Sepulcris, magna fuit religio, incredibile ſtudium, ſingularis magnificentia; quam, non obſcuro exemplo, indicare mihi videtur hoc Monumentum Libertorum, & Servorum LIVIAE AVGVSTAE aureo aevo conſtructum, omnique cultu Sarcophagis, Urnis, Aris, Signis eleganter ornatum; quamvis non inter ſplendidiora Conditoria (1) ſit recenſendum.

§. I.

NUper, literariae Reipublicae bono, detectum eſt in Via Appia, (2) magnificis olim aedificiis, Deorum templis, & illuſtrium Familiarum Sepulcris ornatiſſima; (3) in

(1) Vide Ciampinum Vet. Mon. Par. 1. Cap. XIX. pag. 163. & 170. (2) De Via Appia fuſius Antiquitatum illuſtrator, & amplificator Panvinius in Urbe Romana; Marlianus Topogr. Urb. Cap. VIII. Dempſterus in Roſinum Antiq. Rom. Lib. 1. Cap. 13. (3) Sepulcris Calatini, Scipionum, Serviliorum, Metellorum, quorum meminit cum laude Cicero, addi quoque poteſt Sepulcrum Gentis Ogulniae, de quo laudatus Fabrettus Inſcr. Antiqu. Cap. II. pag. 68. num. 37. praeter alia quamplura.

Vinea Joſephi Bencii, inter I. & II. ab Urbe lapidem, (1) laevorſum exeuntibus e Porta Capena, quae hodie, a proximo Templo, S. Sebaſtiani appellatur. Quonam modo detectum fuerit, utpote tot ſeculis terrâ penitus obrutum, paucis libet exponere. Quum Vinitores, terram alicubi paullo eminentiorem effoderent; forte contigit, ut unius abſidis, quam nos *tribunam* a Latino tribunal, & patrio ſermone *nicchia* appellamus, apicem offenderent; circa quem, defoſsâ terrâ, parietum latera, ac non longe e topho, & calce permixtâ conſtructam cameram repererunt; verum in medio, ingenti hiatu, prorſus dirutam; e quo dilabſae maceriae totum intus aedificium adeo oppleverant Tab. III. a litera C, uſque ad K, ut nulla ex parte prorſus adiri poſſet. Egeſtâ circumquaque terrâ, ruderibuſque purgato loco, foſſores id aſſequuti ſunt, ut in Sepulcrum paullatim ſeſe demitterent, & tandem ad pavimentum uſque pervenirent. Elegantiſſimi Monumenti interiorem proſpectum, ſive Orthographiam Tabula I. accurate delineatam exhibet.

§. II.

TOtum Columbarium, ut Tabula III. docet G. G. lateritiâ ſtructurâ conſtabat; verum tantâ, ac tam exquiſitâ arte elaboratum, ut elegantia ipſa, & venuſtas, longe operis materiam ſuperaret. (2) In inferiori extima parte, quemadmodum alia communia Libertorum, ac mediocris ſortis hominum Sepulcra, (3) ultra dimidium, in topho exſciſum erat; quam cum parietum craſſitie oſtendunt Tab. III. H. H. ac ſequentes. Superiorem hujuſce Columbarii partem, quae antiquitus in Viae Appiae ſolo prominebat, & conſpiciebatur, praecellentiori opere, exterius undique marmoreis tabulis circumſeptam fuiſſe coniicimus ex pluribus magnae molis e marmore fragmentis,

(1) In pluribus Sepulcrorum Tabulis inſcriptis notatùr locus ubi conditum Monumentum, diſtantia ab Urbe, qua parte; dextra, an laeva; in cujus agro, vel fundo, ut apud Gruterum MLXXXI. I. Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 10. Omnibus compertum eſt, Vetera Romanorum Sepulcra in agrorum limitibus, & ſecus publicas vias conſtituta fuiſſe, quum lege XII. Tabularum, defunctorum corpora in Urbe urere, aut ſepelire vetitum eſſet; de quo more Kirchmannus de Funer. Rom. lib. II. cap. 22. quem ab Athenienſibus Romanos accepiſſe, Thucydidis teſtimonio, docet Benedictus Averanius Diſſert. XXIV. in Thucyd. n. 3. (2) De hujuſmodi Sepulcris vide Fabrettum Inſcr. Antiquar. Cap. III. pag. 205. (3) Vide Kirchmannum de Funer. Romanorum lib. III. c. 15.

tis, quae intus inter rudera ſunt reperta. (1) Duo, Meridiem verſus, habebat oſtia; unum in ſuperiori parte Tab. III. B. alterum in inferiori A. Superius oſtium (ſequiori aevo parietinis obſtructum) ea de cauſſa poſitum, ut circumquaque ſupra coronidem euntes, cinerarias ollas in ſingulis columbariis recondere commode poſſent. Ibidem, per ſcalam cum aditu exterius in topho exſciſam, ad inferius oſtium B. ut credimus, deſcendebatur; (2) quae ſcala in Ichnographica Tabula II. non apparet, quod is locus hactenus ruderibus minime repurgatus fuerit; qui ſi aliquando repurgabitur, ut ſperare libet, praeter ſcalam, alia plura in lucem prodibunt vetera monumenta. Nam probabile valde eſt huic Sepulcro aliquod aliud ſimile aedificium coniunctum eſſe, aliorum Sepulcrorum in plures aulas, ſeu cameras diſpertitorum exemplo; inter quae celeberrimum illud eſt detectum Viâ Aureliâ, in Villa Corſinia; editum ab eximio Viro Petro Sancte Bartoli; (3) aliud quoque in Via Appia repertum, & ab Clariſſimis Viris Ciampino (4) & Fabretto (5) diſerte deſcriptum. In aditu cum ſuperioris, tum inferioris oſtii, camera ſuperpoſita Tab. V. A. & B. e Tiburtino lapide conſtructa erat; diſpoſitis quoque in pariete aditus columbariis. Coronis, quae totum cingebat hoc Monumentum Tab. III. D. D. e Tiburtino pariter lapide confecta, & tectorio opere (6) tam venuſte, & eleganter ubique obducta, ut non comparentibus juncturis, tota e ſolido marmore conſerta eſſe videretur. Eadem coronis duobus circiter Romanis palmis in pariete inſerta erat, Tab. III. E. E. Tab. XVIII. A. prominebatque duorum palmorum, unciarumque ſex, cum dimidia, latitudine; quae tanta erat ut ipſam circuire, ollaſque in altioribus aediculis, ſeu columbariis, admotis ſcalis, ut ſupra diximus, recondere facile poſſent.

(1) Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. III. pag. 205. plura memorat per Agrum Romanum ſplendida monumenta, ſuperne fani ſpeciem retinentia, tumulis, & loculis in hypogaeo abſconditis. (2) De Scalis, oſtiis, & valvis Monumentorum, non raro fit mentio in vetuſtis ſaxis apud Gruterum DCCXI. 3. DCXXVI. 6. DCCCCLXIV. 2. apud Reineſium Cl. VII. n. 486. Cl. IX. n. 34. Vignolium Inſcr. Select. Cl. II. pag. 283. item apud Fabrettum Inſcript. Antiq. Cap. III. pag. 154. n. 235. pag. 159. n. 279. pag. 165. n. 301. Vide Kirchmannum de Funer. Rom. lib. III. c. 13. (3) *Negli antichi Sepolcri ovvero Mauſolei Romani, & Etruſchi* edit. Romae anno M.DC.XC.VII. (4) Veter. Monum. Par. I. Cap. 19. pag. 174. (5) Inſcr. Antiquar. Cap. I. pag. 10. (6) De tectorio opere, & quomodo fieret, luculenter Vitruvius lib. VII. c. 2. Plinius lib. XXXVI. c. 23. Palladius lib. I. c. 14. Videndus quoque doctiſſimus Jacobus Gutherius de Jure Manium lib. II. c. 28. qui erudite agit de albario, ac tectorio opere, quo vetera ſepulcra exornari ſolebant.

Coronidis altitudinem antiquum Viae Appiae ſolum, cujus rudera ibidem reperta ſunt, paene aequabat. Simile huic Monumento aliud eſt, quod exhibet laudatus Johannes Ciampinus Tab. XLII. Fig. 3. & 4. (1), alia item duo Sepulcra, quae deſcripſit, & Ichnographica ſchemata protulit in domeſticis ſuis antiquis Inſcriptionibus Fabrettus. (2)

Peculiaris admodum, ac pervenuſta eſt interior hujus Columbarii figura, quemadmodum Ichnographica Tab. II. repraeſentat. In medio cujuſlibet partis conſpicitur ornatiſſima abſis, ſive tribunal, cujus ſuperior pars, pereleganti velut conchylio, caeruleo colore circumquaque depicto, exornata Tab. III. F. F. Vittis hujuſce coloris Deorum Manium aras, & ſepulcra velari ſolita docuit Virgilius: (3)

—— ſtant Manibus arae,
Caeruleis moeſtae vittis atraque cupreſſo.

In luctu caeruleo quoque colore Veteres uti ſolebant, ut in eumdem locum notat Servius; (4) noſque Florentiae, more majorum, velis item caerulei coloris ornamus Templa in funerum pompa, & apparatu, ad moerorem ſignificandum.

Latum erat a Meridie ad Septentrionem Romanis palmis XLIIII. longum vero ab Oriente ad Occidentem palmis Romanis LXI, & unciis IV, ut Tab. II. commonſtrat. Lumen intus immiſſum putamus, uti in aliis Sepulcris apud Ciampinum, (5) Fabrettum, (6) & Petrum Sanctem Bartoli, (7) per parvas feneſtras in hemicyclo utriuſque frontis, cum ab Ortu, tum ab Occaſu Tab. IV. & V. lit. I. I. quae non indicantur in his Tabulis, propterea quod ibidem collabſi parietes reperti fuerint. Parietes tectorii operis nitore, ex albo colore, (8) tam pulchre exornati, ut marmoreis tabulis operti viderentur. Per parietes, & tribunalia, ab imo ad ſummum, diſpoſita pluribus ordinibus columbaria, ſive loculi, unus

(1) Veter. Monim. Par. 1. Cap. 19. pag. 170. (2) Cap. 1. pag. 54. 55. & 56. (3) Aeneid. lib. III. v. 63. (4) Vide etiam Gutherium de Jure Manium lib. III. c. 28. qui luculenter de veſte lugubri veterum. (5) Veter. Monim. Par. 1. Cap. 19. Tabula XLII. fig. 3. & 4. pag. 173. (6) Inſcr. Antiq. Cap. 1. pag. 12. (7) *Negli Antichi Sepolcri, ovvero Mauſolei Romani* ed. Romae 1697. Tab. 9. (8) Chriſtus Dominus Scribas, & Phariſaeos ſimiles eſſe dixit τάφοις κεκονιαμένοις, *ſepulcris dealbatis*. Matth. Cap. XXIII. v. 27. Etruſcorum Sepulcra, albario opere, item ornata fuiſſe, teſtantur edita monumenta in Dempſteriano praeclaro Opere Tab. LXXXXII. ad finem Tom. II. In Florentinis antiquis Inſcriptionibus pag. 154. n. 80. fit mentio C. Julii Salvii Structoris Parietarii. Templa quoque & Deorum aedes, opere albario, exornari ſolitas, docet Muſei Medicei marmor, ex Africa allatum, quod vulgavimus pag. 58. n. CXXXX. item inſcriptio apud Gruterum pag. CLXXII. 2.

unus ſuper alium, in quibus binae occluſae ollae fictiles, aſſervandis defunctorum cineribus deſtinatae Tab. III. G. Supra ſingula columbaria, ut in eadem Tab. III. H. praefixus titulus, ſive marmorea parva tabula, cum epigraphe reconditis ollis reſpondente, in qua expreſſum defuncti nomen, officium, quandoque etiam, ſed raro, aetas; exceptis tamen angulorum columbariis Tab. II. *a. a. a. a.* quae propter loci anguſtias, ſingulares ollas, quarum frequenter in vetuſtis lapidibus fit mentio, (1) ſingulari pariter titulo ſuperpoſito, continebant. Columbariorum omnium exterior arcus, ac tabularum ſive titulorum ora eleganti coronide e plaſtico opere circumornata erant Tabula XX. A. B. qui quidem omnes, non fracti, ſed integri ad nos perveniſſent, ſi in refigendo, foſſores, quanta oportebat, uſi eſſent diligentia; nam nimiâ eorum incuriâ, & oſcitantiâ factum eſt, ut maximo damno, plures vel perierint, vel clam fuerint ſubrepti. Cameram totumque Sepulcrum plaſticis, ac figlinis operibus, variiſque emblematis, ac Deorum ſigillis elegantiſſime ornatum fuiſſe deducimus ex quamplurimis eorumdem operum fragmentis, quae ex ruderibus collecta ſunt; quorum nonnulla afferimus Tab. XIII. D. Tab. XVII. B. C. D. E. Tab. XIX. C. E. veluti artificum Auguſti aevo praeſtantium elegantiora ſpecimina. Praealta faſcia, quae veluti hypobaſis, inferiorem Monumenti partem per gyrum ornabat Tab. III. lit. I. I. opere pariter tectorio, pulvere marmoris intermixto, (2) concinne perpolita erat, & amarantino colore obducta. Pavimentum, eo in loco ubi integrum obſervatum eſt, teſſellato, ac muſivo opere, ex albis nigriſque lapillis, mira arte, in varias figuras, piſces, aviculas, aliaque emblemata diſpoſito, affabre elaboratum erat. Quaedam inſigniora pavimenti fragmenta, iniuriâ temporum minus labefactata, producimus Tab. XIX. A. B. Tab. XX. E.

§. III.

SUper pavimento Sarcophagi, Arae, Urnae aliaque antiqua opera, quae aereis caelata Tabulis exhibemus, hoc modo, & ordine diſpoſita, nonnullis tamen humi ja-

(1) Apud Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 11. n. 42. 46. 47. & pag. 12. & 13.
(2) Vide Vitruvium lib. VII. c. 3. & Fabrettum in Tab. Iliadis pag. 315. 316. & Inſcriptionum Antiqu. Cap. VI. n. 59. pag. 449. Vide etiam Gutherium de Jure Manium lib. II. cap. 28. qui de opere tectorio fuſius, & erudite.

jacentibus, ac ſubverſis, reperta ſunt; quemadmodum majoribus his literis notatum eſt in Tabula II. Ichnographica, cujus hic habes explanationem.

A. Aditus, & ingreſſus ſubterraneus in Columbarium.

B. Pes marmoreus, ut coniicimus, ſtatuae fragmentum, cum inſcriptione in ejuſdem baſi TI. CLAVDI. FIRMI; ideſt, *Tiberii Claudii Firmi.* Vide Tab. XII. E.

C. C. Muſivi operis majus fragmentum hoc in loco repertum, quod exhibet Tab. XX. E.

D. Marmoreum Viri caput Tab. XII. A. delineatum heic jacebat.

E. Ara marmorea, ſive Cippus arietinis capitibus ornatus, pendente ex eorum cornibus encarpo, cum inſcriptione DIS. MANIBVS ANTONIAE PANEROTIS. &c. Tab. XV. A.

F. F. Scrobes valde profundi in pavimento; qui quum ruderibus nondum purgati fuerint, incompertum, an aliquid notatu dignum lateat.

G. Heic conlocatum marmoreum lectiſternium, ſemifractum, cum Viro in eo jacente, Dis Manibus C. Julii Bathylli Auguſti Liberti dicatum Tab. XIV.

H. Locus ubi reperta eſt ſuper ollam cujuſdam Columbarii fictilis lucerna, quae exhibetur Tab. XI. A.

I. Arca fictilis, cum pariete conjuncta, ſuperne magnis tegulis operta Tab. VIII. A.

K. Heic detecta vitrea ampulla, occluſa in olla fictili parvi Columbarii, ſeu loculi Tab. XVII. A.

L. L. L. Loca in pavimento excavata, ſub muſivo opere, operta majoribus tegulis, in anguli formam in medio acuminatis; in quibus humata defunctorum corpora; capite, ad oſtium B. hujus Monumenti, converſo; pedibus vero verſus abſidem, ſive tribunal directis, quod R. litera deſignatur.

M. Cellula, ſive hypogaeum ſubterraneum ſepulcrum, ſub pavimento excavatum, ſuperne concameratum, ad plures ſarcophagos recipiendos.

N. Operculum quadratum, fictile; longitudine, ac latitudine duos Romanos pedes non excedens; ſuperne ornatum pavimenti opere muſivo, oſtium claudens deſcriptae cellulae.

O. P. Q. Sarcophagi temporarii, lateritio opere conſtructi, ac parieti adfixi, loco marmoreorum Sarcophagorum,

qui

qui ibidem poſtea collocari debebant, ut inferius veterum lapidum auctoritate oſtendemus; in quibus reperta corpora, haud cremata.

S. Sarcophagus marmoreus elegantiſſimus, Gratiarum ſimulacris in medio loculamento ornatus, Tab. VI. cui ſubjectae erant baſes e Tiburtino lapide, altitudine fere unius palmi; ab angulis mediae abſidis R. tantum diſtabat, ut retro commode quis tranſire poſſet.

T. Sarcophagus marmoreus in medio, Viri, & Uxoris ſtemmate inſignitus, &c. Tab. VIII. B. retro tamen nullo relicto ſpatii loco, ut circuiri poſſet.

V. Cippus, ſive ara marmorea C. Coſconio Commodiano dicata; poſita ante Sarcophagum T. deſcriptum Tab. XVI. B.

X. Urna, ſeu ara marmorea, Diis Manibus M. Ulpii Menophili Auguſti Liberti, Adjutoris Procuratorum ab Ornamentis poſita, Annio Vero III. & Eggio Ambibulo Conſulibus; cui etiam ſubjecta hypopaſis e Tiburtino lapide, Tabula XIV. B.

Y. Urna in modum Arae, ſeu Cippi confecta, intus plena crematis oſſiculis, cujus operculum prope jacebat ſemifractum; conſecrata Diis Manibus Calami Pamphiliani, Tiberii Claudii Caeſaris Auguſti Germanici, Vilici ex Horreis Lollianis, Tab. XV. D.

Z. Z. Z. Loca excavata in pavimento, ſuperioribus L. L. L. ſimilia, ad defunctorum corpora obruenda, ut paullo infra dicemus.

A. A. Ara, ſive Cippus humi jacens, cum inſcriptione DIS. MANIB. IVLIAE. SEDATAE &c. ideſt, *Diis Manibus Iuliae Sedatae* &c. reconditis intus oſſibus crematis, Tab. XV. C.

B. B. Sarcophagus marmoreus Tab. IX. A. relatus, parum a pariete diſtans, ornatus virili protome in medio ſtemmate, rudi tamen prima ſculptura expreſſo; cui pariter ſubiectae baſes e Tiburtino lapide.

C. C. Sarcophagus marmoreus, in cujus medio loculamento ſculptus Meleager ante aram ignitam ſtans, ac ſacrificans; Tab. IX. B. ſuppoſitis item e Tiburtino lapide binis baſibus; in quo marmoreum biſomum inventum eſt, Tab. XI. D. delineatum.

D. D. Heic poſitum Vas Cinerarium, ſive Oſſuarium, uſtis oſſiculis intus refertum, Tab. XII. B. repraeſentatum.

E. E. Sar-

E. E. Sarcophagus fictilis, paullo in medio fractus, Tabula XVII. F.

F. F. Frons marmorei Sarcophagi in medio loculamento adoleſcentis ſigillo, infra vero Ledae cum cycno decumbentis emblemate inſignitus, Tab. X. B.

G. G. Sarcophagus marmoreus, ſuperne tectus marmoreâ tabulâ; eximio opere ſculptus, & encarpis eleganter ornatus, ſupra quae poſita quatuor oſcilla Tab. VII. Aperto Sarcophago inventa in eo ſunt bina defunctorum cadavera, quorum unum ornatum veſte auro intexta; plura item praeſtantiſſimorum artificum monumenta, ac pretioſa cimelia, quae in mortuorum honorem in ſepulcris condi ſolebant; quae vero ſint, ſatis adhuc non conſtat.

H. H. Locus extra Columbarii aedificium diſtans, plus minus, XV. paſſibus; ubi detectus in topho exſciſus marmoreus Sarcophagus, ornatus in medio loculamento, oſtio monumenti ſemiaperto, Tab. X. A.

I. I. Aditus hypogaeus, ideſt ſubterraneus, in topho excavatus, prope Viam Appiam; qui quum hactenus ruderibus purgatus non fuerit, an ad oſtium Columbarii, vel ad aliquem alium locum perduxerit, per gradus in topho pariter excavatos, incertum eſt.

§. IIII.

HActenus totum Sepulcrum Libertorum, ac Servorum Liviae Auguſtae deſcripſimus, & eruditorum oculis expoſuimus; nunc ſingula antiqua Opera, quibus eleganter ornabatur, explicanda, atque illuſtranda ſunt; atque, ut ordinis ratio poſtulare videtur, primum a praeſtantioribus monumentis incipiendum; inter quae, Sarcophagi, Arae, Urnae, Signa numerantur, ac principem locum tenent; poſt quae minores Urnas, Columbaria, Ollas, inſcriptos Titulos obſervabimus.

Sarcophagis tum marmoreis, tum lapideis, ac fictilibus, (1) ut obſervat Plinius, (2) a Sarcophago lapide nomen factum eſt; in quo primum corpora defunctorum condita, intra qua-

(1) Fabrettum vide Antiq. Inſcr. Cap. I. pag. 13. n. 59. Sponium in Miſcell. pag. 394. at Reineſium Cl. XX n. 451. apud quos Sarcophagus, & Sarcophagum, & Sarcophaga genere neutro leguntur Gruter. DCXLIII. I. & DCCCCIII. 12. Vide quoque Kirchmannum de Funer. Rom. lib. III. c. 17. (2) lib. II. c. 96. & lib. XXXVI. c. 17. V. Gutherium de jure Manium lib. II. c. 20.

quadrageſimum diem, exceptis dentibus, abſumebantur. Sarcophagorum frequens fit mentio in vetuſtis Inſcriptionibus, in quibus pro Sepulcris ponuntur. Marmoreos Sarcophagos, variis emblematis, (1) Deorum ſimulacris, & ſigillis, quibus Hiſtoria, & Ethnica Theologia illuſtrantur, veteres ornare conſuevere; quae ornamenta quum ab eruditis viris deſcribantur, (2) heic rurſus exponere ſupervacuum plane eſt. Vetuſtum lapidem proferre libet, quem ex Onuphrio Panvinio vulgavit Gruterus, (3) in quo habetur mentio conſecrationis Sarcophagi, Idibus Auguſti, Pudente, & Orphito Conſulibus; anno ſcilicet U. C. DCCCCXVII, & Chriſti CLXV; item ſigillorum, & operum quibus fuerat inſignitus, denique baſium, quas Sarcophagis hujus quoque Columbarii ſubjectas fuiſſe ſupra notavimus.

D · M · ET · SOMNO · AETERNALI
SECVRITATI · MEMORIAEQ · PERPET
AELIAE · FLAVIAE · MELITANAE
Q · V · AN · XXXI · M · III · D · X
TI · FL · HYMNVS · CONIVGI · SANCTISSIMAE
DVLCISSIMAE · Q · CVM · QVA · VIX · AN · XIII
T · T · FLL · COL · MARCELLVS · ET · TITIANVS
ET · FLAVIA · T · F · AMPELLE · MATRI · PIENTISS
SARCOPHAGO · SIGIL · CVM · OPERE · ET · BASIBVS
FECER · ET · CONSECRAVERVNT · IDIBVS · AVGVSTIS
PVDENTE · ET · ORPHITO · COS

Diſcimus quoque ex veteri Inſcriptione apud Reineſium, (4) interdum extructis pilis Sarcophagos ſuperpoſitos fuiſſe.

B Sar-

(1) Stemmatum in Sepulcris meminit vetuſta inſcriptio apud Fabrettum Cap. I. pag. I. Gruterum DXCIV. 8. Vide Guther. de Jur. Man. lib. II. cap. 29. (2) Jo: Roſinus Antiq. Rom. lib. V. c. 39. Kirchmannus de Fun. Rom. lib. III. c. 18. Sarcophagus factus cum Pantheo, legitur apud Fabrettum Inſcr. Antiq. Cap. X. pag. 740. n. 505. (3) Pag. DCCLI. 3. De privata coniugum, parentum, ac liberorum conſecratione erudite Kirchmannus de Fun. Rom. lib. IV. c. 13. (4) Cl. VI. n. 90.

Sarcophagis, praeter emblemata varia, ac ſculpturas, additae inſuper inſcriptiones, quae tamen raro occurrunt. (1) Nuper Piſis plures animadverti Sarcophagos ſepulcrali Titulo inſcriptos; (2) Florentiae quoque duos, unum in Regio Mediceo Muſeo, quem propediem vulgabimus, (3) alterum apud Nardios, Graeca Epigraphe ornatum. Integra defunctorum corpora in Sarcophagis recondebantur, quod veterum lapidum auctoritate compertum eſt; (4) quare eos aperire, infringere, aliud corpus ſuperponere, obviolare, mortuos inquietare, poenis, ac diris vetitum, ſummumque nefas creditum. (5) His breviter praenotatis, eximios hujus Columbarii Sarcophagos obſervare, atque illuſtrare operaepretium nunc eſt.

TABULA VI.

Sarcophagus, ſtriato opere (6) ſculptiſque eximio artificio ſimulacris, omnium elegantiſſimus. In medio loculamento ſunt tres ſorores Gratiae, quas Graeci Charites, ἀπὸ τῆς χαρᾶς *a gaudio* dicunt, ut Fornutus ait, (7) inſigni formâ vigentes; ſtantes, nudae, ridentes; (8) comtis vario modo crinibus, ac mutuo brachiorum nexu inter ſe junctae. Media, a nobis averſa, alias blande complectitur, quae laneam corollam, vel ni fallor, Venereum ceſtum tenent, ad conciliandum revocandumque amorem omnibus illecebris cumulatum; quem Venus apud Homerum (9) Junoni exhibens, valde commendat. Ceſtus tribus nodis eſt revinctus, quemadmodum & ipſae Deae Gratiae, nodo inter ſe coniunguntur; quare ad nodum ſolvendum ſegnes dicuntur ab Horatio: (10)

Te

(1) Vide Gruterum DCCXC. 8. Fabrettum Inſcr. Antiquarum Cap. X. pag. 740. n. 505. (2) Nonnullos edidit C. V. Joſephus Martini in Appendice Theatri Baſilicae Piſanae. (3) Inſcript. Antiquarum Urbium Etruriae Par. I. pag. 15. n. XVI. (4) Apud Gruterum DCLXXXVIII. 10. DCLXXXIX. 8. (5) Vide antiquos lapides apud Gruterum DCCCX. 10. DCCCCIII 6. (6) Plures quoque Florentiae ſunt Sarcophagi, miro artificio ſtriati. In quodam Sarcophago, in Platea S. Spiritus, ſtrigibus, pendentibus velis, ac vittis ornato, in medio viſitur ſimpuvium pro inferiis, ac parentalibus ſacrificiis Deorum Manium. De variis ſtrigum generibus videndus Vitruvius lib. IV. c. 13. & in aliis pluribus locis. Normam, quam veteres adhibebant in excavandis ſtrigibus in marmoreis Sarcophagis, exhibet marmorea Tabula elegantiſſima apud Fabrettum Cap. VIII. Inſcr. Antiquar. pag. 587. n. CII. ex Coemeterio D. Helenae, quam vide. (7) De natura Deorum c. 15. (8) In Hymno Homeri, qui Orpheo tribuitur, Gratiae dicuntur Χαρμοσύνης γενέτειραι, ἐράσμιαι, *Gaudii genitrices, amabiles*. (9) Iliad. lib. XIV. v. 204. quem appellat ἱμάντα ποικίλον, acu pictum, ac vario modo contextum. Vide Martial. lib. VI. Epigr. 13. & Voſſii Etymologicon. (10) Carm. lib. III. Od. 21.

Te Liber, & ſi laeta aderit Venus,
Segneſque nodum ſolvere Gratiae,
Vivaeque producent lucernae
Dum rediens fugat aſtra Phoebus.

Medium loculamentum in quo ſculptae Gratiae, honoris, & cultus cauſsâ, ornatum eſt defluenti appenſo velo; quo defunctorum ſepulcra frequenter condecorantur, quum in ipſis immortalium Deorum ſimulacra, vel Defunctorum imagines, quaſi in Deorum numerum relatorum, repraeſentantur, ut in pluribus monumentorum anaglyphis obſervari poteſt. (1) Infra hinc, & hinc bini gutti ſtatuti, cum linteis ſupra poſitis; quos Gratiis appoſitos arbitror, ad indicandum corporis cultum; quum Gratiae omnis pulchritudinis, & elegantiae Deae ſint, (2) quas Horatius decentes appellat; & Veneris non ſolum κομμωτρίαι *ornatrices* ſint, quae ita Venerem ornantes exhibentur in Chalcedonio anaglyphico opere exſcalpto Regii Muſei Medicei; verum etiam ἀλείπτριαι *unctrices*; quemadmodum canit Homerus: (3)

Ηδ' ἄρα Κύπρον ἵκανε φιλομμειδὴς Αφροδίτη,
Ες Πάφον, ἐνθάτε οἱ τέμενος, βωμός τε θυήεις,
Ενθά τε μιν Χάριτες λοῦσαν, καὶ χρῖσαν ἐλαίῳ
Αμβρότῳ, οἷα θεοὺς ἐπενήνοθεν αἰὲν ἐόντας.

quae ita reddidit Graecarum, Latinarum Etruſcarumque Muſarum decus, doctiſſimus Salvinius:

In Cyprum vênit cultrix Venus aurea riſûs,
It Paphon, hîc templum, fragans & odoribus ara,
Illam ubi laverunt Charites oleoque unxerunt
Ambroſio: tale eſt Diis immortalibus aptum.

Oleum, & pretioſa unguenta, quibus corporis formam tuemur, & augemus, in guttis quoque aſſervari ſolebant, teſte Juvenale, (4) & A. Gellio. (5) Item gutti, teſte Plinio, (6) ad libationes guttatim fundendas in ſacris adhibebantur; quare Gratiarum quoque cultum fortaſſis innuere poſſunt. (7) Lintea, ſive mappae guttis ſuperpoſitae ſunt ad manus

(1) Vide Petrum Sanctem Bartoli, in libro qui inſcribitur, *Gli Antichi Sepolcri* Tab. 9. & 56. Purpureis velis ornari ſolebant Sepulcra, teſte Amm. Marcell. lib. XVI.
(2) In quodam eleganti vitro apud Fabrettum Gratiae pictae ſunt nudae, ornatae binis armillis in unoquoque brachio, & periſcelidis, Inſcr. Antiquar. Cap. VII. pag. 539.
(3) Odyſſ. lib. VIII. v. 360. quem Homeri locum imitatus eſt Virgilius Aeneid. lib. I. v. 415. *Ipſa Paphum ſublimis abit*, &c. (4) Satyr. VI. Vide Pignorium de Servis. Benedict. Averanium Diſſ. LXXXV. in Anth. n. 16. 17. (5) Lib. XVII. c. 8. (6) Lib. VI. c. 38. (7) De Gratiarum cultu vide Pauſaniam in Boeoticis lib. IX. cap. 35. pag. 780. Thomaſinum de Donariis cap. 11I.

nus ablutas tergendas; nam antequam ſacris operarentur aquam manibus ſumere ſolebant, teſte Tibullo: (1)

Caſta placent ſuperis, pura cum veſte venite,
Et manibus puris ſumite fontis aquam.

Utrimque in extremis Sarcophagi ſegmentis, quaſi termini, ſculpti duo formoſi Juvenes, nudo corpore, ſtatu, & geſtu omnino ſimiles, effuſis incomtiſque crinibus; manibus capiti ſuppoſitis; quo geſtu expreſſos puto, ut moerorem ſignificent. (2) Ita Priamus apud Homerum, Achillem ad muros accedentem videns, vi doloris, manus capiti injicit; (3)

Ωμωξεν δ' ὁ γέρων, κεφαλὴν δ' ὅγε κόψατο χερσὶν
Υψόσ' ἀνασχόμενος, μέγα δ' οἰμώξας ἐγεγώνει.

Ploravit autem ſenex, caputque ille pulſavit manibus
In altum tendens, valdeque ejulans clamavit.

Quem referant hi moerentes Juvenes, an Adonin Veneris cultorem, an Hyacinthum, vel Narciſſum, formâ praecellentiſſimos, ac celeberrimos, incompertum plane mihi eſt. An fortaſſis in his formâ inſignibus Juvenibus Juventus expreſſa, quam Horatius cum Gratiis, Cupidine, Nymphis, ac Mercurio, Veneris comitem facit, (4) & ita cebrat? (5)

Fervidus tecum Puer, & ſolutis
Gratiae zonis, properentque Nymphae,
Et parum comis, ſine te, Juventus
Mercuriuſque.

Prope hos Juvenes pendent depoſitae veſtes e quadrata columella, quas ſuperne fibula ſubnectit. (6) Additae quoque arbores, praeciſis aliis ſurculis, vitae celeri fato interceptae ſymbola. (7) Paene in angulis ſunt parvuli Genii, qui, uti in luctu ſolet, (8) dilabſas in cineres faces everſas tenent; quemadmodum in morte Tibulli cecinit Ovidius: (9)

Ecce Puer Veneris fert everſamque pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce facem.

In fictili

(1) Lib. iI. Eleg. 1. v. 13. (2) Vide Obſervationes Cl. V. Senatoris Bonarrotii in Vaſa Vitrea Coemeterialia Tabula iv. pag. 24. (3) Iliad. lib. xxii. v. 33. (4) Horum quoque Numinum ſimulacris vetera monumentorum anaglypha ornantur. (5) Carmin. lib. i Od. 30. (6) Virg. Aeneid. lib. iv. v. 139 (7) Vide Gruterum dclxx. 5. dcxcii. 10. Inſcr. Ant. Etruriae Par. 1. pag. 355. 356. (8) Vide Kirchmannum de Funer. Rom. lib. iI. c. 7. (9) Lib. iiI. Amorum Eleg. 9.

In fictili lucerna, quae exſtat Florentiae in locupletiſſimo Muſeo DD. Comitum e Gherardeſca, expreſſae ſunt tres Gratiae, his omnino ſimiles, cum Inſcriptione L. CAESAR. Sculptas eas arbitror in his feralibus monumentis, ut animarum poſt mortem apud Elyſios, ut ſtulte credebant, beatitudinem, gaudium, ac felicitatem indicarent; nam ridentes, & amabiles in hoc quoque monumento inducuntur. Sunt quoque beneficentiae, & grati animi ſymbola, ut docet Phornutus, (1) qui Jovis filias ἐυεργετικάς *beneficas* vocat; & earum nuditate, (2) & amplexu ſignificari docet, ut ſimus faciles, & promti ad beneficia praeſtanda. Quarae in ſepulcris fortaſſis expreſsae, ut *bonis etiam mortuis benefacere oportere* oſtenderent; quod teſtatur marmorea elegantiſſima ara Florentiae, in Hortis, ac Muſeo Nobb. Gaddiorum, (3) in qua legitur:

C·IVLIO·AVG·L·PHOEBO
RVFIONINO
CESTVS·DE SVO·FECIT
ΤΟΥϹ ΑΓΑΘΟΥϹ ΚΑΙ ΘΑΝΟΝΤΑϹ
ΕΥΕΡΓΕΤΕΙΝ ΔΕΙ

Heſiodus Gratias in Olympo habitare cum Muſis dixit; earumque nomina tradidit, *Euphroſynen*, *Aglaian*, *Thalian*; quamvis alii veteres auctores in tradendis nominibus, & origine non concordent. (4) Pindarus Aſopichum Orchomenium, ſtadii curſorem, laudaturus, (5) Charites invo-

(1) De Natur. Deor. c. 15. (2) Gratiae priſco more erant veſtitae. Socrates Philoſophorum omnium princeps, quum ſculpturae operam daret, veſtitas effinxit, ut in ejus vita apud Laërtium. Neque compertum eſt qui primus nudas vel pinxerit, vel ſculpſerit. Vide Pauſaniam in Boeot. lib. IX. c. 35. (3) Hanc vulgavimus, & deſcripſimus in Par. I. Inſcr. Antiq. Etruriae pag. 191. n. 6. (4) Vide Pauſaniam Lib. IX. c. 35. & Phornutum de Nat. Deor. c. 15. (5) Olymp. Ode XIIII.

invocat iiſdem nominibus, quae Heſiodus tradidit; aitque, earum ope, omnia delectabilia, & dulcia eſſe mortalibus; omniumque operum diſpenſatrices eſſe in coelo; neque immortales Deos abſque ipſis ducere choros, aut agere convivia. Reginas quoq; celebres eas appellat pinguis Orchomeni, Fluminis Boeotiae, ubi templum ditiſſimum, ac potentiſſimum earumdem fuit, ab Etheocle Rege conditum, cui Thebani tributa pendebant; (1) eaſque ait ſortitas aquas Cephiſias. Hinc ſaepe Charites Nymphis junguntur, ut ait Horatius: (2)

Junctaeque Nymphis Gratiae decentes;

& in vetuſtis Anaglyphis Nymphae Fontium, viſuntur nudae, ridentes, nodo inter ſe junctae; adeoque Gratiis in hoc elegantiſſimo Sarcophago expreſſis, omnino ſimiles. (3) Verum quae hic ceſtum, ut credimus, tenent, in votivo Anaglypho cum inſcriptione apud Mazochium ex urnis aquam fundunt. (4) In aliis quoque vetuſtis toreumatis Nymphae Aquarum, & Fontium, quemadmodum Gratiae, tres ſculptae ſunt, ſed corpore inferius velato, ut videre eſt apud Sponium, (5) & in votivo marmore Nymphis ſanctiſſimis, quod exſtat in Regio Muſeo Mediceo. (6)

Sculptas quoque in Sepulcris, ac feralibus monumentis Charites veteres voluere, quod ſcilicet formâ, atque aetate praeſtantes, a Diis, amoris gratiâ rapi, & ſideribus inſeri ſolitos crederent. (7) Apud Theocritum, (8) Adonin raptum a Proſerpina, & vinculis adſtrictum in Acheronte, uberrimis lacrymis deflent cum Venere Charites, & Cupidines; & Hymenaeus, in moeroris argumentum, nuptialem facem extinguit.

TABULA VII.

Sarcophagus marmoreus, formâ oblongâ ſemirotundâ, ſculpturis pulcherrimis affabre ornatus. Ad extrema duo Genii ſtantes, encarpos ſuſtinent, coronario eleganti lupu, pomis, pampinis, foliis, ac frondibus intextos; qui pendent

(1) Strabo lib. VIIII. Steph. de Urbib. (2) Carm. Lib. I. Od. 4. & 30. Lib. IV. Od. 7. (3) Vide antiquum lapidem apud Fabrettum de Col. Trajani Cap. VI. pag. 174. & Inſcr. Antiquar. Cap. VI. (4) Antiquar. Inſcript ex veteri editione, Romae anno M.D XXI pag. CV. a t. (5) In Miſcell. Erud. Antiquit. pag. 32. (6) Inſcr. Antiquar. Urbium Etruriae Par. I. pag. 47. n. LXXXVII. (7) Vide Triſtanum in Domitia Domitiani ſorore Tom. I. pag. 351. Fabrettum Inſcr. Cap. III. pag. 192. n. 448. & pag. 194. Cap. X. pag. 704. n. 248. Gruterum DCCCCXXVIII. 5. MDXXIII. 7. (8) Idyll. XXIII.

pendent in medio e thyrſo, utrimque tectâ cuſpide munito, religante, ac defluente longiuſcula taenia. Poſita ſunt ſuper encarpis oſcilla, ſive perſonae; dextrâ Bacchae, & Satyri; laeva Fauni, & Bacchae, in ſe mutuo converſa; emiſſiciis oculis, & inſanientium more, Bacchico furore correptis. Fauni caput, circa quod poſitum paſtorale pedum, coronâ e pineis ramuſculis intexta redimitum eſt; (1) Fauni, ac Satyri capita, aures, ut ait Horatius, acutas habent. (2) Satyri, & Baccharum capita laneo obtorto filo, ſive lemniſco, omnium antiquiſſimâ coronâ, velantur; (3) quemadmodum & Hercules in pluribus vetuſtis Anaglyphis; umbrantibus hederis, pampinis, ac corymbis; quales deſcribuntur ab Oppiano: (4)

——— *χαροποὶ δὲ πελόντο γυναῖκες,*
Οἰνάδες, ἀσχοφόροι, τριετηρίδες, ἀνθοκάρηνοι.

——— *formoſae feminae*
Vinolentae, pampiniferae, trietericae, floridâ fronte.

Bacchae oſcillum laeva parte, plexis quoque ſuis capillis, & in tricas diſpoſitis coronatur; quae in aliis Bacchantibus, non caput ambientes, ſed ſolutae conſpiciuntur. (5) Has coronas ex capillis confectas laudat Pollux, (6) ac Lactantius Firmianus mirum capiti decorem addere affirmat. (7) Hedera Baccho ſacra eſt, quia ſemper viret. (8) In Homeri Hymno, qui Orpheo tribuitur, Bacchus non ſolum hederâ, verum etiam lauro redimitus inducitur κισσῷ καὶ δάφνῃ πεπυκασμένος. Tibullus Bacchum corymbis ornatum ita alloquitur: (9)

Non tibi ſunt triſtes curae, nec luctus Oſiri,
Sed chorus, & cunctus lenis, & aptus amor;
Sed varii flores, & frons redimita corymbis.

De pampinea Bacchi corona Horatius:

Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

Quibus coronis, a Baccho inventis, totum quoque ejus famulitium, & chorus condecoratur. Infra encarpos animalia

(1) Hoc Fauni caput ſimile eſt Fauno, oleaſtro redimito, apud Cl. V. Stoskium Tab. XLIV. (2) Carm. Lib II. Od. 18. (3) Iſidorus lib. XIX. c. 30. Plinius lib. XXI. c. 3. Vide Carolum Paſchalium de Coronis lib. II. c. 12. & eruditiſſimum, clariſſimumque Virum Jo: Antonium Vulpium in Obſervat. in Propertium lib. IV. Eleg. 6. v. 6. (4) Lib. IV. v. 232. (5) Vide Cl. V. Cauſeum in Muſeo Rom. Sect. 1. Tab. 17. & Equitem Maffeium in Gemm. Ant. (6) Lib. II. (7) Lib. de Opif. Dei Cap. VII. (8) Plinius lib. XVII. c. 4. Ovid. lib. III. Faſtor. (9) Lib. 1. El. VII.

malia quaedam Leaena, Taurus, Caper, quae ſunt Baccho ſacra, (1) non recto ſtatu ſunt, ſed decumbunt; ut mortis, ac fati vim, omnia ſternere, ac ſibi ſubiicere oſtendant. (2) Gallus vero gallinaceus eſcam avide depaſcitur; qui Soli ſacer eſt, ac proinde Baccho, quem eumdem ac Solem eſſe oſtendit Macrobius, his verbis: (3) *In ſacris enim haec religioſi arcani obſervatio tenetur; ut quum Sol in ſupero, id eſt, in diurno hemiſphaerio eſt, Apollo vocitetur: quum vero in infero, id eſt nocturno, Dionyſus, qui eſt Liber pater habeatur.*

His oſcillis Satyri, Fauni, ac Bacchantium poſitis ſuper encarpos, qui veluti cymbas referunt, fortaſſis veteres tranſitum animarum ad Elyſios deſignarunt; quas mirifice ſertis, ac floribus delectari putarunt, ut ait Statius: (4)

Sertaque, & Elyſios animae ſubſternere flores.

Poma quoque Elyſios campos, ſive Heſperidum hortos denotant. (5) Plutarchus animarum apud inferos ſtatum deſcribens, locum ubi habitabant, admodum ſimilem eſſe dixit Bacchicis antris; ſylvis, virore, herbis, variiſque floribus ornatiſſimum. Proferam ejus verba: (6) ϗ τὸν τόπον ἐν κύκλῳ κατεῖχε Βακχεῖα, καὶ γέλως, καὶ πᾶσα μοῦσα, παζόντων καὶ τερπομένων. Ελεγε δὲ ταύτῃ τὸν Διόνυσον εἰς θεοὺς ἀνελθεῖν, καὶ τὴν Σεμέλην ἀνάγειν. ὕστερον καλεῖσθαι δὲ λήθης τὸν τόπον. Scilicet: *Locum vero circa, Bacchanal occupabat, & riſus; & omnis elegantia ludentium, atque ſe oblectantium. Dicebat autem hac parte Bacchum ad Deos aſcendiſſe, & Semelem poſtea adduxiſſe, vocari autem Lethes, hoc eſt, oblivionis locum.* Hinc facile ratio deduci poteſt cur tam frequenter in antiquis ſepulcris Bacchanalia ſculpta fuerint. Genii denique, qui hunc Sarcophagum ornant, & perſonas famulorum Bacchi deferunt ſuper encarpis, duces, & comites ſunt animarum ad Elyſios, cum quibus variis in rebus, ſtudiis, artibus, ac ludis, quibus dum viverent delectati fuerant, oblectari credebant. (7)

Huic Sarcophago duo alii admodum ſimiles exſtant Florentiae; primus in Hortis Mediceis, in quo in angulis Genii encarpos ſuſtinent, quatuor ſimiliter perſonis, ſive

oſcillis

(1) Macrob. Saturnal. lib. 1. c. 21. Virg. in Georg. lib. 1I. v. 385. (2) Vide Cl. V. Philippi Sen. Bonarrotii Obſervationes in Numiſm m. mod. pag. 141. 142. (3) Saturn. lib. 1. cap. 18. (4) Lib. v. Silvarum. (5) Ovidius Metamorph. lib. v. Fab. VIII. V. Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. 1I. pag. 161. 162. (6) De Sera Numinis vindicta, verſus finem. (7) Virgilius Aeneid. l. VI. v. 657. Vide Obſervationes in Numiſmata maximi moduli laudati Senatoris Bonarrotii pag. XXVI. & 43.

oſcillis ſupra poſitis; quos item attollit in medio femina cum alis papilionaceis, quae Pſychen, ſive Horarum unam repraeſentat. Alter Sarcophagus, qui exſtat in Aedibus D. Scipionis Marchionis Capponii, non quatuor, ſed ſex oſcillis ornatur Bacchantium, Satyrorum, ac Faunorum; per quae item, ut fabulabantur, animarum vehicula, & idola, & earumdem ad Elyſios tranſitus deſignabatur. (1) Bacchi quoque feſta Dionyſia, ſeu Liberalia oſcillis celebrata ad purgationem animarum deſcribit Virgilius. (2)

T A B U L A VIII.

Sarcophagus marmoreus, formâ alteri ſuperius deſcripto perſimilis; ſtriato opere, elegantibusque ſculpturis, & emblematis perbelle ornatus. In medio rotundo ſtemmate, Uxoris, & Viri adhuc viventium, in ſuperſtitum ſolamen, & vivacem poſteritatis memoriam, (3) icones repraeſentantur. (4) Laevâ poſitus Vir, barbatus, togâ inſignis; qui ſiniſtrâ volumen tenet, admotâ dexterâ manu pectori, ut Uxori dextrorſum conſtitutae, (5) quae eum blande complectitur, amorem, & benevolentiam erga ſe ſuam oſtendat.

Quam magno affectu conjuges ſeſe dilexerint, ſummoque honore coluerint, ſatis ſuperque liquet non ſolum ex vetuſtis ſculpturis, verum etiam ex ſepulcralibus epigrammatis, & elogiis; quibus Viri, & Uxores mutuo ſe celebrant, & honorant; quae quidem perſaepe in uno lapide tam copioſa ſunt, tantoque affectu expreſſa, ut paene dixerim, hyperbolica videri poſſint. Ea heic repetere minime opus eſt, quum in Scaligeriano luculentiſſimo Indice penes Gruterum Capite XIV, omnia relata fuerint, & poſtea a Fabretto Inſcriptionum Antiquarum Capite IV. non parum aucta. Illud quoque in poſteritatis exemplum notan-

 dum

(1) Vide praelaudatum Senatorem Phil. Bonarrotium in Obſervat. in Numiſm. max mod. pag. 43. 46. 47. & in Vaſa Vitrea Coemeter. pag. 6. & 184. Cl. V. Benedictum Averanium Diſſert. VI. in Livium. (2) Georg. Lib. II. v. 385. &c. (3) Vide Plinium Sec. lib. 3. epiſt. 10. (4) Sequioribus ſeculis, in vetuſtorum Monumentorum anaglyphis, & Mauſoleis, quae in Catholicorum Eccleſiis conſpiciuntur, viri ſanctitate, dignitate, doctrinâ, rebuſque geſtis illuſtres; frequentius non viventes, ſed mortui, & jacentes repraeſentantur; quamvis, ſed raro apud nos, viventes flexis genibus ſuper ſepulcrum orantes, vel ſi clariſſimi milites, ac duces fuerint equitantes, aut equo inſidentes, quaſi equeſtri ſtatuâ exornati ſpectentur. (5) Apud Gruterum in urna marmorea pag. DCXC. 4. notatur effigies Juliae Secundae filiae, dextrâ ſculptae; laevâ vero, Corneliae Tyches, matris ejuſdem: notandum etiam in ſepulcralibus Titulis, quos ſibi viventes Coniuges ponunt, primo in loco poſitum Uxoris nomen, ſecundo Viri. Vide Gruterum DCCCCLXXXIV. 5. & DCCXCVI. 2. quod ſexcentis aliis exemplis confirmari poſſet.

dum eſt, frequentius in inſcriptis ſepulcralibus Titulis, ſignificari Conjuges ſimul vixiſſe ſine lite, ſine controverſia, ſine offenſione, ſine bile, ſine querela, ſine contentione &c. (1) Neque tantum poſt mortem conjuges laudibus ſeſe ornabant, verum etiam ſe vivis; cujus rei exemplum eſſe poteſt Cicero, qui patriâ pulſus, in epiſtolis ad Terentiam uxorem ſuam, ac liberos, (2) eam dulciſſimam, ſuaviſſimam, probiſſimam, fideliſſimam, optatiſſimam, incredibili virtute, ac fortitudine praeditam; denique lucem, ac vitam ſuam cum lacrymis appellat, & in ejus complexu ſe emori optare dicit. Plinius quoque Secundus mirifice Calpurniam uxorem ſuam praedicat in epiſtolis, & quanti ejus virtutes faciat, & quantopere eam diligat, oſtendit. (3)

Priſco more, ut in aliis tum Chriſtianorum, tum Ethnicorum monumentis, Conjux ad dexteram Viri eſt; qui tamen locus antiquitus, non ut hodie honoratior, ſed minus dignior habebatur, praeſertim cum laevam haberet aliquis majoris ordinis, ac dignitatis. (4) Sub ſtemmate, Uxorem, ac Virum defunctos, pallentes imagines, ſive perſonae repraeſentant, ore immaniter hianti, terrifico, (5) & ad doloris atrocitatem exprimendam compoſito; quod mortuorum umbras apud inferos vociferari, lacrymas fundere, & moerore confici crederent. (6) Perſona, ſive umbra quae Uxorem refert, calumiſtratâ comâ inducitur, quemadmodum matronae, ac feminae ornari ſolebant; (7) quae autem Viro ſuppoſita eſt, eumque exprimit, velo ante ac retro pendulo tecta exhibetur; quo ſignificatur mortuorum ſtatus, ſub terra incolentium loca undique caligine, ac tenebris plena; quae ita appoſite deſcripſit Homerus: (8)

Ενθα δὲ κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμος τε πόλις τε,
Ηέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι, οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ηέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτινέσσιν,
Οὔθ' ὁπότ' ἂν ςείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀςερόεντα,
Οὔθ' ὅταν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται,
Αλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται δειλοῖσι βρότοισι.

Illic

(1) Vide quae notavimus in Par. I. Antiqu. Inſcript. Urbium Etrur. pag. 206. (2) Lib. XIV. Epiſt. ad Famil. Ed. Amſtel. MDCLXXXXIII. cum Recenſionibus, & Animadverſ. Cl. V. Joannis Georgii Graevii. (3) Lib. IV. ep. 19. Lib. VI. ep. 7. Lib. VIII. ep. 5. Lib. VIII. ep. 11. (4) Id obſervavit in Vaſa Vitrea Coemeter. pag. 146. 160. Cl. V. Phil. Sen. Bonarrotius. (5) Juv. Sat. V. (6) Vide Homerum in Odyſſ. lib. XI. pluribus in locis. (7) Vide Cl. V. Laurentium Pignorium de Servis pag. 193. 194. 195. (8) In Odyſſ. lib. XI. v. 14.

Illic autem Cimmeriorum virorum populuſque civitasque
Caligine, & nebula cooperti: neque umquam ipſos
Sol lucidus ſuperaſpicit radiis,
Neque quando tendit ad coelum ſtellatum,
Neque quando retro in terram a coelo vertitur,
Sed nox exitialis involvit miſeros homines.

Hinc Tibullus velatam mortem inducit, ac terribilem facit: (1)

Jam veniet tenebris mors adoperta caput.

Graeci communi uſu ſepulcrales lapides, ΘΕΟΙΣ ΚΑΤΑΚΘΟΝΙΟΙΣ, ideſt; *Diis Subterraneis*, ſive *Infernis* inſcribunt; Latini vero DIIS MANIBVS: quandoque etiam *Diis Inferis*, ſed raro, ut obſervat Fabrettus. (2)

Hae defunctorum imagines, ſive perſonae ab Homero dicuntur (3) εἴδωλα καμόντων *idola*, ſive *ſimulacra mortuorum*, & alibi (4) νεκύων ἀμενηνὰ κάρηνα; ſcilicet *mortuorum imbecilla capita*, & *ſpecies evanidae*; quae Tibullus Meſſalam laudans (5) *leves umbras* dixit; allatamque ſuperius inferorum locorum deſcriptionem Homeri eleganter imitatus eſt; cujus verſus non pigebit afferre:

Cimmerion etiam obſcuras acceſſit ad arces,
Queis numquam candente dies apparuit ortu,
Sive ſupra terras Phoebus, ſeu curreret infra.
Vidit ut inferno Plutoni ſubdita regna,
Magna Deum proles levibus diſcurreret umbris.

Virgilius *umbras*, (6) & *imagines*, (7) & *ſimulacra* appellat; Auſonius *effigies*, alii *larvas*, *ſpectra*; (8) quibus Platonicorum ſententiâ, animarum vehicula, & exuviae ſymbolice denotantur, quae apud Inferos, vel in Elyſiis detinebantur, dum ſpiritus in Deorum superûm conſortio verſaretur. (9)

Utrimque ſculpti ſunt horrentibus jubis leones, qui efferato, & immani rictu, duo animalia, capram, dextrâ parte, in qua eſt Uxor; aprum ſiniſtrâ, in qua Vir conſpicitur, humi ſtrata, ac fuſa unguibus apprehendunt, ac ſibi ſubiiciunt, jam jam devoratura. In pluribus Sepulcrorum Scul-

(1) Lib. I. El. v. 84. (2) Inſcr. Ant. Cap. II. pag. 86. (3) Odyſſ. lib. XXIII. v. 14. (4) Odyſſ. lib. XI. v. 29. (5) Lib. IV. Eleg. I. v. 68. (6) Aeneid. lib. IV. v. 386. (7) Ibidem v. 654. (8) Plinius in Epiſt. 27. Lib. VII. Vide Cl. V. Benedictum Averanium Diſſert. LXXXIV. in Anthol. (9) Vide Plat. in Phaed. Marſil. Ficin. Lib. IX. Theol. c. 3. & Lib. XV. c. 1 & c. 12. Lib. XVIII. c. 4. Vide Cl. V. Philippum Sen. Bonarrotium in Obſerv. in Numiſm. max. mod. pag. 42. 43 & in Vaſa Vitr. Coemet. pag. 6. & 184. qui multa affert auctorum teſtimonia, & laudatum Bened. Averanium Diſſert. XXVI. in Virg. n. 7.

pturis hoc modo viſuntur leones diverſi generis animalia proſternentes, avidoque ore diſcerpentes: quo ſymbolo veteres inexorabile fatum, mortiſque vim, & imperium denotarunt; quibus omnia ſubjecta eſſe credebant. Nam mors, ſicuti leo nemorum, & ferarum rex, omnia domat; ipſa vero indomita eſt, ut ait Horatius: (1)

Heu, heu; fugaces, Poſtume, Poſtume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis, & inſtanti ſenectae
Afferet, indomitaeque morti.

Orcus etiam omnium devorator. Catull. Carm. III.

At vobis male ſit malae tenebrae
Orci, quae omnia bella devoratis.

Leones quoque Sepulcris appoſiti ad morbi vim, & malignitatem denotandam; quod, ut ait Artemidorus, (2) morbus eae ferae ad modum ſimilis ſit, adeoque hominis vires proſternat, & domet. Decumbunt praeterea, & accubant ſub leonibus animalia, ut defunctorum in Sepulcris jacentium ſtatum ſignificent; quare apud Virgilium: (3)

Quem ſi fata virum ſervant, ſi veſcitur aurâ
Aetheriâ, neque adhuc crudelibus occubat umbris.

TABULA IX. Lit. A.

Sarcophagus marmoreus, utrimque ſtrigibus eleganter ornatus, cum Viri imagine poſitâ in medio rotundo ſtemmate. Viri caput, ut in pluribus monumentorum anaglyphis, nullis lineamentis expreſſum eſt, ſed primâ rudi ſculptura inchoatum; quod ab antiquis ſculptoribus interdum conſulto fiebat, ut poſtea, emptorum genio, ejus viri ſeu feminae effigiem, qui in eo ſepulcro recondi debebat, ſuprema accedente manu, longe ſimillimam exprimerent. Id etiam obſervatur in alio eximio Sarcophago hujus Columbarii, quem exhibemus in hac Tab. lit. B. in quo Meleagri, & Atalantae capita ruditer ſculpta ſunt, nullâque effigie donata; propterea quod poſt mortem effigiem ſuam in Deorum ſimulacris, ut Diis ſimiles viderentur, exprimi vellent; (4) quem morem privatae perſonae fortaſſis ab Imperatoribus accepere, qui ſuas imagines cum Deorum ſimulacris veneran-

das

(1) Carm. Lib. II. Od. 14. V. Fabrettum Inſcr. Antiquarum Cap. III. pag. 87. 88.
(2) Lib. II. c. 12. & 59. (3) Aeneid. Lib. I. v. 546. & Lib. V. verſ. 371. (4) Vide Sponium in Miſcell. Sect. I. Art. IV. pag. 13.

das proponere conſueverunt, ut veluti quaedam praeſentia Numina haberentur, & colerentur. Mirifice, & eleganter id expreſſit Horatius Auguſtum alloquens: (1)

—— alteris
Te menſis adhibet Deum!
Te multâ prece, te proſequitur mero
Diffuſo pateris, & Laribus tuum
Miſcet Numen.

Exertam habet dexteram manum e pallio, tribus digitis eminentibus, duobus infimis concluſis; quem geſtum facere ſolebant veteres, quum ſe ſalutabant, & bona feliciter adprecabantur. (2) Hoc quoque modo ſculpta defunctorum ſimulacra, ut mortalibus ante ſepulcrum praetereuntibus, fauſtisque acclamationibus, quae in ſexcentis vetuſtis Tabulis expreſsae ſunt, mortuos ſalutantibus, omnia bona ſe illis optare, & reſalutare declararent.

Sub ſtemmate duo copiae cornua decuſſata, victiſque religata conſpiciuntur; quae quidem frequentius in Urnis, & Sarcophagis variis frugibus, & multiplici florum luxu implentur, ut Elyſiorum beatitudinem, & felicitatem ſignificent; (3) verum in hoc Sarcophago puris collabſis foliis ornantur, pineâ nuce in medio conſpicuâ; quae luctus, ac moeroris feralia ſigna habentur. Nam pinus, quemadmodum & cupreſſus, tarde creſcunt, & ſemel exſciſae non regerminant, nec reviviſcunt; quare apud veteres, inter funeſtas arbores fuere, & in funeris pompa adhibitae. In pereleganti marmoreo Sarcophago, qui exſtat Florentiae in Aedibus Nobilis Viri D. Alamanni Minerbetti, utrimq; in extremis partibus apparent leones, quos pueri, ſeu ſervuli ruſtica veſte recinti regunt, umbrante eos pinu, nucibus inter ramos refertâ. Marmoream quadratam urnam dedimus (4) ex Muſeo Nobilium DD. Cerretaniorum, in qua in angulis ſuper tripodes repoſitae ſunt pineae nuces, lugubri prorſus ſignificatione; quod eximii vaſis fictilis aliorumque veterum monumentorum teſtimonio oſtendit Fabrettus; (5) qui etiam obſervat, in inſcriptione GAVII in Roma Subterranea apud Aringhium, (6) in Chriſtianis quoque Sepulcris retentam fuiſſe ex Gentilitate pineae alluſionem ad fune-

(1) Carm. lib. IV. Od. 5. (2) V. Philippum Senatorem Bonarrotium in Obſerv. in Vaſa Vitr. Caemeter. pag. 81. 82. (3) Horatius Carm. lib. IV. Od. ult. (4) Inſcr. Ant. Etruriae Urbium Par. I. pag. 267. (5) Inſcr. Ant. Cap. VI. pag. 492. (6) Tom. II. pag. 176.

funebria. Folia in his copiae cornibus expreſſa humanae vitae brevitatem indicare poſſunt, Homeri quoque Poetarum ſapientiſſimi teſtimonio, (1) qui homines, quod caduco, & cauſario corpore utantur, foliis comparat.

TABULA IX. Lit. B.

Sarcophagus marmoreus, elaboratis utrimque ſtrigibus, variiſque eximiis ſimulacris elegantiſſime ornatus. In medio Sepulcri loculo, ſive aedicula viſitur Meleager ſacrificans, reductâ in ſiniſtrum humerum chlamyde, quam in dextro fibula ſubnectit; laeva manu venabulum, lato ferro, inverſum tenet; dextra invergit pateram, & libamina fundit ſuper ignitam aram rotundam; ut oſtendat ſe Diis inferis ſacrum facere. Ad pedes juxta aram jacet Calydonii apri reciſum caput. Adſtat poſt ἐνυάλιον *martium* Meleagrum, τωκλυτὴ συηβόλος *generoſa, apri interfectrix* Atalanta, ut ait Oppianus, (2) veſte alte recincta, nodatis ſupra caput crinibus, ac pendente ab humeris pharetra, quae Meleagri dexterum, & ſiniſtrum humerum amplectitur, vel potius ſumma vi cohibet, quaſi a ſacrificio revocare velit, ut ſibi faciendum vindicet; nam, teſte Pauſania, (3) omnium prima immanem efferatamque belluam ſagittis confixit, ejuſque capite, & pelle, virtutis ergo, donata fuit; quamvis (ſemper enim virtutis comes eſt invidia), hanc gloriam ſibi tribuat Meleager apud Ovidium, (4) qui Atalantam ita alloquitur:

——ſume mei ſpolium, Nonacria, juris,
Dixit, & in partem veniet mea gloria tecum.

Meleagro invergenti libamina in ignitam aram aſſiſtit adoleſcens amictus chlamyde; unus, ut arbitror, ex lectiſsima illa Heroum manu, qui cum eo in venationem profecti ſunt, ut immanem belluam, omnem regionem, Dianae juſſu, late vaſtantem ſtrenue interficerent. Narrat Pauſanias, (5) poſt Atalantam, & Meleagrum, Theſeum expreſſum fuiſſe ex una parte in antica Templi Aleae Minervae, apud Tegeates; in qua exhibita fuerat apri Calydonii venatio: quare Theſeum hac juvenis figurâ repraeſentari facile crederem.

Sepulcri extrema ornantur ſimulacris Caſtoris, & Pollucis, qui tenent venabula lato ferro, & gladium cum vagina ela-

(1) Iliad. lib. VI. (2) Cyneg. lib. II. v. 23. & 17. (3) In Arcad. lib. VIII. c. 45. pag. mihi 693. (4) Metamorph. lib. VIII. Fab. 4. (5) In Arcad. lib. VIII. c. 45.

elatum. Bene comati ſunt, tecto capite rotundo pileo, pineae nucis inſtar reticulato, ovumque in medio ſectum referente, e quo, ut canit Ovidius: (1)

Tindaridae gemini praeſtantes, caeſtibus alter,
Alter equo ——

ex Leda nati finguntur. Ipſi quoque Meleagrum comitati ſunt in venatione Calydonii apri ferociſſimi; (2) hinc etiam chlamyde inſigniuntur, quam fibula in humeris ſubnectit; quae veſtis propria erat non militarium hominum tantum, eorumque qui peregrinationi ſe dabant, ad iniurias coeli depellendas; ſed venatorum quoque; quod, praeter vetuſtorum marmorum auctoritatem, diſerte docet Virgilius; qui, ut obſervavit doctiſſimus Petrus Victorius, (3) Didonem deſcribens in venationem proficiſcentem, ornatam rebus omnibus, quas tempus illud poſtulabat, chlamydem etiam gerentem finxit, cecinitque: (4)

Tandem progreditur magnâ ſtipante caterva,
Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo.

Hanc veſtem, quum venarentur, in humeros reiiciebant, ut expeditiores eſſent; & ita cum chlamyde in humeros rejectâ Meleagrum deſcribit Philoſtratus.

Meleagri fabula, utpote feralis, recte Sepulcris aptatur. (5) Gemini quoque fratres Caſtor, & Pollux non in hoc tantum Sarcophago, verum etiam in pluribus aliis ſculpti ſunt, ut rerum humanarum viciſſitudinem ſignificent, ut docet Homerus: (6)

Οἱ καὶ νέρθεν γῆς τιμὴν πρὸς Ζηνὸς ἔχοντες,
Ἄλλοτε μὲν ζώουσ' ἑτερήμεροι, ἄλλοτε δ' αὖτε
Τεθνᾶσιν, τιμὴν δὲ λελόγχασιν ἶσα θεοῖσιν.

Qui & ſub terra honorem ab Jove habentes
Aliàs vivunt alternis diebus renaſcentes, aliàs rurſus
Moriuntur, honorem vero ſortiti aequalem Diis.

De inferiis quae Diis Manibus fiebant, nonnulla infra ſubiiciam. Illud praeterea obſervandum eſt, in medio hujus Sarcophagi emblemate, flammam ignis in ara accenſi, non erecte in altum uno apice aſſurgere, quemadmodum viſitur in pluribus Numis, & vetuſtis Anaglyphis, quae exhibent ſacrificia ſuperûm, & immortalium Deorum; ſed in varias partes

(1) Ovid. Metamorph. Lib. VIII. Fab. 4. v. 301. (2) Vide Ovidium ibidem, & Pauſaniam in Arcad. Lib. VIII. c. 45. (3) Var. Lect. Lib. II. c. 21. (4) Aeneid. Lib. IV. v. 136. (5) Vide Macrobium Saturnal. Lib. I. c. 21. & marmoream aram cum Inſcriptione apud Gruterum p. DCXXIV. 1. (6) Odyſſ. Lib. XI. v. 301.

partes tortuoſe extra aram ſcindi; fortaſſis vel quia ſacrum fit Diis Inferis, vel quia Atalanta Meleagrum a ſacro revocare ſtudet, utpote primum a ſe faciendum, quae prima aprum interfecit. Id etiam obſervavi in marmoreo Sarcophago Florentiae, qui feralem Proſerpinae raptum exhibet, quem impedire vult Minerva; & viſitur ara ignita, flammis extra eam undantibus, & in diverſa abeuntibus; quod veteres infelicitatis, malique ominis indicium credebant; contra vero optime ſe litaſſe exiſtimabant, ſi recte flamma uno apice in altum aſſurgeret, quod inter exilii aerumnas optabat Ovidius: (1)

Surgat ad hanc vocem plena pius ignis ab ara,
Detque bonum voto lucidus omen apex.

T A B U L A X. Lit. A.

Sarcophagus marmoreus, columnis ordinis Corinthii, ac ſtrigibus perpulchre ornatus. In medio pereleganter ſculpta janua ſemiaperta, quae oſtium ſepulcri, adeoque ipſum ſepulcrum deſignat. Sarcophagum Tibullus appellavit *marmoream domum*. (2) Ethnici Sepulcrum dixere *domum aeternam*; (3) quod in his defuncti, aeternum moraturi, detinendi eſſent. Chriſtiani quoque *domum aeternam*, οἶκον αἰῶνος, *domum aeternitatis*, *domum ſeculi* nuncuparunt, ut in vetuſtis inſcriptionibus legitur, (4) ſed longe alio ſenſu; pro aeterna ſcilicet domo intelligentes futurum, & in infinita ſecula duraturum beatorum ſtatum. (5) Janua, ut in pluribus aliis Sarcophagorum anaglyphis cernitur, ſemiaperta eſt, ut defuncti animae tranſitum ad Elyſios oſtendat; quod clariſſime apparet in Florentino pereleganti marmoreo Sarcophago, in quo janua ſepulcri in medio ſemiaperta eſt, e qua egreditur Mercurius, petaſatus, cum caduceo, & marſupio, animam defuncti aſportaturus, ac deducturus ad Elyſios. (6) Etruſci quoque januam in defunctorum ſepulcris effinxere, ut oſtium ſepulcri deſignarent; quae tamen non reſerata, ſed clauſa conſpicitur in aliquot jam editis monumentis in praeclaro Dempſteriano Opere. (7)

Ja-

(1) De Ponto lib. IV. Eleg. 9. Vide Jo: Saubertum de Sacrificiis Veterum cap. XVI. (2) Tib. III. Eleg. 2. v. 22. (3) Vide Inſcriptiones quas affert Fabrettus Cap. II. pag. 113. 114. & Cap. X. pag. 749. n. 562. (4) Apud Fabrettum loco ſupraſcripto. Vide Reineſium Cl. XIV. n. 16. (5) Conſule Thomam Reineſium, & Fabrettum, ibidem. (6) Vide Lucianum in Mortuorum Dialogis, Pauſaniam in Arcadicis. Petronium Satyr. c. 100. Virgilium Aeneid. lib. IV. Horatium Carm. lib. I. Od. 10. (7) De Etruria Regali Tom. I. Tab. LXXIII.

Januae fores, quas ornatiſsimas fuiſſe apud veteres compertum eſt, (1) in ſuperiori loculorum ordine Gorgonum, in inferiori Leonum capitibus inſigniuntur; quae in ſepulcris frequenter occurrunt, quod feralia ſint ornamenta. Originem moris ſtatuendi Leones in ſepulcris ab Hercule ductam Hephaeſtion apud Photium tradit. (2) Nam quum Hercules Nemeaeum Leonem ſtrangularet, Leo dentibus ipſi digitum amputavit, qui Lacedaemone ſepultus eſt, addito ſuper id ſepulcrum Leone; ex eo ferunt inſtitutum, ut Leonibus monumenta ornarentur. De Gorgoneis capitibus in Urnis, ac Sarcophagis frequenter inſculpi ſolitis, nonnulla inferius dicemus, quum Tabulam XI. obſervabimus. In Piſano marmoreo Sarcophago (3) ſculpta quoque eſt janua ſepulcri; in qua cum in ſuperiori, tum in inferiori forium loculamento Genii cum facibus viſuntur; animarum, ut diximus, comites ad Elyſios. In anaglypho Muſei Suburbani Villae Stroziae, quod vulgavimus (4) in foribus ſepulcralis januae ſculptae ſunt urnulae, quae vitae, & mortis viciſsitudines denotant; unde Horatius: (5)

Omnes eodem cogimur, omnium
Verſatur urna: ſerius ocyus
Sors exitura; & nos in aeternum
Exilium impoſitura cymbae.

Utrimque in januae faſtigio, in defuncti adulationem, & pompam ſtatuti elatâ fronte equi marini, quibus defunctorum animas ad Elyſios per Oceanum deduci credebant, ut mox dicemus ad Tabulam XIII. A. Tympanum ornatur corollâ myrteâ, ſeu foliaceâ, circumfluentibus taeniolis revinctâ; nam ſolebant veteres ſepulcra floribus ſpargere, & coronare. (6)

Illud quoque praeterea obſervandum eſt, ut in aliis Sarcophagis, januam hujus Sepulcri, juxta veterem conſuetudinem, extrinſecus recluſam eſſe. Quum enim domo egrederentur, ſolebant aedium fores, non ut nos introrſum trahendo, ſed in publicam viam pellendo aperire; quare ne quiſpiam qui praeteriret, aut pro foribus ſtaret, ab impulſa janua pelleretur, ſolebant antequam aperirent,

(1) V. Praefationem ad Obſervationes Sen. Bonarrotii in Numiſm. max. mod. pag. xx. (2) Photius in Bibliotheca n. 190. de Ptolem. Hephaeſt. Vide Bened. Averanium Diſſert. xxxii. in Antholog. n. 10. (3) In Theatro Baſilicae Piſanae in Vet. Sepulcr. n. 9. (4) Inſcriptionum Antiquarum Urbium Etrur. Par. 1. pag. 428. (5) Carm. Lib. II. Od. III. (6) Vide Kirchmannum de Funer. Roman. Lib. IV. cap. 3.

crepitu intus indicare, ut ii qui foris erant ſibi caverent. Hinc apud Comicos Poëtas frequenter legitur *foris crepit*, dum quis domo egreſſurus eſt; quod obſervavit vir doctiſsimus Muretus Variarum Lectionum Lib. I. c. 17.

TABULA X. Lit. B.

Sarcophagi laevâ parte perfracti frontem elegantiſsimam exhibemus; ſtriato opere, columniſque Dorici ordinis, utrimque in extremis partibus ornatam. In ſtemmate medio ſculpta eſt imago adoleſcentis praetextâ, & pallio induti, cum volumine in dextra manu. Sub ſtemmate Sepulcri emblema appoſitum; videlicet Leda Tyndari filia, Laconiae Regis uxor decumbens, in cujus ſinum prope arborem convolavit Juppiter in cycnum converſus; qui, ut ait Ovidius, (1)

Fecit olorinis Ledam recubare ſub alis.

Gemina ova cum poſtea peperiſſet, ex uno Pollux, & Helena, ex altero Caſtor, & Clytaemneſtra orti finguntur; quorum ſimulacra, ut ſupra diximus, defunctorum ornant monumenta, quod rerum humanarum viciſsitudinis, vitae mortiſque ſint ſymbola; quae Leda quoque eorumdem mater referre poteſt; quam poſt mortem Nemeſim vocatam eſſe dicit Lactantius, (2) creditamque non pati cujuſquam felicitatem perpetuam, ac ſempiternam eſſe. Sepulcralem lucernam ornatam cycnorum capitibus, & Ledae protome exhibuit Vir Cl. Michael Cauſeus in Muſeo Romano Tab. VII. Sect. IV. pag. 95.

TABULA XI.

Obſervatis integris Sarcophagis, anaglyphicis operibus, & ſigillis eleganter ornatis, quibus veterum ritus, fabulae, mores, religio, & opiniones circa defunctos luculenter illuſtrari poſſunt; ſupereſt ut nonnulla inſignia Sarcophagorum Fragmenta, in hac Tabula, & in ſequentibus, eruditorum conſpectu penitus non indigna, explicemus; quae quidem (quod ſilentio praetereundum non eſt) ſuperiorum temporum clade, ac fato, in ipſa Columbarii detectione, tam miſere labefactata reperta ſunt.

In

(1) Metamorph. Lib. VI. (2) De falſa Relig. Lib. I. c. 21. Vide Benedicti Averanii Diſſert. XVI. in Euripidem. n. 3. & Diſſert. XVIII. in eumdem Euripidem n. 3. 7.

In primo Fragmento litera B. expoſito, duo jugales equi, veloces auras curſu anteuntes exhibentur; qui indicant pro Sarcophagi emblemate ſculptos fuiſſe vel Circenſes ludos, quibus non raro ornantur ſepulcra; vel funebres Bigarum decurſiones; quae certamina in honorem defunctorum celebrari ſolebant; ut in Patrocli, ac Menelai funere apud Homerum; quae etiam conſpiciuntur in anaglypha Tabella Homeri Iliadem referente apud Fabrettum, numero 69. ubi notat cum in Circenſibus ludis, tum in Bigarum decurſionibus equos a dextra verſus laevam circumagi ſolitos.

Obſervanda ſunt ornamenta equi dextrâ parte currentis, lunula, & tintinnabula, quae e pectorali faſcia ſeu loro pendent, veluti e monili; quo nomine veniunt apud Virgilium, qui ex Homero deſcribens equos a Latino Rege Aeneae Oratoribus dono datos, ait: (1)

Omnibus extemplo Teucris jubet ordine duci
Inſtratos oſtro alipedes pictiſque tapetis.
Aurea pectoribus demiſſa monilia pendent;
Tecti auro, fulvum mandunt ſub dentibus aurum.

Ipſa pectoralia equorum lora a ſuſpenſis lunulis *lunata* appellata fuiſſe, Papinii aliorumque veterum Poëtarum teſtimonio, probat Fabrettus de Columna Trajani. (2) Lunulas inter alia feminarum ornamenta recenſet Iſaias c. 11I. v. 18. Verum tintinnabula non ad ornatum ſolum equis data puto, ſed etiam in velocioris effuſioriſque curſus incitamentum, ut acrius perarguto tinnitu excitarentur; quemadmodum & hodie fit, appoſitis perſtreperis orichalci bracteis in equis curſoribus in Florentino Stadio. Phaleras, & frena equorum culta olim apud veteres Romanos fuiſſe obſervat Phavorinus ab Johanne Scheffero relatus in eruditiſſimo Opere de Re Vehiculari Veterum Lib. 1. Cap. 13. Κώδονας, ait Phavorinus, ἐν ταῖς φαλάροις καὶ χαλινοῖς τῶν ἵππων οἱ ϛρατηγοὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς εἶχον, ὥσπερ καὶ νῦν. Κωδωνοφαλαροπώλυς λέγει Αριϛοφάνης τὺς χρωμένυς κώδωσι. Καὶ παρὰ Ρωμαίοις ὁμοίως, ὅπερ ἐγὼ Βαρῖνος πολλάκις ἑώρακα. *Tintinnabula in phaleris, & frenis equorum milites apud veteres habuere, ſicut nunc quoque*. Codonophalaropolus, *ideſt*, Codonophalaropullos, *equos cum phaleris tintinnabula habentibus memorat Ariſtophanes de iis, qui uſurpant*. (3) *Simile quid & Romanis uſitatum, ſicut ego Varinus conſpexi*. Appenſa quoque tintinnabula

 ad

(1) Aeneid. Lib. VII. v. 276. (2) Cap. VII. pag. 221. item pag. 259. & ad Tab. Iliadis pag. 340. quem vide. (3) Ariſtophanes in Ranis, quem locum ibidem affert Schefferus.

ad utramque maxillam narrat Diodorus Lib. xviii, agens de mulis in curru Alexandri, καὶ παῤ ἑκατέραν τῶν σιαγόνων εἶχεν ἐξηρἸημένον κώδωνα χρυσῦν, *& ad utramque maxillam habebant appenſum tintinnabulum ex auro*. Ceterum doſſuaria jumenta, & boves tintinnabulum, quemadmodum & hodie, collo appenſum habebant. (1)

Sequitur marmorei Sarcophagi eleganter ſtriati fragmentum in eadem Tabula lit. c. quod praefert Gorgonis horrificum caput alatum, truci obtutu, obrigentibus in fronte capillis, aſſurgentibus binis anguibus, caudis in nodum ſub mento religatis; quo veteres defunctorum quoque ſepulcra, urnas, & aras frequenter muniebant contra violatores; in eoque, veluti favorabili amuleto, ineſſe vim quamdam ad abigenda pericula, & ad ſecuritatem praeſtandam putabant. Virgilius cum aliis ferarum monſtris Gorgonas cuſtodes in Orci foribus conſtituit, Aeneidum Libro vi. v. 289. quo in loco notat Servius ſequentes hos verſus a Poëta relictos, ab ejus emendatoribus ſublatos fuiſſe:

Gorgonis in medio portentum immane Meduſae,
Vipereae circum ora comae, cui ſibila torquent,
Infamesque rigent oculi, mentoque ſub imo
Serpentum extremis nodantur vincula caudis.

T A B U L A   XII.

In Fragmento extremae partis dexterae marmorei Sarcophagi lit. c. Faunus nebride indutus conſpicitur, laevâ manu tenens, & in humero ferens puerum Liberum Patrem Nymphis nutriendum, ut in Hymnis Homeri, qui Orpheo tribuuntur, & apud Pauſaniam, (2) & Ovidium; [3] dextrâ brevem thyrſum gerit, cum duplici cuſpide tectâ hederaceis ſuperpoſitis foliis. Ad pedes decumbit ejus comes Panthera, quae vini amiciſſima eſt, & in Bacchi tutela. [4] In elegantiſſimo marmoreo Vaſe, quod Cajetae cernitur, Salpionis Athenienſis opus, (5) ſculptus eſt Bacchus infans, qui affertur a Mercurio educandus Leucotheae materterae, quae primum ubera puero dedit; quem comitantur Nymphae, & Fauni plaudentes, tympani, ac tibiarum ſono.

Aliud

(1) Idem Scheſſerus de Re Vehic. Lib. iI. c. 2. Vide Obſervationes in Vaſa Vitrea Coemeter. pag. 73. (2) In Laconicis c. 24. (3) Metamorph. Lib. iiI. Fabulâ 3. (4) V. Oppianum Cyneget. Lib. iv. Pantheram Bacchus inequitat in Num. max. m. apud Cl. V. Vaillantium pag. 21. (5) Edidit Sponius in Miſcell. Sect. iI. pag. 25.

Aliud Fragmentum extremae partis ſiniſtrae marmorei Sarcophagi lit. D. exhibet Baccham cymbaliſtriam ſaltantem, Bacchico furore percitam, Liberi Patris Orgia celebrantem effuſis crinibus, & oblongâ veſte alte ſuccinctam. Aenea cymbala pulſat utrâque manu, nudisque brachiis, ut aera aere vehementius repellere poſſit. (1)

TABULA XIII.

Frons marmorei Sarcophagi lit. A. non leviter fracta, ornata in medio ſtemmate adoleſcentis imagine, quem defunctum comitantur, & ad Elyſios per Oceanum ducunt Tritones monſtroſo corpore, quibus inſident Nereides. Addita quoque alia marina Numina, & Nymphae; quarum quae conſpicitur lyram plectro pulſat. In Suburbano Magni Ducis Etruriae (2) exſtat anaglyphum marmorei Sarcophagi obſervatione dignum, in quo Nymphae defunctum magnâ pompâ, ac plauſu ad Elyſios deducentes tympana pulſant, & myſticam ciſtam, veluti in Bacchi Orgiis, deferunt, luſitantibus hinc inde Geniis. Pervulgata veterum fuit opinio poſt mortem animas per Oceanum deferri ad Elyſios, quod etiam expreſſe dixit Homerus, eorumdem locorum felicitatem deſcribens: (3)

Τῇ περ ῥηίστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν,
Ου νιφετὸς, ὀύτ᾽ ἄρ᾽ χειμὼν πους, ὀύ τε ποτ᾽ ὄμβρος,
Αλλ᾽ αἰεὶ ζεφύροιο λιγυπνείοντας ἀήτας
Ωκεανὸς ἀνίησιν ἀναψύχειν ἀνθρώπους.

Ubi facillima vita eſt hominibus,
Non nix, neque hyems multa, neque unquam imber;
Sed ſemper Zephyri ſtridule ſpirantes auras.
Oceanus mittit ad refrigerandum homines.

Sequitur lit. B. valde inſigne Fragmentum anaglyphi Sarcophagi e marmore, quod multâ diligentiâ ex archetypo delineatum eſt, & ab interitu, & oblivione vindicatum. Vehiculi quoddam genus exhibet, quod plauſtrum eſſe cum forma, tum rotae teſtantur. Non parum differt ab antiquo plauſtro, quod Romae viſitur in veteri Monumento in Aedibus Barberinis, quod olim Lucas Paetus edidit, (4) & Schef-

(1) Vide laudatum Sponium in Miſcellaneis Sect. I. Art. VI. pag. 21. (2) Quod dicitur *Villa a Caſtello*. (3) Odyſſ. Lib. IV. verſ. 565. (2) de Ponderib. & Menſuris Rom.

& Schefferus luculenter illuſtravit in laudato Opere de Re Vehiculari Veterum. (1) Trahitur ab juvencis effuſe currentibus, quos curſu proſequitur canis ornata torque, ſeu monili. Poſt rotam viſitur adoleſcens brevi recinctus veſte, quae ruſticis convenit. Plauſtro incumbit arcera, in arcae modum conſtructa, ligneis, ut ita dicam, parietibus circumſepta. Intus repoſitae vimineae tres ciſtae, quarum capita eminent, & conſpiciuntur.

Duo inſuper notanda ſunt, obſervatione digna, in hoc eximio monumento; rotarum ſtructura, & jugi collo boum cum loris inſerti figura. Rotae tympanum e tribus ligneis tabulis ſimul conſertis, & conjunctis conſtat; tranſverſis ferreis, ut puto, chlatris, ſeu laminis firmatum. Schefferus (2) tranſverſis aſſeribus rotas firmatas aſſerit. Hae rotae quia differunt ab illis quae radiatae dicuntur a Probo, tympana vocata fuere, quod tympanum repraeſentent; quorum meminit Virgilius: (3)

Hinc radios trivere rotis, hinc tympana plauſtris.

Servius in hunc locum, tympana, *tecta vehiculorum* interpretatus eſt; quem erroris arguit Schefferus, qui ait, plauſtra ruſtica, & oneribus geſtandis facta, tecta minime habuiſſe. Verum hodie apud nos velis operiri ſolent, praeſertim aeſtate, ad arcendos maximos aeſtus, & imbrium injurias in autumno. Plauſtrum vero Monumenti Barberini quod illuſtrat Schefferus, non ruſticum, ſed venatorium eſt; quippe impoſitis feris, & praedâ onuſtum; quod etiam arguit venatica canis odorans. Schema venatorii plauſtri nuper vulgavimus in Prima Parte Antiquarum Inſcriptionum Urbium Etruriae pag. 119. ex anaglypho marmoreo Regii Muſei Medicei; in quo tamen rotae non ex pluribus tabulis conſtant, ſed ex integra lignea tabula. In rotis hujus noſtri monumenti notandus quoque eminens in axe modiolus, in quo canthus ferreus inſertus eſt; quibus indicatur ſolas rotas circumagi potuiſſe. Schefferus, quia axis rotarum monumenti Barberini plane quadratus eſt, neceſſarium fuiſſe fidenter aſſerit cum rota circumagi. (4)

Alterum, quod notari volo, eſt jugum valde diverſum ab edito ſchemate monumenti Barberini, & ab eo ex Aedibus

(1) Lib. 1. cap. 6. pag. 45. Lib. 1. cap. 11. pag. 125. & Lib. 11. cap. 20. pag. 270. & pluribus in locis. (2) Lib. 1. cap. 6. (3) Georg. Lib. 11. v. 444. (4) Lib. 1. c. 6. pag. 45.

bus Fr. Porcii deſumto, (1) & ex Columna Trajani (2) in quo jugi extrema capita anſerculi ſculptâ effigie ornantur. Non enim deorſum, ſed ſurſum incurvum eſt; nec lora extra ex ſummis capitibus pendent aciculâ religata; ſed ſupra bovis caput nexa ſunt, & jugo circumvoluta; ex quibus argui poteſt lora majora ſimul cum jugo boum capitibus inſerta, & impoſita fuiſſe.

Duo Genii, quorum unus Mortem, alter Somnum repraeſentare videntur, (3) ſculpti ſunt in angulis, qui ſuperſunt, hujus marmorei Sarcophagi, lit. C. Frequenter in pluribus Sepulcris eodem ſtatu occurrunt, moerentes, quaſſis inverſisque facibus innixi; qui praeterea hîc ferales laneas corollas collabſis manibus tenent. Faces in terram verſae ut extinguantur, animam quoque e corpore migraſſe denotare poſſunt. (4) Coronae funebria dona ſuper Sepulcra defunctorum ponebantur, hisque decorabantur. (5) Laneae quidem corollae valde erant in pretio, e lanae flore confectae; quales deſcribuntur a Pindaro: (6) Υψηλᾶν ἀρετᾶν, καὶ στεφάνων ἄωτον γλυκὺν, τῶν Ολυμπίᾳ.

Dormientes, ac ſuper facem quieſcentes in Sepulcris Genii effinguntur, quod inter Somnum ac Mortem tanta ſit ſimilitudo, ut alterum pro altero uſurpetur. Hinc plures ſepulcrales Tituli inſcripti ſunt, SOMNO AETERNALI. (7) SOMNO. SEPVLCHRO. AETERNALI. SACRVM. (8) In Florentino vetuſto lapide: (9) SOMNO PERPETOALI. In alio apud Fabrettum, (10) SOMNO AETERNALI. QVIETI. AETERNAE. Vetus Tabula marmorea, quam Romae exſtare dicit Reineſius (11) dicata eſt GENIO AETERNALI; quo nil aliud quam ipſa Mors denotatur; quam ne pronuntiarent quidem maxime cavebant veteres. (12) Catullus: (13)

Soles occidere, & redire poſſunt:
Nobis cum ſemel occidit brevis lux,
Nox eſt perpetua una dormienda,

Homerus

(1) Exhibet Schefferus Lib. 1. cap. 7. pag. 77. (2) Idem Schefferus Lib. 1. cap. 11. pag. 118. & pag. 122. (3) Conſule Cl. V. Philippum Senatorem Bonarrotium in Vaſa Vitrea Coemeter. pag. 186. & 187. qui de his fuſius, & erudite. (4) Cuperus in Apoth. Homeri pag. mihi 178. (5) Propertium vide lib. III. El. 14. v. 23 & Kirchmannum de Funer. Rom. Lib. 1. c. 11. (6) Olympic. Ode V. in princ. (7) Apud Reineſium Cl. XI. n. 72. 119. Fabrettum Inſcr. Antiquar. Cap. 1. pag. 84. n. 145. pag. 165. n. XXXI. pag. 182. n. 385. (8) Apud eumdem Reineſium Cl. XVII. n. 179. (9) Inſcriptionum Antiquarum Etruriae Par. 1. pag. 173. n. 152. & 153. pag. 383. n. 139. (10) Inſcr. Ant. Cap. 1. pag. 53. n. 308. (11) Cl. 1. n. 293. (12) Vide Inſcr. Ant. Etr. Par. 1. pag. 297. n. 26. v. 10. (13) Carm. V. v. 6.

Homerus (1) χάλκεον ὕπνον, *ferreum ſomnum* mortem dixit; quem imitatus eſt Virgilius: (2)

Olli dura quies oculos, & ferreus urget
Somnus; in aeternam clauduntur lumina noctem.

In altero quod ſequitur lit. E. marmorei Sepulcri Fragmento Gymnicorum adoleſcentium certamina, pro emblemate, ſculpta fuiſſe manifeſtum eſt; quorum capita ſolummodo apparent; & quod obſervatu dignum eſt, truncum manibus, ac pedibus ſimulacrum quadrangulâ formâ, quod Herma dicebatur, ivenili & ipſe pulcherrimâ ſpecie decorus; gymnicis adoleſcentibus certantibus valde ſimilis; eratque Palaeſtrarum & Gymnaſiorum praecipuum ornamentum, & ipſorum Athletarum Genius Deus. In eo marmoreo ſimulacro ſolebant ſtatui praemia, imponi coronae, infigi palmae, quemadmodum in hoc conſpicitur; in quo binae palmae victorum praemia propoſitae ſunt, & elatae, ut ab certantibus videri poſſent; quae etiam ipſos acrius ad invictum animi robur effundendum, & victoriae laudem conſequendam accendere poſsent; quod ab Aenea dum gymnicos ludos in honorem defuncti Anchiſis celebraret factum fuiſſe teſtatur Virgilius, propoſitis ante Athletarum oculos praemiis: (3)

Munera principio ante oculos circoque locantur
In medio ſacri tripodes, virideſque coronae,
Et palmae, pretium victoribus, armaque, & oſtro
Perfuſae veſtes, argenti aurique talentum.

In anaglypho Sarcophagi quondam Romae in Hortis Carpenſibus, quod edidit Sponius in Miſcellaneis eruditae Antiquitatis (4) cum certantibus pueris Herma primus omnium ſculptus eſt ſine palmis. In eo ludentes pueri caput habent non nudum, ut noſtri, ſed loris, ut arbitror, circumquaque revinctum. Quod autem Athletae loris tranſverſis caput ſibi munirent, veterum ſcriptorum teſtimonio certum eſt; idque confirmat inſignis Athletae protome e marmore, quae viſitur Florentiae in Muſeo DD. Marchionum Nicoliniorum, cujus caput eo modo tranſverſis loris circumligatum eſt.

Hermarum item ſimulacra non ſolum in delubris, aedium veſtibulis, in villis, in compitis, in agrorum limitibus, in

(1) Iliad. Lib. XI. (2) Aeneid. lib. X. verſ. 745. (3) Aeneid. Lib. V. verſ. 109.
(4) Sect. VI. pag. 228.

in balneis, in Palaeſtris, in Xyſtis, ac Gymnaſiis veluti tutelaria numina ſtatuebantur, verum etiam Sepulcris apponebantur, ut in ſecundo de Legibus Tullius indicat.

Jucunda ſane ſunt haec Sarcophagorum emblemata, in quibus, ut in hoc Fragmento, pueri ſeu genii gymnicis variis ludis ſe exercent; (1) interdum choreas agunt, floreas corollas nectunt, lyram plectro pulſant; (2) clypeos, ſcuta, caſſides, thoraces aliaque arma militaria interdum ſedulo fabricant; (3) ſaepiſſime Circenſes ludos edunt, & currus agitant; (4) venationis ſtudio, ac praeda delectantur, (5) & bellica ſpolia geſtantes inducuntur. Putarunt ſiquidem, quae etiam Platonicorum fuit ſententia, (6) animas a corpore ſejunctas in Elyſiis genio ſuo indulgere, iiſque rebus incumbere, & aſſiduâ curâ ſtudere, quibus in humanis agentes operam dederant, ac valde delectatae fuerant, quod ita expreſſit Virgilius: (7)

—— quae gratia currûm
Armorumque fuit vivis, quae cura nitenteis
Paſcere equos, eadem ſequitur tellure repoſtos.

TABULA XIIII.

Marmoreum Sepulcrum exhibetur in hac Tabula, aliquâ in parte non leviter fractum; in quo in tricliniari lecto ſuperne recumbit Vir, ſiniſtrâ vas fractum tenens, qui defunctum repraeſentat C. Julium Bathyllum Auguſti Libertum, Aedituum Templi Palatini Divi Auguſti, & Divae Auguſtae, immunem, & honoratum; ut colligitur ex inſcriptione, quam inferius, cum ceteris inciſis in his aereis Tabulis, explicabimus poſt Ollarum Titulos.

Hoc ſtatu frequentiſſime licet aſpicere in Etruſcis, (8) Graecis Romaniſque monumentis (9) defunctos in cenatoriis lectis molliter, ac genialiter recumbentes, & pateras

(1) Vide Fabrettum Inſcr. Antiquar. Cap. II. pag. 82. n. 121. & Cap. v. pag. 381. 382. 383. 384. (2) Apud Cl. V. Montfauconium Diarii Ital. Cap. XXVIII. pag. 451. (3) In Par. I. Inſcriptionum Antiquar. Urbium Etruriae pag. XIII (4) Apud laudatum Fabrettum de Columna Trajani Cap. VI. pag. 145. 147. (5) In Par. I. Inſcr. Ant. Urbium Etruriae pag. 119. (6) Plato in Gorg. Vide Caelium Lib. X. cap. 9. & Macrobium Lib. I. cap. 9 in Som. Scipionis. (7) Aeneid. Lib. VI. verſ. 653. & 641. quem locum vide. (8) Vide Dempſterum de Etruria Regali Tom. I. Tab. LXXXVII. Tab. XXXVI Tab. LIII. Tab. LIV. & ad Monumenta Etruſca eidem Operi addita Explicationes, & Conjecturas pag. 38. & 39. (9) Apud Gruterum DCCCXLIII. Vignolium Inſcr. Select. pag. 281. In Par. I. Inſcr. Ant. Urb. Etruriae pag. 81.

ras dextrâ tenentes; quaſi feralium epularum, ſive parentalium, quae ſtatis temporibus, ad eorum ſepulcra a propinquis afferri ſolebant, participes eſſent: vel ut eo typo forſitan indicarent mortuos in Elyſiis beatam vitam agere, & in quietâ ſede inter delicias, & epulas eſſe conſtitutos.

Obſervatu dignum eſt hoc Sepulcrum tricliniaris lecti formâ conſtructum, intus vacuum, ut defuncti cineres, & oſſa recondi poſſent; non ſuperne ut in aliis ſimilibus monumentis, ſed exinde remoto operculo inferius apertum, & poſtea clauſum marmoreâ tabulâ, quae per quaſdam cavitates inſtar hirundinis caudae, ut noſtri dicunt, (1) educebatur, & inducebatur, quae ex una parte indicantur literâ A.

§. V.

SUſcepto operi conſentaneum eſſe videtur, ut expoſitis Sarcophagorum emblematis, ac ſimulacris, nonnulla elegantiora figlina Anaglypha obſervemus, quibus totam hujus Columbarii cameram ornatam fuiſſe compertum eſt; quae quamvis haud leviter fracta ſint, tamen non omnino ſunt contemnenda, tum propter artificum, Auguſti aevo, in his operibus effingendis praeſtantiam, tum propter varia ſymbola, quae Sepulcris recte convenire veteres putarunt. Pleraquae haec Anaglypha quum inter ſe ſimilia ſint, & ſaepe in Sepulcrorum ornatu repetita occurrant, argui poteſt, ut Plinii verbis utar, (2) non prototypa, ſed ectypa dicenda eſſe, hoc eſt formâ ad id paratâ, in ipſa argilla cruda impreſſa fuiſſe, & inde excocta.

Fragmentum quod primum producimus Tab. XIII. lit. D. Feminam refert alatam, ſoluto crine, & alte recinctam veſte; quae fortaſſis vel Nemeſim Deam nimiae hominum felicitati adverſam, vel Fortunam repraeſentat; quae ut ait Auſonius,

Semper movetur, variat, & mutat vices,
Et ſumma in imum vertit, ac verſa erigit;

cui alas dedere, (3) qualis etiam in variis Numiſmatis cernitur. Apud eumdem Auſonium Occaſio comis faciem tegit, quod cognoſci nolit; hîc vero in ſincipite capillos nodo collectos gerit; ut indicetur, ni fallor, eam ex occaſione bene

(1) Vide Philandrum in Adnot. in Vitruvium Cap. VIII. pag. mihi 62. (2) Lib. XXXV. cap. 12. (3) De Fortuna ceteriſque Diis alatis vide Cuperum in Apoth. Homeri.

bene arreptâ plerumque pendêre. Victoriam quoque fortaſſis referre poteſt, in Sepulcris apponi pingique ſolitam, ut videre eſt in camera Pyramidis C. Ceſtii apud Petrum Sanctem Bartoli; (1) ni tamen ſit Aeternitas alarum remigio volitans, floream corollam, & diadema manibus tenens; quaſi his ornamentis defunctorum animas decorare velit, vel in Deorum numerum referre.

Fragmentum Tab. XVII. lit. D. Zophorum monſtris ornatum exhibet, ſupra quem feminam effictam fuiſſe, ea quae ſuperſunt aperte indicant. Quae a noſtris dicuntur *grottesche*, (2) ab Vitruvio *monſtra* appellantur; quibus frequenter non ſolum Templa, quemadmodum ſcribit Pauſanias, (3) de Aede Dianae Stymphaliae, verum etiam Sepulcra ornari ſolebant; quum ſcilicet, ut ait Horatius;

Deſinit in piſcem mulier formoſa ſuperne,

vel in avium crura; ita & homines, quum monſtroſâ in poſtremis ſuis partibus effigie, & aſpectu exprimuntur. Duae igitur heic feminae conſpiciuntur, incomtis crinibus, mammoſae, alatae, quae in volucrum crura ac pedes deſinunt. Meleagridas Oenei Calydoniae Regis filias, Meleagri ſorores referre puto; quae quum eumdem mortuum ad tumulum deflerent, ſecundum Poëtarum fabulam, (4) in aves converſae dicuntur. Medium inter has cernitur bubulum caput laureâ ſeu myrteâ ſolutâ corolla coronatum.

Fragmentum in eadem Tabula expoſitum lit. E. Dianae venatricis ἀναπαυομένης *in quiete poſitae*, ſignum referre puto; vel Amazonis ſigillum, quae demiſſum arcum tenet, gemmâ ſuperne in medio ornatum. In Monumentis tam communibus, quam ſingularibus ſigna Deorum, & Geniorum Familiae ſtatui ſolebant, velut pro tutela. (5)

Fragmentum in Tabula XIX. lit. B. dextrâ parte ornatur tibiâ, ac fiſtulâ decuſſatim conjunctis. Fiſtula compacta eſt novem aequalibus calamis; fortaſſis tres minores pro uno calamo inſervire potuere. Nam fiſtulae, cujus auctorem eſſe ferunt Pana Paſtoralem Deum, fere ſeptem cannis, ſive cicutis cerâ conjunctis conſtabant; hinc Virgilianus Corydon: (6)

 Eſt

(1) *Negli Antichi Sepolcri, ovvero Mauſolei Romani* Tab. 69. (2) Vide Cl.V. Laurentium Pignorium pag. mihi 13. in Menſam Iſiacam. (3) In Arcad. cap. 21. pag. mihi 641. (4) Vide Ovidium Metamorph. Lib. VIII. Fab. 4. Plinium Lib. X. c. 26. & Lib. XXXVII. cap. 2. (5) Conſule Reineſium Cl. XIII. n. 64. & Cl. I. n. 240. (6) Ecl. II. v. 36.

Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis
Fiſtula; ———

quamvis Theocritus novem calamis ſonoram faciat, qui ait: (1)

Σύριγγ' ἂν ἐποίησα καλὰν ἐγὼ ἐννεάφωνον.
Fiſtulam ego pulchram feci novem vocum.

Fiſtulae ex ſeptem calamis conſtantes pictae ſunt pendentes cum phyliris, corollis ſolutis, unionibus, ac gemmis in vetuſto Sepulcro Viâ Aurelia detecto, quod accuratiſſime delineatum exhibet Petrus Sanctes Bartoli Tabula IX. (2) Siniſtrâ parte ornatur figlinum hoc Anaglyphum Bacchae capite, ſeu oſcillo vittâ redimito, defluentibus undique elegantibus cinnulis, umbrantibus pampinis, corymbis, & hederae foliis.

In eadem Tabula Fragmentum literâ A. Feminam Sacerdotem repraeſentat operantem Deorum Manium ſacris, quae inferiae dicebantur. Cernitur capite diademato, ſolutis crinibus, ſacra veſte induta, laevâ manu ſimpuvium invergens, & libationes in Defunctorum honorem humi fundens; quae omnia accurate expendenda ſunt. Teſtatum ſatis ſuperque eſt veterum Scriptorum, ac Poëtarum auctoritate (3) in luctu cum feminas, tum viros, ſi qui comam alerent, ſolutis incomtisque crinibus moerorem ſignificaſſe; ex hoc vero figlino Anaglypho manifeſtum eſt Antiſtitas, & ſacrorum Miniſtras inferias Diis Manibus miſiſſe, paſſo, ac reſoluto crine; quod etiam docuit Virgilius Didonis rogum deſcribens: (4)

Stant arae circum, & crines effuſa Sacerdos.

Obſervanda quoque funerea ſacerdotalis palla defluens in varios breves ſinus, dependente ab ſiniſtro humero lato ſtrophio. Siniſtrâ manu ſimpulum invergit, ut Diis Inferis, Diisve Manibus ſacrum facere oſtendat; nam Diis ſuperis manu dextrâ libare mos erat. Libet Senecae Tragici in Oedipo afferre teſtimonium, qui ſacrificium a Tireſia Diti factum ita deſcribit: (5)

——— *irrigat ſanguis focos,*
Solidasque pecudes urit, & multo ſpecum
Saturat cruore; libat & niveum inſuper
Lactis liquorem, fundit & Bacchum manu
Laevâ. ———

In

(1) Idyll. VIII. (2) *Negli antichi Sepolcri, ovvero Mauſolei* &c. (3) Vid. Kirchmannum de Funer. Rom. Lib. II. cap. 12. (4) Aeneid. Lib. IV. verſ. 509. (5) Act. III. ſub initium.

In parentalibus ſacris, ſive inferiis ſacra libamina erant vinum, aqua, ſanguis, mel, lac, oleum, quae vel ſuper victimas, vel in tumulum, & in cineres defunctorum fundebantur. Quare urnula, ſive urceolus invergens, ſcilicet verſus terram vergens, ſimul cum patera ſculptus cernitur in ſepulcralibus Aris, propterea quod tum in ſacris Deorum Manium, tum Inferorum urnulam vel pateram invergerent; quod diſerte docet Virgilius: (1)

Quattuor hic primum nigranteis terga juvencos
Conſtituit, frontique invergit vina ſacerdos.

Et Statius Lib. VI. in funere pueri Archemori:

Pallentique croco ſtrident ardentia mella,
Spumanteſque mero paterae verguntur, & atri
Sanguinis, & rapti gratiſſima cymbia lactis.

Praeter figlina Anaglypha, alia quoque fuere ornamenta camerae hujus Monumenti, videlicet parerga, zophori, cymatia ſedulo & exquiſito artificio confecta, plaſtico opere, ex gypſo marmoreo pulvere intermixto, quod noſtra aetas *ſtucchum* appellat; (2) quorum duo majora Fragmenta, quae haberi potuere producimus Tab. XVII. lit. B. & C. Cameram antiqui Sepulcri, quod dextrorſum in Via Flaminia conſpiciebatur, deſcribit doctiſſimus, ac Clariſs. Vir Philippus Senator Bonarrotius in Obſervationibus in Vaſa Vitrea Coemeteriorum, (3) quam ornatam fuiſſe teſtatur plaſticis operibus, & anaglyphis, quorum in medio Caſtor, & Pollux, circa quod reliqua camerae ſpatia in quadratas, & octogonas figuras diſtributa, oſcillis implebantur. Aliud quoque Romae in Vinea Nobb. e Cavalieris detectum anno MDCCXV. deſcribit in honorem Damae Aſclepiadis Medici, undique marinis conchis, ac plaſticis operibus exornatum. (4) Picturis inſuper condecorata fuiſſe veterum conditoria conſtat ex Sepulcro Naſoniae Gentis, & ex allatis Columbariis a Petro Sancte Bartoli, quae in Villa Corſinia Viâ Aurelia reperta undique eximiis picturis nitebant; (5) verum nullis picturis noſtrum Columbarium exornatum fuiſſe compertum eſt; quum eorum loco camera figlinis Anaglyphis, & plaſticis Operibus undique referta eſſet.

§.VI.

(1) Aeneid. Lib. VI. verſ. 243. Conſule Em. Henricum Noritium in Cenotaphia Piſana Diſſert. III. cap. 5. verſus finem. (2) Vide Philandri commentaria in Vitruvium de Archit Lib. V. (3) In Tab. 1. Fig. 1. pag. 6 (4) Apud eumdem in Obſer. in Vaſa Vitrea Coemeter. pag. 137. (5) *Negli Antichi Sepolcri, ovvero Mauſolei*, &c.

§. VI.

POſt marmoreos Sarcophagos, variis ſignis feralibusque anaglyphis exornatos, fictiles Sarcophagi occurrunt, quos ſuperius indicavimus lit. I. & E. E. in explanatione Tabulae II. Ichnographicae, & variis in locis collocatos fuiſſe diximus in hoc ornatiſſimo Monumento. Ea quae in his notari poſſunt, ſilentio minime praetermittam. In fictili Sarcophago, cujus ſchema exhibetur Tab. VIII. lit. A. prope extimum labrum, aliud adſimile interius conſpicitur, ad id factum, ut ſuperpoſitae tegulae, quibus integebatur, ab eo ſuſtineri tutius poſſent. Alter vero, qui Tab. XVII. lit. F. producitur, unico labro coronatur; quem tegulis quoque ſuperne opertum fuiſſe certum eſt. In his tegulis, quae fortaſſis in lapide penes Gruterum, Sarcophagi munitura dicuntur, (1) non raro liquet inſcripta fuiſſe defunctorum nomina. (2) Ex vetuſtis Inſcriptionibus diſcimus in Sarcophagis fictilibus quandoque oſſa condita, cum frequentius integra corpora reponerentur. (3) Veteres adnotavit Plinius (4) in fictilibus doliis recondi maluiſſe, praeſertim ſi humili loco nati eſsent, ac pauperes; verum vigente Romani nominis ſplendore, ac majeſtate, tanta fuit in Monumentis condendis religio, ac magnificentia, ut Liberti etiam mediocris conditionis in marmoreo vellent recondi tumulo, vel in ſacello, vel in Heroo; item parentales profuſiones quotannis ſibi fieri, roſas ſpargi, coronas ad ſepulcrum afferri, lucernas accendi, funebres ludos, & epulas inſtitui, omnique honore, & cultu poſteris commendari. Quare fictiles hos Sarcophagos ad tempus poſitos fuiſſe puto, quum ſcilicet neceſſitate preſſi marmoreos in promtu non haberent; quod diſerte docet Romana Tabula in Gruteriano Theſauro. (5) in qua, quod ad rem noſtram facit, legitur exemplum libelli dati Celſo Promagiſtro ab Velio Fidio Jubentio;

CVM.

(1) DXC. 7. (2) Vide Par. I. Inſcript. Antiquarum Etruriae Urbium pag. 214. 3. & Reineſium Cl. II. pag. 280. (3) Apud Gruterum DCCCXCIII. 12. & DCLXXXVIII. 10. DCLXXXIX. 9. De humandi ratione Cyrus ad filios, Xenophon in Cyropaedia. (4) Lib. XXXV. cap. 12. (5) DCVII. I.

CVM · ANTE · HOS · DIES · COIVGEM · ET · FILIVM
AMISERIM · ET PRESSVS · NECESSITATE · CORPORA
EORVM · FICTILI · SARCOPHAGO · COMMENDAVE
ſic RIM · DONIQVIES · LOCVS · QVEM · EMERAM · AEDI
FICARETVR · VIA · FLAMINIA · INTER · MILIAR · II
ET · III · EVNTIBVS · AB · VRBE · PARTE · LAEVA · CV
STODIA · MONVMENTI · FLA · THVMELES · A · MESO
LO · M · SELI · ORCILI · ROGO · DOMINE · PERMIT
TAS · MIHI · IN · EODEM · LOCO · IN · MARMOREO · SAR
ſic COFAGO · QVEM · MIHI · MODO · COMPARAVI · EA
CORPORA · COLLIGERE · VT · QVANDONE · EGO
ESSE · DESIER · PARITER · CVM · EIS · PONAR &c.

Majori ratione idem affirmare licet de Sarcophagis cum parietinis Columbarii junctis Tab. II. lit. O. P. Q. quos temporarios fuiſſe facile crederem, utpote lateritio opere conſtructos, & ruditer excitatos ; ſcilicet ut commodius poſtea, eorum loco, marmorei Sarcophagi reponerentur. Hi temporarii loculi, excipiendis ad tempus defunctorum corporibus, loca Sarcophagi fortaſſis appellantur in hac Romana Inſcriptione penes Fabrettum, (1) quae etiam marmoreis tabulis operta fuiſſe dicuntur:

NOSTRO. LOCA SARCOPHAGI DVA QVAE TAB....
MARMOREIS OPERTA SVNT QVAE DONATA SVNT
SATVRNIO EVTYCHETI Ↄ LIBERTISQVE
POSTERISQVE EORVM

Ad humanda defunctorum corpora praeter marmoreos, ac fictiles Sarcophagos, quos deſcripſimus, plures quoque retecti ſunt loculi Sarcophagis ſimiles in pavimento excavati, quos ſuperius in Tab. II. Ichnographicâ oſtendimus, lit. L.L.L. & Z.Z.Z. Fuit hoc ſepulturae genus antiquiſſimum

(1) Inſcr. Antiquar. Cap. III. pag. 156. n. 253.

ſimum, quam plures optarunt, propterea quod, ut ait Plinius,(1) eadem terra, quae *nos naſcentes excipit*, *natos alit*, *ſemelque editos ſuſtinet ſemper*, *noviſſime complexa gremio*, *jam a reliqua natura abdicatos*, *tum maxime ut mater operiens*, benigne recipiat. Quare a praetereuntibus ea verba ſalutationis, & funebris acclamationis dici ſibi rogabant S. T. T. L. ideſt; *Sit Tibi Terra Levis*, quae ita expreſſit Tibullus:(2)

Atque aliquis ſenior veteres veneratus amores,
Annua conſtructo ſerta dabit tumulo;
Et bene, diſcedens dicet, placideque quieſcas,
Terraque ſecurae ſit ſuper oſſa levis.

Hinc defunctorum corpora ſi in Sarcophagis ſepulta eſſent, *condita*, ſeu *poſita* (3) ſi vero ſub terra in loculis, ſeu fictilibus arcis, *ſita* dicebantur; quod frequenti hac formulâ exprimebatur, H. S. E. vel O. H. S. S. ideſt; *Hic Situs Eſt*, vel, *Oſſa Hic Sita Sunt*; cum in Aris, & in Cippis, tum etiam in ſepulcralibus Titulis; quemadmodum legitur in ſequenti parva Tabula, quae exſtat Florentiae in Urbanis Hortis DD. Marchionum Corſiniorum; (4)

OSSA · HIC · SITA
SVNT · AVCTAES
APVSTIAE · RVFAE · QV
AE · FVIT · ROGO · PER · SVPE
ROS · QVI · ESTIS · OSSA · MEA · TVEATIS

Haec loca ſepulturae in pavimentis Sepulcrorum defoſſa *Obrendaria*, ideſt *Obruendaria*, ni fallor, dicebantur; quorum fit mentio in vetuſta Tabula penes Gruterum, (5) vel *Obrendaria Vaſa*, ideſt *Obruendaria Vaſa* appellabantur, ut in alia Regii Muſei Medicei; (6) quae idem Fabrettus cenſet fuiſſe loca in pavimento ad obruenda ibi integra corpora relicta. (7) Eadem ſuperne majoribus tegulis operiri ſolebant, ut ſupra obſervavimus, quas tegulas, vel ſub tegulis poſitum ſepulcrum fortaſſis indicat ſequens Inſcriptio ſequioris aevi, quam edidit Cl. V. Jo: Vignolius; (8)

FE-

(1) Hiſt. Lib. 2I. c. 63. (2) Lib. 1I. El. IV. v. 47. (3) Gutherium de Jur. Man. Lib. 1. c. 8. p. 44. (4) In Par. 1. Inſcr. Ant. Etr. Urb. p. 145. n. 54. (5) DCCCLXXXIV. 16. (6) Par. 1. Inſcr. Ant. Etr. Urb. pag. 21. n. XXXIX. (7) Inſcr. Ant. Cap. 1. pag. 15. (8) Inſcr. Sel. p. 271.

FELIX FAVSTINIAN
VS EMIT SIBI ET VX
ORI SVAE FELICITATI
FELICI FOSSORI
IN BALBINIS BASILI
CA LOCVM SVBTE
ſic GLATA SE VIBVM

Pro SVBTEGLATA, legendum videtur SVB TEGVLATA. Haec loca religioſa erant, cavebantque ne quis tranſeundo oſſa obviolaret, & ſacrilegium committeret; (1) quare etiam Terrenum ſacrum dicebantur. (2) Ex quibus omnibus colligitur, quod obſervavit Fabrettus, (3) rejectâ diſtinctione Alexandri ab Alexandro, (4) uno eodemque tempore uſum cremandi, & humandi viguiſſe, tum a Romae conditae temporibus, tum Caeſarum aetate; (5) ſiquidem clariſſime patet ex hoc Monumento ſive Columbario, atque ex aliis pluribus jam erutis, (6) varietas utriuſque ſepulturae, ſcilicet non integrorum corporum ſolum, verum etiam ollarum cinerariarum.

Ichnographicam Tabulam II. ſuperius deſcribentes notavimus pag. 6. literâ M. N. cellulam plurium Sarcophagorum capacem in pavimento excavatam, quam etiam Hypogeum, ſive ſubterraneum Sepulcrum appellavimus, & intrinſecus quidem concameratum, oſtio ſuperne clauſum, quod extrinſecus muſivo opere ornatum erat. Horum Hypogeorum, quae in Monumentis fieri ſolebant, non infrequens occurrit mentio in vetuſtis inſcriptionibus. (7) Sepulcrum CHRISTI DOMINI in petra exſciſum, in quo nondum quiſpiam ſepultus fuerat, Hypogeum fuiſſe arbitratur V. Cl. Salmaſius in Exercitationibus Plinianis.

F ſe

(1) Vide Gruterum DCCLIV. 16. (2) In veteri lapide apud Fabrett. pag. 54. n. 312. (3) Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 17. & 18. (4) Dier. Gen. Lib. III. cap. II. (5) Vide Kirchmannum de Funer. Roman. Lib. I. Cap. 2. (6) Idem Fabrettus ibidem Cap. I. pag. 54. & 55. (7) Vide Fabrettum Inſcr. Antiquar. Cap. II. pag. 89. 172. & in Tabellam Iliadis pag. 377.

Supereſt ut rotundos Scrobes in pavimento defoſſos, quorum ſupra meminimus pag. 6. in explicatione Ichnographicae Tabulae II. obſervemus. Scrobes profundiores, plurium cadaverum capaces, (1) in pavimento alte defoſſos, deſcribit Fabrettus in quodam vetuſto Sepulcro; aitque quadratâ formâ conſtructos fuiſſe. Verum quum hi rotundi ſint, nec ruderibus omnino repurgati, minime auſim adfirmare, an inſervierint vel recondendis fictilibus amphoris, & oblongioribus urnis, quae non niſi in maſſa ſepulcrorum, vel in profundis loculamentis poni poſsunt, quarum ſchema Tab. XVI. exhibet; vel urendis defunctorum cadaveribus, quae loca *Uſtrina* appellantur in antiquis ſaxis; (2) ſed id non crederem, quum in Via Appia Uſtrinum valde commendabile fuerit cujus emendatiſſimum ſchema attulit Fabrettus. (3) Probabile eſt in hos Scrobes, in ſacrificiis Deorum Manium, miſſas fuiſſe χοὰς, ſcilicet ſacra libamina, ſanguinem, lac, mel, oleum, vinumque; quae Virgilius in deſcribendis veterum ritibus, & conſuetudinibus accuratiſſimus, in inferiis Anchiſae factis ab Aenea, humi fuſa fuiſſe dicit.

§. VII.

DEſcriptis hactenus, obſervatiſque cum marmoreis, tum fictilibus Sarcophagis, in quibus non raro oſſa, frequentius vero integra corpora defunctorum condebantur, ſupereſt ut ceteras majores Urnas illuſtremus; quae ſervandis cineribus & oſſiculis, defunctorum Diis Manibus conſecrabantur; quod fortaſſis indicant in dextro, & in ſiniſtro earumdem latere ſculpti urceoli, ac paterae, quae ſacrificiorum praecipua erant inſtrumenta; quare Urnae, Cippi, ſeu baſes funebres, Arae ſaepiſſime appellantur in vetuſtis inſcriptionibus, ut cultus Deorum Manium oſtendatur, quibus fuerant dicatae. (4) Praecipua ſepulcralium Cipporum ſive Ararum ornamenta ſunt Inſcriptiones, quibus defunctorum memoria apud poſteros commendatur propagaturque; eorumdem quoque imagines quibus non raro Arae, ac Cippi inſigniuntur; varia ſtemmata, & anaglypha, in quibus varia ſigna ſculpta conſpiciuntur; Sphinges, Gryphes, Aquilae, Anſeres, Galli pugnaces; Ham-

(1) Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 55. (2) Apud Fabrettum Cap. III. pag. 176. n. 351. & pag. 225 n. LXI. & pag. 230. n. 608. (3) Ibidem Cap. III. pag. 231.

Hammones, Gorgones, verveces, arietina, ac bubula capita; larvae, oſcilla, aviculae, & quamplura animalcula, quibus interdum fati, ac morbi malignitas, quod ad defunctos attinet, deſignantur; praeterea Delphines, Tritones buccinantes, luſitantes Genii, puerilia item ludicra oblectamenta, ad indicandos varios affectus, ac ſtudia animarum apud Elyſios, quibus tenebantur dum mortali corpore clauderentur; praeter haec tripodes, accenſa candelabra, arma militaria, fabrilia hominum, & ornatoria mulierum inſtrumenta; ſuſpenſae quoque ac defluentes corollae, item encarpia multiplici florum pomorumque luxu concinne, & eleganter compoſita, multaque alia, quae in deſcriptionibus anaglyphorum Urnarum legi poſsunt apud Gruterum, & Fabrettum. Ex his ornamentis nonnulla in his quoque Aris ſeu Cippis conſpiciuntur, ut Tabula XV. oſtendit. In prima Ara ſeu Cippo lit. A. praeter arietina capita, e quibus defluentibus utrimque vittis perelegans encarpus pomis refertus pendet; item praeter Sphinges, quas in angulis ſculptas eſse, alae veſtigium quod supereſt indicat, obſervanda eſt aquila ſubvolans, quae Antoniam Panerotem Libertam Helenes adtollere, & ad coelum ferre videtur, in Apotheoſeos ſymbolum: nam conſecratorum animas in coelum aquilis vehi putarunt; quod plures auctores teſtantur, (1) & numiſmata in quibus effigies Divi Imperatoris, & Aquila cum his verbis: CONSECRATIO S. C. vel ipſi conſecrati Imperatores Aquilae inſidentes viſuntur. Siquidem Aquila, avium omnium regina, Jovi nato in inſula Creta nectar attuliſſe dicitur; propter quod officium immortalitate donata, & coelo adſcripta fuit. (2) Id forte reſpicit vetus Epigramma in Anthologia, quo Poëta fingit ſupra monumentum Platonis Aquilam conſtitutam. Quod vero etiam privatorum imagines, & cineres conſecrarentur, Pontificum vel Imperatorum permiſsu, clarum eſt ex pluribus inſcriptis antiquis Tabulis. (3) Unam tantum hîc afferre libet, ut genio venerandae Antiquitatis cultorum faciam ſatis; quam inter alias legi apud Fabrettum, (4) in urnula rotunda undulatâ, penes Lucam Curſium:

F 2 T.AELIO

(1) Herodianus Lib. IV. Dio Lib. LVI. in funere Auguſti. Artemidorus Lib. II. cap. 20. quorum teſtimonia affert Kirchmannus de Funerib. Rom. Lib. IV. cap. XIII.
(2) Cl. V. Giſbertum Cuperum in Apotheoſin ſeu Conſecrationem Homeri pag. 24.
(4) Apud Fabrettum Inſcr. Antiquar. Cap. II. pag. 73. num. 71. & vide pag. 266.

D . M

T · AELIO · AVG · LIB · TATIANO · PRO *f.* PROK. *i. Procuratori*

A · LIBR · SACERDOTAL · DEI · CARNVN

ANN · XXXXII · M · III · D · XIX · MARIT · VIRGIN

DVLCISS · ET · INCOMPARABILI · BENE

QVE · MERITO · QVEM · FVNERAVIT

FL · AMPELIS · CONIVX · CARISSIMA

ET · RELIQVIAS · EIVS · PERMISSV · IMP

IPSA · PERTVLIT · CONSECRAVITQVE

CVM · Q · V · A · XII · M · III · D · XXI · SINE · VLLA

QVERELLA

Perſpicuum igitur eſt veteres maximo honore, inani quidem, coluiſſe Defunctorum Manes Deos, quibus Aras dicarunt, & ut docent vetuſta marmora literis conſignata, lectiſſimis odoribus, & unguentis ſaepiſſime perfuſas, (1) thure, ac parentalibus epulis, & anathematis oneratas, roſis floribusque ſuaviſſimis ſparſas, encarpiis belle ornatas, quae Virgilius ararum torques dixit; (2) denique, ut templa maximorum Deorum aemularentur, aeternoque in honore, ac cultu eſsent apud poſteros, in fani modum ſaepe etiam magnifice conſtructas. (3)

Cetera ornamenta, quae in Aris ſive Urnis hujus Monumenti conſpiciuntur, ſane obvia ſunt, aliiſque ſexcentis communia; ſcilicet volutarum concinnitas, & elegantia, coronidum ſymmetria, Phrygia opera, quibus exornantur; Genii lit. B. in ſummo myrteam, ſeu foliaceam coronam vittis religatam tenentes, flexo genu; in altera, lit. D. aviculae blandulae hac illac ſubvolitantes; quae omnia in Urnis paſſim occurrunt; non ſolum ornatus gratiâ, ac veluti ludicra quaedam; verum, ut arbitror, ad ſignificandam Elyſiorum camporum laetitiam, & amoenitatem, quam jucundiorem fieri dulci avium cantu dixit Tibullus, Elyſiorum felicitatem ita deſcribens: (4)

Sed

(1) Vide Kirchmannum de Fun. Rom. Lib. IV. cap. 2. & Anacr. IV. (2) Georg. Lib. IV. verſ. 276. V. Fabrettum de Col. Trajani Cap. VI. pag. 159. (3) Vide Fabret. Inſcr. Ant. Cap. III. pag. 205. & Par. 1. Inſcr. Ant. Etr. Urb. pag. 349. (4) Lib. 1. Eleg. 3. v. 57.

Sed me, quod facilis tenero ſum ſemper amori,
Ipſa Venus campos ducet in Elyſios.
Hîc choreae, cantuſque vigent, paſſimque văgantes
Dulce ſonant tenui gutture carmen aves.

In his Aris, ſive Urnis, quae exhibentur in Tab. XV. lit. A. B. C. D. reperta ſunt ſemiuſta oſſicula recondita. Frequenter Arae, ſeu ſepulcrales Cippi inter volutarum cornua ſuperne excavati, ac terebrati viſuntur; vel ſcilicet ut ex ſuperiori receptaculo parentales libationes, & inferiae in cinerariam amphoram, ſub cippo in terra obrutam, defluere poſsent; vel ut in his cavitatibus varii flores insererentur, quibus valde delectari defunctorum animas credebant; qui, ut ait Jvenalis, & Auſonius, in Urna perpetuum ver facerent. Saepiſſime etiam Arae planae in ſuperiori ſuperficie occurrunt, ad id certe factae, ut in annuis inferiis, ac ſacrificiis, funebres epulae, & parentalia dona ſuper earum menſam poni poſsent.

Nonnumquam Urna, ſeu marmorea arcula in varios loculos diſpertita eſt, ut oſsa, & cineres plurium defunctorum ſeorſim reconderentur; qui loculi ſi duo eſſent, Diſomum, ſi tres, Triſomum, ſi quatuor, Quadriſomum Vas, ſeu ſepulcrum dicebatur. (1) Diſomum aſservandis duorum corporum oſsuis, & cineribus factum exhibemus Tab. XI. quod in Sarcophago ornato Meleagri, Atalantae, Caſtoris, ac Pollucis ſimulacris, repertum eſt, caſu ibidem procul dubio repoſitum; quum in Sarcophagis ſupra defunctorum corpora aliud corpus ſuperponere vetitum eſset, nedum ante ſepulcrales arcas, cippos vel aras conſtituere. (2) Plato in Cratylo argutâ quadam etymologiâ σῶμα, *corpus*, ait eſse a σῆμα, *ſepulcrum*; quaſi ibi anima ſit tumulata. Hoc Diſomum videtur ſuperne clauſum fuiſse operculo, quod intercidit. Fuere praeterea tum marmorea, tum lapidea monumenta, quorum ſchemata frequenter apud Gruterum occurrunt, (3) ſuperne pluribus foraminibus excavata, in quibus Ollae cinerariae condi ſolebant.

Hoc ſepulcrum Diſomum, & Arae, quas obſervavimus, ſuper pavimentum poſitae fuere; verum ſuper coronidem quoque plures Urnulas circumquaque locatas fuiſse, earumdem opercula, quae proferimus Tab. XVI. lit. A. & C. quae

ibidem

(1) Vide Reineſium Cl. XX. n. CXVI. (2) Fabr. pag. 114. n. 288. Grut. DCCCCIII. 6. DCCLIV. 16. (3) DCCXVII. Vide etiam Gutherium de Jure Man. Lib. II. cap. 23. & Petrum Sanctem Bartoli in Libro, qui inſcribitur *i Sepolcri Antichi*, &c. Tab. 9.

ibidem inventa ſunt, certiſſime oſtendunt. Operculum A. ornatur in medio corollâ, defluentibus taeniolis revinctâ; cujus angulos tuentur quatuor oſcilla calamiſtratis comis ornata, ore immaniter hianti, ac terrifico vultu; quae, ut diximus, defunctorum idola, & imagines notabant, ac ſepulcris apponebant ne violarentur, & inquietarentur defunctorum Manes, quemadmodum penes Fabrettum; (1)

f. DEFVNCTO ITA LEVIS INCVMBAT TERRA DENVNCIO TIBI
f. ADSINT VEL ASSINT QVIETI CINERIBVS MANES TVIS
ROGO NE SEPVLCRI VMBRAS VIOLARE AVDEAS

§. VIII.

ASſervandis defunctorum oſſuis, & cineribus praeter Aras, Urnas, ac marmoreas arculas, alia quoque vaſa praeparavit in funeribus diligens, & ſplendida antiquitas; ſcilicet Ollas majores, ac minores, hydrias, phialas, teſtas, cupas, amphoras, Oſſuaria, & Cineraria, quorum non infrequens fit mentio in vetuſtis lapidibus. Cinerarium, ſive Oſſuarium marmoreum utrimque anſatum, cum operculo, intus crematis oſſiculis, & cineribus refertum, quod repertum eſt ſuper pavimentum, exhibet Tab XII. lit. B. Collocatum fuerat paene in medio tribunalis, verſus Occaſum, cujus locum indicavimus lit. D. D. in Tab. II. Ichnographica. Cinerarium medianum memorat vetus inſcriptio apud Fabrettum, (2) fortaſſis quod in medio aediculae, vel tribunalis, vel ſolii, quemadmodum & hîc cernitur, poſitum eſſet. Florentiae in Aedibus D. Franciſci Comitis Guicciardini marmoream arculam obſervavi cum ſepulcrali titulo, qui ita incipit, CINERAR. ideſt, CINERARIVM; (3) quare argui fortaſſis poteſt Cineraria non ſolum rotundâ, & ollae formâ conſtructa fuiſſe, verum etiam interdum quadratâ figurâ. Cinerarium factum ab T. Nigrio Modeſto fratri ſuo T. Nigrio Simili legitur in antiquo marmore penes Sponium. (4) Oſſuaria duo cum inſcriptione profert Fabrettus, (5) apud quem in quodam lapide, Ollae oſſuariae ex ſortitione adquiſitae, (6) & apud Gruterum, (7) in aedicula

(1) Cap. IV. pag. 283. n. 181. (2) Cap. I. pag. 16. n. 71. (3) Vide Par. I. Inſcr. Antiquar. Etrur. Urbium pag. 226. 2. (4) In Miſcell. Sect. V. pag. 188. (5) Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 16. (6) Cap. III p. 160. n. 284. & p. 156. n. 258. (7) DCXXVI. 6.

dicula poſitae leguntur. His addendae Amphorae cinerariae, apud Etruſcos, (1) & Romanos valde in uſu, quae cum apodes eſsent, & ut veteres dixere *futiles*, (2) infimâ parte acuminatae, per ſe ipſas conſiſtere non poterant, quare ea de cauſsa in caemento, & in maſsa ſepulcrorum, vel ſub pavimento collocabantur. Plures in monumentis erutas edidit Petrus Sanctes Bartoli Tabula xxiii. (3) & Michaël Cauſeus in Muſeo Romano Sect. v. Art. iiI. Tab. x. Cinerariam amphoram fictilem in hoc Monumento ſive Columbario detectam producimus Tabula XVIII. lit. D.. adjectis duobus fictilibus vaſculis diverſae figurae B. C. His fictilibus vaſis ſuperpoſitas fuiſse conſtat marmoreas tabulas defunctorum nominibus inſcriptas, eo prorſus modo quo repraeſentantur a laudato viro Petro Sancte Bartoli in eodem Libro Tab. xii. & xiv. videlicet jacentes, in medio aliquantulum cratere, ac cyatho excavatas, ex quo per parva foramina parentales libationes, & lacrymae defluerent, quae ad ſepulcrum vel a parentibus amiciſve, vel a praeficis mercede conductis in defunctorum honorem fundebantur. In Urnis, ac Sepulcris perſaepe vitrea vaſa liquoribus, & lacrymis plena recondi ſolebant, in quorum fundo vel artificis nomen notabatur, uti habet vitrea urna alta ped. i. uncias i. lata uncias viii. quae exſtat in Muſeo Andreinio, cujus inſcriptionem vulgavimus, (4) vel Deorum ſculptae imagines, in quorum tutela erant defuncti, ut apud Cauſeum Sect. v. Art. iiI. Tab. x. n. i. qui vitream phialam profert Mercurii animarum ad Inferos ducis, & comitis ſigillo inſignitam; (5) vel defunctorum iconibus, ut cernitur in fundo cujuſdam vitrei vaſculi ad lacrymas continendas, quod exhibet Fabrettus, (6) & ait a ſe repertum in quodam Sarcophago; & in alio item lacrymatorio vaſe, quod ex Muſeo D. Leonis Strozae veterum omnium elegantiarum cultoris, & conquiſitoris eruditiſſimi protulit Cl. V. Paulus Alexander Eques Maffejus, (7) in cujus fundo praeter defuncti imaginem, in aliis circulis, ſeu faſciis, encauſtico opere expreſſa conſpiciuntur Zodiaci ſigna, pugnantes galli, & caprae, pueri in palaeſtra ludo ſe exercentes, & diſcentes ſub gymnaſtis, item aprorum, & hinnulorum venationes. Harum

(1) Vide Monument. Etruſca Dempſter. add. Tab. 85. & Explicationes pag. 36. (2) Servius Aeneid. Lib. xi. v. 23. (3) In Libro qui inſcribitur: *Gli Antichi Sepolcri ovvero Mauſolei Romani*. (4) In Par. i. Inſcr. Antiquar. Etr. Urb. pag. 265. n. 51. (5) Vide Lucianum in mortuorum Dialogis. Virg. Aeneid. Lib. iv. verſ. 242. Petronium Arbitrum Satyr. c. 100. (6) Inſcr. Ant. Cap. vii. pag. 531. n. xxxii. Vide etiam Gruterum dcccxii. 15. (7) In Par. i. Gemm. Ant. pag. 217.

rum lacrymalium urnarum e vitro forma oblongior, collum ventre obſtructius, quod facile manu perſtringatur, ore patulo, & incurvo ad lacrymas ſtillatim colligendas, quas in ſupremo funere vel defunctorum parentes, vel propinqui, vel Praeficae, aliaeque mulieres pretio ad deflendum conductae effundebant; de quibus eruditiſſime, & luculenter diſseruit V.Cl. Hieronymus Baruffaldus; qui fictilem Amphoram ſepulcralem illuſtravit, vulgavitque e patrio Muſeo, noſtrae ſimilem, ſi operculum excipias, quod defunctae Flaviae Quartillae Praeficae inſcriptione, (1) & imagine ornatum erat; cujus exemplo evincitur non ſemper marmoreas tabulas inſcriptas his amphoris ſuperpoſitas fuiſse; in quas e cyathi, ſeu crateris in medio excavati foraminibus, ſacrae libationes, & lacrymae defluerent. Plura hujus generis opercula ad lacrymas, & libamina excipienda (2) congerit Fabrettus Cap. 1I. Domeſticarum Antiquarum Inſcriptionum; nos quoque non pauca dedimus in Parte I. Inſcriptionum Antiquarum Etruriae Urbium, in quibus interdum unum, vel duo, vel tria, aut plura foramina in cyathis viſuntur; (3) vel novem, ut in ſequenti marmoreo operculo, quod ex Muſeo Nobb. e Victoriis, nunc primum in lucem prodit.

DIS · MANIBVS
ATINATIAE · T · L · LASCIVAE
FECERVNT · CONIVGES
CARIS SIMAE

BENE MERENTI
VIXIT · ANNIS · XX II
C · CALPVRNIVS · VALENS
SVCCESSVS · AVG · L · POSVER

Quanto dolore afficerentur veteres in ſuorum funere, & quantâ lacrymarum copiâ eorum oſsa, ac cineres rigarent li-

(1) Plures fictiles urnae cinerariae cum Inſcriptione afferuntur a Grutero DCCCXCI. 4. DCCCCLXIII. 1. &c. & in Muſeo Coſpiano Lib. 1II. cap. 20. (2) Vide etiam Gruterum DCCCCXI. 17. & DCCCCXLVIII. 10. (3) Vide quae notavimus in Par. 1. Inſcr. Ant: Etr. Urb. p. 380.

liquet ex pluribus antiquis Inſcriptionibus apud Fabrettum. (1) Animadverſione digna eſt vetus tabula apud Gruterum, (2) quam referre libet in hujus rei teſtimonium.

T·PLAVTIO· P· F· DE·MVNICI
PIO· ATTACEN· OPTIME· ME
RITO·ET· XXXVIII·AET· ANN
E VITA·SVBLATO· TOTO·POP
CVM · MAGNA · LACRI· FVNVS
PROSEQ
QVINTIA· PAVLINA · MATER
ANN· LXXXIII · ÂD· FLET· AD
GEMITVM · RELIC · TVMVL
LACRIM·PLEN·E·MARM
HVM · D · DEDIT

Vitreum vaſculum dioton, ſive cum duabus anſis, operlo munitum exhibemus Tab. XVII. A. quod ſane perelegans eſt, altitudine unius palmi Romani, dimidium palmi ex diametro colligens, quod in fictili Olla incluſum fuerat. Gutherius (3) in veteri monumento Patavii eruto, repertam ait urnam coctilem ſex verſibus inſcriptam, quos vulgavit Gruterus, (4) in qua erant quatuor urnae minores verſibus quoque exornatae, cum alia minore urnula, & duabus ampullis, unâ ex auro, alterâ ex argento, liquidiſſimo liquore plenis. Liquores in his vaſculis varios, fere ex lacrymis, & opobalſamo compoſitos fuiſſe cenſebat. (5) De odoramentis, quae ſtatis, & ſolennibus diebus ſepulcris infundebantur, fit mentio in vetuſto lapide Theſauri Gruteriani. (6) Ibidem vetus Narbonenſis tabula meminit C. Lucii Philomuſi Artificis Ampullarii: (7) in aliis memorantur Fictiliarii, Vaſcularii, Soliarii (8) Marmorarii (9) & Urnamentarii, (10) qui ni fallor, urnas cum anaglyphis, ceteriſque ornamentis effingebant.

G §. IX.

(1) Cap. II. pag. 64. n. 2. pag. 72. n. 65. (2) DCC. 13. & DCCII. 12. (3) De Jure Manium Lib. II. c. 32. (4) DCCCCXXVII. 5. (5) Vide Propertium Lib. IV. Eleg. 7. v. 31. &c. Johannem Nardium Med. D. Flor. in T. Lucretium Carum de Rerum Natura pag. 620. De odoribus in rogum copioſe iniectis fuſius Kirchmannus de Funerib. Romanor. Lib. III. c 5. (6) MCXXII. 12. (7) DCXLIII. 10. (8) DCXLIII. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. (9) Vide Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. III. p. 195. n. 463. (10) In Nemauſienſi lapide apud Sponium in Miſcell. p. 238. Vide Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. V. pag. 381. 384.

§. IX.

QUandoquidem non pauca in ſuperiori Paragrapho diſſeruimus de Urnis tum fictilibus, tum vitreis, quae in ſepulcris condi ſolebant, ſupervacuum hîc fortaſſe non erit nonnulla obſervare circa ſepulcrales Lucernas, quas ſatis ſuperque conſtat, non ſolum ſculptas in marmoreis Aris, & Cippis pro inſignibus, ac feralibus ſymbolis, (1) verum etiam religionis causâ, in ipſis Sepulcris reconditas fuiſſe, cum lacrymatoriis vaſculis, ceteriſque urnulis, quae in omnibus fere Monumentis inveniuntur. Uſus enim includendi lucernas in ſepulcris, nec Aegyptiis, Graecis, Etruſcis, Romanis, ipſiſque antiquis Chriſtianae Religionis cultoribus ignotus, ſed frequens. (2) Duas tantum fictiles lucernas in hoc Monumento Libertorum Domus Auguſtae inventas exhibemus. Prima, Tabula XVIII. lit. E. unilychnis eſt, ornatu non ſingulari; altera vero Tab. XI. lit. A. ἐνδεχάλυχνος, undenis lychnis, & coronâ querceâ, interjectis baccis, eleganter ornatâ. Quercus longaevas eſſe putarunt veteres, earumque vitam aequalem eſſe vitae Nympharum exiſtimavit Pindarus, (3) ob eamque cauſam Hamadryadas appellari. Quare in perpetuitatis ſignum, & emblema querceam corollam, glandibus refertam, quibus, ut fingebant, aureo aevo priſci homines veſcebantur, huic elegantiſſimae lucernae additam autumare licet; quam etiam penſilem fuiſſe foramina circa vacuum oſtendere videntur. Hujuſmodi vel fictiles, vel aeneas lucernas ante ſepulcrales Ollarum Titulos ſupra ſingula Columbaria hujus Monumenti appenſas fuiſſe coniicimus ex aeneis clavis, aduncisque laminulis, quae in parietibus prominebant fere uncias IV. ante inſcriptos Titulos; quas indicavimus Tabula XX. litera F. F. Credo equidem eas accendere conveniſſe ante cinerarias Ollas, ut mortuos ſummo afficerent honore in inferiis, ac ſolennibus parentalibus Sacrificiis. Nam cum haec Monumenta, utpote Hypogea, ideſt ſubterranea

(1) Vide Gruterum DCCXLI. I. DCCCLXV. 18. DCCCLXVII. 6. Monum. Dempſtero add. Tab. LXXXIV. n. 2. (2) Conſulendus Gutherius de Jure Man. Lib. II. c 32. Fortunius Licetus de Lucernis Lib. II. Vide etiam Explicationes, & Conjecturas ad Monumenta Etruſca Operi Dempſteriano addita pag. 39. (3) Apud Plutarchum de Oraculorum defectu. Vide Benedictum Averanium Diſſert. XXXVI. n. I. in Virgilium.

terranea valde obſcura eſſent, exiguumque lumen acciperent ex anguſtis feneſtris, & cum in his, vel in aedificiis eiſdem junctis ſacrificia facere ſoliti eſſent, quod ex lapidibus perſpicuum eſt; (1) neceſſe erat ut per Sepulcrum accenſas lucernas appenderent, ut rite, ac diligenter Deo-Manium ſacra peragerent. Hanc meam opinionem confirmat auctoritas hujus marmoreae Tabulae, quam vulgavit Reineſius (2)

Q· ALFIVS· Q· F· POBL·
AVCTVS· TRIB·
MILIT·
LEG· II· ADIVTRIC·
V· F· H· MONVMENT
COMM· FAMILIAE EI
SIGN· HER· DD·
ET GENIO SIMIL· FAMILIAE
ET VRN· XXIX· MARM·
CVM· SVIS OPERCVL· ET
LYCHNVCHI· · · ·
. . . .

Cujus interpretatio haec eſt: *Q. Alfius Q. F. Poblilià Auctus· Tribunus Militum Legionis Secundae Adiutricis· Vivens fecit hoc Monumentum Commune Familiae. ei Signum Herculis dedit dedicavit. & Genio Similis Familiae· & Urnas xxix. marmoreas cum ſuis operculis, & Lychnuchis* . . . .

Quod vero lychnuchi ad lucernas ſuſtinendas appendi ſolerent in Sepulcris, docet Dio in Domitiano, & Plinius (3) memorat placuiſſe etiam in delubris. Apud Reineſium, (4) cum ollariis, de quibus infra, lampadaria donata leguntur

(1) Vide Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. I. p. 7. n. 29. & p. 10. n. L. Gruterum DCCCCLXIV. 2.
(2) Cl. I. n. CCXL. pag. 222. (3) Hiſt. Nat. Lib. XXXIV. c. 3. (4) Cl. XI. n. C.

guntur L. Servaeno Olympo Liberto fideliſſimo Tabulario Tignario*rum*, ut legendum puto. Hinc data ſervis, & ancillis interdum libertas a dominis, ea conditione, ut ſuis monumentis, alternis menſibus, lucernam accenderent, & ſolennia mortis peragerent. (1) Lucernis, facibus, lychnuchis, lampadariis addenda ſunt candelabra valde operoſa, ac pulcherrima, quae in funebri pompâ defunctorum accendi ſolebant; quae frequenter in ſepulcralibus Urnis ſculpta conſpiciuntur.

§. X.

SPlendidioribus Libertorum, ac Servorum LIVIAE AVGVSTAE perſpectis Monumentis, ad minores Urnas, & Aediculas, ſive parva Columbaria, in quibus Ollae cinerariae reconditae fuerant, gradum facimus. Pluribus ordinibus ab imo ad ſummum, ut ſupra diximus, Columbaria ubique diſpoſita conſpiciebantur per parietes, quae tum propter elegantem coronidem, tum propter eximiam inter ſe ſimilitudinem, concinnam proportionem, & aequalem diſtantiam, mirificum intuentium oculis aſpectum praebebant, quemadmodum teſtantur Tab. I. quae univerſi Monumenti interiorem Orthographiam exhibet, item Tab. III. ſectionem partis Monumenti Meridiem verſus continens; quam denotant lit. *BB*. in Tabula II. Ichnographica. Frontem verſus Ortum oſtendit Tab. IV. cujus ſectionem indicant in eadem Tabula Ichnographica lit. *C.C.* alteram frontem ad Occaſum Tab. V. commonſtrat, cujus ſectio literis *D. D.* in eadem Ichnographica Tabula deſignatur.

Quoniam igitur hi loculi per parietes aequaliter diſtributi, ordine crebri erant, & arcuatis cellulis periſterotrophiorum ſive columbariorum omnino ſimiles, (nam Ollarum prominentes cupae, & opercula columbas in ſuis latibulis nidificantes referunt) ea de cauſſa, ob maximam inter ſe ſimilitudinem Columbaria ſunt appellati, ut liquet ex plurimis Ollarum Titulis, in quibus Columbaria plurali, & ſingulari numero vocitantur. Ab his parvis Columbariis univerſo Sepulcro, ac Monumento COLVMBARII nomen factum quoque legitur in vetuſtis Tabulis, quemadmodum

(1) Modeſtini reſponſum affert Guther. de Jure Man. Lib. II. c. 11. ex l. *Maevia* D. de manumiſſ. teſt.

admodum oſtendit ſepulcralis eximius Titulus primo loco inferius exhibendus, & ſequens apud Fabrettum, qui clare veritatem hujus rei confirmat, & haec habet: (1)

EX · TESTAMENTO · Q
ERVCI · MONTANI · LEGATVM
C · QVINTIO · BATHYLLO · COLVM
BARI · ITVM · AMBIT · DEBETVR

Meridianâ luce clarius eſt hîc non indicari ea voce COLVMBARI, ideſt COLVMBARII parvum Columbarium, ſeu parvum illum loculum, in quibus cinerariae Ollae includebantur; ſed Columbarium, totum ſcilicet Sepulcri aedificium, ad quod dumtaxat, itum, & ambitum pertinere poſſe nemo non videt. Quare hac ratione libuit in hujus Operis titulo appellare ornatiſſimum hoc aedificium non ſolum MONVMENTVM, verum etiam COLVMBARIVM; nam conſtat tum in Monumentis, tum in Columbariis Ollas cum defunctorum cineribus in ſingulis loculis reconditas fuiſſe.

Parva Columbaria non ſemper rotunda, ſed interdum quoque quadrata occurrunt; (2) quae Columbaria ſaepiſſime etiam Aediculae, Aedificia, & Ollaria vocitantur, (3) quae ſynonima ſunt, ut Fabrettus oſtendit. (4) Controverſiae tollendae causâ non ſolum eorumdem numerus, (5) verum etiam locus notabatur in ſubiectis, vel ſupra poſitis inſcriptis Tabulis; an ſcilicet in dexteriori, vel ſiniſteriori parte in parietibus conſtituta eſſent; (6) an juncta vel diſiuncta, (7) continua, unicâ ſcilicet ſerie diſpoſitâ, vel perpetua, ideſt non interrupta; (8) emta, an concesſa, (9) mancipio vel permisſu data, (10) in ſuperiori vel inferiori parte Sepulcri, in pilariis, vel ſcalariis, vel ſuper oſtium ingredientibus parte levâ, vel dextrâ collocata; quae omnia accurate, & quidem non infrequenter exprimuntur; ut non ſolum non confunderentur, ſed uti arbitror, ut in annuis parentalibus ſacris, & inferiis facilius inveniri, & ſacris libaminibus perfundi poſſent.

Ne

(1) Inſcr. Ant. Cap. IV. pag. 320. n. 432. & Cap. X. pag. 703. n. 247. (2) Ut in Conditorio Libertorum, & Familiae Liciniae Gentis, quod deſcribit Fabrettus Inſcript. Cap. V. pag. 376. & apud P. S. Bartoli *Sepolcri antichi* Tab. 7. 11. 13. (3) Inſcript. Ant. Cap. I. pag. 13. & 15. (4) Sponium vide in Miſcell. pag. 287. & 288. in plurib. (5) Ibidem apud eumdem, & Fabr. pag. 13. (6) In Par. I. Inſcr. Etr. Urb. pag. 412. n. 242. (7) Fabrett. pag. 11. (8) Idem pag. 10. n. LI. & pag. 11. in pluribus. (9) Ibidem. (10) Idem pag. 13. & Vignolius Inſcr. Select. pag. 283.

Ne quid ad hujus argumenti enucleationem deſit, Columbariorum per parietes diſtributorum proſpectum, Ichnographiam, & diſtantiam damus Tab. XX. Igitur lit. B. cernitur unum ex Columbariis majori formâ expreſſum, tectorio opere, & coronide, ut diximus, e plaſtico opere circumquaque ornatum; cui ſimilia omnino ſunt cetera Ollarum loculamenta. In altero ſchemate litera D. cernitur Columbarium ſpoliatum omnibus ſuis ornamentis, ut lateritii operis ſtructura dignoſci poſſit. Quod attinet ad Ollarum ſub fornice Columbarii quieſcentium diſtantiam, ac locum, is colligitur ex eodem Ichnographico ſchemate lit. H. ſcilicet a litera *a*. uſque ad *b*. pedem I. uncias VII., a lit. *c*. ad *d*. pedem I. uncias VIII. & $\frac{3}{4}$; a lit. *e*. ad *f*. pedem I. & uncias XIII. Denique lit. B. oſtenditur Columbariorum altitudo a lit. *g*. uſque ad *h*. pedem I. & uncias IV. ſupra dimidiam. Plura de his Columbariis notari poſſent, quae cum diligenter obſervaverit Fabrettus Capite I. (1) Domeſticarum Inſcriptionum, brevitatis gratiâ omittimus.

Minime tamen ſilentio praetereunda ſunt varia Columbariorum ornamenta, quae obſervari poſſunt in celeberrimo Monumento retecto Viâ Aureliâ, in Villa Corſinia, quod Petri Sanctis Bartoli curâ, & diligentiâ delineatum eſt, & pluribus ex aere Tabulis inciſum. (2) Apud eumdem parva Columbaria intus, & extra elegantiſſimis picturis, coloribus, phrygiis operibus, ac ludicris inſignita ſunt Tab. XX. praepoſitâ item arcubus loculorum defuncti imagine; additis in ſpatiis inter unum, & aliud Columbarium pulcherrimis ſimulacris, & Geniis encarpos ſuſtinentibus, vel foliaceas, vel roſaceas corollas, ut in Tab. IX. & Tab. XIII. quas ſepulcris veteres apponebant ut defunctorum genio facerent ſatis; qui ſibi optabant ſuper tumulum non horridos rubos, nec malos aegypyros, ſed violas, & amaracos, narciſſos terreſtres, & aquatiles, denique roſas omnia eſſe, (3) florumque perpetuum, & ſuaviſſimum ver, ut ſupra diximus, conſtitutum.

§. XI.

(1) Vide pag. 1. 10. 11. 12. 16. 18. & 19. & 55. (2) *Negli Antichi Sepolcri, ovvero Mauſolei Romani*, &c. (3) Vide Cl. V. Albertum Henricum de Sallengre in Novo Theſ. Antiquitatum Roman. Tom. 1. ad finem Praef. qui affert Nemaſienſem lapidem crutum anno 1710. Latinâ, & Grecâ inſcriptione inſignem. Vide etiam Gruterum DCCCIV. 5. DCXXXVI. 12. DCXXXVII. 4. DCLXXI. 6. & Fabrettum Inſcript. pag. 71. n. 34.

§. XI.

IN ſingulis Columbariis duae ollae fictiles, ſtructurae ipſius Monumenti coaevae, in maſſa, (1) calcis glutino, ita infixae, & incluſae erant, ut exceptis operculis, dimoveri, aliove transferri minime poſſent. In his defunctorum cineres, & ſemiuſta oſſicula relata. (2) Ollarum magnitudo, & forma, ex archetypis accurate excepta, exhibetur in allato ſchemate Tab. XX. lit. D. in quo duobus modis repraeſentandas curavimus, integrâ figurâ lit. K, & ſectâ lit. I. Altae Ollae palm. I. unc. IV. latae in ore ex diametro uncias IX. Conſtituta in angulis Columbaria Tab. II. *a. a. a. a.* propter loci anguſtias, ſingulares Ollas, ut diximus, ideſt ſolas, nec alteri conjunctas continebant; (3) praepoſitis item Tabulis ſingulari titulo inſcriptis; nam tituli Ollis reſpondent. Raro, ac notabili exemplo obſervavit Fabrettus in veteri Conditorio laevorſum detecto, ſuâ tempeſtate, in Via Appia, parva quaedam Columbaria quator Ollas habere; (4) verum frequentius binas Ollas excepiſſe docent veteres Inſcriptiones; ex quibus colligitur, quod ſi duo Columbaria donata, vel data dicantur, quatuor Ollae numerantur; ſi tria Columbaria, ſex Ollae, & ſic de ſingulis. Si vacuae eſſent Ollae, & defunctorum cineres recondendos praeſtolarentur, Ollae virgines dicebantur: (5) quae non ſemper fictiles, verum etiam marmoreae interdum erant, additâ vel in medio earumdem, vel in operculis inſcriptione; (6) & in marmoreis arculis, ſuperne pluribus foraminibus excavatis, conditae. (7) Neque etiam ſemper Ollae in Columbariorum maſſa occluſae, verum ut totae videri poſſent, expoſitae ſuper baſes, & ſolia in Columbariis, & in majoribus aediculis, ut cernere eſt in praelaudato Monumento ſive Columbario Viae Aureliae apud Petrum Sanctem Bartoli Tab. VII. XI. XIII. Non raro etiam cinerariae Urnae ſuper columnas ponebantur in Sepulcris, ut alibi notavimus; (8) quae veluti defunctorum Apotheoſin, ſive conſecrationem deſignarent; nam in Urnis condita oſſa, & cineres non ſolum ſacri dicebantur, habebanturve, verum

etiam

(1) De qua Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 98. (2) Vide Kirchmannum de Funer. Rom Lib. III. c. 7. & c. 8. (3) De his Columbariis, & Urnis ſingularibus vide Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. I. pag. I. & 13. (4) Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 10. (5) Fabrettus Cap. I. pag. 33 n. 307. (6) Vide in Par. I. Inſcr. Ant. Etr. Urb. pag. 17. & pag. 347. (7) Apud Gruterum DCXVII. n. I. DCXXIII. n. I. Vide Gutherium de Jur. Man. Lib. II. Cap. 33. & pag. 310. (8) In Par. I. Inſcr. Ant. Etr. Urb. pag. 460.

etiam & ipſae Ollae, atque urnae quae eos ſervabant ſacrae, & conſecratae nuncupabantur; ut liquet ex antiquis inſcriptis Tabulis; hinc diris execrati qui eas violare auſi fuiſſent. (1) Invaluit hic mos condendi defunctorum cineres in fictilibus ollis, vel in cryptis, vel in Hypogeis, ideſt ſubterraneis Monumentis, (2) tum apud Graecos, (3) tum apud Etruſcos, (4) quod jam pridem notarunt viri docti. Interdum etiam in una eademque urna plurium defunctorum cineres ſimul conmixti, (5) quod ab amicis, & a pluribus affectu conjunctis factum legimus, in priſtini amoris, fidelitatis, perpetuaeque inter ſe benevolentiae, etiam poſt obitum, argumentum. Ex ſequentibus Titulis conſtabit, ut videbimus, in hoc quoque Monumento mixtos ſimul aliquando in una eademque olla plurium defunctorum cineres.

§. XII.

PErtinent ad parva Columbaria, & ad cinerarias Ollas, marmoreae perelegantes Tabulae, in quibus inſcripta ſunt defunctorum nomina, & officia, quae ob inſcriptionis brevitatem a Latinis *Tituli* appellantur, (6) atque in vetuſtis lapidibus ſimul cum Ollis dati leguntur, ut in ſequenti penes Fabrettum; (7)

PHILVSA·ANDREI
LIBERTI·VXOR
OLLAM·ET·TITVLVM
f. AD DATVM·AB·CONSERVAS
PEDISEQVAS

Horum Titulorum forma, & magnitudo, (duorum circiter Romanorum pedum longitudine, & dimidii ejuſdem pedis altitudine) obſervari poteſt in Tab. XX. in qua duplici majori ſchemate repraeſentantur, addito perelegantis coronidis, e plaſtico opere, ornamento, lit. A. eoque item remoto lit. E. Quo ordine per omnes parietes diſpoſiti eſſent,

(1) Par. I. Inſcr. Ant. Etr. p. 343. n. 20. V. Gruterum DXCIV. 5. (2) V. Fabr. Inſcr. Ant. Cap. III. p. 220. n. 583. (3) Conſulendus Jo: Roſinus Antiquit. Rom. Lib. de Funeribus, & pulcris Cap. 39. (4) Philip. Senator Bonarrotius item videndus in Conjecturis, & Explicat. ad Monumenta addita Dempſteriano Operi §. XXVI. (5) Gutherius de Jure Manium Lib. II. c. 25. In Par. I. Inſcr. Ant. Etr. Urbium pag. 43. n. LXXIII. pag. 420. n. 274. (6) Ovid. in Epiſt. Hypermneſtrae ad Lyncum. Martial. Epigr. 71. Lib. X. Vide Kirchmann. de Funer. Rom. Lib. III. c. 19. (7) Inſcr. Ant. Cap. III. pag. 157. n. 263.

ſent, allata Orthographica Tab. I. & ſequentes Tabulae III. IV. & V. clare oſtendunt. In ſuperficie perfecte plani erant, exceptis iis omnibus qui in abſidibus, ſive in tribunalibus diſpoſiti erant, qui veluti in hemicyclum curvabantur, ut abſidum formam, & modulum imitarentur. Quod attinet ad ordinem, & locum Titulorum ſuperpoſiti erant omnes ſuis Columbariis, non vero ſub Columbariis locati, ut in aliis hujus generis Monumentis, ſive Columbariis videre eſt, quae edidit, & luculenter deſcripſit Fabrettus. Quare ſi quis invenire velit ad quas Ollas Tituli pertineant, initium capiendum non eſt in hoc Monumento, ut in aliis, ab imo ad ſummum; ſed a ſummo uſque ad imum perveniendum; ex quo liquet praepoſitas inſcriptas Tabulas ſubiectas Ollas cinerarias ſuorum defunctorum indicare. Praepoſiti igitur Tituli, ſi unicâ inſcriptione fuerint inſigniti, quales ſunt omnes qui exſtant in angulis hujus Sepulcri, ob anguſtias ejuſdem loci, ut diximus, ſingularem Ollam in Columbario incluſam cum cineribus unius tantum defuncti deſignabunt; ſi vero duplici epigraphe cum dextrâ, tum laevâ inſcripti, duplices Ollas cinerarias duorum defunctorum in Columbariorum loculis quieſcentes indicabunt. Praeterea ſi marmoreae parvae Tabulae unicâ tantum parte vel dextrâ, vel laevâ (cujus generis quamplures inferius obſervari poſſunt) erunt inſcriptae, ita ut in una parte Titulo vacent, in altera relictum ſpatium ſit quo inſcribantur; patebit, eâ parte in qua Titulus legitur, conditam eſſe Ollam refertam defuncti cineribus; alterâ vero, adeſſe quidem, ſed adhuc virginem, ideſt, ut ſuperius diximus, vacuam, abſque defuncti cineribus, mox tamen recondendis, donandiſque Titulo, ſive Inſcriptione in vacuo ſpatio relicto.

In parietibus Monumentorum neminem latet aeneis, vel ferreis clavis fixos fuiſſe marmoreos Titulos; quorum veſtigia, & foramina praeſertim in anſis, vel circa extrema Tabularum frequenter conſpiciuntur. Tituli praeterea non ſolum in pariete, verum in terra infigebantur, qui cum in utraque facie inſcripti eſſent ita collocabantur, ut Ollam tam ante quam retro poſitam reſpicerent, & ſui defuncti oſſa vel cineres indicarent. (1) Ita eodem modo Cippi in Monumentis defixi leguntur. (2) Infixionis hujuſmodi

 Titu-

(1) Vide Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. IV. pag. 307. & Par. I. Inſcr. Ant. Etruriae Urb. pag. 149. n. 61. pag. 167. n. 130. (2) Fabrett. Inſcr. Ant. Cap. III. pag. 239. n. 638.

Titulorum meminit haec vetus Inſcriptio in Gruteriano Theſauro, (1) quam in conſpectum libet exponere.

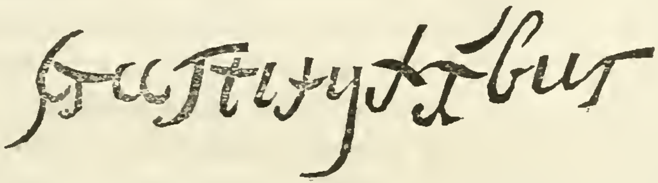
CAELIAE · VRBANAE · ET · L · CAELIO
PARDALAE · PARTEM · MONIMENTI D
EXTERIORIS · AREAE
CONCESSVM · SIBI · AB · T · MANLIO
CALLISTO · TITVLVM · INFIXERVNT

Etruſcos, eodem fortaſſis modo, inſertis Ollis in loculorum fundo, exterius appoſuiſſe Titulos, & parietibus infixiſſe, ſuadere videtur aeneae Tabellae fragmentum, quod producitur Tab. LXXXIII. n. 9. in praeclaro Dempſteriano Opere. Verum marmoreae omnes Tabulae hujus Monumenti parietinis non infixae fuere clavis, ſed aeneâ recurvâ laminulâ tranſverſim comprehenſae tum ſuperiori, tum inferiori parte, ut firmius parietum locis inhaererent; quare, cum nuper foſſores deſigere eas vellent, nimia celeritate, & oſcitantiâ id facientes, contigit ut plures maximo danno labefactarent, frangerent, & in plura fragmenta redigerent, quae poſtea vix componi potuere.

Non pauci in hoc Monumento reperti ſunt Tituli abſque inſcriptione; quamplures etiam priori epigraphe ſcalpro deletâ, & aliâ rurſus repoſitâ, vel non reſtitutâ eodem in loco, quorum exemplum ſubiicere voluimus Tab. XX. lit. K. Id fortaſſis, ut arbitror faciebant, vel cum eum locum ſepulturae cum alio commutarent, vel alteri donarent, vel cum Libertis vetarent in ſuo Conditorio ſepeliri, & in Monumento jus habere propter delicta; quemadmodum in pluribus vetuſtis lapidibus legitur. (2) Quod attinet ad characterem plurimae Tabulae pulcherrimis optimiſque literis ſunt inſcriptae; quem indicant nonnumquam tenues lineae, vel ductus a quadratariis facti, ut optime ſpatia diſtinguerent inter verſus; plures quoque rudiuſculo charactere exaratae. Literae interdum in aliquibus Tabulis, ut clariores eſſent, ut ait Plinius, (3) minio eleganter obductae, ac pictae; quod non ſolum Ethnici, verum etiam Chriſtianae Religionis Cultores fecere cum in Tabulis, quae loculos claudunt in Coemeteriis, tum in vaſculis, ac vitreis am-

(1) Apud Gruterum DCCCLXIII. 3. (2) Apud eumdem DCCCXLIV. 4. DCCCLXIII. 3.
(3) Lib. XXXVII. c. 7.

ampullis, de quibus erudite Cl. V. Marcus Antonius Boldettius in Obſervationibus in Vetera SS. Martyrum, & antiquorum Chriſtianorum Coemeteria. (1) Literas in Urnulis, & Sepulcris rubricare Etruſcis quoque in uſu, quemadmodum plura monumenta teſtantur, a quibus eum morem fortaſſis Romani accepere; quamvis interdum Etruſci ex atramento inſcribere ea conſueverint, ut obſervavi in Etruſca Urna nigerrimis literis depictâ, quae exſtat Florentiae in Muſeo Nobb. DD. e Cerreto hodie Cerretanorum, quam vulgavimus in Prima Parte Antiquarum Inſcriptionum Urbium Etruriae. (2) Mos quoque fuit Romanorum atramento tectorio ſcribere in fictilibus monumentis; cujus veteris ſcripturae perrarum, & eximium profero exemplum in hoc fragmento fictilis laterculi, quod ſervatur in Muſeo Nobb. DD. e Victoriis, in quo litera ſ ſimili ductu in Florentinis Pandectis ſcribitur; legendumque videtur *Ruſtitius ſerbus* i. *Ruſticius ſervus*.

Scriptionis hoc genus antiquum, curſivo, ut dicitur, longe ſimillimum eſt, vel ipſiſſimum eſt, quo communiter utebantur, cum vellent majori velocitate, & commoditate ſcribere (3) ii, qui dicebantur ταχυγράφοι, *Notarii* Latinis, a notis. Alii enim, qui elegantiae potius, quam brevitati ſtudebant, vocabantur *Antiquarii*, Gr. καλλιγράφοι.

Scalpi praeterea ſolebant a quadratariis in ſepulcralibus hiſce Titulis alia pro libito ludicra ornamenta, ac parerga, quae frequenter in ipſis cernuntur; ſcilicet pendentes in ſuperiori parte foliaceae corollae, vel encarpia; ſpicula, aliquando acutâ cuſpide utrimque munita, ac taeniolis religata; ſurculi palmarum, qui in medio Tabulae ſculpti, Titulum unius Ollae, ab altero ſubſequenti diſtinguunt; floſculi, hederaceae phylirae, roſae, violae, haſtae annexis annulis; (4) quorum nonnulla in ſequentibus Tabulis occurrunt.

(1) Lib. 1. cap. 1. pag. 328. 94. (2) Pag. 275. n. 12. (3) De hoc ſcripturae genere conſulendus Vir Cl. Philippus Senator Bonarrotius pag. XVI. XXI. XXII. in Praefatione ad Obſervationes in Fragm. Vaſ. Vitr. Coemeter. (4) Haec ludrica ornamenta pro libito marmorariorum facta in Tabulis videri poſſunt apud Gruterum DXCIV. 3. DCCCCXXXIX. 1. &c. & in Prima Parte Inſcr. Ant. Urb. Etruriae pluribus in locis, ſed praeſertim in Inſcription. ex Urb. Hortis D. March. Corſinii, & Muſei Suburb. Strozii.

currunt. Raro in his Titulis praeponitur dedicatio D. M. *Diis Manibus*; raro item anni, menſes, dies, horae enumerantur, ad indicandam vitam, & aetatem defunctorum; quare argui poteſt viventes ſibi Titulum feciſſe, vel Ollas ad ſervandos cineres ſibi donaſſe, ut ſecuri poſteritatis eſſent, & ne heredes rogarent.

§. XIII.

EX numero Aedicularum, ſive Columbariorum ſupra quingenta, & quinquaginta, pluribus ordinibus, ac lineis ubique per parietes diſpoſitorum, colligi facile poteſt numerus tum Ollarum cinerariarum in ipſis conditarum, tum Titulorum, in quibus inſcripta ſunt nomina, & officia Libertorum, ac Servorum Domus Auguſtae, quos ſupra centum & mille promiſcue cum feminis inlatos fuiſſe intelligimus in hoc commune Sepulcrum. Servilia haec Libertorum Libertarumque agmina, quemadmodum oſtendunt veteres Inſcriptiones jam editae, ac mox afferendae, in varias claſſes, & miniſteria diſtributa erant, quibus Decuriones praeerant, ad omne officium, uſum, pompam, commoditatem, delectationem, denique ad omnem luxum, ac magnificentiam oſtentandam deſtinata. De immenſa, atque infinita propemodum eorumdem multitudine quum erudite, & luculenter ſcripſerint viri docti, (1) in re tam clara, ac pervulgata nil opus eſt ut diutius morer. Spectant ad alia Monumenta, ac Sepulcra quamplurimae Inſcriptiones Libertorum, ac Servorum LIVIAE AVGVSTAE, & Caeſarum Domûs, quae a Grutero, Reineſio, Sponio, ac Fabretto, aliiſque praeſtantibus Viris de antiquaria Re optime meritis, in lucem editae ſunt; quae Monumenta, ac Sepulcra diverſo tempore, & loco, ſed praeſertim in Via Appia retecta ſunt, ubi Libertorum Liviae Auguſtae, & Caeſarum Conditoria frequentiora fuiſſe credere licet. Legitur in Gruteriano Theſauro ſequens Titulus; (2)

EX . DOMO
CAESARVM ET
LIVIAE
LIBERTORVM ET SERVORVM

quem

(1) Pignorius in Praefatione ad Librum de Servis. Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. IV. pag. 343. & 344. Bened. Averanius in Thucydidem Diſſert. XXI. Vide Inſcriptiones antiquas, quae exſtant Florentiae in Urbanis Hortis D. Marchionis Corſinii, & in Muſeo Suburbano Strozio, inter quas plurimae ad Libertos Liviae Auguſtae pertinent, quas hîc enumerare non vacat. (2) DCCCCXXXIV. 12.

quem appoſitum fuiſſe alicui communi Sepulcro eorumdem Libertorum coniicio, aliorum ſimilium Titulorum exemplo apud laudatum Gruterum, (1) & Fabrettum; (2) qui indicant Sepulcra Libertorum, Libertarumque C. Maecenatis, P. Licinii Silvani, & Scriboniae Domûs.

Huic ornatiſſimo Monumento aliud proximum fuit in Via Appia, cujus plures Inſcriptiones ad Libertos Auguſtae Domus, ac praeſertim Liviae ſpectantes afferuntur a Reineſio in Claſſe IX. (3) Aliud Conditorium deſcribit Fabrettus, Inſcriptionum Antiquarum Cap. I. pag. 10. quod vidit ad Viam Appiam laevorſum, ubi aſſurgere incipit, poſt Almonem fluviolum in Vinea D. Banchi celebris Doctoris Phyſici; in quo Columbaria obſervavit, ut diximus, cum quatuor Ollis in iiſdem conditis; quod ob incredibilem loculamentorum hujuſmodi copiam in tres capaciſſimas aulas ab imo ad ſummum diſpertitum fuerat, & Libertis Domus Juliae ab Auguſto, ut putabat, ſtatutum. (4) Alibi quoque Libertorum Domûs Juliae memorias ſe conſpexiſſe teſtatur Cap. I. pag. 50. & 51. ſcilicet in Via Caſſia ad V. lapidem in Agro *d' Acqua traverſa*; in Via Praeneſtina, ad Viam Latinam lapide XI. ad Viam Aureliam XVIII. lapide, prope Bebianae rudera, ad Pontem *Di tre danari*, in Agro Nobb. de Falconeriis. Aliud Columbarium in Via Appia erutum, cum ſepulcralibus Titulis Libertorum Domûs Auguſtae, optime delineatum viſitur apud Petrum Sanctem Bartoli (5) Tab. XL. & XLI. ac Tab. XLII. aliud ibidem repertum exhibetur; ut alia Sepulcra praeteream Pompejae Gentis, Turanniae, (6) & Aebuciae, & cetera privatarum Familiarum, quae in eadem Via Appia exſtabant; & ea quae deſcribuntur a Georgio Fabricio in ſua Roma Cap. XXI. & ab Johanne Ciampino delineata exhibentur in Prima Parte Veterum Monumentorum Cap. XIX. Tab. XLII. pag. 174.

Praenotandum vero hîc eſt in hoc noſtro Monumento non omnes Libertos Liviae Auguſtae, & Caeſarum conditos fuiſſe; ſed, ut puto, locupletiores, (7) eoſque praeſertim qui honoratiores erant, ut colligitur ex eorum Inſcriptionibus, in quibus permulti non ſolum INGENVI, & HONORATI, verum etiam IMMVNES dicuntur; quae appellationes nuſquam

(1) DCCCCXLV. 10. MXCVI. 7. (2) Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 42. & 43. pluribus in locis. (3) Pag. 575. 578. 580. 582. 583. (4) Vide eumdem Fabrettum Inſcr. Antiquar. Cap. I. pag. 50. (5) In Libro qui inſcribitur: *i Sepolcri Antichi, ovvero Mauſolei Romani*. (6) Gruter. MXLII. & MXLIII. (7) Videndus Horatius in Ode 5. Carm. Lib. IV. in Menam Auguſti Libertum potentiſſimum, ac locupletiſſimum. & Sat. 5. Lib. II.

quam in aliis jam editis Titulis leguntur; de quibus inferius erit ſermo. Conſtat etiam non tantum Liviae Auguſti conjugis, verum etiam aliorum Auguſtorum Auguſtarumque, & ipſorum Libertorum Libertos, ac Libertas ibidem ſepultas fuiſſe; quorum nomina, & praenomina infra ſilentio minime praetermittentur. Verum quia majori ex parte in his Titulis leguntur nomina Libertorum Liviae, vel Juliae Auguſtae, hac de cauſſa hoc Opuſculum inſcribere potiſſimum voluimus; *Monumentum, ſive Columbarium Libertorum, ac Servorum LIVIAE AUGUSTAE*. &c.

§. XIIII.

HIs praenotatis, nunc non abs re fortaſſis erit inquirere a quo nam conditum fuerit hoc Sepulcrum, an donatum Libertis ab Auguſto, vel ex pecunia collata ſociorum aedificatum. (1) Verum in re tam difficili atque obſcura nil audeo adfirmare. In quadam Inſcriptione hujus Monumenti, ſive Columbarii mox afferendâ, primo in loco; legitur Tyrannum Vernam dediſſe, ſine donaſſe *Columbarium totum* Tiberio Claudio Auguſti Liberto Veterano, qui in illud intulit Janthum Auguſti Libertum fratrem ſuum. Notandum dixiſſe *Columbarium totum*, quum in aliis Titulis legatur donatio duarum Ollarum, vel unius Ollae; quare ſi totum parvulum Columbarium donare voluiſſet, aliorum Titulorum exemplo inſcribere poterat *dedit Ollas duas, vel unam*; cum unumquodque parvum Columbarium, exceptis iis quae in angulis ſunt, duas tantum Ollas contineat. Accedit etiam quod in aliis jam editis Columbariorum Titulis numquam legitur Columbarium totum, ſed dumtaxat dedit Columbarium unum, duo, vel tria &c. Quare ſi conjecturis indulgere liceat, crederem hunc Tyrannum Sociorum Curatorem fuiſſe, & Monumentum ex pecunia collata Sociorum aedificaſſe, cui fortaſſis dicata honoris cauſsâ fuerit a Sociis marmorea imago, ſive caput alicui ſigno reponendum, ut factum memorat Plinius in Apolline Palatino; (2) quod exhibetur Tab. XII. lit. A. quam conjecturam illuſtrat haec vetus inſcriptio ex Muſeo Sabbatinio, apud Fabrettum. (3)

L. LI-

(1) Vide Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. III. pag. 152. 153. (2) Hiſt. Nat. Lib. XXXVI. c. 5. (3) Inſcript. Ant. Cap. VI. pag. 449. n 59.

L·LICINIVS · L·Ɔ·L·ALEXA·CVRATOR·SOCIORV
SECVNDVS · IS · MONVMENTVM · EX · PECVNIA
COLLATA·SOCIORVM·AEDIFICAVIT·ARBITRATV
SVO · IDEMQVE · TECTORIO · OPERE · FECIT · ET · IS · TRICHILINIV *ſic*
SOCIORVM·EX · SVA· PECVNIA·OPERE TECTORIO
PERPOLIT· ET· AMICIS· DONVM · DEDIT
ET·EX·AMICORVM·AERE· COLLATO· IMAGO· EL *ſic*
FACTA· EST· ET· SINE·SORTE·PRIMO·AB·SOCIS
QVAS · VELLET · OLLAE · SEXS · DATAE · SVNT
EIQVE· OR· OFFICIVM· ET· MAIESTATEM · EIVS
INPERI · ET VOM · IMMVNITAS · DATA · EST *ſic*

Alterum hujus Monumenti Curatorem, vel Collegam praecipuum Ti. Claudium Firmum fortaſſis indicat marmoreae ſtatuae fragmentum, quod cernitur in Tab. XII. lit. E. cujus nomen in baſi notatum eſt. Nam in Sepulcris quoque viris dumtaxat optime meritis ſtatuae donari, ac dedicari ſolebant. Vetus Inſcriptio apud Fabrettum pag. 160. n. 287. memorat M. Fabium Felicem Curatorem cum M. Aemilio Chreſto, qui ex pecunia Sociorum XXXVI Monumentum fecerunt.

In ſequentibus Inſcriptionibus leguntur nomina Gentis Ulpiae, & Aeliae; ex quibus licet arguere Trajani quoq; & Hadriani Imperatorum tempore Libertos inlatos fuiſſe in hoc Monumentum; quod ex deſcriptis, obſervatiſque hactenus eximiis ſculpturis, ſarcophagis, anaglyphis, muſivis operibus, ceteriſque ornamentis liquet omnium pulcherrimum, & ſumtuoſiſſimum fuiſſe.

Pluribus jam perſpectis Aris, & Sarcophagis qui tam miſere fracti in ipsâ detectione reperti ſunt, non levi conjecturâ aſſerere poſſumus hoc Monumentum ſequioribus ſeculis a Barbaris vaſtatum fuiſſe, ſpoliatumque praecipuis ornamentis, & pretiosâ ſupellectile, quae plerumque in Sepulcris recondi ſolebat. Nam quicquid in deliciis, & in pretio habuerant cum viri, tum feminae dum viverent, in ſuis tumulis ab heredibus poni ſibi poſt mortem, teſtamento curabant; quod firmari quoque poteſt auctoritate vetuſti lapidis penes Gruterum LIX. 2. in quo ſit mentio Veneris Auguſtae ſigilli cum parergo, item phialae argenteae

teae, & argenteae tabulae, addito *anulo aureo cum meliore gemma*; quae poni jubentur in conditorio Aemiliae Artemiſiae. Sarcophagum ſuperius deſcripſimus Tab. VII. ſuperne marmoreis tabulis tectum, in quo, quia ei tantum ſaevae Barbarorum manus pepercere, repertas fuiſſe ferunt nonnulli gemmas praeſtanti artificio ſcalptas cum aliis pluribus antiquis cimeliis. Quae cauſa fuit Barbaris, ut hoc tam celebre Monumentum, eo tempore aliqua ex parte, quae nos latet, pervium, diriperent, ac peſſumdarent; ablatis quoque pluribus marmoreis Urnulis inſigni opere & ſculpturâ elegantiſſimis, quarum hodie duo tantum opercula ſuperſunt Tab. XVI. lit. A. & C. ereptis item aeneis valvis, quas & in hoc Sepulcro poſitas fuiſſe conſtat aliorum exemplo, atque tam in ſuperiori quam in inferiori oſtio, aeneae plumbaturae, quae nunc viſuntur, indigitant. In his Sepulcris in poſterum eruendis, quae non levia ſunt Romanae majeſtatis, & magnificentiae argumenta, illud Ciceronis obſervari cupio, qui dixit ad finem IX. Philippicae *Sepulcrorum ſanctitas in ipſo ſolo eſt: quod nulla vi moveri, neque deleri poteſt; atque ut cetera extinguuntur, ſic Sepulcra ſanctiora fiunt vetuſtate*.

MONUMENTI
SIVE
COLUMBARII
LIBERTORUM ET SERVORUM
LIVIAE AUGUSTAE

Tituli, & Inſcriptiones.

I.

TVRANNVS·VERNA·TAB·APPARITOR·
SACRIS · OMNIVM · IMMVNIS·
IS·DEDIT·TI·CLAVDIO·AVG·L·VETERANO·
COL·V·M·BAR·IVM · TOTVM·
IS.INTVLIT. IANTHVM.AVG.L.
MINISTRI FRATREM·SVVM

IN hoc eximio lapide, cui merito principem locum damus, quod multa notatu digna contineat, Tyrannus Verna dediſſe legitur Tiberio Claudio Auguſti Liberto Veterano Columbarium totum; qui jure donationis in idem intulit Janthum Auguſti Libertum Fratrem ſuum. Primi duo verſus, quomodo explicari poſſint, inferius dicam. Interim, ut exordiar, tota, eaque non levis difficultas explanationis hujus Tituli in hoc ſita eſſe videtur, ut vera, ac propria ſignificatio hujus vocis IMMVNIS afferatur. Neque enim ea nunc primum prodit in lucem; quum in vetuſtis inſcriptis ſaxis, plures immunes facti legantur; verum in quo conſiſtat IMMVNITAS Libertis data, de qua hactenus viri docti ſiluere, profecto haud facile dictu eſt.

Immunitas igitur duplici modo conſiderari poteſt; vel in quantum ad rem civilem pertinet, vel ad rem ſacram; plures vero ſunt cauſae, quibus variis perſonis dari potuit. Quod attinet ad rem civilem, dabatur ad liberandum vectigalibus; cujus immunitatis ſexcenta occurrunt exempla. Plures civitates immunes, & liberas memorat Cicero in Oratione VIII. in Verrem, quae ſcilicet nihil penſitabant. Qui enim ſunt immunes, ii certe nihil debent, ut notat clariſſimus interpres Hotmannus in eumdem locum. Oblatam fuiſſe ab Auguſto immunitatem cuidam Gallo tributario, rogante Livia ejus conjuge,

teſtatur Suetonius his verbis: *Et Liviae pro quodam tributario Gallo roganti, civitatem negavit, immunitatem obtulit: affirmans, ſe facilius paſſurum fiſco detbrai aliquid, quam Civitatis Romanae vulgari honorem.*

Immunitas quoque dabatur non modo Provinciis, Municipiis, Coloniis, Magiſtratibus, Collegiis, verum etiam Viris optime de iiſdem meritis; vel pro aliquo temporis ſpatio, vel perpetuo; nam in vetuſtis inſcriptionibus, immunes iterum, & immunes perpetuo dicuntur, ἀλειτέργητοι διὰ βίου; ut apud Gruterum XIII. I. XCIX. I. XLVIII. I. LXXVIII. 3. CCXLV. 7. CLXXV. 10. CCLIII. I. DXXXII. 2. MXIII. 2. MXCIX. 6. & apud Fabrettum Inſcriptionum Antiquarum Cap. VI. pag. 450. n. 61. & pag. 109. n. 266.

Saepe etiam honoris cauſsâ, & pro praemio immunitas data; quemadmodum Antonio Muſae Medico; cui, ut narrat Dio Romanae Hiſtoriae Lib. LIII. verſus finem, ob reſtitutam Auguſto ſanitatem, non ſolum pecunia multa ab Auguſto, & ab Senatu, uſuſque anuli aurei datus, [ἀτελεύθερος γὰρ ἦν, *Libertus enim erat*] verum etiam ἀτέλεια, *immunitas* cum ipſi, tum omnibus Medicis in poſterum quoque tempus conceſſa.

Plerumque immunitas munera vel publica, vel privata reſpiciebat; & dabatur illis qui gravia, vel ſumtuoſa Magiſtratuum munia civilia, vel perſonalia, vel patrimonii exercere non poterant; quorum fit mentio in leg. ult. D. de mun. & honor. Item l. 3. D. de municip. in l. 2. & 8. C. de muner. patr. l. 10. de quibus ſatis erudite Edmundus Merillus Obſervationum Lib. VI. c 40.

Veteranis item militibus immunitas concedebatur, qui poſt emerita ſtipendia, donati ab Imperatoribus miſſione honeſtâ, militiâ deinceps, ut ait Livius Lib. I. immunes erant. Conſulendus doctiſſimus Juſtus Lipſius de Militia Rom. Lib. V. Dial. VI. Legionem VIII. immunitate donatam legimus in vetuſto lapide penes Fabrettum Cap. VI. pag. 251. n. 33. quem etiam vide pag. 450. Octavius Falconerius Patricius Florentinus, Vir eruditiſſimus, in Inſcriptionibus Athleticis pag. 112. & ſeqq. vetuſtorum lapidum, & ſcriptorum teſtimonio oſtendit, Athletis quoque qui in certaminibus victores extitiſſent, immunitatem datam fuiſſe; item pro praemio, & honoris cauſsâ Philoſophis, ſeu Sophiſtis, Rhetoribus, aliiſve Profeſſoribus.

Quod attinet ad Libertos, de quibus hic ſermo eſt, quibus data immunitas legitur, ea ut arbitror pluribus cauſis & his dari potuit ab Imperatoribus; vel ſcilicet ut a perſolvendis fiſco vectigalibus liberarentur. Neminem enim latet Libertos, praeſertim Caeſarum Domûs, valde divites fuiſſe: qui publicos ludos magno ſumtu edere potuerint, praebere epulas, diviſiones viritim facere ſuâ pecuniâ; publicas vias pro ludis ſilice ſternere, ut apud Gruterum in vetuſtis marmoribus CLXIX. 3. CL. 4. legitur; in ſuo ſuburbano Auguſtum ruſticantem, & valetudini ſuae conſulentem accipere, ut narrat Suetonius in Aug. c. 72. & in Nerone c. 48. Quod vero Liberti fiſci juribus ſubjacerent, clariſſimum eſt ejuſdem Tranquilli teſtimonium in Veſpaſiano c. 23. qui ait: *Et de Cerylo Liberto qui dives admodum ad ſubterfugiendum quandoque jus fiſci, ingenuum ſe, & Lachetem, mutato nomine, coeperat efferre.* Certum igitur eſt Libertos immunitate ab Imperatoribus donatos fuiſſe, qui aliquando non ſolum ſibi, verum etiam aliis immunitatem obtinuere, ut idem Suetonius memorat de Imperatore Galba his verbis, c. 15. *At contra nihil non per comites, atque Libertos pretio adipiſci, aut donari gratiâ paſſus eſt, vectigalia, immunitates, poenas noxiorum.*

Immunitas praeterea dari potuit Libertis a ſuis Patronis, ſive Dominis, vel tamquam beneficium, vel tamquam praemium; ut colligitur ex ſequenti inſcriptione quam exhibet Gruterus DCCCLXXIV. I. & ex alia apud eumdem Gruterum MCLVI. I. quam Fabrettus Cap. VI. pag. 440. n 60. Romae exſtare dicit apud Nobiles de Mignanellis.

CI-

CIRATIA · IVLIA
ANNAI · F · NATIO
NE · NERVIA · AN
NO · XXVIII · INMV
NIS · BENEFICI · A
PRONI
H · S · E
RVFVS · IVLIVS
PRO PIETATE
POSVIT

IVLIO C · L
FAVSTO · IMMVN
INTESTATO · QVOT
EX · FVNERE · EIVS
SVPERFVIT · PER
SPIRONTE · ET
DEXTRVM
QVAESTORES
QVARTVM

Aliam produxit Gruterus DXXXII. 2. laevâ tamen marmoris parte mutilam. Tanti enim ab mancipiis libertas fiebat, ut quandoque ingenti pecuniâ eam ſibi a Patronis compararent; ut Eros ille, qui, ut obſervat Vir Cl. Laurentius Pignorius in eruditiſſimo Opere de Servis pag. 35. manumiſſus, P. DECIMIVS. P. L. EROS. MERVLA ſcribitur Aſſiſii in antiquo Titulo penes Gruterum cccc. 4. ubi is notatur pro libertate dediſſe HS. Iↄↄↄ. Seneca in eamdem ſententiam: *quid autem melius potes velle, quam eripere te huic ſervituti, quae omnes premit, quam mancipia quoque conditionis extremae, & in his ſordibus nata, omnino exuere conantur; peculium ſuum, quod comparaverunt, ventre fraudato, pro capite numerant.* Verum quamvis ſervi libertatem in manumiſſione conſequerentur, tamen plures adhuc operas, officia, & obſequia ipſis Dominis praeſtare tenebantur, quae ipſi Domini in manumiſſione ſibi reſervabant, ut colligitur ex Libro XXXVIII. Tit. 1. D. de Operis Libertorum; a quibus ut in poſterum vacarent, puto, praeter libertatem, immunitate quoque donatos; quod & ipſum vocis etymon arguit. Nam, ut ait Feſtus, IMMVNIS ille eſt, qui eſt ſine munere, nulloque fungitur officio; qui vel aetate, vel alio privilegio liber eſt ab onere, nec munia praeſtare tenetur. Quare IMMVNIS, Graece ἀλειτούργητος, vernaculo ſermone dici poteſt, *l'eſente, il privilegiato, il giubbilato, quegli che ha il ripoſo.* Tum primo immunitatis beneficio, quod reſpicit exemtionem a vectigalibus perſolvendis, tum ſecundo, ut a ceteris operis praeſtandis liberarentur, autumare licet donatos fuiſſe hos Libertos Domus Auguſtae, ac praeſertim LIVIAE; in praeteritorum laborum, diuturni ſervitii, & emeritae fidelitatis praemium; ſcilicet ut in poſterum ab operis, officiis, atque obſequiis, quae praeſtare debebant, vacarent, ac quieſcerent; non ſecus ac Veterani milites, qui, ut ſupra diximus, poſt emerita ſtipendia, miſſione honeſtâ, doniſque non paucis, ac privilegiis ab Imperatoribus donabantur, ut immunes militiâ eſſent. In Caeſarum pariter Domo fuere Liberti Veterani, ut liquet ex hoc Columbarii Titulo, & ex aliis quamplurimis jam editis; ad quem gradum fortaſſis prius aſcendere debebant, ut immunitatem poſtea conſequerentur.

Immunitas alia erat, quae ad rem ſacram pertinebat, dabaturque a Corporibus, Collegiis, ac Sodalitiis ſacris; quae, ut puto, in eo conſiſtebat, ut Viri συστήμασι, qui in eorum albo, vel decuriis cenſebantur, ab quarumdam legum, vel officiorum oneribus liberarentur; vel, uti explicat Fabrettus, auctoritate vetuſti lapidis, quem exhibet Cap. VI. pag. 449. n. 58. ut eorum permiſſu ſacri faciundi jus haberent. Ita imperante Nerva Tiberius Claudius Felix,

& P. Lollius Paris Allectores, Cultores Silvani, ideſt Viri Religioſi ſub Silvani tutela, immunes dicuntur in Romana columella, quae legitur in Gruteriano Theſauro CXLV. 7. & in eximia marmorea Tabula ex domeſtico Muſeo Fabrettio pag. 448. n. XII. Sodales Sodalicii Dei Silvani Pollentis, non pauci IMMVNES ſcribuntur in primo marmoris ſegmento.

Hoc quoque ſenſu hos Libertos, quorum Titulos ſepulcrales afferimus, immunitate donatos fuiſſe intelligere fortaſſis poſſumus; quod ſcilicet, magna ex parte, in aliquo Collegio, Corpore ſacro, ac religioſo, ſeu Sodalitio deſcripti, & adlecti fuerint, & ab eo IMMVNES declarati; quod etiam innuere videtur ea vox addita paene ad oram, & in angulo marmoris, MINISTRI; poſt quam, ut aliquid ſignificet, ſupplendum, ni fallor, POSVERE. quae vox MINISTRI, tum ſacra communia, tum ſacrorum miniſterium indicare videtur. Sed quod nam Sodalitium, Corpus, ſive Collegium horum Libertorum immunium eſſe potuerit, obſcurum, ac perdifficile dictu eſt. An Cultorum Larum, & Imaginum Domus Auguſtae? Ex Piſana, nunc Florentina marmorea Tabula Cultorum Herculis Somnialis, quam Diis Manibus inſcribunt plures Viri in Herculis Somnialis tutela, colligi facile poteſt juxta haec Sodalitia, ſive Collegia ſepulturam in alicujus agro vel fundo ſibi ſtatuiſſe eorumdem Sodales, ac Collegas. In eximio marmore Aedium Barberinarum, quod primum edidit Sponius in Miſcell. pag. 52. & deinde accuratius Fabrettus Cap.x. pag. 724. n. 443. fit mentio Collegii Aeſculapii, & Hygiae, quod erat in Via Appia ad Martis, intra miliarium primum, & ſecundum, ab Urbe euntibus parte laevâ; in cujus honorem, & in memoriam Flavii Apollonii Procuratoris Auguſti, qui fuit a Pinacothecis, & Capitonis Auguſti Liberti Adiutoris, ingentem pecuniam, & alia plura dono dedit, variis conditionibus, Salvia Marcellina. In tanta rerum caligine, virorum doctorum, qui haec meliori Minerva expendent, calculum libens animo accipiam.

Sed, ſi explicandum ſit, hos Libertos donatos fuiſſe immunitate, quae ad rem ſacram pertinet, non levis inſurgit difficultas, eaque eſt quod etiam feminae ſimul cum viris immunes dicuntur; ut legitur in ſequenti Titulo hujus Monumenti ſive Columbarii, qui tamen ſingularis eſt.

C . IVLI . EVTYCHI
ET . QVINTILIAES . AVRAES
IMMVNIVM

Fateor feminas adlectas fuiſſe inter Auguſtales, vel in Decurias Auguſtalium apud Reineſium Claſſ. I. Inſcr. C. pag. 134 Gruterum MLXXXVIII. I. & 12. fateor etiam feminis non interdictum Sacerdotium, ut penes Fabrettum Inſcr. Antiquar. Cap. V. pag. 405. n. 306. verum nuſquam hactenus legi eas in aliquod Virorum Collegium, ſive Sodalitium cooptatas fuiſſe, & cum ipſis immunes factas. Quare diu cogitanti mihi, illud in mentem venit, an immunes dici potuerint hi Liberti ab impenſis, vel factis in aedificando hoc communi Monumento; quam immunitatem fortaſſis innuit allata ſuperius inſcriptio ex Muſeo Sabbatinio pag. 63. vel ab aliis impenſis, quae in annuis ſolennibus inferiis pro defunctis fieri ſolebant. Conſtat enim, ut ſuperius diximus, quotannis, ſtato tempore, ſacra Diis Manibus facta in Sepulcris, vel in aedificiis iiſdem junctis, in quibus accenſae leguntur lucernae, appenſi lychnuchi, libationes factae, coronae ad tumulum delatae, ſparſae roſae, parentales profuſiones factae, ferale epulum datum, ludi praeterea praebiti, & acroamata; quae omnia ex aere collato ſociorum, vel ex pecuniae fenore fiebant. Haec exercitationis cauſsâ dicta ſunto; nil enim definio, & ſuum judicium cuique permitto; cum in re plane obſcura divinatio minime

me illicita ſit; ut ait Vir Cl. Cuperus in Apotheoſin Homeri. His praemiſſis, ad ſingula verba hujus Tituli explicanda deſcendamus.

TVRANNVS. Graece Τύραννος. unde diminutivum Tyrannio, Τυραννίων. *S.*

In duobus aliis Titulis hujus Sepulcri, quos infra ſubiicimus, ſcriptum eſt TYRANNVS. Saepe tam in vetuſtis lapidibus, quam in MSS. ponitur V pro Y; ſiquidem antiqui Latini V pro Y ſcripſerunt; ut *Sulla*, *Aegupto*, *incluto*. pro *Sylla*, *Aegypto*, *inclyto*; nam Y peregrinum. Vide Ciceronem in Oratore, & Aldum Manutium de re literaria meritiſſimum, in Orthographia, in voce *Sylla*.

VERNA. Gr. Οἰκογενής. *Servus Domi natus*. Plautus in Mil. *Quid? nutrici non miſſurus quicquam, quae vernas alit?* Hinc *vernaculus*; quo nomine veniunt domeſtici οἰκογενεῖς in ſacris Literis. Geneſ. cap. XIV. & XV. *S.*

Cujus domini Verna fuerit iſte Tyrannus non indicatur. Vetus inſcriptio apud Gruterum DLXXXV. V. & apud Fabrettum pag. 215. n. 548. meminit Tyranni Actes Liberti Vernae, Scribae Librarii. Claudia Acte Neronis Liberta, & pellex fuit, quam, ut ait Suetonius c. 28. *parum abfuit quin ſibi juſto matrimonio copularet, ſubmiſſis conſularibus viris, qui regio genere ortam pejerarent*. In Romana baſi apud Gruterum CLXXV. 10. fit mentio Ti. Julii Tyranni, qui Immunis perpetuus dicitur. In titulo item Columbarii apud Fabrettum p. 158. XXVI. C. Maecenatis Tyranni; & in alio pag. 156. n. 253. C. Julius Tyrannus memoratur. Praetermiſſo domini ſui praenomine, ac nomine, quibus Liberti in manumiſſione donabantur, ſolo ſuo nomine inſcribi maluit, ac Verna appellari; quaſi in laudem ducens ſe non fuiſſe ſervum emtitium ante manumiſſionem, ſed domi natum, & domino ſuo carum, ac probatum ab incunabulis. Vernae appellationem nonnullos plurimi feciſſe notat Fabrettus Inſcr. Ant. cap. IV. pag. 296. Vetuſta Tabula Antii effoſſa, quae exſtat in Muſeo Eminentiſs. D. Cardinalis Alexandri Albani, quam edidit, & illuſtravit laudatus Cl. V. D. Franciſcus Blanchinus in fine Prologomen. Tom. II. in Vitas Pontificum Anaſtaſii pag. CCXXI. meminit Lyſimachi Aeditui VERNANI, quem puto fortaſſis fuiſſe vel Genium conſervatorem, vel tutelare Numen Vernarum, eorum appellatione donatum, & ab ipſis praecipuo honore cultum; quemadmodum Servis, Herculis numen tutelare fuit, uti Herodoti auctoritate, & veterum inſcriptionum teſtimonio obſervat Fabrettus Cap. II. pag. 75. 76. Libertorum vero Dea fuit Juno Feronia, quae cognomine pariter a Libertis accepto, Juno *Libertina* appellata eſt, teſte Livio Lib. XX. cap. I. in cujus templo raſo capite pileum accipiebant.

TAB. APPARITOR. SACRIS. OMNIVM Haeret mihi aqua, an legendum ſit *Tabularius Apparitorum ſacris omnium*; Gr. τῶν ἱεροδούλων. ita ut hujus Tyranni Vernae officium fuerit tractare, & in tabulas referre rationes Apparitorum, qui omnium ſacris praeſto erant; an vero *Tabularius*, *Apparitor ſacris*, *omnium immunis*, quod magis placet. Non enim repugnant duo diverſa officia in uno, eodemque Servo. Nam ſi quis Gruterum conſulat in Inſcriptionibus de Officiis Domûs Auguſtae pagg. DLXXVII. 8. DLXXVIII. 1. 5. 6. DLXXXII. 9. DCXXXVI. 6. & in ſequentibus pro comperto habebit pluribus diverſis officiis Libertos quandoque inſignitos fuiſſe. Tabularii Palatini diverſi a Tabulariis publicis erant, de quibus erudite Pignorius de Servis pag. 147. edit. Patav. Quod attinet ad Apparitores, nemo eſt in Antiquitatis ſtudio paullo verſatus, qui ignoret datos fuiſſe Imperatoribus, Conſulibus, Praetoribus, Tribunis plebis, Magiſtratibus, Collegiis, Veſtalibus, Pontificibus, aliiſque qui ſacris operabantur. Conſulendus Panvinius in Deſcriptione Civit. Rom. Sigonius de antiquo jure Pop. Rom. Lib. II. c. 16. item Fabrettus Inſcript. Ant. Cap. VI pag. 450. n. XIII. Tertulliano in Apologetico, atque in libro

de

de Praeſcriptionibus adverſus haereſes *apparere* pro *miniſtrare*, & *apparitio* pro *miniſterio* familiaria admodum ſunt; ut adnotavit Rhenanus, ex Aſconio Pediano id confirmans.

IMMVNIS. Notanda puncta in fine ſecundi, tertii, & quarti verſus, etiam poſt integra verba. Raro marmora interpungi ſolere in fine verſus, temporibus praeſertim correctioris orthographiae, notavit Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. III. pag. 117.

COL.V.M.BAR.IVM.TOTVM. Puncta tum poſt literas, tum poſt ſyllabas uſurpata etiam Auguſti aevo hinc notare poſſumus; quamvis pro libito a quadratariis, diviſis perperam ſyllabis, interpoſita fuerint. De hac ſcribendi ratione fuſius Fabrettus. Inſcr. Ant. Cap. V. pag. 374. Id fortaſſis veteres faciebant, ut attentius, his pauſulis factis, ea quae ſculpta erant in lapidibus legerentur.

IS. INTVLIT. Gr. εἰσέφερεν. ideſt in ſepulcro condidit. Hoc verbum *inferre* ſaepiſſime occurrit in vetuſtis inſcriptionibus. In quodam Columbarii Titulo apud Sponium in Miſcell. pag. 289. legitur.

M·VETVRIVS M·L·ALEXANDER
OLL · II · EMIT DE
f. ANTEROTE.IS CN·OCTAVIO C·L·*ANTERONI
S · INTVLIT VETVRIAM
ELEVTHERINEM LIBERTAM
SVAM ET VETVRIAM PHILVMI
MATREM ELEVTHERINIS

Veteres ſcriptores utuntur eadem phraſi quum de ſepultura defunctorum verba faciunt. Cicero in fine Philipp. IX. *Utique locum ſepulcro in campo Eſquilio C. Panſa Conſul, ſeu quo in loco videbitur, pedes triginta quoquoverſus adſignet, quo Ser. Sulpicius inferatur.* Suetonius haec narrat de Auguſto c. 101. *Julias, filiam, neptemque, ſi quid his accidiſſet, vetuit ſepulcro ſuo inferri.* Hinc *inferiae* ſacrificia Deorum Manium, *ab inferendis* libationibus, quae a Catullo Carm. XCVIII. *triſtia munera* appellantur, in defunctorum tumulis, nuncupata ſunt, ut vult Turnebus lib. IV. Adverſar. c. 22. Kirchmannus de Funerib. Rom. lib. IV. c. 2. & Emin. Card. Noriſius in Cenotaph. Piſana Diſſer. III. c. 5. in princ. quamvis *ab inferis Diis* dicta tradat Servius in Virgilium Aeneid. Lib. X. verſ. 519. Mortuus qui ad ſepulturam ducebatur, dicebatur *elatus*, ut in Romano lapide apud Gruterum DCCCLXV. 1. eademque phraſi utitur Terentianus Simo in Andr. Act. 1. Sc. 1. v. 88.

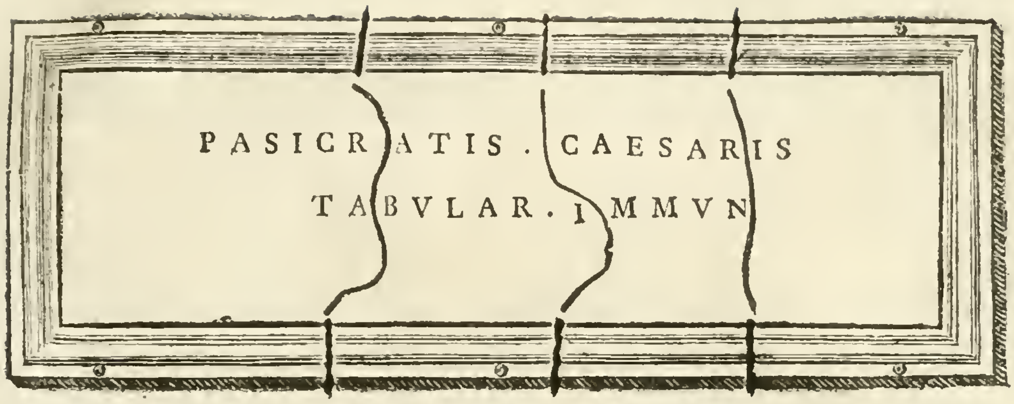
Egomet quoque ejus cauſa in funus prodeo,
Effertur, imus ———

IANTHVM.AVG.L. Ἄνθος, *flos*, ἴον, *viola*. ἴανθος, *flos violae*, unde janthinus color, veſtis ianthina, de qua Martialis Lib. II. Epigr. 39. & Plinius Lib. XXI. c. 6. Sic Chryſanthus *flos auri*. S.

Chryſanthina, χρυσάνθινα, quae in numis, & in marmoribus celebrantur Sardibus Lydiae fuere certamina *auro florida*; quod victores donarentur coronis ex aureis floribus contextis. Videndus Cl. V. Johannes Foi-Vaillantius in Graecos Numos Imperatorum pag. 341. ubi agit de Feſtis, & Certaminibus Urbium. De Chryſanthinis certaminibus mentionem fieri in lapide Farneſiano non animadvertit Gutherius de Jure Manium Lib. III. cap. 27. quem vide.

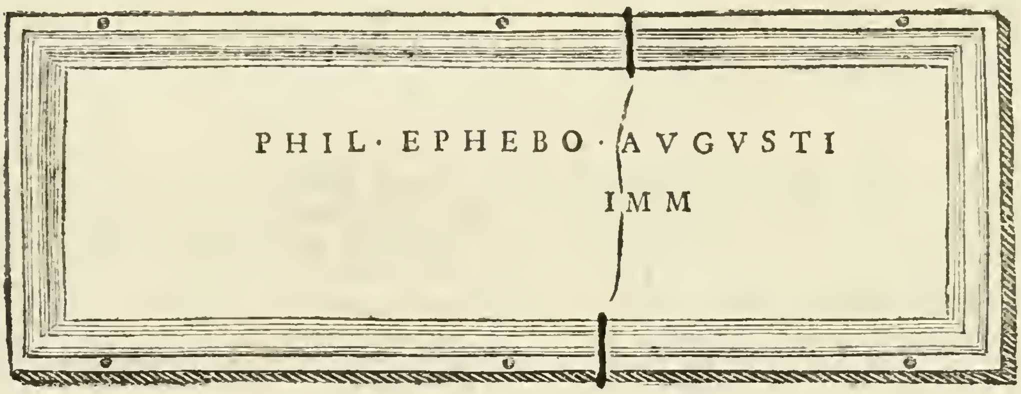
II.

II.

Ideſt: *Paſicratis Caeſaris Tabularii Immunis*; ἀλειτουργήτου. Paſicrates ſingulari nuncupatione, ſcilicet omiſsâ notâ SER. vel LIB. ideſt *Servi*, vel *Liberti*, dicitur *Caeſaris Tabularius Immunis*. Plura ſimilia exempla ſingularium appellationum producit Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 40. Tabularii, Palatini miniſterii erant portio non contemnenda; ut ait Pignorius de Servis pag. 147. quibus Adiutores non ſane pauci dati, tum ut moli negotiorum pares omnino eſſent, tum ut Caeſarum majeſtas, ex hoc etiam capite, eluceſceret.

III.

PHIL.EPHEBO. Raro in vetuſtis lapidibus Libertorum, & Servorum nomina per compendiarias notas ſcribuntur. Quum poſt PHIL punctum ſequatur, legendum eſt, forte vel PHILETO, vel PHILEROTI. vel aliquod aliud ſimile nomen, quod frequenter in Caeſarianis Libertis, & Servis occurrit.

EPHEBO. AVGVSTI. Gr. ἐφήβῳ Terentius Eun. 5. 1. 8. *Iſte Ephebus frater Phaedriae*. & Andr. I. I. 24. *is poſtquam exceſſit ex ephebis*. Donatus, ephebia prima, *aetas adoleſcentiae eſt: adoleſcentia, eſt extrema pueritiae*. quam ita deſcripſit Virgilius Aeneid. Lib. VIII. v. 160.

Tum mihi prima genas veſtibat flore juventa.

& Catullus Carm. LXVII. v. 16.

Jucundum cum aetas florida ver ageret.

Plures Titulos Ephebis inſcriptos vulgavimus in Prima Parte Inſcriptionum Anti-

Antiquarum Etruriae Urbium ex Muſeo Suburbano Strozio pag. 370. n. 121. pag. 396. n. 177. In varias aetatum claſſes diſtinctos Servos Domus Auguſtae vetuſtarum Inſcriptionum, & Scriptorum teſtimonio oſtendi poteſt; nam in his Auguſtorum PVERI variis miniſteriis deſtinati leguntur; item GLABRI, ut in vetuſta Tabula ejuſdem Muſei Strozii pag. 406. n. 216. & Veterani de quibus ſuperius egimus. Has varias aetatum claſses in miniſtratoribus obſervavit diſertiſſimus Philo, quo, ut ait Pignorius de Servis pag. 67. nemo melius deſcripſit quae facies miniſtrorum tricliniarium eſſet, quis cultus, quae frequentia, qui ſplendor, quae ſpecies triclinii ipſius. Scribit enim de vita contemplativa his verbis Latine redditis: *Triclinia lectos habent eburneos, aut teſtudineos, aut pretioſioris materiae, gemmatos pleroſque, ſtratos auro, intextâ purpurâ, vel aliis floridis coloribus variis, oculos allicientibus, poculorum etiam vim magnam, digeſtorum per ſuas ſpecies; praeſto ſunt enim ſyphi, calices, phialae, thericlea, toreumataque clarorum artificum; miniſtrantibus formoſis* MANCIPIIS, *non tam ad praeſens miniſterium quaeſitis, quam ad exhilarandos aſpectu convivis oculos. Ex his* MINORES PVERI *pincernas agunt,* GRANDIORES *aquam afferunt, loti, nitidi, fucatique, & cincinnatuli; alunt enim capillitium, vel omnino intonſi, vel a fronte tantum praeſectis in orbem crinibus; tenuiſſimas, candidaſque praecincti tunicas, anteriore parte ad genua demiſſas, poſteriore ad poplites, utrimque mollibus taeniis adſtricti commiſſuras tunicae, propendentibus ad latera finibus; ſic ornati adſtant nutus obſervando, quid quiſque poſtulet. Adſunt & alii* ADOLESCENTES *prima lanugine malas veſtiti, qui paullo ante amatorum ſuorum* DELICIAE *fuerant, curioſe docti gravioris momenti* MINISTERIA; *mera oſtentatio magnae opulentiae*. Seneca & ipſe concinne ſatis, de Brevitate Vitae Cap. 12. *Convivia mehercule horum non poſuerim inter vacantia tempora, cum videam, quam ſoliciti argentum ordinent, quam diligenter* EXOLETORVM *ſuorum tunicas ſuccingant, quam ſuſpenſi ſint, quomodo aper a coco exeat; quanta celeritate, ſigno dato,* GLABRI *ad miniſteria diſcurrant*, &c. Servorum immenſam turbam, & ſeculi ſui magnificentiam in conviviis indigitat Virgilius Aeneid. Lib. 1. v. 703.

Quinquaginta intus famulae, quibus ordine longo
Cura penum ſtruere, & flammis adolere penates.
Centum aliae, totidemque pares aetate miniſtri,
Qui dapibus menſas onerent, & pocula ponant.

Excedentes ex ephebis, primitias detonſae comae, quam pueri aluerant, (ut in caelatura marmoreae Tabulae laudati Florentini Muſei Strozii pag. 334.) Phoebo conſecrabant, plurimi Delphos profecti; Aeſculapio alii, alii Fluviis patriis, aquae hunc honorem tribuentes, ut alimoniae parenti, vitaeque conſervatrici, ut narrat Lucianus, περὶ τῆς Συρίης θεῦ; & Martialis Lib. 1. Epigr. 32.

Fuere quoque *Ephebi*, qui variis ludis ſe exercebant, quibus mirifice Auguſtus delectatus eſt, ut narrat Suetonius in ejus vita c. 98. *Spectavit aſſidue & exercentes* EPHEBOS, *quorum aliqua adhuc copia ex vetere inſtituto Capreis erat. Iiſdem etiam epulum in conſpectu ſuo praebuit, permiſſâ, immo exactâ jocandi licentiâ, diripiendique pomorum, & obſoniorum, rerumque miſſilia. Nullo denique genere hilaritatis abſtinuit.* Haec quoque ſcribit in Nerone c. 12. *Exhibuit & naumachiam, marinâ aqua innantibus belluis: item Pyrrichas quaſdam e numero EPHEBORVM, quibus poſt editam operam diplomata civitatis Romanae ſingulis obtulit*. Allato ſuperius Philonis teſtimonio notavimus ſervos ſuorum delicias fuiſſe amatorum antequam ad pubertatis aetatem pervenirent; Amaranthionem ſupra tres menſes, puerum trimum, Cerylli delicium, damus in ſequenti Titulo.

M·LIVIVS·PYRSVS	AMARANTHIO
LOCHIADIS·L.	CERYLLI·DELICIVS
A MAN·OL·DAT	VIXIT·ANNIS·III·M·III·
CERYLLVS·DISP	DAT·OLLAM·CERYLLVS·L·

In ſequentibus Titulis frequentius qui dat Ollam in recto ponitur, in dativo caſu cui datur, vel donatur; quandoque etiam tam qui donat Ollam, quam ille cui donatur recto caſu efferuntur, ut in hoc Titulo; quod ita explicandum eſt; *Marco Livio Pyrſo Lochiadis Liberto a Manu Ollam dat Ceryllus Diſpenſator;* exemplo alterius inſcriptionis, quae legitur laevâ parte hujus Tituli, in quo perſpicuum eſt *Ceryllum Libertum dediſſe Ollam Amaranthioni Cerylli delicio, qui vixit annis tribus, menſibus tribus.*

M. LIVIVS. Libertis commune cum Domino praenomen, & nomen erat, quae in manumiſſione obtinebant, ut notum eſt. Tertium Graecum nomen eorumdem erat proprium. Liberti Liviae Druſillae conjugis Auguſti ſervant in his Titulis, & in aliis jam editis *Marci* praenomen, ex patre ejuſdem Liviae, qui fuit Marcus Livius Druſus Claudianus. Hic nullum Magiſtratum geſſit; bello civili Octaviano Brutum, & Caſſium ſecutus, poſt pugnam Philippenſem in tabernaculo ſibi ipſi mortem conſcivit, ut narrat Vellejus Lib. II. & Dio Lib. XLIIX. Vide Richardum Streinnium de Gentibus, & Familiis Romanorum in Livia Gente, & Fabrettum Inſcr. Antiquar. Cap. VI. pag. 438. Iidem Liviae Auguſtae Liberti, poſtquam ea ex teſtamentaria juſſione Auguſti, poſtque ejuſdem obitum, in Gentem Juliam ex Livia tranſitum fecit, Juliae Auguſtae Liberti dicti ſunt, ut ex ſequentibus pariter Titulis liquet; aſſumto, quod notabilius eſt, promiſcue tum *Caii*, tum *Marci* praenomine, pro diverſitate temporum, ante, & poſt adoptionem, ſcilicet tam patris naturalis, quam adoptantis, ut obſervat Fabrettus loco ſupraſcripto, auctoritate hujus fragmenti vetuſti lapidis, ex Muſeo Ciampinio.

HONO . . . .
M·IVLIVS·AVG·L·POSIDES . . . .
M·IVLIVS·AVG·L·HEBER . . . .
TI·CLAVDIVS·AVG·L·ACTIVS·GVRGE . . . .
ARATVS.BITHI·FRAT . . . .
C·IVLIVS·AVG·L·BATHYLLVS . . . .
M·LIVIVS·BITHVS . . . .

Praenomen etiam Tiberii aſſumſerunt iidem Liberti ex Tiberio Claudio Nerone Caeſare, qui filius fuit Tiberii Claudii Neronis, & ejuſdem Liviae, ab Auguſto vitrico adoptatus, & imperium poſt eumdem conſecutus, ut obſervari poteſt in pluribus vetuſtis Inſcriptionibus in quibus expreſsa nomina Auguſti, & Auguſtae leguntur. Libet duas ſolummodo hîc ſubiicere: Prima legitur apud Gruterum DLXXXI. 8. praeter alias DLXXXVI. 3. DCXIV. 8. 11. DCXV. 1. Altera apud Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. V. pag. 380. n. 193. praeter alias pag. 714. n. 361. & pag. 715. n. 362.

TI · IVLIVS
AVG · ET
AVGVSTAE · L
CVTISONVS
MEDICVS
OCVLARIVS
H · S · E

TI·IVLIVS·AVG·ET·AVG·L
PELAGIVS·MENSOR
SIBI ET SVIS·
CISPIAE·C·L·MYCALE
C·IVLIO·C·L·ILISSO·
C·CISPIO·Ɔ·L·OPTATO

Interdum etiam omiſſis his praenominibus; ut apud Gruterum DLXXXVII. 3. DCXV. 3. Reineſium Cl. V. pag. 389. n. 55.

PYRSVS. Πυρσὸς. *ignis index in ſublimi poſitus;* vel pro Πυῤῥός, *Pyrrhus*; ut τύρσεις, *turres*. *S.*

Argivorum feſtum fuit, πυρσῶν, ideſt *Facum* dictum, quod quotannis celebrabant in memoriam Lyncei, & Hypermneſtrae, qui prolatâ face inimicorum, & Danai inſidias effugerant, de quo Pauſanias in Corinth. c. 25.

LOCHIADIS. Λοχιὰς, Λοχία, *Obſtetrix*. *S.*

Ita quoque cognominata Diana legitur in quodam Vaſe pulcherrimo, ex marmore candido, Neapoli in Palatio Caraffae, in quo octo effigies diverſae, & circum haec inſcriptio, quam affert Gruterus MXI. 3.

DIANAI.LOCH.S.P.C.C.D.S
CINECRIA.P.F.RVFA.POM
PONIA

Ideſt: *Dianae Lochiae*, ſive *Lochiadi*, ideſt, *Obſtetrici*. [*f. ſuſceptâ prole conſecrandum curavit de ſuo*] *Cinecria Publii Filia Rufa Pomponia.*

Horatius Lib. III. Od. 22.

Montium cuſtos, nemorumque virgo,
Quae laborantes utero puellas,
Ter vocata audis, adimiſque Letho,
Diva Triformis.

Homero Diana dicitur Iliados π. μογοστόκος εἰλήθυια, *levans dolorem partûs Eilethyia*, & Theocrito in Oariſty. μογοστόκος ſimiliter epitheton Homeri.

Frequenter, ut obſervabimus, mancipia nomen ſuum a Deorum cognominibus accipiunt.

A MAN.

A MAN. Ideſt, A MANV. ut in Romano lapide apud Gruterum DLXXXIV. 8. & in alio ibidem n. II. LIBRARIVS AD MANVM; & apud Vignolium in Inſcript. Select. pag. 301. LIBRARIVS A MANV; *a manu* autem, & *ad manum* idem ſignificat. Horum operâ, & manu veteres in ſcribendo, & exſcribendo utebantur. De his Gutherius de Officiis Domus Auguſtae Lib. III. cap. 7. & Pignorius de Servis pag. 109. Suetonius de Auguſto c. 101. *Teſtamentum, L. Planco, C. Silio Cos.* III. *Nonas Aprilis, ante annum, & quatuor menſes, quam decederet, factum ab eo, ac duobus codicibus, partim ipſius, partim Libertorum Polybi, & Hilarionis* MANV *ſcriptum.* Vide eumdem Suetonium in Tiberio c. 76.

OL. DAT. Ideſt: OLLAM. DAT. i. *donat.* In Romano lapide Theſauri Gruteriani DCCCLX. 4. OLLA DONATA. legitur; & DCCCCLXIIII. I. C. Cornelius Hilarus amicus LOCVM. OLLARVM. DVARVM DEDIT DONAVITQVE. In pluribus hujuſmodi Titulis, qui ad Columbaria pertinent, interdum unum vel alterum ſupprimitur ſcilicet, vel OL. ideſt, OLLAM; vel DAT. quod ubi non exprimitur ſemper ſupplendum eſt. Gallorum quoque linguâ *dare* dicitur *donare*, quos noſtri veteres Tuſci imitati ſunt.

CERYLLVS. Κηρύλλος forte diminutivum a Κῆρ, *Cor*; ideſt *Corculum*, vel *praeconulus* a Ceryx, qui & *caduceator* exponitur in Gloſs. vetere. *S.*

DISP. i. DISPENSATOR. Graece Οἰκονόμος. Oeconomus. Diſpenſator is erat, qui univerſae Domus rationi, [*all' azienda*] ut nos patrio ſermone dicimus, praeerat. Suetonius in Veſpaſ. c. 22. ſcribit *admonente* DISPENSATORE *quemadmodum ſummam rationibus vellet referri*. Diſpenſatores cum Amanuenſibus juncti, & in hoc lapide, & apud Suetonium leguntur in Nerone c. 44.

AMARANTHIO. Amaranthio, nis. *ab Amaranto* flore de quo Plinius Lib. XXI. c. 8. Sed male cum TH hoc in loco, & in ſequentibus Titulis ſcribitur; namque ἀμάραντος, *incorruptibilis, immortalis*; vulgo *ſciamito*, flos purpureus, qui folia non perdit. *S.*

Amarantus cognomen abſque aſpiratione legitur in vetuſta Tabula penes Gruterum DCCCXXII. & apud Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. I. p. 57. n. 314. LIVIAE. EVPHRE AMARANTI. VIX. A. XXII. & Cap. II. pag. 69. n. 34. floris nomen.

VT TVO. DE. TVMVLO. FLOS EGO. CERNERE. NOVVM
CRESCERE. VEL. VIRIDI. RAMO. VEL. FLORE. AMARANTI.

CERYLLI. DELICIVS. In maſculino, ut FATVS, in Florentino Lapide pag. 207. n. 40. & in alio pag. 404. n. 211. RAPVIT FATVS MALVS. Ita in Gruterianis legitur MONVMENTVS pro MONVMENTVM. Promiſcue cum mares, tum feminae in vetuſtis ſaxis *Delicium, Delicius, & Delicia* feſtivitatis, & blanditiarum cauſsâ appellantur. Graece τὰ παιδικὰ, de quibus Suidas. Virgilius Ecl. II. v. I.

Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim,
Delicias Domini. ———

Loquaces delicias dixit Statius Silv. Lib. v. ad Somnum v. 26.

Non ego mercatus Pharia de puppe loquaces
Delicias ———

Seneca epiſt. 14. *Deliciolum* dixit. Atque hoc ſenſu, puto lib. 6. §. 2. l. D. de Oper. Serv. dici Dominum in deliciis ſervum habuiſſe.

VIX. ANNIS. III. M. III. Notanda in hoc Amaranthione puero trimulo aequalitas numeri annorum, & menſium, de qua Fabrettus Inſcr. Ant. pag. 328. Anthum Liviae Puerum a pedibus exhibemus in ſequenti Titulo, quem in Angliam delatum fuiſſe nonnulli ferunt.

V.

ANTHVS · LIVIAE
PVER · A · PEDIBVS

ANTHVS. Ανθος. *flos, floſculus*. Catullus Carm. XXIV.

O qui floſculus es Juventiorum. S.

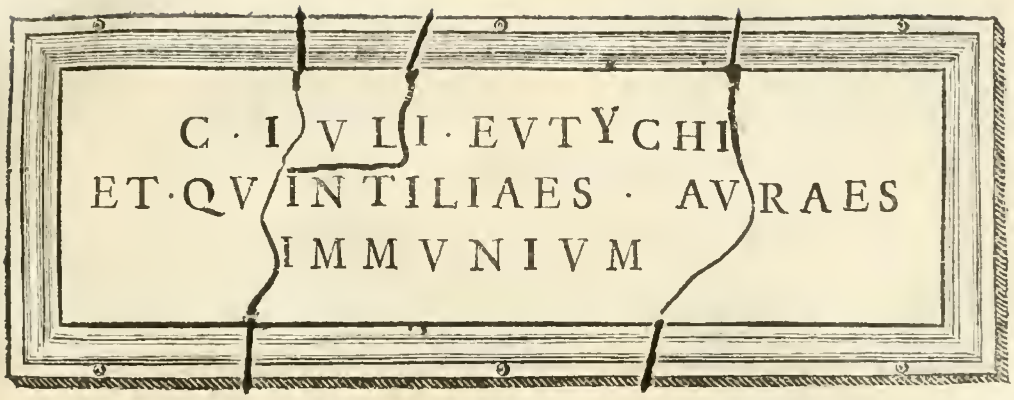
Frequens nomen in Caeſarianis Servis. Gruterus exhibet Anthum Lucii Caeſaris *ad argentum potorium* DLXXXII. 6. Fabrettus Anthum Antoniae pag. 41. n. 219. & Anthum Auguſti Libertum pag 118. n. IV. Hinc Bacchi *Anthii*, ideſt *Floridi* cognomen apud Pauſaniam in Atticis c. 31. qui meminit arae Διονύσου Ανθίου apud Phlyenſes, & apud Patrenſes ſigni Bacchi *Anthii*, in Achaicis c. 21. In muſivo opere, ſive lithoſtroto ex albis nigriſque lapillis, quod edidit Petrus Sanctes Bartoli in libro, qui inſcribitur: *I Sepolcri antichi ovvero Mauſolei Romani, &c.* Tab. 14. repertumque ait in Sepulcro Via Aurelia, in Villa Corſinia, cernitur Bacchus aſello inſidens, cantharum tenens, ſub pergula uvis, & pampinis refertâ, quae pictura valde illuſtrat *Bacchi Scianthi* ΔΙΟΝΙΣΟΥ ΣΚΙΑΝΘΙ cognomen, quod in votivo marmore Regii Muſei Medicei vulgavimus pag 1. Primae Partis Inſcr. Ant. Urb Etruriae.

PVER. A PEDIBVS. Pueri a pedibus dicebantur ſervi qui diſcumbentibus, & epulantibus dominis, ad eorum pedes ſtabant, & miniſtrabant, vel eorum ſoleas cuſtodiebant; quos exhibent vetuſta Anaglypha, in quibus triclinia, & domini in ipſis diſcumbentes viſuntur. Cicero Lib. VIII. epiſt. 5. ad Atticum laudat Pollucem ſervum ſuum A PEDIBVS; & in ſecunda Verrina CIRCVMPEDES hoc ſervos appellat; de quibus erudite Pignorius de Servis pag. 65. & 66. Turnebus Lib. III. c. 23. Adverſ. & Johannes Alſtorphius in Diſſert. Philol. de Lectis Veterum.

Pueros A PEDIBVS eos quoque dictos exiſtimo, qui aquam ad pedes lavandos antequam domini diſcumberent miniſtrabant; quod auctoritate Petronii Satyr. confirmari poteſt, qui ita ſcribit. *Cumellam grandem juſſit miſceri, potiones dividi omnibus ſervis, qui* AD PEDES *ſedebant*. Alibi quoque diſertius: *Tandem ergo diſcubuimus pueris Alexandrinis aquam in manus nivatam infundentibus, aliiſque inſequentibus* AD PEDES, *ac paronychia cum ingenti ſubtilitate tollentibus*. Apud D. Lucam cap. VII. uſus pariter Hebraeorum declaratur dandi aquam pedibus, eoſque unguento perfundendi, antequam diſcumberent; quae officia pueris hiſce A PEDIBVS convenire poſſunt. Sed revertamur ad Libertos IMMVNES, & in ſequenti Titulo immunitatem feminae quoque datam, ut diximus, obſervemus.

VI.

VI.

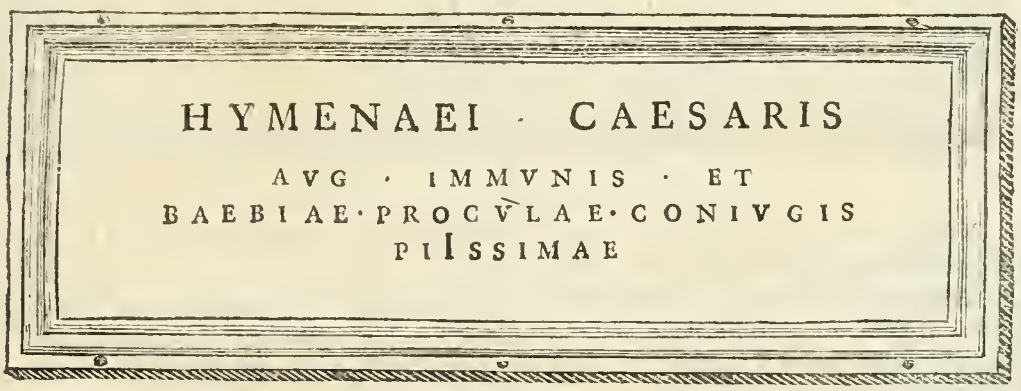
EVTYCHI. Εὔτυχος. *Fauſtus, Felix, Fortunatus;* ita Latine reddita ſcribuntur paſſim in lapidibus Graeca nomina Libertorum. *S.*

QVINTILIAES. AVRAES Κυντιλίης Αὔρης. More Graeco, ut in pluribus antiquis inſcriptionibus; expreſſo tum Graeco, tum Latino genitivo caſu. Graecorum K, ut notum eſt, Latinis eſt Q. Ita in Gemma onyche, quae Adonidem refert apud Philippum de Stoſck Tab. XXIV. cum artificis nomine KOIMOY, lego KOINTOY i. *Quinti*, non *Coimi* opus, extritâ lineâ tranſversâ monogrammatis KOINTOY. *S.*

AVRA. Nomen impoſitum quoque cani in caelatura antiquae gemmae, & in marmorea tabula anaglyphis ornata apud Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. IV pag. 330. n. 488.

IMMVNIVM. Quintilia Aura immunis ſimul cum conjuge C. Julio Eutycho ſcribitur. In duobus Titulis, qui ſequuntur, tantum Viri Immunes dicuntur, non vero feminae eorumdem conjuges.

VII.

HYMENAEI. Ὑμέναιος. Hymenaeus Deus nuptiarum praeſes. Catull. Carm. LX.

Qui rapis teneram ad virum
Virginem, o Hymenaee Hymen.

Hymenaeum Tamyrianum Caeſaris ſervum à Lapidicinis Caryſtiis, quae Paria marmora aemulabantur, exhibet Gruterus DXCIII. 8.

CONIVGIS PIISSIMAE, quae conjugem ſuum pietate, hoc eſt debitâ benevolentiâ proſequebatur. Cicero ad Familiares epiſt. I. *Ego omni officio, ac potius pietate.* Plato Eutyphronem ſuum inſcripſit περὶ ὁσιότητος; ideſt, *de pietate erga patrem. S.*

VIII.

VIII.

M · LIVIVS · M · L · HILARVS
IMMVNIS · ET
LIVIAE · PROPOSI · CONIVGI · SVAE

Ideſt: *Marcus Livius Marci Libertus Hilarus.* HILARVS. ἱλαρὸς: ideſt, *hilaris, laetus. S.*

ET. Ita quoque in ſuperiori Titulo; fortaſſis ante τὸ ET ſubintelligendum SIBI *fecit*, quod exprimitur in alio Titulo quem ſubiicimus.

PROPOSI. Gr. προπόσει. προπόσῃ. προπόσι. *Propinationi. Praebibitioni.*

IX.

EROS · AGVSTAE · LIBER ·
MAECILIAN · SIBI · ET
PLOTIO · HECTORI · FRATRI

EROS. AVGVSTAE. Ερως. *Amor*. De Erote, & Anterote vide Alexandrum Aphrodiſieum in Problematis. *S.*

Laudat Pauſanias in Atticis c. 43. pag. 105. Signum Erotis i. *Amoris*, Scopae opus, in delubro Veneris, cui cognomen Praxis. Hujus pariter nominis legitur apud Gruterum DLXXXI. 4. Eros Sponſianus Auguſtae Medicus, & alii nonnulli inferius.

LIBER. Ideſt, *Libertus*. Recedit haec nota ad deſignandum Libertum a frequentiore receptiſſimoque uſu notandi vel per LIB. vel per ſimplex L. elementum.

MAECILIAN. ideſt, MAECILIANVS. Denominatus a Maecilio. De hac Servorum, & Libertorum denominatione inferius aliquid dicemus. Adnotare hîc obiter libet aliquando ab nutriciis denominationem habuiſſe, ut perſpicuum eſt ex hoc marmore Gruteriano DXCIII. 8.

HYME-

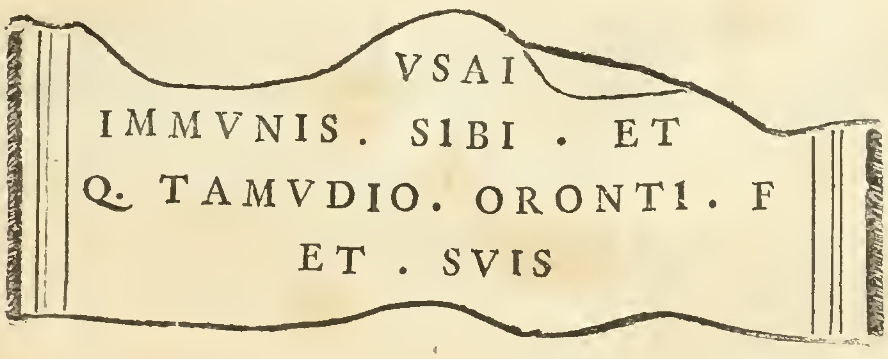
HYMAENAEVS . CAESARIS . N

SER . THAMYRIANVS . A LAPIDICINIS

CARISTIIS · FEC · SIBI · ET · TAMYRO · NVTRICIO · OPT · &c.

PLOTIO . i. *Plautio*. Gentis Plautiae ſervus. Clodius idem, ac Claudius. *S.*
HECTORI. Hector, *defenſor*, *vindex*, ἀπὸ τοῦ ἔχειν a *tenendo*, a *ſervando*. *S.*
Interdum legitur immunitas data Patri non vero filio; interdum Patri ſimul ac filio, ut in ſequentibus Titulis.

X.

Hic Titulus inter rudera extra hoc Monumentum repertus eſt, videlicet circa oſtium Vineae Joſephi Bencii; diverſus plane ab Titulis unicuique Columbario ſuperpoſitis, nam hic fere quatuor palmos latitudine colligebat.

Tamudia familia celebris cum *Quinti*, & *Titi* praenominibus in Inſcriptionibus apud Gruterum CCCCXLVI. I. & apud Fabrettum Cap. X. pag. 744. num. 524.

ORONTI. Ut Bellerophonti; dativus a recto Orontes.

ORONTI. Ορωντι. *Videnti*. *S.*

Deſumto nomine ab Oronte Syriae flumine. Ita ſuperius in Inſcriptione a Fabretto allata pag. 380. n. 193. legitur C. IVLIO. C. L. ILISSO; Iliſſi fluvii Athenarum cognomine.

In more poſitum fuit apud veteres nomina petere a fluminibus praeſertim celebrioribus, quae pueris nono die luſtrico, puellis octavo imponebant, ut ſcribit Feſtus, & Macrobius Sat. I. cap. 16. cavebantque ut fauſta nomina, ac bene ominata eſſent, vel quae aliquibus ſtudiis, & artibus alluderent, ut poſtea provectâ aetate, eorum amore, ac voluptate caperentur; ut obſervari poteſt apud Ariſtophanem in Nubibus in principio, ubi perſpicuus eſt uſus, qui & hodie communis apud nos eſt, renovandi in nepotibus avorum nomina: Vide quoque Fabrettum Inſcript. Antiquar. Cap. V. pag. 380.

XI.

XI.

XII.

PANNYCVS. Legendum PANNYCHVS. In quodam lapide apud Fabrettum Cap. III. pag. 150. n. 200. nomen feminae legitur: D M. TVCCIA PANNYCHIS. Interdum nota aſpirationis a quadratariis omittitur, ut in aliquibus Titulis, qui inſerius exhibentur. Ut AGATOPVS. pro AGATHOPVS. Ita in alio apud Fabrettum ANTIOCV pro ANTIOCHVS. pag. 659. num. 502. & pag. 248. nu. 17. ANTIOCENSE pro ANTIOCHENSE ſcribitur in hoc marmore.

STRATONI· AVGG· LIB· NATIO
NE · SYRV · ANTIOCENSE · Q
VIXIT . ANN · LXXXVI · D · XVI
ACHILLEVS · ET · HEGEMONI
CVS · LIB · PATRONO · BENE
MERENTI

PANNYCHVS. *Totus nocturnus*. Homerus Iliad β. v. 24.

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
Ὧι λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

ut quidam vertit:

Stertere perpetuam non dignum eſt principe noctem,
Cui populique ſalus, & tanta negotia curae. S.

POSTERISQVE. Interdum & in Titulis parvulorum Columbariorum occurrit mentio donationis Ollarum poſteris factae.

Alter Titulus, licet in dextro capite mutilus, ita fortaſſis reſtitui facili negotio poteſt. TI. CLAVDI. FESTI IMMVNIS ET. PONTI. FESTI F. IMMVNIS.

Hactenus Libertorum Liviae Auguſtae, & Caeſarum Domûs Immunitatem, quoad potuimus, illuſtravimus; nunc de INGENUITATE eorumdem aliquid dicendum, & de officio a Regionibus Urbis; quae nunc primum e tenebris vetuſtatis emergunt, Antiquariis, ac doctis Viris uſque ad hoc tempus incognita. Legimus in ſequenti Titulo Ingenuitatem praepoſitam Immunitati.

XIII.

XIII.

LIVIA · SECVNDA
ACIRI · SOROR

FELIX · CAE
SER · INGENV
IN · A · REGIO
NIBVS · VRB ·

LIVIA. SECVNDA. Ideſt: DEVTERA, Graecum nomen Libertae, quod legitur in aliis lapidibus, Δευτέρα. *S.*

FELIX. CAESERIS. Legendum CAESARIS. non vero CAE SER. q. *Caeſaris Servus*. Nam conſtanter in vetuſtis lapidibus, & numiſmatis non CAE. ſed CAES. i. *Caeſaris*, ſcribitur. Idem fabrile erratum legitur in hoc Florentino lapide in Suburbanis Hortis D. Marchionis Corſinii.

T · CLOELIO
NARCISSO · LANARIO
DE VICO · CAESERIS
MARCIA · PRISCA
VXOR · FECIT ·

INGENV. Ideſt, INGENVVS. In Inſtitutionibus Juſtiniani Lib. I. tit. 4. *Ingenuus* ſic definitur: *Ingenuus is dicitur, qui ſtatim ut natus eſt, liber eſt; ſive ex duobus ingenuis matrimonio editus ſit; ſive ex Libertinis duobus; ſive ex altero Libertino, & altero ingenuo* Quod nam diſcrimen fuerit inter Ingenuos, Libertinos, & Libertos fuſius exponit Johannes Roſinus Antiquitatum Romanarum Lib. I. Cap. XX. Libertinorum filiis, ideſt Ingenuis, conceſſum aliquando, Imperatoris munere, latum clavum memorat Suetonius in Claudio c. 24. & ut togam praetextam, & lorum in collo, pro decore bullae, geſtarent, teſte Macrobio Lib. I. Saturnal. cap 6.

Ex hoc Titulo diſcimus INGENVITATEM quoque conceſſam fuiſſe Libertis Domûs Auguſtae; qui quamvis e ſervis nati, & inde manumiſſione libertatem conſequuti fuiſſent, tamen Principis munere, ac privilegio natalibus reſtituti, ingenui declarati ſunt, veluti ex Libertinis parentibus editi eſſent. Confirmat hanc meam opinionem Suetonius, qui c. 74. ait Auguſtum in ingenuitatem aſſeruiſſe Menam Pompeii Magni Libertum, ſuas partes poſtea ſecutum. Ita enim inquit; *Valerius Meſſala tradit, neminem umquam Libertinorum adhibitum ab eo cenae, excepto Mena, ſed aſſerto in* INGENVITATEM, *poſt proditam Sex. Pompeii claſſem*. In hujus Menae, hoc eſt *Menodori*, ſuperbiam, divitias, ac potentiam ita invehitur Horatius Carm. Lib. IV. Ode 20.

Sectus flagellis hic triumviralibus
Praeconis ad faſtidium

Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit;
Sedilibusque magnus imprimis eques
Othone contemto ſedet.

Videlicet contemtâ lege ab Othone Tribuno plebis latâ, ne quis ſederet intra quartumdecimum theatri gradum, niſi cujus avo patrique ingenuo quadringenta ſeſtertia fuiſſent. Ejuſdem Suetonii auctoritate in Veſpaſiano c. 23 ſuperius notavimus Ceryllum Libertum admodum divitem ad ſubterfugiendum quandoque jus fiſci, ingenuum ſe, & Lachetem, mutato nomine, coepiſſe efferre.

In his Titulis, qui e miſerabili clade ſuperfuere, non lego ingenuitatem feminis datam. Flaviam Domitillam Veſpaſiani Imperatoris uxorem mox ingenuam, & civem Romanam ab eo pronuntiatam memorat Suetonius his verbis in Veſpaſ. c. 3. *Inter haec Flaviam Domitillam duxit uxorem, Statilii Capellae equitis Romani Sabratenſis ex Africa delicatam olim, Latinaeque (f. Libertinaeque) conditionis, ſed mox* INGENVAM, *& civem Romanam recuperatorio judicio pronuntiatam.*

IN. Videlicet INMVNIS, uſitata in vetuſtis monumentis ſcribendi ratione, de qua Quinctilianus Inſtit. Orator Lib. 1. c. 7. *Et* INMVNIS, *illud* N, *quod veritas exigit, ſequentis ſyllabae ſono victum,* M *geminâ commutatur.* Ita *collatus*, & *allectus*, pro *conlatus*, & *adlectus* ſcribitur.

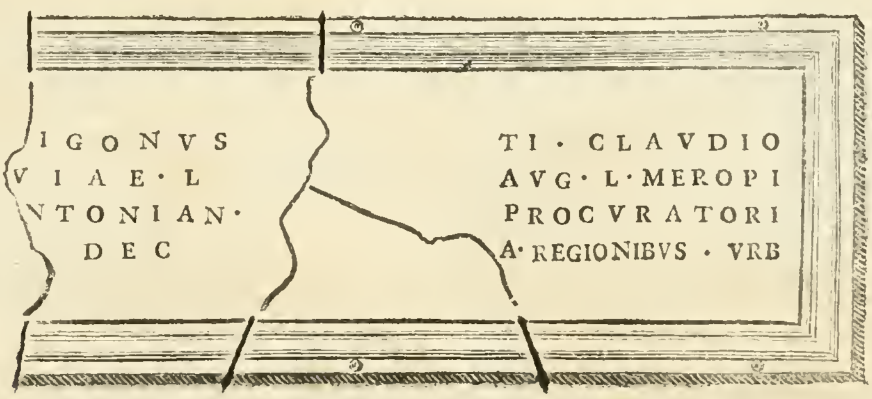
A. REGIONIBVS. VRB. Ideſt, VRBIS; ut colligitur ex ſequenti Titulo, in quo non compendiariâ notâ, ſed integrâ ſcripturâ exprimitur VRBIS. Quale nam fuerit hoc officium A REGIONIBVS VRBIS in Libertis hiſce Auguſti, non facile dictu eſt, cum nulla de eo habeatur mentio in antiquis jam editis monumentis, nec explicetur a doctis viris; quibus hactenus incognitum fuit. Quibus tamen cumque potero conjecturis illuſtrare conabor, quae tamdiu placeant, donec ab eruditis Antiquitatum cultoribus certiora, ac meliora in medium afferantur.

Certum, & compertum eſt ſpatium Urbis ab Auguſto diviſum fuiſſe in XIIII. Regiones, ut memorat Dio, ac Suetonius c 30. cujus haec ſunt verba: *Spatium* VRBIS *in* REGIONES *vicoſque diviſit; inſtituitque, ut illas annui magiſtratus ſortito tuerentur; hos magiſtriè plebe cujuſque viciniae electi.* Has quatuordecim antiquae Urbis Regiones accurate deſcripſit, & ampliſſimo, ac laborioſiſſimo commentario interpretatus eſt Onuphrius Panvinius; atque ex eo Johannes Roſinus Antiquitatum Romanarum Lib. 1. cap. 13. & Thomas Dempſterus eruditis in eumdem notis. Idem Auguſtus ad tuendam Urbis aeternae dignitatem, & ad ſplendorem augendum aliqua nova officia commentus eſt, ut idem Tranquillus narrat c. 37. *Quoque plures partem adminiſtrandae Reipublicae caperent, nova officia excogitavit; curam operum publicorum, viarum, aquarum, alvei Tiberis, frumenti populo dividendi, praefecturam Urbis, Triumviratum legendi ſenatus; & alterum recognoſcendi turmas equitum, quotieſcumque opus eſſet.* Adverſus incendia excubias nocturnas, Vigileſque commentus eſt, teſte praelaudato Suetonio in Auguſto c. 30. Horum Vigilum Cohortes, quae Urbis tutelae invigilarent, & incendia, ſi quando evenirent, extinguerent, VII fuiſſe diſerte oſtendunt Florentinae marmoreae Tabulae in Urbanis Hortis D. Marchionis Corſinii, quas ab omnibus mendis expurgatas, & accuratiſſimas dedimus in Prima Parte Inſcriptionum Antiquarum Etruriae Urbium pag. 125. n. 13. & pag. 129. n. 14. In aliis etiam fit mentio Praefecti Cohortium Vigilum. Urbanam Praefecturam conſilio Maecenatis ſapientiſſimi viri inſtituit, continuamque ex temporaria fecit, primumque omnium eumdem Maecenatem, equeſtris ordinis, Praefectum Urbis creavit, ut narrat Dio Hiſt. Rom. Lib. LIV. Praefecti Urbis plurima officia recenſet

cenſet Ulpianus ff. de Officio Praefecti Urbis, quae item enumeravit Felix Contelorius Vir Cl. de Praefecto Urbis Cap. IV. De Urbanae Praefecturae Poteſtate, & Juriſdictione; quare hîc rurſus recenſere ſupervacuum eſſe puto.

His igitur Auguſti Libertis demandatam arbitror curam, & tutelam Regionum Urbis, ut praeſto eſſent Magiſtris e plebe cujuſque viciniae electis, qui ſortito annuatim Urbis Regiones, & Vicos tuebantur; curarentve cum ipſis apud Principem commoda Regionum, earumdemque decorem, & elegantiam. Exſtat apud Gruterum baſis marmorea CCLXIX. 8. Hadriano dicata a Magiſtris Vicorum Urbis Regionum XIIII. in qua tam in dextro, quam in ſiniſtro latere, Regionum, & Vicorum Urbis *Curatores*, *Denunciatores*, & *Magiſtri* recenſentur, qui paucis exceptis Liberti omnes ſunt. In alia item Inſcriptione Gruteriani Theſauri CXXVIII. 3. leguntur nomina quorumdam Libertorum qui Aediculam Regionis VI Vico Portae Collinae vetuſtae conlabſam a ſolo ſuâ impenſâ reſtituerunt, cum eo anno eſſent Magiſtri. Quare coniicere poſſumus ad eos quoque pertinuiſſe cuſtodiam, & tutelam publicorum operum, aedificiorum, templorum, aedicularum, vel ſimulacrorum, cum Auguſtus, ut narrat Suetonius c. 57. ſimulacra Deorum vicatim dedicaverit: vel fortaſſis iiſdem cura demandata exigendi cenſus, & vectigalia. In ſequenti Titulo n. XIV. exhibemus Tiberium Claudium Meropem Auguſti Libertum Procuratorem a Regionibus Urbis, & in altero n. XV. Philodamum Caeſaris a Regionibus Urbis Decurionem.

XIV.

Quae deſunt in hoc Titulo dextrâ parte fracto, minimo negotio ita ſuppleri poſſunt. ANTIGONVS LIVIAE. L. ANTONIANVS. DEC. Ideſt, *Antigonus Liviae Libertus Antonianus*, *Decurio*. Officium hujus Liberti quod per compendiariam notam DEC. i. *Decurio* hîc ſcribitur, in aliis Titulis hujus Monumenti integrâ ſcripturâ exprimitur DECVRIO. De Libertis Decurionibus infra ſuo loco.

ANTONIANVS. Ita, ni fallor, denominatus a M. Antonio priori ſuo domino, a quo ad ſerviendum Liviae Auguſtae poſtea tranſiit. Supplendum DAT, vel DEDIT OLLAM *Tiberio Claudio Auguſti Liberto Meropi Procuratori a Regionibus Urbis*.

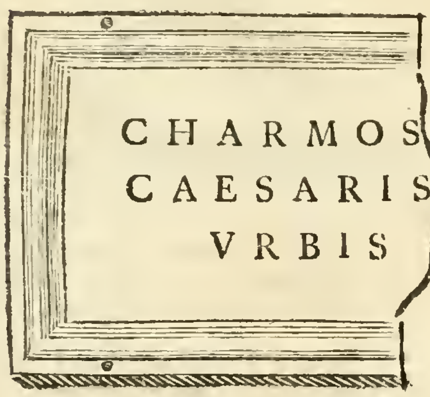
MEROPI. Homerus μερόπων ἀνθρώπων. *variis linguis loquentium hominum*; vel, *varios vultus habentium*. Utrumque mirum in homine Dei artificium, & naturae luxuriantis opulentiam ſignificat. *S.*

PROCVRATORI. A REGIONIBVS. VRB. Ideſt, VRBIS. Diſerte oſtenditur in hoc Titulo officium Tiberii Claudii Meropis, qui fuit Procurator

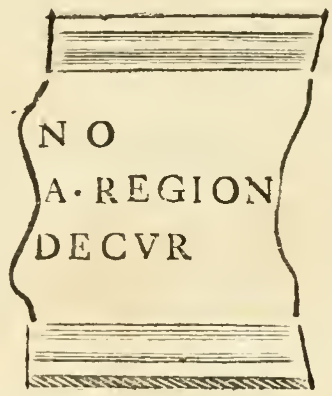
 Tiberii

Tiberii Claudii Caeſaris Auguſti, a Regionibus Urbis; qui ſcilicet operum locorumque publicorum XIIII. Regionum Urbis curam gerebat, & privatae, vel publicae rationis res Principis procurabat. In altero ſuperius edito n. XIII. & in ſequentibus ſolum ſcribitur A REGIONIBVS. VRB I. *A Regionibus Urbis*. Pari modo legimus in vetuſtis lapidibus apud Gruterum Auguſti Libertos A RATIONIBVS pagg DXIII. I. DLXXXVIII. 2. 3. item Procuratores Auguſti A RATIONIBVS. CCCLXX. 2 & apud Fabrettum pag. 128 n. 47. Procuratores Caeſarum innumeri paene fuere, ad diverſa officia deſtinati. Horum procuratio erat honorifica, & aditus ad honores ampliſſimos, de quibus conſulendus Vir Cl. Gutherius de Officiis Domûs Auguſtae, qui fuſius agit Lib. III Cap. 33. 34 & 35. Cornelium Maſurium profert Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. III. pag. 196. n 468 qui ſimul fuit Procurator Tiberi Caeſaris Auguſti, & Liviae Auguſtae. In Romano lapide penes Reineſium Claſſ I. pag. 229. n. CCXLIX. Legitur C. IVLIVS. SCYLEROS, V. C AVG. N̄ PROC. V CVR. quem cum Curatoribus Viarum a Tiberio Claudio Auguſto putat lectum Collegam, vel deſignatum, ut eorumdem in officio adjutor eſſet, qualis in 5. CCCLXXIV. apud Gruterum.

XV.

XVI.

CHARMOS. Χαρμός. Hinc Patronymicum *Charmides*, qui titulum dedit elegantiſſimo Platonis Dialogo. *S.*

VRBIS. Integrâ ſcripturâ, non compendiariâ, ut diximus. Quare evincitur non legendum eſſe, ut alicui videri poſſet, *a Regionibus Urbicariis*; quarum fit mentio Conſt. I 9 Cod. Theod. de extraord. ſeu ſordid. mun. *Non per Italiam tantum, ſed etiam per Urbicarias Regiones, & Siciliam patrimonialium fundorum vires ſervandas eſſe perſpeximus*. Gratian. l. 1. Cod. Theod. ſi per obrept. *Sinceritas tua id ipſum per omnem Italiam, tum etiam per Urbicarias Africanaſque Regiones, ac per omne Illyricum praeclara oraculi hujus auctoritate firmavit*. Quae Regiones Urbicariae, ut puto, appellabantur, propterea quod Romae commeatus, & annonae portiones quaſdam ſubminiſtrarent. In has Provincias, & Urbicarias Regiones Procuratores ab Auguſtis mittebantur, alii ex Equitibus, alii ex Libertis, qui publicos reditus colligerent, & eorum mandata exequerentur; quos teſte Dione Lib. LIII. Auguſtus omnium primus in Provincias ſuas, & Populi Romani miſit. Vide Theſaurum Antiquitatum Romanarum Sallengre pag. 610 Latium Comment. Reipub. Rom. Lib II cap. 13 & Gutherium de Officiis Domûs Auguſtae Lib. 3. cap. 33. qui etiam cap. 26. haec obſervat. *Inter Procuratores, qui in*

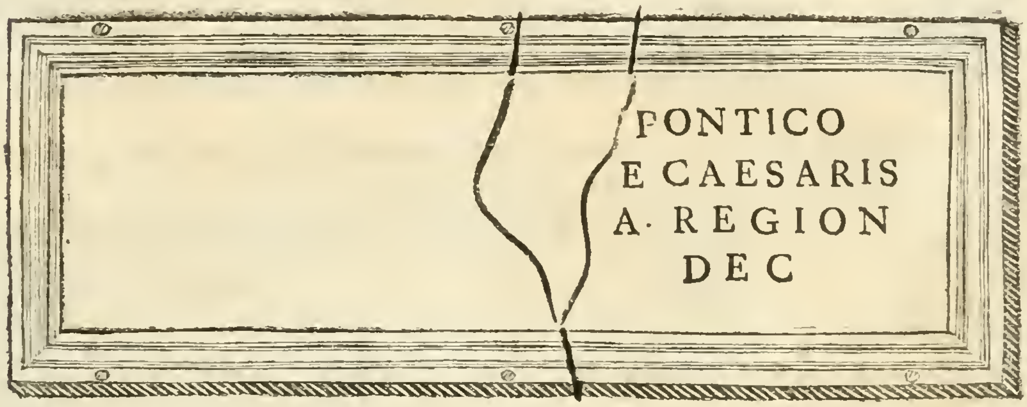
Notitia

Notitia ſunt, occurrit Procurator rei privatae per Urbicarias Regiones, *rerum Juliani. Hunc arbitror Julianum fuiſſe Didium, qui poſt Pertinacem Imperium arripuit.*

Titulus ita fortaſſis reſtitui poteſt. CHARMOS CAESARIS. AVG. A. REG. VRBIS. ideſt: *Charmos Caeſaris Auguſti Libertus a Regionibus Urbis.*

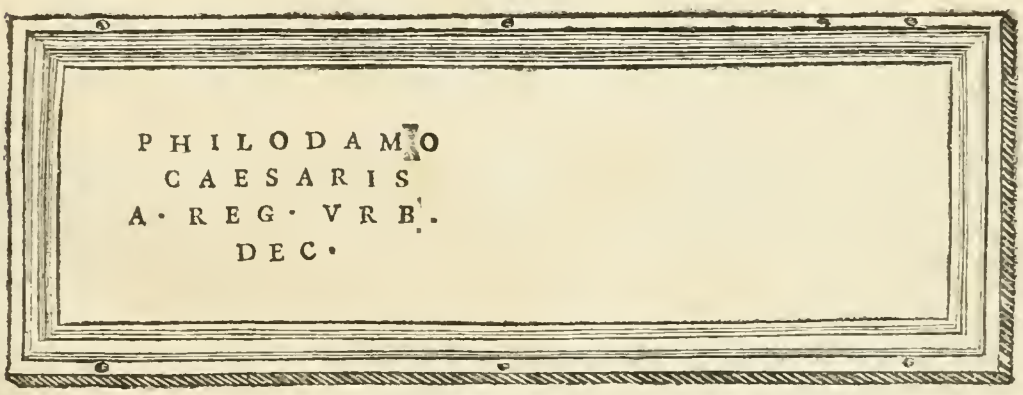
Alter immaniter fractus, fortaſſis PARMENO AVG, L. A REG. VRB. DECVRIO. ita ſuppleri poteſt.

XVII.

Ex his Titulis diſcimus in tot Decurias diſtributos fuiſſe Libertos, quibus cura a Regionibus Urbis vel tuendis, vel miniſtrandis demandata fuerat, tum ab Auguſto, tum ab Tiberio Claudio Caeſare. In hoc lapide damus Ponticum a Ceſare factum Decurionem a Regionibus Urbis. In altero quoque quem ſubiicimus, habemus Philodamum ejuſdem Decurionatus inſignibus, & miniſterio a Regionibus Urbis ornatum.

XVIII.

Ideſt: *Philodamo Caeſaris a Regionibus Urbis Decurioni.* Quod vero DEC. *Decurioni* interpretandum ſit, teſtimonio aliorum lapidum hujus Monumenti evinci poteſt, in quibus expreſse legitur, DECVRIO, ut in ſequenti.

XIX.

XIX.

DIS·MANIBVS·M·ANTONIVS·BERYLLVS
DECVRIO·SIBI·ET·CONTVBERNALI·SVAE
ANTONIAE·LACENAE·DEDIT·V·A·XIIX·

BERYLLOS. Βήρυλλος. *Gemma*, aquae marinae ſimilis, de qua Plinius Lib. XXXVII. c. 5. Propertius Lib. IV Eleg. 7. v. 9.

A Beryllo proprium nomen accepit hic Libertus, qui a M. Antonio fuit manumiſſus; & manumiſſione nomen, ac praenomen ejuſdem accepit. Liberti quoque, ut compertum eſt, ſuos ſervos manumittebant, notabantque tempus ſuae manumiſſionis nonnumquam in vetuſtis lapidibus, ut obſervavi in hoc ſepulcrali Titulo, quod exhibet Fabrettus, Inſcr. Antiq cap. IV. pag. 248 n. 8 notandumq; eſt Trebatiam Eutychiam conjugem Eutychiani Auguſti Liberti Adiutoris a Rationibus, manumiſſam fuiſſe a Cnejo Trebatio Pitianacte Patre ſuo naturali, qui erat Libertus Cnei Trebatii Clarii, undecimo Kalendas Februarii, Commodo quartum Conſule; anno ſcilicet Urb. 936. Chr. 183.

TREBATIAE· EVTYCHIAE
MANVMISS · A· CN · TREBATIO
PITIANACTE·PATRE·N·LIBERTO
TREBATI · CLARI · QVOND ·
C· V· XI· K· F· COMMODO· IIII
COS · EVTYCHIANVS · AVG
LIB· ADIVT· A RAT· CONIVGI
B · M·

In alio in Vinea Card. Carpenſis apud Gruter. CCCVIII. 9. legitur Coſmus Aedituus Matris Deûm Magnae Idaeae *gratis manumiſſus* ab Imperatore Auguſto; quae marmorea Tabula quia IMMVNITATEM Libertis datam, de qua ſuperius egimus, aliquo modo illuſtrare poteſt, hîc exſcribere minime gravabor.

COSMVS. AEDITVVS. MATRIS. D
ANTIOCHO. SACERDÓTE. ANNIS. XII. EIVSD
AB. IMP AVGVSTO. GRA'TIS. MANVMÍSSVS. OL
SVPRA. SVNT. H-S N. L. DONATIÓNIS. CAVSA. MANCIP

CON-

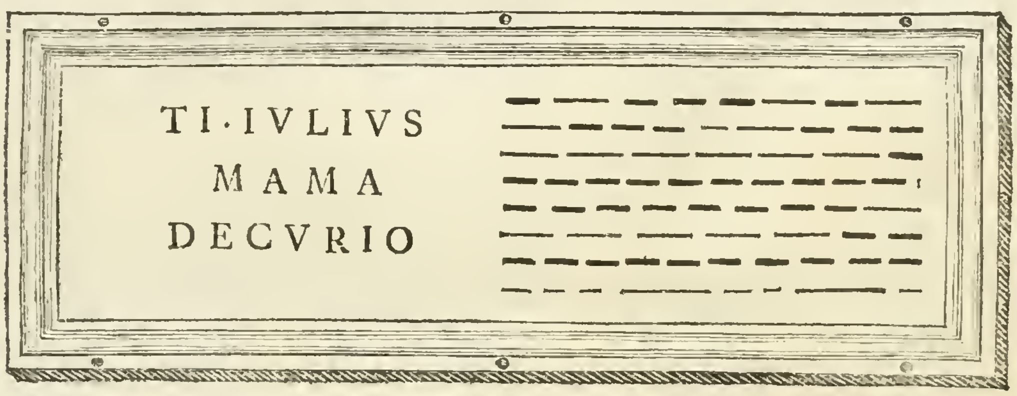
CONTVBERNALI. SVAE. Contubernales dicebantur Vir, & Uxor Servi; nam inter eos juſtae nuptiae, ut inter cives Romanos, non contrahebantur; & eorum conjugium *contubernium* appellabatur, quaſi ſub iiſdem trabibus jacerent. *S.*

ANTONIAE. LACENAE. Legendum LACAENAE. ex Laconia. Horatius Carm. Lib. II. Ode 11.

——— eburna dic age cum lyra
Maturet in comtum Lacaenae
More comam religata nodum.

V.A. XIIX. Ideſt; *Vixit annis octodecim.* In ſequenti quoque expreſſe legitur Tiberius Julius Mama Decurio. Non enim in ceteris in quibus per notam ſcribitur DEC. *Decanus* interpretandum eſt. Vide Gutherium de Officiis Domus Auguſtae Lib. III. Cap. 30. pag. 669.

XX.

Titulus laevâ parte, ſcalpro antiquâ manu deletus; nullo alio deinceps ibidem reſtituto. De his Titulorum lituris ſuperius diximus in Deſcriptione hujus Monumenti ſive Columbarii §. XII. pag. 58.

MAMA. Eadem formâ ut Dama. Perſius Sat. 5.

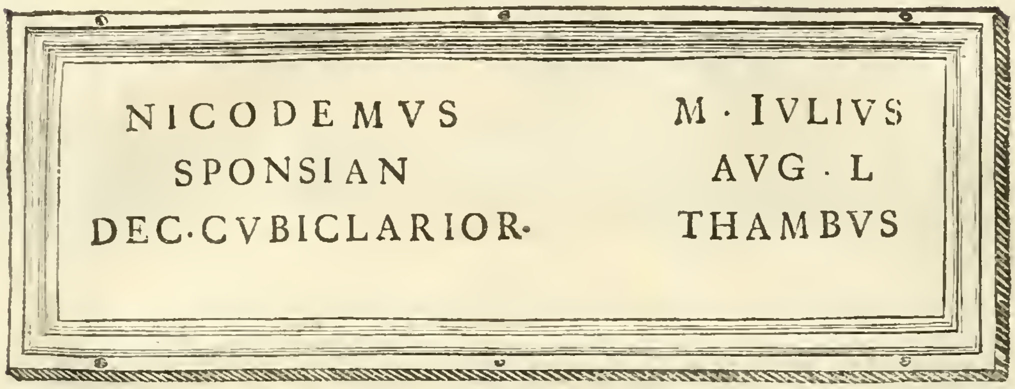
Verterit hunc praetor; momento temporis exit
Marcus Dama ——— *S.*

Ex hiſce igitur ſepulcralibus Titulis perſpicue intelligimus Servos, ac Libertos Domûs Auguſtae, optimi ordinis ſervandi causâ, *decuriatos fuiſſe*, ut verbis utar Ciceronis in Oratione pro Sextio; & in tot decurias diſtributos; adeout qui his Decuriis, ſcilicet denûm hominum claſſibus, praeeſſet, vel primus in ipſis eſſet, *Decurio* diceretur; eo prorſus modo ut apud nos in Regum, ac procerum aulis, qui primus inter ſervos eſt, aliiſque praeeſt, & domini juſſa mandat facienda, patrio ſermone dicitur *il Caporale, il Decano degli Staffieri*. Qui plura deſiderat Gutherium adeat de Officiis Domûs Aug Lib. III. Cap. 29. qui de Decurionibus agit, aitque auctore Ammiano Marcellino Lib. XX. inter Palatina Miniſteria *Decurionum ordinem dignitatis fuiſſe pleniore gradu*. Ex Titulis quos ſubdimus conſtat in Caeſarum Domo fuiſſe ſimplices Decuriones, & Decuriones quampluribus officiis praepoſitos: videlicet Decuriones Cubiculariorum, Decuriones Lectorum, Decuriones Menſorum, Decuriones Oſtiariorum, Decuriones Paedagogorum, Decuriones Pediſequorum, Decuriones Stratorum, Decuriones a Tabuliis, praeter Decuriones a Regionibus Urbis, de quibus ſupra nonnulla diſſeruimus; & Decuriones Lecticariorum, Scribarum, & Unctorum Auguſti, quorum fit mentio

in

in vetuſtis lapidibus penes Sponium in Miſcellaneis pag. 213. & 223. & Decuriones Miniſtrorum penes Fabrettum Cap. IV. pag. 257. n. 81.

XXI.

NICODEMVS, Νικόδημος, *Victor Populi*. *S.*

DEC. CVBICLARIOR. Ideſt; *Decurio Cubiculariorum*; nos *il Decano de' Camerieri*. Nullum alium lapidem jam editum reperio apud clariſſimos Antiquarios, qui nobis exhibeat Decurionem Cubiculariorum in Domo Auguſta. Suetonius c. 17. inter occiſores Domitiani Imperatoris Saturum (ſive ut alii legunt Saturium) nominat *Decurionem Cubiculariorum*.

CVBICLARIOR. Per aphæreſim, ut in aliis vetuſtis lapidibus legitur; ſic CRVSTLA. PROCLA. FELICLA. pro *Cruſtula*, *Procula*, *Felicula*, in quibus L abſorbetur. *S.*

THAMBVS. quaſi *ſtupor*, *admiratio*. Homerus. θάμβος ἔχεν με. *Stupor me poſſidet*. *S*

In ſequentibus exhibemus Amarantum, & Myrtilum SVPRA CVBICVLARIOS.

XXII.

PASCHVSAE. ἀπὸ τοῦ πάσχειν. *pati*.

SVPRA CVBIC. LAR. Legendum, SVPRA CVBICLAR. Ideſt, *Supra Cubicularios*, ut diſerte legitur in hoc Titulo Gruteriani Theſauri, MCXI. I.

M.LI-

M. LIVIVS. AVGVSTAE
L. AMARANTHVS
SVPRA.CVBVCVLARIOS

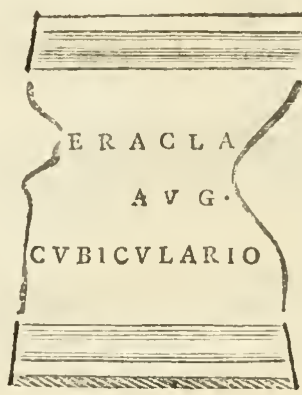
Non enim legendum videtur *Supra Cubiculum Larum;* cujus officii nullum habeo exemplum; quamvis in vetuſtis Inſcriptionibus legantur Decuriones Larum; CCCXIX. 9. & Magiſtri Larum Auguſtorum CCCCVI. 4. Fuit enim, ut hoc obiter dicam, in interiore parte domûs Principis, ut & privatorum, locus Laribus dicatus, qui Lararium dicebatur, in quo Heroum imagines habebant, & colebant, ut obſervat Gutherius de Officiis Domûs Auguſtae Lib. III. Cap. 29. pag. 661. Hinc Lares familiares a Gloſſ. vet. ἥρωες κατοικίδιοι, & domeſtici. De Alexandro Imperatore narrat Lampridius, *illum matutinis horis in* LARARIO *ſuo rem divinam facere ſolitum, in quo & Divos Principes, ſed optimos, & electos, atque animas ſanctiores, in quibus, & Apollinem, &* CHRISTVM, ABRAHAM, *& Orpheum habebat.*

Saepe inter ſyllabas puncta a quadratariis ponuntur, quae redundant, ut ſupra vidimus n. I. pag. 70.

XXIII.

XXIV.

MYRTILVS. A myrto, una cum roſa, Veneri ſacrâ; propterea quod, ut ait Pauſanias in Eliac. c. 24. ſtirps utraque eximiam habeat pulchritudinis ſpeciem. Pluribus feminis nomen impoſitum *Myrtale* in vetuſtis lapidibus. Myrtilum Graeci Mercurii filium fuiſſe tradidere, Oenomai aurigam, de quo Pauſanias in Arcadicis c. 14.

SVPRA. CVBICV. Ideſt SVPRA. CVBICVLARIOS. Praepoſitorum Cubiculo perhoneſtum fuit munus, ut de Helicone Praefecto Cubiculo Caii Caeſaris teſtatur Philo de Legatione. In Actis Apoſtolorum Cap. XI. v. 20. memoratur Blaſtus ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος βασιλέως *ſuper cubiculum Regis* Herodis, quo deprecatore uſi ſunt Tyrii, & Sidonii, pacem poſtulantes, & ne Herodem infeſtum ſibi haberent. SVPRA. CVBICVLARIOS. ὁ ἐπὶ κουβικλαρίοις.

ORTHRO. ὄρθρος. *mane, matutinum* (tempus). ὄρθρων. f. *Matutinus. S.*

ERACLA. Suppleto marmore legendum HERACLA. ἡρακλᾶ a recto ἡρακλᾶς; Dorice pro ἡρακλῆς. Herculi. *Auguſti, vel Auguſtae Cubiculario.* τῷ ἐπὶ κοιτῶνος. *S.*

Cubicularii, ut notavit Pignorius pag. 232. gratioſi erant apud Dominos,

& maximis quibuſque muneribus praeficiebantur. In Florentino marmore Muſei Suburbani Strozii pag. 361. n. 94. legitur:

DEMETRIVS · CVB ·
III · VIR
VENVSTO · ET · EPHEBO Q

Ideſt: *Demetrius Cubicularius Triumvir.* &c. quare manifeſtum eſt ad honorum gradus Cubiculariis aditum patuiſſe. Parthenionem Liviae Cubicularium cum L. notâ, quae eum *Libertum* indicat, producimus in ſequenti; ex quo diſcimus Auguſtae Domûs Feminis viros Cubicularios, ad corpus earumdem ſervandum, tuendumque datos fuiſſe. Duos lapides erutos inter Viam Appiam, & Latinam profert Reineſius Cl. IX. n. 89. & 90. ex quibus diſcimus Liviam Servas quoque Cubicularias habuiſſe; & ita inſcripti ſunt.

LIVIAE MELISSAE	LIVIAE · IVLIAE
SER · A · CVBIC	SER · A · CVBIC
LIVIVS THEONA	LIVIVS GRATVS
AVG · SER · AD MAN ·	AVGVSTI MVLIO ·

An vero Viris ſimiliter adſignatae fuerint Feminae Cubiculariae certo adfirmare minime audeam, cum in jam editis inſcriptionibus Feminas Virorum Cubicularias hactenus minime reperire potuerim. Gruterus ſingularem exhibet Romanum lapidem DLXXVI. 5. & in Scaligeriano Indice Cap. VII. de Officiis Domûs Auguſtae exponitur, *Cubicularia ex Collegio*; quaſi Domitia fuerit Cubicularia Zmaragdi, i. Smaragdi, & in aliquo Collegio deſcripta. Sed legendum videtur: *Diis Manibus Smaradi Liberti Domitiae Pollinae Cubicularii ex Collegio*. In quodam Romano fragmento Eccleſiae Divi Pauli, quod producit Fabrettus pag. 182. n. 390. legitur HONORIO . AVG . V.... CVBECVLARIA. Verum ob immanem marmoris fracturam, dignoſci non poteſt, cujus nam fuerit Cubicularia, an viri, ſeu feminae.

XXV.

PARTHENIO	PHILARGYRVS
LIVIAE · L ·	PARTHENIONIS · L ·
CVBIC ·	PARTHENIO · PATR ·
	OLLAM · DAT

PARTHENIO. παρθενίων. *S.*
Meminit Suetonius in Domitiano c. 16. cujuſdam Parthenii Cubiculo

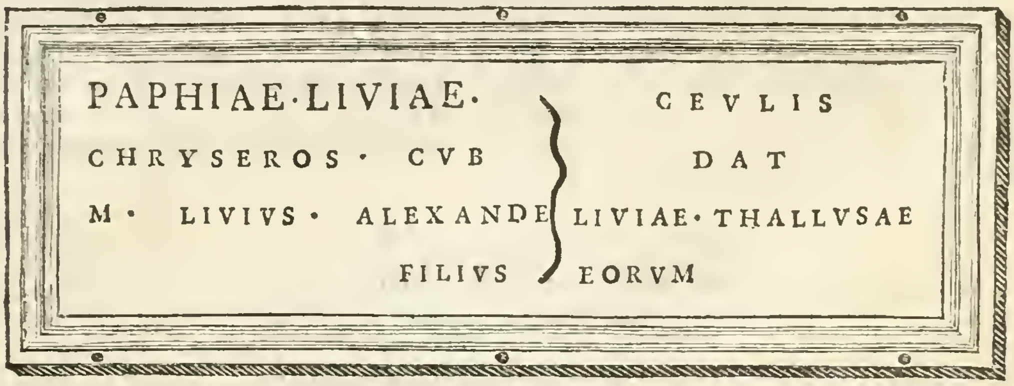
culo praepoſiti Domitiani Imperatoris, quem, ut ait, in corporis cura adhibuit.

PHILARGVRVS. Ideſt, *Argenti amicus*. φιλάργυρος. *S.*

Vide Notas in Florentinas antiquas Inſcriptiones pag. 362. Hujus quoque nominis Philargurum Liviae Libertum dedimus p. 256. n. 44. ex Muſeo Andreinio, & pag. 404. n. 211. ex Muſeo Suburbano Strozio.

PARTHENIO. PATR. Ideſt; *Patronus*. Ollam dat. Dominus ſervum ſuum ſepelire tenebatur, argumento l. ſi filius familiâs 31. §. qui ſervum D. de relig. & ſumpt. fun. Hîc contra notare poſſumus Parthenionem patronum Ollam dare Philarguro Liberto Parthenionis.

XXVI.

PAPHIAE. Παφία. Veneris cognomentum. Horatius Carm Lib. 1. Ode 30.

O Venus Regina Cnidi, Paphique.

Paphus una è civitatibus inſulae Cypri; quae inſula Veneri ſacra. Venerem Paphiam. Oppianus Venerem Aſſyriam, & plenam Lunam nuncupat Juliam Severi, ſive Juliam Domnam. *S.*

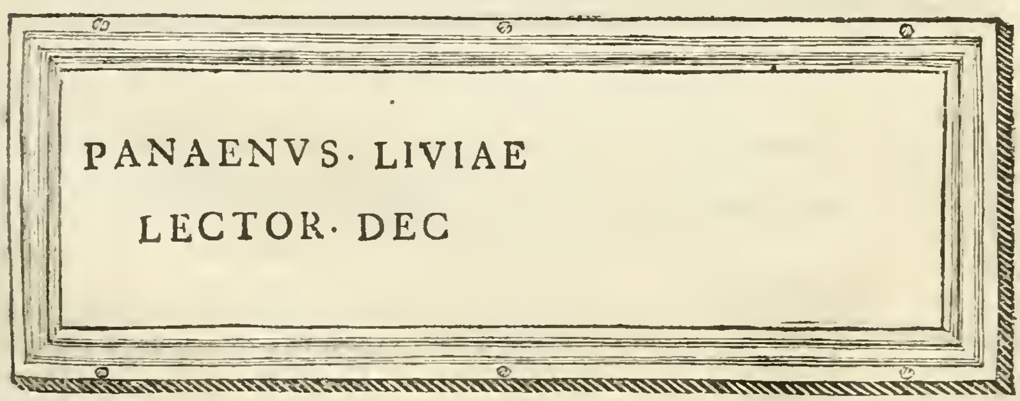
CHRYSEROS. *Amor*, ſeu *Cupido aureus*; ut ejus mater χρυσῆ Ἀφροδίτε a Poëtis appellatur, ideſt *Aurea Venus*. *S.*

CVB. Ideſt. CVBICVLARIVS; idem qui A CVBICVLO, alibi.

THALLVSAE. Scilicet Libertae. Θάλλουσα. ideſt *virens*, *pullulans*, *germinans* femina. θαλλὸς. *germen*: Catullus ad cognominem adoleſcentem Carm. XXV. 1.

Cinaede Thalle, mollior cuniculi capillo.

XXVII.

PANAENVS. Πάναινος. *Undequaque laudabilis*. LECTOR ἀναγνώστης. *Anagnoſtes. S.*

LECTOR. DEC. ideſt; *Lectorum Decurio*, vel *Lector Decurio*. M 2 Fre-

Frequenter Lectores menſis apud veteres adhibebantur; ut accumbentes dominos acroamatis, & librorum lectione recrearent. Lectorum diſerte meminit Plinius Secundus Lib. I. in epiſtola Septitio Claro, qui promiſerat ſe venturum ad cenam, fidemque fefellerat, qui ita ait. *Audiſſes* COMOEDVM, *vel* LECTOREM, *vel* LYRISTEN, *vel quae tua liberalitas omnes*. De Lyriſte, ut hoc obiter moneam, videndus Salmaſius in Plinianis Exercitationibus, & Julius Caeſar Bulengerus de Theatr. v. 37. Etiam extra cenae, vel convivii tempus lectores adhibitos obſervo. Sueton. c. 78. haec memorat de Auguſto. *Si interruptum ſomnum recuperare, ut evenit, non poſſet,* LECTORIBVS, *aut* FABVLATORIBVS *accerſitis, reſumebat, producebatque ultra primam ſaepe lucem*. Idem Suetonius narrat Tiberium Caeſarem ex lectione quotidiana ſolitum quaeſtiones ſuper cenam proponere. Lectores quoque ad ea recitanda, quae domini ſcripſerant adhibiti leguntur apud eumdem Tranquillum in Tiberio c. 23. & in Claudio c. 32. & 41. & Ciceronem II. de Oratore. Lectorum Ethnicorum in editis hactenus vetuſtis lapidibus nulla fit mentio. In quodam Titulo apud Fabrettum pag. 311. n. 347. Cnide Lectrix memoratur, ex quo arguere poſſumus Lectrices pariter feminas apud veteres fuiſſe ἀναγνωστρίας. Ita enim ſe habet.

CRENAEI · LIVIAE
DRVSI · CVBIC · SER
COLIT · OSSA · EIVS · CNIDE
LECTRIX · CONIVNX · EIVS

XXVIII.

DIADVMENVS · LIVIAE
MENSOR · DEC · DAT
LOCHIADI · LIVIAE · SARCINATR · CONIVGI · SVAE

DIADVMENVS. Διαδέμενος. ideſt; *Diadematus, diademate ornatus*. Fuit hoc pariter cognomen Marci Aurelii Antonini Macrini filii, qui Diadumenos, ſive Diadumenianus appellatus eſt, teſte Lampridio in ejus vita c. 4. propterea quod ex utero matris prodierit naturali diademate inſignitus. Reineſius Cl. IX n. XVIII. Romanum Titulum producit Diadumeno Auguſti Liberto Procuratori poſitum.

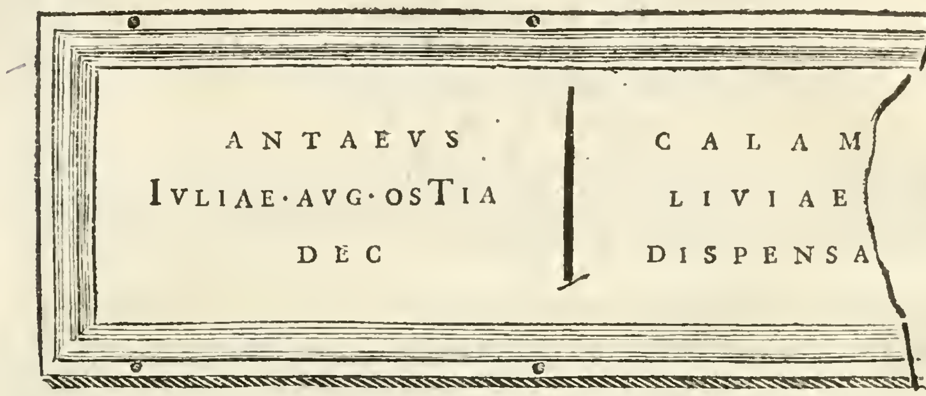
MENSOR. DEC. ſcilicet *Menſorum Decurio;* vel *Menſor Decurio*; nam hoc quoque modo legi poteſt alterius Tituli exemplo, quem inferius obſervabimus. Hic Diadumenus Liviae Menſorum Decurio, Menſoribus frumentariis Domûs Auguſtae praeerat, primuſque inter illos erat dignitate. Fuere quoque Menſores qui Principi in aliquam civitatem, vel locum ituro, praeibant,

bant, & hoſpitia parabant, (vulgo *Forieri*) de quibus Gutherius Lib. II. c. 15. & Lib. III. c. 12. & Menſores aedificiorum in Domo Auguſta, Grut. DXCIX. 1. Alium Menſorem Liviae Auguſtae ſupra dedimus pag. 74. ex Fabret.

LOCHIAD I. Eadem fortaſſis Lochias, de qua ſupra n. IIII. pag. 73.

SARCINATR. Ideſt; SARCINATRICI. De Sarcinatricibus inferius erit ſermo. Interim ceteros Liviae Auguſtae, ac Caeſarum Domûs Decuriones hîc ordine producamus.

XXIX.

ANTAEVS. Ανταῖος. denominatus ab Anteo, qui cum Hercule congreſſus eſt, & ab eodem victus.

IVLIAE. AVG Ideſt. *Juliae Auguſtae*.

OSTIA DEC. ſcilicet *Oſtiariorum Decurio*, vel *Oſtiarius Decurio*, ut diſerte legitur in Romano lapide in Miſcell. Sponii Sect. VI. pag. 214. Gruterus pag. DLXXXVIII. 5. Aurelium Erotem LIVIAE OSTIARIVM produxit.

Oſtiarii portae aditum cuſtodiebant, ut admitterent vel dimitterent eos qui dominum conveniebant; vel ut impedirent ingredi volentes, ut docet Suidas a Sponio relatus in Miſcell. pag. 215. Conſulendus Pignorius de Servis pag. 214.

Laevâ parte Titulus ita facile ſuppletur; CALAMVS LIVIAE AVG. L. DISPENSATOR. Ideſt; *Calamus Liviae Auguſtae Libertus Diſpenſator*. Vicarii quoque leguntur Diſpenſatoribus dati in pluribus lapidibus apud Sponium in Miſcell. pag. 212. 2. & 3. & pag. 213. 6. apud Fabrettum pag. 302. n. 283. 284. pag. 303. n. 292. CALAMVS. κάλαμος.

LIVIA, ut ſupra adnotavimus, poſt viri obitum, in familiam Juliam adſcita eſt, & IVLIA appellata, nomenque AVGVSTAE aſſumſit, teſte Tacito Annal. Lib. I. c. 4. ejuſque nomen in marmoribus, & in numiſmatis expreſſum; ut in numo apud Cl. V. Occonem; in quo caput Juliae. & haec inſcriptio. PERM. AVG. COL. ROM. IVLIA. AVGVSTA GENETRIX ORBIS. Verum AVGVSTAE cognomen tulit poſtquam nupſit Octavio, a quo poſtea Caeſares Auguſti dicti cognominatique ſunt, & ab ea eorumdem uxores, ſorores, ac filiae. Quid ſignificet hoc cognomen, & quando Auguſtus aſſumſerit, Suetonius exponit in ejus vita c. 7. his verbis. *Poſtea* C. CAESARIS, *& deinde* AVGVSTI *cognomen aſſumſit: alterum, teſtamento majoris avunculi: alterum Munatii Planci ſententiâ; cum quibuſdam cenſentibus*, ROMVLVM *appellari oportere, quaſi & ipſum conditorem Urbis, praevaluiſſet ut* AVGVSTVS *potius vocaretur, non tantum novo, ſed etiam ampliore cognomine: quod loca quoque religioſa, & in quibus augurato quid conſecratur*, Auguſta *dicantur, ab* auctu, *vel ab* avium geſtu guſtuve, *ſicut etiam Ennius docet, ſcribens,*

Auguſto augurio poſtquam inclyta condita Roma eſt. An-

Antequam Livia Auguſto nuberet, LIVIA DRVSILLA, ut notum eſt, dicebatur. Vetus epigramma quod affert Fabrettus pag. 92. n. 188. libet exſcribere, quod meminit *Leiviae*, ideſt *Liviae Galateae*, ejuſdem, ni fallor, Libertae, & haec habet.

L · AVRELIVS
COTTAE · L
PHILOSTRA
LEIVIA
DRVSILLAE
L · GALATEA
IN · FR · P · XII · IN
AG · XX · H · M
H · N · S

XXX.

CERINTHVS
C · CAESARIS
OSTIARIVS

CERINTHVS. *Cerago, mellificium.* κήρινθος. S.

C. CAESARIS. Cajus Caeſar M. Agrippae, & Juliae filius, cum Lucio fratre adoptatus fuit ab Auguſto, teſte Suetonio in Aug. c. 64. Liviam Druſi filiam uxorem duxit; Romam ex Armenia revertens Lamyrae in Lycia mortuus eſt; ejuſque cineres, & oſſa Romam delata. Livia immenſae molis porticum, quam in honorem Caii, & Lucii aedificarat, tum dedicavit; ut narrat Dio Lib. LVI. quibus a Colonia Piſana annuae inferiae decretae, arae erectae, nullis honoribus, & ornamentis praetermiſſis, arcu triumphali, ſtatua equeſtri, ac pedeſtri exornati ſunt, de quibus eruditiſſime diſſeruit Emin. Card. Noriſius in Cenotaphia Piſana.

Probiſſimus, ac fideliſſimus iſte Cerinthus Caii Caeſaris Oſtiarius, quietos habuit cineres in ſociorum Sepulcro; ceteri vero Caii Caeſaris miniſtri, Auguſti juſſu in Tyberis flumen praecipitati ſunt ob nimiam rapacitatem, & avaritiam, qua in Armeniam Provinciam, decumbente Cajo ex morbo, graſſati fuerant, ut ſcribit Suetonius in Auguſto c. 68. *Paedagogum*, inquit, *miniſtroſque Caii filii, per occaſionem valetudinis, mortiſque ejus ſuperbe avareque in provinciam graſſantes, oneratis gravi pondere cervicibus, praecipitavit in flumen.*

OSTIARIVS, Gallice *huiſſier*, *uſciere*. θύρωρος, *portinajo*, Italice; januae cuſtos. In Evangelio; *ancilla oſtiaria* Romani principes non in eum morem venerant, ut nobilibus perſonis ad officia, & miniſteria Domûs Auguſtae uterentur; ſed Servi, & Liberti implebant haec officia. Aulici φίλοι, & amici Princi-

Principis vocabantur. Quamobrem in Regia Pratolini Villa, in Aulae ſummo lacunari legitur inſcriptum: GENIO AMICORVM. *S.*

XXXI.

IVLIA · HELPIS	DEMOSTHENES
DEMOSTH ·	OSTIAR · CVR ·

IVLIA. HELPIS; ideſt, *Spes*, quod etiam Latinum nomen proprium in Inſcriptionibus veteribus reperitur. Sed HELPIS ſemper cum aſpiratione denſa, quam Graeci non agnoſcunt. *S.*

DEMOSTH. Ideſt DEMOSTHENIS. Subintelligendum *conjux*; cujus Olla cinerum ad dexteram, viri vero ad ſiniſtram collocatur: eo prorſus modo, ut in ſuperioribus Sarcophagis, uxorum imagines ad dexteram virorum ſculptae ſunt.

OSTIAR. CVR. An *Oſtiariorum Curator*, vel *Oſtiariorum Curio?* ſeu potius *Oſtiarius Curiae*, nempe Juliae, quam Auguſtus aedificatam prope Comitium in honorem patris ſui dedicavit; in eaque imaginem Victoriae poſuit, Tarento olim Romam advectam, & a Caeſare tum in Curiam poſitam, (nam alteram Senatus ob caedem ejuſdem ibidem patratam dirui juſſit) & ſpoliis Aegyptiis decoratam, quo nimirum oſtendebat, imperium ſe ex Victoria eſſe adeptum, ut narrat Dio Rom. Hiſt. Lib. XLVIII. & Lib. 51.

XXXII.

AMPHIO · LIVIAE
OSTIAR · DAT · LIVIAE
EVGENI · CONIVGI

AMPHIO. Ἀμφίων; *Amphion. S.*

Accepto nomine ab Amphione, quem ferunt inveniſſe muſicam, muroſque Thebarum extruxiſſe fidibus canendo. Horatius Carm. Lib. III. Ode II.

Mer-

Mercuri, nam te docilis magiſtro
Movit Amphion lapides canendo,
Tuque teſtudo reſonare ſeptem
Callida nervis.

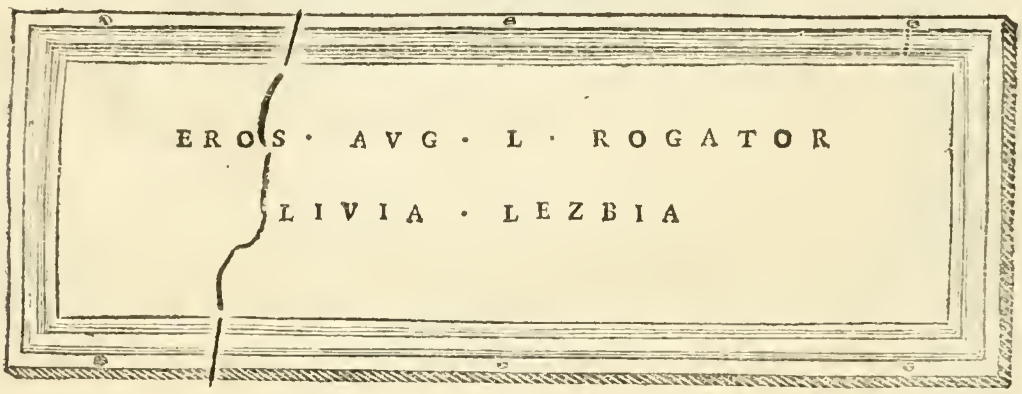
OSTIAR. Ideſt OSTIARIVS. DAT. ſubintellige OLLAM.

Fuere quoque praeter Oſtiarios *Velarii* in Domo Auguſta, qui conclavium fores velis obtectas cuſtodiebant, attollebantque cum opus eſſet; quorum fit mentio in vetuſtis lapidibus apud Gruterum DXCIX. 7. & 8. eoſque illuſtrat Pignorius de Servis pag. 227. 228.

In veterrimis monumentis a Grutero allatis, praeterea fit mentio Servorum, ac Libertorum, qui januas Domûs Auguſtae cuſtodiebant: qui A IANO; AB ATRIO: A IANO MEDIO; A IANO PRIMO PALATINO dicuntur pagg. DLXXVII. 1. 2. & DLXXVI. 9. Nam januae ab Jano januarum praeſide dictae; cujus imago ad domûs cuſtodiam, ſuper portam ſtatuebatur.

Quandoquidem circa oſtium, & januas Principum Domûs Auguſtae conſiſtimus, in ſequentibus Titulis ROGATORVM, item AB OFFICIIS ADMISSIONVM munia animadvertamus.

XXXIII.

Ideſt; *Eros Auguſtae Libertus Rogator, Livia Lezbia,* i. *Lesbia*. Alium ejuſdem cognominis ſupra dedimus n. IX. pag. 78. Erotem Auguſtae Libertum Maecilianum; qui hoc cognomen habuit, ut arbitror, a M. Maecilio Tullo Triumviro Monetali ſub Auguſto, quem cum aliis recenſet Adolphus Occo in Numiſmatis Imperatorum Romanorum pag. 53.

ROGATOR. In Gruteriano antiquarum Inſcriptionum Theſauro, & in ejus ſupplemento Thomae Reineſii, nulla fit mentio ROGATORVM inter officia Domûs Auguſtae. Singularem hunc Romanum lapidem invenio apud Fabrettum pag 74. n. 74. quem libentius hic ſubiicio, eo quod mentionem faciat Dorcadis ORNATRICIS Juliae Auguſtae, cujus patria Capreae fuere, inſula in Mari Tyrrheno Campaniae adjacens, in qua Auguſtus ſeceſſui quatriduum impendit, ut narrat Suetonius in ejus vita c. 98. ibique varia munuſcula, togas inſuper ac pallia diſtribuit, & ſpectavit aſſidue exercentes Ephebos, quorum ſupra meminimus pag. 72. easque poſtea Tiberius Caeſar obſcenâ Venere deturpavit, ut idem Suetonius memorat c. 43.

IV-

IVNONI
DORCADIS
IVLIAE· AVGVSTAE· L
VERNAE· CAPRENSIS
ORNATRICIS
LYCASTVS· CONLIBERTVS
ROGATOR·CONIVGI
CARISSIMAE· SIBI

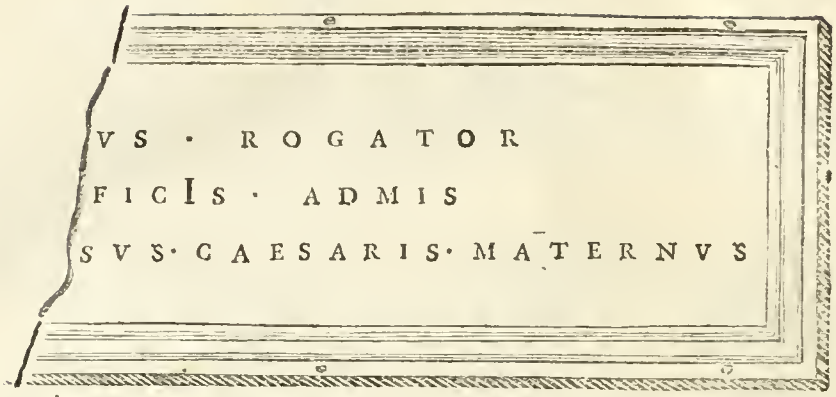
In Comitiis Rogator is vocabatur qui civibus in ſuffragiis ferendis ciſtam proponebat, in quam tabellas ſuffragii coniicerent, ut oſtendit Sigonius de Com. Rom. Lib. 1. c. 3. quem citat Fabrettus Inſcr. Ant pag. 107. Verum in Domo Auguſta Liviae ROGATOREM eum fuiſſe puto, qui ipſam rogabat vel pro clientibus, vel pro iis qui eam adire cupiebant, ut audiret quae volebant. In Romano lapide apud Vignolium Inſcr. Select. pag. 224. Verus Evocatus Auguſti, memoriam ponit Corneliae Muſae CLIENTI cariſſimae, ac piiſſimae. In pluribus Inſcriptionibus apud Gruterum DXCVIII. 1. 2. 3.4.5. legitur officium Libertorum A CVRA AMICORVM. AVGVSTI.

Rogatorem quoque fortaſſis intelligere poſſumus eum qui alios rogabat de his, quae Livia Auguſta volebat. Suetonius in Auguſti vita c. 40. haec narrat de Livia ejus conjuge: *Et Liviae pro quodam tributario Gallo* ROGANTI (quod officium vel Liberti ejus nomine facere poterant) *civitatem negavit, immunitatem obtulit: affirmans, ſe facilius paſſurum fiſco detrahi aliquid, quam civitatis Romanae vulgari honorem.*

ROGATOR. Quoniam Romani Principes multum auctoritatis Senatui deferebant, & Senatusconſulta curabant fieri ad honores ſibi decernendos, & ad alias leges condendas, Rogator fungebatur rogandi Senatum officio. *S.*

LIVIA. LEZBIA. Ideſt. LESBIA. Litera Z ſaepiſſime pro S ponitur in vetuſtis inſcriptis ſaxis non ſolum Latinis, verum etiam Graecis. Ita apud Gruterum DLXXVI. 5. ZMARAGDI pro SMARAGDI, & DCCCCLI. 9. MCXLIX: 7. & apud Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. 1. pag. 49. n. 281. & POMPONIA ZMYRNA in Gruteriana baſe CXXIX. 16. & in pluribus aliis Titulis hujus Sepulcri mox afferendis. A Graecis quoque Z pro Σ uſurpatum reperitur, quod jam obſervavit doctiſſimus Spanhemius, & Octavius Falconerius in Inſcriptiones Athleticas pag. 84. apud quem pag. 78. in Athletica Inſcriptione legitur ΚΛ. ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΖΜΥΡΝΑΙΟΥ, i. *Claudii Apollonii Smyrnaei;* & in alio ΚΩΖΜΩ, pro ΚΟΣΜΩ. Vetus ſiquidem eſt *τοῦ Σῖγμα* apud Lucianum querela de turbata ſibi poſſeſſione *ὑπὸ τοῦ Ζῆτα*, in *Σμύρνα*. Nonnumquam etiam Z pro Ξ uſurpatur in Graecis Numiſmatis, ut in numo Philippi ex Muſeo Chiſio, in quo legitur ΑΛΕΖΑΝΔΡΟΥ pro ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, & in alio Caracallae in Theſauro Magni Ducis Etruriae.

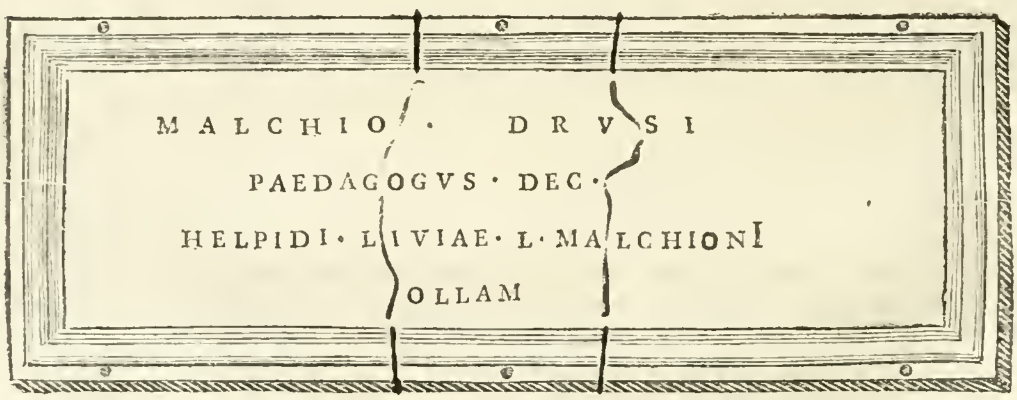
XXXIV.

In hoc Titulo conjunctum habemus ROGATOREM cum alio qui fuit AB OFFICIIS ADMISSIONVM, quorum nomina, fracto immaniter lapide, ad nos non pervenerunt. Suppletis aliquot literis legendum AB OFFICIIS ADMISSIONVM, cujus muneris meminit Suetonius in Veſp. c. 14. & Gruterus ccccv. 4. *Decuriae* IV. *Admiſſionum*; Conſtat enim Liviae Auguſtae aulam gravibus doctiſque viris patuiſſe, quibus cingebatur aſſidue, ut teſtatur Macrobius Saturnal. Lib. II. cap. 5. quibus etiam comitabatur cum è Palatio exiret; cui diſſimilis erat Julia Auguſti filia, quae, ut idem Macrobius ſcribit, juventutis, & quidem luxurioſae grege circumſidebatur.

Igitur AB OFFICIIS ADMISSIONVM idem fuit qui hodie in Regum, ac Principum aulâ dicitur *il Maestro di Camera*; cujus munus erat eos admittere qui Auguſtos ſalutatum veniebant. Cicero in Philipp. *Salutatum veniebant, admiſſus eſt nemo*. Fuit etiam Admiſſionum Magiſter, de quo meminit Ammianus Lib. 15 cujus teſtimonium, aliorumque ſcriptorum, qui de Admiſſionalibus verba faciunt, attulit eruditiſſimus Pignorius de Servis, qui conſulendus eſt. Alios Decuriones in ſequentibus ſubiicimus, & in hoc Malchionem Druſi Paedagogum Decurionem, qui Helpidi Liviae Libertae dat Ollam.

XXXV.

MALCHIO. Μαλχίων. Apud Petronium *Trimalchio, nis*. Porphyrii Philoſophi nomen Syrum *Malchus*, ideſt *Rex*, Graecum ſibi impoſuit πορφύριον, ideſt *Purpureum*, purpurei namque ſunt Reges. *S.*

Hujus

Hujus pariter nominis fuit Malchio Claudiae Tiberii filiae Diſpenſator, cujus meminit Romana Inſcriptio Gruteriani Theſauri DXCVII. 6. Item LLXXXVI. 1. P. Statii P. L. Bionis Decurionis Paedagogorum Domini, qui vixit annis XCVI.

DRVSI fortaſſis Tiberii Caeſaris ex Agrippina filii, Divi Auguſti nepotis.

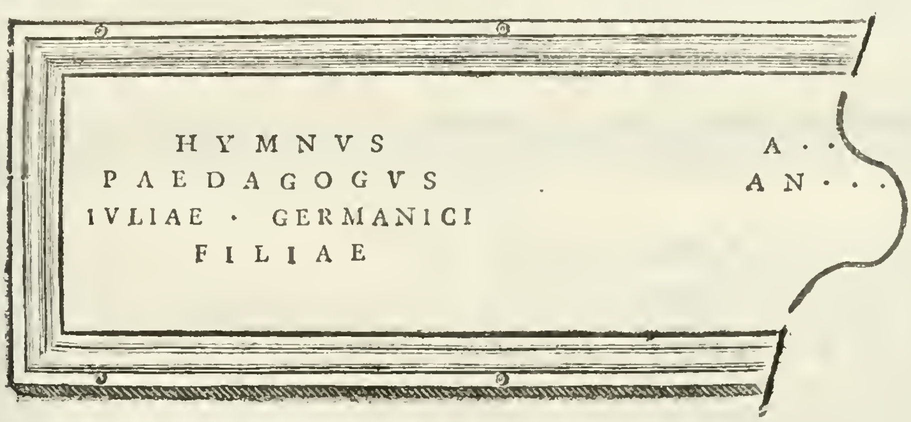
Perſpicue docet hic Titulus, in ceteris ſuperius allatis, legi quoque poſſe CVBICVLARIVS DECVRIO. LECTOR DECVRIO. MENSOR DECVRIO. OSTIARIVS DECVRIO, ut ſupra monuimus; quamvis aliorum quoque lapidum exemplo legi poſſit CVBICVLARIORVM DECVRIO. &c.

PAEDAGOGVS. Paedagogus pueri educator, παιδαγωγὸς, Servi miniſterium. V. Lyſidem Platonis in fine; & Lydum Paedagogum apud Plautum in Bacchid. Act. III. Sc. 2. qui clare Paedagogorum officium oſtendit. Senes erant, ut ab robuſtioribus infirmitas ſeparetur, ut ait Quinctilianus. *S.*

In pueris inſtituendis quales Paedagogi eſſe debeant docet praelaudatus Quinctilianus Inſtit, Orat. Lib. 1. c. 1. his verbis: *De pueris inter quos educabitur ille huic ſpei deſtinatus, idem quod de* NVTRICIBVS *dictum ſit. De* PAEDAGOGIS *hoc amplius, ut aut ſint eruditi plane, quam primam eſſe curam velim; aut ſe non eſſe eruditos ſciant; nihil enim pejus eſt iis qui paullum aliquid ultra primas literas progreſſi, falſam ſibi ſcientiae perſuaſionem induerunt. Nam & cedere praecipiendi peritis indignantur, & velut jure quodam poteſtatis, quo fere hoc hominum genus intumeſcit, imperioſi atque interim ſaevientes, ſtultitiam ſuam perdocent. Nec minus error eorum nocet moribus; ſiquidem Leonides Alexandri Paedagogus, ut a Babylonio Diogene traditur, quibuſdam eum vitiis imbuit, quae robuſtum quoque, & jam maximum regem ab illa inſtitutione puerili ſunt proſecuta.* Ex quo colligimus Paedagogum, nos patrio ſermone *l' Ajo*, in pueris educandis atque inſtituendis curam circa eorumdem eruditionem, & vitae mores habuiſſe. Sub Praeceptoribus vero optimas artes, ſcientias, ac diſciplinas addiſcebant; ut liquet ex Quinctiliani teſtimonio, ibidem.

Paedagogos non pueris ſolum, verum & puellis (namque utrique educatione opus habent) datos obſervare poſſumus in ſequenti Titulo, ex quo ſcimus Hymnum fuiſſe Paedagogum Juliae Germanici Caeſaris filiae.

XXXVI.

HYMNVS. ὕμνος. *Hymnus. S.*

Quod vero puellae Paedagogis educandae, atque in moribus erudiendae traderentur, praeter hujus eximii lapidis auctoritatem, diſertiſſimum eſt Plinii quoque Secundi teſtimonium in Epiſtola 16. Lib. V. in qua Marcellino minorem filiam Fundanii, immaturâ morte raptam, puellam ſupra aetatem omni

virtute praeditam laudat, his verbis: *Nondum annos quatuordecim impleverat, & jam illi anilis prudentia, matronalis gravitas erat; & tamen ſuavitas puellaris cum virginali verecundia. Ut illa patris cervicibus inhaerebat? ut nos amicos paternos, & amanter, & modeſte complectebatur? ut* NVTRICES, *&* PAEDAGOGOS, *ut* PRAECEPTORES, *pro ſuo quemque officio diligebat? quam ſtudioſe, quam intelligenter lectitabat? ut parce cuſtoditeque ludebat?* &c.

IVLIAE. GERMANICI FILIAE. Germanicus Caeſar, Neronis Claudii Druſi Germanici filius; & Antoniae Junioris, Octaviani Auguſti Nepos, a Tiberio Caeſare adoptatus, corporis formâ, & animi bonis, inſtitutioneque juxta ac robore, clementiâ, & modeſtiâ fuit praeſtantiſſimus. Agrippinam M. Agrippae filiam, Auguſti neptem habuit uxorem, ex qua, ut ait Tacitus Annal. Lib. 1. multos ſuſcepit filios, inter quos & Juliam, quae in hoc Titulo memoratur, & Hymnum Paedagogum habuiſſe dicitur.

Paedagogi voluntatis Principum quodammodo arbitri erant. Suetonius de Galba c. 14. *Regebatur trium arbitrio, quos una, & intra Palatium habitantes, nec umquam non adhaerentes,* PAEDAGOGOS *vulgo vocabant.* Juliae Germanici filiae Nutricem reperi apud Fabrettum pag. 712. n. 238. quae fuit Prima Auguſti, & Auguſtae Liberta, ut liquet ex hac Inſcriptione

PRIMA . AVGVSTI
ET . AVGVSTAE . L
NVTRIX . IVLIAE . GEMA
FILIAE

Acutum Servum ejuſdem Juliae, cujus Pater Germanicus Caeſar dicitur, notavi in quadam Vaſis Inſcriptione apud Vignolium Inſcr. Sel. Cl. II. pag. 278. Hanc cum Julia Druſi filia, crimine incerto, nec defenſione ulla data occidit Claudius Druſus Caeſar, ut narrat Suetonius c. 29.

Magiſtros quoque Decuriones, ſive Magiſtros Decurionum, & ſimplices Magiſtros fuiſſe in Domo Auguſta legimus in his Titulis quos ſubiicimus.

XXXVII.

CORNELIVS
CHIVS · QVI · IN
MAG · DEC ·

QVI. IN. Forte QVI. INMVNIS. ideſt IMMVNIS. ut ſupra ſcriptum notavimus.

XXXVIII.

XXXVIII.

AMYRIS · LIVIAE
PEDISEQ · CNISMO ·
LIVIAE · SER · MAGISTR ·
SVO · DAT · OLLAM ·

APHRODISIAE
CONIVGI · SVAE
DAT · OLLAM

AMYRIS. LIVIAE PEDISEQ. Ideſt PEDISEQVA. Gr. *ἀκόλουθος*. *S.*

Orthographia in hac voce variat in vetuſtis Tabulis. In Gruteriano marmore MCXII. 10. legitur CINNAMVS. TI. CAESARIS. AVG. PEDISEQVVS. In duobus Florentinis, quae affert Sponius in Miſc. p. 229. quae intercidiſſe jamdiu puto, cum nuſquam reperire potuerim, ſcribitur PEDESSEQVOS, & PEDESEQVOS. antiquo more pro PEDESSEQVVS, & PEDESEQVVS. ut *Servos, Davos*; pro *Servus, Davus*: quos, quia Liviae Auguſtae Liberti ſunt, quin hîc ſubiiciam, temperare non poſſum.

C. LIVIVS LIVIAE
AVGVSTAE SER ·
PEDESSEQVOS

IVLIVS EROS LIVIAE
AVGVSTAE SER · PEDE
SEQVOS

In altero apud Fabrettum Inſcr. Antiquarum Cap. III. pag. 130. n. XV. PEDISEQ. & pag. 210. n. 528. PEDISEQVS STATIONI CASTRESE.

Igitur Pediſequi, ac Pediſequae dominum quocumque iret pedibus ſequebantur, quarum meminit Terentius in Andria, & Cicero Lib. II. ad Atticum. Alchen Pediſequam, & Araxem Cocum communi Tituli ſepulcrali junctos dedimus in Florentina antiqua Inſcriptione ex Muſeo Strozio pag. 427. n. 296.

CNISMO. Κνισμὸς, *pruritus*; quaſi *is, qui amoris pruritum inducat*. Catullus Carm XLVII.

Porci, & Socration, duae ſiniſtrae
Piſonis, ſcabies, fameſque Memmî. S.

LIVIAE. SER. MAGISTR. Ideſt; *Liviae Servo Magiſtro ſuo*. Tota Palatii diſciplina quoad mores, ad Magiſtrum Palatinum pertinebat, omneſque ſcholarum ordines, & officia regebat; ut obſervat Gutherius de Officiis Domûs Auguſtae Lib. II. cap. 20. In Gruteriano lapide MXXXIII. 8. legimus Tiberium Claudium Hermetem Auguſti Libertum Magiſtrum Puerorum Domûs Auguſtae. Ex hoc Titulo arguere poſſumus puellis quoque Magiſtros datos fuiſſe. Terentianus Geta in Phormione Act. I. Sc. 2. v. 22.

Abeuntes ambo hinc tum ſenes me filiis
Relinquunt quaſi magiſtrum.

ubi Donatus explicat *Magiſtrum;* ſic Latini, quem Graeci *Paedagogum* appellant.

APHRODISIAE. ſcilicet; *Veneriae*. *S.*

XXXIX.

REGILLVS

LIVIAE · PED

Ideſt; *Regillus Liviae Pediſequus*. REGILLVS. Hoc pariter nomen legitur in hoc veteri Titulo Muſei Suburbani Strozii pag. 350. n. 77.

FELIX · LECTICARIVS
REGILLI

a Regillo forſitan oppido Sabinorum, ex quo orta eſt patricia Gens Claudia, ut ſcribit Suetonius in Tiberio c. 1.

XL.

M · IVLI · CARISI

IVLIA · ELATE · PEDISEQ

M. IVLI. Ideſt: *Marci Julii*. ut in Florentino marmore pag. 131. n. 15. LVCRETI i. *Lucretii*; ad quem locum vide quae notavimus. Juvenalis:

——— *quicquid Maſurî rubrica notavit*.

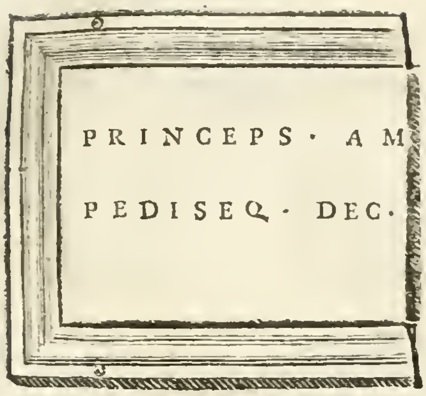
Maſurius Sabinus Juriſconſultus. *S*.

ELATE. PEDISEQ i. *Pediſequa*. ELATE. *ἐλάτη*. *abies*. *S*.

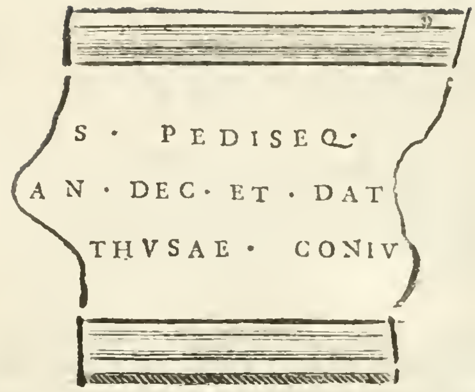
Pediſequorum Decurionem notare poſſumus in ſequentis Tituli fragmento; & Menalum, quem inferius dabimus.

XXXX.

XLI.

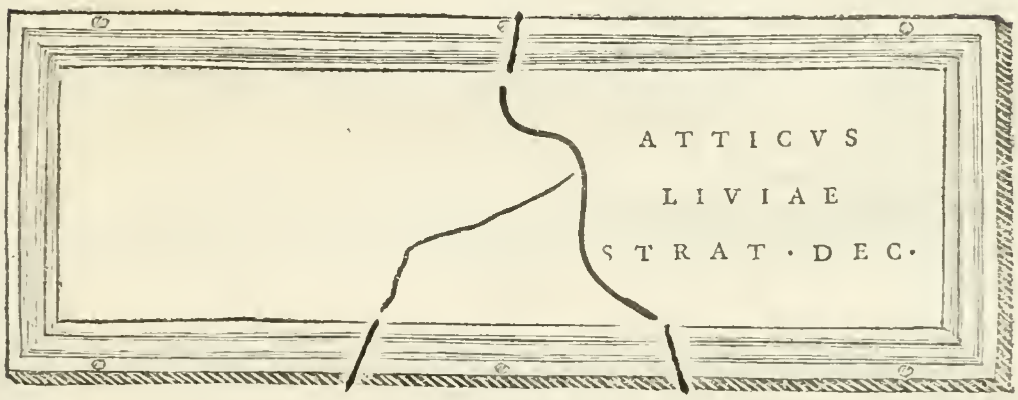

XLII.

PRINCEPS. πρῶτος. AM.... forte A MANV. *S.*
...THVSAE. CONIV.. Reſtituendum ANTHVSAE. CONIVGI·

XLIII.

Primum non bene perſpectâ lapidis fracturâ, & hiatu putabam legendum STRAT DEC. i *Stratorum Decurio;* vel *Strator Decurio;* qui ſcilicet vel menſas, lectos, ſcamna, ſubſellia, triclinia, ſtragulis, tapetibus, periſtromatis, aliiſve hujus generis operimentis, prout Liviae dignitas, ac majeſtas poſtulabat, ſterneret; quod officium illuſtrat Vir Cl. Valerius Chimentellius in Marmor Piſanum de Honore Biſelli, Cap. XXXI. Verum, accuratius obſervato lapide, ſupplendas in parte marmoris, quae deeſt, paucas literas putavi; ut dicat, MINISTRAT. DEC. Ideſt; *Miniſtrator Decurio*, vel *Miniſtratorum Decurio*. Miniſtratores, διάκονοι, menſae Dominorum miniſtrabant, Petronio teſte, & quando inferendae eſſent epulae ſignum dabant, ut docet Seneca Epiſt. 93. *Tranſeo* PISTORVM turbam, *tranſeo* MINISTRATORVM, *per quos ſigno dato, ad inferendam cenam diſcurritur*. Miniſtratorum Caeſarianorum fit mentio in veteribus Titulis Gruterianis MCXI 14. DCI. 3. 5. MCXIV. 4. & in Reineſianis Cl. IX. n. 98. pag. 586. Apud Fabrettum legitur ſequens Inſcriptio pag. 257. n. 81. quam primo loco ſubiicio; altera vero quae exhibetur ſecundo loco, apud Gruterum pag. DCXI. 4. exſtat.

D. M

D · M
T · AELIO · EVPREPETI
AVG · LIB · DECVRIONI
MINISTRATORVM
AELIA · NICE · CO
IVGI · BENEMEREN
TI · CVM · QVO · VIXIT
ANNIS · XXX SINE
VLLA QVERELLA

T · FLAVIO · AVG · LIB
ONESIMO · MINISTRAT
DEC · IIII · DEC · FAVORIS
T · FLAVIVS · VITALIANVS
PATRI · OPTIMO

Hujus Gruteriani lapidis auctoritate liquet per Decurias in varia munera diſtributas, cenſos fuiſſe Officiales Domûs Auguſtae; quemadmodum Milites ſub Centurionibus, qui nominantur in militaribus ſaxis. In antiqua Tabula Muſei Sabbatinii quam affert Fabrettus pag. 12. n. 56. legitur M. AEMILIVS. M L. ANTEROS. DECVRIO. PRIMVS & pag. 156. n. 257. Q. LVCCIO. EVHODO EX DEC VIII ideſt, *ex Decuria Octava*. In Decurias quoque conſtat digeſtos fuiſſe Artifices, Lictores, Scribas Librarios Quaeſtorios, Veteranos item Legionum, Cohortium, Alarum, Numerorum; quas Decurias fuſius illuſtrat, & explicat Reineſius ad Inſcriptionem XIX. Claſſis Primae pag. 44. & ad Claſſ. VIII. n. LXXII pag. 542. item Claſſ. x. pag. 598. Has vero Decurias de pluribus quam decem numero dici, uti, & Centurias ſupra centum adſcriptos milites habuiſſe, obſervat Reineſius loco ſupraſcripto pag. 44. & Fabrettus Inſcr. Antiquar. Cap. VI. pag. 449 Opportune hoc in loco afferimus ſepulcralem Titulum hujus Monumenti, ex quo diſcimus a Tyranno Verna Decuriae III. Tribunorum Auguſti donatam fuiſſe Ollam Philadelpho Conſervo Potitiano Piſtori.

XLIV.

TYRANNVS
VERN · DEC · III · TRIB · AVG ·
DAT · OLLAM ·
PHILADELPHO · COSER ·
POTITIANO · PISTORI

Hunc Tyrannum Vernam eumdem eſſe reor, qui ſuperius memoratur in primo Titulo hujus Monumenti pag. 65. Liberti interdum Decurias pretio emebant, ut ad ſupremos honorum gradus, vel ad Equeſtrem dignitatem pervenirent. Quod vero a Libertis, ac Servis Decuriae emerentur diſertiſſime teſtatur marmorea Romana Tabula, allata a Reineſio Claſſ. x. n. III. pag. 597. in qua plures Juliae Domûs Auguſtae Liberti recenſentur. Suetonius in vita Auguſti c. 25. memorat Libertos quoque ac Servos in militiam translatos fuiſſe ab eodem Auguſto; quem locum eo libentius affero, quod egregie hunc lapidem

dem illuſtrare mihi videatur. Ita igitur ſcribit: *Libertino milite, praeterquam Romae incendiorum causâ, & ſi tumultus in graviore annona metueretur, bis uſus eſt: ſemel ad praeſidium coloniarum Illyricum contingentium: iterum ad tutelam ripae Rheni fluminis, eoſque Servos adhuc viris feminiſque pecunioſioribus indictos, ac ſine mora manumiſſos, ſub primore vexillo habuit; neque aut commiſſos cum ingenuis, aut eodem modo armatos.*

DAT. OLLA. Ideſt DAT. OLLAM. Quandoque in his Titulis legitur DAT. OLLĀ; de qua ſcribendi ratione infra.

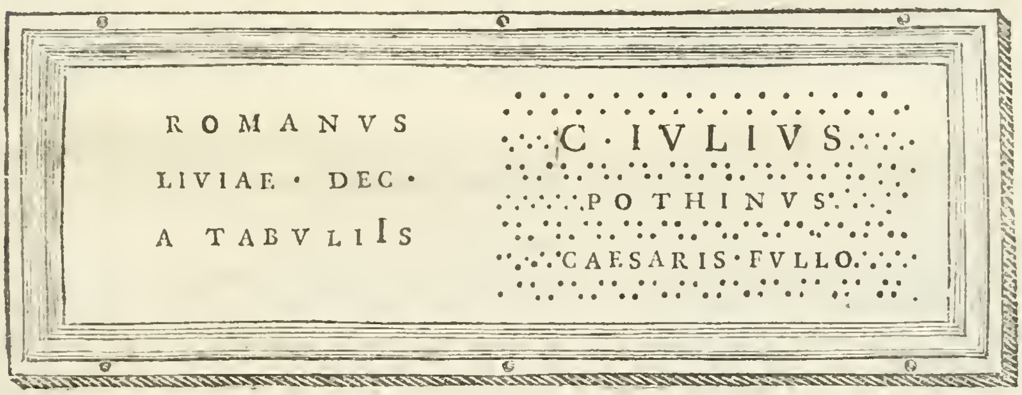
COSER Ideſt CONSERVO. συνδούλῳ; qui cum alio eidem domino ſervit. Saepiſſime in veteribus monumentis N a quadratariis omittitur; ut CRESCES. PVDES. CLEMES; pro CRESCENS. PVDENS. CLEMENS. In marmorea arcula cineraria Muſei Suburbani Strozii legitur;

C · IVLIVS · C · L ·
BARNAEVS
OLLA · EIVS SI QVI
OVVIOLARIT · AD
IFEROS · NON · RECIPIA
TVR

Quandoque etiam redundat, ut apud Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. III. pag. 13. n. LII legitur, PARIENS MEDIVS pro PARIES MEDIVS.

De Piſtoribus inferius, ſuis loco & tempore agemus.

XLV.

DEC. A TABVLIIS. Ideſt, *Decurio a Tabuliis. a Tabulis.* Si legendum a Tabuliis, forte ab Archivis *l' Archiviſta.* χαρτοφύλαξ. *chartarum cuſtos.* quaſi ἐπὶ τοῖς ταβλείοις; *ſuper Tabulariis. S.*

In Gruteriano marmore DLXXXVII. II. memoratur *Marcus Aurelius Veturius Auguſti Chartophylax.*

Titulus, ſiniſteriore parte, ſcalpro fuit deletus antiquâ manu; alio poſtea refecto in ejus locum.

POTHINVS. Ποθεινός. ideſt, *deſideratus, dilectus, amatus.* Πόθος, *Cupîdo, deſiderium, amor.* Catullus Carm. II. v. 5.

Cum deſiderio meo nitenti.

πόθῳ. ἱμέρῳ. *cum amore*, ideſt *amatâ. S.*

O FVLLO.

FVLLO. Caii Julii Pothini officium fuit Caeſaris veſtes recentare, & maculas, ac ſordes è toga eluere, & addito ſulphure & creta rurſum candefacere; nobis *il Lavandajo*. Vide Plinium Lib. XXXV c. 17. qui ibidem laudat legem Metellam Fullonibus dictam, quam C. Flaminius, & L. Aemilius Cenſores dedere ad populum ferendam; adeo omnia majoribus curae fuere. Plautus in Aulularia Act. III. Sc. V.

Stat FVLLO, *Phrygio, aurifex, lanarius.*

Fullones Collegium habuiſſe compertum eſt auctoritate vetuſti marmorei fragmenti a Fabretto allati Inſcr. Cap. IV. pag. 333. n. 497. Item Gruterus CCCXXXIII. 5. dedit Philomuſum Fullonem Collegii Caſtrenſis. De Fullonibus plura Pignorius pag. 176. & Johannes Roſinus Antiquit. Rom. Lib. V. cap. 32.

Quanta igitur, & quam immenſa fuerit multitudo Libertorum Liviae, ac Caeſarum, Decuriones in ſuperioribus Titulis allati, & in ſequentibus perſpicue oſtendere poſſunt.

XLVI.

PARAMONVS. *Permanens*; eadem notione ac PARMENO, ideſt, Παραμένων. *S.*

L. PTOL. DECVR. f *Libertus Ptolemaejanus Decurio.*

STRATO.... Implenda marmoris lacuna, ut dicat STRATONICE, quod nomen in aliis Titulis hujus Monumenti infra legitur.

STRATONICE. vel STRATONICIS. *Victoria exercitus. S.*

Veneris quoque cognomentum; Venus Stratonice apud Tacitum Annal. Lib. III. Marmor Oxonienſe pag. 5. & 6. memorat Ἱερὸν τῆς ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΙΔΟΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ.

Literae hujus Tituli minio pictae, claritatis, & nitoris addendi gratiâ. Minium inter colores floridos, ac pretioſos, quos Graeci ἀνθηροὺς vocant, ut obſervat Salmaſius in Plinianis Exercitationibus p. 267 268. De minio ſic Plinius Lib XXXIII. c. 7. *Invenitur in argentariis metallis minium, & nunc inter pigmenta magnae auctoritatis, & quondam apud Romanos non ſolum maximae, ſed etiam ſacrae.* Apud Corinthios in Foro, ubi plurima templa, Liberi Patris ſigna duo lignea fuiſſe inaurata narrat Pauſanias in Corinth. cap. 2. praeter ora tamen, quae minio oblita erant. Miniatam quoque faciem Panis Dei Arcadiae laudat Virgilianus Gallus Ecl. X. v. 26.

Pan Deus Arcadiae venit, quem vidimus ipſi
Sanguineis ebuli baccis minioque rubentem.

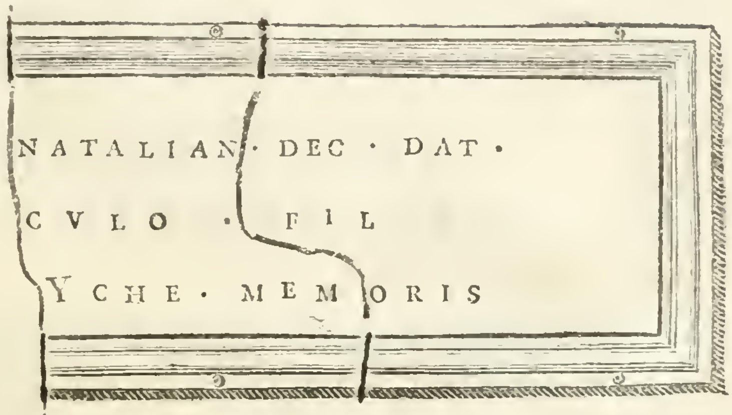
quare honoris, & cultûs gratia triumphantium corpora minio picta fuiſſe narrat Plinius Lib. XXXIII. c. VII. Tituli quoque, & librorum inſcriptiones minio

pictae.

pictae. Ovidius Lib. I. Triſt. v. 7.

Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.

XLVII.

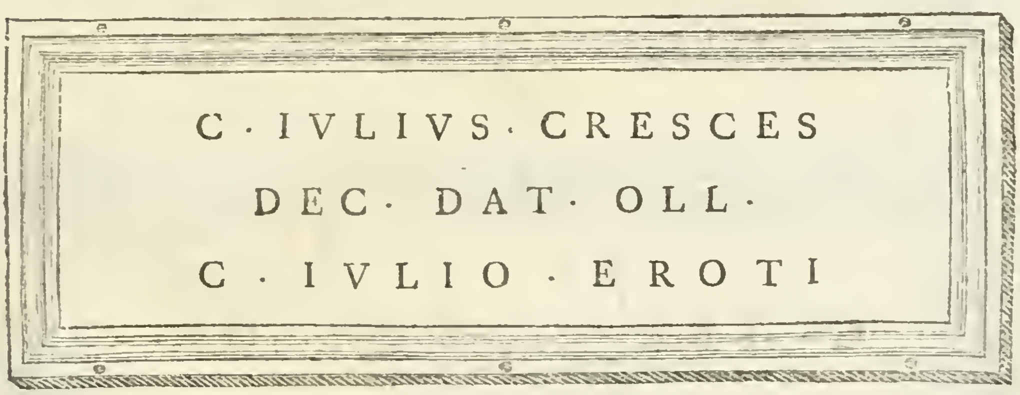

Ita forcaſſis ſupplendus hic Titulus. M. LIVIVS NATALIAN. DEC. DAT PROCVLO FIL TYCHE. MEMORIS. Ideſt: *Marcus Livius Natalianus Decurio dat Proculo Filio Tyche Memoris*; μνήμονος, ſupplendum, *conjugis*. In Florentino lapide ex Urbanis Hortis D. March. Corunii pag. 138. n. 39.

MYRTILVS . AVG . L
DEDIT· PRIMAE· L
MEMORIS · CVB · CON

ideſt; *Memoris Cubicularii, Conjugis*.

XLVIII.

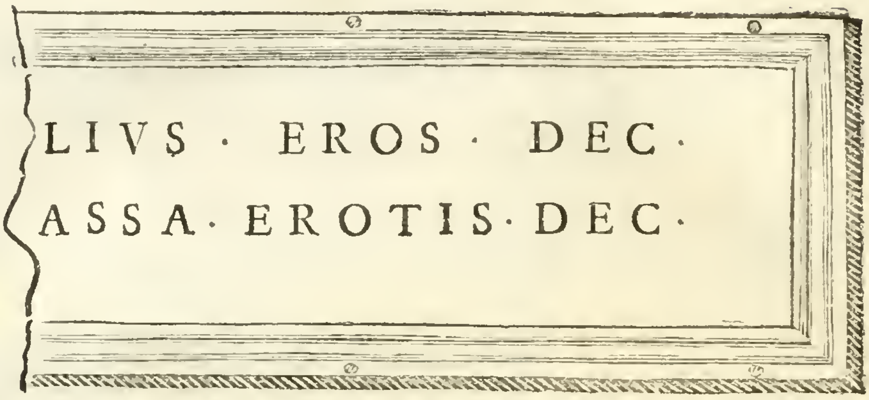
Ideſt; *C. Julius Creſcens Decurio dat Ollam C. Julio Eroti.*

CRESCES ideſt, CRESCENS. ut COS. i. *Conſul*. Κρήσκης. Πούδης. apud S Paulum, ſcilicet *Creſcens*, *Pudens*. στὰς. στάντος, Lat. *Stans*, *Stantis*. In Paſſionario MS. in Bibliotheca Medicea, Criſcus qui ſub Decio in Etruria paſſus, dicitur *Criſcus*, nobis *San Creſci*; ideſt *Creſcens*. *S.*

Ita quoque CRESCES legitur in alio lapide, in memoriam Liberti Tibe-

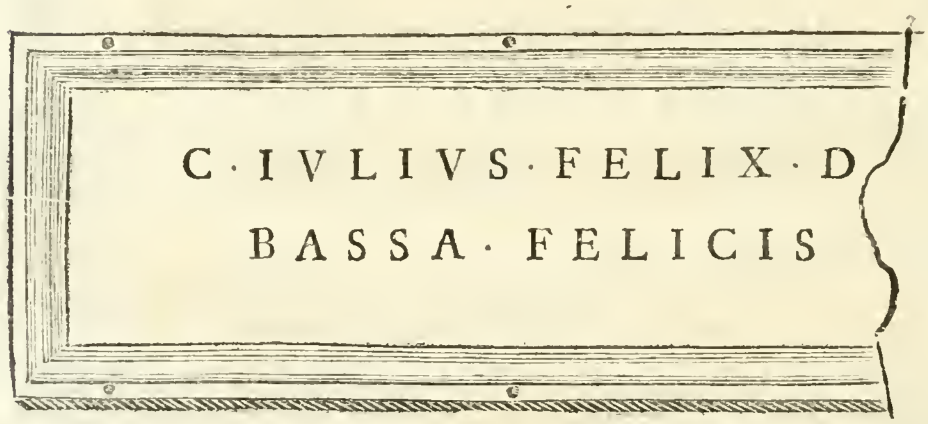
rii Claudii apud Fabrettum pag. 350. n. 33. & in alio pag. 333. n. 497. CRESCES, & CLEMES. & pag. 191. n. 447. CRISCERE pro CRESCERE.

XLVIIII.

Titulus dextro capite fractus ita ſuppleri poteſt: C. IVLIVS. EROS. DEC. BASSA. EROTIS. DEC. i. *Erotis Decurionis Conjux*, ut colligitur ex ſequenti. EROS. Ερως. *Amor*. *S.*

L.

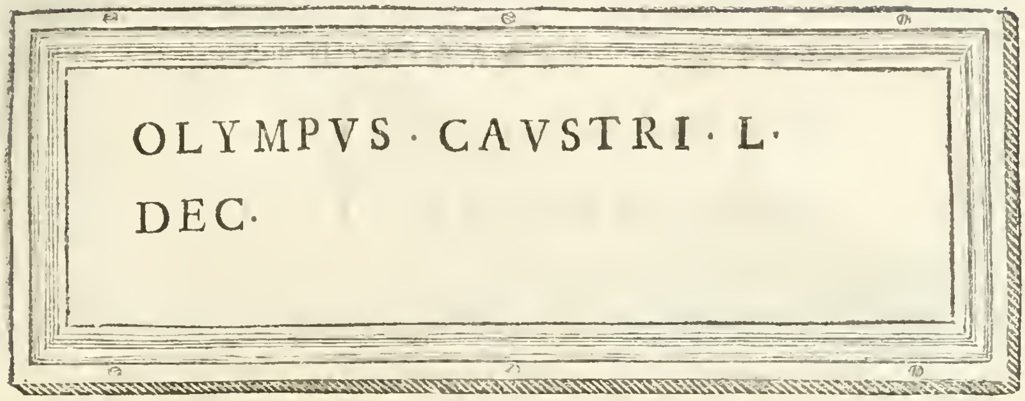
LI.

DIO. forte *Dionyſio*, vel *Dioni*. Ceterum Latini in recto dicunt *Dio*, pro *Dion*. Virgilius tamen Ecl. III. v. 40. *In*

In medio duo ſigna Conon, & quis fuit alter,
Deſcripſit radio totum qui gentibus orbem?
Et, *Amphion Dirceus* in Actæo Aracyntho. *S.*

LII.

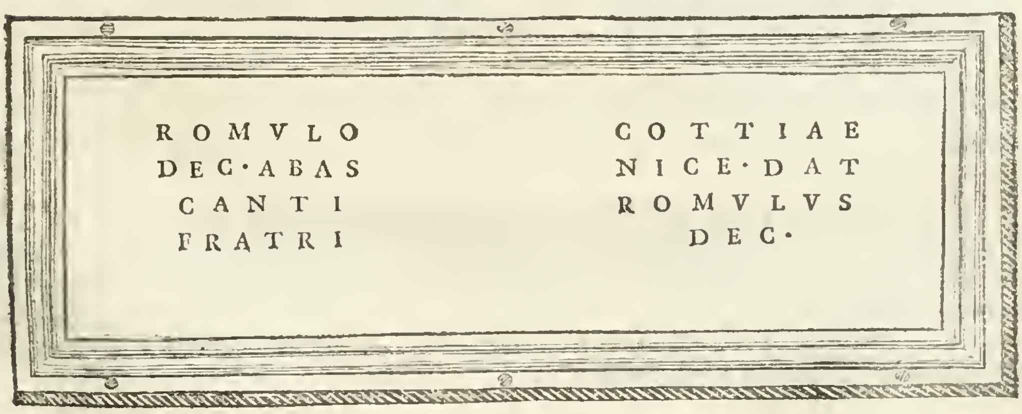

OLYMPVS. CAVSTRI; ideſt credo, CAYSTRI, h. e. CAYSTRII.

LIII.

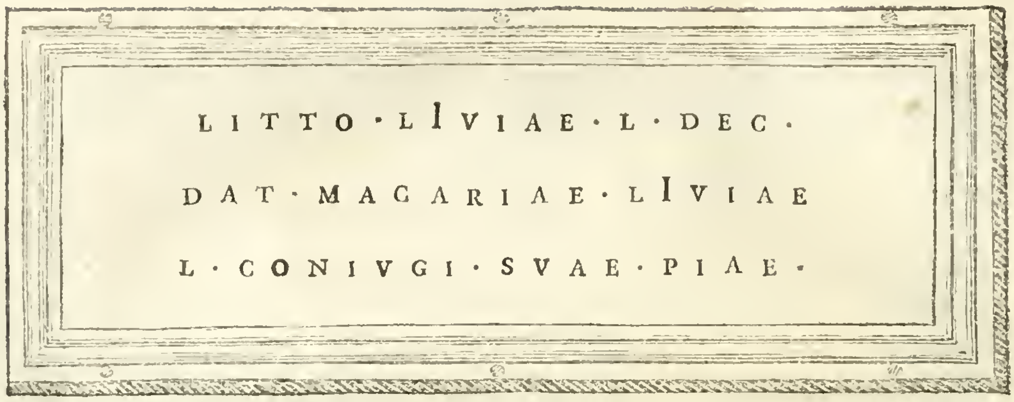

LIIII.

ABASCANTI. Abaſcantus. Αβάσκαντος, *faſcinis, & faſcinationibus minime obnoxius*; nomen auſpicatum. *S.*
COTTIAE NICE. τῇ Νίκῃ. ideſt *Victoriae*. *S.* LV.

LV.

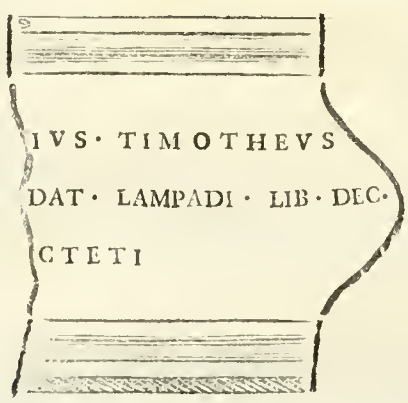

Ideſt; *Litto Liviae Libertus Decurio dat* (ſupple *Ollam*) *Macariae Liviae Libertae Conjugi ſuae piae* De pietate, benevolentia, & amore Virorum erga Conjuges ſuas, ſupra diximus in Deſcriptione hujus Monumenti Paragrapho IV pag 17. & 18

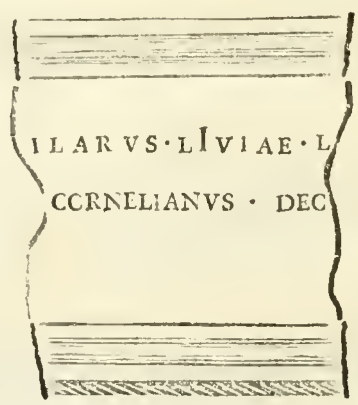
LITTO. Forte *Λυττᾶν*. *furens, rabie percitus*. *S.*

MACARIAE. *τῇ Μακαρίᾳ*. *Beatae*. CONIVGI. SVAE. PIAE. *τῇ ὁσίᾳ. τῇ φιλοστόργῳ. τῇ φιλάνδρῳ. pietate maritum proſequenti*. *S.*

LVI.

LVII.

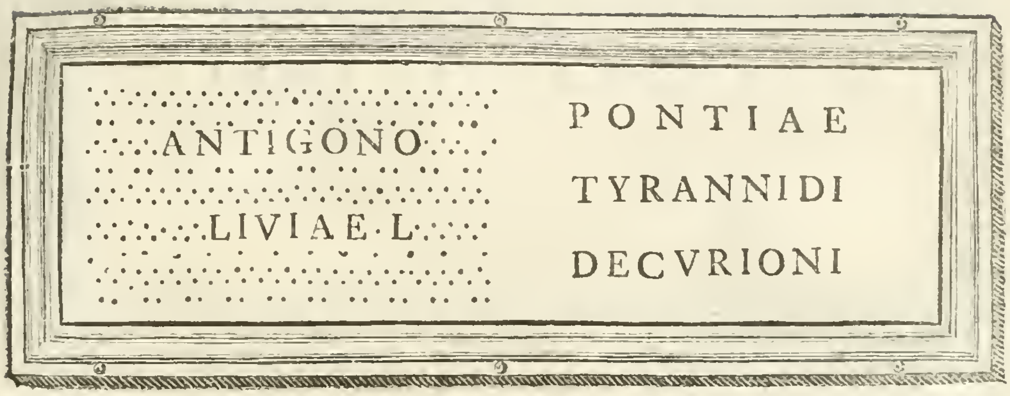

LAMPADI. Hinc diminutivum *λαμπάδιων*. Lucretius Lib. IV. V. 1158. *loquacula, λαμπάδιον* fit. *S.*

LIB. DEC. Ideſt. *Lampadi Libertae Decurioni*. Ex his ſepulcralibus Titulis conſtat in Domo Auguſta non ſolum Viros Decuriones fuiſſe, verum etiam Feminas; quae ſcilicet aliis Libertis, ac Servis in plures Decades, ſive Decurias digeſtis, ordinis ſervandi gratiâ, praeeſſent; ſeu primae in officio, ac praeeminentia eſſent. Decuriones alios, & Feminas item Decuriones in ſequentibus Titulis exhibemus.

LVIII.

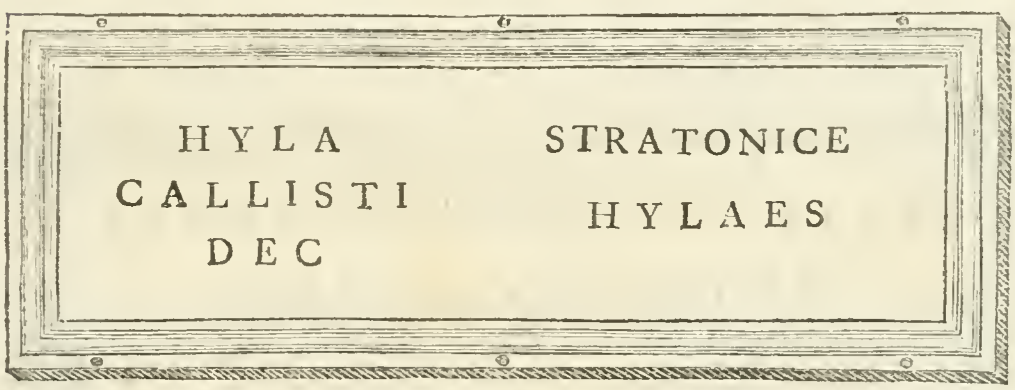
LVIII.

ANTIGONO. Hujus pariter nominis ſupra dedimus n. XIV. pag. 83. Antigonum Antonianum Liviae Libertum Decurionem. Gruterus DLXXX. 15. *Antigonum Druſi Caeſaris Avium Fartorem.*

PONTIAE TYRANNIDI. Femininum nomen *Tyrannis*. Τυραννὶς. maſculinum Tyrannus, vel Turannus, unde Tyrannio, diminutivum. *S.*

LVIIII.

HYLA. Ὕλη. Feminae nomen, uxoris Calliſti Decurionis. Hylas Ὕλας, pueri nomen ab Hercule amati, cujus meminit Theocritus. Apud Virgilium Georg. Lib. III. v. 6.

Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos? S.

HYLAES. ideſt *Hylae*, vel *Hyles*. Utramque terminationem genitivi caſûs Latine, & Graece jungebant. *S.*

LX.

M · ANTONI
ISMARI
DEC

ANTONIAE
THYMELE
DEC

Ideſt; *M. Antonii Iſmarii Decurionis*; ſubintelligendum OLLA.

ISMARI. Ἰσμαρίου, è Thracia. *S.*

THYMELE DEC. i. *Decurioni*, (feminae) τῇ Θυμέλῃ Thymele ſaltatricula nobilis ſub Domitiano. Martialis ad Domitianum Lib. I. Epigr. 5.

Qua Thymelen ſpectas, deriſoremque Latinum,
Illâ fronte precor carmina noſtra legas.

Thymele ſcenae pars, in qua ſaltabant, inde *Thymelici* Artifices ſcenici, Dionyſiaci. *S.*

Aliam cognominem Thymelen conjugem M. Livii Silvani damus in hoc alio Titulo.

LXI.

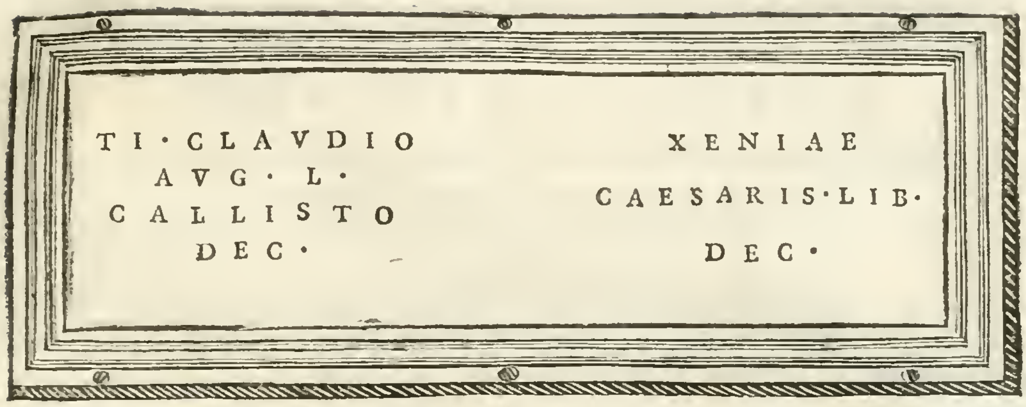
M·LIVIVS·SILVANVS·DECVR
THYMELE· SILVANI

Hic Marcus Livius Decurio, Silvani Dei ſolido veroque nomine inſignitur. Saepius vero homines derivata Deorum nomina vel cognomina aſſumunt, ut obſervat Cuperus in Monumenta antiqua inedita pag. 188. 189. Contra hominum nomina, & cognomina Diis indita fuiſſe clariſſime docent vetuſta inſcripta marmora, in quibus *Diana Raeſiana, Ceres Orciliana, & Organiana, Fortuna Torquatiana, Tulliana, & Flavia, Hercules Aelianus, Mercurius Ciſſonius* leguntur.

Quid ſi ſit nomen Latinum τοῦ ὕλα, ſeu τοῦ ὑλαίου; *S.*

THYMELE. SILVANI. Supple CONIVX, ut diximus.

LXII.

CALLISTO. Κάλλιστος. *pulcherrimus, formoſiſſimus;* male qui Calixtum dicunt. *S.*

Nullum lapidem reperio apud Gruterum, Reineſium, Sponium, & Fabrettum, in quo nomen legatur Tiberii Claudii Calliſti, Liberti Tiberii Claudii Caeſaris. In Prima Parte Inſcriptionum Antiquarum Etruriae Urbium pag. 456. n. 7. & 8. ex Muſeo Andreinio duo fragmenta plumbearum fiſtularum aquaeductus in lucem dedimus, inſcripta nomine Tiberii Claudii Calliſti. Hunc eumdem eſſe puto Calliſtum Caeſaris Claudii Libertorum potentiſſimum, qui in magnificentia Cornelium Balbum ſuperavit. Nam ubi is pro miraculo inſigni quatuor modicas columnas ex onyche in ſuo theatro poſuit, triginta ampliores Calliſtus hic noſter in ſcena quam exaedificaverat, ſtatuit; quas ſe vidiſſe teſtatur Plinius, qui haec narrat Lib. XXXVI. c. 7.

XENIAE CAESARIS. LIB. DEC. ideſt; *Xeniae Caeſaris Liberto Decurioni.* Ξενίας. Lat. *Xenia. S.*

Juppiter cognomento ξένιος θεὸς, *Xenius, Deus hoſpitalis,* quod hoſpites curaret. Ab eodem item Caecilia nomen ſuum auſpicata eſt, quod legitur in ſequenti Titulo.

LXIII.

XENICAE. ξενικῇ. *hoſpitali. S.*

Liviam Cerialem habemus in hoc alio Titulo, ſcilicet Cereris Deae munere natam, & ab ea denominatam.

LXIV.

ALTES · LIVIAE · LIB ·
DEC · DAT · LIVIAE · ELEVTHERIDI · SORORI · ET
LIVIAE · CERIALI · FIL · EIVS · OLL · I
C · IVLIO · AVGVSTI · L · THOANTI · FRATRI
OLLAM · I

ALTES. LIVIAE. LIB. DEC. ideſt; *Altes Liviae Libertus Decurio.* ἄλτης. Haltes, *Saltator. Epialtes* Daemon incubus. *S.*

THOANTI. θοάντι. ἀπὸ τοῦ θέω, *curro. S.*

OLLAM. I. ideſt, Ollam unam; ſupple DAT. Marmorarii pro ſuo lubito, ut ſolent, ſaepe OLL. ſcripſerunt, ſaepe etiam OL. ut ſupra vidimus n. IV. pag. 73. ideſt OLLAM, ut in hoc Titulo, & in aliis ſequentibus.

LXV.

PHILOMVSVS · LIVIAE
L · DRVSIANVS ET
EPAGATHO · LIVIAE · L · OL · DAT

PHILOMVSVS. φιλόμυσος Horat. *Muſis amicus. elegans concinnus, eruditus.* Nam Muſae omnem amoenitatem, & eruditionem complectuntur. *S.*

EPAGATHO. ἐπαγάθω, *al ſoprabbuono*. ſupra quam dicit poteſt bono. Gall. *tresbon.* In vernaculis noſtris priſcis auctoribus. *Trabuono. S.*

Interdum quoque legimus DAT OLLA, & OLLA ſupra A notatâ tranſverſâ lineolâ, ut ex his oſtendimus.

LXVI.

LXVI.

AMARANTHVS · C · CAESARI
AVG · DAT · OLLA
VALERIAE · EGLOGIAE

Plures hoc nomine Amaranthos Liviae, & Caeſarum Domûs Libertos habemus in his Titulis, praeter alios, quos exhibet Gruterus, inter quos memorandus eſt Amaranthus Caeſaris Aedituus ab Concordia, videlicet Aedis Deae Concordiae CCCXIX. 6. & M. Livius Amaranthus Auguſtae Libertus ſupra Cubicularios MCXI 1. cujus ſupra meminimus.

EGLOGIAE. i ECLOGIAE. τῇ ἐκλογίᾳ. *Delectae*, *Lectae* feminae. *S.*

Alibi legitur EGLOGE, ut in hoc Florentino Titulo alicujus Columbarii Libertorum Domûs Auguſtae, qui exſtat in Villa Scamnicia Nobilium è Gallis.

I V L I A · E G L O G E · C A E S A R I S
L · A P I O N I S · *A N O S · V I X I * *ſic*
X X I I

Meminit Suetonius in Ner. c. 50. cujuſdam Ecloges nutricis Neronis Claudii Caeſaris, quae, eo mortuo, reliquias condidit in gentili Domitiorum monumento cum Alexandra pariter nutrice, & Acte concubina.

C. CAESARIS. AVG. Ideſt, *Auguſti*. Auguſtus primùm C. CAESARIS, deinde AVGVSTI cognomen aſſumſit, teſte Suetonio c. 7. Utrumque vero poſtea ſimul praetuliſſe, docet hic Titulus.

LXVII.

GEMINA · L · AVGVSTAE
ORNATRIX
IRENE · L · SVAE · DAT · OLLA

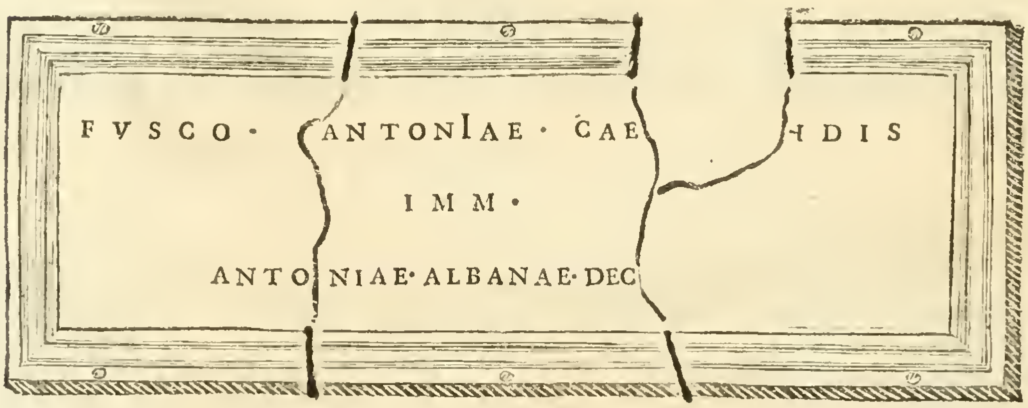
GEMINA. Ideſt; *Gemella*, Διδύμη. *Didyme*. Sic D. Thomas Apoſtolus, qui dictus eſt *Didymus*, ideſt *Geminus*. *S.*

ORNATRIX. *κομμωτρία*, *comtrix*. *S.*

De ornatricibus Liviae Auguſtae nonnulla inferius obſervabimus, quum aliam ejuſdem Liviae Ornatricem Libertam dabimus, nomine Auctam. Hunc Titulum afferimus, ut variam ſcribendi rationem in voce OLLĀ notemus.

DAT OLLA. ideſt OLLAM. Signum, ſeu nota *τοῦ* M in fine, in Pandectis Florentinis, & in Oroſio MS. Mediceo eſt linea horizonti parallela, cum puncto ſuppoſito, quod medium crus literae hujus indicat, ad diſtinctionem ſimplicis lineae tranſverſae, abſque puncto ſubjecto, quae literam N notat; quae linea nonnumquam cum capitibus alternis parallelis, quaſi ad diagonalem literam N majuſculam, minuſcule reddit hoc modo ⌙; poſtea capitula, ſeu lineolae hinc inde poſitae ad oſtendendas parallelas majuſculae N obſcuratae, & in puncta *συνιζόμεναι* notam ⌙ fecerunt, quae adhuc in noſtra ſcriptura viget, & promiſcue pro nota tum literae M, tum literae N finali accipitur, quod abſurdum eſt; quum idem ſignum non poſſit duobus elementis ſervire. Linea quoque tranſverſa horizontalis in MSS. Codicibus interdum viſitur, ut in M. Antonino Mediceo, ad declarandum illud eſſe nomen proprium, cum omnia minuſculis notis ſint exarata. Et in Graecis haec nota apparet. *S.*

LXVIII.

FVSCO. *μέλανι*. *Nigro*. *S.*

Anacreon Tejus terram aptiſſimo epitheto *nigram* vocat:

Ηγῆ μέλαινα πίνει,
Πίνει δὲ δενδρε' αὐτὴν,
Πίνει θάλασσα δ' αὔρας.
Et Terra nigra potat,
Hanc arboreſque potant,
Et potat aequor auras.

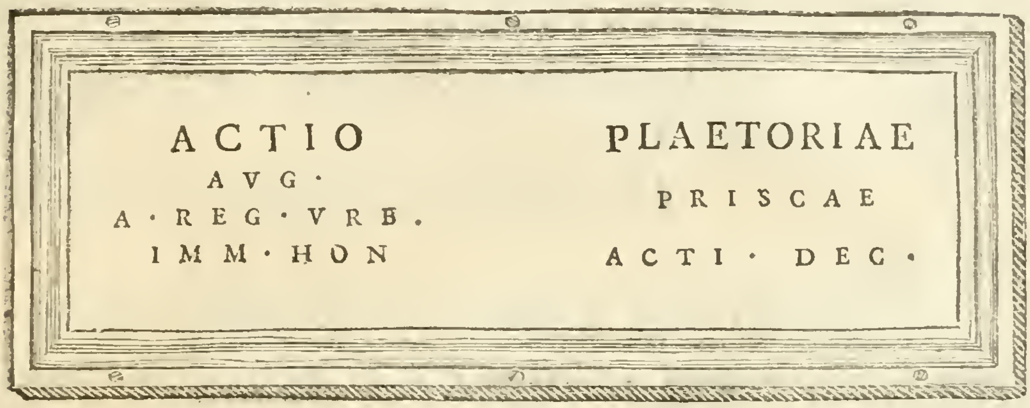
IMM. ideſt IMMVNI. DEC. i. DECVRIONI. Decurionatum feminis quoque Libertis conceſſum ſupra notavimus. In privatis etiam Familiis Decuriones fuiſſe diſerte oſtendunt allatae ſuperius nonnullae Inſcriptiones in Notis, atque haec, quae a Grutero vulgatur è Schedis Pighianis pag. MCLI 4. & ad comprobandam hujus rei veritatem non ſupervacuam hîc eſſe puto.

DEIS · MĀNIBVS · M · FVLVII · M · L · LEITI
ARAM · PECVNIA · SVA · DECVRIO
* *ſic* NES · *DOMVVS · PATRONI · SVI

Ha-

Hactenus igitur ea quae notare potui de Libertis Domûs Auguſtae, ac praeſertim Liviae, IMMVNIBVS, INGENVIS, & DECVRIONIBVS pro ingenii mei tenuitate expoſui in ſuperioribus Titulis; nunc aliquid dicendum ſupereſt de Libertis, qui in ſequentibus HONORATI appellantur.

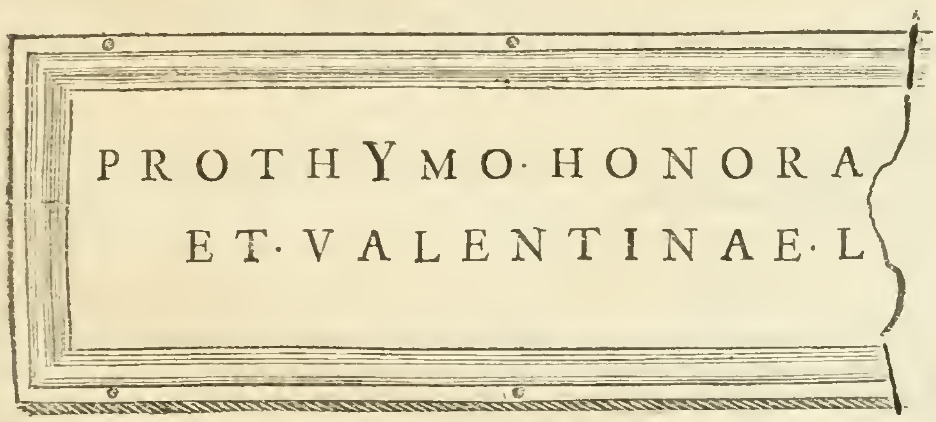
LXIX.

Ideſt; *Actio Auguſti a Regionibus Urbis*, *Immuni*, *Honorato*. *Plaetoriae Priſcae Acti*, ideſt *Actii Decurionis*, ſubintelligendum *Uxori*.

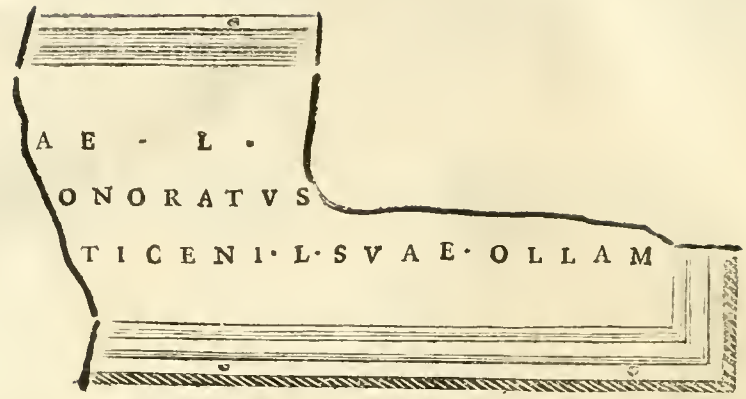
IMM. HON. Ex inſcriptione, quae cum Sepulcro dicata eſt Diis Manibus C. Julii Bathylli, Aeditui Templi Palatini Divi Auguſti, & Divae Auguſtae, quae exhibetur Tab. XIV. perſpicuum eſt non legendum eſſe *Immunitate Honorato*, ſed IMMVNI. HONORATO. Quod enim hîc per compendiariam notam ſcribitur, in praelaudato Titulo integrâ ſcripturâ expreſſum legitur; quemadmodum & in his ſequentibus.

LXX.

PROTHYMO. Προθύμῳ. *Promto*, *Alacri*, *Expedito*. *S.*
HONORA.. Ideſt; HONORATO. ἐντίμῳ. Horatius:
Dives, HONORATVS, *liber*, *Rex denique Regum*. *S.*

LXXI.

. . . . AE. L, ſupplendus ut dicat, LIVIAE, vel IVLIAE. *Libertus.*

HONORATVS, ἔντιμος, ut arbitror, in Auguſtorum Domo is erat, qui praemia, & honores fuerat conſecutus, & in honore ab ipſis habitus; quem nos patrio ſermone appellare poſſemus *il favorito* Suetonius in Auguſti vita c. 67. plures nominat Libertos ab eo honoratos, in hunc modum ſcribens: *Patronus Dominuſque non minus ſeverus, & clemens multos Libertorum in* HONORE, *& uſu maximo habuit; ut* LICINIVM ENCELADVM, *alioſque.* Libertos amicis pares non raro fuiſſe intelligere poſſumus ex eodem Suetonio, qui haec de Auguſto ſcribit cap. 45. *Ipſe Circenſes ex* AMICORVM *fere* LIBERTORVMQVE *cenaculis ſpectabat; interdum e pulvinari, & quidem cum conjuge ac liberis ſedens.* Uberrimo congiario proſecutus eſt Libertos C. Julius Caeſar, ut idem Tranquillus narrat c. 27. his verbis: *Omnibus vero circa eum, atque etiam parte magna Senatus, gratuito, aut levi fenore obſtrictis, ex reliquo quoque ordinum genere vel invitatos, vel ſponte ad ſe commeantes, uberrimo congiario proſequebatur:* LIBERTOS *inſuper ſervuloſque cujuſque, prout Domino, patronove gratus quis eſſet.* Quantum vero Tiberio Claudio Caeſari Liberti in honore fuerint, haec memoraſſe ſufficiat ex eodem Suetonio c. 28 *Libertorum praecipue ſuſpexit* POSIDEN *Spadonem, quem etiam Britannico triumpho inter militares viros haſtâ purâ donavit. Nec minus* FELICEM, *quem Cohortibus, & alis provinciaeque Judaeae praepoſuit, trium reginarum maritum: &* HARPOCRAM, *cui lecticâ per urbem vehendi, ſpectaculaque publice edendi jus tribuit. Ac ſuper hos* POLYBIVM A STVDIIS, *qui ſaepe inter duos Conſules ambulabat. Sed ante omnes* NARCISSVM AB EPISTVLIS, *&* PALLANTEM A RATIONIBVS; *quos decreto quoque Senatus non praemiis modo ingentibus, ſed & quaeſtoriis praetoriſque ornamentis ornari libenter paſſus eſt.*

Jus quoque aureorum anulorum, quod Equeſtris ordinis erat inſigne, ſoliſque ingenuis concedi ſolebat a Magiſtratibus ante tempora Auguſti, pluribus Libertis datum fuiſſe Hiſtoriae teſtantur. Nam primus Auguſtus eodem honore inſigniviſſe legitur Menam, & Antonium Muſam Libertos; Menam quidem ob id, quod Sexto Pompejo relicto, ad ſe cum claſſe, & exercitu confugiſſet, ut narrat Dio Lib. LXVIII. Antonium vero Muſam, quod ejus operâ ex ancipiti morbo convaluiſſet, ut apud eumdem Dionem Lib. LIII. Icelum quoque Galbae Libertum anulis aureis, & Marciani cognomine donatum tradit Tacitus Lib. I. Annal. & Suetonius in Galba c. 14. Vitellius Imperator Libertum ſuum Aſiaticum primo imperii die aureis donavit anulis, ut ſcribit Suetonius c. 12. & Tacitus Annal. Lib. II. Sic Domitianus Etru-

Etruſcum Libertinum aureo anulo donatum inter equites retulit: quod indicare voluit Statius Lib. III. Syl. in Lacrymis Hetruſci, inquiens;

Mutavitque genus, laevaque ignobile ferrum
Exuit, & celſo natorum aequavit HONORE.

De honore aurei anuli Libertis conceſſo alia plura erudite congeſſit Johannes Kirchmannus Lubecenſis ſingulari Libro de Anulis Cap. XVI.

Honor praeterea pro magiſtratu, imperio, praefectura, ac publicae rei adminiſtratione accipitur; quo ſenſu honorati in L. Honorati C. de Offic. Jud. civ. & Honoratis viris L. 3. C. de Offic. diverſ. Jud. Quare hos Libertos principis liberalitate, HONORATOS declaratos fuiſſe puto, ideſt aptos, & idoneos ut minorum Magiſtratuum honoribus condecorari poſſent; quod plures inſcriptiones teſtantur; in cujus rei teſtimonium has tres hîc producere operaepretium eſſe duxi. Hanc primam edidit Reineſius Cl. IX. n. LII. & Sponius in Miſcell. pag. 232.

TI · CLAVDIO · AVG · L · FELICI
SCAPVLARIO · D · III · Q · III · QVINQVENNALI
IMMVNI TRIPLICARIO BENEMERENTI
EX CONSENSV DECVRIAE VNIVERSAE
HONORIS CAVSA ZOTHECAM
PVBLICE DEDERVNT
ATIMETVS · L · SVA PECVNIA ADORNAVIT

Sequentes Fabrettus Cap. V. pag. 409. n. 338. & n. 340.

HALICIVS ·
MARCIO · FAVSTO
LIBERTO
SEVIR · AVG
DENDROPHORO
ALBENSI · ET
THEOPHILME · MATRI

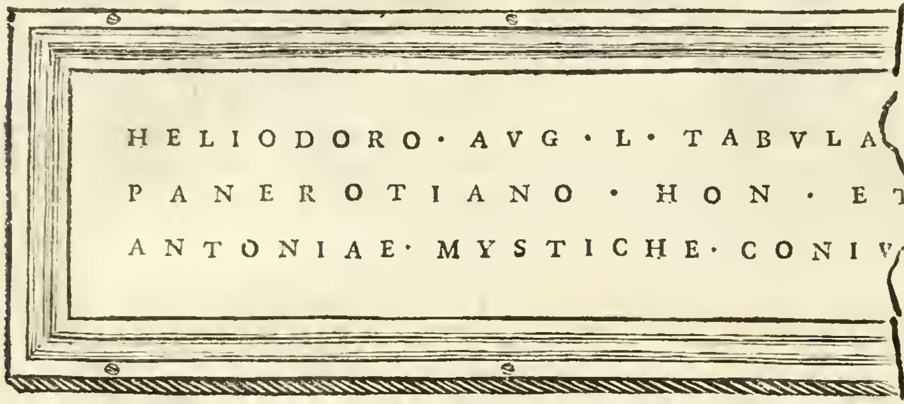
D · M
C · CASI · C · L
CHRESIMI
VI · VIR · AVG ·
PATRON · COLL
CENTONAR · M · S
TINGETANA · LIB

Honorati quoque a Collegiis, ac Municipiis declarabantur qui ad eorum honores gerendos admittebantur. Gruterus CCCLX. 2. ex vetuſto lapide exhibet L. Aquilium Modeſtum Conlibertum Magiſtrum Quinquennalem Collegii Fabrorum Tignuariorum Oſtienſium Luſtri Secundi, itemque Auguſtalem. Hinc nonnulli *Immunes iterum*, & *Honorati quartum* leguntur in antiquis monumentis apud eumdem Gruterum DCCCCIX. 1. Eximium marmor producit Fabrettus pag. 170 n. 324. ex Muſeo Ciampinio, quod declarat honores decretos C. Julio Geloti Divi Auguſti Liberto a Centumviris Municipii Auguſti Vejentis, qui Romae in Aedem Veneris Genetricis convenientes, eum ex Auguſtalium numero haberi aeque ac ſi eo HONORE uſus eſſet. decreverunt; item ut liceret ei omnibus ſpectaculis biſellio proprio inter Auguſtales conſidere, cenisque omnibus publicis inter Centumviros conſidere, & a perſolvendis municipio vectigalibus cum ſuis Liberis immunem eſſe. De Libertinorum vero honoribus erudite, ac luculenter diſſerit Reineſius in Epiſtola XXXI. ad Chriſtoph. Adam. Rupertum. Ex eodem celeberrimo Muſeo Ciampinio fragmentum ſuperius dedimus pag. 73. ad Titulum IV. in quo ſex Liberti

Domûs

Domûs Auguſtae HONOrati inſcribuntur. Honorari quoque dicuntur in vetuſtis inſcriptionibus, qui ſepulcro, arâ, titulo, urnâve ad cineres condendos teſtamento donantur. Vide Gruterum DCXLIX. 7. DCCCXVII. 12. DCCCCXXXV. 5. DCCCCLIV. 10. MCXV. 8.

LXXII.

Ideſt; HELIODORO. AVGuſti. Liberto TABVLArio PANEROTIANO. HONorato. ET IMMVNI. ANTONIAE. MYSTICHE CONIVgi.

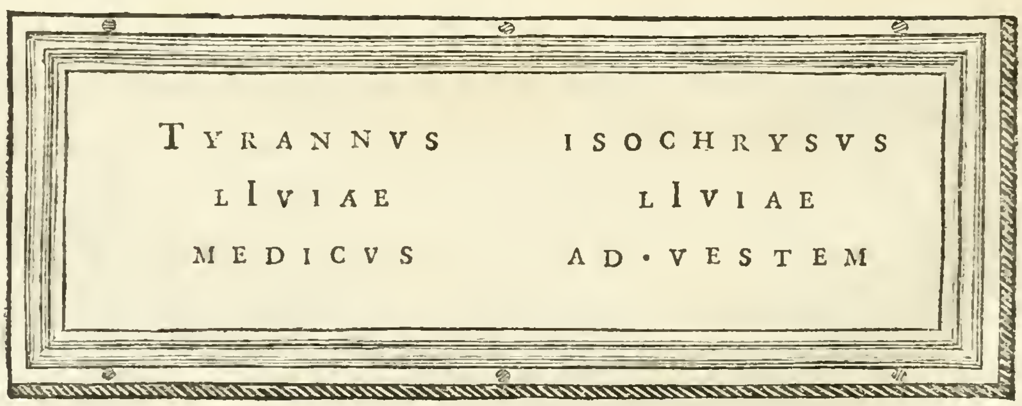
HELIODORO. ἡλιόδωρος, Heliodorus. (Solis dono datus.) *S.*

PANEROTIANO. Nomen a *Panerote* derivatum. *S.*

MYSTICHE. Leg. MYSTICAE. *μυστικῇ. Secretae, arcanae. S.*

Nunc ad Liviae Medicos magno in honore, ac familiaritate habitos apud Principes Domûs Auguſtae gradum facimus. Superius pag. 74. ex Grutero dedimus Ti. Julium Cutiſonum Auguſti, & Auguſtae Libertum, Medicum Ocularium; a medendis oculis. Legendum puto in eo Titulo COTISONVS, deſumto cognomine a COTISONO Getarum Rege; cui, ut ſcribit Suetonius in Oct. c. 63. allato M. Antonii teſtimonio, Auguſtus Juliam filiam ſuam deſpondit. Reineſius Cl XI. n. 11. idem nomen CVTISONVS ab Grutero ita editum, emendandum tradit LYSIPONVS; non parvâ ſane literarum transformatione.

LXXIII.

Qui omnium morborum remedia cognoverant, Medici abſolute vocabantur, ut obſervat Fabrettus Inſcr. Antiquar. Cap. IV. pag. 301. auctoritate Inſcriptionis inter marmora Oxonienſia; non vero ceteri Artifices, qui aliquibus corporis partibus curationem adhibebant. Meminit Tacitus Eudemi Medici, & amici Liviae,

ME-

MEDICVS. Communi dialecto ἰατρὸς. Jonice ἰητρὸς. Homerus;

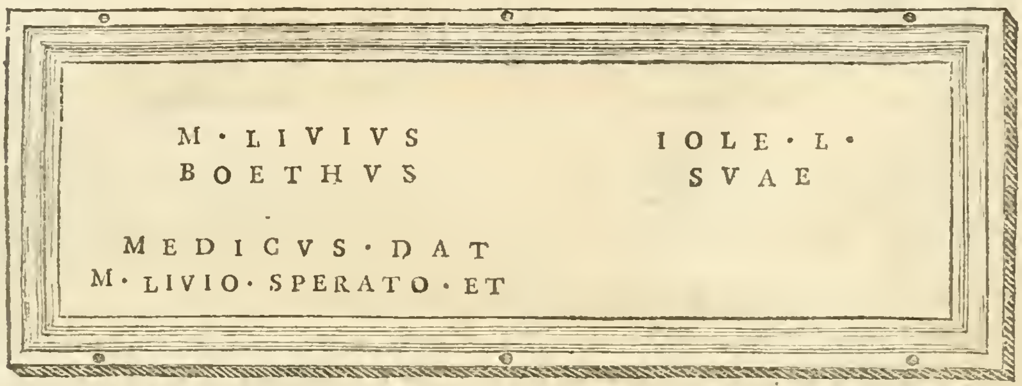
Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.
Par multis aliis vir praeſtans arte medendi.
Un Medico uomo val per altri molti. S.

ISOCHRYSVS. ἰσόχρυσος. ideſt; *pretioſus aeque ac aurum : auro contra carus. Aurea Venus*, χρυσῆ Ἀφροδίτη, Homero, & Poëtis dicitur. S

Hujus pariter nominis fuit quidam Libertus Pompejae Cn. Pompeii Magni filiae, ut colligitur ex veteri Inſcriptione apud Fabrettum pag. 271. num. 163. Ab eo fortaſſis denominationem accepit Oneſimus Jſochryſianus, cujus nomen cum aliis Libertis Domûs Auguſtae, qui Decurias emerunt, legitur in Romana Tabula v. 24. apud Reineſium Cl. x. pag. 597. num. 11I.

AD. VESTEM. De Officio Libertorum AD VESTEM, vel A VESTE, inferius.

LXXIIII.

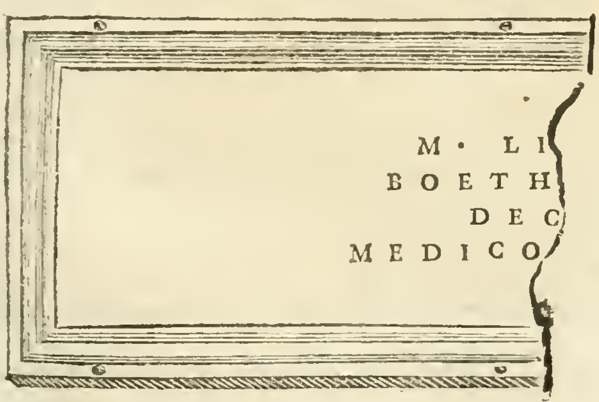

BOETHVS. Βοηθὸς. *Adjutor*, *Auxilius*. apud Auſ. In ſacr. Lit. *Eſdra*. *S*.

Ejuſdem pariter nominis fuit Boëthus celebris Medicus, qui de Medica arte ſcripſit, ejuſque meminit Cicero de Divin. 1I. 21. & Celſus de Medicina Lib. v. Cap. xxi. In ſequentis Tituli fragmento M. Livius Boëthus *Decurio Medicorum* dicitur.

IOLE. L. Jole ab Hercule adamata. Hujus item nominis ancillae meminit Propertius Lib. iv. El. 5. v. 35.

LXXV.

Ex hac inſcriptione colligere poſſumus magnum fuiſſe numerum Medicorum Liviae Auguſtae; quamvis injuriâ temporum, è vetuſtatis oblivione

pauci in lucem prodierint. Reineſius Cl. IX. n LXXVI. dedit Hyginum Liviae Medicum. Idem nomen habuit C. Julius Hyginus Auguſti Libertus, natione Hiſpanus, Praepoſitus Palatinae Bibliothecae, quem propter Antiquitatis notitiam *Polyhiſtorem* multi, quidam *Hiſtoriam* (forte *Hiſtora*) vocabant; ut narrat Suetonius de Illuſtr. Grammat. Cap. XX. Gruterus Titulum dedit Erotis Sponſiani Medici Auguſtae, DLXXXI. 4 & Ti. Julii ejuſdem Medici Ocularii, ibidem n. 8. Ex ſequenti Titulo intelligimus M. Livium Oreſtem fuiſſe ſupra Medicos Liviae.

LXXVI.

ELEVTHERIS
LIVIAE · L ·

M · LIVIVS
LIVIAE · L · ORESTES
SVPRA · MED

ELEVTHERIS. Ἐλευθερίς. *Libera. S.*

Fuit hoc quoque cognomen Jovis, *Eleutherius* dictus, de quo Pauſanias in Boeot. c. 2. qui meminit ad Platean circa Cytheronem montem arae Jovi Eleutherio dicatae, ad quam certamina publica, quinto quoque anno, *Eleutheria* fiebant, maximis de curſu propoſitis praemiis.

ORESTES. *Montanus. S.*

Diana ὀρεσίφοιτος *Montana* cognominata, ſive *Montivaga*, apud Phurnutum de Nat. Deorum c. 34. & ab Horatio Lib. III. Carm. Od. 22. dicitur;

Montium cuſtos nemorumque Virgo.

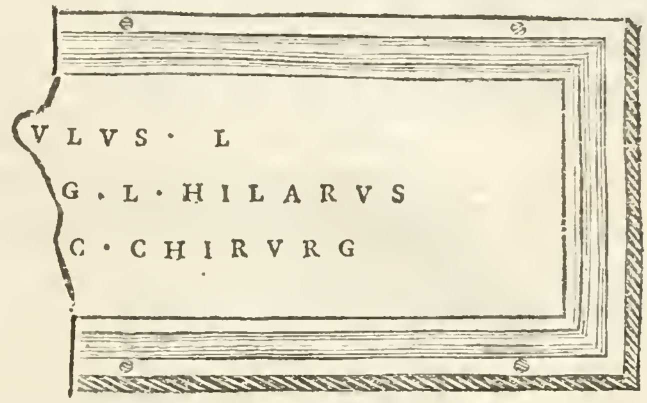
SVPRA. MED. Ideſt; SVPRA. MEDICOS. Qui ceteris Liviae Medicis praeſidebat, tum principatu, tum dignitate, tum ſcientiâ; nos vulgo, *il Protomedico*. In Gruteriano lapide DLXXX. 7. T. Flavius Paederos Alcimianus Auguſti Libertus SVPERPOSITVS. MEDICORVM dicitur. Negat Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. IV. pag. 101. Auguſtos Archiatris uſos fuiſſe, ſed Medicis ita pure dictis; qui hujus lapidis auctoritate emendandus eſt. Meminit Scholae Medicorum in Exquiliis aedificatae, multiſque imaginibus, & marmoribus ornatiſſimae, ut ex ruinis illius partis a pluribus obſervatum eſt, vetuſta Tabula Romae reperta ad D. Sebaſtiani, quae fortaſſis ex aliquo Monumento, quod ad Liviae Libertos ſpectabat, prodiit in lucem. Hanc edidit, & illuſtravit Hieronymus Mercurialis de Arte Gymnaſtica Lib. 1. Cap. 7. & ex eo vulgavit Gruterus DCXXII. 4.

M · LIVIO · CELSO · TABVLARIO ·
SCHOLAE · MEDICORVM
M · LIVIVS · EVTYCHVS
ARCHIATROS · OLL · D · II
IN · FR · PED · IIII

De

De Medicis vide quae adnotavimus in Prima Parte Inſcr. Antiqu. Urbium Etruriae pag. 84. n. 4. Hilarum Auguſtae, vel Auguſti Chirurgum in ſequenti Titulo producimus.

LXXVII.

Hic Titulus aliqua ex parte ita ſupplendus videtur . . . . . PROCVLVS. L . . . . AVG. L. HILARVS. C (forte) MEDIC. i. *Medicus* CHIRVRG*us*.

CHIRVRG. χειρȣ̃ργος. *Medicus vulnerum*, ut eum appellat Plinius Lib. XXIX. c. 1. qui vulnera manu curat. Liquet ex vetuſtis Inſcriptionibus apud Fabrettum pag. 300. & 301. & apud Gruterum DLXXXI. 1. qui meminit Celadi Antinoi, Druſi Medici Chirurgi, plures olim, ut nunc, ſimul & Medicam, & Chirurgicam artem exercuiſſe. Eaſdem & Aeſculapium ſalutarem Deum ſimul tractaſſe docent vetera Numiſmata in Medicorum honorem a Smyrnaeis percuſſa, quae nuper edidit, & illuſtravit V. Cl. Richardus Mead, in quibus Aeſculapius conſpicitur ſiniſtrâ manu tenens enchiridium, ſeu ſmilam, gladium chirurgicum, de quo Ariſtides Orat. Sacr. 4. quo indicatur eum Anatomices inventorem fuiſſe, & infirmorum per ſectiones ſanatorem. Quare Deo AESCVLAPIO. ENCHIRIDIVM. ARGENTEVM dedicatum legitur in Gruteriano votivo lapide, LXX. 8.

Chirurgice tertia pars Medicinae. Cornelius Celſus in Prohoemio. *In tres partes Medicina diducta eſt, ut una victu, altera medicamentis, tertia manu mederetur. Primam* διαιτητικὴν Diaeteticen; *ſecundam* φαρμακευτικὴν Pharmaceuticen; *tertiam* χειρȣργικὴν Chirurgicen *nominaverunt*. *S.*

Huic Auguſtae, ſive Auguſti Chirurgo nomen HILARVS probe convenit; nam qui urere in tempore, & ſecare debeat, hilarem ſe aegroto exhibere debet; ne qui triſtia officia implere debeat, torvo etiam aſpectu, morbo laborantem terreat. *S.*

Convenientem pariter nomenclaturam habet Venuleja SOSIS MEDICA, Σωσὶς quaſi *ſervatura*, *ſervatrix* in Florentino marmore pag. 404. n. 209. & apud Reineſium Cl. XI. n. 11. *Soſthenes* Medicus. Nam Medici ſalutem aegrotis, quoad poſſunt, curare, cauſiſque morborum ſtudere debent. Celeberrimus fuit Auguſti Medicus M. Antonius Muſa; quo valde opus habuit: nam graves & periculoſas valetudines per omnem vitam aliquot expertus eſt; praecipue Cantabriâ domitâ, ut narrat Tranquillus in ejus vita, c. 81. *Quaſdam &* ANNIVERSARIAS, *ac tempore certo recurrentes expertus eſt. Nam ſub natalem ſuum plerumque languebat; & initio veris praecordiorum inflatione tentabatur; auſtrinis autem tempeſtatibus gravedine.*

Quum primum ſuperiore anno detectum eſt hoc Monumentum, ſive Columbarium in Via Appia, ea vox increbuit, repertam ibi Tabulam in qua Antonius Muſa DISCERPTVS A POPVLO dicebatur; quae ad nos hactenus non pervenit; ſed fortaſſis aliquo in loco latitat, in poſterum proditura in lucem.

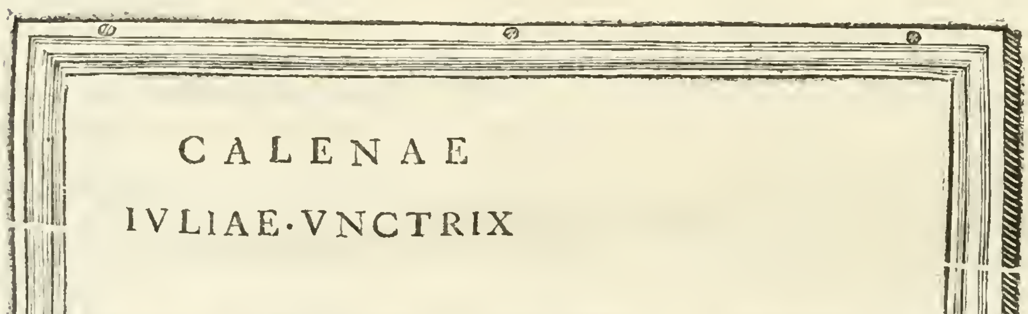
Neque vero, ut notat Pignorius, Medici tantum, ſed & MEDICAE fuerunt in uſu; quae videntur gynaecia curaſſe, & curam adhibuiſſe mulierum morbis. Earumdem ſit mentio in pluribus inſcriptionibus penes Gruterum DCXXXVI. 1. 2. 3. 4. 6. Fabrettum pag. 497. n. 7. & inter Florentinas in Prima Par. Inſcr. Ant. Urb. Etr. pag 404. n. 209. Medicae a doctis viris pro *Obſtetricibus* accipiuntur. Antoniam Thalluſam Auguſtae Libertam Obſtetricem fuiſſe ſcimus ex hac vetuſta Tabula Muſei Victorii, quàm Gruterus edidit DCXXXVI. 5. ſed aliquantulum inemendatam.

ANTONIAE · AVG · L
THALLVSAE .
OPSTETRIC

Neque etiam ſilentio praetereundae duae Florentinae Inſcriptiones, quarum prima exſtat in Muſeo Andreinio, & ad Helpidem Liviae Libertam pertinet, altera in Hortis D. Marchionis Corſinii: quorum officium fuit curam gerere *Valetudinarii*, ubi infirmi curabantur, & malam valetudinem cum bona permutabant; ἐπὶ τῷ νοσοκομείῳ.

HELPIS. LIVIAE	*Phila* R G V R V S
AD. VALETVDINAR	......AD VALETVD

LXXVIII.

CALENE. ἡ καλὴ. *pulchra*; eadem formâ ut NICENE, pro NICE in Inſcriptionibus Sed mallem GALENE. Γαλήνη. *Serena*, *Tranquilla*. *S.*

VNCTRIX. ἀλειπτρία, ut Unctor Auguſti ἀλειπτής. *S.*

Calene Liviae Auguſtae Unctrici, Athenais adjungenda comes eſt, cujus Titulum vulgavit Gruterus DLXXXI. 11. Hae ancillae Auguſtam dominam ſuam vel in balneo ſe lavantem, vel extra balneum, valetudinis, aut deliciarum cauſâ, oleo ungebant. Auguſti Unctorum virorum operâ uti conſuevere. In antiquo Cippulo Muſei Suburbani Caroli Thomae Strozii in Prima Parte Inſcr.

Inſcr. Ant. Etr. Urb. pag. 399. n. 189 memorantur Magiſtri a Balineis Auguſti, & Decuriones Scribae Unctores Auguſti: quemadmodum & in eleganti marmorea Urnula pag. 347. n. 30. Auguſtum ſaepius ungi ſolitum narrat Suetonius c. 82. Scribit vir longe doctiſſimus Petrus Victorius Var. Lect. Lib. XXXVII. c. 1. Romae in antiquo lapide ſe ſpectaſſe Unctorem, dextrâ manu guttum tenentem; ita enim vocabant puſillum vas, olei plenum, quod guttatim fundebat ſervus ille in dorſum domini; ac non longe etiam ab eo formam ſtrigilis inciſam.

Homericis temporibus famulae viros lavare, & ungere in more habuere, ut in Odyſſ. Lib. IV. & XVII.

Τούς δ' ἐπὶ δμωαὶ λοῦσαν, καὶ χρῖσαν ἐλαίῳ.

Hos autem poſtquam famulae laverunt, oleoque unxerunt.

Veneris unctrices Gratias ex Homero ſuperius obſervavimus pag. 11. Aquarum calidarum in balneis curam habuiſſe videtur quidam Liviae Auguſtae Libertus, cujus nomen, fracto dextrâ marmore, deſideratur in ſequenti Titulo.

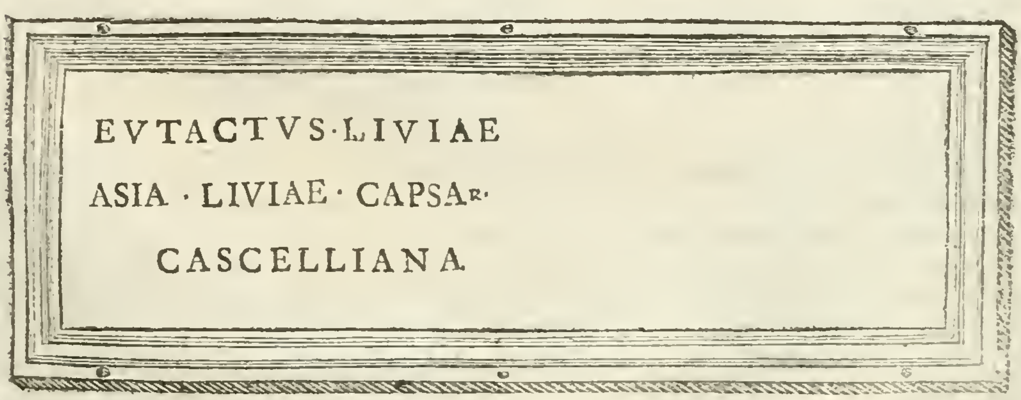
LXXIX.

THERMVTARIO. F. THERMARIO. θερμάριον, vel THERMVLARIO. *A balneis calidis*, Thermae calidae (ſupple) aquae. τὰ θερμὰ (ὕδατα). *S.*

Maecenatem, ſcribit Dio Lib. LV. fere initio, omnium primum calidarum aquarum natatoria in Urbe inſtituiſſe. Patavinum marmor legitur apud Gruterum CLXXXI. 5. poſitum FAMILIAE THERMENSI. THERMARVM VRBANARVM. Aſiam ecce Liviae CAPSARIAM, quae Liviae lavanti veſtes ſervabat.

LXXX.

EVTACTVS. Εὔτακτος, Latine diceretur *Modeſtus, a modeſtia commendatus. S.*

ASIA

ASIA. LIVIAE. CAPSAR. Ideſt CAPSARIA. *Capſarii*, Paulo l. 3. D. de off. Praef. Vig. *ii ſunt, qui mercede, ſervanda in balneis veſtimenta ſuſcipiunt*; ejuſque miniſterii meminit ſub adpellatione ἱματιοφυλακούντων Lucianus in Hippia, ut adnotavit Reineſius Cl. II. n. XXIV. pag. 266. qui Thermenſi familiae praeter Unctores, Fornacatores, Fricatores, Suppilones, ſeu Picatores, Veſtiſpicos, cuſtodiae veſtium deputatos homines, CAPSARIOS, & AQVARIOS pariter adcenſet.

Ex ſequenti Titulo Secundio Liviae Auguſtae AQVARIVS prodit in lucem, & ex altero qui ſequitur, Primus Maternus Tiberii Caeſaris item AQVARIVS.

LXXXI.

SECVNDIO · LIVIAE · AVG ·
AQVARIVS · DAT · OLLA ·
ADVENAE · CONIVGI · PIAE ·

SECVNDIO. *Secundio, nis.* quaſi Δευτερίας, quod de ſecundo vino dicitur. *S.*

AQVARIVS. ὑδροχόος. Ganymedes ſuperis receptus, ſignum Zodiaci hoc nomine eſt appellatus; quaſi aquam Jovi pincerna ingereret. *S.*

AQVARIVS. ὑδροφύλαξ. *aquarum cuſtos*, Caſtellarius. *Aquarius*, & *Aquariolus* dicitur etiam *Leno*; inde Gallicum, *maquereau*. Juvenalis: *veniet conductus aquarius*. *S.*

AQVARIVS. Aquariorum officium erat in balneis, frigidam calidamque aquam, ut opus erat, moderari. Sed qui publicis aquis per plumbea caſtella, fiſtulaſque derivandis, vel claudendis curam gerebant AQVARII, & CASTELLARII vocabantur, ut in antiquis ſaxis; de quibus fuſius Pignorius de Servis, ſaepius laudatus; pag. 241 242. 243. AQVARII vero privatae familiae ſalientes aquas curabant diſtribuebantque pro familiarum qua uſu, qua voluptate; nobis *il Fontaniere*. Suetonius haec ſcribit de Auguſto c. 82. *Aeſtate apertis cubiculi foribus, ac ſaepe in periſtylio ſaliente aqua, atque etiam ventilante aliquo, cubabat.* A Sueſſaniis Decurionibus C. Titio Chreſimo Auguſtali decretus non ſolum honor Biſellii, verum etiam ut AQVAE DIGITVS IN EIVS DOMO EFFLVERET. Vide Gruterianum Theſaurum CCCCLXXV. 3. & Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. III. pag. 228. n. 606.

Apud Plinium Lib. X. in Epiſtola ad Trajanum in qua agit de aquaeductu Nicomedienſium, Aquarii, & Caſtellarii, qui ſcientiam ducendarum aquarum habent, *Aquileges* vocantur; & apud Gruterum XCIV. 1.

Inter Florentinas antiquas Inſcriptiones votivum marmor dedimus pag. 47. n. LXXXVII. ex Muſeo Mediceo; Nymphis Sanctis, quae ſculptae in eo viſuntur, dicatum ab Epicteto Auguſti Liberto Aquario. Syntrophum Attiani Servum Aquarium exhibuit Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. IV. pag. 308. num. 315.

LXXXII.

PRIMVS
TI·CAESAR·MATERN
AQVAR

Ideſt; *Primus Tiberii Caeſaris Maternus Aquarius.*

Peculiarem miniſtrum habuit Livia AD VNCTVRAM, vel AD VNGVENTA, qui ea curaret, ac depromeret, cujus nomen exhibetur in hoc Titulo.

LXXXIII

HELICO
AD VNC
FRVCTVS

HELICO. ἑλικών. FRVCTVS ἀπόλαυστός. S.

Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. III. pag. 219. n. 576. protulit T. Flavium Auguſti (ſcilicet Domitiani) Libertum AB VNGENTIS, ideſt, *Ab unguentis*. Nam veteres Latini *Ungenta*, & *Ungentarium* dixere, ut docent vetuſti lapides a Fabretto ibidem relati. De hac ſcribendi ratione Servius, & Velius Longus Grammaticus. Idem officium Servus habebat apud Horatium Carm. Lib. III. Od. 14. quem ita alloquitur;

I, pete unguentum, puer, & coronas.

Frequenter deliciarum, valetudiniſque tuendae cauſâ priſci inungebantur, & a balneis, & ante cenam. Martialis Lib. III. Epigr. 12.

Unguentum, fateor, bonum dediſti
Convivis, here, ſed nihil ſcidiſti.

Hinc explicatur illud D. Marci Cap. XIV. V. 3. καὶ συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον, *& fracto alabaſtro*, unguentario vaſe, ad unguenta ſervanda maxime idoneo; qua phraſi non vaſculi fractio, ſed maxima unguenti profuſio indicatur.

Suetonius haec ſcripſiſſe Auguſtum de ſe narrat c.76. *Ne Judaeus quidem, mi Tiberi, tam diligenter* SABBATIS IEIVNIVM *ſervat, quam ego hodie ſervavi, qui in balneo demum poſt horam primam noctis, duas buccellas manducavi prius, quàm ungi inciperem.*

Incognitum hactenus officii genus exprimitur in ſequenti Tabula, laevâ parte non inſcriptâ, ſed ut alia ſuperius edita n. XLV. antiquitus ſcalpro abraſa, in qua Anteros Liviae Libertus COLORATOR nuncupatur. LXXXIV.

LXXXIV.

COLORATOR. Forte, *fucator*. (*il Liſciante*) Hinc a καλλωπίζειν, καλλώπισμα, fuci genus ad ornandam faciem, nos *Belletto*. *S.*

Tibullus Lib. I. Eleg. 9. v. 9.

Quid tibi nunc molles prodeſt ornaſſe capillos,
Saepeque mutatas diſpoſuiſſe comas?
Quid fuco ſplendente genas ornaſſe? Quid ungues
Artificis doctâ ſubſecuiſſe manu?

Feminas, quae faciem ſuam, divinum opus, lenocinantibus fucis corrumpunt, & violant his verbis objurgat D. Cyprianus Tract. II. de Habitu Virginum: *Non virgines tantum, aut viduas, ſed & nuptas, puto, & omnes omnino feminas admonendas, quod opus Dei, & factura ejus & plaſma, adulterari nullo modo debeat, adhibito flavo* COLORE, *vel nigro pulvere, vel rubore. aut quolibet denique lineamenta nativa corrumpente medicamine.* Plinius Libro XXXV. c. 6. & Seneca Epiſt. 6. *coloratum* ponit pro *fucato*.

COLORATORES ita quoque appellantur, ut obſervat Salmaſius in Hiſtoriam Auguſtam pag. 451. qui parietes colorant, & illiniunt.

Verum COLORATORES apud veteres, Medicorum quoddam genus fuiſſe puto, qui Aliptarum, & Jatraliptarum nomine venerint; quorum ars in eo fuerit, ut in hominum, ac feminarum corpora COLOREM, vires, florem, venuſtatem, ſanitatemque quibuſdam unctionibus, aliiſve medicamentis tempeſtive datis, ac ſumtis inducerent, ſervarentque; de quibus Juvenalis Sat. XI. ver. 203. & Perſius Sat. IV. verſ. 18.

——— *& aſſiduo curata cuticula Sole.*

ſcilicet *curata*, ut vetus Scholiaſtes interpretatur *a Chromatiariis; nam Chromatiarii dicti ſunt* COLORARII. Χρωματιστής, *Colorator, Chromatiarius*. Quare ſicut Aliptae *Unctores*, & Jatraliptae *Medici Unctores*, de quibus Cornelius Celſus de Medicina Lib. I. c. I. & Plinius Secundus Lib. X. epiſt. 5. cuidam medicinae parti ſerviebant, quae appellatur κομμωτική, ſive *ornatrix*, cujus multa Praeſcripta a Galeno traduntur; ita COLORATORES ad vires, bonumque colorem, ſanitatis indicem, in corporibus curandum deputati erant Firmatur Coloratorum officium diſertiſſimo Ciceronis teſtimonio, qui Lib. I. Ep. 9. ad Familiares ita ait: *Sed vellem non ſolum ſalutis ut Medici, ſed etiam ut Aliptae* VIRIUM, ET COLORIS *rationem habere voluiſſent.* Seneca in epiſtola ad Lucilium inter luxus rationes COLORARI in ſole numerat; nam praeſertim ſolem valde conducere valetudini credebant, teſte Plinio, Lib. III. Ep. I. & 6. & Lib. VI. Ep. 16. & Celſus Lib. II. c. 14. Ex his alii uncti utebantur ſole, alii ſine unctione; quare Cicero *ſolem aſſum*, Plato ἥλιον καθαρὸν, ſicut alterum *ſolem unctum* dixit Lib. XII. ad Atticum ep. 6. & alio in loco, quem me legere memini

mini; *uti qui ambulant in ſole colorantur*. Sponſa in Divinis Canticis Cap. I. v. 5. *Nolite me conſiderare, quod fuſca ſim, quia decoloravit me ſol;* nos patrio ſermone, *mi ha fatta di color bronzino*. Sed ex Martiale docemur ſeceſſiſſe veteres in villas, ut corpus inſolarent, partim valetudinis cauſâ, partim ut cutem nitidiorem coloratioremque redderent, ac pallorem è vultu depellerent; ita enim Domitium alloquitur Lib. x. Epigr. 12.

Sed deſiderium tanti eſt, ut meſſe vel una
Urbano releves colla peruſta jugo.
I precor, & totos avidâ cute combibe Soles:
Quam formoſus eris, dum peregrinus eris!
Et venies albis non cognoſcendus amicis,
Livebitque tuis pallida turba genis.
Sed via quem dederat, rapiet cito Roma colorem,
Niliaco redeas tu licet ore niger.

Plura de hac veterum inſolatione juxta mentem veterum Medicorum Andreas Baccius Lib. II. de Thermis c. 17 & Georgius Grennius Hulſatus de Ruſticatione Romanorum, deque Villarum antiquarum ſtructura Comment. Cap. VI.

LXXXV.

AVCTA
LIVIAE·L·
ORNATRIX·

ORNATRIX. κομμωτρία. *comtrix*. De Ornatricibus luculenter Pignorius pag. 191. qui etiam earumdem ornatoria inſtrumenta erudite deſcribit; & Reineſius in Epiſtola XXXV. pag. 260. Feminarum ſe ornantium artes, & ſtudia, quibus ulla ſatis ornandi ſatietas eſt, & ut ait Terentius Heautontimorumeno *dum comuntur annus eſt*; perbelle depingit Plautus in Poenulo Act. 1. Sc. 2. apud quem Adelphaſium meretrix ita loquitur:

Poſtquam illuxit aurora, numquam ceſſavimus ex induſtria
Ambae lavari, atque fricari, aut tergeri, aut ornarier,
Poliri, expoliri, pingi, fingi, & binae una ſingulis
Quae datae nobis ancillae, eae nos lavando, eluendo operam
Dederunt, ab gerundaque aqua ſunt viri defeſſi duo.

In Anaglypho Muſei Medicei Chalcedonio exciſo, Femina Ornatrix Veneris, ſupercilia è pyxide profert, quibus eam ornet; qua Gemma egregie locus Petronii Arbitri in hanc rem illuſtratur.

Quantopere corporis cultui ſtuduerit Livia Auguſta, argui poteſt ex Inſcriptionibus non paucis, in quibus ORNATRICES ejuſdem nominantur. In alio Titulo hujus Monumenti ſupra n LXVII pag. 115 dedimus Geminam ejuſdem Ornatricem. Duas Ancillas auricularum Ornatrices produxit Gruterus DLXXIX. 2. 3. quae ſcilicet inauribus Liviam Auguſtam ornabant, ut ex-

 plicat

plicat Caſpar Bartholinus Syntagm. de Inauribus. Reineſius Gemellam Torquatam Cl. IX. n 61. Sponius in Miſcell. p. 226. Iricen, Fabrettus Dorcadem Ornatrices ejuſdem Liviae edidere, cujus Titulum ſupra dedimus pag. 97. Viros quoque Livia habuit Ornatores, inter quos Eperaſtum ex Reineſio Cl. IX. n. 62. Ita quoque Caeſares non ſolum viros Ornatores, Grut. DLXXVIII. 8. verum etiam feminas Ornatrices habuiſſe obſervo in his duabus Inſcriptionibus, quarum prima quae hìc exhibetur, legitur apud Reineſium Cl. IX. n. 63. altera apud Fabrettum pag. 213. n. 450.

IVLIA · HILA*ra*
LIBERTA · CAES
ORNATRIX

DIONYSIAE
TI · CAESARIS · AVG
ORNATRICI · MATERN
POSVIT
TERTIVS · LIBRARIVS
f. ANTHA ET · ANTA CONSERVI

Jocoſum dictum Auguſti ad Juliam filiam, cum Ornatricem deprehendiſſet canos illi legentem, quos mature habere ceperat, legitur apud Macrobium Saturnal. Lib. II. c. v. Ornatricibus jungendae Sarcinatrices in ſequentibus Titulis.

LXXXVI.

DAMALIS · LIVIAE
SARCINATRIX · DAT
ALEXANDRO
VIRO · SVO · OLLAM

DAMALIS. Δάμαλις. *Vitula domita. S.*
SARCINATRIX. ἀκεστρία. Nobis *la Rammendatora. S.*

LXXXVII.

AMPELIO · LIVIAE · L · SAR^c^.
ZENONIS · ZENO
LIVIAE · L

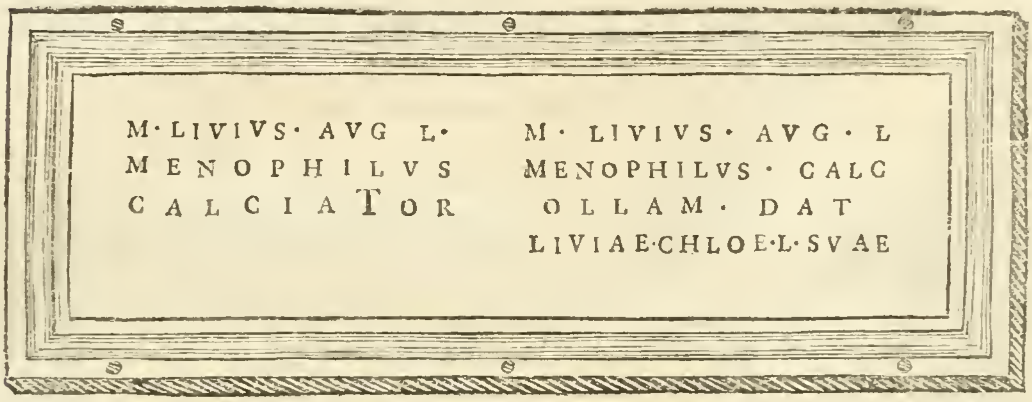
AMPELIO. ἀμπελίων. diminutivum ab Ampelo, *Vitis, Viticula. S.*

SAR^c^.

SAR^c. Ideſt, SARCINATRIX. Sarcinatrix, mulier quae veſtes conſuit, & reficit, a ſarciendis veſtibus dicta. Auguſtus, teſte Tranquillo c. 73. *Veſte non temere aliâ quam domeſticâ uſus eſt, ab* UXORE. *& ſorore, & filia, nepotibuſque confecta; togis neque reſtrictis, neque fuſis, clavo nec lato, nec anguſto: calceamentis altiuſculis, ut procerior quam erat videretur.*

Lochiadem Liviae Sarcinatricem in alio Titulo hujus Monumenti ſupra dedimus n. XXXVIII pag. 92. Gruterus DLXXX. 1 Fauſtam ejuſdem Sarcinatricem, & 2. Juliam Jucundam Auguſtae Libertam A MVNDO. MVLIE*bri* ἐπὶ κόσμου γυναικείου. Reineſius Cl. IX. n. 78. Veraniam Primam ejuſdem Sarcinatricem; & Callithychen n. 77. exhibuit; quae Inſcriptio aliquantulum fracta, nunc exſtat in Muſeo Andreinio Florentiae.

LXXXVIII.

MENOPHILVS. Μηνόφιλος. *Lunae amicus*. Μενόφιλος, *conſtans amicus. S.*

AVG. L. Ideſt; *Auguſtae Libertus.*

CALCIATOR. Nos *il Calzatore*. Plinius Lib. III. Epiſt. 16. *Nempe daturi eſtis conſulari viro ſervulos aliquos, quorum è manu cibum capiat, a quibus veſtiatur, a quibus* CALCIETVR; *omnia vel ſola praeſtabo.* CALCIATOR, ideſt *Calceator*; non raro I pro E ponitur in monumentis De Calceis Veterum conſulendus Balduinus. Reineſius Cl. IX n. 78. produxit Veraniam Liviae Auguſtae ſervam A SANDALI*is*. Sponius in Miſcell. pag. 206. Julium Cypſum Auguſtae, vel Auguſti ſervum exhibuit A CAL; quod officium interpretatur *a Calida*, ideſt, ab aquae calidae potione; Martialis Lib. 1. Epigr. 12.

Jam defeciſſet portantes calda miniſtros.

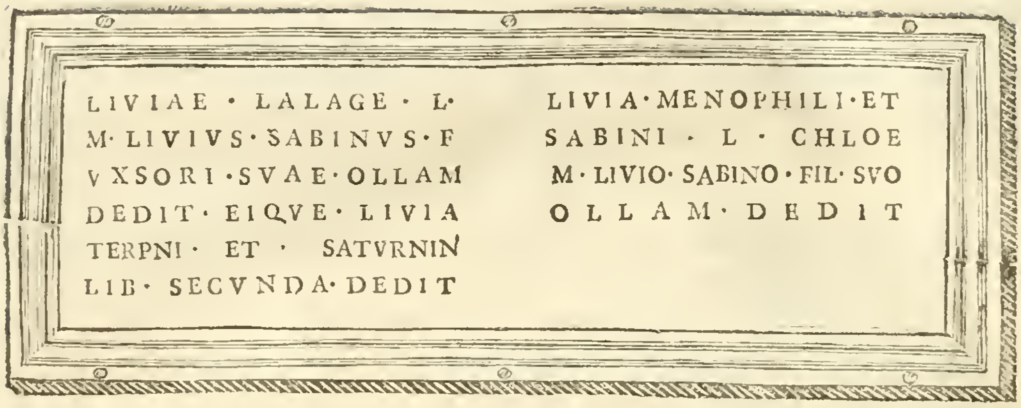
Videtur quoque legi poſſe A CAL, ideſt, *a Calceis.*

Calceos, cum diſcerniculo, ſpeculo, pyxide unguentaria, variiſque mulierum ornatoriis inſtrumentis, ſculptos vide in eleganti Ara marmorea Regii Muſei Medicei inter Inſcript. Antiquas Urb. Etr. Par. Prima pag. 10. num. V.

LIVIAE. CHLOE L. SVAE. Eadem Livia Chlöe dicitur Liberta M. Livii Menophili, & M. Livii Sabini in hoc alio Titulo.

 LXXXIX.

LXXXIX.

LALAGE. Horatius Carm Lib. I. Ode XXII.

Dulce ridentem Lalagen amabo

Dulce loquentem.

Sappho, *καὶ γελώσας ἱμερόεν*. *S.*

LALAGE, quaſi *loquacula*. Lucretius Lib. IV. verſ. 1158.

At flagrans, odioſa, loquacula λαμπάδιον fit. *S.*

TERPNI. Hoc nomine fuit citharoedus, cujus cantilenâ Nero, antequam ſomnum caperet, delectabatur. Suetonius in ejus vita c. 20. Τερπνὸς, *delectabilis, jucundus*. *S.*

Conveniunt ſaepiſſime nomina Libertis, ac Servis impoſita cum officiis, quae gerunt; ut animadvertentibus paſſim patebit; nil enim ſine cauſa, & ratione ab antiquis factum eſt.

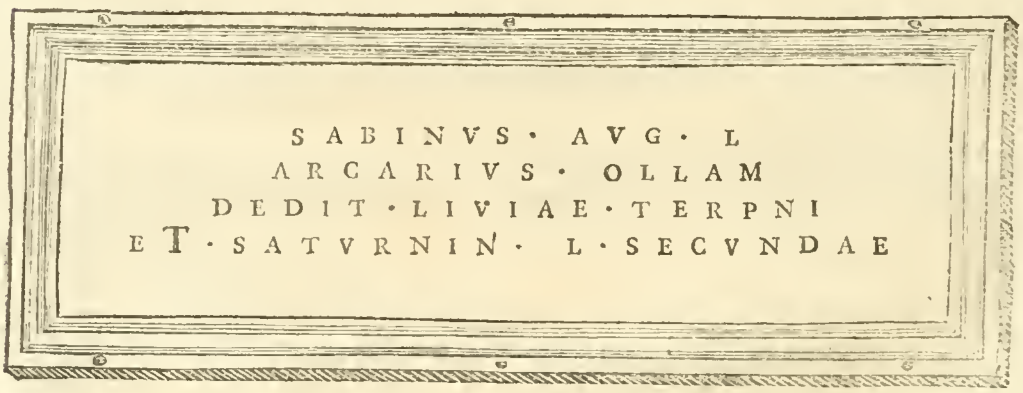
SECVNDA. Proprium Graecum nomen hujus Libertae Δευτέρα, *S.*

CHLOE. ideſt, *Herba viridis, recens*. Horatius Carm. Lib. I. Ode XXIII.

Vitas hinnuleo me ſimilis Chlöe. *S.*

Ex ſequenti Titulo liquet Sabinum Auguſtae Libertum fuiſſe ARCARIVM; nondum vero manumiſſum, cum a Livia nomine donatus non fuerit.

LXXXX.

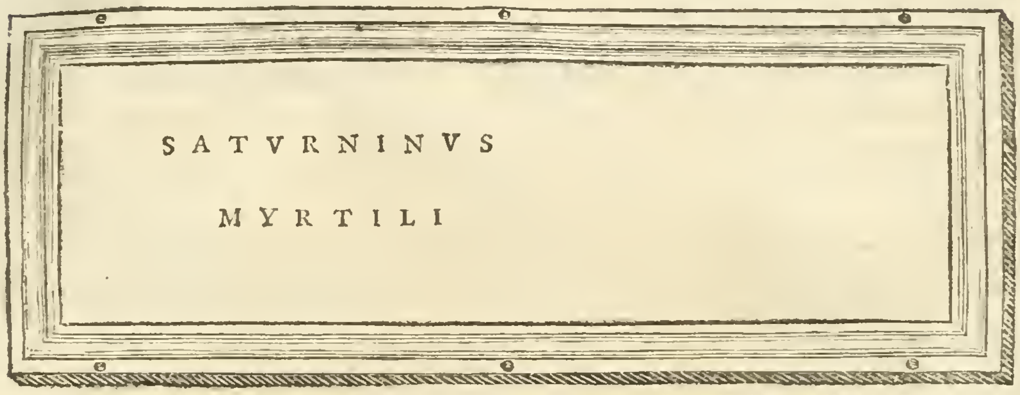

De Officio ARCARIORVM Domûs Auguſtae pauca inferius dicemus.

Livia Secunda Liberta Terpni, & Saturnini, quae ut legitur in ſuperiori Titulo n. LXXIX. Ollam dederat M. Livio Sabino, qui eam uxori ſuae Liviae Lalage donaverat, hîc è contra ab eodem Sabino, accepti beneficii memore, alia

liâ Ollâ in alio Columbario redonatur. In ſequenti Titulo Saturninus Myrtili, de quo ſupra n. XXIII. pag. 89. Libertus dicitur, in altero Urbani.

LXXXXI.

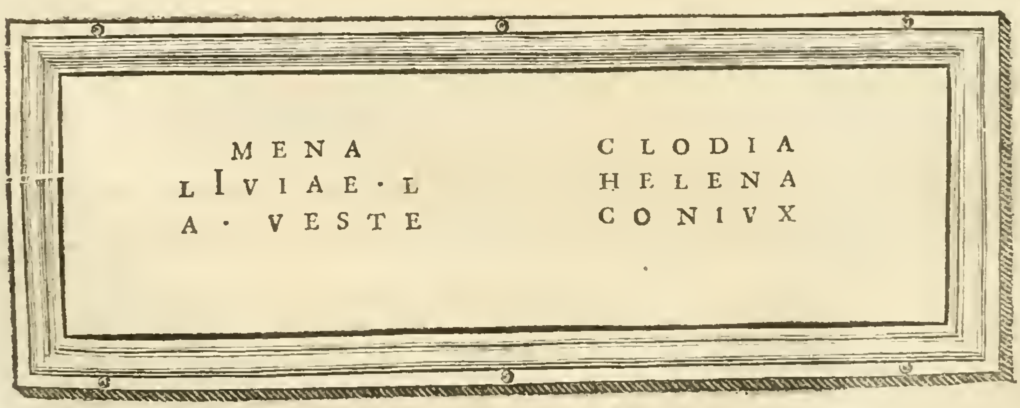

LXXXXII.

CLEO. Κλέων derivatum ἀπὸ τȣ̃ κλέους *a gloria*. Inde Nicocles Νικόκλης; *Gloria victrix*. Sophocles σοφόκλεης *Gloria ſapientiae, inclytus ob ſapientiam*, & ſimilia. *S.*

LXXXXIII.

Ideſt; *Mena Liviae Libertus a Veſte.*

MENA,

MENA. Μηνᾶς. i. *Menodorus*, *Lunae munere natus*. Sic *Nymphas* apud S. Paulum Νυμφᾶς, *Nymphodorus*. Et apud Terentium *Chaerea*, *Byrrhia*, Χαιρέας. Πυῤῥιας, *Rufulus*. Antiqui teſte Quinctiliano dicebant *Aenea* pro *Aeneas*. Αἰνείας. Virgilius Graeco more *Aeneas*. Cavendum idcirco eſt ne haec nomina in A, feminina cenſeantur. Niceta. νικήτας, Dorice. Glaucia ὁ Γλαυκέας, &c. *S.*

De alio cognomine Mena Libertino, Auguſto admodum caro, ſupra diximus pag. 81.

A VESTE. In alio Titulo ſuperius edito n LXXIII. pag. 120. AD VESTEM. Gr. barb. Βεστιάριος. *Veſtiarius*. *S.*

Horum officium erat veſtes curare, ut explicat Pignorius pag, 105. Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. V. pag. 371. Officium Liberti A VESTE vel AD VESTEM idem quod VESTIFICI, ac VESTIARII eſſe putat. Quod confirmari poteſt auctoritate Romani lapidis Gruteriani DLXXVIII. 7. in quo Tiberius Claudius Dipterus dicitur VESTIFICVS. CAESARis. A. VESTE SCAENICA. Variis ſiquidem veſtium generibus varii Liberti deſtinati erant, qui eas vel conficerent, tempuſque noſcerent quando mutari, ac variari deberent. Idem officium curandi veſtes Feminis quoque Servis Liviae Auguſtae datum oſtendunt veteres Tituli apud Gruterum DLXXVIII. 8. ut Vibiae Succeſſae Liviae Auguſtae Servae AB ARGENTO POTORIO. ITEM. A. VESTE. & Byrae Canacianae ejuſdem A VESTE MAGNA.

Praeter hos erant VESTISPICI, & VESTISPICAE, quae veſtes cuſtodiebant; & VESTIPLICI, & VESTIPLICAE, quae veſtes mire, & concinne plicabant, & aptabant. Vide Cl. V. Philippum Senatorem Bonarrotium in Fragm. Vaſ. Vitr. Coemeter. pag. 158.

Non ſolum Auguſtae Feminae Servos, ac Servas ad veſtium curam, & cuſtodiam deſtinatas habuere, vel a quibus veſtirentur, verum etiam Imperatores, ut in Gruterianis, in quibus plures Liberti *Veſtitores*, *Veſtiarii*, & *ad Veſtem* nominantur DLXXVIII. 1. 4. & n. 7. ac dicuntur A VESTE SCAENICA 8. 9. A VESTE PRIVATA. & DLXXXII. 9. A VESTE MATVTINA. & DLXXVII. 6. A VESTE REGIA.

In Praeneſtino lapide apud Fabrettum Cap. IV. pag. 317. n. 409. Alcimus Neronis Caeſaris Auguſti Servus A VESTE CASTRENSI fuiſſe ſcribitur, & pag. 371. n. 150. Euphroſinus Trajani Libertus A veſte VENATORIA. & n. 152. ibidem, Philetus Tiberii Claudii Caeſaris A COMMENT. RAT. VESTIVM. SAENIC. ET. GLADIAT. ideſt; *A Commentariis Rationis*, vel *Rationum Veſtium Scaenicarum, & Gladiatoriarum*. His addendus Ambroſius Nervae Imperatoris Auguſti, optimi & humaniſſimi Principis Libertus, qui fuit PRAEPOSITVS. VESTIS. ALBAE. TRIVMPHALIS, ut legitur in elegantiſſima marmorea Tabula, hactenus inedita, cujus longitudo eſt palmorum trium Romanorum, & XI. circiter unciarum; altitudo vero I. palmi, & unciarum VII. quae nuper inventa eſt Romae in Coemeterio S. Hermetis, poſt Villam, vulgo *Pinciana*, in Vinea hodie Praesbyterorum Soc. Jeſu, quae la *Pariola* appellatur; & exinde translata in Porticum Baſilicae S. Mariae Tranſtyberim; quam perhumaniter mihi communicavit Illuſtriſs. D. Franciſcus Eques Victorius, qui hac eruditionis ſupellectile venerandae Antiquitatis Cultores carere noluit.

De triumphantium veſte nil non dictum poſt Bulengerum doctiſſimum virum, & Thomam Dempſterum in Paralip. Antiquitatum Roman. Joh. Roſini Lib. X. ad Cap. XXIX. Fuit enim propria Triumphantium veſtis Toga picta, & palmata Veſtis, purpureo colore inſignes. Suetonius triumphaſſe Neronem ſcribit c. 25. in veſte purpurea, diſtinctâque ſtellis aureis chlamyde. Albis equis curru vectos triumphantes lego, non vero alba veſte triumphaſſe. Quare veſte alba triumphali uſum fuiſſe Nervam Imperatorem reor, non in Triumpho, nam nullum habuit, ſed aut in triumphalibus Sacrificiis, in quibus triumphantes candidas boves ſacrificabant, candida induti veſte, vel

in

in triumphalibus Ludis, quos Romani amicti candidâ veſte ſpectabant; ut ex Claudiano Carm. XXVIII. v. 506. & ex Martiali Lib. IV. Ep. 2. colligitur. Tribunis Plebis in Ludis Auguſtalibus decretum fuiſſe narrat Tacitus Annal. Lib. I. Editionis Frobenianae Baſil. pag. 7. ut in Circo veſte triumphali uterentur; cujus inſigne teſtimonium ſubiicimus: *Inter quae Tribuni plebei petiere, ut proprio ſumtu ederent Ludos, qui de nomine Auguſti, faſtis additi, Auguſtales vocarentur. Sed decreta pecunia ex aerario, utque per Circum* TRIVMPHALI VESTE *uterentur, curru vehi haud permiſſum.* Verum alibi rariſſimam hanc Inſcriptionem accuratius expendemus. Minuſculi characteres, qui in capite fracti marmoris, dextrâ parte, apparent, non pertinent ad integram epigraphen, ſed extrema verſuum alterius inſcriptionis ſunt; ea vero ita ſe habet.

D — M

M · COCCEIVS · AVG · LIB · AMBROSIVS · PRAEPO
IMAE SITVS. VESTIS · ALBAE · TRIVMPHALIS · FECIT
VAM COCCEIAE · NICE · CONIVGI · SVAE · CVM · QVA · VIXIT
ON ARX ANNIS · XXXXV · DIEBVS · XI · SINE · VLLA · QVEREL
SVM MVO ET · RVFINVS · CAES · N. VERN · ADIVTOR · TABVL
EM TI FILIVS · EORVM · SIBI · ET · SVIS · LIB · LIBERTABVSQ ·
EEI POSTERISQ · EORVM · H · M · H · N · S ·
NTRO VO IN · FRONTE. P · XVI · IN · AGRO · P · XXII ·
IERI HOC MEVIVO INSERRI IVSSI

LXXXXIV.

M · LIVIVS | TI · CLAVDI
AVG · L | PHASIDIS
YX · A · VESTE | IMM

. . YX. Fortaſſis ERYX: ita denominatus ab Eryce Rege Siciliae, egregio caeſtuum decertatore; de quo Virgilius Aeneid. Lib. V. verſ. 391.

——— *ubi nunc Deus ille, magiſter*
Necquicquam memoratus Eryx?

PHASIDIS. A *Phaſide* Colchorum fluvio, de quo Catullus Carm. LXIII. v. 3.
IMM. ideſt IMMVNIS.

LXXXXV.

LXXXXV.

PAMPHILVS · SALVI · VESTIA	
IVLIA ·	ET · CAELIAE · L · DAT
SYRTIS	SECVNDAE · L · SVAE
DAT · ZETHO	OLLAM

LXXXXVI.

CISSVS	PARMENO
CAESARIS	LIVIAE · A · PVRPVR ·
MAECENAT	MAECENATIAN ·

Ideſt; *Ciſſus Caeſaris Maecenatianus*. *Parmeno Liviae a Purpura Maecenatianus.*

CISSVS. Κίσσος. *Hedera*. Veteres appellarunt *Ciſſibia* pocula ex hedera confecta, quorum meminit Macrobius Saturnal. Lib. V. c. 21. In Hymnis, qui Orpheo tribuuntur, Bacchus Κισσόβρυος, & Κισσοχάρης, dicitur; quod germinante hederâ delectetur, & inſtar hederae vigeat.

Huic Ciſſo alium cognominem jungimus Caeſaris Auguſti Cubicularium, qui antea, ut videtur, L. Syllae ſervus fuerat; cujus ſepulcralis Titulus legitur apud Fabrettum Cap. v. Inſcr. Ant. pag. 343. n. 531. verum laevâ parte, alterâ epigraphe mancus; quem reſtituo ex membranaceo Codice F. Jo: Jucundi Veronenſis, qui Romae apud Jo: Baptiſtam de Picardinis deſcripſit; quem mihi communicavit Illuſtriſs. D. Antonius Franciſcus Eques Marmius, bonarum literarum literatorumque amator eximius.

CISSVS	Q · CANINIVS
CAESARIS · AVG · CVB	Q · L ·
SVLLEIAN · V · A · XXX	AMIANTVS

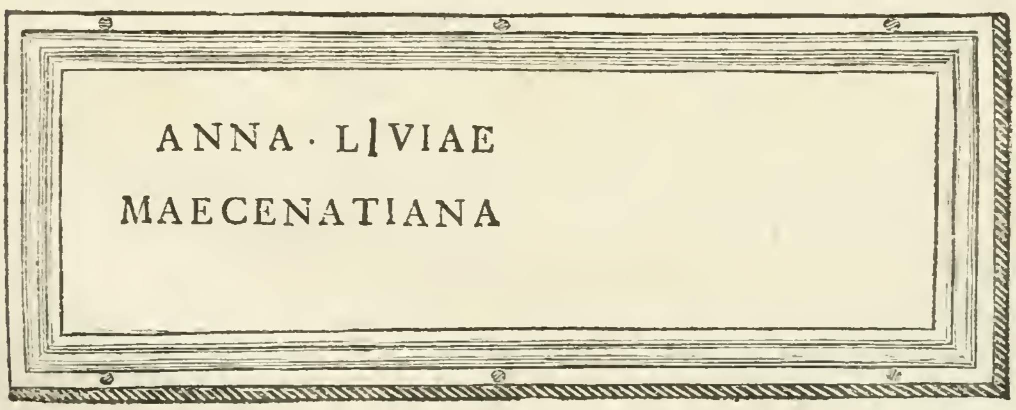
A PVRPVR. ideſt A PVRPVRA. Parmenonis Maecenatiani officium fuit purpuram Liviae curare. Tyria purpura, uti peregrina, pretioſior, ac nobilior, procul dubio valde in uſu Principibus Domûs Auguſtae. Macrobius Saturn. Lib. II. cap. 4. jucundum Auguſti jocum in hanc rem narrat. *Cum* (inquit)

de

de TYRIAE PVRPVRAE, *quam emi juſſerat, obſcuritate quereretur: dicente venditore, erige altius, & ſuſpice, his uſus eſt ſalibus: Quid ergo? ut me Populus Romanus dicat bene cultum, in ſolario ambulaturus ſum?* Purpurae appellatione, omnis generis purpuram contineri auctor eſt Lazarus Bayfius de Re Veſtiaria pag. 10. qui de purpureis veſtibus, & de purpurarum varietate diſſerit erudite, ac luculenter. Gruterus CCCCLXXIV. 4 exhibet Theopreponta Libertum Procuratorem Imperatoris M. Aurelii Severi Alexandri A RAT*ionibus* PVRPVRAE, & poſt alia officia item PRAEPOSITVM A FIBLIS, ideſt *a Fibulis*. Purpura Romae quoque tingebatur, cum eſſent Officinae Purpurariae, ut Plinius teſtatur Lib. IX. c. 36. & Purpurarii infectores, qui in vetuſtis Lapidibus apud Gruterum DCXXI. 4. DCXLIX. 9. 10. memorantur. Apud Fabrettum Inſcr. Antiquar. Cap IX. pag. 621. n. 175. ac pag. 701. n. 231. producitur L. Plautius Eros Libertus PVRPVRARIVS DE VICO TVSCO. Quare magno in uſu apud Romanos purpuram ſemper fuiſſe liquet. Veſtium oras purpureis item clavis ornare conſueverunt, qui honor vilibus capitibus, ac mancipiis negatus, teſte Artemidoro Lib. II. c. 3.

MAECENATIAN. Ideſt. *Maecenatianus*. *Maecenas*, Graecis ΜΑΙΚΗΝΑΣ. *S.* Ita omnino ſcribendum per AE, non per OE, ut quidam perperam faciunt, antiquorum lapidum conſtantis Orthographiae minime gnari. Liberti priorem dominum ut referrent, ad eorum memoriam denominationem ex nomine, aut cognomine retinebant, uti etiam faciebant lege adoptionis ingenui. Ciſſus, & Parmeno Maecenatiani, a MAECENATE priore domino, viro potentiſſimo, & Auguſti amiciſſimo agnomen aſſumunt; quod hic ſemel indicaſſe ſufficiat; nam in Titulis jam editis, ac mox edendis, legitur a Diogene DIOGENIANVS, a Damocle DAMOCLIANVS a Potito POTITIANVS, a Natali NATALIANVS, a Gugetio GVGETIANVS, ab Amynta AMYNTIANVS, ab Antonio ANTONIANVS, a Maecilio MAECILIANVS; a Druſo DRVSIANVS; a Nerone NERONIANVS; a Licinio LICINIANVS; a Panerote PANEROTIANVS; a Commodo COMMODIANVS; ab Attalo ATTALIANVS; a Cornelio CORNELIANVS. Conſulendus Pignorius de Servis pag. 35. & Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. IV. pag. 319 & 343. Feminas quoque Servas, ac Libertas a priore domino denominationem accepiſſe notare poſſumus; ut ab Caſcellio, fortaſſis Aulo Caſcellio Juriſconſulto, cujus meminit Horatius in Epiſtulis, in allato ſuperius Titulo n. LXXX pag. 125. ASIA CASCELLIANA, & in ſequenti ab eodem Maecenate ANNA MAECENATIANA Liviae Liberta.

LXXXXVII.

AVCTVS · LANIP AVGVSTAE · L	VM · LIVIVS AVCTI · L · LYDVS A · SEDE AVGVSTAE

AVCTVS. LANIP. Forte LANIPENS, *a pendenda lana*; ut apud Romanos Juriſconſultos *Libripens, dis*; quaſi librâ pendens. *S.*

Irene mulier in Florentino marmore Muſei D. Marchionis Riccardii, dicitur LANIPENDA. Par. 1. Inſcr. Ant Etr. Urb. pag. 110 n. 87.

Lanipendae inter Lanificas lanae penſa partiebantur. Lanificae lanas, & diurna penſa nebant, & tractabant; quare, & Parcae ſorores *lanificae* dicuntur, quod ſtamina tractent. Martial. Lib. VI. Ep. 58.

Si mihi Lanificae ducunt non pulla ſorores
Stamina, nec ſurdos vox habet iſta Deos.

Penſum lanae colo advolutum, cum praerupto filo, ad mortis celeritatem, & praeceps fatum indicandum, ſculptum ſpectatur in duobus ſepulcralibus Titulis Florentini Muſei Suburbani Strozii, pag. 355. n. 63 & pag. 404. n. 207.

Apud Sponium in Miſcell. pag. 225. laudatur bona conjux, quod fuerit LANIFICA. PIA. PVDICA. FRVGI. CASTA. DOMISEDA οἴκουρος, *domum cuſtodiens*. Tanti fuit tractandarum lanarum opus apud veteres Romanos, ut non ſolum illud exercuerint Liberti, ac Servi, itemque Libertae, ac Servae, verum etiam matronae nobiliſſimae, ac matresfamilias, & virgines ingenuae. Ipſe Auguſtus, ut ſcribit Suetonius in ejus vita c. 64. *Filiam, & neptes ita inſtituit, ut etiam ad* LANIFICIVM *aſſuefaceret*. Alia ſi cupis ſuper hac re vide Cl. V. Thomas Dempſterum in Paralipomenis Lib. 1. c. 13. ad Johannem Roſinum.

A. SEDE AVGVSTAE. ἐπὶ τῷ βασιλείῳ θρόνῳ. Herodianus Lib. 1. de Lucilla Commodi maxima natu ſorore, quae Auguſtalia habebat inſignia: ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου καθῆστο ἐν τοῖς θεάτροις. Ideſt: *in regia ſede, ſeu throno ſedebat in theatris*. *S.*

Hujus lapidis auctoritate diſcimus plures cum viros, tum feminas, quae Principibus Domûs Auguſtae diverſis officiis ſerviebant, aliorum quoque Libertorum Libertos fuiſſe; qualis hic M. Livius Lydus Libertus Aucti Lanipendis Liberti Auguſtae, qui eidem Auguſtae βασίλικον θρόνον, ubicumque eſſet, ſive in Palatio, ſive in Templo, aut in Theatro, aliisve locis, tum publicis, tum privatis, parabat, admovebat, vel removebat. Honoris causâ idem munus exequitur Venus φιλομμειδὴς *riſûs amica* apud Homerum Iliad. Lib. III. verſus finem; quae Helenae Alexandri domum ingreſſae ſtatim ſedem defert ac ponit ex adverſo ejuſdem Alexandri. Apud eumdem Homerum Iliad Lib. XIV. v. 238. Juno auream, & immortalem ſedem cum ſolio ad pedes ſpondet Somno, ſi Jovis oculos poſt mutuos amores ſopire velit. Sed ad Auguſtam redeamus cui honoris, & cultus gratiâ decreta ſedes legitur apud Tacitum Annal. Lib. IV. c. 16. ut ſcilicet, quotiens Theatrum introiiſſet, ſedes inter Veſtales conſideret. In Theatro Virgines Veſtales locum ſeparatum, & contra Tribunal Praetoris habebant, teſte Suetonio in Aug. c. 44. Dio Lib. XLIV.

Sedem

Sedem auream, & coronam gemmis & auro inſignem, Diis parem, narrat C. Julio Caeſari poſitam in Spectaculis. Conſonat Suetonius in ejus vita c. 76. *Sed & ampliora humano faſtigio decerni ſibi paſſus eſt* SEDEM AVREAM *in Curia, & pro Tribunali.* Hinc ſedes Auguſtorum ſacrae habebantur, & in Templis coli ſolebant. Adoratam Caligulae Sellam ſcribit Dio Lib. LIX. In Numis, Dearum imaginibus, Auguſtae expreſsae, ſedentes in pulcherrimis, & ornatiſſimis ſedibus; quemadmodum obſervavit Cl. V. Valerius Chimentellius Florentinus de Honore Biſellii Cap. XIII. pag. 51.

LXXXXIX.

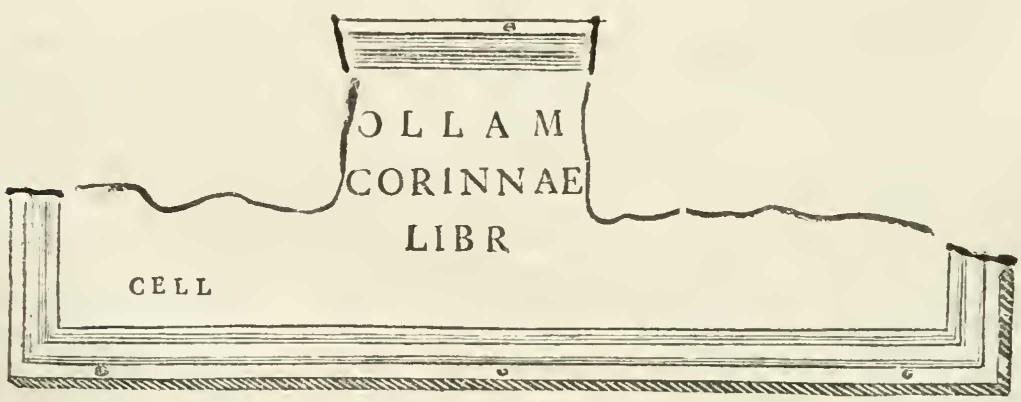
BLASTVS. βλαστὸς. *germen. flos.* Catullus Carm. XXIV. 1.
O qui floſculus es Juventiorum. S.

Hujus pariter nominis in Florentino Cippulo Muſei Suburbani Strozii pag. 371. n. 122. legitur Blaſtus Caeſaris Servus Neronianus, & in Actis Apoſtolorum Cap. XII. v. 20. Blaſtus Praepoſitus Cubiculo Regis Herodis.

LANIPENS. *dis*, ut *Libripens, dis* in Inſtitutionibus Caii Juriconſulti.

PRAENE... Reſtituendum PRAENESTINA. Ex Praeneſte Latii veteris oppido, in proſpectu urbis. Libertorum propria nomina ſaepiſſime deſumta ex illuſtribus regnis, provinciis, civitatibus, atque oppidis; ut alibi obſervavimus.

C.

CORINNA. ἀπὸ τῆς κόρης. a puella derivatum. Ovidius;
Ecce Corinna venit tunicâ velata recinctâ S.

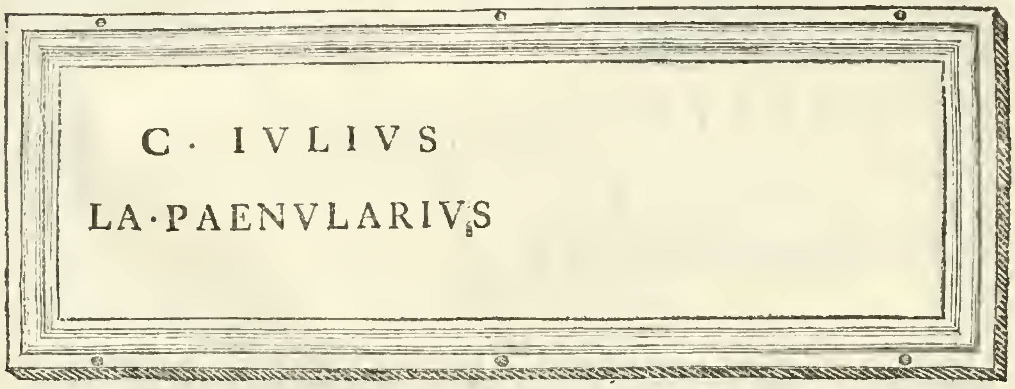
Corinna quoque celebris Poëtria, de qua Propertius Lib. II. Eleg. II. v. 31.

LIBR. Ideſt; LIBRARIA, ut in pluribus Inſcriptionibus legitur apud Fabrettum Cap. III. pag. 214. qui eas dictas cenſet non a libris ſcribendis, vel glutinandis, ſed *a libra*, quod partiendis penſis eſſent praefectae; ad quod illud Juvenalis adducitur Satyr. VI. n. 475.

——— ſi nocte maritus
Adverſus jacuit, periit LIBRARIA, *ponunt*
Coſmetae tunicas. ———

ita interpretante ibi vetere Scholiaſte, LIBRARIA, *Lanipendia.*

CI.

LA. Alia Libertorum nomina monoſyllaba leguntur in Florentinis Inſcriptionibus, quemadmodum pag. 164. n. 114. PROCVLEIAE. C. L. MA'. pag. 368. n. 115. CLODIA A. L MA'. Et biſyllaba ibidem n. 113. A. MEMMIVS GAA. item apud Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 2. n. XII. & 2. Quae monoſyllaba nomina vel ex integris contracta, blanditiarum cauſâ, ut nos ſolemus, cum a viris, tum a feminis uſurpata fuiſſe, horum lapidum teſtimonio evincimus.

LA. Integrum fortaſſis nomen LALVS; ut in Gruteriano marmore 2. DXCVII. in quo inter alios Juliae Gentis Libertos LALVS nominatur.

PAENVLARIVS. Ita quoque in duobus lapidibus apud Gruterum CXII. 12. & DCXLVI. 5. ſcriptum PAENVLARIVS cum diphthongo AE. Gr. φαινόλη. *Paenula*. Hujus C. Julii La officium fortaſſis fuit vel Liviae, vel alicui Domûs Auguſtae Principi paenulam conficere, vel curare. Primum paenula veteres uſi ſunt in itinere, pluviae, & frigoris arcendi cauſâ. Hinc Mercurius quia Deus Enodios, Vialis, viarumque praeſes, ſaepe in antiquis ſignis, ut in aeneo pulcherrimo Muſei Mediceі, & in Gemmis ſcalptus paenulatus, ut in eximia Gemma Dioſcoridis opere apud Philippum Stoſchium Tab. XXVIII Paenula deinde pretioſior, & amplior facta, & in Urbem introducta, communior cum nobilium virorum, tum feminarum veſtis fuit; non ſolum purpurarum laciniis, & clavis, verum etiam gemmis inſertis, phrygiiſque operibus circumornata, & vario modo depicta. Inter mulierum veſtes eam reponit Ulpianus L. 34. DD. tit. 2. l. 25. paenularumque acu pictarum meminit Trebellius in Quieto Tyranno; & Suetonius in Calig. c. 52. qui de ejuſdem Caligulae muliebri vanitate haec ſcribit; *Veſtitu calceatuque, & cetero habitu neque civili, ac ne virili quidem, ac denique humano, ſemper uſus eſt. Saepe depictas gemmataſque indutus* PAENVLAS, *manuleatus & armillatus in publicum proceſſit: aliquando ſericatus, & cycladatus.* De Paenula fuſius diſſerit Antiquitatis conſultiſſimus Philippus Senator Bonarrotius in Obſervationibus in Fragmenta Vaſ. Vitr. Coemeteriorum pag. 31. 175. 176. 160.

CII.

CII.

CELEVTHI · LIVIAE
MARG · DAT · DIONYSIO
PATRI · SVO · MEGISTE · CELEVTHI
MATER

CELEVTHI. Κέλευθος. *Via.* Homerus ὑγρὰ κέλευθα. *humidas, liquidas vias.* [*Maris.*] *S.*

MARG. Ideſt; MARGARITARIVS. μαργαριτέμπορος. *Negotiator margaritarum*, qui Liviae ad ornatum corporis margaritas curabat. Magno in pretio uſuque apud Romanos margaritae fuere, ut antiquae Inſcriptiones teſtantur apud Gruterum CCCXL. 2. & MCXVI. 9. C. Julius Caeſar Britanniam petiit ſpe margaritarum; Suetonius c. 47. Opportune hoc in loco ſilentio minime praetereunda eſt vetus Inſcriptio votiva in praelongo marmore, quod hodie exſtat in Muſeo Nobilium DD. è Victoriis. Gruterus edidit pag. LXIIII. 7. verum hic emendatior iterum prodit in lucem.

SILVANO DENDROPHORO SACRVM
M · POBLICIVS MARGAR QQ PP CVM LIBERIS
MAGNO ET HARMONIANO DENDROPHORIS M D M DE SVO FECIT

Fabrettus edidit L. Novium Sabinum Margaritarium Inſcr. Ant. Cap. x. pag. 700. n. 220. & pag. 701. duos item Margaritarios DE SACRA VIA. n. 222. & n. 228. Spectacula magnifice edita a Nerone Claudio Caeſare deſcribens Suetonius c. 11: inter alia miſſilia ſparſa populo per omnes dies, ſingula quotidie millia, *margaritas* quoque, & gemmas, pictas item tabulas, veſtes, aurum, argentum, & teſſeras frumentarias enumerat. Vitellius ex aure matris detractum *unionem* pigneravit ad itineris expenſas, ut narrat idem Tranquillus c. 7. In quadam Inſcriptione apud Fabrettum Cap. I. pag. 44. n. 253. Sextus Brittidius infans a ſuis vocatur MARGARITION, blandâ plane, καὶ ὑποκοριστικῇ appellatione, ut nos quoque caris, amiciſque dicere ſolemus; *Siete una perla, perluccia cara.* Auguſtus familiariter ſcribens Maecenati, plura in jocos effuſa ita ſubtexebat, ut narrat Macrobius Saturnal. Lib. II. cap. IV. *Vale mel gentium, melcule, ebur ex Etruria, laſer Arretinum, adamas Supernas, Tyberinum* MARGARITVM, *Cilneorum ſmaragde, jaſpis Figulorum, berylle Porſenae.*

DIONYSIO. *Dionyſius* nomen a *Dionyſo*, ideſt *Baccho derivatum.* *S.*

MEGISTE. Μεγίστη. *Maxima.* *S.*

CIII.

IRENIO · AB · ORNA
INT · IN · VNA · GENESIM
VENER · ET · ALCISTVM · F

Ideſt; *Irenio ab ornamentis intulit in una* (i. in unam Ollam, ut ſupra in primo Titulo pag. 65. IS. INTVLIT) *Geneſim, Venerem, & Alciſtum Filios*, vel *Fratres*.

Irenionis officium fuit ornamenta, quae ad muliebrem mundum ſpectant, curare. De ornamentis muliebribus vide Ulpianum ff. de Aur. & Arg. leg. Pand. l. 34. ubi ex profeſſo agit de veſtimentis, & de ornatu muliebri. Vide etiam Lampridium in Alexandro Severo. Caeſares quoque ſuos Libertos AB ORNAMENTIS habebant, ut paullo infra videbimus n CIV.

INT. IN VNA Ideſt, *intulit in unam Ollam*, omiſſâ M, ut ſupra notavimus pag. 105. allato exemplo Inſcriptionis Muſei Suburbani Strozii, OLLA EIVS SI QVI OVVIOLARIT. Et in alia ibidem quam vulgavimus inter Inſcriptiones antiquas Urb. Etr. Par. 1. pag 420. n. 274. HILARA. MINOR. VIVA. ROGAVIT. VT. OSSA. SVA. IN. OLLA. MIDAES. COICERENTVR. CVM. MORT. ESSET. ideſt; *in Ollam Midaes coniicerentur cum mortua eſſet*. In Romana Tabula Muſei Carpenſis apud Gruterum DCV. II. legitur

ALCYONE I.	L · ACILI · EROTIS · ET
DIVI · AVG · L · OSSA	CISVITIAE · MVSAE
CALAIS · L · PATRONO	OSSA · IN · VNO

IN VNO. Forte IN VNOM. i. *in unum*; ut PERPETVOM, i. PERPETVVM.

Commixtos ſimul in una Olla plurium Defunctorum cineres, & in hoc Columbario ſuperius obſervabimus in Deſcriptione §. XI. pag. 56. Nil enim amicis, & propinquis carius, & optatius eſſe poteſt jucundâ ſocietate etiam poſt mortem.

Hunc morem in unam urnam commiſcendi cineres plurium defunctorum a Graecis quoque uſitatum ex Homero oſtendit Fabrettus ad Tab. Iliadis p. 336.

GENESIM. Hujus pariter nominis exſtat inter Florentinas Inſcriptiones

Par. 1.

Par. I. pag. 441. n. 67. FVRIA GENESIS. C. MAECENATIS CESTI.

VENER. Nomen hujus feminae *Venus*, ab Amorum Dea. Feminae, affectus & blanditiarum cauſâ, *Veneres* appellatae fuere, ut in veteri Inſcriptione a Fabretto edita Cap. IV. pag. 268. n. 115. de Olia Attiana; SI PVDICA VENVS ATTIANA. COIVGI. CASTA. SI. GENETRIX. NATORVM BONO DE GERMINE. DEDI. *Veneres* quoque dictae amicae ab amatoribus ſuis. Virgilius Ecl. III. v. 68.

Parta meae Veneri ſunt munera ——

Plauto nil eo familiarius. Bacch. I. 2. 39.

Ni nactus Venerem eſſem, hanc Junonem dicerem.

In Gemma amatorii anuli in Muſeo D. Marchionis Riccardii ſcriptum, TV MEA VENVS.

CIV.

FELIX
C · CAESARIS
AB · ORNAM
VIX · A · XXV

AB.ORNAM Ideſt; *Ab ornamentis.*

Divae Auguſtae Libertum Cnidum AB ORNAMENTIS SACERDOTALIS, ideſt SACERDOTALIB*us*, (ob quamdam ſimilitudinem inter B & S) primus in lucem profero in hac ſingulari Inſcriptione, quam cum plurimis aliis ineditam notavi in vetuſto MS. Codice papyraceo olim Bibliothecae Clariſs. V. Franciſci Redii Patricii Arretini, Magni Ducis Etruriae Archiatri, quem mihi expilandum communicavit ſumma humanitate Illuſtriſs. D. Gregorius Bajulius Redius Patricius Arretinus, Franciſci Nepos, lauticiarum omnium eruditae Antiquitatis ſtudioſiſſimus; in qua tamen Inſcriptione ante primum verſum, alium fuiſſe puto, qui diceret C. IVLIVS; vel TI. IVLIVS, vel M. LIVIVS. nam nullum integrum Titulum ita incipere poſſe perſpicuum, ac manifeſtum eſt. Ita vero in eo Codice majuſculis literis exarato, in rubrica notatum eſt pag. 36. *Extra Urbem per duo millia paſſuum a latere S. Pauli in quadam Domo.*

DIVAE . AVG . L . CNIDVS
AB.ORNAMENTIS.SACERDO
TALIS · FRVCTILIVS. C . F

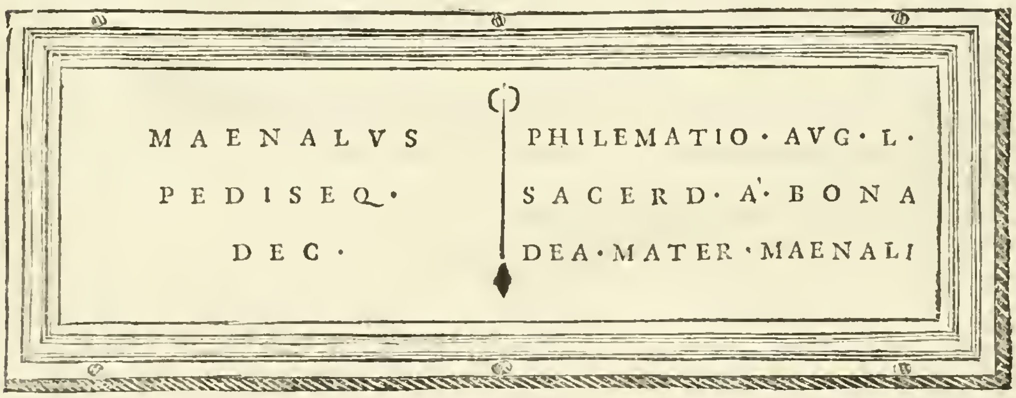
Sacerdotalia ornamenta ea fuiſſe compertum eſt ſacras infulas, vittas, & puras veſtes. Ea procuraſſe legitur hic Cnidus Divae Auguſtae, utpote Sacerdoti Divi Auguſti conjugis ſui; cui quoque permiſſum, teſte Dione Hiſt. Rom. ad finem Lib. LVI. ut lictore in Sacrificiis uteretur. Tacitus vero Annal.

Lib.

Lib. I Editionis Frobenianae Baſileae pag. 6. narrat Tiberium Caeſarem paſſum non eſſe ut matri Liviae Lictor decerneretur. *Multa* (inquit) *Patrum, & in Auguſtam adulatio: alii* PARENTEM, *alii* MATREM PATRIAE *appellandam: plerique ut nomini Caeſaris adſcriberetur* IVLIAE FILIVS, *cenſebant. Ille* (Tiberius) *moderandos feminarum honores dictitans, eademque ſe temperantia uſurum in his quae ſibi tribuerentur; ceterum anxius invidiâ, & muliebre faſtigium in diminutionem ſui accipiens, ne* LICTOREM *quidem ei decerni paſſus eſt:* ARAMQVE ADOPTIONIS, *& alia hujuſmodi prohibuit.*

Plures item Sacerdotes feminas habuit LIVIA AVGVSTA, quae in Gruterianis lapidibus memorantur; inter quas Curtilia Priſcilla CCCXX. 12. Cornelia Aſprillia CCCXXI. 1. & Domicia Graecinia ejuſdem pariter Flaminica ibidem n. 5. quae omnes feminae ingenuae ſunt. Fabrettus Liviam Ammiam dedit Inſcr. Ant. Cap. X. pag. 681. n. 58. Sacerdotem Magnae Deûm Matris Idaeae, fortaſſis Liviae Auguſtae Libertam. Neque vero ſolis ingenuis feminis Sacerdotium concedebatur, ſed etiam Libertis; non enim ii a ſacris miniſteriis arcentur, ut obſervat Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. VI. pag. 434. auctoritate Taciti Annal. Lib. XIII. c. 27. quod etiam firmari poteſt teſtimonio ſequentis Tituli, literis minio pictis, & ipſa raritate inſignis, in quo Philematio Auguſtae Liberta Sacerdos a Bona Dea dicitur.

CV.

Ideſt; *Maenalus Pediſequorum*, vel *Pediſequus Decurio. Philematio Auguſtae Liberta Sacerdos a Bona Dea Mater Maenali.*

PHILEMATIO. Non legendum eſt φιλημαλίων, νος, maſculi nomen; ſed φιλημάλιον, ου, femina Sacerdos, ἱέρεια. In recto Philematium, meretrix apud Plautum in Moſtellaria. Lucretius Lib. IV. v. 1162. *labioſa*, φίλημα, mulier, quae pinguibus labris eſt, ab amatore gratiae, & amoris cauſsâ, ὑποκοριστικῶς appellatur *philema*, hoc eſt *oſculum*; quaſi ad oſculum homines alliciat. Torquatus Taſſus in Odario quodam:

Sporgeſi il labro tumidetto in fuore
Per fare a i baci inſidioſo invito.

PHILEMATIO igitur diminutivum eſt, & ut dicimus *vezzeggiativo*. Gr. φιλημάτιον; ideſt, *Suaviolum*. Catullus Carm. XCVI. v. I.

Surripui tibi, dum ludis, mellite Juventi,
Suaviolum dulci dulcius ambroſia. S.

SACERD. A'. BONA. DEA. Praepoſitio A' ſignata eſt accentu acuto: nonnulli è recentioribus gravi ſignant. *S.*

Aliud exemplum profero in hac marmorea Romana Tabula, quam depromit Gruterus CCCVI. 6.

C. IVLI

C · IVLI
PHILCAE

TI · CLAVDIVS
NATALIS
A' LIBRIS
PONTIFICAL

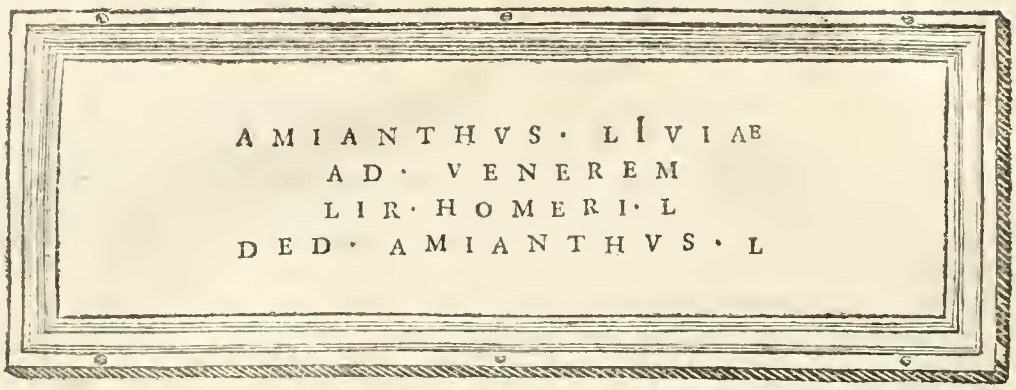
Aedes Bonae Deae fuit in Aventino monte, ut auctor eſt P. Victor in Regione XIII. quae dedicata eſt Kalendis Maiis. Bonam Deam eamdem eſſe ac Terram, Majam, Cererem, Matrem Magnam Idaeam, Opem, Faunam plures volunt. Vide Platonem in Cratylo; Varronem Lib IV. de Ling. Lat. apud D. Auguſtinum de Civit. Dei Cap. XXIV. Plinium Lib. XVI. c. 2. Macrobium Saturn. Lib. I. c. 12. & praecipue Plutarchum in Caeſaris vita. Bona dicta eſt, quaſi bonorum omnium cauſa ſit, favens, ac propitia. Propertius Lib. IV. Eleg. 9. v. 27. Aedem ejuſdem deſcribit, aitque limina puniceis vittis velari ſolita. Sacra ejuſdem arcana cum peragerentur, viros accedere, aut in iiſdem aedibus eſſé nefas ducebatur. Tibullus Lib. I. Eleg. 6. v.

Sacra BONAE *maribus non adeunda* DEAE.

Clodius Bonae Deae caeremonias polluit, ingreſſus C. Caeſaris domum, pſaltriae habitu, ut Pompiam ejus Uxorem violaret, quam ſtatim repudiavit, ut narrat Plutarchus in ejus vita. Sacrificari quoque Bonae Deae quotannis mos erat in Conſulis domo, ſive per ejus conjugem, ſive matremfamilias cum Virginibus Veſtae; quo tempore ipſe Conſul, & mares omnes domo egrediebantur; quod a Cicerone, dum Conſul eſſet, factum memorat idem Plutarchus in ejus vita. Livia igitur cum Sacra Bonae Deae fierent vel in Auguſta Domo, vel in ejuſdem Templo, Philematium Libertam habuit Sacerdotem, quae ſacriis iiſdem operaretur. In Florent. Inſcript. p 316. n. 64. in Aedibus Nobilium DD. Rodulphiorum, in qua Natalis Dies Auguſti, & Tiberii Caeſarum, & Liviae Auguſtae quotannis divinis honoribus, ludis, epulis, ſtatuarum dedicationibus celebrandus decernitur, hoc quoque inter cetera notatur: NATALI AVGVSTAE MVLSVM ET CRVSTLVM MVLIERIBVS VICANIS AD BONAM DEAM PECVNIA NOSTRA DEDIMVS. In editis vetuſtis lapidibus Aeliae Nices Sacerdotis Bonae Deae fit mentio apud Gruterum CCCXIII. 2. Apud eumdem CCXXVII. I. Sacerdotes Bonae Deae, & Collegium VII Virûm Epulonum communi populi Ravennatis voto aram dedicant Auguſto Divi Filio terra marique victori.

Praeter Sacerdotes Bonae Deae fuere quoque Magiſtrae, & Miniſtrae, quae memorantur in antiquis ſaxis apud Fabrettum Cap. X. pag. 694. num. 157. & 158. & pag. 696. n. 173. Julia Athenais Magiſtra Bonae Deae SEVINAE, Kalendis Junii C. Calpurnio Piſone, & Bolano Conſulibus, anno Chriſti CXI, fecit pavimentum, tecta extendit, & tegulas, quae minus erant, de ſuo repoſuit. & aram aeream, &c. Ex qua Inſcriptione intelligimus Bonam Deam vario item modo, vel a Familiis, vel a praecipuis locis in quibus colebatur cognominatam eſſe; nam in ea fit mentio BONAE DEAE SEVINAE; & in alia ſuperius indicata apud Fabrettum pag. 694. n. 157. BONAE. FAGANAE. & in alia pag. 637. n. 318. apud eumdem BONAE. DEAE. SANCTISSIMAE. CAELESTI, *Caeleſtis* ſcilicet cognomine, οὐρανίας Αφροδίτης, quae peculiare fuit Africae Numen. In his Inſcriptionibus, & in aliis quas affert Fabrettus Cap. IV. pag. 342. *Magiſterium* pro *Sacerdotio* accipi oſtendit. Ex ſequenti Titulo ſcimus Amianthum Liviae Libertum, Miniſtrum vel Aedituum fuiſſe Templi Veneris.

CVI.

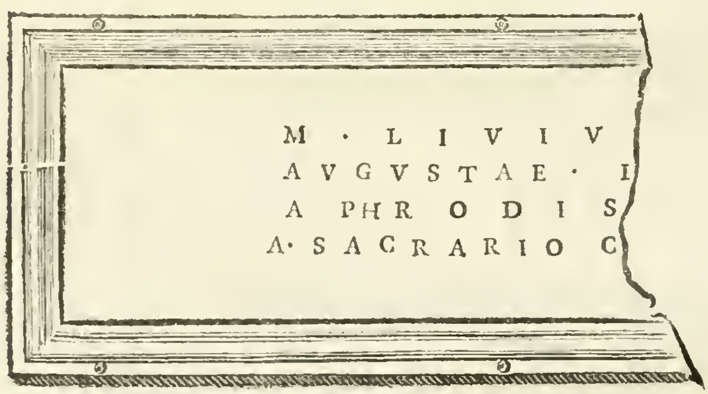
AMIANTHVS. In pluribus aliis Inſcriptionibus ſcriptum AMIANTVS. Aſpirationis nota interdum ad libitum marmorariorum.

AD. VENEREM. Ita promiſcue legitur A VESTE, & AD VESTEM, A MANV. & AD MANVM. Aedis Veneris fit mentio in Hortis Salluſtianis apud Gruterum XXXIX. 4. & CII. 1. In alio apud Fabrettum Cap. 1. pag. 41. n. 218. legitur CERDO. ANTONIAES DRVSI AEDITVMVS. VENERIS. & in Florentino pag. 413. n. 245. DORIDI. ASINII. GALLI. AEDITVAE. A DIANA. Apud Gruterum CCCXIX. 6. AMARANTHVS. CAESARIS AEDITVVS AB CONCORDIA. & in alio CCCXX. 8. legitur C. SERVILII DOMITI AD TEMPLVM ROMAE ET AVGVSTORVM. Fortaſſis hic Amianthus Liviae curam habuit Aedis Capitolinae Veneris, in qua eadem Livia, ut narrat Suetonius in vita Caligulae c. 7. feſtiviſſimi pueri filii Agrippinae, ejuſdem Caligulae uxoris, effigiem habitu Cupidinis dedicavit.

LIR. Forte LYRIVS. quod nomen inter Libertos Tiberii occurrit apud Pignorium p. 34. notatum monoſyllabo, ut ſupra in alio obſervavimus p. 71.

DED. Ideſt; DEDIT.

CVII.

Ita fortaſſis ſupplendus hic Titulus: M. LIVIVS AVGVSTAE. L. APHRODISIVS A. SACRARIO C. f. D. AVG. ideſt; DIVI AVGVSTI. ut in ſequenti lapide legitur, quem vulgavit Vir Cl. Johannes Vignolius inter Inſcriptiones Selectas pag. 278.

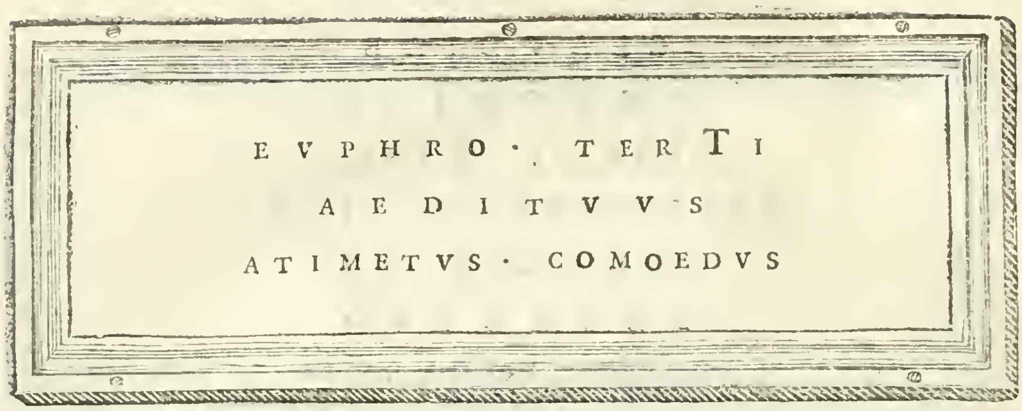
DIS

DIS MANIBVS
CLAVDIAE
ANTONIAE
LIB . LACHNE
PHILIPPVS RVSTIAN.
PVBLICVS AB
SACRARIO
DIVI AVGVSTI
CONIVGI CARISSIMAE
FECIT ET SIBI

Dio Hiſt. Rom. Lib. LVI. in fine narrat Romae decretum fuiſſe Auguſto SACRARIVM a Senatu, a LIVIA & TIBERIO factum; cujus haec ſunt verba: *καὶ αὐτῷ ἔν τε τῇ Ῥώμῃ ἡρῷον, ψηφισθὲν μὲν ὑπὸ τῆς γερουσίας, οἰκοδομηθὲν δὲ ὑπό τε τῆς Λιουίας, καὶ ὑπὸ τοῦ Τιβερίου ἐποιήθη. eique Romae* HEROVM, *ſive* SACRARIVM *decretum quidem a Senatu, aedificatum vero a Livia, & Tiberio, factum eſt.* Tacitus Annal. Lib. I. *Caeterum ſepulturâ* (Auguſti) *perfectâ*, TEMPLVM, *& coeleſtes religiones decernuntur*. Locum ubi Sacrarium Auguſto conſtitutum fuerit oſtendit Suetonius in ejus vita c. 5. qui ita ſcribit. *Natus eſt Auguſtus M. Tullio Cicerone, & Antonio Coſſ. IX. Kal. Octobris, paullo ante ſolis exortum, regione Palatii, ad Capita bubula: ubi nunc* SACRARIVM *habetur, aliquanto poſtquam exceſſit, conſtitutum. Nam ut Senatus actis continetur, cum C. Lectorius adoleſcens patricii generis, in deprecanda graviore adulterii poena, praeter aetatem atque natales, hoc quoque patribus conſcriptis allegaret, ſe eſſe poſſeſſorem, ac velut* AEDITVVM *ſoli, quod primum Divus Auguſtus naſcens attigiſſet: peteretque donari, quaſi proprio ſuo, ac peculiari Deo: decretum eſt, ut ea pars Domûs conſecraretur.*

Fuere quoque apud veteres non ſolum publica Sacraria, de quibus Cicero lib. IV. Oratione IX. in C. Verrem, Deorum ſignis & aris ornata; & cum porticu, quemadmodum Sacrarium Veneris Cnidiae a Phaedimo conditum in veteri Inſcriptione apud Fabretrum Cap. VII. pag. 497. n. 4. verum etiam privata, in quibus unaqueque Familia ſua ſacra, gentis ſuae propria, habebat; quae gentilitia vocabantur, & perpetua eſſe jubebantur lege XII Tabularum. Nam Sacrarium proprie locus eſt in quo ſacra reponuntur, ut docet Servius in Virgilium Lib. XII Aeneid. v. 199. In Sacrariis tenſas Deorum repoſitas, & Auguſtorum codicillos ſervari ſolitos, narrat Suetonius in Veſpaſ. c. 5. & in Tiber. c. 51. Hic igitur M. Livius Aphrodiſius Auguſtae Libertus Aedituus vel Cuſtos fuit Sacrarii, a Senatu decreti, quod Livia in memoriam Divi Auguſti dedicavit, ſuaque impenſa una cum Tiberio fecit.

CVIII.

EVPHRO. Εὔφρων. *Prudens; homo bonae mentis. S.*

TERTI. Ideſt; TERTII.

AEDITVVS. Graecis Νεωκόρος. *Sacrae aedis tuitor, cuſtos, curam agens.* In antiquo Titulo ſuperius relato apud Fabrettum Cap. VII. pag. 498 n. 21. legitur CERDO ANTONIAES DRVSI AEDITVMVS. VENERIS. Gellius Lib. XII. c. 10. auctoritate M. Varronis in Lib. II. ad Marcellum de Latino ſermone, & fideliſſimorum exemplarium Ciceronis AEDITIMVM dici oportere cenſet. Verum & in pluribus antiquis Tabulis inſcriptis legitur AEDITVVS.

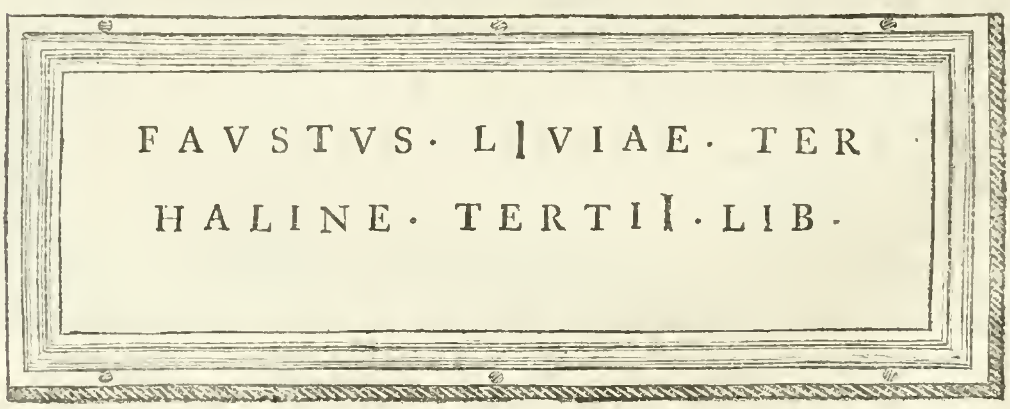
Hoc ipſum officium feminis quoque demandatum fuiſſe teſtantur lapides. Vide Par. I Inſcriptionum Ant. Etr. Urbium pag 413. n. 245. Cicero in Oratione IX in Verrem memorat *Antiſtitas fanorum.*

ATIMETVS. Ατίμητος. *Homo quantivis pretii, incomparabilis.* Hac ratione fauſtum, & auſpicatum nomen; ceterum valeret *hominem illaudabilem, inhonoratum, inglorium. S.*

COMOEDVS. Κωμωδὸς. *Comoediarum actor.* Comoedi, delectandi oblectandique cauſâ, ſaepiſſime in conviviis, & cenae tempore inducebantur, teſte Plinio Secundo Lib. I. Epiſt. 15. Solebant enim veteres acroamatis valde delectari.

Plures Liberti TERTII leguntur in ſequentibus Titulis.

CIX.

CX.

CX.

S · TERTII · NICEPHOR · DEC
MPIAE · TERTI · L · CONIVGI
ENEMERENTI
AM ·

. . . MPIAE. Suppletis literis legendum OLYMPIAE. In quarto verſu . . . AM, lege OLLAM.

CXI.

AGATHO · RHOSICE
TERTI · L ·

CXII.

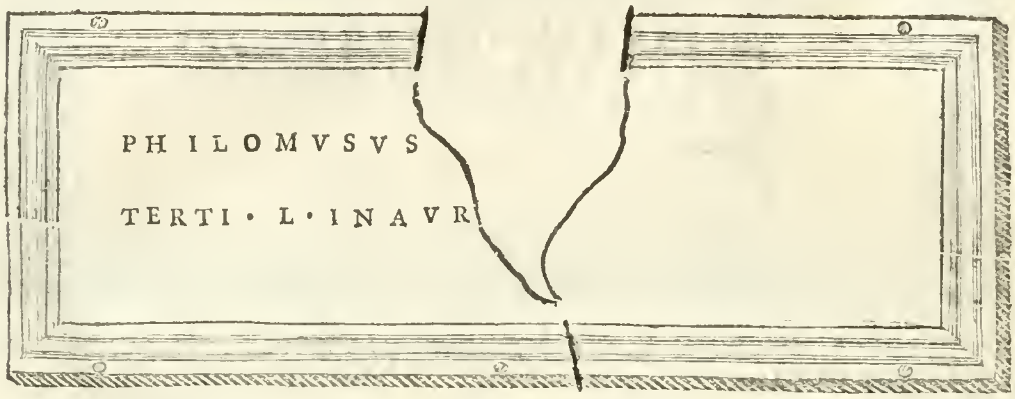
PHILOMVSVS · TERT
L · VILICVS

TERT. Ideſt TERTII. Promiſcuum uſum ſcribendi per unum I vel per duo II, vel per unicum I ceteris literis altius in vetuſtis lapidibus poſſumus animadvertere; quae ſcribendi ratio, & in veteribus Numiſmatis ſervatur.

VI-

VILICVS; Ita ſcriptum legitur in quamplurimis vetuſtis lapidibus. Quare per unicum L ſcribendum vult Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. 1. pag. 2. De Vilicis nonnulla inferius adnotabimus. Alium ecce Philomuſum Tertii Libertum *Inauratorem*.

CXIII.

INAVR. Ideſt INAVRATOR. Vernacule (*il Doratore*) Catullus Carm. LXXX. V. 4.

——— *inaurata pallidior ſtatua*.

Propertius Lib. 1. Eleg. XVI. V. 3.

Cujus inaurati celebrarunt limina currus. *S.*

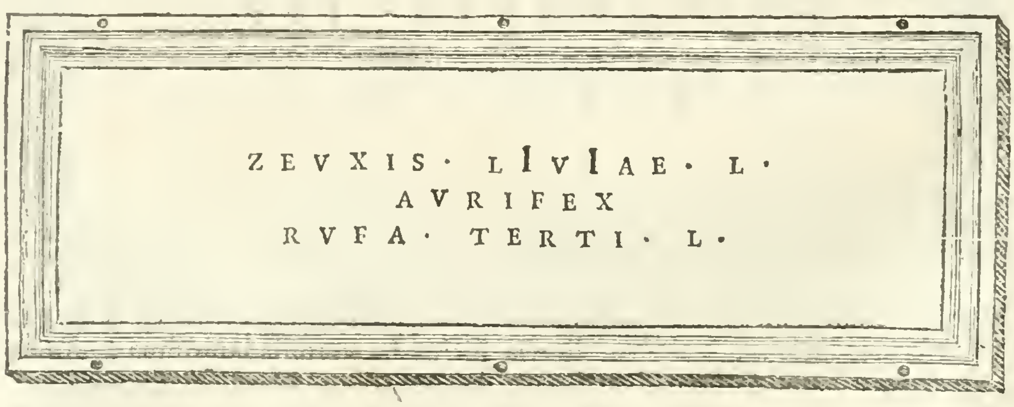
Adeundus Plinius Lib. XXXIII. c. 3. qui laquearium inauratorum meminit. Horatius Lib. II. Carm. Od. 18.

Non ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar.

Julius Firmicus Lib. IV. c. 15. & Lib. VIII. c. 26. Inauratores jungit cum Bractеariis, Aurificibus, & Argentariis. Uſum inaurandi, & inargentandi aereas laminas docet Plinius Lib. XXI. c. 2. *Poſtquam a lamina aerea tenui inaurata, & inargentata dabantur*. Vide Salmaſium in Vopiſcum c. 40. Officium AB AVRATVRIS legitur in Gruteriana Tabula DLXXXIII. 14. In alia votiva apud eumdem IV. n. 4. Avianus Auguſti Libertus dicitur SVBPROCVRATOR AVRARIORVM.

Ab oblivione vindicantur ſex Aurifices Liviae Auguſtae, & Caeſarum Domûs, quorum nomina in ſequentibus Titulis leguntur; videlicet ZEVXIS. EPITYNCANVS. M. IVLIVS. AGATHOPVS. STEPHANVS. M. LIVIVS MENANDER. HEDYS.

CXIV.

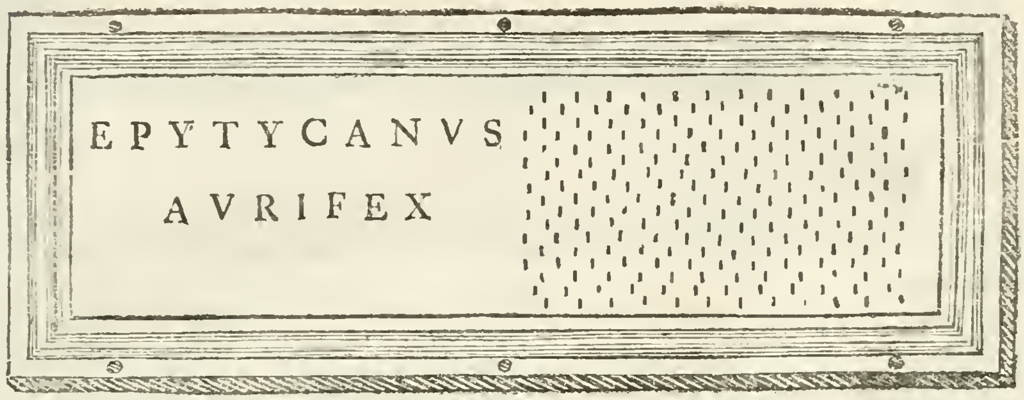

ZEVXIS. Ζεῦξις *ab jungendo* nomen accepit, *S.*

AVRI-

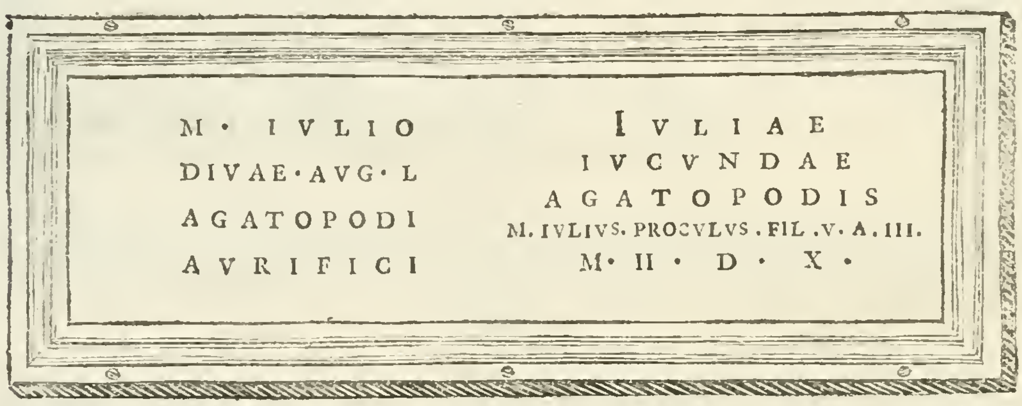
AVRIFEX. Auri elaborandi Artifex. Plures Aurifices memorantur in Gruterianis Inſcriptionibus. In Narbonenſi DCXXXVIII. 8. L. CORNELIVS. AMANDVS. In Romana in eadem pagina n. 7. M. CAEDICIVS. IVCVNDVS AVRIFEX DE SACRA VIA. In Capuana ibidem n. 10. PHILODAMVS. BASSI. In Amerino MCXVII. 1. T. TRAVIVS T. L. ARGENTILLVS. & T. TRAVIVS T. L. ACVTVS *Aurifices*. Item apud Sponium in Miſcell. pag. 219. in Romano lapide L. VECTIVS NVMPHIVS AVRIFEX.

CXV.

EPYTYCANVS. Libenter legerem EPITYNCHANVS. Επιτύγχανος ab ἐπιτυγχάνων; nomen in Inſcriptionibus notum. *Aſſequens, Fortunatus*. S.

CXVI.

AGATOPODI. Omiſſâ aſpirationis notâ, quae tamen in ſequentibus legitur. Vide quae ſupra adnotavimus ad Titulum XI. pag. 80.

In alio quoque lapide apud Fabrettum Cap. IV. pag. 332 inter Magiſtros Fontanos recenſetur Q. IVLIVS. AGATOPVS.

Legendum AGATHOPODI. & AGATHOPODIS. Αγαθόπȣς *Agathopus, homo bonis pedibus praedito*; vel Αγαθώπος *bonâ, & liberali facie*. S.

CXVII.

CXVII.

CVRTIA
MYRINE
CLAVDI

IVCVNDA
AGATHOPODIS
AVR

Ideſt; *Curtia Myrine Claudii*· ſubintelligendum *Uxor*. & ex alia parte *Jucunda Agathopodis* (*Uxor*).

MYRINE. Myrina Urbs in Aeolide. In Numis Sabinae, & Antonini Pii, M. Aurelii, & Tranquillinae legitur ΜΥΡΙΝΑΙΩΝ apud Cl. V. Joh. Foi-Vaillantium.

AGATHOPODIS. Hoc oſtendit nomen *Agathopus* non eſſe Αγαθῶπος, *aſpectu bono*; Sed Αγαθόπους, *pede bono*. In hoc alio Titulo M. Julius Agathopus non DIVAE.AVG. Libertus, ſed AVGVSTAE dicitur.

CXVIII.

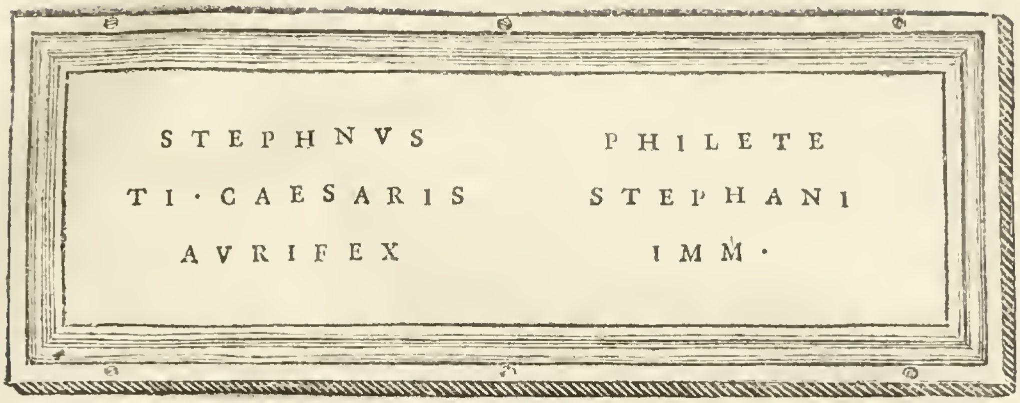
M·IVLIVS AVGVST·
AGATHOPVS
AVRIFEX·DAT
IVLIAE· RESTITVTAE
IVLIAE· VITALI
IVLIO·FELICI

CXIX.

IVCVNDO
AGATHOPODIS
FIL

CXX.

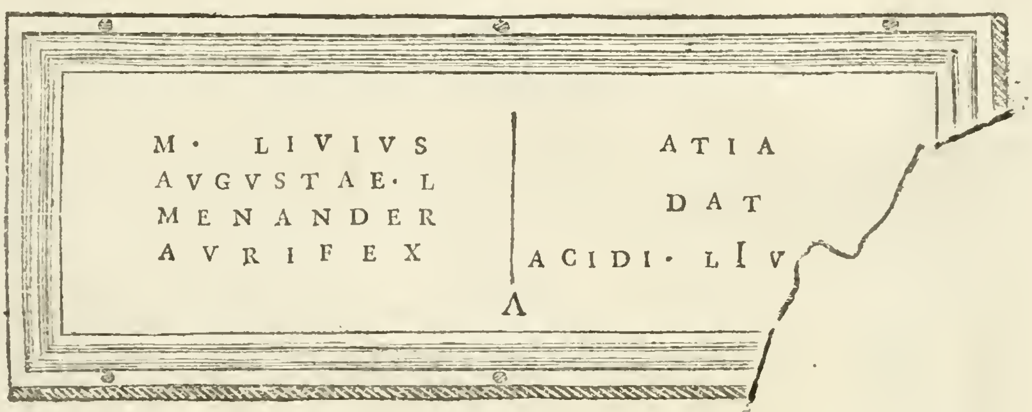
CXX.

Ideſt; *Philete* (Uxor) *Stephani Immunis*. Immunitas data Stephano Aurificí Tiberii Caeſaris.

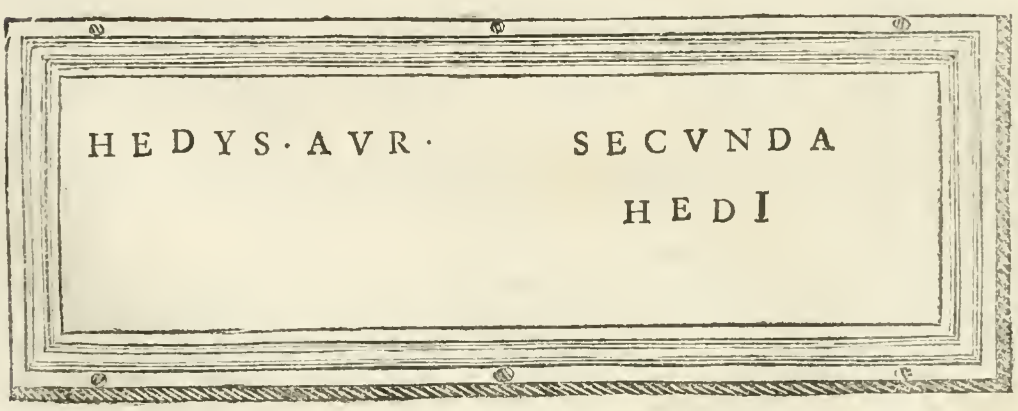
STEPNVS Cum monogrammate in antepenultima litera N, quae pro A, & N inſeruit; legendum STEPHANVS. *S.*

CXXI.

MENANDER. Μενάνδρος. quaſi *Fortis vir. S.*
ACIDI. LIV. Ideſt, LIVIAE. ACIDI, ἄκιδι, amaſio Galateae. *S.*

CXXII.

HEDYS AVR. Ideſt; *Aurifex*. Ηδὺς, *ſuavis*. SECVNDA (uxor) HEDI, Ηδέος, *ſuavis*. genit. *S.*

Cum in vetuſtis Inſcriptionibus numquam nominentur *Gemmarum Scalptores*, (qui a Graecis δακτυλιογλύφοι, *anulorum Scalptores* appellantur, ut apud Diogenem Laërtium, qui in vita Pythagorae, Mneſarchum ejus patrem laudat anulorum Scalptorem,) licet memorentur apud Gruterum *Caelatores auri, & argenti* pag. DLXXXII. 5 & *Gemmarii* apud Fabrettum Inſcr. Antiqu. Cap. II. pag. 89. n. 172. qui gemmas, vel negotiabantur, vel in veſtibus, vel in calceis, & ſcyphis inſerebant; videant docti Viri an fortaſſis AVRIFICVM nomine intelligi quoque poſſint Gemmarum Scalptores, vel AVRIFICVM Collegio comprehendantur, quod celebratur in Gruterianis pag. CCLVIII. 7. & DCXXXVIII. 9. Quemadmodum enim Collegium Fabrûm plures Artifices complectebatur, Ferrarios, Materiarios, Tignuarios, Eborarios, pluresque alios; ita Aurificum Collegium, non eos tantum qui aurum arte elaborabant, ut in lege 34. D. de auro, & arg. leg., verum etiam qui gemmas tractabant, & ſculpebant, fortaſſis comprehendiſſe non abs re eſt. Id etiam inſinuare videtur Romanum vetus Epigramma a Sponio relatum in Miſcellaneis pag. 219. in quo Pagi pueri praeſtantia, & ars his praeſertim verſibus exprimitur:

NOVERAT HIC DOCTA FABRICARE MONILIA DEXTRA
ET MOLLE IN VARIAS AURUM DISPONERE GEMMAS.

Praeterea eximii duo Gemmarum Scalptores EPITYNCHANVS, & AGATHOPVS, qui aureo Auguſti aevo floruerunt, quorum inſcalptas Gemmis, & opera nuper edidit Cl. Vir Philippus Stoſchius Tabula V. ex Dactyliotheca Andreinia, & Tabula XXXII. ex Dactyliotheca Strozia, in ſepulcralibus hiſce Titulis ſupra relatis n. CXV. & CXVIII. nominantur, & AVRIFICES dicuntur; qui fortaſſis ad ipſos pertinent. Eruditum hunc ſcrupulum mihi injecit Vir Clariſſimus, omnique laude digniſſimus Petrus Andreas Andreinius Patricius Florentinus, qui primus omnium antiquas Gemmas praeclaro Artificum nomine inſignes ſummo ſtudio, ac ſumtu conquiſivit, itemque primus Antiquariis amicis, ſcalptas in ipſis literas Artificis nomen praeferre, quod antea eos latebat, oſtendit. Nullus enim vel Regum, vel Principum, ne dicam privatorum, tot Gemmas Scalptorum celeberrimo nomine ornatas habuit, quot ipſe, quas hîc enumerare minime piget.

I. Caput ignotum, Beryllo inſcalptum; *Agathopodis opus*. ΑΓΑΘΟΠΟΥΣ ΕΠΟΙΕΙ. *Agathopus faciebat*. A Stoſchio nuper editum Tab V. & a me in Prima Par. Inſcr. Ant. Urb. Etr Tab. I. Gem. III.

II. Muſa, ſive Cithariſtria. *Oneſae opus*; in Paſta, ut ajunt, antiqua. ΟΝΗΣΑΣ ΕΠΟΙΕΙ. Apud Stoſchium Tab. XLV.

III. Hercules oleagineâ coronâ redimitus, Sardae inciſum opus. ΟΝΗΣΑΣ. *Oneſas* [*faciebat*] Apud eumdem Tab. XLVI.

IV. Hercules cum Jole, Amethyſto inciſum, ΤΕΥΚΡΟΥ, *Teucri opus*. Apud eumdem Tab. LXVIII. Hanc nobiliſſimam Gemmam furto ablatam, ſibi conquiſierat ſplendidiſſimus Andreas Fountaine Eques Auratus Anglus; qui ſtatim re cognita, rogante Andreinio, ſumma humanitate liberam remiſit; eâ tamen conditione, ut ſe vivo apud ſe haberet; mortuo, Gazae Magni Ducis Etruriae cederet, ad quem miſerat, cuique donabat; ſed regiâ Principis clementiâ, ab eo onere liberatus Andreinius, ejuſdem Gemmae verus, & legitimus dominus omni tempore conſtitutus eſt.

Hae igitur quatuor praeſtantium Artificum Gemmae hoc tempore exſtant in Andreinia Dactyliotheca. Quae vero hîc ſequuntur, & recenſentur, fatum uſque ad ſupremum diem, ipſi Andreinio lacrymabile, ſubiere; quae vi, & furto ex ejus Cimeliis, cum domo abeſſet, ſubdolis clavibus recluſis, ablatae fuere, cum alia pretioſorum monumentorum ſupellectile, aliiſque Gemmis, quae modo alienas Cimeliothecas exornant.

V.

V. Aliger Amor, lyram ſonans, leone vectus; Sardoniche Anaglyph. exſcalptum, *Plotarchi opus*. ΠΛΩΤΑΡΧΟΣ ΕΠΟΙΕΙ. Exſtat, in Theſauro Magni Ducis Etruriae; ad quem, meliori fato, cum a pluribus antea emta fuiſſet, pervenit; furto namque primum ſubrepta fuit, non vero dono oblata Magno Duci Etruriae ab Andreinio, ut ait Stoſchius, qui hanc quantivis pretii Gemmam exhibet Tab. LIII.

VI. Hercules Juvenis. *Cnaei opus*. ΓΝΑΙΟC. Sapphiro inſculptum. Exſtat in Dactyliotheca Stroziana Romae. Hanc Gemmam, non pretium, ſed vis amicitiae, quae ſumma erat inter Illuſtriſſimum D. Leonem Strozam, & Andreinium, tempeſtive cum lethali paene morbo vexaretur, ex ejus invitis manibus, ſaepius quaeſitam, tandem extorſit; de qua adhuc dolet; nam rariſſimi exempli, & virtutis Praeſul Stroza, qui ea potitus fuerat, paullo poſt fato functus eſt. Edidit Stoſchius Tab. XXIII. Prototypae Gemmae, quarum ectypa infra deſcribimus, a numero VII uſque ad XI. latet ubi exſtent hoc tempore, aliquando tamen in lucem proditurae.

VII. Diomedes Palladio potitus, *Polycleti opus*. ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΥ. Sardae inciſum. Deprompſit Stoſchius Tab. LIV.

VIII. Caput incogniti Senis barbati. *Solonis opus*. cujus Gemmae ne ullum quidem ectypum nunc ſupereſt; quaeque hactenus inedita eſt.

IX. Apollo Citharoedus. *Cleonis opus*. ΚΛΕΩΝΟC. Hanc antea ineditam protuli ex ectypis Dactyliothecae Andreiniae Tab. I. Gem. II. in Par. I. Inſcr. Ant. Urb. Etr.

X. Minerva Bellipotens. *Antiochi opus*. ΑΝΤΙΟΧΟΥ. Primus vulgavi Tab. I Gem. IV. ex ectypis ejuſdem.

XI. Muſa Lyriſtria. *Cronii opus*. ΚΡΟΝΙΟC. ΕΠ, Ideſt; Κρόνιος ἐποίει. Hanc primus exhibui Tab. I Gem I Hujus vero Gemmae ſingulare ectypum dumtaxat exſtabat in Andreinia Dactyliotheca, quod ipſe reperit inter alia plura, quinquaginta ab hinc annis, apud quemdam Florentinum artificem, eximium ſigillorum ſcalptorem in Gemmis, in Officinis Medicei Muſei, cognomento *il Borgognone*.

Auſpice igitur Andreinio in tantum, ac tale pretium, & faſtigium venere Gemmae, inſignium Artificum nomine inſcalptae, eorumdemque opera, quae ſincera, & legitima ſunt; quae quidem optimo judicio ſelegit, & edidit Stoſchius. Nunc vero plures recentiores artifices, eo artis ſcientiâ venere, ut gemmas quas ipſi ſcalpunt, ſuppoſitis antiquorum Artificum nominibus, magno pretio vendant ſtudioſis quidem, ſed inſciis veteris opificii, Antiquitatis cultoribus.

CXXIII.

L·V C I F E R · V · A · I · E T · D · XLV · C A L L I S T V S
H E S P E R · V · A · I I · V · A · X I I ·
P R O T O G E N E S · C A P S A R · A V R I F · F I L I S · S V I S
D O N A T · T I · I V L I V S · I R E N I O · D E C

Protogenes Capſarius Aurificum pater infeliciſſimus, orbatus tribus filiis, immaturâ morte raptis, Lucifero, qui vixit annum unum, & dies quadragin-

gintaquinque, Heſpero bimulo, & Calliſto duodenni Ollas, hujus Columbarii iiſdem aſſignat, quas donavit Tiberius Julius Irenio Decurio.

LVCIFER. Φωσφόρος. Plato in Epigrammate in Aſterem, ſeu ſtellam, *Luciferum* eum viventem fuiſſe dicit, *Heſperum* inter mortuos.

Ἀςὴρ πρὶν μὴν ἔλαμπες ἐνὶ ζωοῖσιν ἑῷος,
Νῦν δὲ θανὼν λάμπεις Ἕσπερος ἐν φθιμένοις.

Aſter prius fulſiſti inter vivos Eous,
Nunc mortuus fulges Heſperus inter extinctos. S.

HESPER. Heſperus. ἕσπερος. *S.*

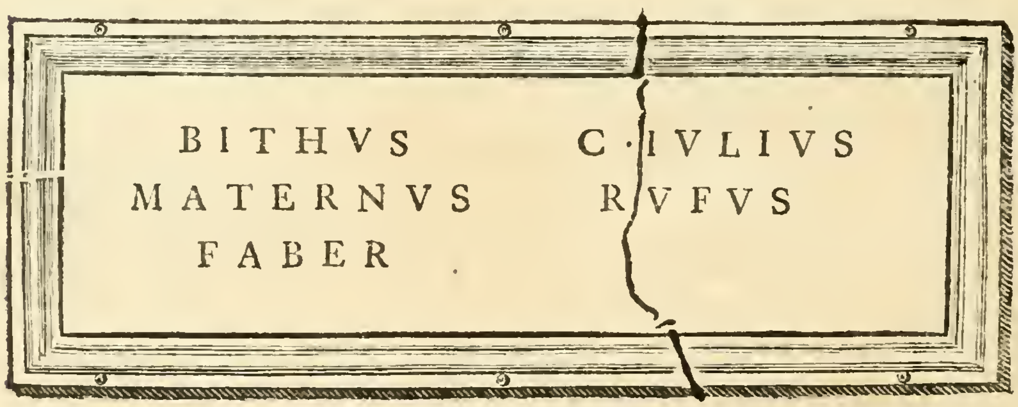
PROTOGENES. Πρωτογενής. *Natu maximus*; *Primigenius*, ut in pluribus Inſcriptionibus. *S.*

CAPSAR. AVRIF. Putabam ſcriptum in marmore CAESAR. AVRIF. ideſt *Caeſaris Aurifex;* ſed de hac lectione certior factus, novum officii genus conſiderandum propono, hactenus incognitum; quod ſcilicet Aurifices haberent Capſarios, qui in capſis eorum opera auro elaborata, vel fortaſſis in Gemmis cuſtodirent, & ſervarent. Ita Balneatoribus leguntur dati Capſarii, qui veſtimenta ſe lavantium in balneis cuſtodienda accipiebant; item dati pueris diſcentibus, qui eos ſequebantur ad ſcholam cum capſa, ſive arcula, in qua codices repoſiti, teſte Juvenale Sat. x. v. 116.

Quiſquis adhuc uno puram colit aſſe Minervam
Quem ſequitur cuſtos anguſtae vernula capſae.

De Capſariorum officio plura Pignorius, qui eos auctoritate Ulpiani L. XIII. de manum. vind. Paedagogis adjungit.

CXXIV.

BITHVS. Βίθος Bithus, & Bacchius nobile par gladiatorum Suetonio, ut neutrum alteri ſuperiorem diſcerneres. De Bitho, & Cleobi Plutarch. *S.*

MATERNVS. Hoc cognomine fuit Julius Firmicus. MATERNVS, forte μητρῷος, *Matri Deûm devotus, ſacer. S.*

FABER. Ex numero Opificum Domûs Auguſtae. In Romano lapide penes Fabrettum Cap. IV. pag. 297. n. 260. memoratur P. Aelius Oreſtes Auguſti Libertus PRAEPOSITVS OPIFICIBVS DOMVS AVGVSTANAE. De Fabris plura Pignorius in Opere de Servis pag. 272.

C. IVLIVS. RVFVS. Πύῤῥος. *Pyrrus. Burrus* apud Tacitum. Πυῤῥίας. *Byrrbia* Terentio. *S.*

CXXV.

AGRYPNVS · CAESAR
AVG · MAECENATIAN
A · STATVIS

Ideſt; *Agrypnus Caeſaris Auguſti Maecenatianus a Statuis.*

AGRYPNVS. Αγρυπνος. *Inſomnis, Vigil.* Lucanus Lib. IV.

Extrahit inſomnes bellorum fabula noctes.

Plutarchus in Themiſt νύκτας ἀγρυπνεῖν. *S.*

A. STATVIS Fuit hic Agrypnus, antea Maecenatis Libertus, poſtea Caeſaris, vel Statuarius, vel curator cuſtoſve Statuarum. Gruterus p. CCCXXIII. 5 meminit Eutychetis Liberti Auguſti *Officinatoris a Statuis*, ideſt *Fabri Statuarii*, ut explicat Pignorius pag. 225. Valde hujus Agrypni operâ uti potuit Auguſtus, qui ſtatuis tum Deorum, tum virorum illuſtrium mirifice delectatus eſt; nam teſte Suetonio in ejus vita c. 57. *pretioſiſſima Deorum ſimulacra mercatus vicatim dedicavit; ut Apollinem Sandaliarium, & Jovem Tragoedum, aliaque.* Et c. 31. haec narrat idem Suetonius, *Proximum Diis immortalibus honorem memoriae Ducum praeſtitit, qui imperium Populi* Romani *ex minimo maximum reddidiſſent. Itaque & opera cujuſque, manentibus titulis, reſtituit; &* STATVAS OMNIVM *triumphali effigie in utraque Fori ſui porticu dedicavit.* Idem quoque Auguſtus Statuas virorum illuſtrium ex arce Capitolina, propter anguſtias, in Campum Martium contulit; quas poſtea Caligula ſubvertit atque diſiecit, ut idem Tranquillus narrat in Cal c. 34. Praetorium ſuum ſtatuis, & pictis tabulis ornavit. Suetonius c. 72. Alii quoque fuere Statuarii, qui oculos ſtatuis reponebant, ut Marcus Rapilius Serapio in Florentina Tabula Muſei Suburbani Strozii p. 406 n. 215. & alii qui ſtatuis capita reponebant, e quorum numero Plinius Hiſt Lib. XXXVI. c. 5. laudat Aulanium Evandrum, qui caput repoſuit ſigno Dianae, Timothei operi, quod erat Romae in Palatio, Apollinis Delubro. Quod praeter hiſtoriae veritatem ſuperius p. 62. mihi excidit, hîc emendandum moneo.

CXXVI.

HERACLA
AVGVSTAE · L ·
PICTOR

HERACLA. Ἡρακλᾶς. Dorice. *Hercules*; vel Ἡρακλεόδωρος, eadem forma ac Ἑρμᾶς, *Herma*, *Hermodorus*. Μηνᾶς *Mena*, *Menodorus*, ut ſuperius adnotatum. *S.*

PICTOR. Juvenalis Sat. IX. v. 145. cum Caelatore domeſtico PICTOREM coniungit, ut obſervat Pignorius de Servis pag. 175. qui Plinii auctoritate Lib. XXXV. c. 10. ait Picturam ſervitiis interdictam apud Graecos; Romanos vero ſervis ſuis, ut ſibi haberent, permiſiſſe.

Pictas item Tabulas videntur curaſſe Pictores, ut idem Pignorius notat pag. 225. Ex quibus deducimus non Agalmatothecas tantum, (ita liceat appellare), ſed & Pinacothecas apud Caeſares in deliciis fuiſſe. In inſigni marmore apud Fabrettum Cap. X. pag. 724. n. 443. Flavius Apollonius Procurator Auguſti A PINACOTHECIS dicitur; & pag. 225. n. 622. laudatur Vitalis Papirius ARTE PICTORIA praeditus; & in Florentino pag. 390. n. 154. P. Cornelius P. L. Philomuſus PICTOR SCAENARIVS. IDEM REDEMPTOR. Vide Plinium Hiſtor. Lib. XXXV. c. 10. qui de Pictoribus antiquiſque picturis erudite, & luculenter. Caeſares praeterea picturae ſtuduiſſe, ac pinxiſſe, Hiſtoriae docent. An vero & Auguſtae feminae pinxerit, exempla non ſuppetunt.

CXXVII.

SYNEROS. Συνέρως. quaſi *Amor ſocius*, *Amor mutuus*. *S.*

AD IMAGINES. In nobilibus Familiis fuere majorum imagines, ſummae nobilitatis cum inſignia, & ornamenta, tum certiſſima teſtimonia; nam eo quaeque nobilior cenſebatur, quo multis imaginibus locupletior. De his fuſius Polybius Lib. VI. & Plinius Lib. XXXV. c. 2. qui eas è cera fuiſſe diſerte docet. Juvenalis *veteres ceras* pro imaginibus dixit, & in atrio collocari ſolitas, Sat. VIII. v. 19.

Tota licet veteres exornent undique cerae
Atria. ———

In tabulis quoque fortaſſis pictas fuiſſe majorum imagines, ex eodem Satyrico intelligimus ibidem; v. 1.

Stemmata quod faciunt? quid prodeſt, Pontice, longo
Sanguine cenſeri, pictoſque oſtendere vultus
Majorum, & ſtantes in curribus Aemilianos?

Hae imagines cum titulis, & ornamentis in ligneis aediculis, & armariis cuſtodiebantur, feſtiſque diebus exornabantur, teſte Tullio pro Sulla c. 88., & in domeſticorum funere ante lectum defuncti magna pompâ efferebantur. Tacitus de Druſi funere haec narrat Annal. lib. IV. c. 9. Edit. Frob. pag. 80. *Funus* IMAGINVM *pompâ maxime illuſtre fuit, cum origo Juliae gentis Aeneas, omneſque Albanorum Reges, & conditor urbis Romulus, poſt Sabina nobilitas, Appius Claudius, ceteraeque Claudiorum effigies, longo ordine ſpectarentur.* In Bibliothecis quoque & in Larariis virorum doctorum, & illuſtrium Heroum ima-

imagines poni conſuevere, quemadmodum Plinius Lib. XXXV. cap. 2. & Lampridius in Alex. Sev. teſtantur. Hujus igitur Synerotis Tiberii Caeſaris ſervi officium fuit imagines majorum, vel ſimulacra, & effigies Heroum, quibus Auguſta Domus affluebat, tueri diligenter, depromere, & ornare cum opus eſſet; cujus muneris nulla apud celeberrimos Antiquarios in editis hactenus Inſcriptionibus extat mentio. Praeterea Imagines Caeſarum Auguſtorum non ſolum in magno honore erant, verum etiam colebantur, adorabanturque. Tacitus Annal. Lib. I. exordium imperii Tiberii Caeſaris, qui ſuſpenſis, & obſcuris verbis utebatur, deſcribens, haec narrat: *At patres quibus unus metus, ſi intelligere viderentur, in queſtus, lacrymas, vota effundi: ad Deos,* AD EFFIGIEM AVGVSTI, *ad genua ipſius manus tendere, cum proferri libellum recitarique juſſit*. Hinc dedicatae IMAGINES AVGVSTORVM, ſummâque laetitiâ poſitae cum ara, & aedicula leguntur apud Fabrettum pag. 130. n. XIV. & pag. 265. n 97. Praecipuos Cultores habuiſſe docet baſis marmorea in Gruteriano Theſauro CCXXXVIII 12. & apud Fabrettum Cap. VI. pag. 447. n. 57. Tabula reperta in Aventino CVLTORES LARVM ET IMAGINVM DOMVS AVGVSTAE memorat. Cultores vero Auguſti, θεράποντες, teſte Tacito, Annal Lib. I. verſus finem, per omnes domos in modum Collegiorum habebantur.

CXXVIII.

ANTIOCHVS
LIVIAE
ATRIENSIS

MYRTILVS
CAESARIS
DIOGENIANVS

Proximum officio Synerotis AD IMAGINES, fuit hoc Antiochi ATRIENSIS Liviae; cui credita non ſolum atrii cura, verum etiam cerearum imaginum, & codicum, & monumentorum rerum in Magiſtratibus geſtarum, quae ibi aſſervari ſolebant, ut tradit Plinius Lib. XXXV c 2.

Atrienſes tum Auguſtorum aedibus, & Villis, tum privatorum domibus dati. In Florentino marmore Muſei Andreinii legitur EROS ASINI [*Aſinii*] ATRIENSIS. in Par. I. Inſcr. Ant. Etr. pag. 266. n. 53. & in alio Muſei Fabretti pag. 8. XLVII. ZETHVS T. VINI [*Vinii*] ATRIENS*is*. Item Baſilicis, datos ex quodam marmore oſtendit Reineſius Cl. XI. n. 39, RHOE. ATRIENSIS DE BASILICA ASINIA. Verum ibi locum indicari puto, uti in aliis ſaxis, ubi ipſe habitaret; non vero quod Baſilicae Aſiniae eſſet Atrienſis.

Atrium quale eſſe debeat docet Vitruvius Lib. VI. Cap. IV. qui & Cap. X. notat Graecos atrio minime uſos. Atrienſes melioris conditionis fuiſſe, prae ceteris Servis, obſervat Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 9.

CXXIX.

M · LIVIVS · AVG · L · ANTEROS

AMYNTIAN · AB · SVPELECTILE

Ideſt; *M. Livius Auguſtae Libertus Anteros Amyntianus ab Supelectile*.

Officium M. Livii Anterotis Amyntiani fuit cuſtodire praetioſam Liviae ſupellectilem. nobis *il Guardaroba*. De Auguſto haec Tranquillus narrat c. 70. *Notatus eſt ut pretioſae ſupellectilis, Corinthiorumque percupidus*. Vaſa aurea, & argentea, aenea quoque, qualia erant Corinthia, & Deliaca, ſupellectili adnumerabantur, & ad eorum cuſtodiam Servi praeficiebantur. Vide Pignorium pag. 103 & 104. & Ciceronem in Verrem· Act. IV. Orat. IX. in qua fuſius de magnifica C. Verris ſupellectile.

AMYNTIAN. Ideſt; *Amyntianus*, ab Amynta Rege, a quo ad miniſteria Domûs Auguſtae tranſiit M. Livius Anteros, retento prioris domini cognomine. Amyntas Deiotaro in Regno Galatiae, & Lycaoniae, beneficio Romanorum, ſucceſſerat; Strabo Lib. XII. quo mortuo A. U. 729. Auguſtus id in provinciam redegit, impoſito Praeſide, ut notavit Reineſius Cl. IX. n. X. qui in Romano lapide eruto inter Viam Latinam, & Appiam, edidit Celadum Amyntiani Antoniae Diſpenſatoris Vicarium. Apud eumdem Reineſium Cl. X. in laudato Romano marmore, in quo plures Liberti Domus Auguſtae recenſentur, qui Decurias emerunt Coſſo Cornelio, & Lucio Piſone Coſſ. A. U. 753. item C. Caeſare, & L. Paulo Coſſ. A. U. 754. ab Amynta denominantur GAA AMYNT*ianus*. APOLLONIVS AMYNT*ianus*. DAMACRATES (leg DAMOCRATES) AMYNT*ianus*. Gruterus p. DLXXVII. 5. dedit Epinicum Caeſaris Servum Amyntianum MEDIASTINVM.

AB. SVPELECTILE. Sequente conſonante, AB pro A ἀρχαϊκῶς. SVPELECTILE ideſt; SVPELLECTILE. *curta ſupellex*. Horatius Sat. VI.

Vilis cum patera guttus Campana ſupellex. S.

Ita quoque ſcriptum unico L in hoc veteri Titulo Florentino in Aedibus D. Comitis Franciſci Guicciardinii Patricii Florentini,

TITVLEIA CLEMENS AVG

NOBILIS AD SVPELECT

& in Romano Gruteriano DLXXXIII. 9. Verum in pluribus aliis duplici LL ſcriptum eſt, A SVPELLECTILE, ut in Ara marmorea ſaepius laudati Muſei Subur-

burbani Strozii, raritate ſua valde inſigni, in qua Eumolpus Caeſaris memoratur A SVPELLECTILE DOMVS AVRIAE; ideſt; AVREAE Neronis; non vero DOMVS AVRIF. quemadmodum edidit Gruterus p. XXXI. II. & in Scaligeriano Indice Cap. VIII. perperam exponitur *Domus Aurificum*.

CXXX.

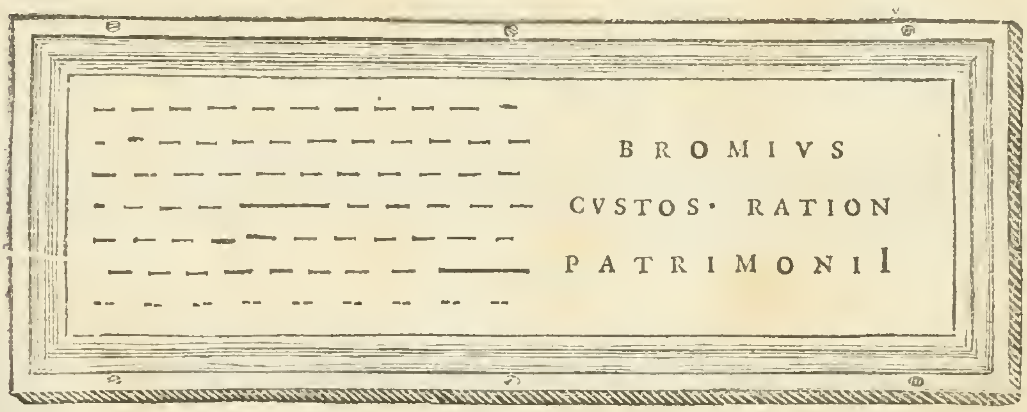

Ideſt; *Venuſtus Tiberii Caeſaris Maternus a Supellectile*.

VENVSTVS. *Venuſtus* reſpondet proprio Graeco nomini Επαφροδίτῳ *Epaphrodito*. Libertorum nomina ſaepiſſime Graeca leguntur in vetuſtis ſaxis, ſaepiſſime etiam è Graeco Latine redduntur, & explicantur.

MATER. Ideſt; MATERNVS. Ejuſdem cognominis ſupra n. LXXXII. pag. 127. ·PRIMVS TI. CAESAR. MATERN*us* AQVAR*ius* Ita in alio penes Fabrettum Cap III. pag. 213. n. 540. Marmorarii nullâ ſervatâ lege pro ſuo libito, vel in medio, vel in fine verſuum verba dimidiare ſolent; quod etiam obſervari poteſt praeſertim quum nomina Tribuum ſcribunt.

CXXXI.

Ideſt; *Bromius Cuſtos Rationum Patrimonii*.

BROMIVS Βρόμιος *fremens*. Bacchi cognomen. Ovid. Metam. IV. verſ. II.
Thuraque dant, Bacchumque vocant, Bromiumque Lyaeumque S.

CVSTOS. RATION. PATRIMONII Idèſt; RATIONVM. Gr. λογιςὴς. vulgo, *Computiſta*. Lat. *Calculator*. qui rationes Patrimonii Caeſaris cuſtodiebat. Anacreon in Odario de ſuis ſexcentis amoribus Σὲ τῶν ἐμῶν ἐρώτων Μόνον ποιῶ λογιςὴν. *S.*

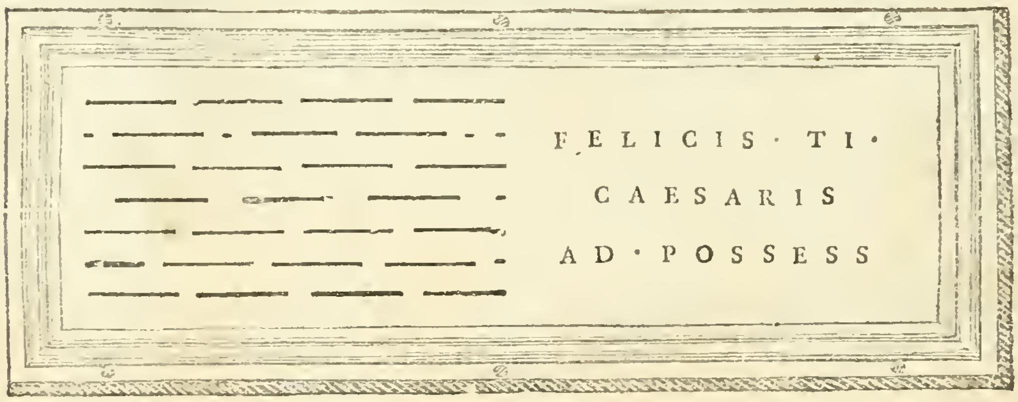
Cognitum in Gruterianis officium PROCVRATORVM A PATRIMONIO. p. LXI. 4. PROCVRATORVM PATRIMONII ET HERED*itatium* DLXXXIX. 12. ET TABVLARIORVM

X RA-

RATIONIS. PATRIMONII. ibidem n. 9. item TABVLARII. A PATRIMONIO. n. 11. & & TVTORIS PATRIMONII. n. 1. Nulla vero in editis mentio CVSTODIS RATIONVM PATRIMONII, ut in hoc Titulo.

Patrimonium, ut notat doctiſſimus Jacobus Gutherius de Officiis Domûs Auguſtae Lib. III. Cap. XXVII. generaliter pro quibuſcumque bonis accipitur, & pro partis, & quaeſitis. Proprie tamen patrimonium eſt quod a patre, & majoribus relictum eſt. Principis patrimonium duplex erat, privatum, & ſacrum. Ad privatum pertinebat propria ſubſtantia, ad ſacrum bona damnatorum, & praedia fiſco quaeſita, quae in formam patrimonii rediguntur, ideſt quae ex privatis publica fiunt. Suetonius Auguſti legata ex teſtamento recitans haec ſcribit in ejus vita c. 101. *Reliqua legata varie dedit, produxitque quaedam ad vicena ſeſtertia, quibus ſolvendi annuum diem finiit, excuſata rei familiaris mediocritate; nec plus perventurum ad heredes ſuos, quam millies & quingenties, profeſſus; quamvis viginti proximis annis quater decies millies ex teſtamentis amicorum percepiſſet; quod paene omne cum* DVOBVS PATERNIS PATRIMONIIS *ceteriſque hereditatibus in Rempublicam abſumſiſſet.*

CXXXII.

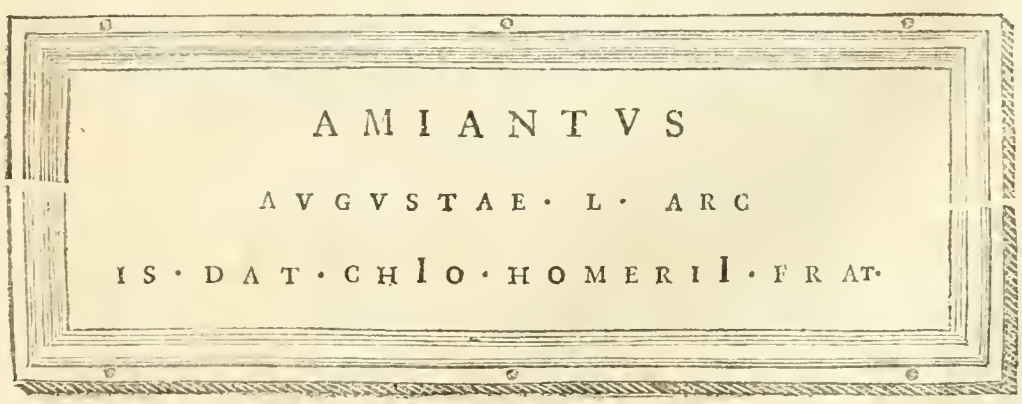

Ideſt; *Felicis Tiberii Caeſaris ad poſſeſſiones;* ſubintelligendum, ut in aliis ubi non exprimitur, *Olla*.

AD POSSESS. Scilicet; AD POSSESSIONES. ἐπὶ τοῖς κτήμασι. ἐπὶ. συγκλήσεως. *S.*

Poſſeſſiones bona ſunt, praeſertim immobilia, quae poſſidentur. Cicero pro Sulla. c. 20. *Venire omnes poſſeſſiones ſuas, & patrimonio ſe ornatiſſimo ſpoliari maluit, quam ullam moram cuiquam fieri creditorum ſuorum.* Incognitum, atque hactenus ineditum officium Felicis Tiberii Caeſaris AD POSSESSIONES, ſingularitatem addit huic Titulo.

CXXXIII.

AMI-

AMIANTVS. Ἀμίαντος. *Incontaminatus*. Amiantum, lini genus, incombuſtum. *S.*

AVGVSTAE. L. ARC. Ideſt, ARCARIVS. Amianto credita arca Liviae Auguſtae, ut pecuniam exigeret, tractaret, erogaret, accepta, & expenſa rationibus inferret. Nobis, *il Caſſiere*. De Arcariorum officio erudite ſatis Reineſius Cl. VI. ad LXX. & Pignorius p. 158. & 159. In marmore apud Fabrettum Cap. I. pag. 37. n. 181. lego Andragathum Caeſaris ſervum ARCAR. XX. HER. ideſt; *Arcarium Viceſimae Hereditatium*; & ibidem n. 183 *Secundum Creſcentianum Caeſaris Servum Diſpenſatorem Viceſimae Hereditatium*. Collegia Curatores Arcae habuere, ut in alia Inſcriptione apud eumdem in qua legitur, ex Centuria IV, Collegii Fabrum, & Centonariorum CVRATOR ARK. TITIANAE. COLL SS. Ideſt. *Curator Arcae Titianae Collegii ſupraſcripti*. Collegia, Societates, & Corpora arcam quamdam communem habebant ad ſtipem, quam ſinguli ex Collegio die menſtruâ inferebant, recipiendam, quia res etiam inter ſe habebant communes l. 1. D. *Quod cujuſcumque*. Eruditiſſimus Sertorius Eques Urſatus Patavinus de Notis Veterum Romanorum inter Arcarium. & Arkarium illud eſſe diſcrimen vult quod *Arcarius*, abſque K ſed cum C, arcae curam gereret, & praepoſitus eſſet iis quae in arcam inferebantur; at vero *Arckarius* cum k praefectus, & moderator urbis diceretur; ἀρχὴ namque participium, a quo ἄρχω hoc eſt *impero*. Quod abſurdum, & contra veterem lapidum ſcripturam eſt; nam frequenter K pro C uſurpatur; ut KARISSIMA, & KARISSIMVS paſſim in Gruterianis CCCCLXXIIII. & KANDIDATVS. CCCLXXXI. 3 ARKA PONTIFICVM. DCLXXII paſſim. Ofellius Servus ARK*arius* inſcribitur in Romano lapide apud Gruterum CCCCLXIII & in hoc perinſigni qui repertus eſt ab Cl. Viro Marco Antonio Boldetthio Canonico, & Cuſtode Sacrorum Coemeteriorum ſacrae Vetuſtatis optime merito, in Coemeterio Saturnini Via Salaria anno MDCCXXII. ſub vinea olim Raſponi, Miliario ab Urbe I. & dimidio circiter; altitudine palmorum circiter V. longitudine vero circiter VII. qui exſtabat inverſus ſuper monumentum arcuatum effractus in plures partes, literis minio illitis, nunc vero exſtat in Baſilica S. Mariae Tranſtiberim; quem ex dono praelaudati D. Franciſci Equitis Victorii, qui a Boldetthio accepit, primus in lucem profero.

ΓIB·CLAVDIAE CLAVDIAE
CAMILIAE · ALFIDIAE PAPIAE NETONIAE
CELONIDE INSTEIAE
C·F· PRAENESTINAE
C. q

L·INSΓEIOI · L· EHOR
FLACCIANO· PR · F
TRIB· PI· K· Q·AEST· VRL
SEVIRO· TVRMARVM
X · VIR · STLITIB· IVD:CAND
SODALI · HADRIANA LIB

)OMINIS BENICNISSIMIS·
FAVSTINVS SER· ACT. ARK· EX AFRICA

In

In hoc igitur lapide FAVSTINVS SER. ACT. ARK. *Servus Actor Arkarius, vel Arkariorum* dicitur. Ita in Gruteri Theſauro SERVVS ACTOR p. VIII. 2. XX. 9. XLIV. 5 EX AFRICA patriae nomen, ex qua idem Fauſtinus fortaſſis oriundus, ut in alio Gruteriano DC. 10. De Servis Actoribus Reineſ. Epiſt. XXXV.

L. INSTEIOI. L. HEOR. FLACCIANO. Legendum puto L. INSTEIO. L. F. HOR. ideſt, *Horatiâ* Tribu FLACCIANO.

PR. K. TRIB PL. K. QVAEST. VRB PL. f. PL ideſt; *Procuratori Kalendarii Tribuni Plebis*. & *Procurator Kalendarii Quaeſtoris Urbis vel Urbani*. In his explicandis non immoror, ne extra choream ludere videar. De Curatoribus Kalendarii erudite differit Vir Cl. Henricus Noris in Cenotaphia Piſana Differt. I. Cap. III. pag. 37. ubi de Quinto Obſequentio Severino Aug. Piſis Curatore Kalendarii Florentinorum.

CXXXIV.

TI. IVLIVS
IVCVNDVS
NVMVLARIVS

IVLIA
ZMYRNA
IVCVNDI

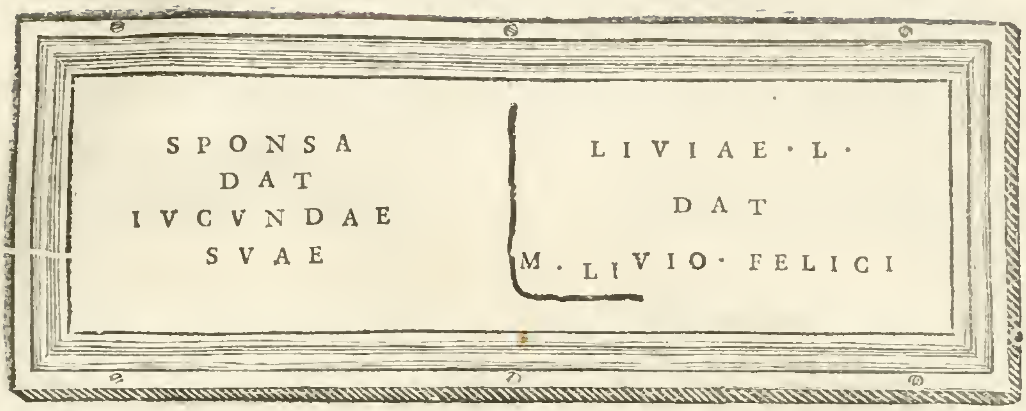
NVMVLARIVS. *Numularius, & Nummularius*, promiſcue legitur in vetuſtis lapidibus Gruterianis pag. DCXXXVII. 6 7. Numularii, ut docet Gutherius De Officiis Domûs Auguſtae Lib. III. Cap. XIX. ſunt numorum permutatores, qui majoris pretii numis acceptis, minuſculam monetam reddunt; vel cum aliis mutant, *κολλυβιςαὶ*. At monetae Numularii, ut idem Gutherius credit, pecuniam ſolum probabant, & ſpectabant, periti numorum aeſtimatores, an probi illi eſſent, cujus auri, an ſubaerati, an aequi ponderis, an bonae fuſionis, qui a nobis dicuntur *i Saggiatori delle Monete*.

Tale fortaſſis fuit officium Tiberii Julii Jucundi, qui etiam numorum curam habere potuit, ut coniicio ex verbis Suetonii, qui haec de Auguſto narrat, c. 75. *Saturnalibus. & ſi quando alias libuiſſet, modo munera dividebat, veſtem, & aurum, & argentum*; *modo* NVMOS *omnis notae etiam veteres, regios, ac peregrinos*. Exſtat apud Gruterum XLV. 3. votivum marmor, quod Herculi Auguſto ſacrarunt OFFICINATORES ET NVMMVLARI OFFICINARVM AGENTARIARVM FAMILIAE MONETARI*orum*. & in alio DLXXIII. 7. M. Ulpius Secundus *Nummularius Officinae Monetae* ſcribitur.

ZMYRNA. Ideſt; SMYRNA. De hac ſcribendi ratione, ſcilicet adhibita Z pro S conſtanter in pluribus Inſcriptionibus, ſupra diximus pag. 97.

CXXXV.

CXXXV.

SPONSA. Νύμφη. Veneris cognomento *Sponſae* meminit Pauſanias in Corinth. Lib II. c. 32 Supra n. XXI. pag. 88. dedimus *Nicodemum Sponſianum Decurionem Cubiculariorum;* & in Gruteriano DLXXXI. 4. legitur, *Eros Auguſtae Medicus Sponſianus.*

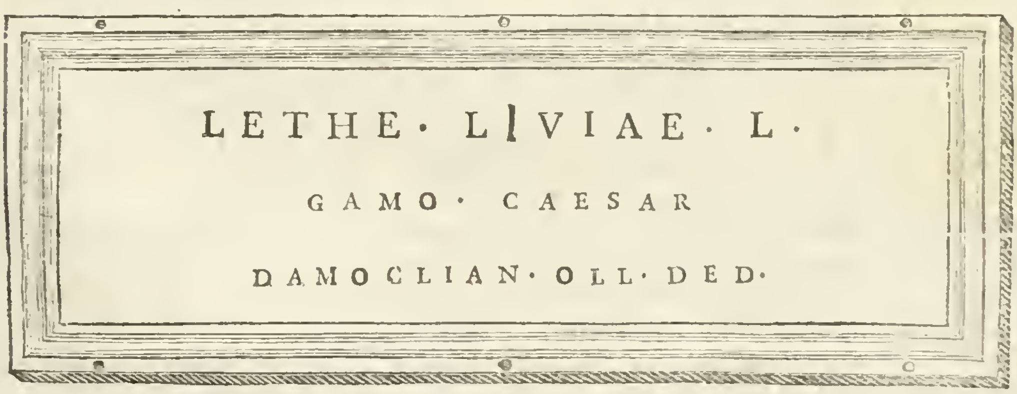
DAT. ſubintellige OLLAM.

CXXXVI.

LI.... Supple LIVIAE. L. i. *Liberta.*
PANNYCHIDI. Παννυχίδι, *tota nocte pervigili.* Pervigilium Veneris. *S.*

CXXXVII.

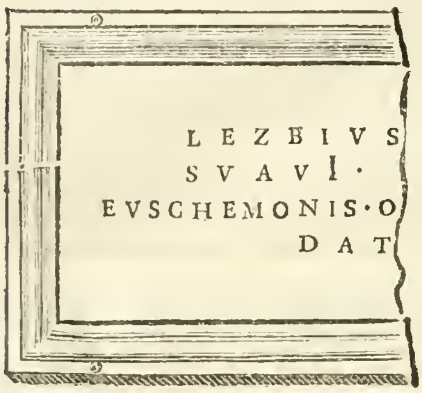

Ideſt; *Lethe Liviae Liberta Gamo Caeſaris Damocliano* [*ideſt Democlejano*] *Ollam dedit.*

LETHE

LETHE. λήθη. *Oblivio.* GAMO Γαμῶ, nomine deducto a *Nuptiis. S.*
DAMOCLIAN. ΔΑΜΟΚΛΕΙΑΝῷ nomen derivatum a *Damocle*, quod eſt *Populi Gloria. Gloria publica. S.*

CXXXVIII.

CXXXIX.

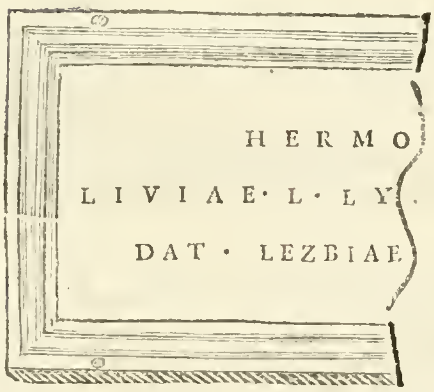
LEZBIVS. Lesbius Suavii. *S.*
EVSCHEMONIS. εὐσχήμονος. *Decori. Decentis.* Horatius Lib. I. Carm. Od. 4. & 30.

Junctaeque Nymphis Gratiae decentes. S.

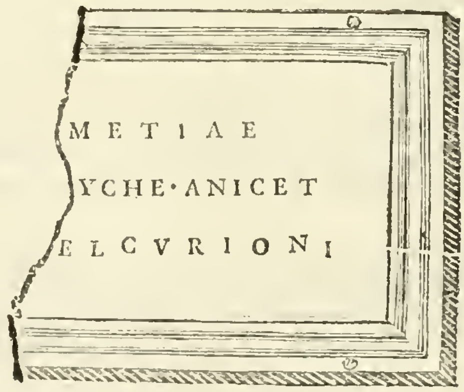
ALEXAE. Ideſt; *Alexandro.* ἀλεξᾶ, Αλέξις quoque Virg. Ecl. II. v. 73.

Invenies alium, ſi te hic faſtidit, Alexim. S.

CXL.

CXLI.

HERMO. Suppletis literis, fortaſſis HERMODORVS.
LIVIAE. L. LY... Fractum cum ſit marmor minime audeam aſſerere an legendum ſit LIVIAE. L. LYRISTES. Lyriſtas ad cenam a veteribus adhibitos ſupra monuimus p. 92. Plinii Secundi junjoris allato teſtimonio. Nam inter cenandum aut ſymphoniâ perſonabat triclinium, aut muſica varia inſtrumenta, & harmonica concinebant. Adi Ciacconium de Triclinio p. 74. & Appendicem F. Urſini pag. 373. In Didonis magnifico convivio Jopam Vatem cithara canentem inducit Virgilius Aeneid. Lib. I. v. 740.

——— *cithara crinitus Jopas*
Perſonat aurata, docuit quae maximus Atlas.

YCHE. Supple TYCHE τύχη. *Fortunae.* ANICET. ἀνικήτου *invicti*, cognomen Solis Mithrae *invicti* in Inſcriptionibus. ELCVRIONI. f. DECVRIONI.
Liviae Libertum a Mercurio denominatum in ſequenti Titulo exhibemus.

CXLII.

CXLII.

HERMAISCVS

LIVIAE · L ·

HERMAISCVS. *Mercuriolus*. ἑρμαΐσκος, ut Ἡρακλίσκος Theocriti. *S.*

CXLIII.

CHRYSARIVM · LIVIAE · L

HERMAE · F · SVO · DAT

OLLAM

Ideſt; *Chryſarium Liviae Liberta Hermae filio ſuo dat Ollam.*

CHRYSARIVM. Χριτάριον. Chryſis ideſt *Aurea* primitivum. πρωτότυπον χρυσάριον, *Aureola*, diminutivum. ut *Glycerium*, *Melanion*, *Euſtochium*. *S.*

In Romano lapide apud Vignolium Inſcr. Sel. pag. 276.

P H I L A R G V R V S

C H R Y S A R I O N I

O S S V A R I V M D E S V O

D A T

Chryſarioni. Χρυσαρίων, ut Καισαρίων. Caeſario, diminutivum, filius è Cleopatra a Caeſare ſuſceptus. *S.*

DAT OLLAM. In aliis ſupra DAT. OLLA. ut in alio quoque apud Gruterum MCXI. 9. OLLA DEDIT. P. Caeſennium Heraclidam ab Hercule, cognomento deſumto, in ſequenti proferimus.

HERACLIDAE, Ideſt; Herculei. Heraclidae Reges Spartae, genus ſuum referebant ad Herculem, ut patet ex Herodoto Lib. IV. qui eorum genealogias refert.

CXLIV.

P . CAETENNII
HERACLIDAE · CVR
FRATRI
EPAPHRODITI · AVG · L

CVR. Forte *Curatoris*; vel *Curſoris*. Curſores huc atque illuc curſu publico mittebantur, quod curſitantibus equis aut veredis, ſeu rhedis uterentur; vel navigiis, & dromonibus per flumina, lacus, ſinus, ut res ferebat, ut Sirmondus, ſeculi ſui decus, adnotavit ad Sidonium Lib. I. epiſt. 5. Hi habuerunt Praepoſitum de quo Inſcriptio Romae DC. 15. Vide Gutherium de Officiis Domûs Aug. Lib. II Cap. XIV. Publici curſus authorem facit Auguſtum Suetonius in ejus vita c. 49. qui ut celerius ac ſub manum annunciari cognoſcique poſſet, quid in Provincia quaque gereretur, juvenes primo modicis intervallis, per militares vias, dehinc vehicula diſpoſuit. In veteri lapide apud Fabrettum Cap. 113. pag. 125. n. 30. Ti. Claudius Creſcens dicitur CVRSOR Actes Libertae, ideſt Claudiae Actes Neronis Libertae, & pellicis. Curſoris qui pedibus celeriter literas deferebat [nobis *il Lacchè*] meminit Plinius Lib. VII. Epiſt. 12. & Lampridius in Alexandro. Paulus ff. XLII. *Curſores* in familia recenſet. Aelius Verus ſuos Curſores nominibus ventorum appellabat, & exemplo Cupidinum, alas apponebat.

CXLV.

DAMA · LĪVIAE · L · CAS
PHOEBVS · PHILOLOGI

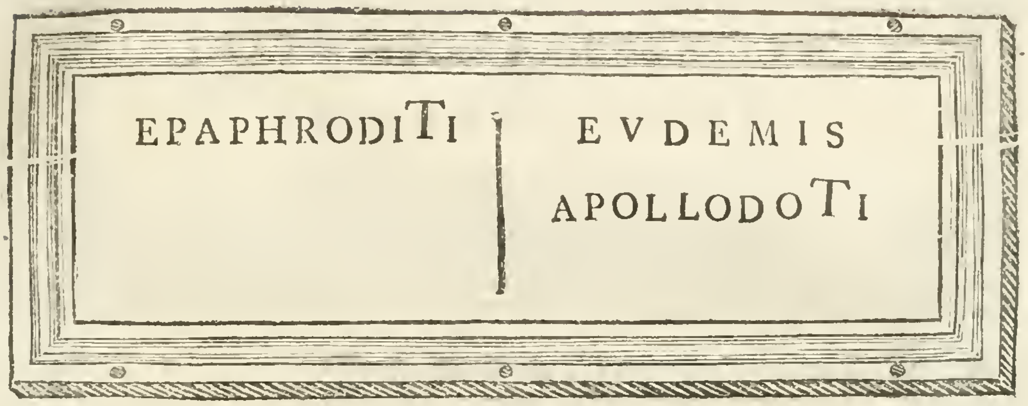
DAMA. *Δαμᾶς* mutatum nomen a Dorico *Δαμάτριος*. *S.*

LIVIAE. L. CAS. Fortaſſis *Caſcellianus*, ut ſupra n. LXXX. pag. 125. *Aſia Caſcelliana*; vel ſi hac nota indicetur hujus Liberti officium, fortaſſis CASTELLARIVS. CASTVLARIVS. vel CASEARIVS. De his adeundus Pitiſchius in Lexico. De Auguſto haec Suetonius c. 76. *Secundarium panem, & piſciculos minutos, & caſeum bubulum mane preſſum* [*alii manu preſſum*] *& ficos virides biferas maxime appetebat.*

PHOE-

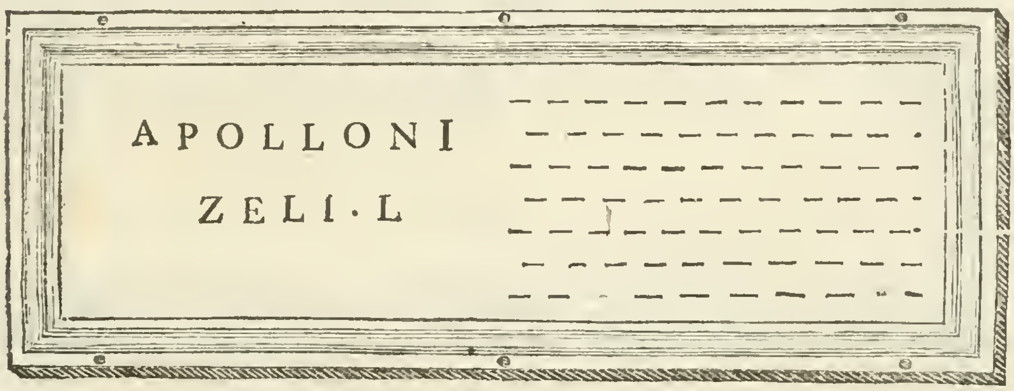
PHOEBVS. Φοῖβος. Nomine deſumto a Phoebo, qui idem ac Apollo.

CXLVI.

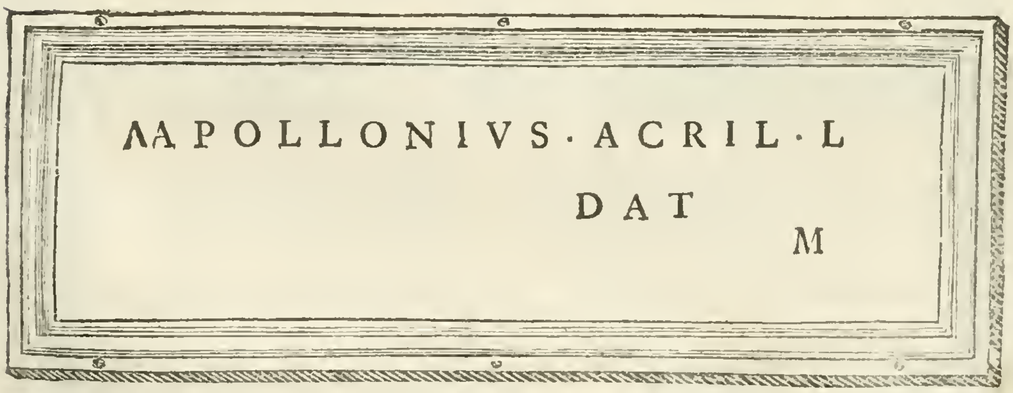
APOLLODOTI. Ἀπολλωδότου, *ab Apolline dati*. *S.*

CXLVII.

ZELI. Zelus, Ζῆλος. *Amor furens*. *S.*

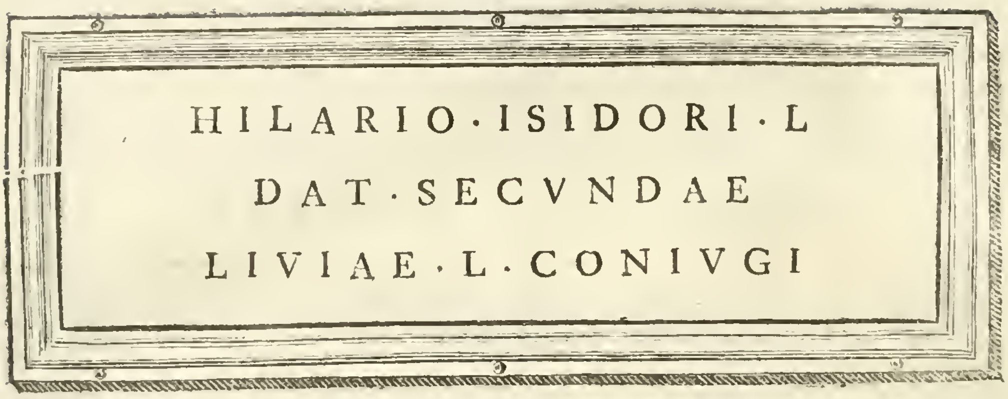
CXLVIII.

ACRIL. L. Forte ACRISII. L. hoc eſt *Acriſii Libertus*. *S.*

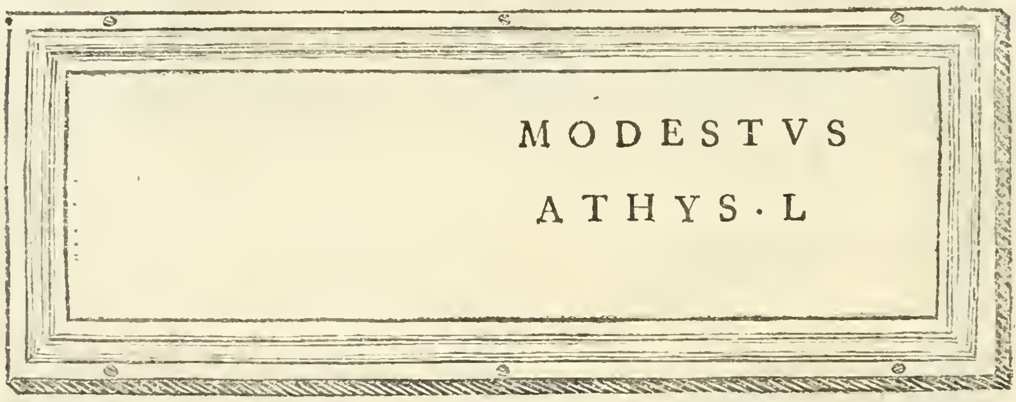
CXLIX.

CXLIX.

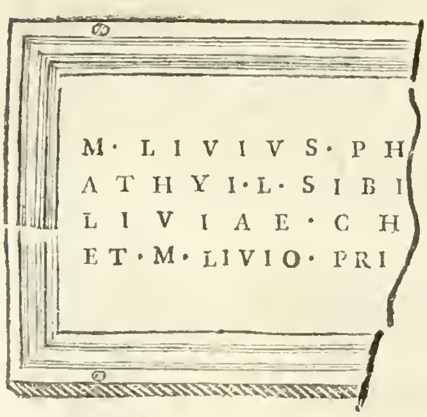
HILARIO. Ἱλαρίων. diminutivum ab *Hilaro*. *S.*
ISIDORI. Iſidorus. Ἰσίδωρος. *Iſidis munere natus*. *S.*

CL.

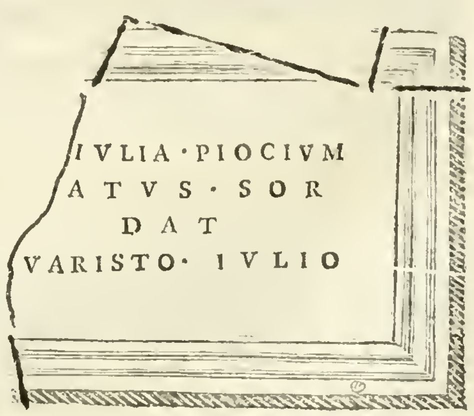

ATHYS. Accepto nomine ab Athy, puero Cybelis Delicio. Ovidius x Metamorph. *Cybelejus Athys*, qui & *Attis*. Catull. in Galliambo.
Super alta vectus Attis celeritate maria;
& *Attin*, nos. Perſius: *Berecynthius Attin.* ἄττιν, νος. *S.*

CLI.

CLII.

For-

Fortaſſis ita ſuppleri poteſt. M. LIVIVS. PHILEROS, vel PHILETVS; vel aliquod aliud ſimile nomen. ATHVI. L. SIBI. ET. LIVIAE. CHLOE. ET. M. LIVIO. PRIMIGENIO, vel PRIMITIVO. vel PRIMO.

IVLIA. PIOCIVM, Lego PLOCIVM. Πλόκιον, diminutivum a Πλοκή. *plexio capillorum*. nobis *la Treccivola*, ut *Glycerium* a *Glycera*. DAT. ſupple OLLAM, *S.*

; VARISTO. Supple EVARISTO, *longe optimo*. *S.*

CLIII.

M·IVNIVS·DEXTER·DEDIT·OLLAS·II·
SEX·POMPEIO·IVCVNDO
POMPEIA·DORIS·VIX·AN·VIIII·

M. IVNIVS. DEXTER. Δεξιὸς. tertium nomen Graecum. *S.*

POMPEIA. DORIS. A Doride denominata, Nerei Uxore, Nympharum matre, a qua Dorides Nymphae marinae.

CLIV.

TYCHE
OLL·
LAVRENTIN

TYCHE. Τύχη. *Fortuna*; a Dea Fortuna nomen accepit. Syracuſarum tertia pars, quod in ea parte Fortunae fanum antiquum eſſet, Tycha nominata eſt. Cicero in Verrem Lib. IV. Orat. IX. c. 53.

CLV.

LICINIA·DIONYSIA·DEDIT

NICENI·SVAE·OLL·

ET·DAT·DONATAE.SVAE

DIONYSIAE. A Dionyſio Libero Patre Baccho nuncupata. In ſequenti Titulo Liciniae Dionyſiae Olla ab aliis data legitur, cujuſque patroni Apollonii nomen innoteſcit.

NICENI. Ideſt, NICE. *Victoriae*; *Victoriolae*. *S*.

CLVI.

LICINIAE

DIONYSIAE

APOLLONI·L

Plures Libertas a Muſis nomen ſortitas in ſequentibus notare poſſumus.

CLVII.

IVLIA·MVSA

PLOCAMI

PLO-

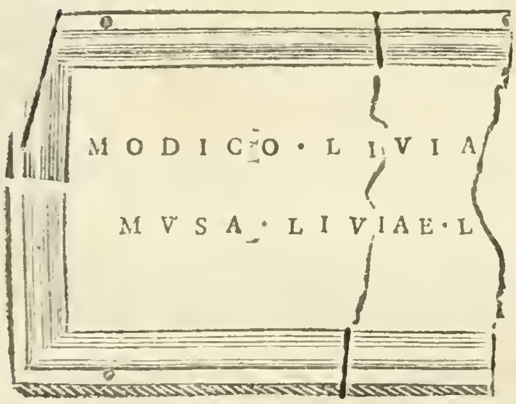
PLOCAMI. A P. Aemilio Plocamo denominatum M. Aemilium PLOCAMIANVM filium noto in veteri Cippulo, quem affert Gruterus p. DCXVI. 4. qui hodie exſtat in Muſeo Nobilium DD. è Victoriis.

CLVIII.

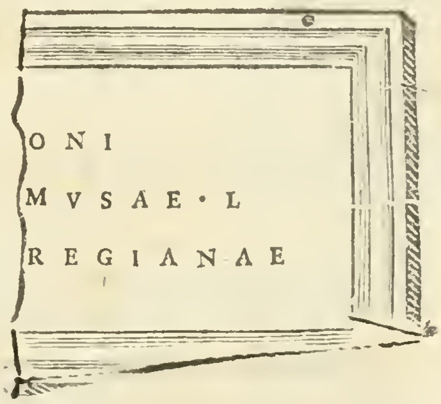

PLOCAMI, πλοκαμοῦ. *Del Treccia. S.*

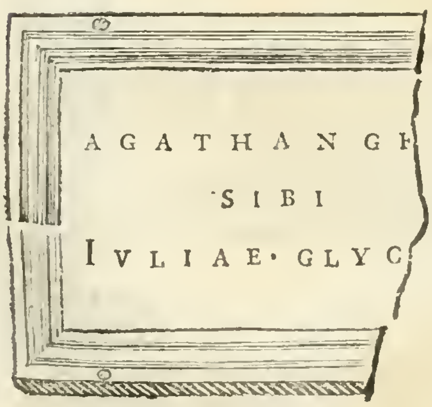
CLIX.

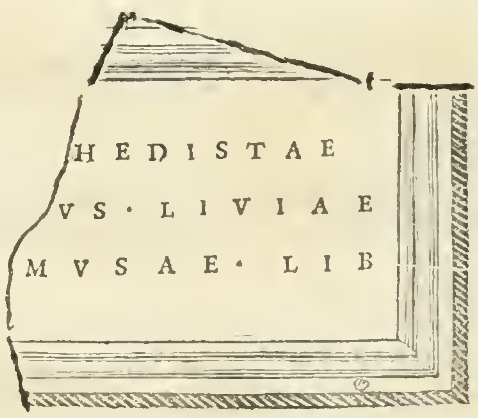
CLX.

CLXI.

CLXII.

AGA-

AGATHANGE. . . Ideſt AGATHANGELVS. Αγαθάγγελος. *Bonus nuntius. S.*

GLYC. Ideſt CLYCERAE. τῇ γλυκερᾷ. *Dulci, Jucundae.* Horatius Carm. Lib. 1. Od. 19.

Urit me Glycerae nitor
Splendentis Pario marmore purius. S.

HEDISTAE. ἡδίστῃ. *Suaviſſimae. S.*

CLXIII.

IVLIAE · EROTIDI
MATRI
AMOEBES · ANTONIAE
DRVSI · L ·

AMOEBES. Αμοιβῆς, *Reciprocae.* Verſus *amoebæi* mutui, reciproci in Idylliis. Epiſtolae *amoebaeae. S*

ANTONIAE DRVSI. L Ideſt; *Antoniae Druſi* (Uxoris) *Libertae.* Antonia Auguſta M. Antonii Triumviri, & Octaviae majoris ſororis Auguſti, filia; Claudii mater, & Druſi uxor; femina multis virtutibus ornatiſſima. Mortuo marito nulli amplius nubere voluit, ſed cum ſocru Livia dormire conſuevit. Vide Adolphi Occonis Imperatorum Rom. Numiſmata. In ſequenti Titulo exhibeo Elaten Libertam Juliae filiae Druſi Caeſaris.

CLXIV.

ELATE · IVLIAE
DRVSI · CAESARIS
FILIAE · LIBERTAE
APHRODISIVS · C · CAESARIS
SER · FEC ·

ELATE. ἐλάτῃ. *abieti.* ELATE. dativus, declinatione Gr. ſine diphthongo. *S.* In alio Titulo ſuperius dedimus n. XL. p. 102. Juliam Elaten Pediſequam.

SER. FEC. Ideſt. SERVVS FECIT.

CLXV.

MIMA · L . MARONIA
DAT
MEROPITI · ET · AVG · L · DEMOSTH · VIR · FIL · SVAE | TIMOTHEO · AVG · L MARON · FILIO · SVO

Ideſt; *Mima Liberta Maronia dat* [Ollam] *Meropiti, & Auguſtae*, vel *Auguſti Liberto Demoſtheni Viro filiae ſuae*. (& dat Ollam) *Timotheo Auguſtae* vel *Auguſti Liberto Maronio Filio ſuo.*

CLXVI.

C · IVLIVS
ALCAEO FELIX
L · SVO DAT

Deletâ ſcalpro priori epigraphe, haec alia in ejus locum ſucceſſit. ALCAEO. Hujus nominis Poëta Lyricus Mitylenaeus.

CLXVII

TELEPHVS · LIVIAE · L ·
DAT
FVFIAE · CLYMENE · ET · FVFIAE
EVCHE · SORORES

CLYMENE. abſque diphthongo in fine, reſpondet enim Graecae literae finali κλυμένῃ, ſic EVCHE τῇ εὐχῇ, *Preci*, *Supplicationi*. *S.* so-

SORORES. Legendum *ſororibus*. Similia ſoloeca non raro in ipſis quoque aurei Auguſtei aevi lapidibus occurrunt. In Miſſione Honeſta Imperatoris Galbae Muſei Andreinii, quam produximus in Par. I. Inſcr. Ant. Etr. Urb. legitur IN ARA GENTIS. IVLIA i. IVLIAE. Aliud comperimus in ſequenti marmorea Tabula, quae exſtat in praelaudato Muſeo Nobilium DD. e Victoriis, quam libenter profero, quia etiam inedita eſt.

DIS· MANIBVS· M· AVRELIVS· FELIX
ET· AELIA· VITALIS· EX· CONSENSV
EORVM· HOC· MONIMENTVM
A· TEMPESTATEM· VEXATVM
REFICIENDVM· CVRAVERVNT
SIBI· ET· SVIS· LIBERTIS· LIBERTABVS
QVAE· POSTERISQVAE· EORVM

A. TEMPESTATEM. Ideſt, A. TEMPESTATE. VEXATVM. In votivo lapide Gruterianae Gazae p. MLXX 8 pariter legitur: SIGNVM SILVANI. MARMOREVM HIGINVS. SER. VILLICVS. POSVIT. DEDICAVITQVE. ITEM SILVANVM ANTICVM. [i. ANTIQVVM] VEXATVM. DE SVO. REFECIT. In poſtremis verſibus LIBERTABVSQVE POSTERISQVE. Haec Tabula ſex in locis in ora marmoris excavata, ut facile parieti affigi poſſet, aereiſque laminis complecti; & circumquaque eleganti coronide plaſtico opere exornata excavaturas illas abſconderet, & cooperiret; ut ſupra obſervavimus pag 56. & 57. in Titulis hujus Monumenti, ſive Columbarii, qui aereis clavis per parietes fixi erant. Frequentius vero, ac communius veteres Tituli utrimque perforari ſolebant; nam ea foramina in ſexcentis viſuntur, ſaepe etiam cum aereorum, vel ferreorum clavorum fragminibus; cujus generis plures diſtinximus in Florentinis antiquis Inſcriptionibus. Tituli vero qui in dextra, & ſiniſtra ora marmoris perforati non ſunt, calce in parietum loculis diſpoſiti fuiſſe videntur. Utrorumque exempla proferimus in his elegantibus Titulis ſaepius laudati Muſei Victorii, qui inediti ſunt.

VITALIS
NEGOTIAT
V. A XXII

MVNIA ATTICE

VALERIA L. L. CHILA

L. VALERIVS Ↄ. L. ANTEROS

Plures item Auguſti, & Auguſtae Libertos obſervare poſſumus in ſuperioribus Titulis, & in his ſequentibus, nulla officii notâ inſignitos. Eos vero alicui officio, ac miniſterio poſtea praepoſitos credere fas eſt, exemplo ſuperioris Tituli n. LXXXIX. p. 132. in quo M. Livius Sabinus legitur; & in altero Sabinus Arcarius n. LXXXX. p. 132.

CLXVIII.

DAPHNO · PALMI
AVGVST · LIB ·

DAPHNO Δαφνὼ. *Auguſti*, vel *Auguſtae Liberta*. *S.*

PALMI παλμὸς. ἀπὸ τοῦ πάλλειν. *vibrare*, *palpitare*. Quidam antiquus ſcripſit, περὶ παλμῶν, *De palpitationibus*, a quibus auguria ſumebant. Plautus in Pſeudolo *Niſi quod futurum eſt; ita ſupercilium ſalit*. *S.*

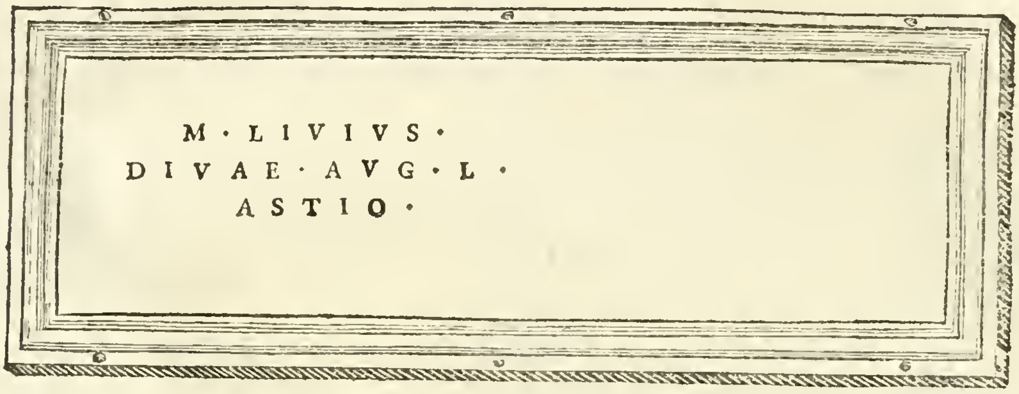
CLXIX.

CHRESIMI
CAESARIS
IMMVNIS
V · F

CHRESIMI. χρησίμου. *Utilis*. *S.*

V. F. Fortean *Vivus*, vel *Vivens fecit*. In alio Titulo ſuperius edito n. LXXXXVIII. p. 138. V M LIVIVS. AVCTI L. LYDVS, &c. Quae nota V in lapidibus denotat vivere illum virum, vel feminam cui apponitur, mortuum vero, vel mortuam cum nigrum Θ *Theta*, mortis index adſcribitur; nam inde initium ſumit vox Θάνατος, ideſt, *Mors*. Vide Fabrettum Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 32. & Sponium in Miſcell. pag. 206.

CLXX.

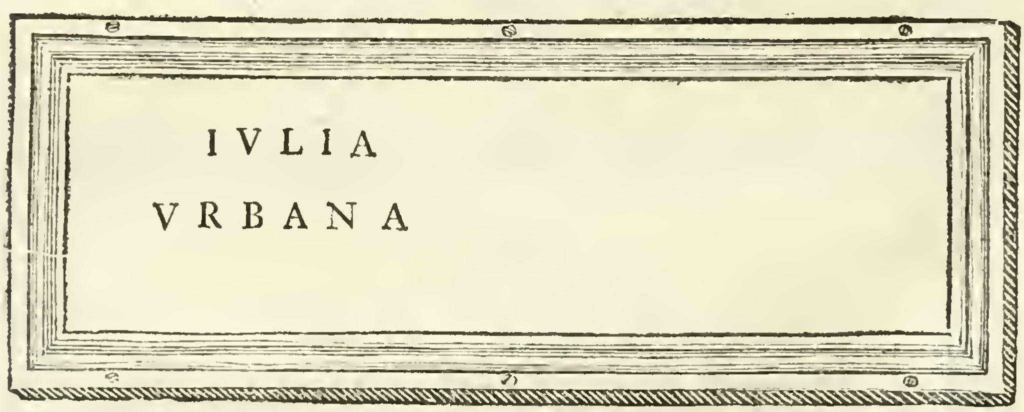

DIVAE. AVG. L. Ideſt. *Divae Auguſtae Libertus*. De Liviae conſecratione, & *Divae* appellatione, pauca inferius ſubtexam.

ASTIO. ἀστίων. diminutivum ab ἀστός. *Civis*, *Urbanus*; quaſi dixeris *Urbanulus*. *S.*

Urbanitas, cui profecto contraria eſt *ruſticitas*, ſignificat ſermonem proferentem in verbis, & arte, & uſu, proprium quemdam guſtum urbis, ut notat Beroaldus in Caeſaris vita. Quinctilianus Inſt. Orat. Lib. VI. c. 4 *Demoſthenem urbanum fuiſſe dicunt, dicacem negant*. Ciceronis tempore novum erat hoc vocabulum, qui ita ſcribit ad Appium Pulchrum Lib. III. Fam. Epiſt. 8. *Hîc ego multa ſimul cogitavi, te hominem, non ſolum ſapientem, verum etiam, ut nunc loquimur, urbanum*. (ἀστεῖον. σοφόν). Plures Servi, ac Servae in inſcriptis lapidibus VRBANI, & VRBANAE appellantur.

CLXXI.

CLXXII.

SYLLA · LIVIAE · L
CELADO · F · DEDIT

SYLLA. Σύλλας. *Liviae Libertus*. A Sylla accepto nomine. *S.*
CELADO. κελάδω. *Strepero*. F. *Filio*, vel *Fratri*. *S.*

Hilarus Cornelianus Liviae Libertus Decurio, in ſequenti Titulo ex iis fortaſſis eſt, ut Lipſio Elect. Lib 1. c. 22 & Fabretto Inſcr. Ant. pag. 337. aſſentiar, quos Cornelius Sylla Dictator è Servis Proſcriptorum publicos effecit, qui & ab ejus nomine *Corneliani* dicti ſunt, ut ait Appianus Lib. 1. Civil.

CLXXIII.

HILARVS · LIVIAE · L ·
CORNELIANVS · DEC

CLXXIIII.

LVLLV. LIVIAE · L
DAT · ANTIGONO · LIVIAE · L.
CONIVGI · SVO · OLLAM

LVLLV. Sphalma fabrile. Forte IVLIVS; omiſſo s in fine, quod non raro in vetuſtis monumentis occurrit. Ita VIXIT ANNO. IIII. ideſt ANNOS. IIII. In Ennii Epitaphio ſemivocalis s in fine eliditur.

——— *volito vivu' per ora virûm.*

Lumina quin etiam ſolis bonus Ancu' reliquit. Lucretius.

CLXXV.

XVTHE · LIVIAE · L ·
DAT · FAVSTO
CAESARIS · L ·
OLLAM

XVTHE. Liviae Liberta. ξοῦθαι dicuntur a Graecis *apes*; *flavae* a Latinis. ξόθη *flava*, quaſi ξανθὴ, *mollis*, *delicata*. ἅβρα in Libro Judith, *Abra*. S.

FAVSTO. Reſpondet EVTYCHO, vel EVTYCHETI. (Gr. εὐτυχ). Hujus nominis M. Livius Fauſtus Liviae PICTOR in Florentino Titulo in Urbanis Hortis D. March. Corſinii pag. 137. n. 25.

CLXXVI.

NATALIS · AVGVST
DISPLICINANVS

Ideſt; *Natalis Auguſtae, vel Auguſti Diſpenſator Licinianus.*

DISPENSATOR. Gr. Οἰκόνομος. Nobis *il Maeſtro di Caſa*. Supra n. IV. p. 73. *Cerylum* Diſpenſatorem dedimus; & n. XXIX. pag 65 *Calamum* Liviae Diſpenſatorem. Suetonius meminit Diomedis Diſpenſatoris Auguſti in ejus vita c. 67. Diſpenſator breviaria quoque rationum (nos *i Conti*) apud ſe habebat; ita enim dicuntur a Suetonio in Galba c. 12. quae domino volenti offerebat. In plures claſſes ordinatos fuiſſe docent lapides, in quibus plures Diſpenſatores Domûs Auguſtae recenſentur; & apud Fabrettum, ut hunc ſolum auctorem brevitatis gratiâ proferam, legitur Diſpenſator XX i. Viceſimae Hereditatium pag. 37. n. 183. Diſpenſator Caſtrorum pag. 293. n. 239. Diſpenſa-

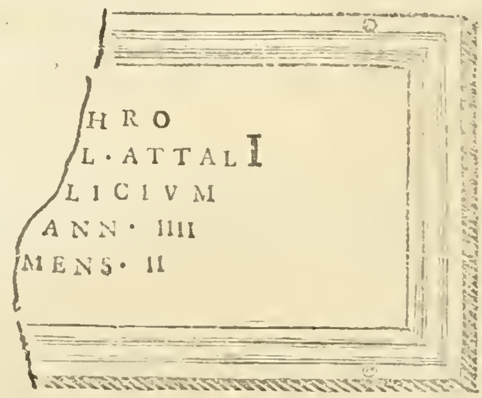
penſator ad cenſus Provinciae Lugdunenſis, ibidem n. 240 Diſpenſator Annonae pag. 295. n. 249. Diſpenſator Capitolii pag. 41. n. 224 Diſpenſator Ludi Magni pag. 293. n. XXI. Diſpenſator Summi Choragii p. 41 n. 223. & in Florentino marmore pag. 296. n. 25. Creſcens Alypianus Imperatoris Caeſaris Nervae Trajani Auguſti Germanici Dacici Diſpenſa or Fiſci Frumentarii. In Romana baſi apud laudatum Fabrettum plures Diſpenſatores nominantur, inter quos ter PHILETVS LIVIAE AMARYLLID*is* DISP*penſator*, Liviae ſcilicet Libertae. Natalis Auguſti Diſpenſator memoratur in alio lapide apud eumdem Fabrettum pag. 295. n. 297. qui memoriam ſive ſepulcralem Titulum facit Gaenaeo Auguſti Vernae Adjutori Tabularii.

LICINANVS. Secuudum N monogrammate ſcriptum, ut pro N & I inſerviat; quae ſcribendi ratio ſaepiſſime in priſcis literatis monumentis occurrit. Fortaſſis hic Natalis denominationem ſumit a Licinio Auguſti Liberto, qui, Macrobio teſte, Saturnal. Lib. II. c. 4. inchoanti opera patrono magnas pecunias conferebat; vel a M. Licinio Craſſo, qui in exercitu Caeſaris militavit in Gallia, & ad bellum Parthicum cum equitibus mille a Caeſare miſſus, in proelio occiſus eſt, ut Appianus, Plutarchus, aliique tradunt. Piſtorem Auguſti, vel Auguſtae, ab Licinio nuncupatum, proferimus in ſequentis Tituli fragmento.

CLXXVII.

CLXXVIII.

PISTO. f. PISTOR De Piſtoribus paucula notavimus in Florentinis Inſcriptionibus pag. 370. & 371. Piſtores alios *Dulciarios*, alios *Lactarios*, *Placentarios* alios, & qui *bellaria* conficiebant, praeter Piſtorem, qui panem conficiebat recenſet Pignorius de Servis pag. 45 & 46. *Secundarium panem*, vulgarem cibum, maxime appetiviſſe Auguſtum narrat Tranquillus in ejus vita c. 76.

. . . HRO. Ideſt EVPHRO, ut ſupra in alio Titulo n. CVIII. pag. 148.

ATTALI. Plures Liberti ab Attalo denominantur *Attali*, & *Attaliani* in antiquis Inſcriptionibus. Attalus Rex Pergami ditiſſimus, Populique Romani amiciſſimus, quem teſtamento ſuo heredem inſtituit, de quo Plinius Lib. VII. c. 53. & Horatius Carm. Lib II. Od. 18.

——— *neque Attali*
Ignotus heres regiam occupavi.

. . LICIVM. Lege DELICIVM. Pueri, ac puellae feſtiviſſimae valde in deliciis fuere, non privatis tantum, ipſisve Libertis, verum etiam Principibus Domûs Auguſtae. Habuit Livia, una cum Livia Divi Caeſaris delicium ſuum C. Julium Propoſam puerum, cujus Genio dicatus eſt Titulus ſepulcralis elegantiſſimus, quem edidit ex ſuo Muſeo Fabrettus pag. 72. n. V. & hîc rurſus ob oculos pono.

GE-

GENIO
C . IVLI
AVGVSTAE
L . PROPOSAE
DELICII . IPSIVS
ET . LIVIAE . DRVSI
CAESARIS
VIX . ANN . IX

Quantum quoque pueri eſſent Auguſto in deliciis, narrat Suetonius his verbis in ejus vita c. 83. *Animi laxandi cauſsâ, modo piſcabatur hamo: modo talis, aut ocellatis nucibus ludebat cum pueris minutis, quos facie & garrulitate amabiles undique conquirebat, praecipue Mauros, & Syros.*

ANN. IIII. Supple v. *vixit*, quod non raro omittitur. Mentio mortis infauſta eſt, & inauſpicata; ideo veteres dicebant *Vixi.* Virgilius Aeneid. Lib. IV. v. 653.

Vixi, & quem dederat curſum fortuna peregi.

Antiqui potius quatuor unitatibus, IIII. in hoc numero uſi ſunt, quam IV. Sic VIIII, pro IX. *S.*

CLXXIX.

EPAPHRA · L ·
ATTALI · DAT
P · L · C · AEMILIO · PAMPHILO

EPAPHRA. ἐπαφρᾶς diminutivum ab ἐπαφροδίτῳ, *Venuſto*. *S.*

DAT. P. L. Forte, *Partem Legitimam*, vel *Partem Loci*; quae phraſis cum aliis in vetuſtis Inſcriptionibus conſonat.

AEMILIO. In pluribus inſcriptis Saxis, & in Numis, priſco more, ſcriptum AIMILIO, & AIMILIVS. Gr. AIMYΛIOΣ. Diphthongus AI pro AE legitur in ſequentibus Titulis.

CLXXX.

CLXXX.

ZEVXIS
DEDIT·ZETHO
TIMAII·OLLAM

DAMARIO
ZEVXIDIS·L

ZEVXIS. Fortaſſis Zeuxis Liviae Aurifex, de quo ſupra n. CXIV. pag. 150.

ZETHO Idem quoque nomen ſupra legimus n. LXXXXV. pag. 136. Fabrettus pag. 317. n. 413. elegantem Tabulam profert ex Muſeo Ciampinio, in qua Julia Elate Titulum facit Zetho Servo Caeſaris Semniano Contubernali ſuo, eidemque Caſſia Blanda nutricio benemerenti.

TIMAII. Ideſt TIMAEI. τιμαίου. Timaeus ſummus Philoſophus Pythagoricus, cujus nomine Plato Dialogum inſcripſit.

DAMARIO. Δαμαρίων. S.

CLXXXI.

C· ANTONI
ECTETI·DEC·ET
AIMILIA·ECTETI

ECTETI. DEC. i. *Decurionis*.

ECTETI. ἐκτήτου. *Acquiſiti*. S.

Solum nomen defuncti quandoque ſcriptum in ſepulcralibus Titulis, ut in ſequenti obſervo; ut uno oculi ictu legi poſſet; quod clare indicat Propertius Lib II. Eleg. 1. v. 81.

Quandocumque igitur vitam mea fata repoſcent,
Et breve in exiguo marmore nomen ero.

Idem Propertius in ſepulcrali quoque elogio carminibus expreſſo, brevitatem commendat Lib IV. Eleg. 7. v. 83.

Hoc carmen mediâ dignum me ſcribe columna,
Sed breve, quod currens vector ab urbe legat.

CLXXXII.

CLXXXII.

ATRAPVS

CLXXXIII.

EPAPHRA
AMARYLIDIS
L.

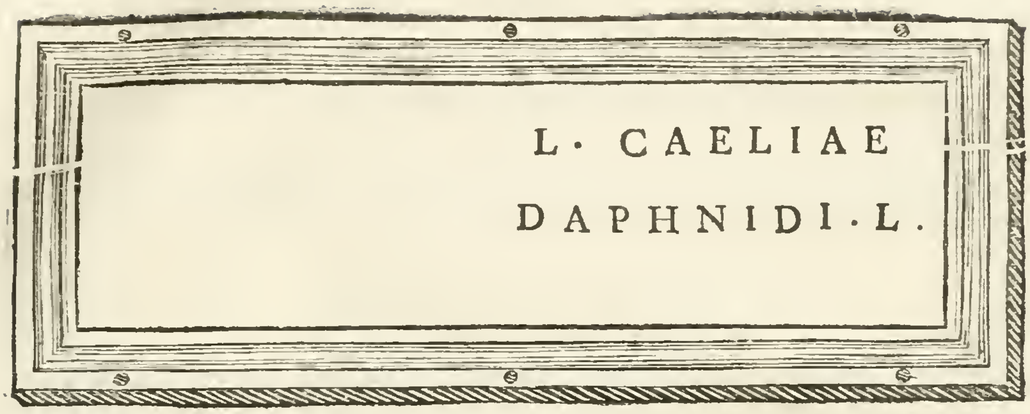
AMARYLIDIS L. i. *Libertus*. Amaryllidis ἀμαρυλλίδις. Αμάρα *canalis per quem aqua fluit*. Inde diminutivum Αμαρύς, ut ſuperius in Inſcriptione, & Αμαρύλλις AMARYLIDIS Interdum literas non geminabant, ut ſupra VILICVS n. CXII. pag. 149. pro *Villicus*, quod antiqui Latini, Quinctiliano teſte, faciebant. *S.*

CLXXXIV.

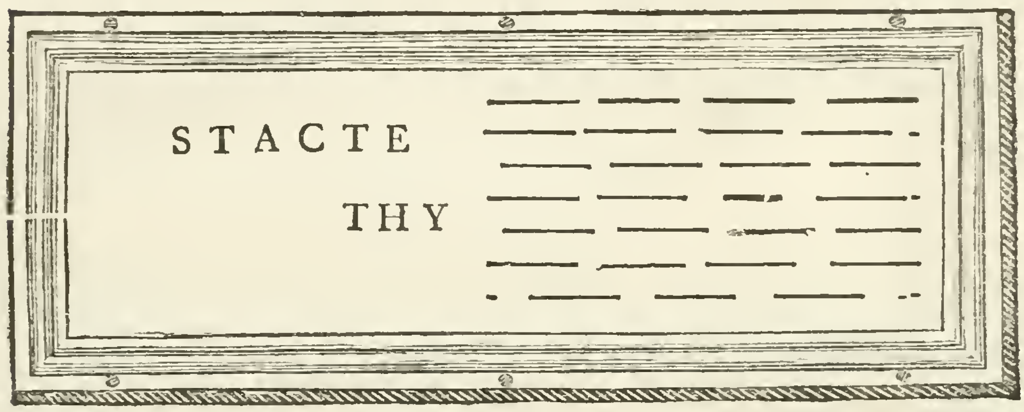
FIRMA
APHRODISI

APRHODISI, Ideſt; *Aphrodiſii filia*, vel *uxor*; vel *Liberta*.

CLXXXV.

CLXXXVI.

STACTE. στακτή. *diſtillatio è myrrha*. Lucretius Lib. II. v. 846.

Sicut amaracini blandum, ſtactaeque liquorem.

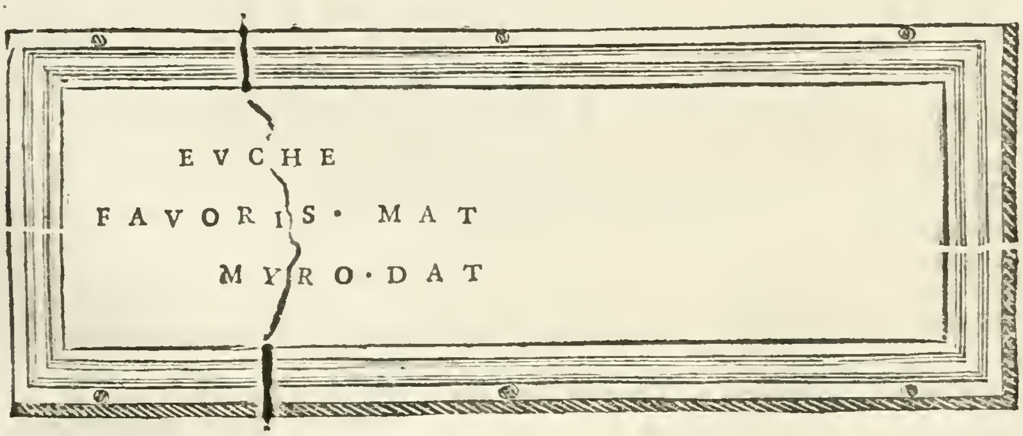
In Pſalmo XLIIII. Epithalamico. καὶ στακτή, καὶ κασία. vertitur *& gutta, & caſia. Stacte* blandum nomen mulieris. In Eidylio XXIII Adonidis, Adonis *unguentum* blanditiae cauſâ vocatur;

Ολλύσθω μύρα πάντα, τὸ σὸν μύρον ὤλετ' Αδωνις.

Ah pereant unguenta: tuum perit unguen' Adonis. S.

THY. . . . Forte ut ſupra, THYMELE.

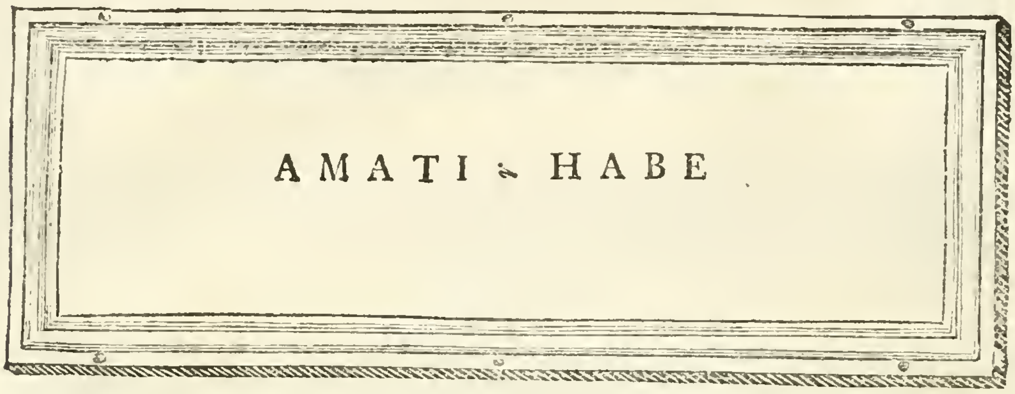
CLXXXVII.

EVCHE. εὐχή. *precatio, votum.*

MAT. Fortaſſis, ni male auguror, MATERIARII. ut in Gruteriano lapide CCCCLX. 7. & in Florentino in Aedibus D. March. Nicolinii pag. 277 n. 1. in quo ſculpta *Materiariorum* inſtrumenta. MYRO. μύρῳ. *Unguento*.

CLXXXVIII.

AMATI. Vocativus a recto *Amatius*. *S*.

Idem nomen fauſta acclamatione inſcalptum in aeneo ſigillo Muſei Andreinii.

AMATI. VIVAS

HABE. Ideſt, *Have*. *Ave*. χαῖρε. Vide Cujacium in Obſervationibus Juris, & Par. I. Inſcr. Ant. Etr. Urb. pag. 147. n. 58. τὸ χαῖρε ſalutatio mortuis facta. Catullus Carm. XCVII.

Accipe fraterno multum manantia fletu,
Atque in perpetuum frater HAVE, *atque* VALE.

HABE. Item non raro ſcriptum AVE, abſque notâ adſpirationis. In lapide penes Fabrett. Cap. V. p. 392. n. 265.

D . M
AVE ☙ SALVINIA
OMNIVM . AMAN
TISSIMA . ET
VALE

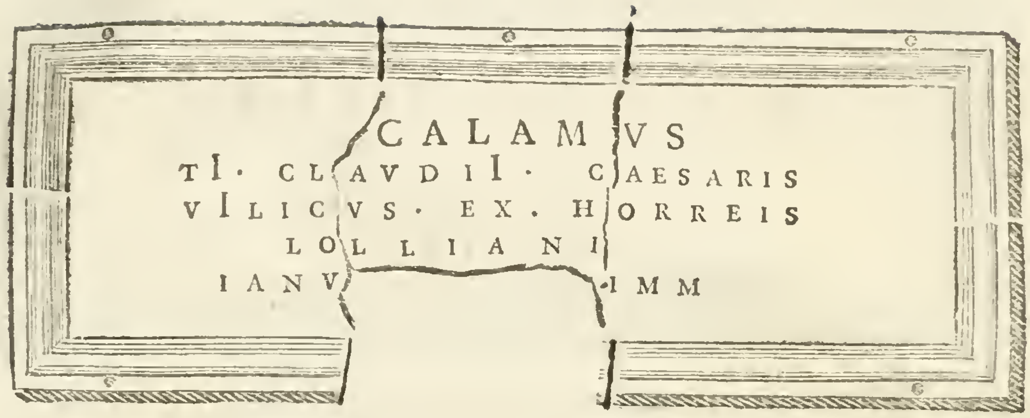
Auguſtus in oſculis Liviae, & in hac voce Nolae defecit, teſte Suet. c. 99. *Livia noſtri coniugii memor* VIVE, *ac* VALE. quae erant ſuprema morientium, & morienti adſtantium verba.

Hae fauſtae adprecationes ſaepe addi ſolent in fine ſepulcralium Titulorum, ut apud Fabrettum pag. 73. n. 72. BENE VIVAS. & pag. 165. n. 301. PETREI. BIBAS. i. *vivas*. quae vel a mortuis ipſis viventibus fiunt; vel a viventibus ipſis mortuis; quam tamen poſtremam acclamationis clauſulam in ea inſcriptione, quam primus edidit, ſed mendoſam Gruterus, MCX. I. impertinens, & ἀσύγκρητον quiddam eſſe dicit Reineſius in Epiſt. XXXV. pag. 270. Ed. Lipſ. & nil niſi marmorarii, vel ei aſſiſtentis curatoris luſus, meraſque nugas. Sed in hac obſervatione Reineſius veterum Inſcriptionum ſummus interpres nugari videtur. Ceterum peractis ſacris diſceſſuri ter dicebant SALVE & VALE, vel VALE AETERNOM. quae cum notantur in tumulis, nullis amplius ſacris annuis heredes teneri deſignant, ſed juſta omnia mortuis perſoluta, & ſi quid ab aliis ex teſtamento praeſtari deberet, heredes non obligare, ut aſſerit Gutherius de Jure Manium Lib. II. Cap. XI. quem vide.

Differebat ab aliis hic Titulus formam habens paene quadratam.

CLXXXIX.

CLXXXIX.

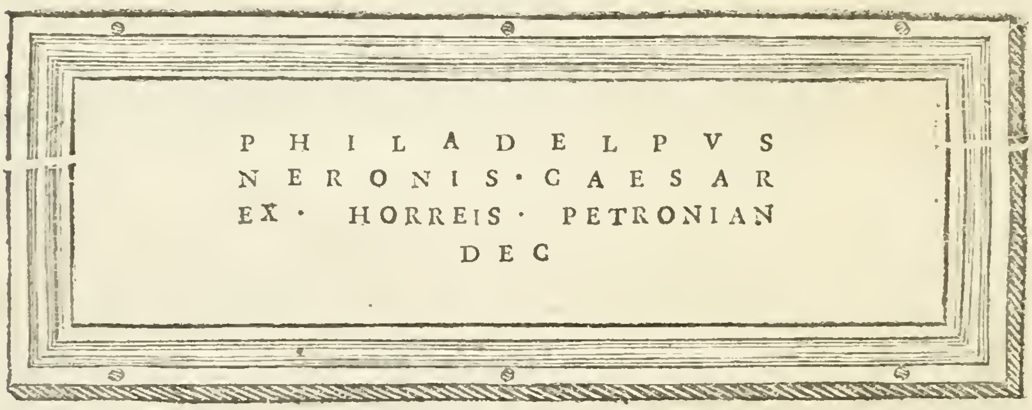

CALAMVS . κάλαμος . *S.*

De hoc Calamo Tiberii Claudii Caeſaris Vilico ex Horreis Lollianis inferius aliquid dicemus, ejus Aram illuſtrantes, quam vide Tab. XV. Lit. D.

IANV . . . . . Forte IANVARIO . AVG. L IMM*uni*. Supple *dat Ollam*. Paucularum illarum literarum capax hiatus ille videtur.

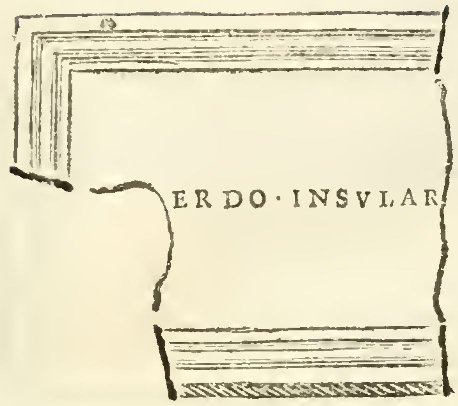
CXC.

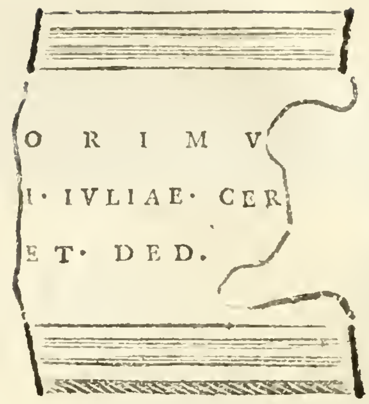
PHILADELPVS. Pro PHLADELPHIVS. φιλάδελφος. *amicus fratri*, vel *ſorori*; ut Ptolemaeus Philadelphus. PHILADELPVS. ut *triumpus*, *tropaeum*, pro *triumphus*, *trophaeum* antiquitus. *S.*

Ejuſdem nominis ſupra n. XLIV. pag. 104. Philadelpus Potitianus Piſtor; eodemque modo ſcriptum, cujus lectionis certior ſaepius factus ſum; quare emendandum PHILADELPO, & in ſecundo verſu ibidem, VERN DEC III TRIB AVG. quae tres unitates ſupra literas in ſpatio ruditer ſculptae ſunt, eaſque interpretati ſumus, *Decuriae* III. i. *tertiae* aliorum lapidum exemplo.

CXCI.

CXCII.

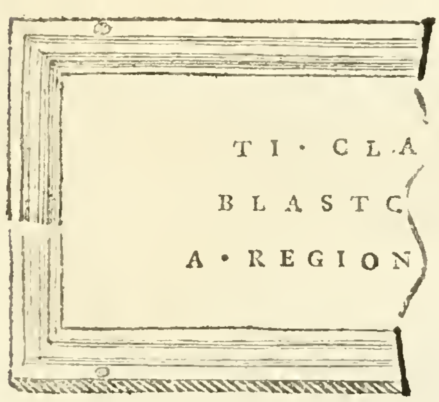

.ERDO. Ideſt; CERDO. Proprium nomen hominis, non artificis.

INSVLAR. Videlicet INSVLARIVS. Inſularii inſulas cuſtodiebant, ſcilicet Palatia Romae undequaque ab aliis aedibus ſejuncta, communique pariete non copulata, ſuoque circuitu finita atque concluſa l. 2 §. D. *Ne quid in loco publ.* Fortaſſis hic Cerdo cuſtos fuit Inſulae Auguſtorum Principum. Adeundus Pignorius de Servis pag. 244 & Reineſius qui in lapide eruto in Via Appia dedit Cl. IX. n. C. pag. 586. Fauſtum Liviae Auguſtae Libertum Philacem, cum Fauſto Auguſti, vel Auguſtae Liberto, & Januario Inſulario. In Romano lapide apud eumdem Cl. I. n. CXXXVIII regia vel Tullii Hoſtilii, vel Servii Tullii, quae quondam fuit in Reg. V. dicitur *Inſula*, eique Genius, & Fortuna propitia numina aſſignantur.

. .ORIMVS. Fortaſſis GNORIMVS, quod nomen haud incognitum in Libertis. Duos Tiberii Claudii Caeſaris Libertos A REGIONIBVS VRBIS profero in ſequentibus fragmentis.

CXCIII.

CXCIV

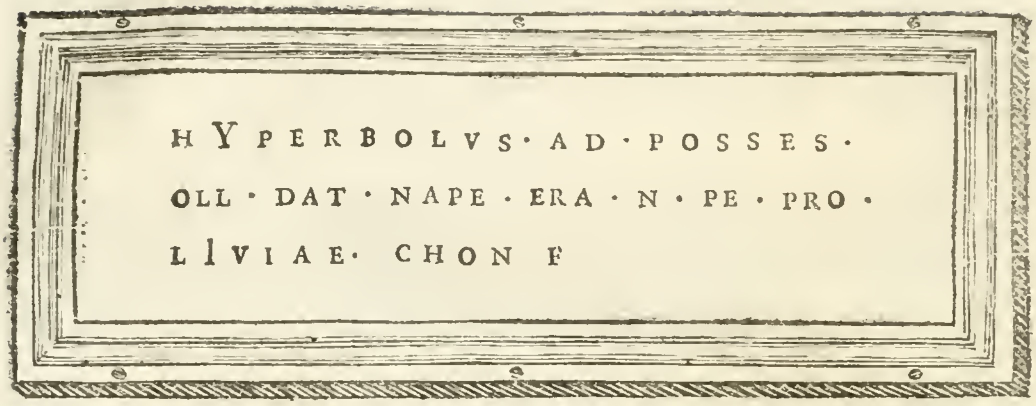

In primo, ideſt. *Tiberio Claudio Auguſti Liberto Blaſto a Regionibus Urbis.* In altero; *Tiberio Claudio Auguſti Liberto Caſtori a Regionibus Urbis.*

CASTORI. Servis data haec & alia Heroum nomina, ut notat Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 9. apud quem plures Caſtoris, & Pollucis *ſervatoribus Diis*, ut a Theocrito dicuntur, inſigniti ſunt nomine,

CXCV.

CXCV.

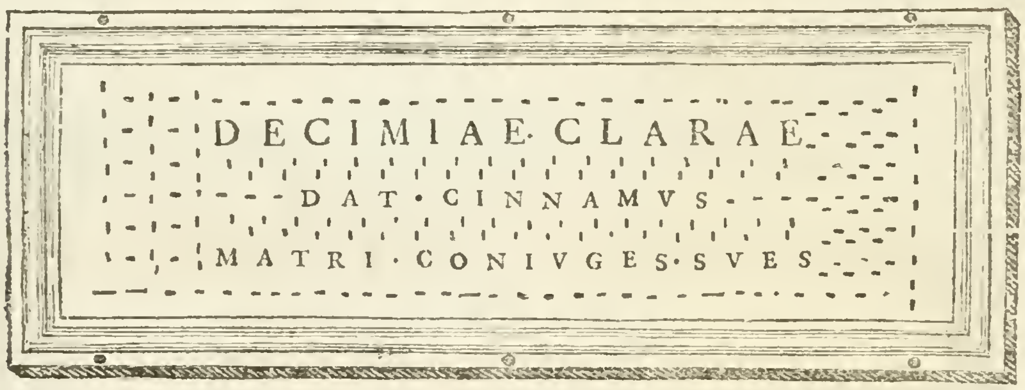
HYPERBOLVS. Nomen ſingulare in Inſcriptionibus, & hactenus incognitum· Hyperbole oratorius tropus.

AD. POSSES. Ideſt; AD POSSESSIONES. Supra n. CXXXII. pag. 262. AD. POSSESS. i. *poſſeſſiones* ἐπὶ κτήμασιν. *S.*

OLL. DAT. NAPE. *Ollam dat* τῇ Νάπῃ. idem ac Napeae. *S.*

ERA. N PE. PRO. Forte *Procurator*. Interiectis punctis inter literas, vel ſyllabas, ut ſupra pag. 65. In veteri Inſcriptione apud Fabrettum pag. 146. n. 176. P. Aelius Auguſti Libertus PROC*urator* IN. RATIONE HERED*itatium* AD. LEGES PRAEDIORVM legitur.

CXCVI.

DECIMIAE. *Decimius* derivatur a *Decimo* praenomine: nomen familiae.

CINNAMVS. Ab aromate cinnamo nominatus. In Romano lapide Gruterianae Gazae p. DCIX. 9 RELIQVIAE CINNAMI. TI CAESARIS. AVG. FAVSTIANI Petronius Arbiter in Satyr. ſcriptum refert in poſtibus triclinii C. POMPEIO. TRIMALCHIONI. VI. VIRO AVGVSTALI. CINNAMVS. DISPENSATOR.

MATRI. CONIVGES. SVES. Ideſt, *Conjugis ſuae*. Sculptum E pro I. & SVAES. Lapidarii erratum, qui neſcivit utramque terminationem Genitivi caſus Latine, & Graece exprimere, & in eadem fortaſſis opinione fuiſſe videtur cum Auguſto, qui Orthographiam, ideſt formulam rationemque ſcribendi a Grammaticis inſtitutam, non adeo cuſtodivit, ac perinde, ut loquimur ſcribendum exiſtimavit; ut narrat Suetonius in ejus vita c. 88. *Nam quod ſaepe non literas modo, ſed ſyllabas aut permutat aut praeterit, communis hominum error eſt. Nec ego id notarem,*

notarem, niſi mihi mirum videretur, tradidiſſe aliquos, legato eum [*Auguſtum*] *conſulari ſucceſſorem dediſſe, ut rudi, & indocto, cujus manu* ixi, *pró* ipſi *ſcriptum animadverterit*. Plura ſphalmata in ſequenti Titulo rudiuſculi characteris notare poſſumus, quem Clodiae Donatae, immatura morte raptae, *pater filiae merenti poſuit*, & in ea doloris acerbitate, ſui quoque oblitus videtur, non expreſſo ſuo nomine.

CXCVII.

CLODIA DONATA QVE
BIxET AN IIII MEs xI P
AT F MER POS

Ideſt; *Clodia Donata quae vixit annis quatuor, menſibus undecim Pater filiae merenti poſuit*.

QVE BIxET. i. QVAE VIXIT. Adeundus Pierius Valerianus in Antiquitates Bellunenſes Ser. 2. qui fuſius de B & V commutatione. MES. i. MENS. ut *Cos* pro *Conſulibus*.

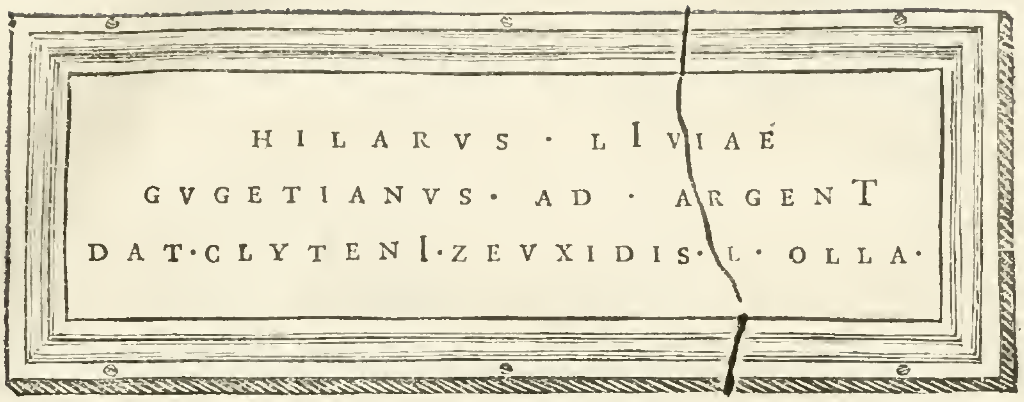
CXCVIII.

M· IVLIVS· AVG
L. ISMARVS
A· MANV

Ideſt; *M. Julius Auguſti, vel Auguſtae Libertus Iſmarus a manu*. Supra n. LX. pag. 112. ejuſdem nominis dedimus M. Antonium Iſmarum Decurionem.

A. MANV. Cujus operâ, & manu in ſcribendo, & exſcribendo utebatur. Libet adſcribere rem notatu dignam quam de Auguſto narrat Suetonius in ejus vita c. 84. *Sermones quoque cum ſingulis, atque etiam cum* LIVIA *ſua graviores, nonniſi in ſcriptis, & e libello habebat; ne plus minuſve loqueretur ex tempore*. De Auguſtis Feminis pauca Hiſtorici memoriae prodiderunt; quare ſaepius Auguſtorum facta dictaque in medium afferre cogimur. Livium Theona Auguſtae Servum AD MAN*um* ſupra dedimus pag. ex lapide eruto inter Viam Appiam, & Latinam apud Reineſium Cl. IX. n. 89. Idem, ut videtur, Livius Theona in alio marmore Gruteriano DLXXVIII. 6. officium habet AB EPISTVLIS GRAEC*is*, ac dicitur SCRIBA A. LIB*is* PONTIFICALIBVS.

CXCIX.

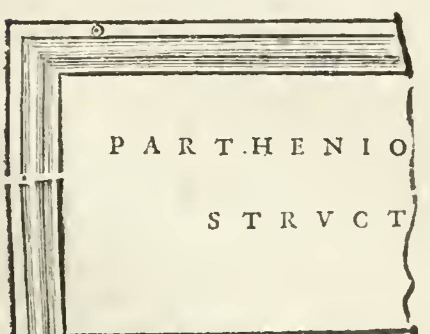
HILARVS. ἵλαρος, unde *Hilarius*, proprium nomen. Terentius Andriâ

Hilarum ac lubentem fac te in nati nuptiis. S.

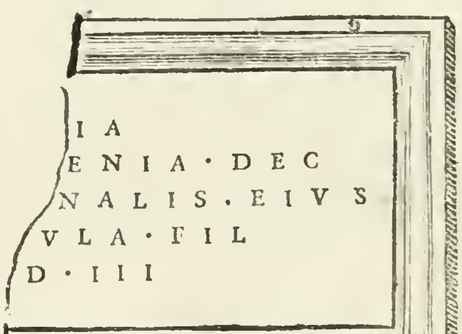
AD. ARGEN. Ideſt. *Ad Argentum*. Hilarus Liviae Libertus argenteae ejuſdem ſupellectilis curam habuit. Argenti ſimpliciter nomine omnia vaſa ad regium ſplendorem pertinentia, & ad uſum parata comprehenduntur. Vide Gutherium de Officiis Domus Auguſtae Lib. III. Cap. XVI. Ceterum in antiquis Inſcriptionibus fit mentio ARGENTI SCAENICI: Grut DLXXXIII. 3 *quo*, ut Alphenus interpretatur, L. 30. de auro, & arg. leg. *Dominus non temere utebatur, ſed commodare ad ludos, & ad ceteras apparationes ſolebat*. & apud Juriſconſultos L. 42. de auro, & arg. leg. VIATORII, & BALNEARIS. In Gruteriano item lapide DLXXXII. 6. memoratur Anthus AD. ARGENTVM. POT*orium*. L. CAESARIS. Ibidem n. 7. Gemellus Auguſti, vel Auguſtae Libertus Praepoſitus ARGENTI POTORII. Idem officium AB ARGENTO POTORIO habet Vibia Succeſſa Liviae Auguſtae Serva DLXXVIII. 5 & DLXXXII. 2. Titulus exhibetur Liviae Auguſtae Servae A POTIONE. Neque vero potoria vaſa argentea tantum fuere, verumetiam aurea, ut colligitur ex alio lapide apud Gruterum MCXI. 13. plerumque etiam gemmis diſtincta, & ornata; hinc praepoſitus AB. AVRO GEMMATO Grut. DCXXXII. 5. de quo Juvenalis Sat. V. ut obſervat Pignorius pag. 60. & 61., qui de his fuſius. Vaſa item eſcaria aurea, & argentea fuere, quorum cura Libertis data, ut miniſtrarent. Menſarum ſui temporis magnificentiam, ac ſplendorem fortaſſis indigitavit Virgilius, Didonis interiorem domum deſcribens Aeneid. Lib. I. v. 640.

Ingens argentum menſis, caelataque in auro
Fortia facta Patrum. ——

CC.

CCI.

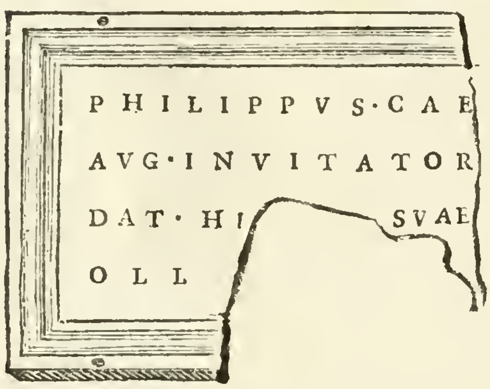
STRVCT. Ideſt; STRVCTOR. *Structor* Servus peritus artis optime incidendorum obſoniorum; vulgo, *Trinciante*. Martialis Lib. x. Epigr. 48.

Et quae non egeant ferro ſtructoris ofellae.

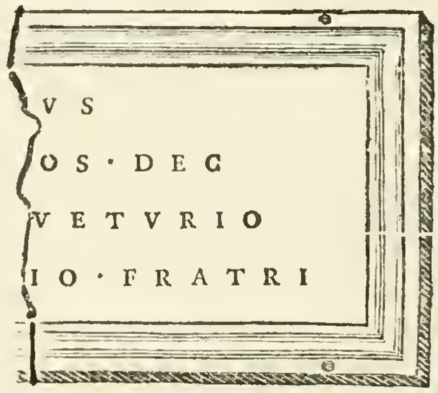
quem Juvenalis Sat. v. verſ. 120. Chironomonta volanti cultello appellat. (*Trinciante per aria.*) S.

Chium Jubatianum Auguſti Structorem exhibet Gruterus DLXXXIII. 2. C. Memmium Theorum Severi Auguſti Structorem Reineſius Cl. I. n. 259. qui ibi plura, notatque Structorem quoque illum fuiſſe, qui fercula menſae illata componebat, & ordinabat, ſciſſori praeminiſtrans. Alium Claudii Caeſaris Auguſti Structorem depromit in ſepulcrali Titulo eruto in Via Appia Cl. IX. n. 94. Aphareum Juliae Auguſtae Libertum Opſonatorem dedimus in Florentino lapide pag. 233. n. 25. quem modo intercidiſſe cum paucis valde doleo. STRVCTOR dicitur etiam Faber caementarius; *il Muratore*. In Florentino lapide pag. 154. n. 80. STVCTOR PARIETARIVS. Ne ab Auguſtorum menſa diſcedam, INVITATOREM exhibeo in ſequenti.

CCII.

CCIII.

Ita ſupplendus hic Titulus; *Philippus Caeſaris Auguſti Invitator dat Hilarae ſuae Ollam.*

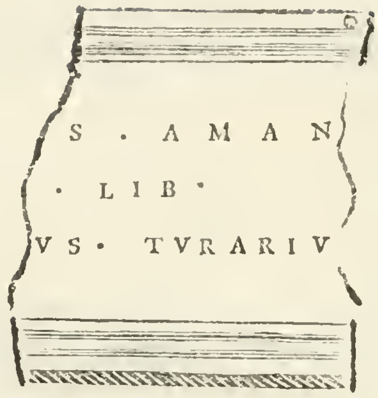
INVITATOR. κλήτωρ. *vocator ad cenam*. Auguſtus namque amicos invitabat, Sueton. c. 74. 71. & paene nulli invitanti negabat, ut apud Macrobium Saturnal. Lib. I. c. 4. quare exceptus a quodam cenâ ſatis parcâ, & quaſi quotidianâ; poſt epulum inops, & ſine ullo apparatu diſcedens, valedicenti hoc tantum inſuſurravit: *Non putabam me tibi tam familiarem*.

In celeberrimo Gruteri Theſauro unus tantum Agathopus Invitator Auguſti memoratur p. DXCVIII. 6. & in Florentino Muſei Gaddii pag. 195. n. 8. Tertius hic Philippus Caeſaris Auguſti Invitator prodit in lucem. Invitatorum officium expreſſit CHRISTVS Dominus apud Matthaeum Cap XXII. & Lucam Cap. XIV. A Plinio Lib. XXXV. Cap. 10. *Vocatores*, ab Ammiano Lib XIV. *Nomenclatores* dicuntur, quod nomina eorum, qui ad cenam fuerant vocati, recitarent. Vide Pignorium pag. 53. & 54. de Servis. In conviviis invitari quoque ſolebant convivae ad bibendum ab arbitris, & magiſtris conviviorum, ut ex Macrobio colligitur Saturnal. Lib. II. c. 8. In eximio Florentino marmore pag. 316. n. 64. quod extat in aedibus Nobilium Rodulphiorum, decernitur, ut Natalibus Auguſti, & Tiberii Caeſarum, priuſquam ad veſcendum eant, a Decurionibus thure, & vino Genii eorum ad epulandum arâ numinis Auguſti invitentur. Conſonant haec cum Auguſti decreto, qui ſanxit, ut priuſquam Senatorum aliquis conſideret, thure. & mero ſupplicaret ad aram ejus Dei, in cujus templo coiretur. Vide Suet. in Auguſto c. 35.

CCIV.

CCV.

Forte; *M. Livius Auguſtae Libertus Antiochus Aurifex.*

ANTIOCVS. Legendum ANTIOCHVS, omiſſâ adſpirationis notâ, ut in ſequenti.

A MAN Fortaſſis, A MANV. quam ſcripturam modo integram, modo per compendiariam notam ſupra expreſſam legimus.

TVRARIVS. Auctoritas hujus lapidis illorum opinionem, ac rationem firmat, qui ſolâ antiquorum codicum auctoritate, acriter contendunt ſcribendum eſſe TVS. quaſi a *tundendo*, ut ait Flavius Soſipater, ſine adſpiratione; quamvis Julius Modeſtus ἀπὸ τοῦ θύειν, quod eſt *rem ſacram facere*, nomen deduci velit, ideoque THVS, adſpiratione admiſſâ, ſcribendum. Pro prima lectione ſtant Servius in Virgilium Georg Lib. I. n. 57 Pierius in Aeneid. Lib. I. v. 437. Achilles Statius ad Tibullum p. 413. aliique; pro altera alii. Conſule Dauſquium in Orthogr. & Voſſium in Etymolog. Verum, ut ſupra aliorum marmorum teſtimonio obſervavimus pag. 80. adſpirationis nota ſaepe a quadratariis omittitur; eodemque modo frequenter a librariis praetermiſſam in manuſcriptis Codicibus plures notarunt. In marmorea ara elegantiſſima, & operoſiſſima Muſei Suburbani Strozii legitur cum adſpiratione. L. FAENIO. L. Ɔ. L FAVORI THVRARIO. cujus vel ars, vel officium, quemadmodum hujuſce Liviae, ac Caeſarum Domûs Liberti, fuerit thura vel curare, & negotiari, vel miniſtrare in privatis, aut publicis ſacris. Thuris ſiquidem uſum in ſacris nemo ignorat, quod tribus digitis ſumtum ex acerra, coniiciebatur in ignem ſuper aras, quas Virgilius, & Lucretius *thuricremas* dixere. Thus quoque in rogum defunctorum injectum, oſtendit Kirchmannus de Funeribus Romanorum Lib. III cap. 5. quare Virgilius in exequiis Miſeni cremata *thurea dona* ſcribit Aeneid. Lib. VI. 225. In quodam lapide Gruterianae Gazae DCCCLV. 3. legitur;

AELIAE· TRYPHOSAE·IVS·SEPVLCHRI·
POSTERISQ· EIVS · OLLAM · MAGNAM ·
ITEM· THVS· VINVM· FAR· ET OLEVM
AD·SACRA·PRIVATA·DEDIT·P·FELICIANVS·

Tuſcis, & Tuſciae non *a thure* nomen deductum contendit Thomas Dempſterus de Etruria Regali Lib. I Cap. 2. Cangius in Gloſſario, ut ad Inſcriptionem Muſei Strozii notavimus in Prima Parte Inſcr. Antiquar. Etrur. Urb. pag. 337. Thurarium *Pigmentarium* interpretatur.

CCVI.

In hoc quoque Titulo marmorarii incuriâ praetermiſſa adſpirationis nota. Legendum THVRINO; quod cognomen Auguſto infanti inditum eſt, ut narrat Tranquillus in ejus vita c. 7. in memoriam majorum originis; vel quod in regione Thurina, recens eo nato, pater Octavius adverſus fugitivos rem proſpere geſſerat. Idem nomen inſcriptum memorat laudatus Tranquillus in puerili imaguncula ejus aerea vetere, ferreis ac paene jam exoleſcentibus literis, quae Principi ab eo dono data, inter cubiculi Lares colebatur.

CCVII.

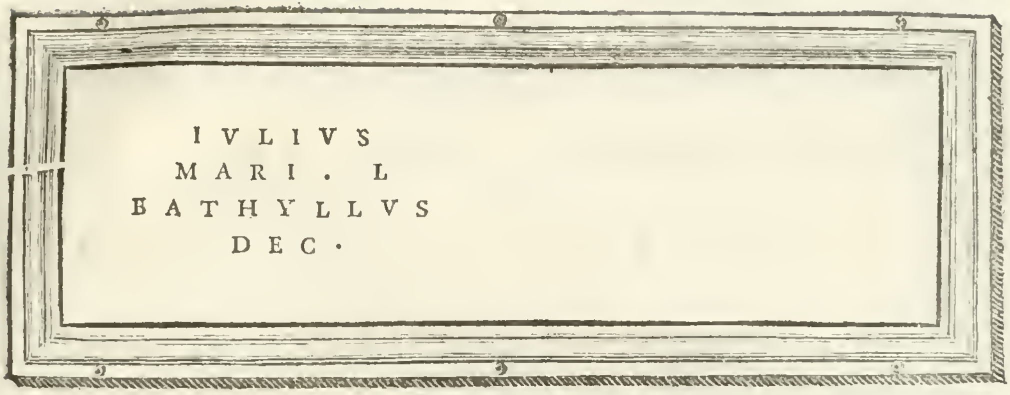
CCVIII.

Forte; *Scaptio Caeſaris Servo Aucta Uxor ollam dedit*. Huic Caeſaris Auguſti Servo, nomen Tribus Scaptiae inditum, cui Auguſtus, & Coloni militares Florentini in Civitate Romana ad ſuffragia ferenda accenſebantur. Vide Suetonium in Auguſto c. 40.

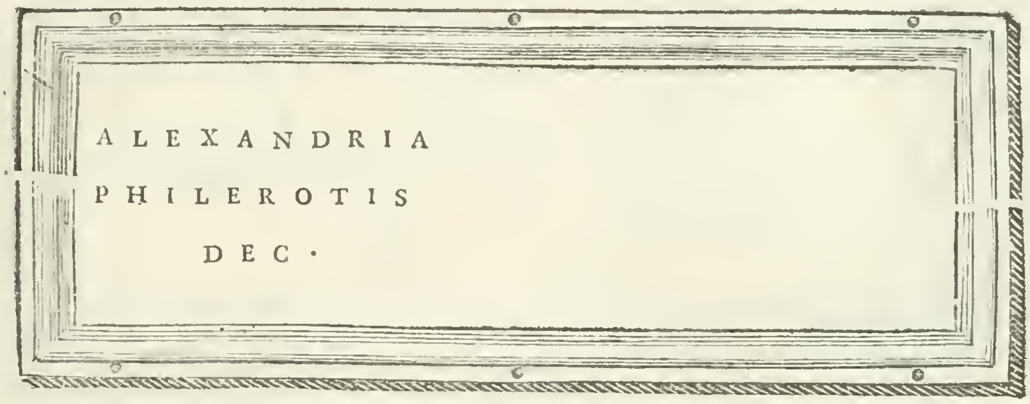
In altero Titulo n CCVIII. . . . HYLLVS legendum, ut auguror, BATHYLLVS. Hujus pariter nominis C. Julius Bathyllus Aedituus Templi Palatini Divi Auguſti, & Divae Auguſtae, cujus Sepulcrum exhibemus, & inferius illuſtramus. Alium cognominem ecce in ſequenti Titulo.

CCIX.

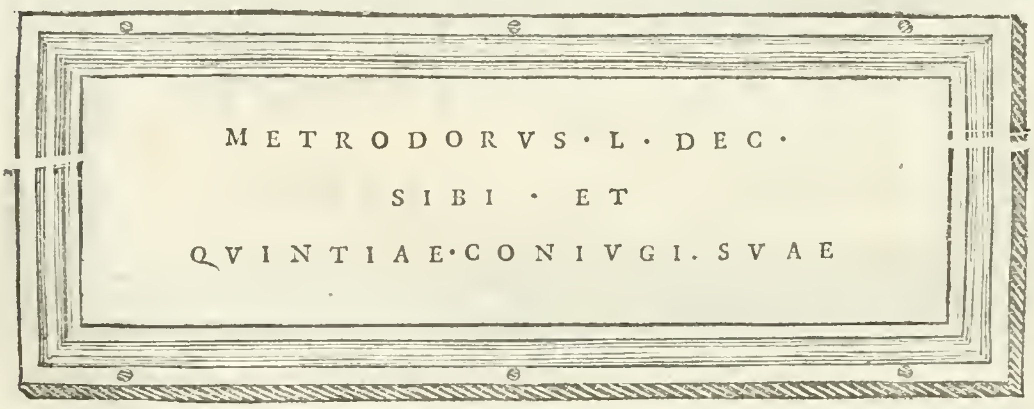
MARI. L. Ideſt; *Marii Libertus*. DEC. *Decurio*. Alios Decuriones ſubiicio.

CCX.

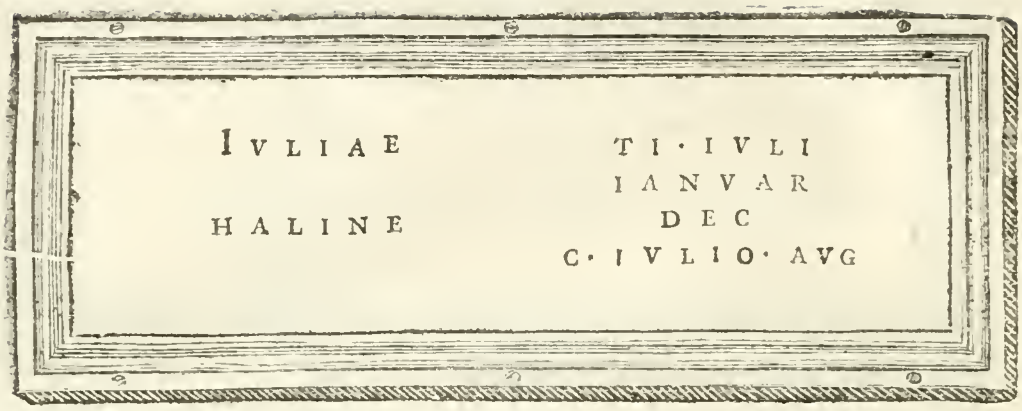
ALEXANDRIA. *ἀλεξανδρεία*. *Alexandrina*; nam *Alexandra* eſſet nomen proprium; illud ἐθνικόν gentile. *Phileros*, nomen viri. Epigramma antiquum apud Gellium; *Quid faculam praeſers, Phileros, quâ nil opu' nobis? S*,

CCXI.

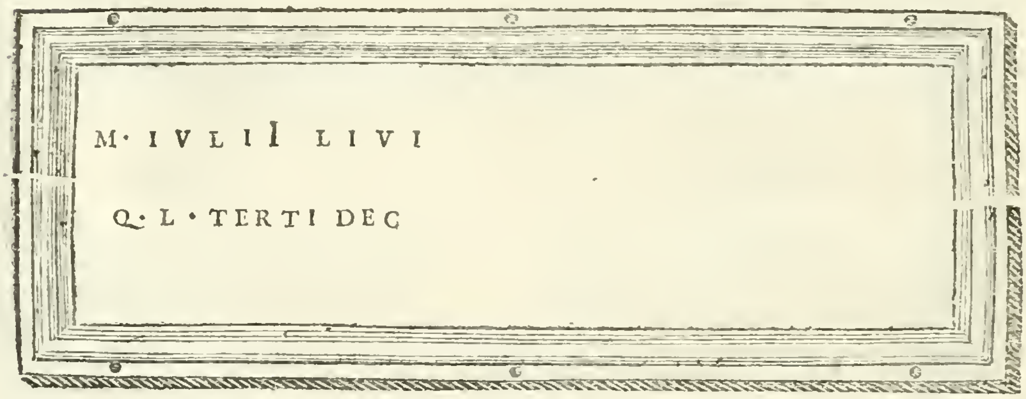
METRODORVS. Μητρόδωρος. *Matris Deûm munere datus*. *S.*
Hujus quoque Tituli literae minio pictae.

CCXII.

IANVAR. DEC. Ideſt; *Januarii Decurionis.*

CCXIII.

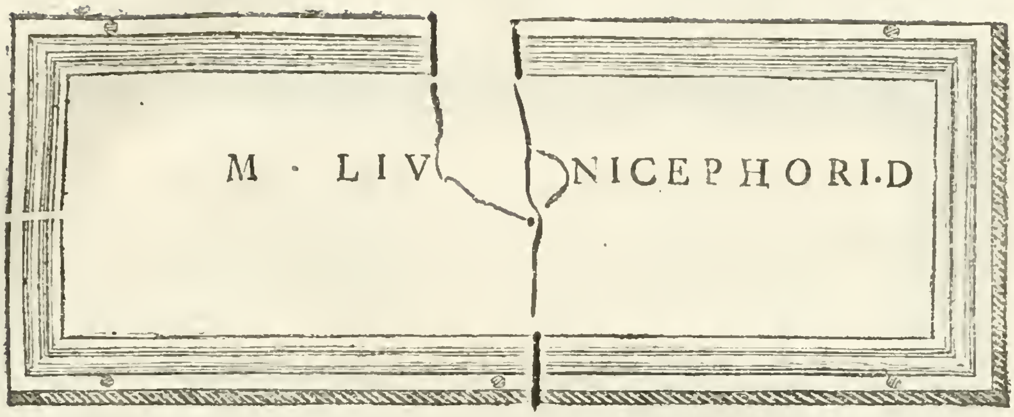
TERTI DEC. Ideſt, *Tertii Decurionis*. Eamdem ſcribendi rationem ſupra obſervavimus, & in hiſce aliis.

CCXIV.

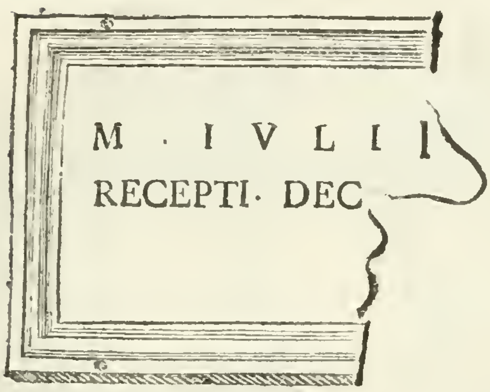
CCXV.

CCXV.

Ideſt; M LIVI. NICEPHORI. *Decurionis*. νικηφόρος. *Victor*, *Victorius*. *S.*

CCXVI.

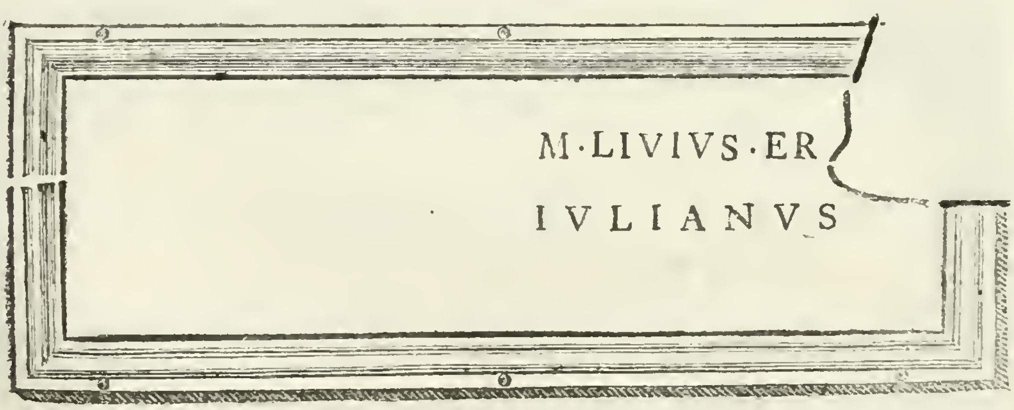

CCXVII.

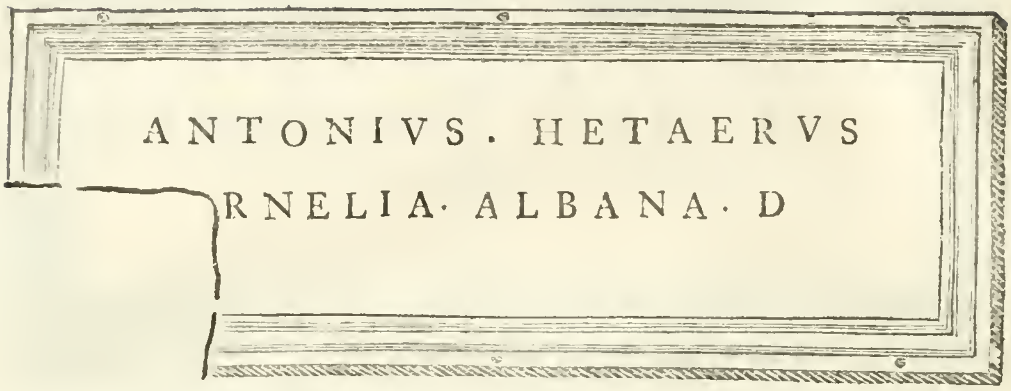
. . . . BES. Fortaſſis ut ſupra, AMOEBES. . . . ONIANVS. *Antonianus*. ab Antonia Druſi uxore; ut in ſequenti Titulo ab Julia Auguſta, Auguſti uxore, *Julianus* DEC. Ideſt *Decurio*; quod officium unicâ quoque, ac primâ literâ D ſupra n. CCXV. indicatum conſpicimus.

CCXVIII.

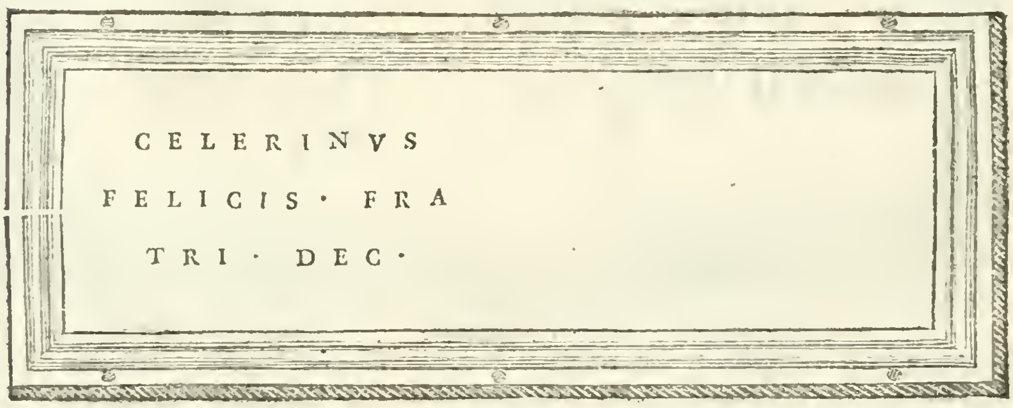
M. LIVIVS. ER... Hoc eſt, EROS. nomen commune ſervi *a dilectione* profectum. In verſu Horatii in Arte; *Intererit multum, Davuſne loquatur, an heros*. alii legunt: *Eros ne*. *S.*

CCXIX.

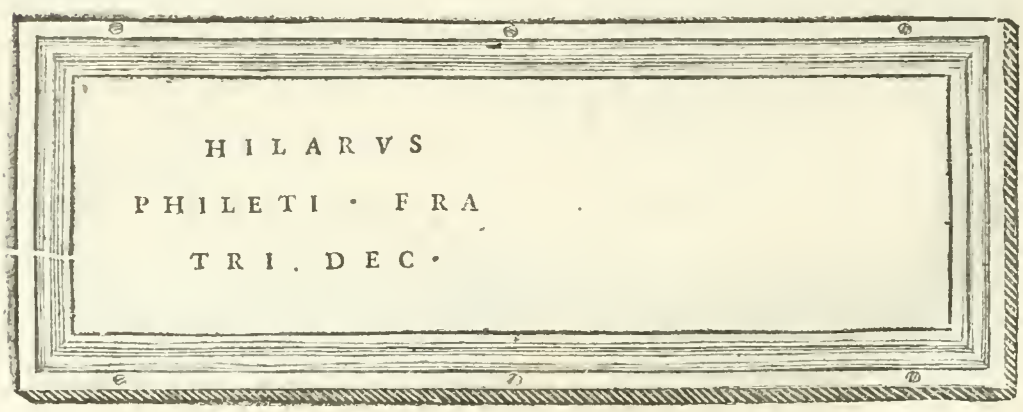

ANTONIVS . HETAERVS. ἑταῖρος. ἑταῖρε ἐφ' ᾧ πάρει. *Amice ad quid veniſti?* in Evang. De Hetaeriis, hoc eſt Sodalitatibus, Sodalitiis meminit Plinius Junior in Epiſtolis. D. *Dedit*, vel *Decurio*. Supra n. LXVIII. pag 116. Antoniam Albanam Decurionem produximus. *S.*

CCXX.

CCXXI.

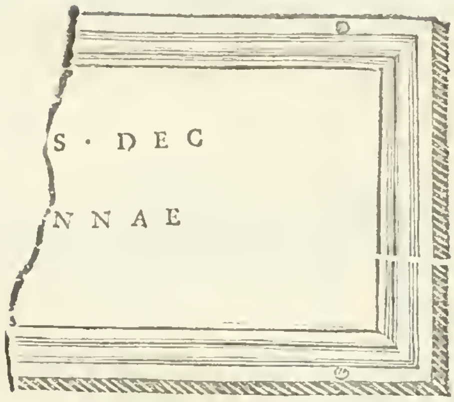

CCXXII.

CCXXII.

CCXXIII.

Ita forte ſupplendus; PONTIA DAT OLLAM EVTYCHIAE LIVIAE SARCINATRICI. In altero . . . NNAE; ut auguror CORINNAE; vel ANNAE; quarum Libertarum nomina ſuperius offendimus.

CCXXIV.

CCXXV.

CCXXVI.

AVG. SARC. Hoc eſt, *Auguſtae Sarcinatrix*. a ſarciendis reſuendiſque veſtibus. Viri *Sarcinatores* dicti. Lucilii trochaicus octonarius Satyr. L. XXVIII.

Sarcinatorem eſſe ſummum, ſuere centonem optime.

Plautus in Aulul. Act. 3. Sc. 3.

Petunt Fullones, Sarcinatores petunt.

Iidem quoque *Sarcitores* dicti, ut colligimus ex ſequenti lapide Brixienſi in Aedibus Nobb. de Averoldis penes Fabrettum Cap. x. pag. 753. n. 601.

M · PVPIVS · M · L
VRBANVS
SARCITOR · SIBI · ET
CLARAE · CONLIBER
ET · LAVRENTINAE · F
T · F · I

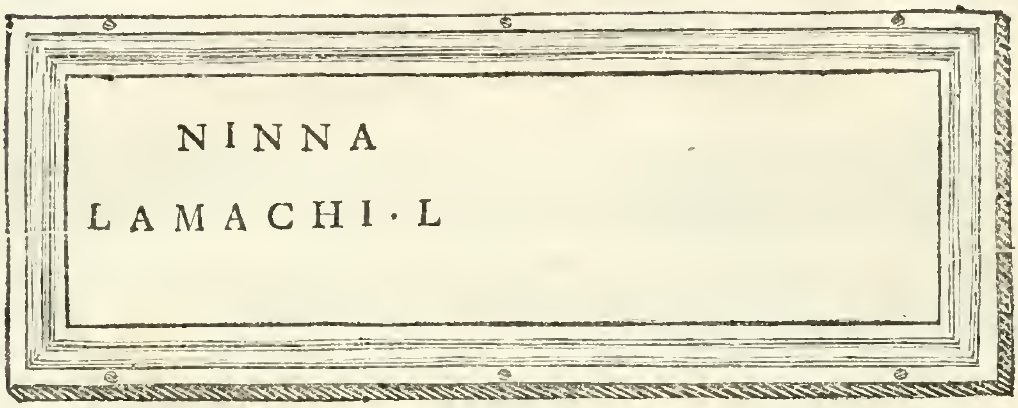
Hoc eſt, *Titulum fieri juſſit*. Ejuſdem nominis Laurentinam, fortaſſis a Laurento, Latii urbe, ejus patriâ nuncupatam, ſupra dedimus n. CLIV. pag. 171.

In

In altero n. CCXXV. LANI. . . f. LANIPENDA ſi femina, vel LANIPENS ſi vir.

In altero n. CCXXVI, LIV. . . Hoc eſt M. LIVIVS AVG. LIB. DISPENSATOR. Licet parum literata ſint haec fragmenta, non tamen floccifacienda

CCXXVII.

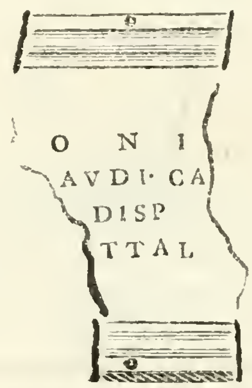
NINNA. Νεᾶνις, *juvencula*; unde *nina* Hiſpanicum. *S.*

LAMACHI. λα ἐπιτατικόν, LA, particula intenſiva; unde LAMACHVS, *valde pugnax*, λάμαχος. *S.*

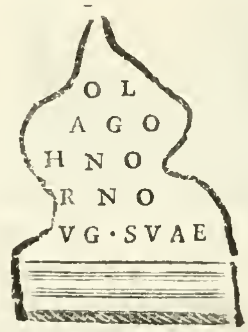
CCXXVIII.

CCXXIX.

CCXXX.

Num. CCXXVIII. Legendum TYRANNO VESTITORI, vel VESTIARIO, vel VESTIPLICO. Tranquillus, ad quem ſcribit Plinius Junior in Epiſtola XI. Lib. V. Suida teſte, ſcripſit de nominibus propriis, & ſpeciebus veſtimentorum, & aliorum quibus induimur; multaque alia ſcripſit quae Suidas recenſet.

Num. CCXXIX. DISP. TTAL. Ut coniicio DISPENSATOR. ATTALIANVS. Vernis quoque ſervis datum officium DISPENSATORIS in Domo Auguſta legimus in vetuſtis Inſcriptionibus. Vide Cl. Vignolium Inſcr Sel. pag. 303.

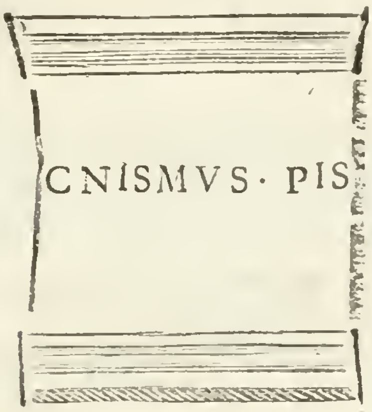
Num. CCXXX. OL. . . AGO. Forte PAEDAGOGO. Paedagogos tanto honore, & benevolentiâ proſecutus eſt Auguſtus, ut ad ſpectandos ludos proprium cuneum, ipſiſque praetextatis proximum adſignarit, teſte Suetonio in ejus vita. c. 44.

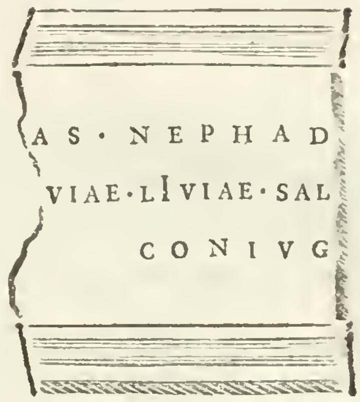
Ceterum idem Auguſtus filiam, neptes, ac nepotes per ſe ipſum inſtituit, & literas docuit, vetuitque quicquam agere, & loqui, niſi propalam, & quod in diurnos

in diurnos commentarios referretur, eodem Suetonio auctore c. 64. in ejus vita. Beroaldus in Vitam Julii Caeſaris in verbo *comites* notat; *Inter comites* (Caeſaris) *utique & Paedagogi erant.*

. . . . VG. SVAE. Ideſt CONIVGI. SVAE.

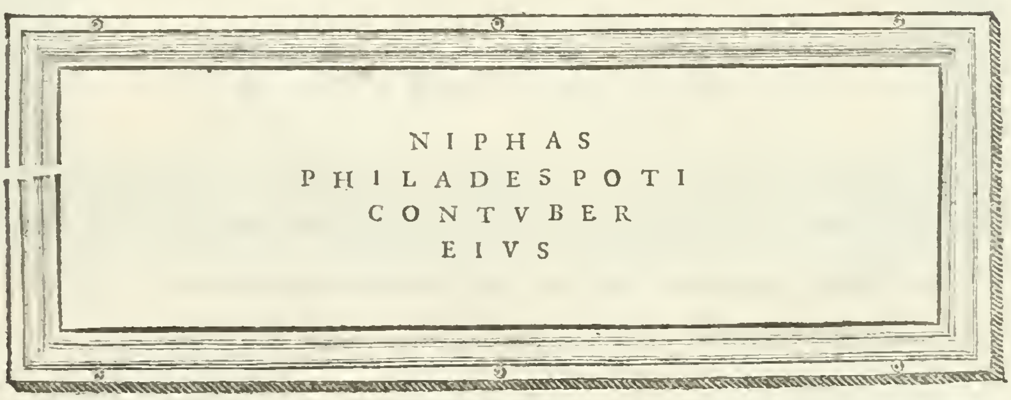
CCXXXI. CCXXXII.

PIS. Ideſt, PISTOR. De Jove cognomento *Piſtore*, cui aram Populus Romanus in Capitolio dedicavit, vide Lactantium de Falſa Religione Lib. 1. c. 20. & Ovidium in Faſtis.

CCXXXIII.

NIPHAS. νιφὰς, δος. *nix.*

Καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν. *Verba nivibus hibernis crebriora.*

Ex Homero Plinius in Epiſtolis. *S.*

NIPHAS Feminae nomen. In marmorea Olla apud D. Franciſcum Comitem Guicciardinum Patricium Florentinum;

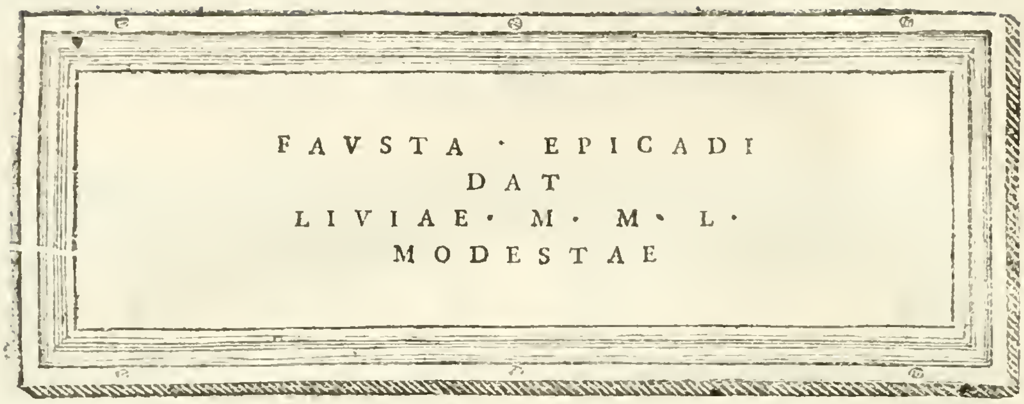
SILIAE · NIPHADIS

VIXIT · ANNIS · VII

PHILADESPOTI. Forte Philodeſpoti. φιλοδεσπότου. Philodeſpotus; *hero amicus. S.*

CONTVBER. EIVS. Hoc eſt, CONTVBERNALIS EIVS.

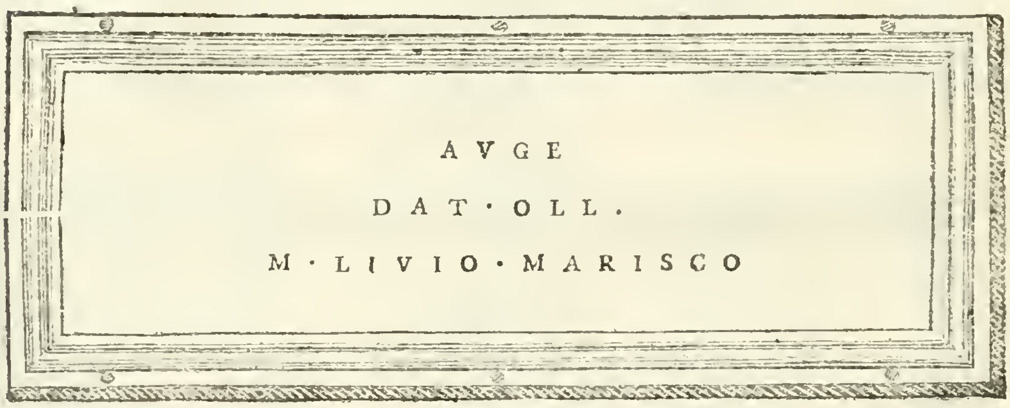
CCXXXIV.

FAVSTA. EPICADI. An Dorice *Epicadi* pro *Epicedi*? ἐπικηδευοντος; ut *Epitynchanus* in Inſcriptionibus pro ἐπιτυγχάνοντος. *Epicadus*, ideſt, *diligens*, *ſolers*, *accuratus*. *S.*

LIVIAE. M M. L. Hoc eſt, *Liviae Marciorum Libertae*.

CCXXXV.

AVGE. *Lux*, vox amatoria; *mea lux*, Plauto frequens. *S.*

CCXXXVI.

CCXXXVII.

CCXXXVIII.

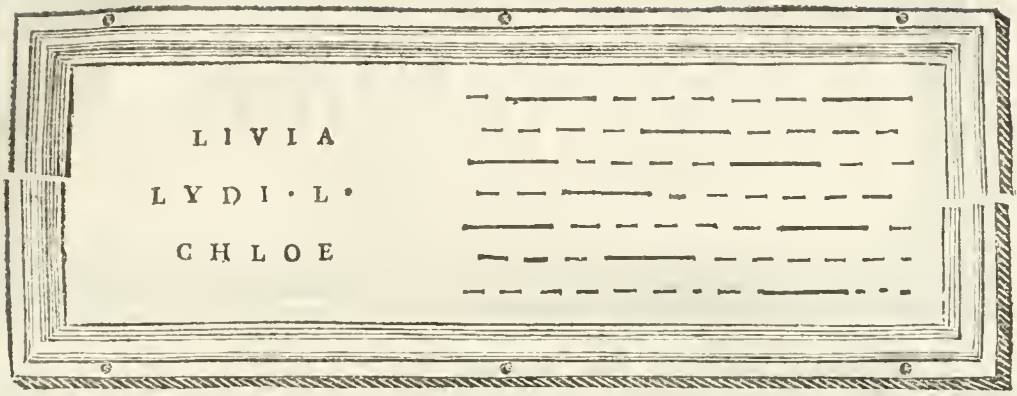

IMM. Ideſt; IMMVNIS.

L. II. DEDIT. Hoc eſt *Ollas duas dedit.*

CCXXXIX.

CCXXXIX.

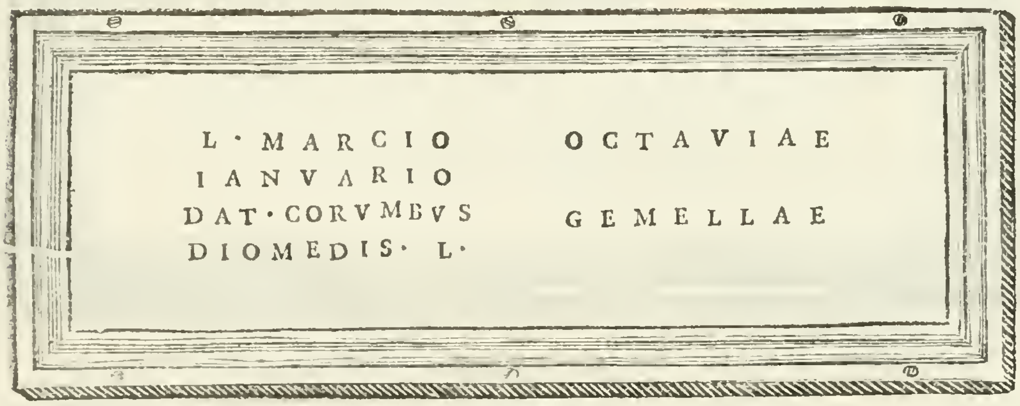
LYDI. Apud Plautum in Bacch. Act. 1. Sc. 3. Piſtoclerus Lydo Paedagogo;

Non omnis aetas Lyde convenit ludo.

A Lydis *ludus*.

CHLOE. Ejuſdem nominis plures Libertae, ac Servae occurrunt in his Titulis.

CCXL.

CORVMBVS. Ideſt CORYMBVS. κόρυμβος. Corymbi hederae racemuli, molles teneri, ac delicati. *S.*

CORVMBVS. ſic ſupra TVRANNVS pro TYRANNVS. Bacchus corymbifer apud Ovidium I. Faſt. v. 593. Propertius Lib. II. Eleg. 21. v. 35. corymborum uſum, & pompam deſcribit in ſacris Bacchi:

Hic ubi me prima ſtatuent in parte choreae,
Et medius tecta cuſpide Bacchus erit:
Tum capiti ſacros patiar pendere corymbos;
Nam ſine te noſtrum non valet ingenium.

Famulorum Bacchi capita corymbifera, ut in Sarcophago quem ſupra obſervavimus Tab. VII. pag. 15. Corymbium eſt muliebrium comarum in tutuli formam concinnatio, ſeu faſtigiatio apud Petronium. Claudianus de Rapt. Proſerp. Lib. III.

Illi multiplices crinis ſinuatur in orbes,
Idalia diviſus acu. ———

 CCXLI.

CCXLI.

IVLIA . CALLITYCHE
STORGE · CLAVDI · EROTIS . DAT
CLEMENTI · CONIVGI
CALLITYCHES

CALLITYCHE. *καλλιτύχη*. *Bona Fortuna: Fauſta, Fortunata.* Sic Καλλιτέχνας, Anacreonti, pictor in arte ſua eximius. *S.*

STORGE. Supple (Uxor.) *στοργὴ*. *nativa benevolentia, S.*

CLAVDI. EROTIS. i. *Claudii Erotis*. *ἔρωτος*, *Amoris*. *S.*

CCXLII.

M · LIVI · AGATHONIS · L
FELICIS

AGATHONIS. L. FELICIS. *Αγαθῶνος Εὐδαίμονος*. *S.*

CCXLIII.

C · IVLIVS PANACEAES
DIOCHARES CLAVDIAE

DIOCHARES. *Διοχαρής*; *Jovis gaudium*, vel *Jove gaudens*. *S.*

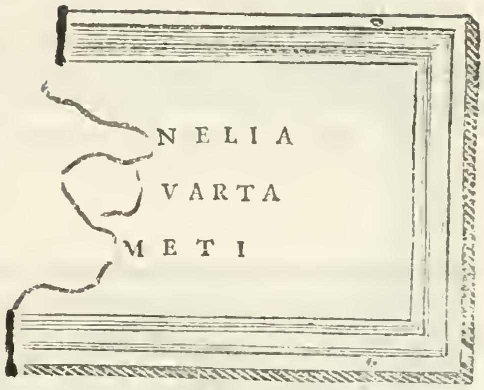
PANACEAES. *Panaceae*. *τῆς πανακείας*. *Medelae univerſae*. *S.*

CCXLIV.

CCXLIV.

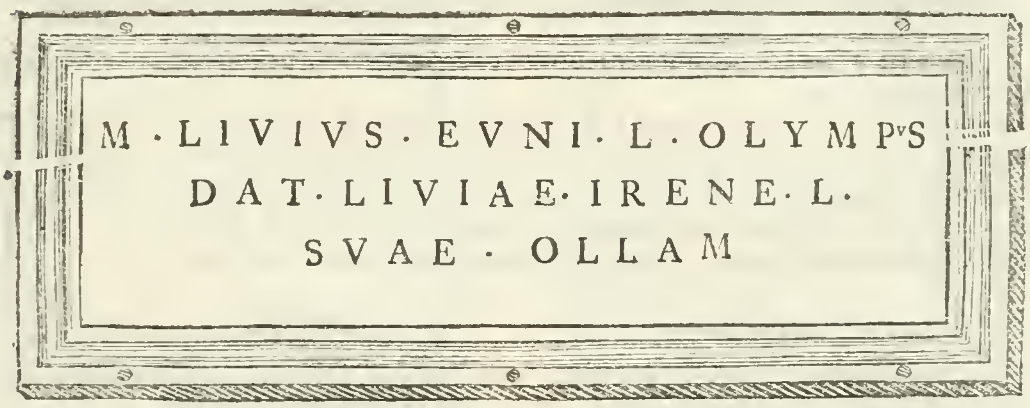
CCXLV.

SASA. Nomen viri. In Gruteriana marmorea Tabula p. MCXI 9. SASA. LVCIAN*us*. PAEDAGOG*us*, & in alia penes Fabrettum Cap. I. pag. 29. n. 135. CN. CANNIVS SASA. SIBI. ET. IVCVDO. i. *Jucundo*.

In altero Titulo n. CCXLV. f. CORNELIA QVARTA L. ATIMETI.

CCXLVI.

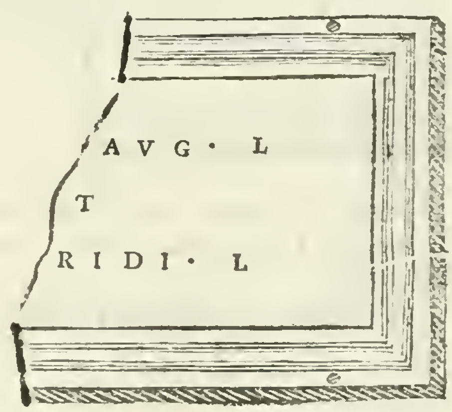

EVNI. εὔνου. *Benevolentis*, *Benevoli*. *S.*
OLYMPVS. *Olympus*. Eo nomine fuit tibicen inſignis. *S.*

CCXLVII.

CCXLVIII.

PAMPHILIS

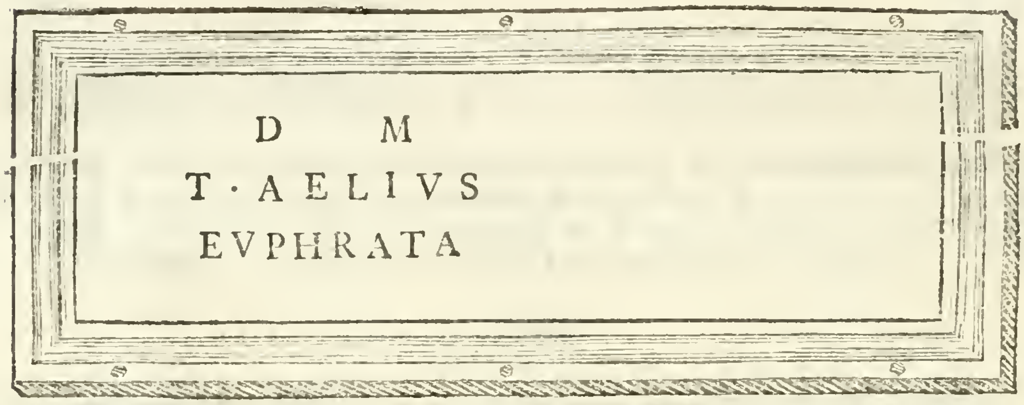
PAMPHILIS. παμφιλίς. *omnium amica*. In Thaide fabula in fragmentis Menandri, & Philemonis a doctiſſimo viro Johanne Clerico editis;

Οὐδενὸς ὁρῶσα προσποιουμένη δ᾽ἀεί:

ego minimo negotio emendavi; Οὐδενὸς ἐρῶσα; *neminem amans; amare vero ſimulans ſemper*; quae eſt vera meretricis nota. *S.*

T. . . RIDI. L. ideſt DAT ELEVTHERIDI vel APELEVTHERIDI L. *Libertae*.

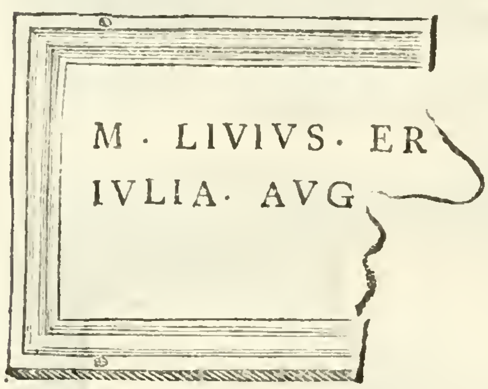
CCXLIX.

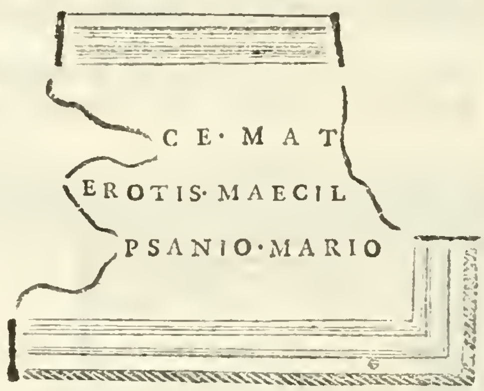
Raro in Titulis Columbariorum dedicatio *Diis Manibus* legitur, ut ſupra notavimus pag. 60.

T. AELIVS EVPHRATA, ideſt, *Euphrates*. Euphrata Aeolice, & Latine; forte *Euphrada* ab ornato eloquio; quo cognomento fuit Philoſophus Peripateticus, ac Orator Themiſtius, εὐφράδης dictus, qui Latinis eſſet *Euphrada*: niſi ſit EPAPHRA ἐπαφρᾶς; *Epaphroditus, Venuſtus*. uſitatius nomen; & quadratarii non ita ſemper exacte ſcalpebant, quemadmodum humana natura fert. *S.*

CCL.

CCLI.

Ideſt. M. LIVIVS. EROS. IVLIA. AVG. L. i. *Auguſtae Liberta*.

MAECIL. Ut auguror, MAECILIANI. a M. Maecilio Tullo, Auguſti III Viro Monetali.

. . PSANIO. f. VIPSANIO; a M. Vipſanio Agrippa, Auguſti genero.

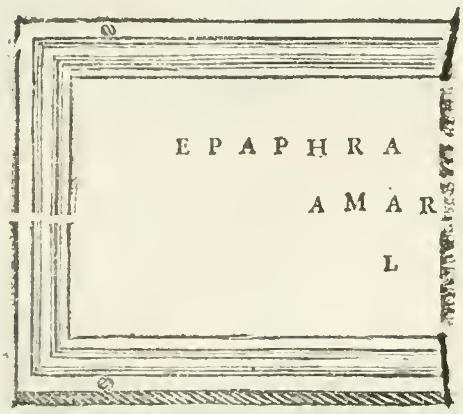
CCLII.

CCLII.

PAEDEROS. Παιδέρος. FELIX εὐδαίμως. *S.*

CCLIII.

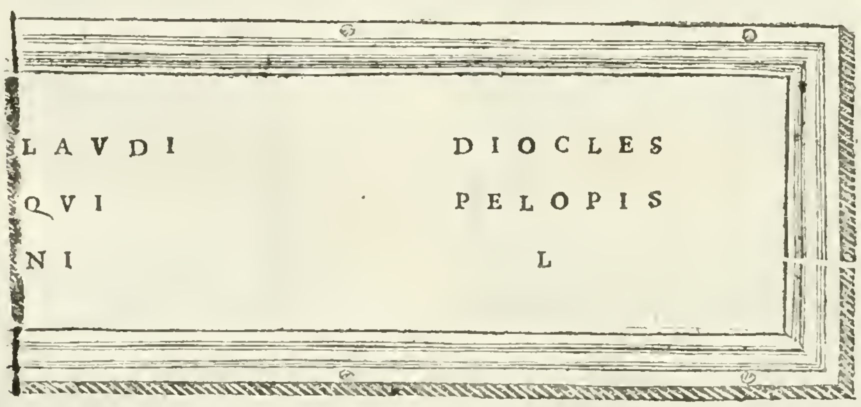

CCLIV.

EPAPHRA AMAR. Supple AMARANTI. vel AMARANTHI. L. *Libertus*. *S.*
Num. CCLIV. E. L &c. Forte IVLIAE. L IVLIO SER [i· *ſervo*] OLYMPI.

CCLV.

DIOCLES PELOPIS L, Διοκλῆς, ὁ Πέλοπος · *S.*

CCLVI.

CCLVI. CCLVII. CCLVIII.

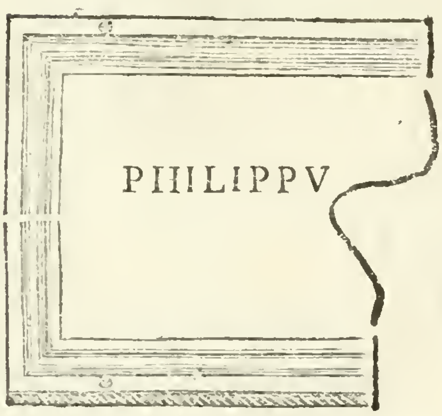

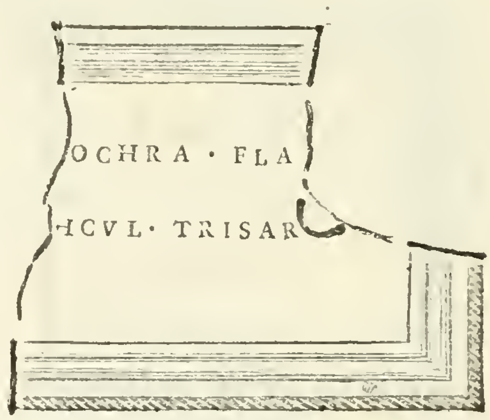

Num. CCLVI. Ita fortaſſis reſtitui poteſt, M. LIVIVS. . . . . DAT OLYMPIAE, vel OLYMPIADI CONIVGI, SVAE BENEMERENTI. OLLAM.

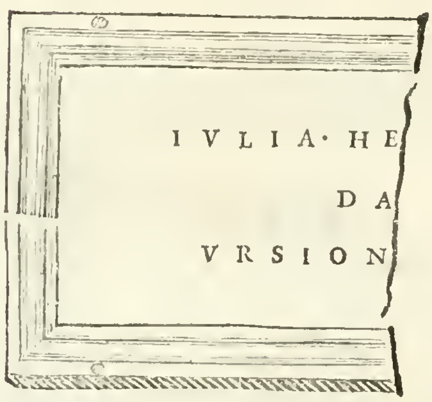
Num. CCLVII. DAT AGATHO. . . . . ideſt AGATHOPODI, vel AGATHONI.

CCLIX. CCLX.

CCLXI. CCLXII.

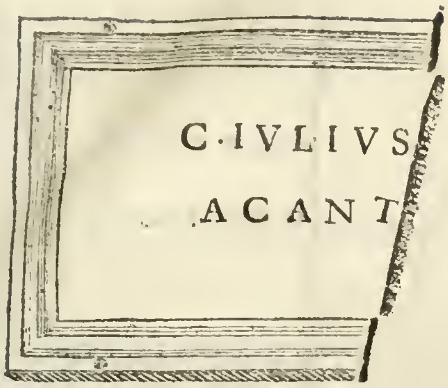

Num. CCLXI. IVLIA. HE. . . f. HEDISTE (*dulciſſima*) DAT *Ollam* VRSIONI.

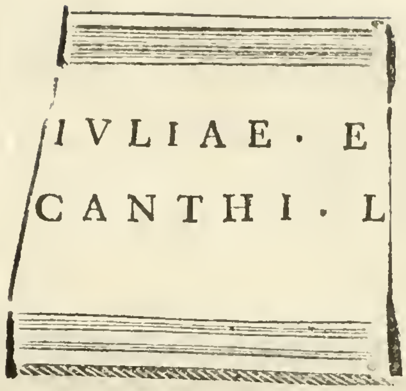
Num. CCLXII. STE. DRACONI. Forte MEGISTE, vel HEDISTE, DRACONI.

CCLXIII.

CCLXIII.

CCLXIV.

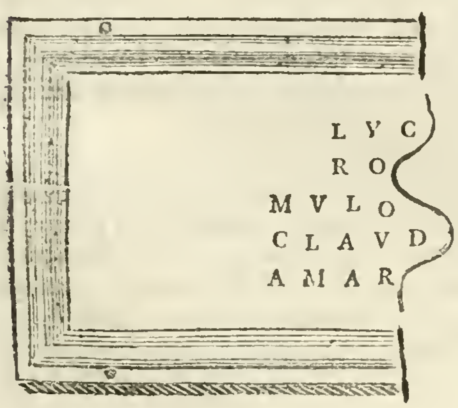

ACANTHVS. ἄκανθος. Virgil. Ecl IV. u. 20. *Mixtaque ridenti colocaſia fundet acantho.* Bene *ridenti*, nam herbae, & flores adblandientes dicuntur ridere. Idem Poëta Ecl. III. v. 45. *mollem* dixit acanthum; hoc eſt lentum, & in opere topiario flecti facilem. De acantho Plinius Lib. XXII. c. 22. Folia habet multo quam lactuca latiora, longioraque, erucae modo inciſuris diviſa, & laciniosa. Architecti, & reliqui artifices in Corinthiis capitulis ſunt naturam imitati. Vide Vitruvium Lib. IV. c. I. & Philandri adnotationes. Liberti ab herbis, plantis, fruticibus, ac floribus propria nomina mutuati ſunt. Hoc in loco ſilentio praeterire minime poſſum ab Hyacintho flore, vel ab Hyacintho puero, qui nomen flori fecit, vel ab Hyacintho gemma, de qua Plinius Lib. XXXVII. c. 9 nomen aſſumſiſſe Hyacinthum Juliae Auguſtae Servum, cui poſitus elegans Titulus marmoreus, qui exſtat in Muſeo Andreinio:

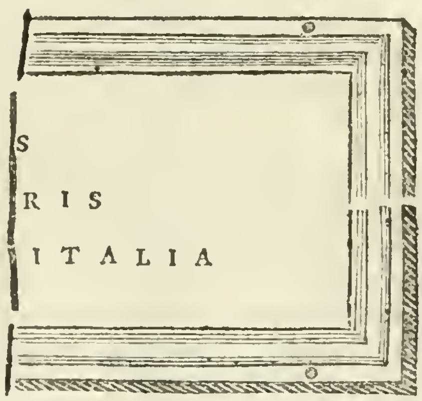
YACINTHI
IVLIAE
AVGVSTAE

Legendum HYACINTHI; nam nullam Latinam vocem ab Y incipere poſſe nemo ignorat. Ab Aſia, antiquis una ex tribus orbis terrae partibus, denominatam Aſiam Caſcellianam ſupra dedimus n. LXXX. p. 125. vel ab Aſia Nympha Oceani, & Thetyos filiâ. Aliam ecce ab Italia, Europae regione, nuncupatam.

CCLXV.

CCLXVI.

CCLXVII. CCLXVIII.

APOLLONIVS. AGRIP. Ni fallor AGRIPPINAE, M. Agrippae, & Juliae Auguſti ex Scribonia filiae, Auguſti neptis, Tiberii nurus, Germanici uxoris, matris Caii Hujus urnam cinerariam marmoream quadratam ſuperne excavatam deſcripſit Gruterus CCXXXVII. 4. & delineatam dedit Petrus Sanctes Bartoli Tab. LXXII. in Libro qui inſcribitur; *Gli antichi Sepolcri, ovvero Mauſolei Romani.*

Aſiniam Nutricem Agrippinae dedimus in parva Tabula Muſei Andreinii in Par. I. Inſcr. Ant. Etr. Urb. pag. 266. n. 54.

In altero ſepulcralis Tituli fragmento, licet Liberti ſive Servi Caeſaris nomen deſit, officium tamen ejuſdem procul dubio clare evincitur A. CYATHO fuiſſe, quum duae tantum literae A. C ſuppleri poſſint. Hac potiſſimum de cauſa haec Titulorum minuta fruſta non omnino contemnenda, & reiicienda eſſe duximus. Utinam accuratiores fuiſſent foſſores in eruendis è parietibus elegantiſſimis hiſce Tabulis, quas vi, & oſcitantiâ eduxerunt, fregeruntque immaniter malleo, quum tenacius ſuis loculis per parietes adhaererent; non enim majori eruditionis ſupellectile, & incognitorum officiorum Libertorum Liviae Auguſtae & Caeſarum Domûs ſegete nos privaſſent.

In Tabula Romana a Grutero edita p. DLXXXII. 4. legitur D. M. DORYPHORO CAESARIS A CYATHO In Hortana a Fabretto Cap x. pag. 715. n. 370. ASMENVS NERONIS. CAESARIS A CYATHO. In Florentina Muſei Suburbani Caroli Thomae Strozii pag. 406. n. 216. LIARVS ANTONIAE. DRVSI GLABER AB. CYATO, hoc eſt AB CYATHO. CYATVS ita quoque ſcriptum in vetuſto Codice Feſti Rufi in Bibliotheca Mediceo-Laurentiana Plut. LXVII. in quo ſigna variorum ponderum notantur. Horatius Carm. Lib I. Od. 29. Puerum *ad cyathum* dixit. Juvenalis Sat. XIII *ad cyathos*, eademque phraſi Suetonius in Caeſ. c. 49. qui vinum domino miniſtrabat; nobis in Regum, ac Principum aula, *il Coppiere*. Alibi notavimus Liviam Auguſtae Servam A POTIONE, Grut. p. DLXXXII. 2. A LAGVNA, ſeu *lagena*, vinario vaſe, apud eumdem p. DLXXVIII 1. 4.

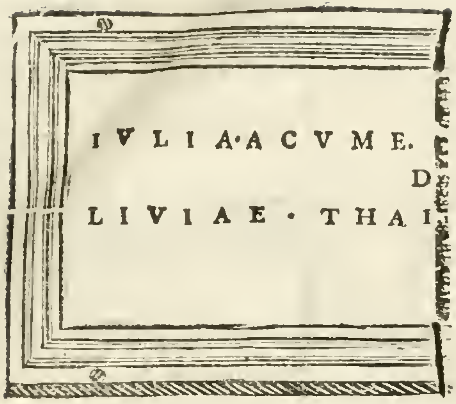
Ceterum, ut ſummus Vir Budaeus in Libris de Aſſe, & ex eo Bayfius de Re Vaſcularia notant, ſervos A CYATHO, Graeci οἰνοχόους dicunt: unde CYATHVS a quibuſdam vocatur οἰνοχόη, quod vocabulum ab hauriendo, & fundendo vinum deductum eſt. Hoc autem munere qui fungebantur, dicebantur κυαθίζειν, hoc eſt *cyathiſſare*; quo verbo utitur Plautus in Menaechmis:

Non ſcis quis ego ſim, qui tibi ſaepiſſime cyathiſſo?

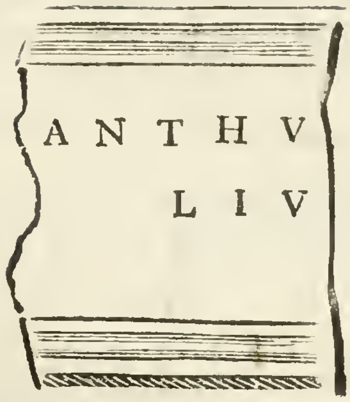
hoc eſt, cyatho vinum bibendum admetior; quod Athenaeus dicit κυάθῳ οἰνοχοῶ. Cryſtallina pocula, praeſertim peregrina, antiquis laudatiſſima fuere. His Servi, ac Liberti praepoſiti, qui ea curarent ac cuſtodirent. In Gruteriano PRAEPOSITVM A CRYSTALLINIS lego p. CCCCLXXIV. 4. In anſa fragmenti cryſtallini poculi Phoenicii, caerulei maculoſi coloris, ex Muſeo Victorio, artificis nomen Graece, & Latine expreſſum eſt, ΑΡΤΑϹ ϹΕΙΔω. & ARTAS SIDON.

CCLXIX.

CCLXIX.

CCLXX.

IVLIA. ACVME. Forte ἀκύμη, *Tranquilla*. LIVIAE THAIDI DEDIT *S.*

ANTHV . . LIV. Scilicet AMARANTHVS. LIVIAE. vel ANTHVSA LIVIAE. ſive ut in alio Titulo ſuperius n. v. pag. 75. ANTHVS LIVIAE. PVER A PEDIBVS.

Ανθος Flos. Catullus Carm XXIV. I. *O qui floſculus es Juventiorum. S.*

Florum appellatione pueri veniunt, ut Hyacinthus, Narciſſus, ratione aetatis. Catullus Carm. LXVIII. 16. *Jucundum quum aetas florida ver ageret. S.*

CCLXXI.

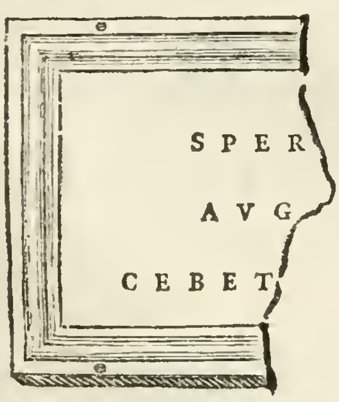
CCLXXII.

CISSO. Supple NARCISSO. ναρκισσῷ. vel CISSO, ut ſupra pag. 136. n. XCVI. *S.*

Num. CCLXXII. MI. CAESAR. AVGVSTI. . . . MIANI. Forte. *Primi Caeſaris Auguſti Coſmiani.*

CCLXXIII.

CCLXXIV.

CCLXXV.

Num. CCLXXIII. SPER. Forte; SPERATVS. AVG. CEBETI. Cebes celebris, ac ſatis notus Thebanus Philoſophus, cujus nomine nuncupatus hic Servus.

Num. CCLXXIV R. SPONS F. CAESAR vel M NISTRATOR. SPONSIANVS.

Num. CCLXXV. LIVIA . . HELPI . . . Forte LIVIA HELPIS. vel LIVIAE. HELPIDI.

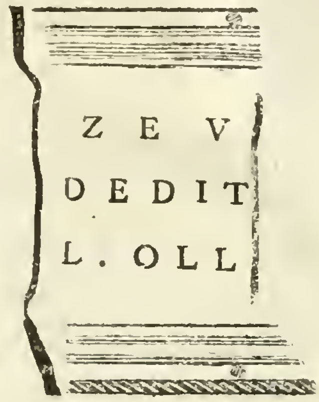
CCLXXVI.

CCLXXVII.

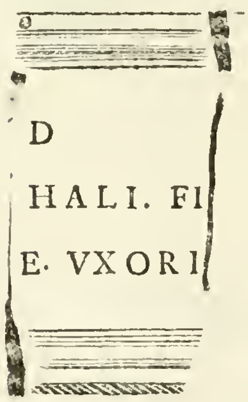

CCLXXVIII.

Num CCLXXVI. TRIPH, Supple TRYPHON. PRIN PRINCEPS.
Num. CCLXXVIII. ZEV . . . Ideſt ZEVXIS, ut in ſuperioribus Titulis.

CCLXXIX.

CCLXXX.

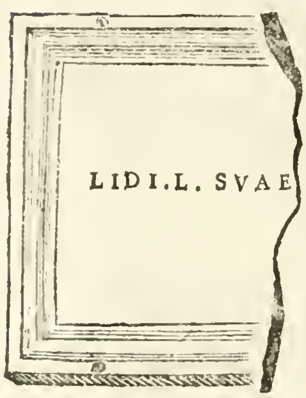

CCLXXXI.

Num. CCLXXX. . . . OPHVS . . . . . ADI. L. Forte, SYNTROPHVS CELADI. L. *Liberti*.

CCLXXXII.

CCLXXXIII.

CCLXXXIV.

Num. CCLXXXII. LIDI. L. SVAE. Fortaſſis AMARYLLIDI. L. SVAE. vel PARDALIDI. L. SVAE. In Romano Titulo apud Gruterum p DCXCIX. 14. D. M. PARDALIDI. FILIAE. DVLCISSIMAE VIRGINI. SANCTISSIMAE &c. Adſimile viri nomen legitur in Florentino lapide Muſei Medicei, ex Africa advecto SATVRI. PARDALI. pag. 58. n. CXXXIX. & inſcalptum in antiquo Achate, qui inſcriptus eſt, & exſtat in Muſeo celebris Antiquarii Marci Antonii Sabbatinii; in quo Femina, & Vir ſimul in tricliniari lecto accumbentes, antiquo more repraeſentantur; oſtenduntque impiorum malitiam, & mentem expreſſam in divinis Libris, Sap. cap. II. v. 1. *Exiguum, & cum taedio eſt tempus vitae noſtrae*; & poſtea v. 6. *Venite ergo, & fruamur bonis, quae ſunt.* &c. Graeca inſcriptio elegantiſſima eſt, quam ſequentibus notis illuſtravit Vir Cl. Antonius Maria Salvinius.

ΠΑΡΔΑΛΑ ΕCΘΙΕ ΠΕΙ
ΝΕ ΤΡΥΦΑ ΠΕΡΙΛΑ
ΜΒΑΝΕ ΘΑΝΕΙΝ CΕ ΔΕΙΟΓΑΡ
ΧΡΟΝΟC ΟΛΙΓΟC
* * * * * * * *
ΑΧΑΙΙ
ΖΗCΑΙC

Hoc eſt: *Pardala. ede bibe. deliciare. amplectere. mori te neceſſe eſt. tempus enim breve * * * * * * * * Achiva Vivas.*

ΕCΘΙΕ ΠΕΙΝΕ. *Ede, bibe.* Vide Epitaphium Sardanapali Regis apud Strabonem, quod Cicero in Latinum ſermonem convertit;

Haec habeo, quae edi, quaeque exſaturata libido
Hauſit. at illa jacent pulchra, & praeclara relicta.

ΠΕΙΝΕ. ΕΙ pro Ι longo; ut ΝΕΙΚΗ pro νίκη in Inſcriptionibus.

Ο ΓΑΡ ΧΡΟΝΟC ΟΛΙΓΟC. *Tempus enim breve.* Anacreon in Odario IV.

Τροχὸς ἅρματος γὰρ οἷα
Βίοτος τρέχει κυλισθεὶς,
Ολίγη δὲ κεισόμεσθα
Κόνις ὀστέων λυθέντων.
Rota nam velut recurrens
Properat volucris aetas;
Tenuis jacebimuſque
Cinis, oſſibus ſolutis.

In Analectis Virgilii;

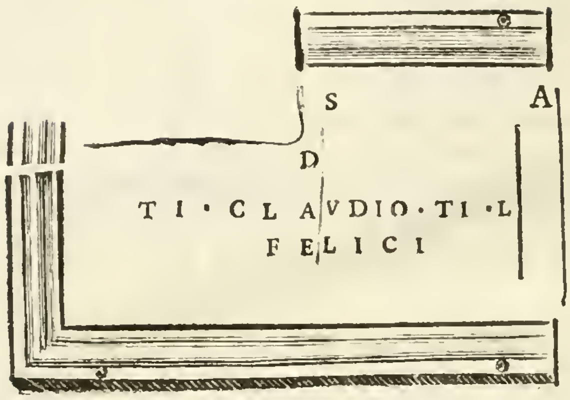
Mors aurem vellens, VIVITE *ait, venio.*

ideſt, *genio indulgete.* Lucianus in Epigramm.

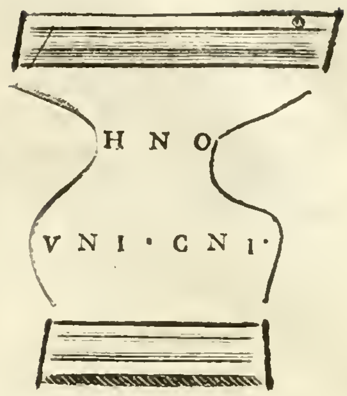
Εξ ὧραι μόχθοις ἱκανώταται. αἱ δὲ μετ' αὐτὰς
Γράμμασι δεικνύμεναι ΖΗΘΙ λέγουσι βροτοῖς.
Sufficiunt tantum ſex horae rebus agendis;
At quae poſt ipſas, VIVE *elementa docent.*

ΖΗCΑΙC. Formula propinandi apud veteres. Dio, ζήσειας. *S.*

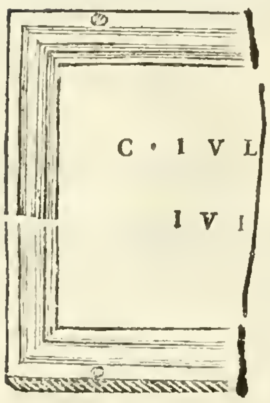
CCLXXXV.

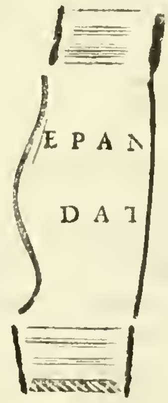
CCLXXXVI.

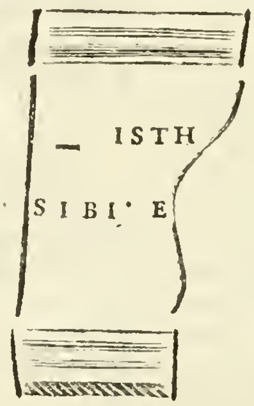
CCLXXXVII.

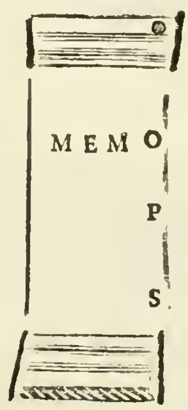
CCLXXXVIII.

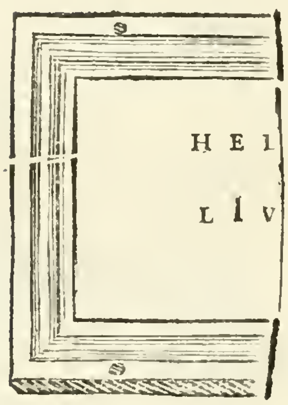
CCLXXXIX.

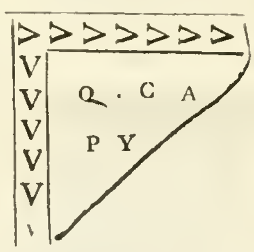
CCXC.

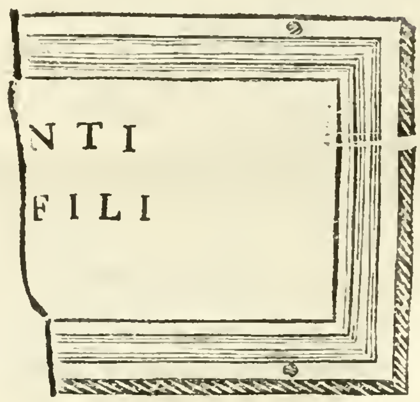
CCXCI.

CCXCII.

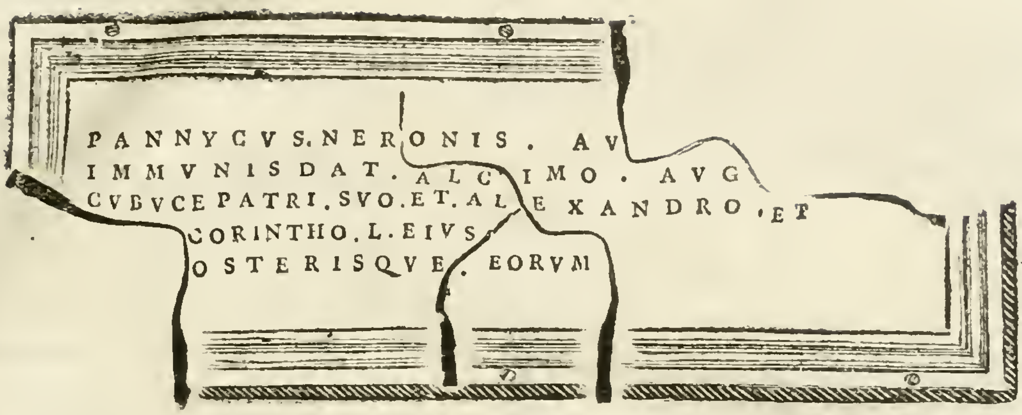
CCXCIII.

In oculata Titulorum collatione cum autographis, fragmentum ad manus venit, quod alteri ſuperius edito nu. XI. pag. 80. jungendum eſt, atque ita ſe habet.

CCXCIV.

CCXCIV.

PANNYCVS. Legendum, ut diximus, PANNYCHVS. πάννυχος. *Vigil tota nocte*. Veneris pervigilium cecinit vetus Poëta. Plautinus Palinurus in Curc. Act. 1. Sc. 3.

Quid tu Venerin' pervigilare te noviſti Phaedrome?

Falſa Deorum numina non tantum menſtruis ſupplicationibus, ſed anniverſario pervigilio coli ſolebant. V. Suet. in Galba c. 4. & Eidyll. Adonidis.

. . . OSTERISQVE. Ideſt: POSTERISQVE, vel ut marmoris ſpatium, quod deeſt, impleatur ET. POSTERISQVE. Saepe geminatae coniunctiones in vetuſtis lapidibus occurrunt. In ara marmorea Regii Muſei Medicei inter Florentinas pag. 10. n. V. legitur; ET. P FERRARIO PROCVLO FILIO ET POSTERISQVE SVIS. Item in marmorea Tabula Muſei D. Marchionis Riccardii pag. 87. n. 12. quam vide inter Florentinas in Par. 1. Inſcr. Ant. Urbium Etruriae. Exempla pariter habentur in editis Libris. Salluſtius, *Tyrannumque, & Cinnam* dixit. Virgilius Aeneid. Lib. 1. v. 5.

Multa quoque & bello paſſus dum conderet urbem.

Sed hoc plerumque a Poëtis metri cauſſâ fit, ut notat Servius in eumdem locum.

Hactenus Sepulcrales omnes TITVLOS hujus ornatiſſimi Monumenti, ſive Columbarii Libertorum, ac Servorum LIVIAE AVGVSTAE, quotquot ad nos pervenere, accurate ex autographis deſcriptos dedimus, & illuſtravimus; ſupereſt, ut INSCRIPTIONES elegantiſſimas quibus, Arae, Urnae, ac Cippi, in honorem defunctorum poſiti ſuper pavimento exornabantur expendamus. Principem locum ſibi vindicat ea Inſcriptio, quae legitur Tabula XIV. in perrarâ, ac paene ſingularis ſtructurae Urnâ cinerariâ, dicatâ Diis Manibus C. Julii Bathylli Auguſti Liberti, qui fuit Aedituus Templi Palatini Divi Auguſti, & Divae Auguſtae, itemque Immunis, & Honoratus, ἀτελὴς καὶ ἔντιμος. Lectoris commodo, & inſtitutae lapidum enumerationi inſervientes, eam hic rurſum ob oculos ponimus; cujus longitudo eſt pedum Romanorum II. & unc. VIII. altitudo vero unius pedis ſupra dimid.

CCXCV.

DIS MANIBVS
.....AVG·LIB·BATHYLLVS·AEDITVVS·TEMPLI·DIVI·AVG
·T· DIVAE· AVGVSTAE· QVOD· EST· IN· PALATIVM
IMMVNIS ET HONORATVS

Singula verba, quae notam digna ſunt, nec parum lucis afferunt Hiſtoriae monumentis, ex more illuſtremus. ....AVG.

. . . . . AVG. LIB. Praenomen, & nomen Bathylli, quod ab Auguſto, ſive Auguſta Patronis accepit, reſtituitur ex alia Inſcriptione, quae legitur in Ara, quae huic erat proxima ſuper pavimento Columbarii, dicata Diis Manibus Juliae Sedatae Decurionis Tab. XV. lit. c quae contubernalis dicitur C. Julii Bathylli Immunis. Quare ſuppletis literis, legendum C. IVLIVS. BATHYLLVS. Βαθυκλῆς. Βάθυλλος diminutivum. *S.*

In alio Titulo hujus Columbarii ſuperius edito n. CCIX. pag. 195. habemus Julium Bathyllum Decurionem Marii Libertum; an idem ſit, adfirmare minime audeam. Plures Libertos aliorum Libertorum Domûs Auguſtae miniſteriis deputatos, ſupra obſervavimus pag. 138. Hujus vero C. Julii Bathylli clare meminit vetuſta Tabula Muſei Ciampinii, quam ſuperius exhibuimus pag. 73. in qua cum aliis Libertis Juliae Gentis, & Domûs Auguſtae HONORATVS appellatur, quam quaeſo vide. Nobile par Hiſtrionum Bathyllum, & Pyladem memorat Dio Lib. LIV. ac Bathyllum, quem Maecenas ſummopere diligebat.

Perhonorificum officium C. Julii Bathylli poſtea declaratur, qui fuit Aedituus Templi Divi Auguſti, & Divae Auguſtae in Palatio. AEDITVS. ideſt, AEDITVVS. Gr. Νεώκορος. qui templum ſervabat tuebaturque, nobis *il Sagreſtano*. Vide ſuperius adnotata num. CVIII. pag. 148 Scriptum vero AEDITV'S cum accento acuto, non geminato V, ut non raro in aliis lapidibus Gruterianis, in quibus legitur INGENVS, pro INGENVVS. p. CIV. 8. CCCVI. 7. PERPETVS, pro PERPETVVS p. CXXVI. PRIMITIVS. pro PRIMITIVVS p. CCCCXXIV. 5.

Templum Divi Auguſti, & Divae Auguſtae fuiſſe dicitur IN PALATIVM, videlicet IN PALATIO, quae dicendi formula in Florentinis quoque Pandectis non infrequens eſt; vel IN PALATINVM; ideſt IN PALATINO monte. Ita quoque ſcriptum a Varrone; *Nonne Arcades exules confugerunt* IN PALATIVM *duce Evandro?* ideſt IN PALATINVM. Varronis teſtimonium affert Servius in Aeneid. Lib. VIII. v. 50. qui Palatini montis originem, & denominationem exponit. Auguſti aedes ab eo monte in quo quondam & ipſe Romulus habitarat ſplendorem nomenque accepiſſe, ut PALATIVM dicerentur, tradit Dio Hiſt. Rom. Lib. LIII. narratque decretos eidem Auguſto honores, *ut ante ipſius domum* IN PALATIO *lauri ponerentur, ac ſuper eas coronae quernae ſuſpenderentur; nimirum quod perpetuus eſſet hoſtium victor, & civium ſervator.*

Laurum ante fores ejuſdem Palatii collocatam, quae viſitur in Auguſti numo apud Sebaſtianum Erizum, teſtatur Ovidius I. Metamorph. illuſtratque Cl. V. Cuperus in Auguſtorum Gemmam.

Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis; mediamque tuebere quercum.

Primum vero, ut narrat Suetonius c. 72. Auguſtus habitavit juxta Forum ſuper ſcalas anularias, in domo quae Calvi Oratoris fuerat, poſtea IN PALATIO.

Fuit quoque in eodem Palatio Templum Apollinis; quod, eodem Suetonio teſte c. 29. Auguſtus in ea parte Palatinae Domus excitavit, quam fulmine ictam deſiderari a Deo haruſpices pronuntiarunt; additâ porticu cum Bibliotheca Latina Graecaque; quo in loco jam ſenior ſaepe etiam Senatum habuit, decuriaſque judicum recognovit. Sub baſi ejuſdem Apollinis Palatini duobus forulis auratis condidit Sybillinos libros, quos ſolos retinuit, delectu habito, crematis ſupra duo millia fatidicis Libris Graeci Latinique generis. Fertur quoque, conflatis omnibus argenteis ſtatuis ſibi poſitis, cortinas aureas eidem Apollini Palatino dedicaſſe, multiſque pulcherrimis ſignis aedem ejuſdem cumulaſſe, quorum non pauca recenſet Plinius Lib. XXXVI. c. 5. Vide Suetonium in Auguſto cap. 52. Bibliothecae cum Graecae, tum Latinae Apollinis tradita cura, & cuſtodia Servis, ac Libertis legitur in pluribus Gruterianis Inſcriptionibus, data quoque praefectura C. Julio Hygino Auguſti Liberto

Liberto, Antiquitatis, & Hiſtoriae peritiſſimo, quem laudat Suetonius de illuſtribus Grammaticis Cap. xx.

Verum quod memoratur in noſtra Inſcriptione non eſt Templum Apollinis Palatini, ſed Templum primùm Divo Auguſto, deinde Divae Auguſtae, poſtquam exceſſiſſent, dicatum. Ad hoc Templum, & ad divinos honores Auguſto decretos ab Senatu, & ad Liviam Auguſti Sacerdotem conſtitutam, fortaſſis reſpexit Virgilius, Templum Achaei conjugis Didonis deſcribens, Aeneid. Lib. IV. v. 457.

Praeterea fuit in tectis de marmore TEMPLVM
Conjugis antiqui, miro quod honore colebat,
Velleribus niveis, & feſta fronde revinctum.

In hoc Templo Divi Auguſti, & Divae Auguſtae divinos honores quotannis factos, poſtridie natalis Auguſti, VIII. Kalendas Octobres, a Collegio Fratrum Arualium, teſtatur ſequens pereximium marmor, quod primus ab oblivione, ac tenebris vindicatum in lucem profero. Paucis ab hinc annis probe deſcriptum reperi in Codice celeberrimae Bibliothecae Strozianae, in quam aditum perhumaniter mihi praebet virtute, ac bonarum literarum amore conſpicuus D. Carolus Thomas Strozius, Patricius Florentinus, qui eam a majoribus ſuis ſibi traditam in dies auget, & ornat. In rubrica ejuſdem Codicis num. 356. in 4. notatur, hanc marmoream Tabulam exſtare Romae in Aedibus Coritianis; effractam tamen, & in ſummo, & in imo mutilam.

. . . .
PERSICVS . IOVI . BOVEM
MAREM . ADFVIT . M . S........
IX . K . OCT
NATALE . DIVI . AVG . IN . CAPITO
LIO . IMMOLAVIT . L. VITELLIVS
MAGISTER . PRO . COLLEGIO
FRATRVM . ARVALIVM . IOVI
BOVEM . MAREM . AD . ARAM
GENTIS . IVLIAE . VACCAM
ADFVERVNT . C. CAECINA . LARGVS
SILANVS . STATILIVS
VIII . K . OCT
IN.PALATIO.L.VITELLIVS.MAGISTER
PRO . COLLEGIO . FRATRVM . ARVA
LIVM . IMMOLAVIT . DIVO . AVG
BOVEM . MAREM . ET . DIVAE . AVG .
VACCAM.................
. . . .

Paulli Fabii PERSICI. L. VITELLII. C. CAECINAE LARGI. M. Junii SILANI, & Tauri STATILII Corvini nomina, quae in hac perinſigni Tabula recenſentur, ab Henrico Noris, magni nominis viro, erudite illuſtrantur in Epiſtola Conſulari.

Hujus igitur tam celebris Inſcriptionis noſtri Columbarii perſpicuo teſtimonio conſtat Templum Divo Auguſto poſt mortem in Palatio fuiſſe conſtitutum; licet Dio in fine Libri LVI. non in Palatio, ſed in Urbe aedificatum fuiſſe a Tiberio, & a Livia, a Senatu decretum aſſerat, quem ſequitur Epitomator ejuſdem Xiphilinus; quod Templum dum Romae aedificaretur, narrat Dio auream ipſius imaginem in aede Martis lecto impoſitam collocaviſſe, omnique eam cultu, qua in poſterum eſſent uſuri, veneratos fuiſſe. Plinius vero in Libro XII Hiſtoriae Naturalis Cap XIX. diſerte ejuſdem meminit, aitque in Palatio conditum in honorem Divi Auguſti ab ejuſdem conjuge Auguſta, nulla Tiberii facta mentione; cujus verba libet exſcribere: *Radicem ejus* (cinnami) *magni ponderis vidimus in* PALATII TEMPLO, *quod fecerat* DIVO AVGVSTO *conjux* AVGVSTA, *aureae paterae impoſitam; ex qua guttae editae annis omnibus in grana durabantur, donec id delubrum incendio conſumptum eſt*. Hìc obiter obſervo idem TEMPLVM a Plinio pariter DELVBRVM nuncupatum, HPΩON, HEROVM a Dione, cujus verba ſuperius retulimus pag. 147. ad Titulum n. CVII. FANVM a Xiphilino in fine vitae Auguſti; TEMPLVM a Tacito, qui etiam coeleſtes religiones Auguſto poſt mortem decretas a Senatu memorat Annal. Lib. I. SACRARIVM a Suetonio in vita Auguſti c. 5. cujus teſtimonium ſupra relatum a me eſt; & in ſuperiori Titulo hujus Columbarii SACRARIVM appellatur, quemadmodum & in alio, quem exhibuimus pag. 147. ex Selectis Inſcriptionibus Cl. V. Johannis Vignolii. Ex quibus inſcriptis Tabulis colligimus eidem Templo Palatino Divi Auguſti plures miniſtros praepoſitos fuiſſe, qui non ſolum Templi curam agerent, verum etiam qui ſacris in eo faciundis praeſto eſſent; nam in eo eximio marmore a Vignolio allato Philippus Ruſtianius PVBLICVS AB SACRARIO DIVI AVGVSTI dicitur. *Publici* Servi, auctore Fabretto, Inſcr. Ant. Cap. IV. pag. 336. variorum officiorum erant miniſtri, ad diſtinctionem *Peculiarium* Servorum. Hinc apud eumdem Fabrettum ibidem legitur n. 503 PVBLICVS AVGVRVM. n. 504. PVBLICVS. XV. VIR. S. F. *xv. virum ſacris faciendis*. n. 505. PVBLIC*us* PONTIFI*cum*. nu. 506. PVBLIC*us* DE. PORTICV OCTAVIAE. A BIBLIOTHECA GRAECA. n. 503. PVBLICVS. CVRIONALIS.

Hoc Templum auguror multis donis ab Auguſta cumulatum, quamvis de his ſileant Hiſtorici. Certavit enim in hac femina, genere, probitate, formâ, Romanarum eminentiſſimâ, ut ſcribit Vellejus Paterculus Lib. II. c. 75. cum religione, ac pietate in Deos, ſingularis magnificentia. Cryſtallum dedicavit in Capitolio librarum circiter L, cujus ampliſſimam magnitudinem, a Romanis nondum viſam, memorat Plinius Lib. XXXVII. c. 2. Templum quoque Hieroſolymitanum ſummi, ac veri noſtri DEI, aureis phialis, & calicibus, ornavit, aliiſque donariis plurimis, & pretioſiſſimis, ut narrat Agrippa Rex Judaeae in literis ad Caligulam Imperatorem apud Philonem, in Libro de Legatione ad Cajum. Id enim poſtulabat ſummus Liviae amor erga conjugem ſuum Auguſtum, qui eam dum viveret, ut prodit Suetonius, unice ſemper dilexit.

Eadem, auctore Dione Lib. LVI. in fine, Numerio Attico Senatori, ac Praetori decies ſeſtertiûm dono dedit, quod juraverat vidiſſe Auguſtum in coelum aſcendentem, quemadmodum antiquitus Romulum Proculus vidiſſe perhibebatur. Praeter haec in Palatio peculiares Ludos in honorem Auguſti conjugis fecit, qui ſecundo quoque loco ab Imperatoribus ipſis exhiberentur. Incenſo rogo a Centurionibus, ſupremiſque Auguſti peractis officiis, cum reliqui diſceſſiſſent, cum Equitum primis in Campo Martio dies

quinque

quinque morata, oſſa ejus legit, & in monumento condidit; itemque haud procul theatro Marcelli, effigiem Divo Auguſto dicavit, ſcripto prius ſuo nomine, poſtea Tiberii, ut narrat Tacitus Annal. Lib. III. pag. 73. Ed. Baſil. Statuam quoque eidem dedicavit, ut docet Dio Lib. LVII. in cujus ſtatuae dedicatione Patricios, & Equites cum uxoribus eorumdem accipere ſtatuerat; verum Tiberius matri infenſus, neque ei dedicationem niſi Senatus conſulto conceſſam, permiſit, & viris ipſe epulum, illa tantum mulieribus, eo jubente, praebuit.

Hoc idem Palatinum Templum non ſolum AVGVSTO, verum etiam AVGVSTAE, poſt ejus obitum dedicatum fuiſſe, ac commune utrique factum teſtari mihi videtur haec celebris Inſcriptio; legitur enim AEDITVVS. TEMPLI. DIVI. AVG. ET. DIVAE. AVGVSTAE. QVOD EST. IN. PALATIVM. Memoriae prodit Suetonius in Vita Auguſti c. 5. aedificatum fuiſſe aliquanto poſt quam Auguſtus exceſſit, abſolutum vero conſtat imperante C. Caligula, qui teſte Dione Lib. LIX. habitu triumphali in ejus honorem illud dedicavit, nobiliſſimis pueris aetate florentibus, cum virginibus ejuſdem ordinis, hymnum canentibus; epulumque Senatoribus, & eorum uxoribus, ac populo datum, variaque ſpectacula edita. Ceterum Tiberius Caeſar nec mortuam Liviam Auguſtam matrem tali ullo honore dignatus eſt; imo eam aegro ſemper, & infenſo animo tulit viventem; propterea quod ſe ei imperium dediſſe diceret, & non aequata modo poteſtate cum eo imperare, verum etiam prior ipſo regere vellet. Hinc Libellis Tiberio inſcriptis, Liviae nomen additum, quod ipſa etiam quaſi Imperatrix, rebus ſe ſe ingereret. Quare Tiberius peregrinationes inſtituit, omnique modo ſe illi ſubtraxit; neque minima Capreas ſecedendi cauſa ipſi fuit; ut Dio teſtatur in Libro LVII. & in fine Lib. LVI. Quare nil mirum ſi Tiberius, ut narrat Tacitus Annal. Lib. V. *Honores memoriae ejus ab Senatu large decretos, quaſi per modeſtiam imminuit, paucis admodum receptis, & addito, ne coeleſtis religio decerneretur, ſic ipſam maluiſſe*. Addit Dio Lib. LVIII. Tiberium neque decumbentem morbo inviſiſſe, neque exequias defunctae celebraſſe, neque praeter funus publicum imagineſque, & alia levia, ullum ei honorem tribuiſſe; item arcum, nulli unquam mulieri decretum a Senatu, extrui minime paſſum fuiſſe, pollicitumque ſe eum ſuis ſumtibus aedificaturum, eo modo reſcidiſſe.

A Claudio igitur Caeſare hoc Templum Divae quoque AVGVSTAE dedicatum, & commune factum arbitror, graviſſimorum ſcriptorum fretus auctoritate, quo etiam regnante, ſolenni Apotheoſi in Dearum numerum relata eſt. Suetonius haec de Claudio ſcribit c. 11. *Aviae Liviae divinos honores, & Circenſi pompa currum Elephantorum Auguſtino ſimilem* (legerem *Auguſteo*, vel *Auguſtano*, ut in antiquis lapidibus DOMVS AVGVSTANAE) *decernendum curavit*. Idem Claudius Liviae Auguſtae effigiem in TEMPLO AVGVSTI conſecravit, ſacraque inſtituit, quae Veſtales facerent. Libet Dionis ipſiſſima verba afferre Lib. LX. τήν τε τήθην τὴν ΛΙΟΥΙΑΝ ȣ̓ μόνον ἵππων ἄγωσιν ἐτίμησεν, ἀλλὰ καὶ ἀπηθανάτισεν, ἄγαλμά τε τι ἐν τῷ Αὐγȣςείῳ ἱδρύσας, καὶ τὰς θυσίας ταῖς ἀειπαρθένοις ἱεροποεῖν προστάξας, ταῖς τε γυναιξὶν ὅρκον τὸ ὄνομα αὐτῆς ποιεῖσθαι κελεύσας. ſcilicet: *Aviam Liviam, praeter hunc honorem immortalitati adſeruit, dedicavitque ejus effigiem in* TEMPLO AVGVSTI, *ac rem ſacram ei fieri a Veſtalibus mandavit, mulieresque per nomen ejus jurare juſſit*. Hinc in numis ejuſdem (ſi genuini ſint) apud Gutherium de Jure Manium Lib. II. Cap. V. cernitur Templum octaſtylum, cum epigraphe AETERNITATIS AVGVSTAE; & in alio quem affert in ſequenti Capite VI. pag. 196. Templum pulcherrimum expreſſum eſt ſtatuis, & imaginibus ornatum, cum eadem epigraphe; nam conſecrationem aeternitas denotat. Conſecrationis Juliae Auguſtae fit mentio in eximio Neapolitanae Inſcriptionis fragmento in Gruteri Theſauro p. CXVI. 5. quod pertinet ad

 Colle-

Collegium Fratrum Arualium, ſuppletumque legitur a Reineſio in Epiſtola XLIV. pag. 431. cujus ea tantum verba, quae ad rem noſtram faciunt, exſcribam:

X V I · K · F E B R
OB CONSECRATIONEM · DIVAE · AVG · ITEM
DIVO · AVGVSTO · BOVEM MAREM · DIVAE · AV
GVSTAE · VACCAM

Obiit Livia anno XV poſt Auguſti deceſſum, *C Fuſio*, *L. Rubellio* Conſulibus; quorum utrique *Geminus* cognomentum erat, teſte Tacito initio Libri V. Annalium. His Conſulibus anno Urbis Varroniano 782. vulgaris vero Chriſtianae epochae 29. Jeſus Chriſtus Dominus noſter paſſus, ac mortuus eſt, ut ex Tertulliano, & aliis antiquis Patribus probat Cardinalis Baronius ad An. Chr. XXXIV. n. CXXXVIII. Eorumdem Conſulum meminit vetuſtum fragmentum apud praeſtantiſſimum Virum Henricum Noris in Epiſtola Conſulari pag. 9. & in magno Theſauro veterum Inſcriptionum p. DXXXV. 2. itemque penes Fabrettum de Columna Trajani Cap. VII pag. 196 & 197. Vixit Auguſta annis LXXXVI, ex qua Auguſtus nullos Liberos ſuſcepit; verum vivens, ſolatii cauſſâ, ſtatuis donata, & in matrum quae ter peperiſſent numerum relata, ut memoriae proditum a Dione initio Libri LV. Laudata eſt in funere a Cajo Caeſare pronepote, anno Tiberii XVI. Feminarum omnium prima poſt mortem DEA dicta eſt; ut ſupra in Praefatione oſtendimus. Neque enim & ipſe Auguſtus vivens, niſi a Poëtis DEVS dictus, atque habitus eſt; poſt mortem vero Templis, divinis honoribus, eoque cognomine honoratus, ut fuſius oſtendit Vir Cl. Johannes Vignolius de Columna Antonini Pii Cap. V. Quare hanc memoriam C Julio Bathyllo, aliamque C. Julio Aſtio Divae Auguſtae Liberto, ut ſupra vidimus n. CLXX. pag. 178. non niſi poſt mortem eorumdem Auguſtorum, & hanc quam modo explicavimus poſt Palatini Templi dedicationem poſitam fuiſſe perſpicuum, ac certum eſt.

Defuncto Auguſto quemadmodum Templa Romae, Nolae, & per alias Urbes, ac Colonias condita, ac dedicata ſunt, ita etiam Liviae Auguſtae poſt mortem idem honos habitus, ut inter alia teſtatur marmoreum praegrande epiſtylium, quod olim exſtabat in Urbe Veteri, inde Florentiam translatum, ſex ingentibus, ac pretioſis columnis ſuffultum, ex cujus inſcriptione, quae in eo legitur, conſtat praeclarum aedificium labefactatum, poſtea refectum fuiſſe; quam vide inter Florentinas in Par. I. pag. 306. n. 47.

Sequitur Inſcriptio marmoreae perelegantis Arae, in inferiori parte perfractae, quae cum ſequentibus delineata exhibetur Tab. XV. lit. A, & ut indicat Tab. II. & pag. 6. poſita erat in hoc Monumento lit. E.

CCXCVI.

D I S . M A N I B V S
A N T O N I A E
P A N E R O T I S · L ·
H E L E N E S

Ideſt, *Diis Manibus Antoniae Panerotis Libertae Helenes*.

Omiſſum τὸ MANIBVS quandoque, & contra conſuetam dedicationis formulam, abſolute DIIS dedicatum ſepulcralem antiquum Titulum obſervandum propono in ſequenti inedito, quo nuper Muſeum ſuum Romae locupletavit Nob. Franciſcus Eq. Victorius. Inter nomina primi verſus viſitur parvum

foramen

foramen, ſive cyathus ad lacrymas in defunctorum cineres per tubum plumbeum effundendas, cujus characteres, praeſertim F. & A. eodem modo ſcripta ſunt, ut in Urnulis Sepulcralibus Familiae Furiae, quas delineavit, & edidit Tab. 26. Petrus Sanctes Bartoli in Libro, qui inſcribitur: *Gli Antichi Sepolcri, ovvero Mauſolei Romani, ed Etruſchi*; qui Titulus cum antiquitatis, tum raritatis praerogativam ſibi vindicat.

I' Λ B I V S ◎ CERESIMO

D I I S

I' Λ B I Λ . P H \ V M E N .

CONGI . BENE . MERE'TI .

HELENES. Graecâ tantum expreſſâ inflexione genitivi caſus. In pluribus Tabulis quandoque ſimul Graecâ, & Latinâ; ut AVCTAES APVSTIAES in Florentina Muſei Suburbani Strozii, ſuperius pag. 40. Gruterianus Titulus pag. DCVI. 7. dicatus eſt; *Diis Manibus M. Antonii Alexandri Panerotis Auguſti Liberti*.

CCXCVII.

D · M

M · V L P I O · A V G · L I B

M E N O P H I L O . A D I V T O R I

PROC . AB . ORNAMENTIS

VIXIT. ANN. XXXV. MENS . V

P O S V E R V N T

P · A E L I V S · A V G · L · M E N O P H I L V S

P A T E R · E T · C A M I N I A · F O R T V N A T A

M A T E R · I N F E L I C I S S I M A · E T · I V L I A

PASSERILLA · CONIVX · PIENTISSIMA · EX · DECRETV

SOCIORVM · ANNIO · VERO · III · ET · EGGIO · AMBIBVLO · COS

Marmorea haec Ara, ſive Urna literis omnium elegantiſſimis, & optimae formae, ita a quadratario peritiſſimo inſcalptis, alta pedes IV. Romanos, lata pedes II. perſpicue oſtendit hoc Monumentum, ſive Columbarium ex aere collato Libertorum, ac Servorum Liviae Auguſtae, & Caeſarum conſtructum, vel emtum fuiſſe, ut ſupra diximus pag. 62. §. XIV. namque ex

decreto

decreto Sociorum, Annio Vero III, & Eggio Ambibulo Conſulibus, de quibus paullo infra, locus ſepulturae conceditur M. Ulpio Menophilo Trajani Auguſti Imperatoris Liberto, Ad,utori Procurationis, vel Procur.torum ab Ornamentis, qui vixit annis trigintaquinque, & menſes quinque. Huic memoriam Aramque poſuerunt, atque in ea cineres condiderunt primum pater P. Aelius Menophilus, Hadriani Imperatoris Auguſti Libertus, deinde Caminia Fortunata, filii morte mater infeliciſſima, & Paſſerilla ejuſdem conjux pientiſſima.

ADIVTORI PROC AB. ORNAMENTIS. *ἐπὶ τῶν κόσμων*. *S.*

In quodam lapide G. uterianae Gazae legitur; OPTATVS AVG. L. ADIVTOR. PROCVRATIONIS ORNAMENTORVM, qui cum aliis Conlibertis memoriam ponit Servato Caeſaris Servo Contraſcriptori rationis ſummi Choragii. Varia erant Caeſarum ornamenta, quae Servi, ac Liberti procurabant; quae vel ad cultum ornatumque corporis in Ludis, in Epulis, in Sacrificiis, in Triumphis, in Venationibus, quibus deditiſſimus fuit Trajanus, ſpectabant; de quibus fuſius praeſtantiſſimus vir Julius Caeſar Bulengerus de Imperatore. Supra dedimus pag. 142. n. CIII Irenionem AB. ORNA*mentis*, & Felicem C. Caeſaris AB ORNAM*entis*.

Quantum ornamentis ſtuderit Caligula luculenter narrat Suetonius in ejus vita c. 52. Plinius eumdem calceis gemmas inſeruiſſe tradit Lib. XXXIII. c. 3. quod etiam Helagabalus factitavit, & Diocletianus id eſſe inſtituit inter cetera inſignia principatus. Vide Lampridium in Vita Helagabali, & Alexandri Severi, & Eutropium Lib. IX.

EX. DECRETV. Ideſt; *ex Decreto*. Frequenter V & O alternant. Ita in Gruterianis legitur IN AGRV. P XV pro IN AGRO. pag. DCCLV. 3. DOMV pro DOMO. p. DLXVI. 9. VNV LOCV pro VNO LOCO. p. DCCCXL 1. neque tantum in fine vocis, verum & in prima, vel media ſyllaba; ut NVMENCLATOR pro NOMENCLATOR. p. DCXXX. 5. NATIONE PANNVNIVS, pro PANNONIVS. p. DXLVIII. 3. & in ſequenti, quae nunc primum in lucem prodit ex Muſeo Victorio Romae, MVNIMENTV pro MONIMENTVM legitur.

D · M · S.
CANINIA · ANTIOCHIS · HOC . MV
NIMENTV · SE · VIVA · FECIT · SIBI · ET
SVIS · LIBERTIS · LIBERTABVSQVE · POSTE
RISQVE . EORVM · HOC · MVNIMENTV · VE
TO · VENIRI · NEQVE · DONARI · QVOT . SI

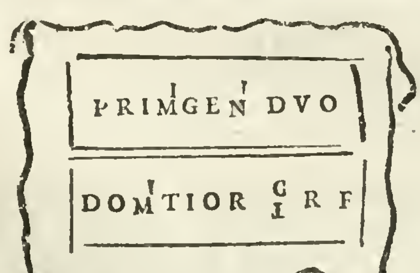
Praeterea inſignis, ac ſingularis eſt haec Ara perſpicuâ Conſulum nomenclaturâ, quorum nomina Caſſiodorus, Capitolinus, Panvinius, Leunclavius, Petavius, Ricciolius; quot quar.tique viri, depravarunt; nullo eo tempore edito antiquo lapide, in quo hoc Conſulum par propriis veriſque fu s nominibus ſcriberetur. Nam alter Conſul Ambibulus depravate a Caſſiodoro vocatus *Ambiguus*, & corrupte apud Capitolinum *Bibulus*, geminatoque errore Panvinio dictus *Ambiguus Bibulus*, & ex uno, duo Conſules facti, aliiſque obtruſis in eorum collegio. Vera nomina primus aperuit, auſpice

ſpice

ſpice vetuſtae Inſcriptionis fragmento, numquam ſatis laudatus Henricus Noris in Epiſtola Conſulari; veramque Conſulum *Veri*, & *Ambibuli* lectionem confirmavit pluribus aliis monumentis Fabrettus Inſcr. Antiq. Cap VI. pag. 446. & 447. In allatis monumentis ab Noriſio, & a Fabretto ſemper legitur VERO III ET. AMBIBVLO COS; in hoc vero, cui raritatis praerogativa accedit, additur etiam nomen Gentis *Anniae*, & *Eggiae* utriuſque Conſulis, quod hactenus latuit. Eadem gentilitia nomina leguntur in ſequenti lateris fragmento, magnitudinis unius Romani pedis ultra dimidium, quod exſtat in Muſeo D. Equitis Franciſci Victorii Romae, repertumque eſt anno MDCCXXVI, quod ſcitu curioſum eſt, paene in primordiis detectionis hujus Columbarii, caſu quodam, prope Oſtia, in Vinea D. Marchionis Sacchetti, non longe a Tiberis ripa.

In interiori orbe legitur; . . . VOF . . . . . . VERO III TE EGGIO, omiſſo AMBIBVLO cognomine, in medio $\overline{\text{C}}$OS. In extimo orbe TITVTI N SENT SATRINA BEVRI Figlinae antiquae notae. In his praeſertim lateribus, ut in allato, ſaepiſſime literarum monogrammata occurrunt, & verba non integra, ſed trunca, ut in ſequentibus, quae in parergon afferimus, exſtantque in praelaudato Muſeo Victorio, ac nuper reperta ſunt inter rudera Neronianae Domûs.

In

In rotundo orbe — L · VALERI — ! V. Q. F'

CN. DOMITI . APRILIS — SEVERI — ICRE. IANVARI EXECDE

Sequitur Inſcriptio Arae marmoreae dicatae *Diis Manibus Juliae Sedatae Decurionis Contubernalis C. Julii Bathylli Immunis*, quae prope Sepulcrum ejuſdem C. Julii Bathylli conjugis poſita erat, ut in Tab. II. Ichnographica lit. AA; ſed humi jacens inventa; alt. p. 1I, ſupra dimidium, lat. p. I. I. d.

CCXCVIII.

D I S · M A N I B
I V L I A E · S E D A T A E
D E C
C O N T V B E R N
C · I V L I · B A T H Y L L I
I M M V N I S

CONTVBERN. Contubernales proprie ſunt Servi, ut oſtendit Fabrettus Inſcr Ant. Cap. IV. pag. 317. Verum non ſolum Liberti, ſed etiam ingenui, & conjuges invicem *contubernales* ſe appellant; ut in ſexcentis antiquis inſcriptionibus. Dubitare non ſinit quadratus inſcriptus lapis apud Gruterum DLXXXIX. 7 in quo legitur, FELIX . AVG. ADIVT TABVL. A. RAT QVI. SORTITVS. IN CONTVBERN SVO. ARRIAM. RVFINAM QVAE FVIT VXOR EIVSD*em*, &c. C. Caeſar Caligula reverſus ex Syriaca expeditione, *primum in matris, denique ea relegata, in Liviae Auguſtae proaviae ſuae* CONTVBERNIO *manſit, quam defunctam praetextatus etiam pro roſtris laudavit*, ut Tranquillus narrat in ejuſdem vita c. 9. Idem de Veſpaſiano haec ſcribit c. 3. *Poſt uxoris exceſſum, Caenidem Antoniae Libertam adamavit, dilectam quondam ſibi revocavit in* CONTVBERNIVM; *habuitque etiam Imperator paene juſtae uxoris loco*.

CCXCIX.

D I S · M A N I B V S · S A C
C A L A M V S
T I · C L A V D I I · C A E S A R I S
A V G V S T I · G E R M A N I C I
P A M P H I L I A N V S
V I L I C V S · E X · H O R R E I S
L O L L I A N I S
E X · D · D · D · S . D D

Locus hujus Arae, altae Romanos pedes III latae II in honorem Calami Pamphiliani, Tiberii Claudii Caeſaris Auguſti Germanici Vilici ex Horreis Lollianis, cernitur in Tab. II. lit. Y in qua hujus Monumenti ſive Columbarii Ichnographia accurate deſcribitur; eoque modo, ut Sarcophagi, Arae, atque

atque Urnae circumquaque diſpoſitae, in prima Monumenti detectione obſervatae ſunt.

DIS. MANIBVS. SAC. Ideſt; SACRVM. Virgilius in annuo Anchiſae funere Aeneid. Lib. V. v. 47.

Ex quo relliquias divinique oſſa parentis
Condidimus terra, maeſtaſque SACRAVIMVS ARAS.

TI. CLAVDI. CAESARIS. AVGVSTI. GERMANICI. Tiberius Claudius Nero Germanicus, Druſi Germanici, & Antoniae filius, Liviae nepos; quam immortalitati, ut diximus, aſſeruit.

VILICVS. EX. HORREIS LOLLIANIS. Vilicis tota rei ruſticae cura a Domino committebatur. Vilicus qualis ſit eligendus, peritus rerum ruſticarum, docet Columella Lib. I. In vetuſtis monumentis *Subvilici* quoque recenſentur. Vilici officium non ſemper ruſticum fuiſse, ſed aliquando urbana quoque munera comprehendiſſe vult Salmaſius in Lampridium; cui adſtipulatur Fabrettus, qui Cap. I. Inſcr. Ant. p. 3. n. 13. Caeſarianum exhibet Hyacinthum *Vilicum* Amphitheatri. In Evangelio *Vilicus* dicitur ὁ οἰκονόμος.

Horrea cum urbana cum ſuburbana fuere, eaque penſilia in editiore parte conſtituta, & ſubterranea, de quibus Thomas Dempſterus in Paral. ad Roſini Antiquitat. Rom. Cap. XXXVIII Horreum quale eſſe debeat, & quo in loco conſtitui, vel in Urbe, vel in Villis, liquet ex Palladio, Columella, & ex Pliniana deſcriptione Villae Laurentinae Lib II. Epiſt XVII. & ex Vitruvio Lib. VI. c. 9. In qualibet regione Urbis plura Horrea condita erant, eorumque numerum colligit Panvinius, aitque fuiſſe CCCXXVII. In his annonam, & frumentum aſſervatum docet vetuſta tabula in Horreis Palatinis inventa, quam praelaudatus Panvinius affert in Deſcriptione Regionis X. In Horreis quoque & Inſulis pretioſiſſimam plerumque partem fortunarum ſuarum homines opulenti repoſuere, ut obſervat Pignorius de Servis pag. 244. & ad eorum cuſtodiam Servos poſuere; quae Horrea a dominis ſuo nomine nuncupabantur, ut ſupra obſervavimus, a Petronio Horrea Petroniana num. CXC. pag 187. & in hac Ara ab Lollio Horrea Lolliana, quorum ſit mentio, in eo Libro qui inſcriptus eſt *Fragmenta Veſtigii veteris Romae*, Tab. I. pag. 6. quae Joh. Petrus Bellorius illuſtravit.

Saepe etiam Numinum tutelae Horrea commendata, & dicata, ut *Genio Conſervatori*, & *Fortunae Conſervatrici Horreorum Galbianorum*, ut docet Tabula Gruteriana p. LXXV. I. 2. CIX. 7. & Ara ornata urceolo, ac patera, reperta anno MDCC. in Vinea Palatieſca Romae, prope Viam Portuenſem, & Tiberis ripam, quam edidit Cl. V. Vignolius in Inſcr. Sel. pag. 314. in qua Magiſtri Primi Horreum dedicant Fortunae.

Fuit quoque Romae in Regione XII Fons Lollianus a Lollio denominatus, de quo mentio exſtat in veteri hac Inſcriptione, quam ibidem protulit Panvinius, & integram Gruterus CLXXX. I.

APPIO . ANNIO . BRADVA
T . VIBIO . BARO . COS
MAGISTRI . FONTIS . LOLLIANI
M . VLPIVS . FELIX
N.CONFLONIVS.VITALIO
C.CLODIVS.SATVRNINVS &c.

Qui curam habebant ſive Suburbanorum, ſive Urbanorum, ſive Militarium Horreorum, ſive in his operam ſuam locabant, HORREARII vocabantur; ut in Digeſtis, & in vetuſtis lapidibus apud Reineſium Cl. XI. n. 87. apud Fabrettum pag. 643. n. 371. & pag. 692. n. 133. ubi in ara quadam legitur;

SILVANO
SACR
ANTEROS . CAES
HORREARIVS
CHORTIS . III
D . D . A . L . *dono dedit animo libens*

Singularia quae in fine Inſcriptionis leguntur EX D.D D.S D D, forte interpretanda; *Ex Decreto Decurionum Sepulcrum Dono Datum*. vel *Ex Decreto Decurionum Sociorum Dono Datum*. &c.

In Tab.XVI lit B cernitur marmorea Ara, ſive Cippus altitudine colligens pedes Romanos III, latitudine vero pedes item Romanos circiter I½; poſitus *C. Coſconio Commodiano*, cujus locus videndus eſt in Tab.II. lit. V; nam ut ſupra diximus pag. 7. conſtitutus erat ante Sarcophagum delineatum Tab. XVI. lit. B. atque ita inſcriptus.

CCC.

C . COSCONIO
COMMODIANO
C ❦ P

C COSCONIVS. Coſconia Familia jamdudum nota ex Gruterianis Inſcriptionibus. Praenomen C. ideſt *Cajus* quandoque ſcriptum non conſuetâ ſiglâ C, ſed integrâ voce CAIVS, vel GAIVS, ut in Florentina Tabula Muſei Suburbani Strozii pag. 395. n. 167. in qua ſcriptum D.M. GLYCERO V. A. IIII. GAIVS. IVLIVS. EVTIGHVS. Interdum etiam alia praenomina integrâ ſcripturâ expreſſa, ut in hac eleganti Urna marmorea, operculo clauſâ, & belle ſtriatâ Florentiae in Hortis Mediceis, vulgo *Boboli*; cujus Inſcriptio inedita eſt; neque inter Florentinas deſcripta; paucis enim ab hinc diebus e latebris emerſit, curavique ut conſpicuo in loco poneretur. In hac igitur TITVS pro T. ut in ſexcentis aliis, ſculptum conſpicitur.

D . M

D . M

TITO AELIO MONTANO AVG

L I B O P T I O N I T A B E L L A R I

O R V M O F F I C I R A T I O AAIVI

Q V I V I X I T A N N I S . LV. M E N

S I B V S . III . D I E B V S III

AVG. LIB. OPTIONI. Ideſt; *Auguſti Liberto Optioni;* optato ſcilicet adjutori, & adminiſtro Tabellariorum Officii Rationalium; ita enim exprimi in marmore mihi videtur; non vero RATIONVM. nam marmorarius ſpatiis excluſus iniquis perſpicue in fine id exprimere non potuit. In Gruteriano lapide pag. XI. 5. legitur SEMNVS AVGG N N i. *Auguſtorum Noſtrorum*. LIB OPTIO TABELLARIORVM STATIONIS MARMORVM. Videndus de his Gutherius De Officiis Domûs Auguſtae Lib. III. Cap. XIX. pag. 586.

C ♡ P. Ideſt, *Cippus poſitus*; vel *Conliberto*, vel *Collegae poſuerunt*. Conſtat enim vetuſtorum lapidum auctoritate utroque modo Libertos appellari. Apud Fabrettum pag. 210 n 528 legitur ET FAVSTVS COLLEGA EIVS FECERVNT. Diſerte hanc meam interpretationem confirmare videtur perelegans Tabula, quam ſubiicio, quae nondum literatorum oculis patuit, & exſtat in Muſeo Cl. Viri Johannis Baptiſtae Comitis Caſottii, Eccleſiae Imprunetanae Praepoſiti, de Republica Literaria, praeclaris ingenii laboribus, optime meriti.

D < M

F E L I C I S S I M V S.

A V G · L I B · M Y R O N I

C O L L I B E R T O · E T,

C O L L E G E · B E N E *ſic*

M E R E N T I · F E C I T

CCCI.

TI.CLAVDI FIRMI

Tiberii Claudii Firmi nomen ſcriptum fuit in marmorea baſi, ſupra quam virilis pedis fragmentum; ut cernitur in Tab. XII. lit. E, arguitque ſtatuam in ejus honorem, & ob egregia in ceteros Libertos merita poſitam fuiſſe. Inter quamplures Libertos Domûs Auguſtae diſerte meminit ejuſdem Tiberii

 Claudi

Claudi Firmi marmorea baſis fracta, penes Gruterum ci. 5. *Effigies hominum,* ut ait Plinius Lib. xxxiv. c. 4. *non ſolebant exprimi niſi aliquâ illuſtri cauſâ perpetuitatem merentium;* & paullo poſt: *Excepta deinde res eſt a toto orbe terrarum humaniſſima ambitione. Et jam omnium municipiorum, & fori ſtatuae ornamentum eſſe coepere: prorogarique memoria hominum, & honores legendi aevo,* ET BASIBVS INSCRIBI, *ne in ſepulcris tantum legerentur. Mox in foro, & in domibus privatis factum, atque in atriis. Honos clientum inſtituit ſic colere patronos.* Igitur Statuae honoris, & cultus causâ, primum Diis poſitae, omnique cultu dicatae; deinde a Diis ad homines virtute praeſtantes tranſductae, poſtea vero tali honore affecti & ipſi Liberti. Dum haec ſcribimus erutum Romae eſt in Suburbano Nobilium DD. e Caſalibus marmoreum pulcherrimum Simulacrum Liberi Patris, hederâ coronati, dextrâ cantharum tenentis; altum Romanos palmos circiter quatuor, cui pone dextrum pedem adſtat tigris, ſive panthera Baccho amica, & ad laevum latus Satyrus ſupra ſaxum ſedens, elatâ dextrâ excepturus pendentes uvas è ſiniſtra Bacchi manu. Baſis itidem hujus ſimulacri inſcripta hac eleganti, atque inedita epigraphe:

M . AVRELIVS . SVCCESSVS . AVG
LIB . A . CVRA . AMICOR . QQ . ET
POMPONIA . VICTORINA . MAT
COLL . LIBERI . PATRIS . D . D

Ideſt; *M. Aurelius Succeſſus Auguſti Libertus a Cura Amicorum, Quinquennalis, & Pomponia Victorina Mater Collegio Liberi Patris dono dedere,* vel *dederunt dicarunt.* Duo notatu digna occurrunt in hoc lapide, officium M. Aurelii Succeſſi, M. Aurelii Antonini Imperatoris Auguſti Liberti, A CVRA AMICORVM; & mentio Collegii Liberi Patris, cui etiam Statua donata, ac dedicata eſt. Primum explicat Pignorius de Servis pag. 211. 213. aitque in aula Palatina fuiſſe Libertos, qui curam gererent amicorum Principis; vel novos amicos conquirerent. Auguſtus, ut ex Suetonio colligitur in ejus vita c. 66. rarus quidem ad ſuſcipiendas amicitias, ad retinendas conſtantiſſimus fuit. Agrippam & Maecenatem ſibi familiariſſimos maxime coluit, & valde dilexit. Virtutis moderationiſque famâ, Indos etiam, ac Scythas, auditu modo cognitos, pellexit ad amicitiam ſuam populique Romani ultro per legatos petendam; quemadmodum memoriae proditum ab eodem Suetonio c. 21. qui etiam c. 101. ait viginti annorum ſpatio quatuor decies millies H S ex teſtamentis amicorum percepiſſe; & amicos admiſſos, quum jam animam ageret, blande percunctatum fuiſſe, c. 99.

Collegii vero Liberi Patris nulla fit mentio in Gruterianis, & Reineſianis Inſcriptionibus. In eximio lapide, qui Romae erutus eſt ex ruinis Velabri, die XI. Decembris MDCLIX, altitudine palmorum duorum & 3. v. latitudine item duorum & dim., Liber Pater dicitur ADSTATOR ET CONSERVATOR COLLEGII VELABRENSIVM; quem oculatiſſimus, & eruditiſſimus Vir Leonardus Auguſtinius Senenſis, qui ſummi Pontificis juſſu ibidem praefuit, accurate deſcriptum dedit Carolo Strozio Senatori Florentino, venerandae Antiquitatis indagatori, & inſtauratori praeſtantiſſimo; quem lapidem quia in nonnullis locis diverſâ lectione ediderunt Sponius in Miſcellaneis pag. 27. & Fabrettus Inſcr. Ant. pag. 164. n. 297. alibi vulgabimus. Ad-

Addita ſunt in Tabulis XVIII. & XIX. tria Signa Figlinarum, quorum primum Tab. XVIII. lit. D inſigne eſt conſulatu *Serviani* III *&* *Vari*. obſignatumque eſt his literis.

CCCII.

In interiori orbe SERVIANO III ET VARO

In medio Catuli caput, collo torque ornato, Figlinae nota. COS

In extimo orbe EX FIG Q AMOD CNIN FORTVNÆ

Tullius Servilius Servianus tertium, & C. Vibius Juventius Varus Conſules fuere Imperatore Hadriano Auguſto, Anno U. 887. Chriſti Domini 134. Plures laterculos his Conſulibus notatos protulit Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. VII. pag. 509. n. 144. 145. 146. & De Columna Trajani Cap. VII. pag. 197. Ex quibus, & ex noſtro, qui è diverſa ab aliis Figlina prodiit, certum eſt cum Serviano III. Conſulem fuiſſe VARVM, non VERVM juxta Panvinium in Commentariis ad Faſtus Lib. II. ad A. V. 886. In Florentino latere ſolum Serviani nomen tertium Conſulis notatum eſt pag. 313. n. 56.

Hic laturculus cum altero ſequenti in eadem Tabula lit. E menſurae duorum antiquorum Romanorum pedum adamuſſim reſpondet. Inventi ſunt in hoc monumento Libertorum, ac Servorum LIVIAE AVGVSTAE, qui planitiem efformabant ſub pavimento muſivo opere exornato, exſtantque Romae in Muſeo Nobilium DD. è Victoriis.

CCCIII.

OPVS DOLIARE EX PREDIS D N

Legendum EX PRAEDIIS D N. i. *Domini Noſtri*, ſcilicet Auguſti. Nota Figlinae *Leo currens;* ut in alio, qui conſpicitur in Tab. XIX. lit. C. qui ab eadem Figlina obſignatus videtur, ſed diversâ epigraphe, nec additis Conſulum paribus.

CCCIV.

OP· DOLIARE· EX. PRAED· AVG· N

Ideſt; *Opus Doliare ex Praediis Auguſti noſtri*. In intimo orbiculo *Leo currens*. Hic quoque laterculus in hoc Monumento repertus.

A D D E N D A.

Pag 3. lin. 3. Oſtium ſuperius; quod in Gruteriana Tabula DCCXI. 3. dicitur *Porta ſuperior*, & *Janua ſuperior*. Communia Monumenta, ſive Sepulcra ſaepe in duo, vel tria cubicula diſtinguebantur. Apud Fabrettum CVBICVLVM SVPERIVS memoratur Inſcr. Ant. Cap. I. pag. 165. n. 301. quorum Schema exhibet Ciampinus in Par. I. Vet. Mon. Cap. XIX. pag. 170. Tab. XLII. Fig. I. Ita apud nos plura ſecularium hominum ſacra Sodalitia Hypogea ſunt, & in ipſa per plura oſtia, quorum primum ſuperius, alterum inferius dicitur, deſcenditur.

Pag. 4. lin. 17. Cyaneus color, ſive caeruleus apud Graecos nigrum ſignificat. Homerus Iliados primo:

Η, καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσιν εὖσε Κρονίων.

Dixit, caeruleiſque ſuperciliis annuit Juppiter. S.

Pag. 4 lin. 30. De tectorio opere haec ſcribit Plinius Lib. xxxv. c. 14. *Lacedaemone quidem exciſum lateritiis parietibus* opus tectorium *propter excellentiam picturae, ligneis formis incluſum Romam deportavere in aedilitate, ad Comitium ornandum, Murena, & Varro.*

Pag. 28. l 26. Plinius Lib. xxxvi. c. 5. praeſtantium ſtatuariorum opera deſcribens, & enumerans; Liberum patrem Veneri delatum a Satyris dicit. *Multa in eadem ſchola ſine auctoribus placent. Satyri quatuor, ex quibus unus Liberum patrem pallâ velatum Veneri praefert; alter Liberam ſimiliter: tertius ploratum infantis cohibet: quartus cratere alterius ſitim ſedat; duaeque Nymphae velificantes ſua veſte.*

Pag. 34. ad calcem. Ita quoque collecti nodo capilli in ſincipite obſervantur in Dianae ſimulacris, in Apolline Muſei Farneſii, & in Gratiis in ſuperiori Sarcophago Tab VI.

Pag. 48. lin. 1. Harum ſchemata vide Tab. XVIII. lit. G. quarum una e vitro eſt caerulei coloris; & repertae ſunt in hoc Monumento.

Pag. 50. lin. 10. Primi Aegyptii lucernae uſum monſtravere, ut eſt apud Euſebium Lib. x. Praepar. Evang. Huic lucernae convenit Diſthicon Martialis in Apophor. XL.

Illuſtrem cum tota meis convivia flammis
Totque geram myxas, una lucerna vocor.

Pag, 58. lin 13. Lege *ferreâ recurvâ laminulâ*, &c. Probe id obſervatum eſt in pluribus Titulis, & in aliquibus qui ad manus venere, in quibus iidem, ut ita dicam, ferrei uncinuli ſuperfuerant; quos delineatos vide Tab. XX. lit. Marmoreas arculas vero aereis laminulis, ſeu ligamentis cluſas obſervavimus in Florentinis Inſcriptionibus pag. 348

Pag 62. verſus finem. Vide quae infra pag. 157. diximus;

Pag. 81. Tit. XIII. Lege LIVIÆ SECVNDAE. Diphthongum Æ ita pariter ſcriptum in numiſmatis, & in lapidibus Auguſtei aevi.

Pag. 94. Tit. XXX. C. CAESARIS. vel ipſiuſmet Auguſti. Vide inferius adnotata pag. 115.

Pag. 95. Tit. XXXI. Libentius legerem *Oſtiarius Curiae*. Curiarum ſiquidem, ut Beroaldus interpretatur in vitam C. Julii Caeſaris c. 22. duo genera Romae fuerunt; nam locus ubi Senatus rempublicam curat *Curia* dicitur; & ubi cura Sacrorum tractatur *Curiam* appellamus. Ab his *Curiones* dicti; qualis fortaſſis P. Caeſennius Heraclida inferius pag. 168. n. CXLIV. *Curia* non ſolum pro loco, ſed etiam pro hominibus accipitur.

Pag. 104. Tit. XLIV Vide quae ad hunc Titulum notavimus infra p. 187.

Pag. 105. Tit. XLV. Quum in aliquibus Titulis hujus Monumenti obſervarim poſt unum I alterum adjunctum, quod redundat; ut pag. 262. n. CXXXIII. IS. DAT. CHIO. HOMERI I. FRAT*ri*. legendum arbitror A TABVLIS; quod ſcilicet Romanus Liviae Decurio a Tabulis, pictas tabulas in Palatina Domo cuſtodiret, vel peregrinas curaret in ornamentum Domûs Auguſtae. Juvenalis Sat. III. v.

——— hinc nuda & candida ſigna;
Hinc aliquid praeclarum Euphranoris, & Polycleti
Phecaſianorum vetera ornamenta Deorum.

De pictura, praeclariſque pictorum tabulis fuſius Plinius Lib. xxxv. qui varia delineandi genera veterum illuſtrat, & de pictura graphica, cujus duo exempla aere unico ductu inciſa ſervantur in Muſeo Victorio Romae. Sequitur Titulus C, Julii Pothini Caeſaris Fullonis. *Officinae Fullonis* meminit idem Plinius Lib. xxxv. c. 11.

Pag.

Pag. 114. in penultima linea: DAT OLLA, & OLLA. Poſt haec verba; Supple, ſupra A *non* notatâ transverſâ lineolâ, &c.

Pag. 117. HONORATO. Qui ſcilicet Principis judicio honores conſequeretur, & aliis praeferretur l. ult. de alb. ſcrib.

Pag. 125. THERMVTARIO. In Antiatina Tabula, quae exſtat in celeberrimo Muſeo Albano, officium Liberti legitur THER. fortaſſis THERMARIVS, vel THERMVLARIVS; qui Libertus ſequitur poſt Medicum Divae Auguſtae. Balnearum Palatinarum, quae erant in Palatino Monte, ſua tempeſtate, meminit Cicero pro Roſcio.

Pag. 129. De Ornatricibus plura Reineſius in Epiſt. XXXV. pag 260.

Pag. 137. Purpurae uſum Romanis antiquiſſimum fuiſſe conſtat, quem ab Etruſcis, atque his ab Hebraeis derivaſſe credere libet. Vide Plutarchum in Romulo, qui ait Romuli veſtem fuiſſe tunicam purpuream, & geſtaſſe tunicam praetextam. Certe tunicam praetextam ab Etruſcis Romanos ſumſiſſe teſtatur Livius Lib. I. Quantum vero in uſu, ac pretio fuerit purpura ſub Auguſto, clariſſimum eſt Nepotis Cornelii teſtimonium apud Plinium Lib. IX. c. 39. qui etiam meminit *Officinarum purpurariarum* Lib. XXXV. c. 6. In Actibus Apoſtolorum Cap. XVI. v. 14. memoratur *quaedam mulier nomine Lydia* purpuraria *civitatis Thyatirenorum, colens Deum*. Quare apud Graecos feminas quoque purpuram tinxiſſe colligimus. Quomodo purpura conficeretur erudite exponit Fabius Columna Lynceus de Purpura. Purpurarii urinatores, purpuras piſcabantur, qui dicti *Murileguli* in Codice Theodoſiano. Diphaba purpura matronarum erat propria, ut obſervat Cl. V. Octavius Ferrarius de Re Veſtiaria Lib. III. Cap. XXII.

Pag. 139. l. 8. Homero *a ſede aurea* Inno χρυσόθρονος dicitur; quare, cum Ovidius dixerit Metamorph. Lib. II. Fab. 5. & 6. Junionem loquentem inducens:

Quaeritis aetheriis quare regina Deorum
Sedibus hic adſim. ———

certe non abludit ab Homerico illo Junionis aureo throno. Sedes ſymbolum dignitatis; quamobrem ſellam curalem, & alia honoris inſignia ab Etruſcis accepere Romani. *S.*

Pag. 144. lin. 14. Fabrettus Inſcr. Ant. Cap. X. pag. 697. n. 192. dedit Claudiam Aeſerninam Sacerdotem Divae Auguſtae.

Pag 145. ad fin. De Sacerdotibus feminis Bonae Deae vide Panvinium in Civit. Romana.

Pag 146. In Regione III. fuit Aedicula Veneris, & Porticus Liviae juxta Templum Concordiae virilis.

Pag. 219. lin. 18. In numiſmate Regii Muſei Medicei, optimae notae, majoriſque moduli, cernitur Templum Divi Auguſti ſex columnis, ſtatuis, feſtâ lauro, & encarpis ornatum, in quo C. Caeſar ſacrificat in ejuſdem Templi dedicatione; & utrimque ſcriptum DIVO AVG. S. C. Ex altera parte Pietas velato capite cum patera, qua vel ipſa IVLIA AVGVSTA indicatur; cum epigraphe C. CAESAR. DIVI. AVG. PRON. AVG P. M. TR. P. III. P. P. Idem numiſma edidit, & illuſtravit Cl. Nicolaus Eques Rovoxius Tab. XVIII. n. 10. & 11. in eximio Fragmento Inſcriptionum Fratrum Arualium in Gruteriano Theſauro CXVIII. 4. idem Templum Auguſti, ut arbitror, dicitur NOVVM, & votivae victimae enumerantur; DIVO. AVG. B. MARES. II. DIVAE. AVG. VACCAS. II. DIVO CLAVDIO. B. MAR II.

Hiſce diebus, auſpice Clariſs. V. Petro Andrea Andreinio, ſemper ſummâ cum laude a me commemorando, quum evolverem Collectanea Antiquarum Inſcriptionum, quae fere ad ſex milia, ut ipſe ait, collegit celeberrimus, & eruditiſſimus Johannes Baptiſta Donius, Patricius Florentinus; itemque ſingillatim

gillatim praeclara quamplura ejus Opera hactenus inedita animadverterem, quae quantum in nobis erit, conabimur ut in lucem prodeant, opportune ad manus venit ſequens antiqua Tabula Antiquariis incognita, quam Donius ſub Claſſe Collegiorum, & Sodalitatum potuit, deſcripſitque ex Schedis Manutianis Bibliothecae Vaticanae, quae extſtare notabatur in Bibliotheca Cardinalis Carpenſis. Hîc igitur pro hujus Opuſculi coronide ſubiicimus, quod plures referat Libertos Juliae Gentis, ac Domûs Auguſtae DECVRIONES, inter quos Actium HONORATVM, item alios plures IMMVNES, cujus Immunitatis Libertis datae exempla ſaepius anquiſivimus.

ALEXANDER VRBANVS. IONICVS. ZOSIMVS. CAESAR
C. OCTAVIVS AVG. L. HELEN. C. IVLIVS ZOSIMVS
IMMVN MVLIER.
METROBI. IVLIA.
ANTONIA. ARESCVSA. IVLIA. PROTI. CAESAR. LARGIAN MIN.
EVCHE LACAENA. ARATHI IVLIA CALE. CLAVDIA. MYSTA.
ANTONIA CHARIESSA PRIMILLA. SPIRONTIS L AVG L. CREVSA
SECVNDA. PANEROTIS. FORTVNATA. PASICRATIS. SOPHE
LIVIA. GENICE. TYCHE IVCVNDI. HELLAS DEXTRI
CLAVDIA. TERTVI MIN ACTI HON. IVLIA HILARA. IVLIA VENVSTA

DECVRIONES.

APRILIS. DAPHNI. TRA . . . . RIMVS. HILARI. F HERACLA.
TI CLAVDIVS. AVG L. APOLLONIVS TI. CLAVDIVS. AVG . . . . AGATHANGELVS
ALBANVS PAEDEROT. S. FR. M. ANTONIVS. ALEXANDER. ATIMETVS CAESARIS.
ANIA CAESARIS OP C CLAVDIVS M. LIVIVS. AMARANTHVS A M. LIVIVS.
C IVLIVS ANICETVS IVLIANVS ACTIVS. TI. CLAVDIVS. ABASCANTVS. CAES
ATIMETVS. CAESA. IVLIVS. ALEXANDER

IN-

INDEX

Nominum Cognominumque Libertorum, ac Servorum

LIVIAE AUGUSTAE ET CAESARUM.

Prior vulgaris numerus paginam; Secundus Romanus Titulum, ſive Inſcriptionem indicat.

ABaſcantus. 109 LIIII.
Acirus. 81 XIII.
Acis Liviae. 153 CXXI.
Actio Auguſti. 117. LXIX.
Actius Decurio. 117. LXIX.
Advena. 126. LXXXI.
P. Aelius Aug.L.Menophilus.221 CCXCVII
T. Aelius Euphrata. 206. CCXLIX
C. Aèmilius Pamphilus. 182 CLXXIX.
Agapetus. 166. CXXXVIII.
Agathangelus. 173. CLXI.
Agatho. 149. CXI. 208. CCLVII.
Agathocles. 208. CCLVII.
Agathopus. 152. CXVII. CXVIII. CXIX.
Agatopus. 151. CXVI.
Agrypnus Caeſaris Auguſti Maecenatianus. 157. CXXV.
Aimilia Ecteti. 183 CLXXXI.
Alcaeus. L. 175. CLXV.
Alcimus Aug. 215. CCXCIV.
Alciſtus. 142. CIII
Alexa. 166. CXXXVIX.
Alexander. 130. LXXXVI. 215. CCXCIV.
Alexandria. 195 CCX.
Altes Liviae L. Decurio. 114. LXIV.
Amaranthio, 73. IV.
Amaranthus. C. Caeſaris Auguſti 115. LXVI.
Amarantus. 88. XXII.
Amaryllis. 184. CLXXXIII.
Amatius. 186. CLXXXVIII.
Amianthus L. 146. CVI.
Amianthus Liviae. 146 CVI.
Amiantus Auguſtae L. 162. CXXXIII.
Amiris Liviae. 101. XXXVIII.
Amoebe Antoniae Druſi L. 174. CLXIII.
Ampelio Liviae L. 130. LXXXVII.
Amphio Liviae. 95. XXXII.
Anicetus. 166. CXLI.
Anna 199. CCXXIII.
Anna Liviae Maecenatiana. 137. CXCVII
Annius Verus Cos. III. 221. CCXCVII.
Antaeus Juliae Auguſtae. 93. XXIX.
Anteros Liviae. 128 LXXXIV.
Anthus Liviae. 211. CCLXX.
Anthus Liviae puer. 76. V.
Anthuſa. 103. XLII.
Antigonus Liviae L 111. LVIII. 179. CLXXIIII.
Antiochus Liviae. 159. CXXVIII.
Antonia. 116. LXVIII 211 CCLXXI.
Antonia Albana. 116. LXVIII.
Antonia Helena Panerotis L. 220. CCXCVI
Antonia Lacene 86. XIX.
Antonia Myſtiche. 120. LXXII.
Antonia Thymele Decurio. 112. LX.
Antonianus. 220. CCXVII.
Antonianus Dec. 197. XIV.
Antonius Hetaerus. 198. CCXIX.
C. Antonius Ectetus Dec. 183 CLXXXI.
M. Antonius Beryllus. 86. XIX.
M. Antonius Iſmarus Dec. 112. LX.
Aphrodiſia. 101. XXXVIII.
Aphrodiſius. 184. CLXXXIV.
Aphrodiſius C. Caeſaris Servus. 174. CLXIV.
Apollodotus. 169 CXLVI.
Apollonius. 172. CLVI.
Apollonius Acril. L 169. CXLVIII.
Apollonius Agrippinae. 210 CCLXVII.
Apollonius Zeli L. 169 CXLVII.
Arſam... Antoniae 211. CCLXXI.
Aſia Liviae Caſcelliana. 125. LXXX.
Athys. 170. CL. CLI.
Atia. 133 CXXI.
Atimetus. 148. CVIII. 205. CCXLV.
Atimetus Tertii. 196. CCXIV.
Atrapus. 184. CLXXXII
Attalus. 181. CLXXVIII. 182. CLXXIX. 200. CCXXIX.
Atticus Liviae. 103 XLIII.
Aucta. 194. CCVII.
Aucta Liviae L. 129. LXXXV.
Auctus Auguſtae L. 138. LXXXXVIII.

BAebia Procula. 77. VII.
Baſſa Erotis Dec. 108. LXVIIII.
Baſſa Felicis. 108. L.

Bathyllus. 194. CVIII.
Bithus. 156. CXXIV.
Blaſtus. 139. LXXXXIX.
Bromius. 161. CXXXI.

CAecilia 113. LXIII.
Caecilia Secunda. 136. LXXXXV.
Caelia Daphnis L. 185. CLXXXV.
P. Caeſennius Heraclida. 168 CXLIV.
Calamus Liviae. 93. XXIX.
Calamus Ti. Claudii Caeſaris. 187. CLXXXIX.
Calamus Ti. Claudii Caeſaris Auguſti Germanici Pamphilianus 224. CCXCIX
Calene Juliae Unctrix. 124. LXXVIII.
Calliſtus. 155. CXXIII.
Caminia Fortunata. 221. CCXCVII.
Cauſtrus L. [f. Cayſtrus.] 109. LII.
Cebes. 211 CCLXXIII.
Celadus. 179. CLXXII. 212. CCLXXX.
Celerinus Felicis. 198. CCXX.
Celeuthes Liviae. 141. CII.
Cerdo. 188. CXCI. & CXCII.
Cerinthus C. Caeſaris. 94. XXX.
Ceryllus. 73. IV.
Ceryllus L. 73. IV.
Ceulis. 91. XXVI.
Charmos Caeſaris. 84. XV.
Chius. 162. CXXXIII.
Chryſarium Liviae L. 167. CXLIII.
Chryſeros. 91. XXVI.
Chreſimus Caeſaris. 177. CLXIX.
Cinnamus. 189. CXCVI.
Ciſſus. 211. CCLXXI.
Ciſſus Caeſaris Maecenatianus. 136. LXXXXVI.
Claudius 152. CXVII. 207. CCLV.
Claudius Eros. 204. CCXLI.
Claudius Feſtus. 80. XII.
Ti. Claudius Aug. L Blaſtus. 188. CXCIII.
Ti. Claudius Aug. L. Calliſtus Dec. 113. LXII.
Ti. Claudius Aug. L. Caſtor. 188. CXCIV.
Ti. Claudius Ti. L. Felix. 214. CCLXXXV.
Ti. Claudius Firmus. 227. CCC.
Ti. Claudius Aug. L. Merops. 83. XIV.
Ti. Claudius Phaſis 135. LXXXXIV.
Tì. Claudius Aug. L. Veteranus. 65. I.
Clemens. 204. CCXLI.
Cleo L. 133. LXXXXII.
Clodia Donata. 190. CXCVII.
Clodia Helena 133. LXXXXIII.
Clytene Zeuxidis L. 191. CXCIX.
Cniſmus Liviae Ser. Magiſter. 101. XXXVIII.
Cniſmus Piſtor. 201. CCXXXI.
Corinna. 139. C. 199. CCXXIII.
Corinthus L. 80. XI.
Cornelia Albana. 198. CCXIX.
Cornelia Quarta. 205. CCXLV.
Cornelius Chius. 100. XXXVII.
Corumbus Diomedis L. 203. CCXL.
C. Coſconius Commodianus. 226. CCC.
Coſmus. 202. CCXXXVIII.
Cottia Nice. 109. LIIII.
Cubuce. 80. XI.
Curtia Myrine. 152. CXVI.

DAma Liviae L. 168. CXLV.
Damalis Liviae. 130. LXXXVI.
Damario Zeuxidis. L. 183. CLXXX.
Daphno Palmi Aug. L. 177. CLXVIII.
Decimia Clara. 189. CXCVI.
Demoſthenes. 95. XXXI.
Demoſthenes Aug. L. 175. CLXV.
Diadumenus Liviae. 92. XXVIII.
Diocles Pelopis L. 207. CCLV.
Diomedes. 203. CCXL.
Dionyſius. 141. CII.
Donata. 172. CLV.
Draco C. L. 208. CCLXII.

ECtetus. 110. LVI.
Eggius Ambibulus Cos. 221. CCXCVII.
Elate Juliae Druſi Caeſaris filiae Liberta. 174. CLXIV.
Eleutheris. 209. CCLXVI.
Eleutheris Liviae L. 122. LXXVI.
Epagathus Liviae L. 114 LXV.
Epaphra Amaranthi L. 207. CCLIII.
Epaphra Amarylidis L. 184. CLXXXIII.
Epaphra L. Attali. 182. CLXXIX.
Epaphroditus. 169. CXLVI.
Epaphroditus Aug. L. 168. CXLIV.
Epicadi. 202. CCXXXIV.
Epytycanus (Epitynchanus) Aurifex. 151. CXV.
Eros Aug. L. 96. XXXIII.
Eros Auguſtae L. Maecilianus. 78. IX.
Eros Maecilianus. 206. CCLI.
Evariſtus. 170. CLII.
Euche. 185. CLXXXVI.
Eudemis. 169. CXLVI.
Eugenius. 95. XXXII.
Eunus. 205. CCXLVI.
Euphro L. 181. CLXXVIII.
Euphro Tertii. 148. CVIII.
Euſchemonos. 166. CXXXVIII.
Eutactus Liviae. 125. LXXX.

FAvor. 185. CLXXXVII.
Fauſta. 202. CCXXXIV.
Fauſtus Liviae. 148. CIX.
Felix. 198. CCXX. 204. CCXLII.
Felix Caeſaris L. 180. CLXXV.
Felix C. Caeſaris. 143. CIV.
Felix Caeſeris. (i. Caeſaris) 81. XIII.
Felix Ti. Caeſaris. 162. CXXXII.
Firma Aphrodiſii. 184. CLXXXIV.
Fonteius. 166. CXXXVIII.
Fructus. 127. LXXXIII.
Fuſia Clymene. 175. CLXVII.
Fuſia Euche. 175. CLXVII.
Fuſcus. 116. LXVIII.

GAmus Caeſaris Damoclianus (Damoclejanus) 165. CXXXVII.
Gemina L. Auguſtae 115. LXVII.
Geneſis. 142. CIII.
Gnorimus. 188. CXCII.

HAline Tertii L. 148. CIX.
Hediſte. 173 CLXII.
Hedys. 153. CXXII.
Helico. 127. LXXXIII.
Heliodorus Aug. L. Panerotianus. 120. LXXII.
Helpis Liviae. 214. CCXCI.
Helpis Liviae L. 98. XXXV.
Heracla. 89. XXIV. 157. CXXVI.
Herma. 167. CXLIII.
Hermaiſcus Liviae L. 167. CXLII.
Hermodorus Liviae L. 166. CXL.
Hermogenes Liviae L. 166. CXL.
Heſper. 155. CXXIII.
Hilara. 192. CCII.
Hilario Iſidori L. 170. CXLIX.
Hilarus 198 CCXXI.
Hilarus Aug. 124 LXXVII.
Hilarus Liviae L. Cornelianus Dec. 110. LVII. 179. CLXXIII.
Hilarus Liviae Gugetianus. 191. CXCIX.
Homerus. 146. CVI. 162. CXXXIII.
Hyarthus. 202. CCXXXVI.
Hyla Calliſti Dec. 111. LVIIII.
Hymenaeus Caeſaris Aug. 77. VII.
Hymnus Paedagogus Juliae Germanici filiae. 99. XXXVI.
Hyperbolus. 189. CXCV.

JAnthus Aug. L. 65. I.
Januarius Aug. L. 187. CLXXXIX.
Jole L. 121. LXXIIII.
Irene L. 115. LXVII.
Irenio. 142. CIII.
Iſidorus. 170. CXLIX.
Iſochryſus Liviae ad Veſtem. 120. LXXIII.
Italia. 209 CCLXVI.
Jucunda Agathopodis. 152. CXVII.
Jucunda Liviae L. 165. CXXXV.
Jucundus. 164. CXXXIV.
Jucundus Agathopodis Fil. 152. CXIX.
Julia. 188. CXCII.
Julius. 170. CLII.
Julia Acanthi L. 209. CCLXIV.
Julia Acume. 211. CCLXIX.
Julia Auge. 206. CCL.
Julia Callityche. 204 CCXLI.
Julia Elate. 102. XL.
Julia Erotis. 174. CLXIII.
Julia Glycerium. 173. CLXI.
Julia Hediſte, vel Julia Helena. 208 CCLXI
Julia Helpis. 95. XXXI.
Julia Jucunda. 151 CXVI.
Julia Muſa. 172. CLVII.
Julia Paſſerilla. 221. CCXCVII.
Julia Piocium. [l. Plocium] 170. CLII.
Julia Praeneſtina. 139. LXXXXIX.
Julia Reſtituta. 152. CXVIII.
Julia Sedata Dec. 224. CCXCVIII.
Julia Stratonice. 106. XLVI.
Julia Syrtis. 136. LXXXXV.
Julia Vitalis. 152. CXVIII.
Julia Urbana. 178. CLXXI.
Julia Zmyrna. 164. CXXXIV.
Julius Bathyllus Marii L. Dec. 195. CCIX.
Julius Eros Dec. 108. XLIX.
Julius Felix. 152. CXVIII.
Julius Ser. Olympus. 207. CCLIV.
C. Julius. 214. CCLXXXVII.
C. Julius Acanthus. 209. CCLXIII.
C. Julius Bathyllus Immunis. 224. CCXCVIII
C. Julius Aug. Lib. Bathyllus. 215. CCXCV.
C. Julius Creſces. i. Creſcens Dec. 107. XLVIII.
C. Julius Dio L. Dec. 108. LI.
C. Julius Diochares. 204. CCLIII.
C. Julius Euhodus. 173. CLVIII.
C. Julius Eutychus. 77. VI.
C. Julius Felix. 175. CLXVI.
C. Julius Felix Dec. 108. L.
C. Julius La. 140. CI.
C. Julius Pothinus. 105. XLV.
C. Julius Rufus. 156. CXXIV.
M. Julius Dec. 196 CCXIII.
M. Julius Auguſtae Agathopus. 152. CXVIII.
M. Julius Agatopus Divae Aug. L. 151. CXVI.
M. Julius Cariſius. 102. XL.
M. Julius Felix. 165. CXXXV.
M. Julius Aug. L. Iſmarus. 190. CXCVIII.
M. Julius Paederos. 207. CCLII.
M. Julius Proculus. 151. CXVI.
M. Julius Receptus Dec. 197. CCXVI.
Ti. Julius Januarius Dec. 196. CCXII.
Ti. Julius Irenio Dec. 155. CXXIII.
Ti. Julius Jucundus. 164. CXXXIV.
Ti. Julius Mama. 87 XX.
M. Junius Dexter. 171. CLIII.

LAmachus. 200. CCXXVII.
Lampas Lib. Dec. 110. LVI.
Laurentina. 171. CLIV.
Lethe Liviae L. 165. CXXXVII.
Lezbia. 166. CXL.
Lezbius. 166. CXXXVIII.
Licinia Dionyſia. 172 CLV.
Licinia Dionyſia Apollonii L. 172. CLVI.
Licinianus. 181. CLXXVII.
Litto Liviae L. Decurio. 110 LV.
Lir Homeri L. (f. Lirius) 146 LXXIX.
Livia Auguſtae L. 125. LXXIX
Livia Chloe. 170. CLI. 131. LXXXVIII.
Livia Chloe Lydi L. 203. CCXXXIX.
Livia Chloe Menophili, & Sabini L. 132. LXXXIX.
Livia Eugenii Conjux. 95. XXXII.
Livia Helpis. 211. CCLXXV.

Livia Irene L. 205. CCXLVI.
Livia Lalage L. 132. LXXXIX.
Livia Lezbia. 96. XXXIII.
Livia M. M L. Modeſta. 202. CCXXXIV.
Livia Muſa. 173. CLXII.
Livia Propoſis. 78. VIII.
Livia Secunda. 81. XIII.
Livia Secunda Terpni, & Saturnini L. 132 LXXXIX. 132. LXXXX.
Livia Thais. 211. CCLXIX.
Livia Thalluſa. 91. XXVI.
Livia Zele. 208. CCLVIII.
Livius 205. CCXLVII.
M. Livius 208. CCLVI.
M. Livius Aug. L. XX. 135. LXXXXIV.
M. Livius Agatho L. Felicis. 204. CCXLII.
M. Livius Alexander. 91. XXVI.
M. Livius Aug. L. Amyntianus Anteros. 160. CXXIX.
M. Livius Aug. L. Antiochus. 193. CCIV.
M. Livius Aphrodiſius Aug. L. 146. CVII.
M. Livius Divae Aug. L. Aſtio. 178. CLXX.
M. Livius Boethus. 121. LXXIV. LXXV.
M. Livius Eros. 206. CCL.
M. Livius Eros Julianus. 197. CCXVIII.
M. Livius Felix. 207. CCLII.
M. Livius M. L. Hilarus. 78. VIII.
M. Livius Aucti L. Lydus 138. LXXXXVIII.
M. Livius Mariſcus. 202. CCXXXV.
M. Livius Menander Aug. L. 153. CXXI.
M. Livius Menophilus Aug. L. 131. LXXXVIII
M. Livius Nicephorus D. 197. 215.
M. Livius Olympus Euni L. 205. CCXLVI.
M. Livius Liviae L. Oreſtes. 122. LXXVI.
M. Livius Ph. . . . . 170. CLI.
M. Livius Pr. . . . 170. CLI.
M. Livius Pyrſus. 73. IV.
M. Livius Sabinus. 132. LXXXIX.
M. Livius Silvanus Dec. 112 LXI.
M. Livius Speratus. 121. LXXIV.
Lochias. 73. IV.
Lochias Liviae. 92 XXVIII.
Lucifer. 155. CXXIII.
Lullu Liviae L. 179. CLXXIIII.
Lycoris. 209. CCLXV.
Lydus L. 203. CCXXXIX.

MAenalus. 144. CV.
Macaria Liviae L. 110. LV.
Malchio. 98. XXXV.
Malchio Druſi. 98. XXXV.
Marcius Januarius. 203. CCXXXIX.
Marius. 195. CCIX.
Maro. 175. CLXV.
Maronia. 175. CLXV.
Maternus. 156. CXXIV. 161. CXXX.
Maternus Caeſaris. 98. XXXIV.
Megiſte Celeuthi Mater. 141. CII.
Memor. 107. XLVII.
Mena Liviae L. 133. LXXXXIII.
Merops. 175. CLXV.
Metia Tyche. 166. CXLI.
Metrodorus L. Dec. 196. CCXI.
Mima L. 175. CLXV.
Modeſtus. 170. CL.
Modicus Liviae L. 173. CLIX.
Muſa L. 173. CLX.
Muſa Liviae L. 173. CLIX.
Myrus. 185. CLXXXVII.
Myrtilus. 89. XXIII. 133. LXXXXI.
Myrtilus Caeſaris Diogenianus. 159. CXXVIII.

NApea. 189. CXCV.
Narciſſus. 211. CCLXXI.
Natalianus Dec. 107. XLVII.
Natalis. Auguſt. Diſplicinanus (Diſpenſator Licinianus) 180. CLXXVI.
Nephadis. 201. CCXXXII.
Nice. 172. CLV.
Nicephor. 149. CX.
Nicephorus. 197. CCXV.
Nicodemus Sponſianus 88. XXI.
Ninna Lamachi L. 200. CCXXVII.
Niphas. 201. CCXXXIII.
Nyſa. 202. CCXXXVII.

OCtavia Gemella. 203. CCXL.
Olympia. 208. CCLVI.
Olympia Tertii L. 149 CX.
Olympus Cauſtri L. Dec. 109. LII.

PAlmus Aug. L. 177. CLXVIII.
Pamphilis. 205. CCXLVII
Pamphilus Salvi. 136. LXXXXV.
Panaenus Liviae. 91. XXVII.
Panacea Claudiae. 204. CCXLIII.
Paneros 220. CCXCVI.
Pannycus (Pannychus) Neronis. 80. XI.
Pannychis. 165. CXXXVI.
Paſchuſa. 88. XXII.
Paſicrates 71. II.
Paphia Liviae. 91. XXVI.
Paramonus L. Ptol 106. XLVI.
Parmeno Liviae Maecenatianus. 136. LXXXXVI.
Parthenio. 191. CC.
Parthenio Liviae L. 90. XXV.
Pelops 207. CCLV.
Phil. (Phileros, Philetus) 71. III.
Philadelpus Neronis Caeſaris. 187. CXC.
Philadelpus. 104. XLIV.
Philadeſpotus. 201. CCXXXIII.
Philargurus Parthenionis L. 90. XXV.
Phileros Dec. 195. CCX.
Philematio Aug. L. Sacerdos a Bona Dea. 144. CV.
Philete Stephani. 153. CXX.
Philetus. 198. CCXXI.
Philippus. 208. CCLIX.
Philippus Caeſ. Aug. 192. CCII.
Philodamus Caeſaris 85. XVIII.
Philologus. 168. CXLV.
Philomuſus Liviae L. Druſianus. 114. LXV
Phi-

Philomuſus Tertii L. 149. CXII. 150. CXIII
Phoebns. 168. CXLV.
Plaetoria Priſca. 117. LXIX.
Plocamus. 173. CLVIII. 172. CLVII.
Plotius Hector. 78. IX.
Primigenius. 202. CCXXXVI.
Primus Caeſaris Auguſti Coſmianus. 211. CCLXXII.
Primus Ti. Caeſaris Maternus. 127. LXXXII.
Princeps. 103. XLI. 212. CCLXXVI.
Proculus. 107. XLVII.
Proculus Aug. L. 123. LXXVII.
Protogenes. 155. CXXIII.
Pompeja Doris. 171. CLIII.
Sex. Pompejus Jucundus. 171. CLIII.
Pontia Eutychia. 199. CCXXII.
Pontia Tyrannis D c. 111. LVIII.
Ponticus Caeſaris. 85. XVII.
Pontius Feſtus. 80. XII.
Potitianus. 104. XLIV.
Prothymus. 117 LXX.
Ptol. f. Ptolemaeianus 106. XLVI.

QUintia. 195. CCXI.
Quintilia Aura. 77. VI.

REgiana. 173. CLX.
Regillus Liviae. 102. XXXIX.
Rhoſice Tertii L. 149 CXI.
Romanus Liviae. 105 XLV.
Romulus. 209. CCLXV.
Romulus Dec. 109. LIV.
Rufa Tertii L. 150. CXIV.

SAbinus Aug. L. 132. LXXXX.
Salvius 136 LXXXXV.
Saſa Liviae. 205. CCXLIV.
Saturninus. 132 LXXXIX.
Saturninus Myrtili. 133. LXXXXI.
Saturninus Urbani. 133 LXXXXII.
Scaptius Caeſ. Ser. 194. CCVII.
Secunda Hedi. 153. CXXII.
Secunda Liviae L. 170. CXLIX.
Secundio Liviae Auguſtae. 126. LXXXI.
Servianus Cos. 229. CCCII.
Sperata. 207. CCLII.
Speratus Aug 211. CCLXXIII.
Sponſa. 165. CXXXV. 211 CCLXXIV.
Sponſa Liviae L. 165. CXXXVI.
Stacte. 185. CLXXXVI.
Stephanus. 153. CXX.
Stephanus Ti. Caeſaris. 153. CXX.
Storge Claudii Erotis. 204. CCXLI.
Stratonice Hilaes. 111. LVIIII.
Sylla Liviae L. 179. CLXXII.
Syneros Ti. Caeſaris 158. CXXVII.
Syntrophus Claudii L. 212. CCLXXX.
Suavis. 166. CXXXVIII.

Q. TAmudius Orontes. 79. X.
Telephus Liviae L. 175.
Terpnus. 132. LXXXIX.
Tertius. 148. CVIII. CIX. 149. CX. CXI. CXII. 150. CXIII. CXIV. 150. CCXIII.
Thymele. 185. CLXXXVI.
Thymele Silvani. 112. LXI.
Ticene L. 118. LXXI.
Timaeus. 183. CLXXX.
Timotheus. 110. LVI.
Timotheus Aug. L. 175. CLXV.
Tryphon. 212. CCLXXVI.
Turinus Urbani. 194 CCVI.
Turannus Verna. 65. I.
Tyrannus. 104. XLIV. 200. CCXXVIII.
Tyrannus Liviae. 120.

VAlentina L. 117. LXX.
Valeria Eclogia. 115 LXVI.
Varus Conſul. 229. CCCII.
Venus. 142. CIII.
Venuſtus Ti. Caeſaris. 161. CXXX.
Veturius. 192. CCII.
Vipſanius Marius 206. CCLI.
M. Ulpius Aug. L. Menophilus. 221. CCXCVII.
Urbanus. 133. LXXXXII. 212. CCLXXXIII.

XEnia Caeſaris Lib. Dec. 113. LXII.
Xenice. 113. LXIII.
Xuthe Liviae L. 180. CLXXV.

ZElus. 169. CXLVII.
Zeno Liviae L. 130. LXXXVIII.
Zethus. 136 LXXXXV.
Zethus Timaii .i. Timaei 183. CLXXX.
Zeuxis Liviae L. 150. CXIV.
Zeuſis. 183. CLXXX. 212. CCLXXVIII.

CAESARUM
AUGUSTORUM
ET
AUGUSTARUM
NOMINA

Quae in Titulis hujus Monumenti, ſive Columbarii leguntur.

CAESAR. 71. II. 81. XIII. 83 XV. 105. X. 136 LXXXXVI. 159 CXXVIII. 177. CLXIX. &c.
C. CAESAR. 94 XXX. 143. CLXIV.
CAESAR. AUGUSTUS. 77. VII. 157. CXXV. 192. CCII,

AVGVSTVS. 71. III. 114. LXIV. 177. CLXVIII & in pluribus aliis.
DIVVS AVGVSTVS 215. CCXCV.
LIVIA. 76. V. 91. XVII. 191. CXCIX. paſſim in quamplurimis.
IVLIA. 124. LXXVII.
AVGVSTA 78. IX. 88. XXI. 115. LXVII. 125. LXXIX. 153. CXXI. 157. CXXVI. 262. CXXXIII.
LIVIA AVGVSTA. 126. LXXXI.
IVLIA AVGVSTA. 93. XXIX.
DIVA AVGVSTA. 151. CXVI. 151. CLXX. 215. CCXCV.
TI CAESAR. 127. LXXXII. 153. CXX. 158. CXXVII. 161. CXXX. 262. CXXXII.
DRVSVS. 98. XXXV.
DRVSVS CAESAR. 174. CLXIV.
GERMANICVS. 99. XXXVI.
ANTONIA DRVSI. 179. CLXIII.
AGRIPPINA 210. CCLXVII.
IVLIA DRVSI CAESARIS FILIA. 174. CLXIV.
IVLIA GERMANICI FILIA. 99. XXXVI.
TI. CLAVDIVS CAESAR AVGVSTVS. 65. I. 83. LIV. 113. LXII. 187. LXXXIX.
NERO CAESAR. 187. CXC.
NERO AVGVSTVS. 80. XI. 215. CCXCIV.

ALIARUM FAMILIARUM

PRAETER

LIVIAM

ET

JULIAM

NOMINA

Quae in his ſepulcralibus Titulis, & Inſcriptionibus leguntur.

AElia. 221. CCXCVII. 206. CCXLIX.
Aemilia. 182 CLXXIX.
Aimilia. 183. CLXXXI.
Annia 221 CCXCVII.
Antonia. 86. XIX. 112. LX.
Atia. 153. CXXI.

Baebia. 77. VII.

Caeſennia. 168. CXLIV.
Caminia. 221. CCXCVII.
Claudia. 65. I. & paſſim in pluribus.
Clodia. 133. LXXXXVII.
Cornelia. 100. XXXVII. 198. CCXIX. 205. CCXLV
Coſconia. 226. CCC.
Cottia. 109 LIIII.
Curtia. 152. CXVI.

Decimia. 189. CXCVI.

Eggia

Fonteja. 166. CXXXVIII.
Fufia. 175. CLXVII.

Licinia, 172, CLV. 172. CLVI.

Marcia. 203. CCXXXIX.
Maria. 195. CCIX

Plaetoria. 117. LXIX.
Plotia. 78. IX.
Pompeja 171 CLIII.
Pontia. 111 LVIII. 199. CCXXII.

Quintia. 195. CCXI.

Salvia. 136. LXXXXV.

Tamudia. 79. X.

Valeria 115. LXVI.
Veturia. 192. CCII.
Vipſania. 206 CCLI.
Ulpia. 221. CCXCVII.

PARIA CONSULUM

Annius Verus. Eggius Ambibulus. Cos. 221. CCXCVII.

Tullius Servilius Servianus. C. Vibius Juventius Varus Cos. 229. CCCII.

INDEX

INDEX

Officiorum, Studiorum, Artium, & Profeſſionum Libertorum, ac Servorum

LIVIAE AUGUSTAE ET CAESARUM.

A Cyatho. 210. CCLXVIII.
A Manu. 73 IV. 103. XLI. 190. CXCVIII. 193. CCV.
A Pedibus puer. 75. V.
A Purpura. 136. LXXXXVI.
A Regionibus Decurio. 85. XVII. & XVIII.
A Regionibus Urbis Procurator. 83. XIV.
A Regionibus Urbis. 84. XV. 81. XIII. 117 LXIX. 188. CXCIII. CXCIV
A Sacrario C. [f.] Caeſaris Auguſti, vel Divi Auguſti. 146. CVII.
A Sede Auguſtae. 138. LXXXXVIII.
A Statuis. 157. CXXV.
A Supellectile. 161. CXXX.
A Tabulis Decurio. 105. XLV.
A Veſte. 133. LXXXXIII. 135. LXXXXIV.
Ab Officiis admiſſionum. 98 XXXIV.
Ab Ornamentis 142. CIII. 143. CIV.
Ab Supelectile. i. Supellectile. 160. CXXIX.
Ad Argentum. 191. CXCIX.
Ad Imagines. 158. CXXVII.
Ad Poſſeſſiones. 162. CXXXII. 189. CXV.
Ad Venerem. 146. CVI.
Ad Veſtem. 120. LXXIII.
Ad Unguenta 127. LXXXIII.
Aedituus. 148. CVIII.
Aedituus Templi Divi Auguſti, & Divae Auguſtae, quod eſt in Palatium. 215. CCXV.
Apparitor Sacris omnium 65. I.
Aquarius. 126. LXXXI. 127. LXXXII.
Arcarius. 132. LXXXX. 162. CXXXIII.
Atrienſis. 159. CXXVIII.
Aurifex. 150. CXIV. 151. CXV. CXVI. 152. CXVII. CXVIII. 153. CXX. CXXI. CXXII.

CAlciator. 131. LXXXVIII.
Capſaria. 125. LXXX.
Capſarius Aurificum. 155. CXXIII.
Caſtellarius, vel Caſtularius, vel Caſearius. 168. CXLV.
Chirurgus. 123. LXXVII.
Colorator Liviae. 128. LXXXIV.
Conſervus. 104. XLIV.
Contubernalis. 201. CCXXXIII. 224. CCXCVIII.
Comoedus. 148. CVIII.
Cubiculariorum Decurio. 88. XXI.
Cubicularius. 91. XXVI.
Cubicularius Auguſti. 89 XXIV.
Cubicularius Liviae L. 90. XXV.
Supra Cubicularios. 88 XXII. 89. XXIII.
Curator. 168. CXLIV.
Curſor. 168. CXLIV.
Cuſtos Rationum Patrimonii. 161. CXXXI.

DEcuria III Tribunorum Auguſti. 104. XLIV.
Decurio. 86. XIX. 87. XX. 103. XLII. 106. XLVI. 107. XLVII. & XLVIII. 149. CX.
Decurio a Regionibus Urbis. 85. XVII. XVIII.
Decurio a Tabulis. 105. XLV.
Decurio Cubiculariorum. 88. XXI.
Decurio ex Horreis Petronianis. 107. CXC.
Decurio Lectorum. 91. XXVII.
Decurio Magiſtrorum. 100. XXXVII.
Decurio Menſorum. 92. XXVIII.
Decurio Medicorum. 121 LXXV.
Decurio Miniſtratorum. 103 XLIII.
Decurio Oſtiariorum. 93. XXIX.
Decurionum Paedagogus. 98. XXXV.
Decurio Pediſequorum. 144. CV.
Decuriones Feminae. 111. LVIII. 112. LX. & in aliis pluribus.
Delicius. 73. IV.
Delicium. 181 CLXXVIII.
Diſpenſator. 73. IV. 93. XXIX. 180. CCXXVI. 199. CCXXVI. 200. CCXXIX.

EPhebus Auguſti 71. II.
Ex Horreis Petronianis Decurio. 107. CXC.

Fullo

FUllo Caeſaris. 105. XLV.

HOnoratus. 117. LXX. 118. LXXI. 120. LXXII.
Honoratus, & Immunis. 117. LXIX. 215 CCXCV.
Horrea Lol.iana 187. CLXXXIX. 224. CCXCIX.
Horrea Petroniana. 107. CXC.

IMmunis, 65. I. II. III. 77. VII. 78. VIII. 79. X 80. XI. XII. 81. XIII. 116. LXVIII. 135 LXXXXIV. 153. CXX.
Immunium. 77. VII.
Immunis, & Honoratus 117. LXIX. 215. CCXCV.
Inmunis. 81. XIII. 100. XXXVII.
Ingenuus. 81. XIII.
Inaurator. 150. CXIII.
Inſularius. 188. CXCI.
Invitator. 192. CCII.

LAnip. 138. LXXXXVIII.
Lanipen. 139 LXXXXIX.
Lanipend. 199. CCXXV.
Lector Decurio, vel Lectorum Decurio. 91. XXVII.
Librari a. 139. C.

MAgiſter. 101. XXXVIII.
Magiſter Servorum. 101. XXXVIII.
Magiſter Decurio. 100 XXXVII,
Margaritarius. 141 CII.
Materiarius. 185. CLXXXVII.
Medicus Liviae. 120. LXXIII. 121. LXXIIII.
Medicus Chirurgus 124. LXXVII.
Medicus Decurio, vel Medicorum Decurio 121. LXXV.
Menſorum Decurio 92. XXVIII.
Miniſtrator Decurio, vel Miniſtratorum Decurio. 103. XLIII.
Miniſtri. 65. I.

NUmularius 164. CXXXIV.

ORnatrix. 115. LXVIII. 129. LXXXV.
Oſtiarius C. Caeſaris 94. XXX.
Oſtiarius Liviae. 95. XXXI.
Oſtiar. Cur. 95. XXXI.
Oſtiarius Decurio, vel Oſtiariorum Decurio. 93. XXIX.

PAedagogus 200. CCXXX.
Paedagogus Decurio, vel Decurionum. 98 XXXV.
Paenularius. 140. CI.
Pediſequa. 101 XXXVIII. 102. XL.
Pediſequus Decurio, vel Pediſequorum Decurio 103. XLI 144. CV.
Pictor. 157 CXXVI.
Piſtor. 104 XLIV. 181 CLXXVII.
Procurator a Regionibus Urbis. 83. XLV
Puer Liviae a pedibus 75. V.

ROgator. 96. XXXIII. 98. XXXIV.

SAcerdos a Bona Dea. 144. CV.
Salt. f. Saltator, vel Saltatrix. 201. CCXXXII.
Sarcinatrix. 92. XXVIII. 130. LXXXVI. LXXXVII 199. CCXXII. & CLXXIV.
Servus Magiſtrorum, vel Servorum Magiſter. 191. CC.
Supra Cubicularios 88 XXII 89. XXIII.
Supra Medicos. 122. LXXVI.

TAbularius. 71. II. 120 LXXII. 65. I.
Tabularius Apparitor ſacris omnium. 65. I.
Tabularius Caeſaris. 71. II.
Thermurarius. Thermarius, vel Thermularius; 125. LXXIX.
Turarius i Thurarius. 193. CCV.
Tribunorum Auguſti Decuria. 104. XLIV.

VErna Tabularius Apparitor Sacris omnium 65. I.
Verna Decuriae Tertiae Tribunorum Auguſti 104. XLIV.
Veſtiarius. 136. LXXXXV.
Veſtitor, Veſtiplicus. Veſtiſicus, vel Veſtiarius 200. CCXXVIII.
Veteranus Aug, Lib. 65. I.
Vilicus 149. CXII.
Vilicus ex Horreis Lollianis. 187. CLXXXIX. 224. CCXCIX.
Unctrix 124. LXXVIII.

INDEX RERUM

Numeri Romani Praefationem, vulgares librum indicant.

AB auraturis officium. 150.
Ab ornamentis Sacerdotalibus Auguſtae. 143.
A calceis. 131.
A calida, hoc eſt, calidae aquae potione. 131.
A cura amicorum. 228
Acclamationes defunctis factae. 186.
Acte Neronis Liberta, & pellex. 115.
Ad cyathum, officium pueris formoſis datum. 72. 210.
Aditus in monumenta. 8.
Admiſſionalium officium. 98.
Ad valetudinarium. 124.
Ad Venerem officium explicatur. 145. 146.
Ad Templum Romae, & Auguſtorum. 146
Aedes Bonae Deae ubi. 145.
Aedes Veneris Capitolinae. 146.
Aedes Veneris Genitricis. 119.
Aedes Veneris in Hortis Salluſtianis. 146.
Aeditua a Diana. 146.
Aeditui officium. 147. 216.
Aeditumus Veneris. 146.
Aedituus Aedis Deae Concordiae. 115. 146.
Aedituus Matris Deum Magnae Ideae. 86.
Aedium ſacrarum cuſtodia tuam viris, tum feminis data. 148.
Aeſculapius Anatomices, Chirurgices, & Medicinae auctor. 123.
A fibulis Liberti Imperatorum. XXVIII.
Agathopus eximius Gemmarum ſcalptor ſub Auguſto. 154.
Albarium opus quale. 4. eo exornata tum Romanorum, tum Etruſcorum ſepulcra. 4.
Alcaeus Poëta 175.
Alexander Albanus S. R. E. Card. XX.
Aliptarum ars, & officium. 128.
Amanuenſis officium in Domo Auguſta. 75. 190.
Amazonis ſigillum. 35.
Amicos quantopere coluit Auguſtus. 228.
Amicorum teſtamento heres factus Auguſtus. 228.
Ampullae aureae, & argenteae, liquoribus plenae in urnis ſepulcralibus conditae. 49.
Ampullae, & vitrea vaſcula in cinerariis ollis occluſa. 6.
Ampullarii artifices. 49.
Amphion Muſicae inventor. 95.
Amphion, & Zethus Dircen tauro alligantes. XXX. XXXI.
Amphora fictilis ſepulcralis operculo ſuperne clauſa. 48.
Amphorae cinerariae forma, & magnitudo. 47. XXXIII.
Amphorae cinerariae cum apud Etruſcos, tum apud Romanos in uſu. 47.
A mundo muliebri. 131.
Amynta Rex, Servi, ac Liberti ex ejus nomine denominati. 160.
Andreinius Petrus Andreas. VIII. XIV. XV. XXXIV. 154. 155. 231.
Angelonius Franciſcus. XX.
Animalia decumbentia in Sarcophagis ſculpta, vel a leonibus devoranda quid ſignificent. 16. 20.
Animae conſecratorum ab aquilis in coelum vehi putabantur. 43.
Animae defunctorum ad Elyſios comitari, ac deduci credebantur a Tritonibus, Nymphis, & ab ceteris Diis. 29. per Oceanum deferri ad Elyſios. 29. apud Elyſios variis artibus, ſtudiis, ac ludis incumbere. 16. floribus & coronis potiſſimum delectari. XXXII 16.
Animarum vehicula, & exuviae Idolis, & oſcillis deſignata in ſepulcris. 19.
Anuli cum gemmis, & alia pretioſa ſupellex condita in ſepulcris defunctorum. X. 64.
Anulorum ſcalptores. 154.
Antiquarii qui nam apud veteres. 59.
Antiquitatis ſtudium uberrimum, jucundiſſimum, & utiliſſimum XI.
Antiſtitae Fanorum. 148.
Antonia Druſi Caeſaris. 174.
Antonius Muſa Auguſti Medicus, ab eo honoribus, & praemiis affectus. 118.

Apellis praeceptor Pamphilus ex Glycera coronaria artem perfecit. XXX.
Aper Calydonius a Diana immiſſus. 22.
Apri Calydonii venatio expreſſa in Templo Aleae Minervae apud Tegeates. 22.
Apes flave dictae a Latinis. 180.
Apollo Sandaliarius. 157.
Apparere quid ſignificat. 70.
Apparitorum officium. 69 quibus dati. 69.
Aquae digitus, ut in domo efflueret, honoris cauſa decretus. 126.
Aquam manibus prius ſumebant tergebantque ſacra facturi. 11. 12.
Aquariolus leno dictus. 126.
Aquarius. 126.
Aquarii, & Caſtellarii, Aquileges etiam dicti. 126.
Aquarum calidarum cura ſervis data. 125.
Aquila cur Apotheoſeos ſymbolum. 43.
A rationibus purpurae. 137.
Ara adoptionis. 144.
Arae, & Cippi Diis Manibus ſacri, ac dicati. 44.
Arae ſaepe in templi, ſeu fani modum factae. 44.
Arae, ſeu Cippi a ſummo ad imum cur perforati. 45.
Arae unguentis, & odoribus perfuſae, thure, epulis, floribus ornatae in honorem defunctorum in parentalibus ſacris. 44. 45.
Ararum ornamenta quae. 42.
Ararum corollae, & encarpia torqnes dicta a Virgilio. 44.
Arculae marmoreae, & lapideae ſuperne rotundis foraminibus excavatae ad ollas excipiendas. 45.
Arcarii officium. 163.
Arcarius vigeſimae hereditatium. 163.
Archiatris an uſi Auguſtae Domus Principes. 122.
Architecti in hoc Monumento exſtruendo ingenium, & ſolertia. XVIII. XIX.
Argenteae ſupellectilis cuſtos, vel inſtructor in Domo Auguſta. 190.
Arretinum laſer Maecenas per jocum ab Auguſto appellatus. 141.
Ars piſtoria ex antiquo lapide. 158.
Aruales Fratres. 217. 131.
Artifices ſcenici. 112.
A Sacrario Caeſaris Auguſti, vel Divi Auguſti. 146.
A Sandaliis. 131.
A ſupellectile, unico L ſcriptum. 160.
Aſinia nutrix Agrippinae. 210.
Aſinius Pollio celebris Hiſtoricus, Orator, ac Poeta, Homeri amantiſſimus. XXXI. ejus Bibliotheca, & domus referta eximiis artificum operibus, & virorum illuſtrium imaginibus. XXXI. in ejus domo Dirce tauro alligata, Tauriſci, & Apollonii opus. XXXI.
Aſopichus Orchomenius Stadii curſor laudatus a Pindaro. 13.
Aſpirationis nota ſaepe omiſſa a quadratariis 187.
Atalanta omnium prima Calydonium aprum interfeciſſe dicitur. 22. ſculpta in ſarcophago cum Meleagro Diis ſacrum faciente. 22.
Athletae certaturi loris caput ſuum circumvinciebant. 32.
Athletarum praemia conſpicuo in loco poſita, ut ea videntes certarent. 32.
Athys Cybelejus, Cybelis delicium. 168.
Atramento tectorio cum Etruſci, tum Romani ſoliti inſcribere fictilia monumenta. 59.
Atria apud Grecos haud in uſu. 159.
Atria veterum, majorum imaginibus ornata. 158. 159.
Atrienſes dati aedibus Auguſtorum, & villis 159.
Atrienſes habebant privatae quoque familiae. 159.
Attalus Rex Pergami ditiſſimus, & amiciſſimus Populi Romani. 181.
Attali Liberti, ſive Attaliani. 181.
Ave ſcriptum vel cum adſpiratione, vel abſque adſpiratione in lapidibus. 186.
Averanius Benedictus Philoſophus, Orator, ac Poëta Florentinus. 2. 19.
Auguria ab antiquis ex palpitatione quoque deſumta. 177.
Auguſtae Dearum habitu ſedentes in auguſtis ſedibus expreſſae in nummis. 177.
Auguſtae unctricibus, Auguſti unctoribus utebantur. 124.
Auguſti aurea imago in aede Martis collocata. 218.
Auguſti nomen quando C. Caeſar aſſumſerit. 93.
Auguſti oſſa legit Livia, & in monumento condidit 219.
Auguſtinius Leonardus Senenſis. 228.
Auguſtus filiam, neptes, ac nepotes per ſeipſum inſtituit, & docuit. 200.
Auguſtus graviores ſermones cum Livia nonniſi in ſcriptis, & è libello habebat. 190.
Auguſtus quid hoc nomen ſignificet 93.
Auguſtus unice Liviam dilexit. 218.
Aulanius Evander egregie reponebat capita ſtatuis. 157.
Aviculae in Urnis, & in Aris ſculptae quid ſignificent. 44.
Aula Liviae doctis gravibuſque viris patebat. 98.
Aura faeminae, & canis nomen. 77.
Auriculae ornatrices Liviae Auguſtae XXIII.

Aurifices Liviae Auguſtae, & Caeſarum. 150.
Aurifices an Gemmas quoque ſculpſerint dubium. 154.
Aurifices, qui in vetuſtis lapidibus memorantur. 150. & ſeqq.

BAcchanalia quid ſignificent tam frequenter in ſarcophagis ſculpta. 16.
Bacchae oſcilla. 36.
Bacchus hederâ, corymbis, & lauro redimitus. 15. 136.
Bacchus a Mercurio delatus Leucotheae ad educandum. 28. a Satyris delatus ad Venerem. 230. ejus comites. 28. cognomen ejuſdem Anthii, & Scianthi illuſtratur. 76.
Baptiſterium Florentinum in eo Sarcophagus antiquus. XXIX.
Barbari hoc quoque Monumentum, ſive Columbarium pretioſa ſupellectile ſpoliarunt, & vaſtarunt. 63 64.
Baruffaldius Hieronymus. 48.
Beryllus Porſenae Maecenas ab Auguſto per jocum appellatus. 141.
Beryllus gemma. 86.
Bibliotheca Graeca, & Latina Apollinis Palatini. 216.
Bibliothecae ornatae imaginibus praeſtantium virorum. XXXI.
Bigarum decurſiones ſculptae in Sarcophagis. 27.
Biſellii honor Libertis datus. 119.
Bithus, & Bacchius gladiatores. 156.
Blanchinus Franciſcus Veronenſis, Praeſul. XVI. 69.
Blanchius Sebaſtianus M. M. P. XXIII.
Boethus celebris Medicus. 121.
Boldettius Marcus Antonius. 59. 163.
Bona Dea quae eſſet, ejuſque cultus. 145.
Bonae Deae caeremonias polluit Clodius, pſaltriae habitu. 145.
Bonae Deae Sacerdotes, Miniſtrae, ac Magiſtrae. 144 145. 146.
Bonarrotius Philippus Senator Florentinus. XXVI. XXVII. XXXI.
Breviaria rationum habebat diſpenſator. 180.
Bractearii. 150.
Bulla Junoni Placidae donata. XXIII.

CAelatores auri, & argenti. 154.
Caeruleus color apud Graecos nigrum ſignificat. 230. in luctu, & in funere adhibitus, eoque ſepulcra picta. 4.
Caeſares Libertos ab ornamentis habebant. 142
Caii, Marci, & Tiberii praenomen praeferunt Liviae Liberti. 73. 74.
Cajus Caeſar, Lucii frater, ab Auguſto adoptatus. 94.
Calliſti Liberti Claudii Caeſaris magnificentia in aedificanda ſcena. 113.
Calciatores Liviae Auguſtae 131.
Camera Sepulcri quam eleganter ornata figlinis, ac plaſticis operibus 2. 5.
Candelabra, faces, lucernae frequenter ſculptae in urnis defunctorum. 52.
Canis torque ornata. 30 229.
Cantus, ſymphoniae, & muſica inſtrumenta adhibita conviviorum, & cenae tempore. 166.
Capita ſtatuis repoſita. 157
Capponius Ferrantes Senator, & Comes. VI.
Caprearum inſula Auguſti, & Tiberi ſeceſſu, & voluptatibus celebris. 96.
Capricornus thema natalis Auguſti. XXXIV.
Capſarius Aurificum. 156.
Carpentum Liviae Auguſtae decretum. XXI XXI.
Caſottius Johannes Baptiſta Comes. 227.
Caſtella plumbea 126 168.
Caſtor, & Pollux Meleagri comites in venatione apri Calydonii. 23. cur ſculpti in ſepulcris. 22. 23.
Cellula in pavimento Monumenti excavata, plurium Sarcophagorum capax, oſtio ſuperne clauſa 6. 41.
Ceres Bacchi comes. XXIV. frumenti inventrix XXV. taedifera dicta. XXVI.
Ceres ſpicea corona redimita. XXIV.
Ceres habita Livia Auguſta. XXIV. 225.
Ceres nova nuncupata Julia Auguſta Severi. XXV.
Certamina quae nam in funeribus celebrata. 27.
Ceſtus Veneris omnibus illecebris cumulatus. 10.
Ceſtus a Venere Junoni exhibitus. 10.
Ceſtum Veneris cur Gratiae in manibus teneant. 10.
Characteres Titulorum ſepulcralium indicantur. XVIII. 58.
Charites a Graecis dictae Gratiae. 10. Adonin mortuum cum Venere lugent. 14.
Chirurgi officium, & ars. 123.
Chlamys venatorum, militum, & oratorum propria. 23. fibula ſubnectebatur. 23 in humeros rejiciebatur a Venatoribus. 23.
Chromatiarii, ſive coloratoris ars, & officium. 128.
Chryſanthina certamina a Sardibus Lydiae celebrata. 70.
Ciampinus Johannes. 4.
Cicero uxorem ſuam Terentiam maxime celebravit. 18.
Cineraria vaſa non ſolum rotunda, verum etiam quadrata erant. 46.

Cinerarii, & oſſuarii forma. 46.
Cinerarium medianum. 46.
Cineres plurium defunctorum in una eademque olla commixti. 56. 142.
Cineres, & imagines tum Auguſtorum tum privatorum conſecratae. 43.
Cineres defunctorum ſacri habebantur. 55.
Ciſſibia pocula, quae. 136.
Cippi in Monumentis defixi. 57.
Cippos, & aras ponere ante arcas, & Sarcophagos vetitum. 45.
Clerici Johannis verſio Graeci carminis emendata. 206.
Collegia, & corpora communem arcam pecuniae habebant. 163
Collegia immunitate donabant Sodales. 67. 68.
Collegium Aeſculapii, & Hygiae in Via Appia. 68
Collegium Fratrum Arualium. 217
Collegium Larum, & Imaginum Domus Auguſtae 68.
Collegium Liberi Patris. 228.
Coloratoris officium. 128. 129.
Colore vultum corrumpentes feminae vituperantur a SS. Patribus. 128.
Color rubrus jaſpidum, feralis, & luctui conveniens. XXXI.
Colore amaranthino picta ſepulcra, in funere eumdem colorem adhibitum arguunt. 4.
Columbarium, cur ita appellatum hoc ſepulcretum, ejus etymon. 52.
Columbaria, ſive aediculae quae; earum forma, diverſae appellationes. 3. 4. 53.
Columbaria duas ollas frequentius continebant. 53. 55.
Columbaria in angulis conſtituta ſingularem ollam, ideſt unam ollam quaelibet continebant. 55.
Columbaria non ſemper rotunda, verum etiam quadrata. 53 55.
Columbariorum ornatus, ſeries ordo, elegantia, & concinnitas. 5. 52. 53. 54.
Columbarium totum donatum. 62. 65.
Columna Fabius. 231.
Comoedi in conviviis, & cenae tempore ad delectandum inducti. 148.
Coma Diis, & patriis Fluminibus dicata ab his qui ex ephebis excedebant. 72.
Conditoria veterum picturis, anaglyphis marmoreis; figlinis, ac plaſticis operibus, & marinis conchis exornata. 37.
Conjugis bonae laudes. 13. 18.
Conſecrata quo tempore Livia Auguſta. 219.
Conſervus. 105.
Conſulatus inſignis Annii Veri, & Eggii Ambibuli reſtitutus. 222. 223.
Conſulum paria. 86. 145.
Contubernales qui nam. 87.
Contubernium de ingenuis quoque dictum. 224.
Convivis arbitri ad bibendum dati. 192.
Copiae cornua in urnis, & ſarcophagis ſculpta quid denotent. 21.
Copiae cornu in templo Deae Concordiae ſingulari gemma exornatum, & donatum a Livia. XXVI.
Corinna puella, ac Poëtria. 139. 140.
Corneliani ſervi, qui 179.
Corona quercea qua fictilis lucerna ornatur, quid ſignificet. 50.
Coronae Baccharum ſaepe è capillis plexae. 15.
Coronae a Baccho inventae. 15.
Coronae laneae, hederaceae, pampineae, & corymbiferae in capite famulorum Liberi Patris. 15.
Coronaria femina ex veteri anaglypho. XXIX.
Coronarii qui nam. XXX.
Coronariis diurna florum penſa data. XXIX.
Coronarum conficiendarum ars, & modus apud veteres. XXIX.
Coronidis monumenti ſchema, pulchritudo, latitudo; quae ſuperiores, & inferiores ollarum ordines dividebat. XVII. 3. e Tiburtino lapide tectorio opere eleganter ornata, ac perpolita. 3.
Corpora defunctorum integra in Sarcophagis condita; praetioſis veſtibus induta. 8. 10.
Corpus animae ſepulcrum a Platone dictum. 45.
Corymborum uſus, & pompa in ſacris Bacchi. 205.
Corymbium muliebre. 203.
Coriſonus Rex Getarum. 120.
Cryſtallina pocula magno in precio apud veteres. 210.
Cryſtallum mirae magnitudinis a Livia dicatum in Capitolio. 218.
Cubicularii ſummo in honore fuere. 90. Auguſtis feminis ad cuſtodiam corporis dati. 90.
Cubiculariae feminae viris haud leguntur datae. 90.
Cultorum Auguſti habitatio. 159.
Cuperus Giſbertus. XXI.
Cupido Aureus. 91.
Cupido cum face inverſa, quid deſignet. XXXIII. 12.
Curatores arcae Collegii. 163.
Curatores, Denunciatores, & Magiſtri Regionum, & Vicorum Urbis. 83.
Curia Julia. 95.
Curiarum duo genera. 230.
Currus elephantorum Circenſi pompâ Liviae decretus. 219.
Currus triumphantium inaurati. 150.
Curſores qui. 168.

Curſus

Curſus publici auctor Auguſtus. 168.
Cyathus ſepulcralis Tituli cum ſuppoſito tubo plumbeo ad lacrymas infundendas. 221.

DActyliothecae. Vide *Muſeum*.
Decurias pretio emebant ſervi. 104.
Decuriones Viri, & Feminae. XIII. 110. 111. 112.
Decuriones tum in Domo Auguſta, tum in privatis Familiis. 87.
Decuriones Larum. 89
Defuncti cur jacentes, & in cenatoris lectis ſculpti in ſepulcris. 33. 34.
Defunctis optatum perpetuum ver in ſepulcris. 54.
Defunctorum corpora in urbe urere, & ſepelire vetitum. 11.
Defunctorum imagines in monumentis ſculprae Deorum habitu, & effigie. 20.
Delicius, delicium, & delicia appellati mares, & feminae. 75.
Delicium Juliae Auguſtae. 182.
Diana Lochias, vel Lochia, ideſt Obſtetrix appellata. 74.
Diana venatrix, montana, & montivaga. 35. 122.
Dido regina ad venandum proficiſcitur ornata chlamyde. 23.
Diplomata civitatis Romanae ephebis donata a Nerone. 72.
Dirces fabula caelata in eximia Gemma, & in numiſmate Homerico. XXX.
Diſpenſatores variis officiis, & muneribus deſtinati. 180. 181.
Diſomum, & ejus figura. 45.
Divini honores quotannis facti in Palatio a Collegio Fratrum Arualium. 217.
Domûs Auguſtae diſciplina, ſplendor, & magnificentia. XIII.
Domûs aureae Neronis mentio in ſingulari ara. 161.
Domum aeternam Ethnici ſepulcrum, Chriſtiani aeternam beatitudinem intellexere. 24.
Donaria a Livia facta Templo Hieroſolymitano. 218.
Donius Joh. Baptiſta. 231. 255.
Druſilla Panthea cur appellata. XXXIV.
Druſus Caeſar. 99. 255.

EBur Etruſcum Maecenas per jocum ab Auguſto vocatus. 141.
Ecloge nutrix Neronem Caeſarem funeravit. 115.
Elyſiorum amoenitas, & deliciae XXVII. XXIX. 29. 33.
Elyſii campi ubi. XXXII. 29.
Emerita Colonia Julia Auguſta nominata XXIII.
Encarpia in Sarcophagis, cymbas referunt interdum defunctorum animas deferentes ad Elyſios. 16.
Encarpia, & corolae praecipua ararum, & urnarum ornamenta. 14. 43.
Enchiridium argenteum Aeſculapio voto dicatum. 123.
Ephebi qui. 71. 72.
Ephebos Capreis ſpectavit Auguſtus. 72.
Epitynchanus eximius Gemmarum caelator ſub Auguſto. 154.
Epulum datum in ſtatuarum dedicatione. 219.
Equi in Circenſibus Ludis, & in Bigarum decurſione a dextra verſus laevam circumagi ſoliti. 27.
Equi marini animarum ductores per mare ad Elyſios. 27.
Equorum ornamenta, phalaere, lunulae, tintinnabula. 27.
Erotis, ſive Amoris ſignum Scopae opus. 78.

FAbrettus Raphaël paſſim laudatus. 3.
Faces inverſae in luctu, & in funere adhibitae. XXXIV. 12
Fax quibus Numinibus data. XXV. XXVI.
Falconerius Octavius Florentinus. 66.
Familia quaelibet privata ſacra, & getis ſuae propria habebat. 147.
Famulae Homericis temporibus viros ungebant 125.
Fabrûm Collegium plures artifices complectebatur. 154.
Faunus pinea corona, & oleaginea redimitus. 15.
Fauſtae acclamationes ante ſepulcra defunctorum a viatoribus fieri ſolebant. 21.
Feminae immunitate donatae. 68. ad lectae inter Auguſtales, vel in decurias Auguſtalium. 68.
Feminis non interdictum ſacerdotium. 68.
Feneſtrae in ſepulcris anguſtae, & ubi conſtitutae. 45.
Feſtum facum apud Argivos. 74.
Fibula ad veſtes ſubnectendas. 12.
Fibula veſtaria, militaris, in praemium militibus, & equitibus data. XXVII. & XXVIII. nobilitatis erat inſigne. ibidem.
Fibulae literatae, ornatae fauſta acclamatione. ibid.
Ficoronius Franciſcus. XXX.
Fictiliarii artifices. 49.
Figlina anaglypha in ſepulcrorum ornatum non prototypa, ſed ectypa. 5. 34.
Figlinarum officinarum variae notae in lateribus impreſſae. 229.
Fiſtula a Pane Deo inventa. 35. ex ſeptem, vel novem calamis compacta. 35. 36.

Flamma extra aram ſe expandens in feralibus ſacrificiis expreſſa, mali ominis indicium. 23. 24.
Flores inſiti in ararum cavitatibus. 45.
Floribus admodum delectari defunctos putabant. XXIX. 54.
Folia in Sepulcris quid denotent. 22. iisdem homines ab Homero comparati. 22.
Foi-Vaillantius Johannes. XXI.
Fontaninus Juſtus Archiep. Ancyranus. XXVIII.
Fortuna, ſeu Nemeſis, ſeu Victoria ſculpta in Monumentis 34 35.
Fori ſui porticum ſtatuis illuſtrium virorum ornavit Auguſtus. 157.
Fountaine Eques Auratus Anglus. 154.
Fullonis officina. 230. 106.
Fullonum Collegium. 106.

GAllus gallinaceus eſcam avide depaſcens in Sepulcris veterum ſculptus. 16. Soli, ac Baccho ſacer 16.
Gallorum pugna, & alia ludicra in Vaſe lacrymatorio expreſſa. 47.
Gemmae, & alia pretioſa cimelia ſaepe in Sarcophagis inventa XXXIV. 8.
Gemmae Artificis nomine inſignitae quae extant in Dactyliotheca Andreinia 154
Gemmarum recentiores Scalptores. 155.
Gemmarii qui. 154.
Gemmas in auro diſponendi ars. 154.
Genii comites animarum ad Elyſios. XXXII. 16. ſaepe ſculpti in Sepulcris. 16. encarpos ſuſtinentes. 16. variis ſtudiis, & artibus incumbentes. 33. ſuper facem quieſcentes. 25. 31.
Genii Mercurii Amores. XXVII.
Genii Coronarii XXIX.
Genii, & Dii tutelares Familiarum in Sepulcris collocati. 35.
Germanicus Caeſar. 100.
Glycera Goronaria Pamphilo artem pingendi corollas monſtravit XXIX.
Globus Auguſtis Principibns attributus quid notet. XXVI.
Gorgonis caput quid in ſepulcris & urnis ſculptus deſignet. 28.
Gratiae cur in monumentis ſculptae. 13. 14.
Gratiae omnis pulchritudinis, & elegantiae Deae. 11. Nymphis junctæ. 14. Veneris ornatrices, & Unctrices ex Homero. 11. cur nudae, & ſe complectentes, ac ridentes. 10. ceſtum in manibus earumdem quid ſignificet. 10.
Gratiarum cultus. 11. nomina; comites. 12. templum. 14.
Guicciardinius Franciſcus Comes Patricius Flor. 46. 160.
Gutherius Jacobus. 3. &c.
Gutherii ſententia de Chryſanthinis certaminibus expenſa. 70.
Gutti ad libationes guttatim in ſacris fundendus adhibiti. 11.
Gutti oleo, vel unguento pleni cur Gratiis appoſiti. 11.
Gymnica certamina cur in Sepulcris ſculpta. 32.

HEdera cur Baccho ſacra. 15.
Hercules Auguſtus. 164.
Herma in Palaeſtris, & in Gymnaſiis Athletarum Genius Deus. 32. 33.
Hermarum ſimulacra quibus in locis collocata. 32. 33.
Homerus numisma in ejus honorem. XXXI.
Honorati qui nam 117. 118. 119. 231.
Horrea Numinum tutelae commendata. 225. a nominibus dominorum appellata 225. ubi collocata. Ibidem.
Horrea Lolliana 225.
Horrea Petroniana. 107.
Horrearii qui. 226
Hypogeum Sepulcrum. 6. 4. 51. ejusmodi fuiſſe Sepulcrum Chriſti Domini noſtri creditur. 41.
Humari plures cur voluerint. 40.

JAni imago ſuper januas domorum collocata ad cuſtodiam. 96.
Janitorum officium. 96.
Janua, Sepulcri ſymbolum, ab Etruſcis, & a Romanis ſculpta in Urnis. 24.
Januae veterum ornatiſſimae, & extrinſecus apertae. 25.
Idola, ſive mortuorum ſimulacra cur in Sepulcris ſculpta 18.
Jejunii Judaeorum in Sabbato mentio apud Suetonium. 127.
Imagines Domûs Auguſtae Principum cultae, & dedicatae 159.
Imagines majorum in nobilibus Familiis. 158. aſſervatae in atriis in ligneis armariis, & aediculis. 158. feſtis diebus exornabantur, & in funere cum pompa circumferebantur. 158.
Imagines Heroum, & illuſtrium virorum in Larariis, & in Bibliothecis conlocatae. XXXI. 158. 159.
Immunitas quid ſignificet. 65. vel privata, vel publica munera reſpiciebat. 66.
Immunitas data civitatibus, municipiis, & provinciis; Magiſtratibus, & Collegiis; Veteranis militibus, Legionibus, Athletis; Philoſophis, & Rethoribus & c. 65. 66. 67 232.

Im-

Immunitas Libertis data in quo conſiſtat 66 67. 68.
Immunitas data quoque feminis Libertis. 68.
Immunitas ad rem ſacram pertinens data a Collegiis, Corporibus, & Sodalitiis. 67.
Inaurandi, & inargentandi aereas laminas uſus. XXVII 150.
Inaures Numinibus, & Liviae dati XXIII.
Ingenuitas Libertis Domûs Auguſtae donata. 80 81. & Immunitati praepoſita; ibidem.
Inferre quid ſignificet in Titulis. 70.
In inferiis quae nam ſacra libamina adhibita. 42.
INSCRIPTIONES antiquae ineditae, quae praeter alias Columbarii nunc primum in lucem dantur. Pagin 59. 135 136. 143. 163. 224. 176. 177. 213. 217. 221. 222. 223. 227. 228 255. Emendatiores. 124. 141. Editae quae illuſtrantur. Ex Grutero. 9. 39. 49. 58. 60. 67. 74. 79. 86 89. 104. 116. 142. 145. 193. 220. Ex Reineſio. 51. 90. 119. 130. Ex Sponio. 70. 101. 119 131. Ex Fabretto. 39. 44. 46 53. 56. 67. 70. 73 75 80 86. 92. 94 100. 104. 119. 130. 182. 186. 199. Ex Vignolio. 41. 97. 147. 167. Ex Florentinis Muſeis. 13 31 40. 46. 47. 81. 90 102 105. 107. 115. 124. 154. 155. 159. 160. 209. 207. Alia monumenta ex Florentinis Muſeis ac locis. XXVI. XXVII. 14 21. 186.
Inſolabant ſe veteres valetudinis cauſa 129.
Inſulae quae nam eſſent, & cur ita dictae. 188.
Inſulis Genius, & Fortuna in tutelam aſſignata. 188.
Invitabat Auguſtus amicos ad cenam, & ab amicis invitabatur. 192.
Julia Auguſti filia nimio corporis cultui dedita. XXIV.
Julia Germanici filia. 100.
Julia Severi appellata nova Ceres, Venus Aſſyria, & Luna indeficiens. XXV. 91.
Julia Tiberii Caeſaris uxor. XXIV.
C. Julius Hyginus Auguſti Libertus Praepoſitus Bibliothecae Palatinae. 122. 216. 217.
Junoni Placidae bulla dicata XXIII.
Juppiter cognomento Piſtor. 201.
Juppiter Tragoedus. 157. Xenius 113. Eleutherius 122.
Jurare juſsae mulieres per nomen Liviae. 219.
Juventus Gratiarum comes. 12.

KAlendarii Procuratores 164.
Kirchmannus paſſim adductus. 2. &c.

LAcrymis rigata defunctorum oſſa, & cineres. 48. 49
Lacrymatoria vaſa. 47.
Laevâ manu in inferiis mortuorum ſimpuvium invergebatur. 36.
Lampadaria in funeribus adhibita. 51.
Lanea corona omnium antiquiſſima. 15.
Lanificium exercebant non ſolum ſervi ac Liberti, verum etiam virgines, & matronae nobiles, & Auguſti neptes. 138.
Lectores menſis adhibiti a veteribus. & extra cenae tempus 92.
Lectores quae Domini ſcripſerant recitabant. 92.
Lectrices feminae apud veteres fuere. 92.
Leda ſculpta in Sepulcris, cur. 26. 23.
Leones quoque in iiſdem ſculpti. 19. 21. 25. varia animalia ſibi ſubiicientes, quid deſignent. 19. 20.
Leoni mors ſimilis. 20.
Liber Pater maſculini, & feminini ſexus. 230.
Liber Pater Nymphis nutriendus allatus a Fauno. 28. Veneri a Satyris. 230.
Libertas ſaepe a mancipiis emta. 67.
Libraria famula. 140.
Liberti, ac Servi Domûs Auguſtae admodum divites. 66 Deorum cognomine appellati 166. 167. 168. 171. 172. in maximo honore apud Auguſtos. 118. jure anulorum donati. 118. congiario uberrimo donati. 118. a ſacris miniſteriis haud prohibiti 144 immunitate donati, & ingenuitate. 68. Aliis quoque immunitatem obtinuere ab Auguſtis. 66
Liberti veterani in Domo Auguſta. 67. adlecti in Collegiis, & Sodalitiis, & ab eiſdem immunitate donati. 68 promiſcue cum feminis inlati in hoc, & alia monumenta. 60. a priore domino denominati. 137.
Libertorum in Domo Auguſta agmina, & legiones. XIII 60.
Libertorum Graeca nomina Latine reddita perſaepe in lapidibus. 161
Libertorum Dea Juno Feronia. 69
Liciniani Servi a quo cognominati. 181.
Lictor Liviae permiſſus in ſacris. 143.
Lintea ſuperpoſita guttis in Gratiarum ſarcophago. 11.
Liquores in vitreis vaſculis ſepulcralibus conditi. 49.
Literae atramento tectorio pictae in Etruſca Urna. 59.
Literae ſepulcralium Titulorum minio pictae. 58. 106.

Lite-

Literas in urnis rubricare Etruſcis, & Romanis in uſu. 59.
Livia Gens. 73.
Livia omnium Romanarum feminarum pulcherrima. xxii. 218.
Liviae pater. 73.
Livia nupta Auguſto, Auguſtae nomen aſſumſit. 93. effigiem pueri filii Agrippinae dedicavit in aede Veneris Capitolinae. 146. gravibus viris ſtipata quum e Palatio exiret. 98. poſt Auguſti obitum in Juliam Gentem adſcita. 93. tunc Julia Auguſta appellata. 73 Sacerdos, & Filia Auguſti appellata. xxii. 217. 143. ejus donaria Templis, & aedibus Deorum. 218. ejus conſecratio, & honores decrecreti. 219 poſt obitum laudata in funere a Cajo Ceſare. 220. Statuis donata. xxiii. 219. divini honores poſt obitum decreti. 219. 220. mater Patriae appellata xxv. prima omnium Auguſtarum Dea, & Diva appellata. xx. habitu, & nomine Dearum Pietatis, Juſtitiae, & Salutis culta, & in numinis expreſſa xxii. xxiii. Juno, Ceres, Venus altera appellata, atque habita xxi. xxii xxiii. 255. exemplum fuit honorum praebitorum ceteris Auguſtis feminis. xxiv.
Liviam Pantheam denotat ſingularis Gemma, & Cameum. xxiv.
Loca in pavimento excavata, tegulis operta. 6. defunctorum corpora quomodo in his poſita. 6. ſacra, & religioſa erant, & ſuper ea tranſire, eaque violare nefas. 41.
Loculi Sarcophagis ſimiles in pavimento excavati. 40 41. 47.
Locus ad dexteram antiquis minus dignus. 18.
Locus extra Columbarium in topho exciſus. 8.
Lucerna undenis lychnis, & coronâ quernea ornata. 50.
Lucernæ feralibus fabulis, & ſigillis ornatae. 26. 50. pro feralibus ornamentis ſculptae in aris ac cippis. 50. in angulis Columbariorum collocatae. 6.
Lucernae penſiles, ante ſepulcrales Titulos. 50 quando accenſae. 50.
Lucernae penſiles in delubris Deorum. 51.
Lucernarum uſum Aegyptii primi monſtrarunt. 230. in Sepulcris conditae ab Aegyptiis, Graecis, Etruſcis, Romanis, ac Chriſtianis. 50.
Ludi editi a Livia in honorem Auguſti. 218.
Lunulae feminarum, & equorum ornamenta. 27
Lupa Romulum, & Remum lactans, in Sepulcris quoque ſculpta. xxxiii.
Lychnuchi appenſi in Sepulcris ad lucernas ſuſtinendas. 51.
Lyriſtes ad cenam adhibiti. 92. 166.

MAecenas Auguſti familiariſſimus, male aliqui ſcribunt cum diphthongo OE. 137
Maecenatiani Liberti, ab eo denominati. 137.
M. Maecilius Triumvir monetalis. 96.
Maffeius Eques Paulus Alexander. 47.
Magiſterium pro Sacerdotio ſumtum. 145.
Magiſtræ, & Miniſtrae Bonae Deae. 145.
Magiſtri Palatini. 101.
Magiſtri Puerorum (*de' Paggi*) Domûs Auguſtae. 101.
Magiſtri Regionum, & Vicorum Urbis. 83.
Magiſtri a Balneis Auguſti. 125
Magiſtri Larum Auguſtorum. 89.
Malchio Paedagogus Druſi Caeſaris. xiiii. 98.
Manumiſſio gratuita ab Auguſto data. 86.
Manus capiti injicere ad moerorem exprimendum. 12.
Materiarii, & eorum inſtrumenta 186.
Mauri, & Syri pueri Auguſto in deliciis. 182.
Margaritae magno in pretio Romanis. 141. in Britannia nobiliſſimae 141. ſparſae in ſpectaculis 141.
Margaritarii in Domo Auguſta. ibid.
Margarition blanda puerorum appellatio. 141.
Margaritum Tiberinum per jocum Maecenas ab Auguſto dictus. 141.
Marmorarii artifices. 49.
Medicae feminae in uſu apud veteres. 124.
Medicam, & Chirurgicam artem exercuit Aeſculapius, aliique ejus exemplo. 123.
Medici magno in honore, & familiaritate apud Principes Domûs Auguſtae. 120.
Medici ab Homero laudati. 121.
Medici Unctores, Aliptae, & Jatraliptae. 128.
Medicorum Schola in Exquiliis 122.
Medicorum Liviae Auguſtae magnus numerus. 121. ſupra Medicos officium, & dignitas. 122.
Medicis, & Chirurgis bene auſpicata nomina impoſita. 123.
Meleager confecta venatione apri Calydoni ſacrificans. 22.
Meleagri fabula utpote feralis in Sepulcris ſculpta. 23.
Meleagridarum, Meleagri Sororum icones,
nes,

nes, & monſtra in Monumento ſculpta 35.
Mena Libertus in ingenuitatem adſertus. 81. ejusdem faſtus, ac ſuperbia. 81. 82.
Mercurius Deus Vialis paenulatus 140.
Mercurius è Sepulcris credebatur defunctorum animas aſportare, & ad Elyſſos deducere. 24.
Mercurialis Hieronymus. 122.
Miniſtratores conviviis, & menſis formoſi, & aetate pares. 72. eorum officium. 103.
Minio picti Deorum, & Heroum vultus. 106.
Minio pictae literae in Sepulcris tum Etruſcis, & Romanis, tum etiam Chriſtianis. 58.
Minium inter colores floridos, ac pretioſos. 106.
Mneſarchus Pythagorae pater, Gemmarum Sculptor. 154.
Monumentum hoc audificatum ax aere collato Sociorum. 62.
Monumenta communia Servorum, & Libertorum ex lateritiis conſtructa. 2.
Monumenta alia quamplura Libertorum, & Servorum Domûs Auguſtae, & privatarum Familiarium in Via Appia 61.
Monſtra, nos *grotteſche*, varia in ornamentum Sepulcrorum. 35.
Mors leoni ſimilis. 20.
Mortem ne pronuntiarent veteres cavebant. 31.
Mortem capite adoperto inducit Tibullus. 19.
Mortem conſiderabant veteres Ethnici ut voluptatibus impenſius indulgerent XXXII. 213.
Mortuis benefacere oportere vel ipſis Ethnicis perſuaſum. 13.
Mortuos putabant reſalutare ſalutantes qui praeteribant. 21.
Mortuorum ſtatus apud inferos ab Homero, & Tibullo deſcriptus. 18.
Muretus M. Antonius. 26.
Muſae omnem eruditionem complectuntur. 114.
Muſivi operis praeſtantia. 5.
Muſeum Albanum Romae. XXVIII 69.
Muſeum Andreinium XXIII. XXV. 46. 124. 154. 155 159. 186. 209. 210. 131.
Muſeum Bonarrotium XXXII.
Muſeum Carpineum Romae. XXVI.
Muſeum Caſottium. 227.
Muſeum Nobb. Cerretaniorum 21. 59.
Muſeum Comitis Criſpi. XXIV.
Muſeum Nobb. Gaddiorum XXXIII. 13.
Muſeum Comitum è Gherardeſca. 13.
Muſeum Regiū Mediceum. XXI. XXXII. 14. 140. Bibliotheca Medicea Laurentiana. 210.
Muſeum Marchionum Nicoliniorum. 32. 186.
Muſeum Equitis Odam Romae XXVIII. XXX. XXXIII.
Muſeum Marchionis Riccardii. 138. 143.
Muſeum Strotium Florentiae. XVIII. 25. 40. 90. 102. 105. Bibliotheca Strotia. 217.
Muſeum Strotium Romae. XXIV. 154. 155.
Muſeum Victorium Romae. XXVII. XXXI. XXXII. 48. 59. 124 141 173 176. 177 210. 220. 223. 224. 229. 230. Horti Medicei Urbani. 226 227. Horti Urbani March. Corſini 40. 80. 107 124 Horti Nobb. Spigliatorum, 68. Aedes Franciſci Comitis Guicciardini. 46 160. Aedes Scipionis Marchionis Capponii 17. Aedes Nob. Rodulphiorum. XX I. Aedes Nob. Alemanni Minerbetti. 21 Villae Mediceae 29. Villa Scamnicia Nobb. è Gallis. 115.
Myrina Urbs in Aeolide. 152.
Myrtus Veneri ſacra 89
Myrtilus Mercurii filius. 89.

NArdius Johannes Med. Prof. Flor. 49.
Natali Auguſtorum Genii eorum ad epulandum thure, & vino invitati. 192.
Natali die Auguſtae, Auguſti, & Ti. Caeſaris cruſtlum datum mulieribus Vicanis ad Bonam Deam. 145.
Natatoria aquarum calidarum a Maecenate inſtituta. 125.
Nomina artificum in Gemmis ſculpta, antea incognita indicavit Andreinius. 155. emendatum nomen 77.
Nomina avorum renovabant veteres in nepotibus, ut hodie fit. 79
Nomina cavebant ut eſſent bene auſpicata. 79. 148.
Nomina nonnulla Libertorum, & Libertorum monoſyllaba. 140 146. interdum etiam dimidiata, ſive per compendiarias notas. 71 deſumta ex cognominibus, vel nominibus Deorum, Fluminum, Locorum celebriorum, plantarum, florum &c. 209 211. 79. 112.
Nomina propria Libertorum, & Servorum Graeca. 73. ſaepiſſime eorum officio convenientia. 132.
Nomina, & praenomina Dominorum accipiebant in manumiſſione. 73.
Noris Henricus Cardinalis. 223.
Notarii qui. 59.
Numerius Senator praemiis affectus a Livia Auguſta. 218.
Nummi Medicei inſcriptio a Spanhemio allata manca, & inemendata reſtituitur. XXIII. alius item a Va-

 illan-

illantio haud accurate exhibitus emendatior exhibetur. xxiii
Nummi Regii, & peregrini ab Auguſto diſtributi in Saturnalibus 164.
Nymphae Aquarum praeſides ſculptae in votivo anaglypho Mediceo. 126.
Nymphae Fontium ex urnis aquam fundentes. 14. ut Gratiae inter ſe junctae, nudae, velatâ tantum inferiori parte corporis. 14.

OBruendaria vaſa quaenam. 40.
Obſtetrices in domo Auguſta. 124.
Occo Adolphus. xxii.
Oculi e gemmis ſtatuis repoſiti. 157.
Odoramenta in Sepulcris infuſa. 49.
Odam Hieronymus Eques. XV.
Officia quandam nova excogitavit Auguſtus. 82.
Officiales Domûs Auguſtae diſpertiti in tot Decurias. 104.
Officiis pluribus praepoſiti Liberti. 69.
Oleum, & unguenta in guttis ſervata. 11.
Ollae cineres ſervantes fictiles. 5. in ſingulis columbariis, ſive aediculis conditae 3.
Ollae virgines quae. 57. ſingulares quae. 5. ſacrae erant, & in honore, eaſque violare nefas. 56. ſuper columnas interdum collocatae ut defunctorum quaſi Apotheoſin indicarent. 55. interdum ſuper baſes expoſitae. 55.
Ollarum forma, figura, magnitudo, & loca indicantur. 55. earum uſus apud Graecos, Etruſcos, ac Romanos. 56
Ollarum hujus Monumenti numerus, & quomodo colligi facile poſſit. 60.
Ollas ſibi invicem donabant Liberti, ac ſervi. 132. 133.
Opercula urnarum excavata in medio, & vario modo perforata ad libamina, & lacrymas infundendas in cineres. 48.
Opercula urnarum ſaepe ornata inſcriptione 48.
Optio Tabellariorum officii Rationum, vel Rationalium. 227.
Opſonator Auguſtae. 192.
Orcus omnia bella devorat. 20.
Orgia Bacchi. xxv.
Ornamenta ad muliebrem mundum ſpectantia. 142.
Ornamenta varia Ararum. 42. 43.
Ornamenta equorum quæ. 27.
Ornamentis Caeſarum procurandis vel cuſtodiendis munus datum Libertis. 222.
Ornatrix Juliae Auguſti filiae. 130.
Ornatrices habebant quoque Auguſti Caeſares. 130.
Ornatoria inſtrumenta ſculpta in Ara marmorea. 131.
Ornatores habuit Livia præter quamplures Ornatrices 130.
Orthographia non recte cuſtodita & in lapidibus Auguſti aevo inſcriptis. 189.
Orthographiam non valde cuſtodivit Auguſtus. 189.
A I pro A E tum in nummis, tum in vetuſtis lapidibus. 182.
E pro I. 189.
G peculiaris figura in Titulis hujus Sepulcri exhibetur. xviii.
H adſpirationis nota ſaepiſſime praetermiſſa a quadratariis. 80. 151.
I caeteris literis procerius ſculptum ſaepiſſime. 149. genitivi caſus cum duobus II ſaepe ſcripti in vetuſtis lapidibus & MSS. quorum alterum redundat. 230. Ablativi quoque caſus cum duobus II, quum ſcribendi eſſent cum uno. 105. 230.
K pro C frequenter uſurpatum. 163.
M ſaepe omiſſa, ut in his Titulis OLLA pro OLLAM.
N monogramma pro N & A. 153.
N quoque omiſſa. 105 107 Conjunctiones ut ET QVE ſæpe geminatae. 215.
S in fine vocum interdum omiſſa. 180.
V non geminatum quum geminandum ſit. 216. & aliae literae. 184.
V pro O. 222.
V vitae index. Θ mortis. 178.
Z pro S in lapidibus, & in nummis. 97. 164.
Oſcilla i Sarcophagis ſuper encarpia poſita quid ſignificent. 15. 16. 17. velata, & calamiſtrata. 18. hiancti immaniter ore, & terrifico aris, & Sepulcris appoſita. 46.
Oſtia Sepulcrorum. 3. 229.
Oſtia hujus Columbarii verſus meridiem collocata. 3.
Oſtii ſuperioris, & inferioris camera, ſeu fornix è Tiburtino lapide. 3.
Oſtiarius. 93. 94. 95. 230.
Oſſuaria, & Cineraria ornata Inſcriptione. 46.
Oſſuarii figura. 167.

PAedagogi quales eligendi. 99.
Paedagogi intra Palatium habitabant. 100 dati non ſolum pueris, verum etiam puellis. 99. arbitri voluntatis Principum. 100. in ludis, Auguſti munere, cuneum praetextatis proximum habebant. 200.
Paenula primùm peregrinantium habitus. 141 tum viris, tum nobilibus feminis in uſu. 140.

Paenulae acu pictae, purpura, & gemmis ornatae 149.
Paetus Lucas. 19.
Panvinius Onuphrius. p. 1.
Papavera fecunditatis ſymbola. xxiv.
Paphiae Veneris cognomen a feminis ſumtum. 91.
Parcae Sorores lanificae. 138.
Parietes Sepulcrorum albario, & tectorio opere exornati. 4.
Patriae nomen expreſſum in Titulis Servorum. 163 164.
Patrimonium Principis duplex. 162.
Pavimentum hujus Monumenti teſſellato, ac muſivo opere exornatum. 5.
Pedes aqua loti, & unguentis perfuſi ante convivium, vel cenam. 76.
Penſum cum brevi filio ſculptum in Sepulcralibus Titulis quid ſignificet. 138.
Perinthiorum nummus in honorem Liviae percuſſus. xxi.
Pervigilio anniverſario Numina ab antiquis colebantur. 215.
Pervigilium Veneris. 165. 215.
Phalerae, & alia equorum ornamenta. 26. 27.
Phialae ornatae inſcriptione, defuncti imagine, Deorum ſigillis, & artificis nomine 47
Phiala vitrea ſepulcralis ornata Mercurii imagine. 47.
Philippus de Stosk. xxxiii. 15. 77.
Pictarum Tabularum curatores in Domo Auguſta 230.
Picturam Romani Servis permiſere 158.
Picturae ſtudio dediti Cæſares. 158.
Picturæ graphicae exempla. 230.
Pignorius Laurentius. 67.
Pilei Caſtoris, & Pollucis, fectum ovum in medio referunt. 23.
Pinacothecae in deliciis apud Auguſtos. 158.
Pinea nux in ſacris Bacchi, & Iſidis. Eadem luctus, & moeroris ferale ſignum. 21.
Plaſtica opera, Auguſti aevo, elegantiſſima. 5.
Platonis epigramma in laudem Heſperi. 156.
Platonicorum ſententia de animarum vehiculis, & exuviis. 19.
Plauſtri antiqui ſchema. 29. 30.
Plauſtrum ruſticum, & venatorium. 30.
Pocula artificum nomine ornata. 210.
Poculum Phoenicium è cryſtallo coloris caerulei maculoſi. 210.
Polignac Melchior Cardinalis. xx.
Poma, & flores in encarpis Elyſios campos denotant. 16.
Porta Capena xix. 2.
Porticus a Livia aedificata in honorem Caii, & Lucii Cæſarum. 94.
Poſſeſſiones quæ ſint. 162.
Poſteris ollae donatae mentio in Titulo. 80.
Praeſice ad lugendos defunctos mercede conductae. 47.
Praeneſte. 139.
Praenomina Liviae, & Juliae Gentis quae. xxxv. 73. 74. interdum integra ſcriptura abſque nota expreſſa. 226. interdum omiſſa in Titulis Libertorum. 74.
Praepoſitus a Fiblis. 137.
Praepoſitus Opificibus Domûs Auguſtae. 156.
Praepoſitus Veſtis albae triumphalis. 135.
Praepoſitorum Cubiculo munus perhonorificum. 89.
Pretioſa ſupellex, & gemmae conditae Sepulcris. 8. 63.
Praetoria ſtatuis, ac pictis tabulis ornata. 157.
Prima Nutrix Juliae. 100.
Procurator a Regionibus Urbis. 84.
Procurator Aug. a Pinacothecis. 158.
Procurator a Patrimonio. 161.
Procurator Kalendarii Quaeſtoris Urbis ſive Urbani. 164.
Procurator Kalendarii Tribuni Plebis. 164.
Procurator ſimul Tiberi Caeſaris, & Liviae Auguſtae. 84.
Procuratorum Domûs Auguſtae officium perhonorificum, & ad honores conſequendos aditus. 84.
Propinandi veterum formula. 213.
Proſerpinae raptus utpote feralis ſcultus in Sarcophagis. 24.
Pſyche, & Amor ſculpti in Sarcophagis, & Urnis Sepulcralibus. xxxii. eorum nuptiae in caelo celebratae. xxxii. facem, & corollam tenent. ibid.
Pſyche coronaria coronas conficiens. xxix.
Publici, & peculiares Servi qui nam. 218.
Pueri facie, & garrulitate amabiles Auguſto in deliciis. 182.
Pueri, & puellae in deliciis tum Libertorum, tum Principum Domûs Auguſtae. 181.
Pueris, & puellis quando veteres nomen imponerent. 79.
Puerorum a pedibus officium. 76.
Pulchritudine, & aetate praeſtantes rapi a Diis putabantur. 14.
Puncta inter ſyllabas vel literas interjecta, & in fine verſuum ſculpta Auguſteo quoque aevo. 189. 70.
Purpura Tyria Principibus Domûs Auguſtae in uſu. 136. 255.
Purpura Romae quoque tincta. 137.
Purpura diphaba matronis in uſu. 231.

Purpuram Romani ab Etruſcis accepere 231.
Purpurae uſus apud Romanos. 231.
Purpurarii. 137. 231.

QUadriſomum quid ſit. 45.
Quercus longaevas eſſe putarunt veteres, 50.

RAmi, & ſurculi arborum reciſi, in Sarcophagis ſculpti, mortis ſymbola. 12.
Redius Franciſcus Patricius Arretinus, Mag. D. Etr. Archiater 143.
Redius Gregorius, Bajulivus, Patricius Arretinus. 143.
Reineſius Thomas. 119. &c.
Regiones Urbicariae. 84.
Romani, ut pallorem e vultu perderent, ſe in villis, & in aprico inſolabant. 128.
Roſarum, & florum profuſio in parentalibus ſacris XXIX.
Romanorum in condendis Sepulcris religio, & magnificentia. 1.
Romulenſis Colonia XXVI.
Rubrica Maurii Jurisconſulti. 102.
Ruggierius Ferdinandus. XVII.

SAbbatinius M. Antonius. 213.
Sacerdotes Bonae Deae 144.
Sacerdos femina Diis Manibus ſacra faciens ex anaglypho ſiglino. 36.
Sacerdotes feminas plures habuit Livia. 144.
Sacerdotalia ornamenta quae. 143.
Sacra privata. 193.
Sacra Bonæ Deae ſolae feminae adibant. 145.
Sacrarium quid ſit. 147.
Sacrarium decretum Auguſto a Senatu, factum a Livia, & a Tiberio Caeſare. 147. ubi fuerit. 147.
Sacrarium Veneris Cnidiae. 147.
Sacraria publica, & privata apud veteres. 147. ornata Deorum ſignis, & aris 147.
Salmaſius Claudius. 41.
Sallengre Henricus. 54.
Sarcophagi ſuper baſes, & pila poſiti. 9 conſecrati, & conſecrationis tempus ſcriptum in vetuſtis tabulis. 9.
Sarcophagi varii generis, cur ita dicti 8. 9
Sarcophagi fictilis ſchema. 38. operti tegulis, vel marmoreis tabulis. 38. 39.
Sarcophagi temporarii. qui 31. 39.
Sarcophagi marmorei miro artificio ſtriati. 10. praeter ſculpturas ornati inſcriptione. 10.
Sarcophagum aperire, infringere, vendere, violare, & in eo aliud corpus ſuperponere nefas. 10.
Sarcophagus, & Sarcophagum utroque genere. 10.
Salpion Athenienſis marmorei vaſis egregius Sculptor. 28.
Salvinius Antonius Maria XVI. 11.
Salutatorio geſtu expreſſi defuncti in Sepulcris. 21.
Sarcinatricis officium 130. 131. 199.
Satyrorum aures acutae. 15.
Scalae Sepulcrorum per quas in ipſa deſcendebatur. 3.
Scaptia Tribu Auguſtus, & Florentini ſuffragia ferebant. 194.
Schefferus Johannes. 27.
Scripturae curſivae ſpecimen. 59.
Scrobes in pavimento valde profundi. 6. cui rei inſerviebant. 42.
Scyphus, & tripus donati Fortunae Auguſtae. XXIV.
Sedes ſymbolum dignitatis. 231.
Sedes Liviae decreta inter Veſtales in Theatro. 138.
Sedes Auguſtorum, & Auguſtarum Principum ſacrae, & in Templis coli ſolitae. 139.
Sedes in honorem C. Julii Caeſaris poſita in ſpectaculis, 139.
Sedi Auguſtae datus thronus ad pedes. XXII
Sedem auream Somno ſpondet Juno, 138.
Sepeliendi morem extra Urbem, Romani ab Athenienſibus accepere 2.
Sepulcra extra Urbem in agrorum litibus, & ſecus vias. 2.
Sepulcra communia in plures aulas diſpertita. 3 albario, & tectorio opere exornata apud Hebreos. Etruſcos, & Romanos. 4. reticulato opere ex lauritiis conſtructa. XIX. in plura cubicula diſtincta. 229. ex aere collato condita. 221.
Sepulcra nobiliſſimarum Familiarum, privatarum & Libertorum in Via Appia. 1. 38. floribus ſparſa, & coronata. 25.
Sepulcralis Tituli peculiaris dedicatio. 220.
Sepulcrorum oſtia, valve, ſcalae. 3.
Sepulcrum Chriſti Domini Hypogeum fuiſſe creditur. 41.
Sepulcrum tricliniaris lecti formâ conſtructum. 34.
Servi Domûs Auguſtae per varias aetatum claſſes diſtincti. 72. Heroum nominibus appellati. 188.
Servi plures nullo officio inſigniti. 177. manumiſſi notabant in lapidibus manumiſſionis tempus. 86.
Servitiorum in Domo Auguſta ordo, ac diſciplina. XIII. XIV.

Ser-

Servorum tutelare numen Hercules. 69.

Servus Actor Arkarius, vel Arkariorum. 164.

Servus ab Auguſto gratis manumiſſus. 86.

Silvani ſignum marmoreum. 176.

Silvanus Dendrophorus. 141.

Smaragdus Cilneorum Maecenas ab Auguſto per jocum vocatus. 141.

Socrates Sculpturae operam dedit, Gratias veſtitas effinxit. 13.

Sodalium, & in Collegiis deſcriptorum Sepulcra erant prope eadem Collegia. 68.

Sodalitia ſacra Secularium hominum apud nos plura Hypogea. 229

Solem valde conducere valetudini veteres credidere. 128.

Soliarii Artifices. 49.

Solis Mithrae cognomen invicti. 166.

Somerſet Dux Bouford. xx.

Somnus mors ipſa dicitur. 31. 32.

Spanhemius Ezechiel xxiii.

Spicea corona redimita Ceres. xxxiv.

Spicis coronatae Aedes Cereris. xxiv. xxv.

Sponius Jacobus. xxxiii. &c.

Stacte blandum nomen mulieris. 185.

Stadium Florentinum. 27.

Statuae inauratae. 1'0.

Statuae Libertis dicatae in Sepulcris. 63. 227.

Statuam & effigiem Auguſti dedicavit Livia 219.

Statuis Deorum, ac virorum illuſtrium Auguſtus mirifice delectatus. 157.

Stroza Leo Praeſul. xxiv. 47. 155.

Strotius Carolus Senator. 228.

Strotius Carolus Thomas. 217.

Subprocurator Aurariorum. 150.

Supelectilis pretioſae Auguſtus percupidus. 160.

Super coronidem hujus monumenti Urnae collocatae. 45.

Symbola Deorum Dearumque in honorem Liviae ſculpta in gemma. xxv.

T

Tabellariorum officium. 227.

Tabularius. Chartarum caſtos. 105.

Tabularius a Patrimonio. 162.

Tabularius rationum Patrimonii. 162.

Tabularius Scholae Medicorum. 122.

Tabulariis Palatinis Adjutores dati. 71.

Taeniae defluentes in Sarcophagis, & urnis ſculptae. 14.

Tectorium opus quid ſit. 3. 4. 5.

Tectorium opus a quibus Romam allatum. 230.

Tegulae ad Sarcophagos fictiles muniendos. 38

Templum Apollinis Palatini. 216.

Templum Auguſto factum ab Auguſta & a Tiberio. 218 variis nominibus appellatum. 218. ubi fuerit. 216. dedicatum a C. Caligula. 219. dedicatum quoque Liviae a Claudio Caeſare. 219.

Terram appellat nigram Theocritus. 116.

Tertii nomine plures Liberti. 148. 149.

Terpnus Neronis citharoedus 132.

Themiſtius Orator, ac Philoſophus Peripateticus. 206.

Thermenſis familia. 126.

Thermularii vel Thermarii officium. 125. 231.

Thus, an tus ſcribendum. 193.

Thuris uſus in ſacris, & in funeribus. 193.

Thymele Scenae pars. 112.

Thymele ſaltatrix femina. 112.

Thyrſus utrimque cuſpide munitus. 14. 28.

Tiberius Caeſar Liviae matri infenſus. 144. 219.

Tibullus Homeri imitator. 19.

Tintinnabula cur equis curſoribus data. 27.

Tituli Sepulcrales ita dicti ob inſcriptionis brevitatem. 56. 183. Columbariis ſuperpoſiti. 57. recurvis laminulis comprehenſi, & fixi in parietibus. 58. 230. in ora marmoris evcavati. 176. duplici cum inſcriptione 57. vel ſingulari cum inſcriptione. 5. 57. quamplures ſine inſcriptione. 58. inſcriptione poſtea ſculpto deletâ. xvii. xviii. 58. cum literis minio pictis. 106. 107. raro cum dedicatione Diis Manibus. 60. infixi parietibus tum ab Etruſcis, tum ab Romanis. 58.

Titulum viventes ſibl faciebant. 60.

Titulorum ornamenta, magnitudo, forma 56. 59. infixio notata. 58. inſcriptio tam ante, quam retro, ollas reſpiciebat. 57.

Tribunalia in Sepulcris quae. 2. 4.

Triſomum Sepulcrum. 45.

Triumphantium Imperatorum veſtis, 134.

Tutor patrimonii. 162.

Tyranni nomen plures Liberti ſerunt. 69.

Tycha appellata Fortuna, & Syracuſarum tertia pats. 175.

V

Vale aeternum quid denotet in Inſcriptionibus. 186.

Valetudinarii cura data viris, & feminis. 144.

Valvae aeneae in Sepulcris. 3. 64.

Vaſa vitrea in Sepulcris, & urnis condita. 47.

Vaſa potoria aurea, & argentea, & gemmis diſtincta. 191.
Vas ad unguenta ſervanda maxime idoneum alabaſtrum. 127.
Vaſa aurea, argentea, Corinthia, Deliaca ſupellectili adnumerata. 160.
Vaſcularii Artifices. 49.
Vaſculum vitreum dioton in olla quadam Columbarii repertum. 49.
Vaſorum funebrium ſupellex 46.
Vela pendentia in ſarcophagis quid notent. 11
Velariorum (nobis *i Portieri*) officium. 96.
Velum divinitatis, & conſecrationis ſymbolum. XXI. Deabus, & ipſi Jovi datum. XXI.
Venatorium venabulum. 22.
Venus Aurea dicta. 91. Sponſa. 165. Praxis. 78. Stratonice. 106.
Venus ſedem Helenae defert, & admovet. 138.
Venus Aſsyria, & indeficiens Luna dicta Julia Severi. 91.
Veneres feminæ appellatae 143. ab amicis & ab amatoribus. 143.
Verſus amoebei, reciproci. 174.
Veſtales quem locum in theatro habebant. 138. ſacra facere juſſae in honorem Liviae. 219.
Veſte candida amicti Romani ſacrificabant, & ludos ſpectabant. 134. 135.
Veſtiariorum officium. 200. 134.
Veſtis albae in triumpho uſus. 134. eidem libertus praepoſitus 134. 135.
Veſtium Auguſtorum Auguſtarumque varia genera. 134.
Ver perpetuum in Urnis Sepulcralibus. 45.
Vernanus forte tutelare Numen, vel Genius Vernarum. 69.
Vernae appellatio a pluribus maximi facta. 68. 69.
Via Appia. XII. 1. 60. 61.
Viae Appiae antiquum ſolum. 2. 4.
Vicarius diſpenſatoris. 160.
Victorius Petrus XV. 23. 125.
Victorius Eques Franciſcus. XV. 134.
Vignolius Johannes. 218. 220.
Vilicus cum uno L. 149.
Vittae aras, & Sarcophagos velantes 4.
Vigilum Cohortes in Urbis tutelam ab Auguſto inſtitutae. 82.
Vitruvius. XIX.
Unctores Auguſti. 124.
Unctrices Liviae Auguſtae. 124.
Unctoris officium ex veteri anaglypho. 124.
Ungebantur veteres frequenter 125. 127.
Unguenti magna profuſio quomodo declarata 127.
Unionem matris Vitellius pigneravit. 141.
Urbana Praefectura 82.
Urbanitas qua in re conſiſtat. 178.
Urbis Regiones 81.
Urceus invergens, & patera praecipua ſacrorum inſtrumenta. 42.
Urnamentarii Artifices, qui 49.
Urnae lacrymales vel vitreae, vel fictiles. 48
Urnulae ſculptae in januis Sepulcrorum 25.
Urſatus Sertorius Eques. 163.
Uſtrinum in Via Appia. 42. cur ita dictum. 42.
Uſus, Caeſarum aetate, tum humandi, tum cremandi defunctorum corpora. 41.
Uxores, & viri mutuo ſe celebrant in ſepulcralibus Titulis. 17.
Vulpius Jo: Antonius. 15.
Uxoris nomen in pluribus Titulis praepoſitum nomini Viri. 17.

Pag.	lin.	ERRATA	CORRIGE.
XIII.	10	praecipuae	praecipue.
XXXIV.	22	victis	vittis.
8.	5	inſignitus	inſignita.
12.	21	cebrat	celebrat.
18.	17	dignior	dignus
18.	24	calumiſtratâ	calamiſtratâ
30.	13	chlatris	clathris
43.	21	*lege*, Panerotis Libertam Helenam.	
62.	35	*lege*, in Apollinis Delubro Palatino.	
86.	7	*lege*, quem — niſi vero emendatum ſit.	
92.	28	Diadumenos	Diadumenus
119.		C. CESI	C. CAESI
231.	25	&c. *lege*, Juno. Junonem. Junonis.	

AU-

AUCTARIOLUM.

EVolventi mihi, ſerius quam oportebat, Collectanea Veterum Inſcriptionum Cl. V Johannis Baptiſtae Donii, Patricii Florentini, quem Gruterum noſtrum merito appellare poſſum, ſequentes ineditae Inſcriptiones ob oculos venere; quas, ne vacua haec pagella eſſet, operaepretium me facturum duxi, ſi adjungerem. Liquet ex his Liviam Augustam *Cererem* alteram Deam ubique habitam fuiſſe; quod diſerte teſtantur non ſolum nummi, ac gemmae, verum etiam exarata marmora; & quam infinitus propemodum numerus Libertorum, ac Servorum ejus fuerit; quum nova eorumdem officia obſervanda occurrant, de quibus alibi.

In pariete Domus Jacobi Siracii, in inſula Gaulo Baſis pars ſuperior.

Pag. C. 4.

CERERI . IVLIAE . AVGVSTAE
DIVI . AVGVSTI . MATRI
TI . CAESARIS . AVGVSTI
LVTATIA . C . F . SACERDOS . AVGVS...
IMP . PERPETVI.... AVG.......
M . IVLIO . M . F . QVI.OPTATI . FI.......
IVLIAE . AVGVSTI . IMP . PERPET. ...
LIBERIS.... SIBI..... CONSACRAV.....

ſic

Ex MS. Biblioth. Vaticanae.

LIVIA · LIVIAE AVG
SERVA . A . VESTE
PVRPVR

Reperta in hoc Columbario.

D Ꝺ M
EVPROSDECTO
ALVMNO . DVLCIS
SIMO
M POBLICIVS . HILARVS

Prope Regulam.

M . LIVIVS . AVG . L . SECVNDIO
ACENSVS . DRVSI . CAESARIS
ET · ALVMNVS
M. LIVIVS. M. F. POL. MACEDONIC . F.
IVLIA . TERTVLLA . VXOR
M · LIVIVS . M . L · PROSPER

ſic

Ex Schedis Manutianis Bibl. Vatic.

AP-

APPROBATIONES.

DOminus Marcus Antonius de Mozzis Canonicus Florentinus, nec non in Publico Lyceo eruditiſſimus Lector, attente videat, & legat Opuſculum, cui Titulus *Columbarium, ſive Sepulcrum, &c.* & ſi quid in ipſo invenerit, quod impreſſionem impediat.
Dat. ex Archiepiſcopali Palatio die prima Auguſti 1726.

Horatius de Mazzeis Vic. Gen.

LIbrum cui titulus *Monumentum, ſive Columbarium Libertorum, & Servorum Liviae Auguſtae, & Caeſarum, &c.* de mandato Dominationis tuae Illuſtriſſimae, & Reverendiſſimae attente expendi; nihilque in eo deprehendere potui, quod ſanctae Fidei puritati, morumque integritati maxime conſonum non ſit; quin immo auctoris ingenium, eruditionemque, & Clariſſimi interpretis in rerum antiquarum dilucidatione peritiam ſingularem vehementer ſum admiratus; adeoque illum publica luce dignum cenſeo.

Marcus Antonius Mozzius Canonicus Florentinus, & in Patrio Lyceo Etruſcarum Literarum Publ. Profeſſor.

Attenta ſupradicta relatione

Imprimatur
Horatius de Mazzeis Vic. Gen.

DOminus Joſeph Cajetanus Moniglia J. U. D. Publicus in Florentina Univerſitate Caeſarearum Inſtitutionum Lector, & in Florentina Nobilium Academia Philoſophiae Moralis Profeſſor, videat pro S. Off. & referat.

Mag. Fr. Joſeph Maria Peſenti de Bergomo, Min. Conv. Vic. Gen. S. Off. Flor.

Reverendiſs. Pater Inquiſit. Gener.

LIbrum hunc, cui Titulus eſt, *Monumentum, ſive Columbarium Libertorum, & Servorum Liviae Auguſtae, &c.* ab eruditiſſimo Viro compoſitum, ac doctiſſimis celeberrimi Viri notis illuſtratum, jubente P. V. Reverendiſs. attente, jucundeque perlegi; & non ſolum in eo nihil inveni, quod Catholicae Religioni, probiſque moribus adverſetur, verum, & eximiae copiam eruditionis, lectioniſque omni in arte verſatae multiplicem, ditiſſimumque theſaurum ſuſpexi. Quamobrem praelo digniſſimum cenſeo, & Antiquitatis illuſtrandae ſtudioſis ornatui, ac ducumento futurum.

Joſephus Cajetanus Moniglia Publ. in Flor. Univ. Caeſ. Inſtit. & in Flor. Nobil. Acad. Juriſprud. & Phil. Mor. Lector.

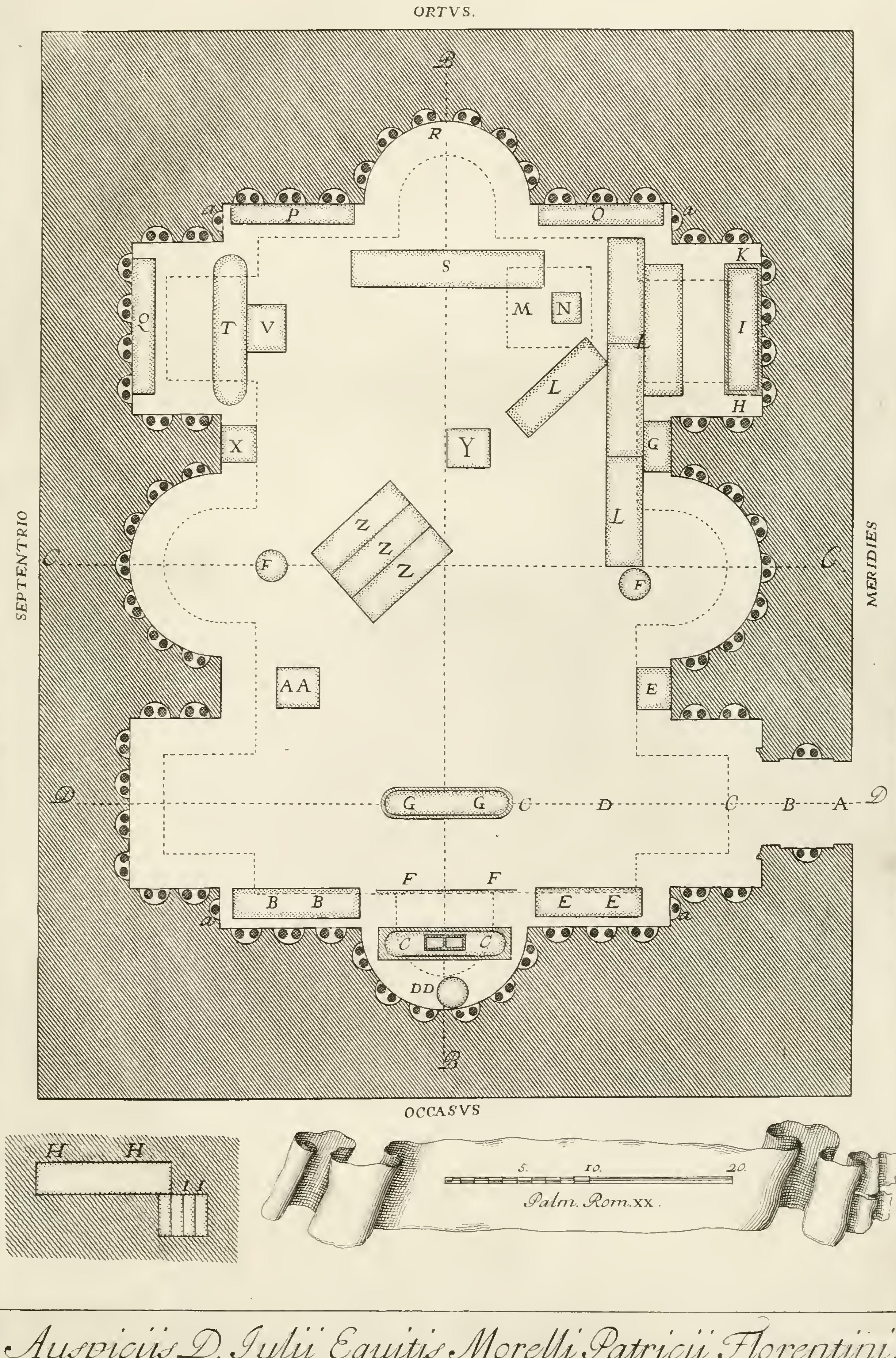
Attenta ſupradicta relatione imprimatur
M. F. Joſeph Maria Peſenti de Berg. Min. Conv. Vic. Gen. S. Off. Flor.

Ph. Bonarota S. R. C. Aud.

ad pag 65.

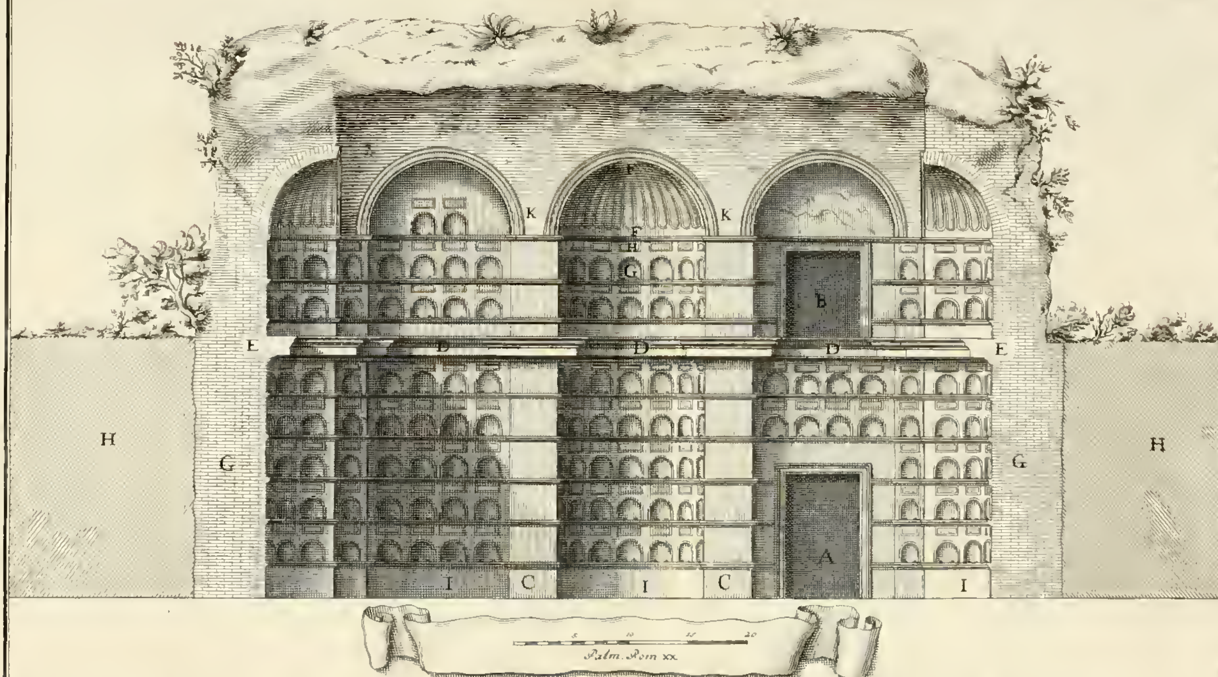

Auſpiciis Reuerendiſſ.^mi P. M. F. Saluatoris ASCANIO Ord. Praed Catholici Hiſpaniarum Regis ad Mag Etr. Ducem Ablegati

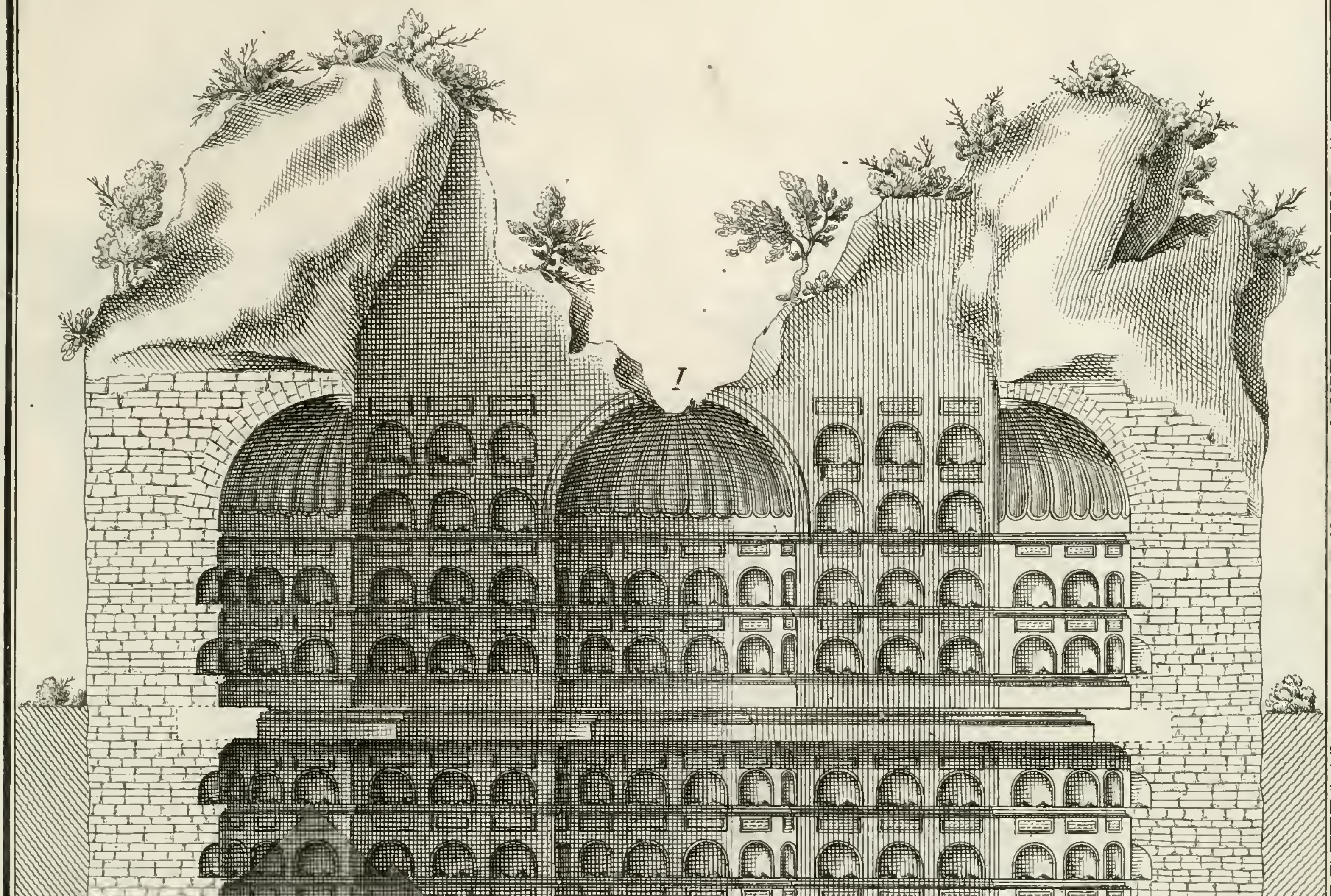

Auſpiciis D. Iulii Equitis Morelli Patricii Florentini.

Tab. III.

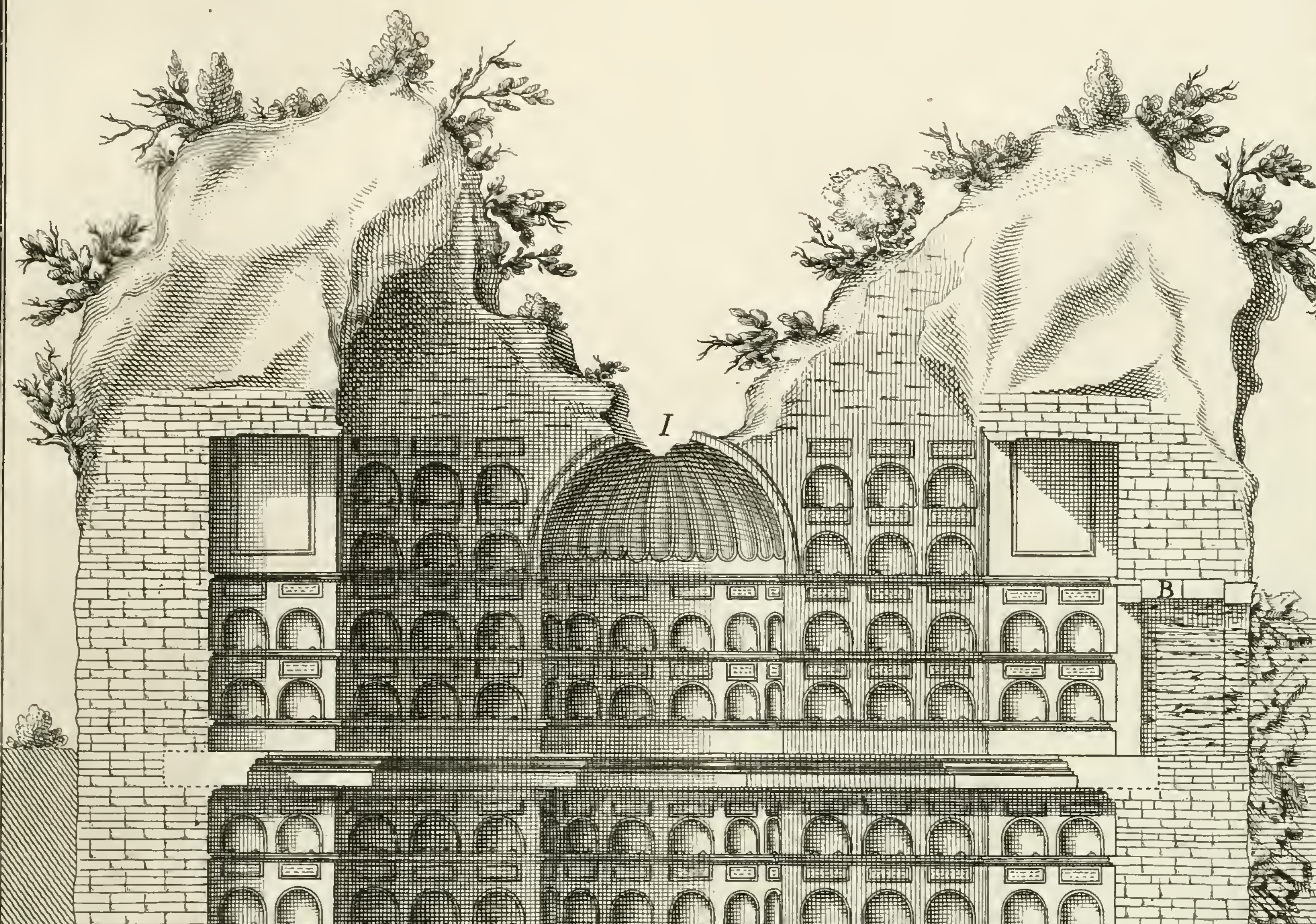

Auspiciis D. Bindi Ferdinandi de Bonaparte I. C. et Vicarii Gen. Miniatensis.

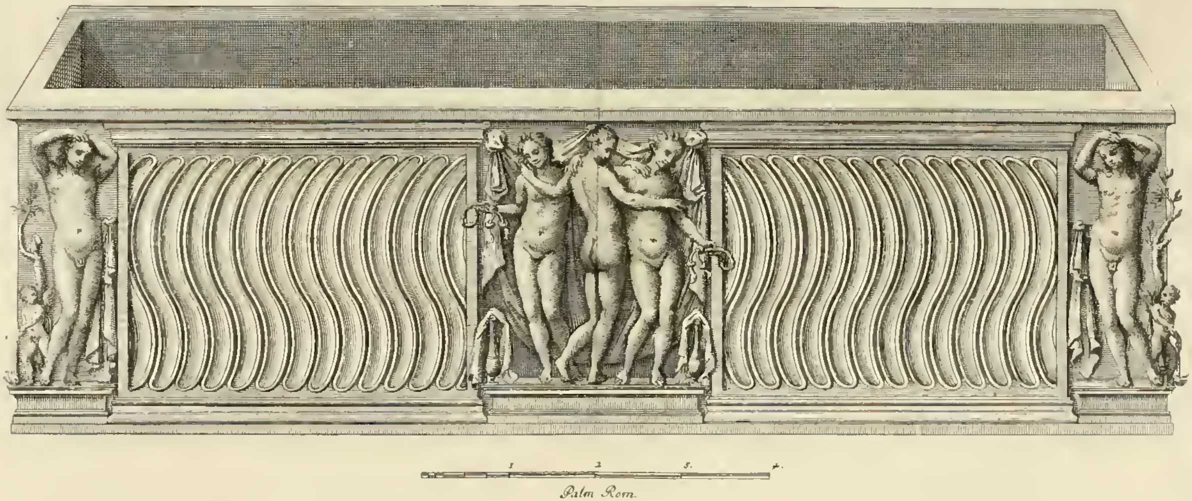
Auspiciis D. Hermolai Piſani Patricii ac Senatoris Veneti

Tab. V.

Auſpiciis D. Iacobi Superantii Sebaſtiani
Proc. Fil. Laurentii Eq. et Proc. Nep.
Patricii Veneti.

Tab. VI

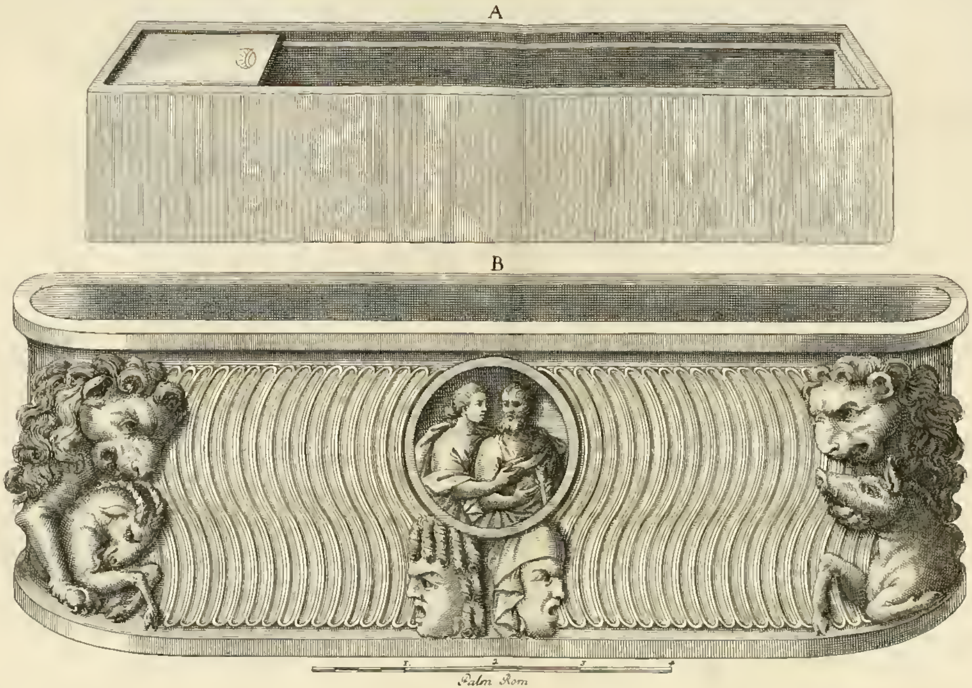
Auſpiciis D. Thomae Dereham de Dereham Magnae Britanniae Baronetti. Regiae Societatis Socii.

Tab VII.

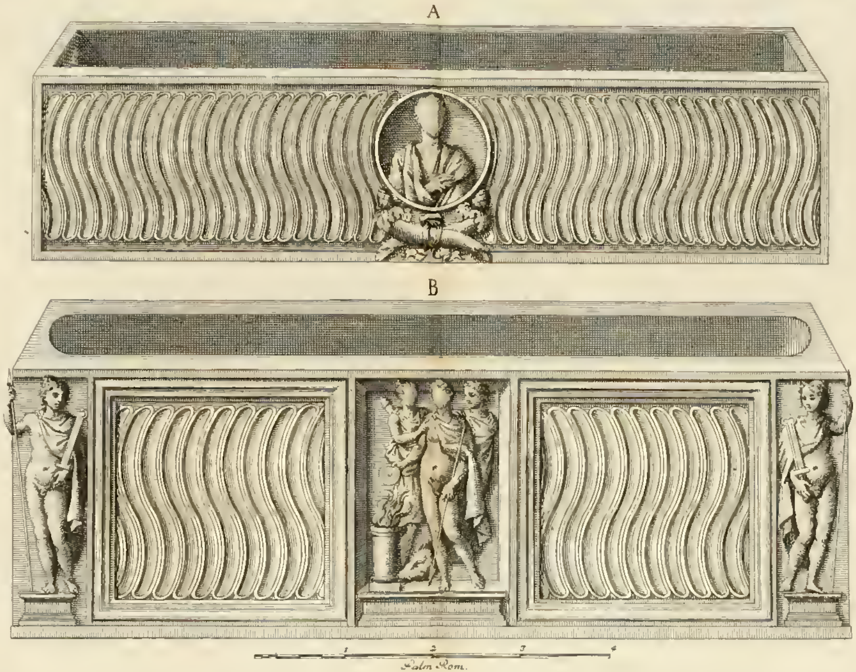
Auspiciis D. Iohannis Baptistae Comitis Casottii Canonici Pratens.
Ecclesiae Imprunetanae P. Design.

Tab VIII

Auſpiciis D. Philippi Martelli Patricii Florentini

Tab. IX.

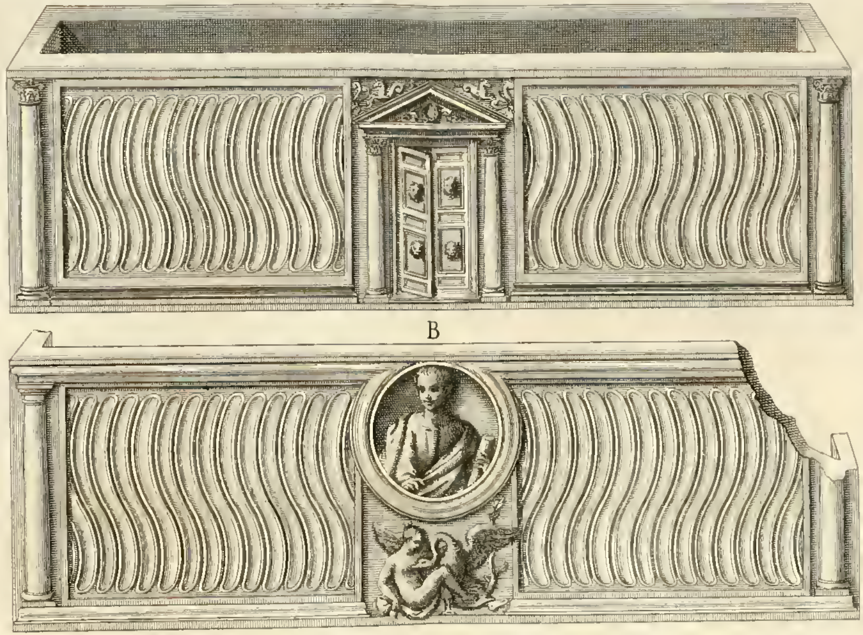

Auspiciis D. Camilli Antonii Co. Senatoris Buccaferrei Patricii Bononiensis.

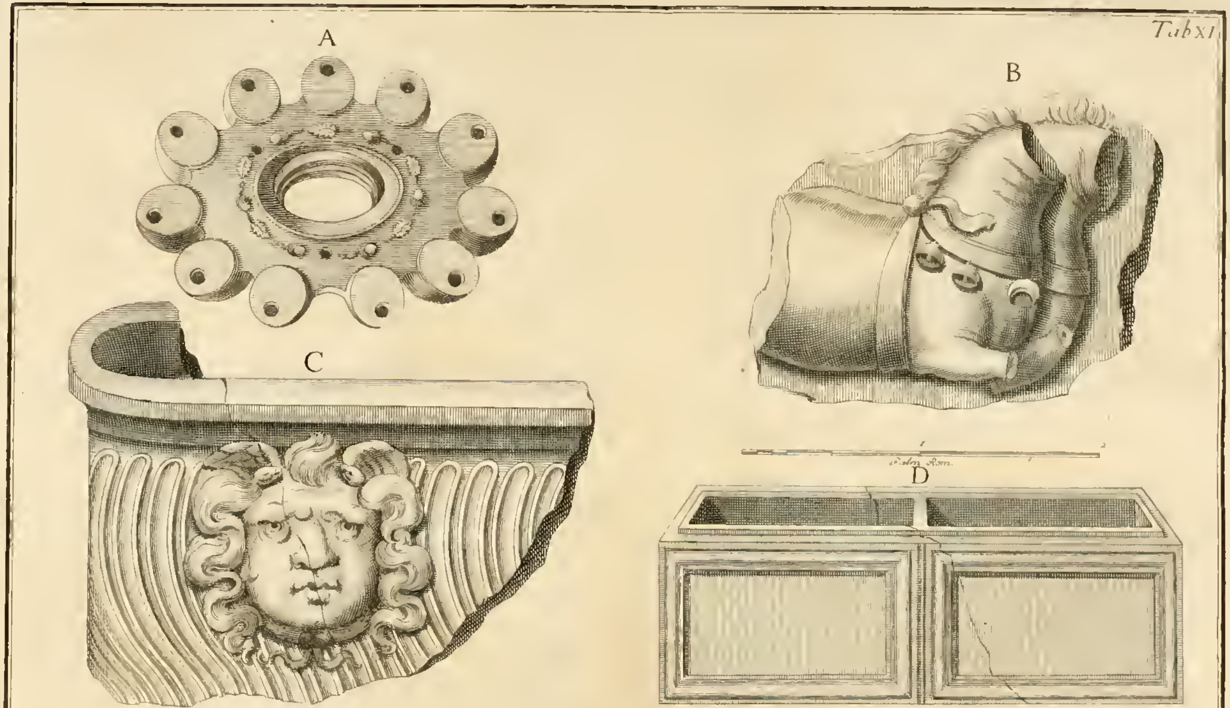
Tab. X.

A

B

Auſpiciis D. Octavii Mariae Abbatis Dini Patricii Florentini.

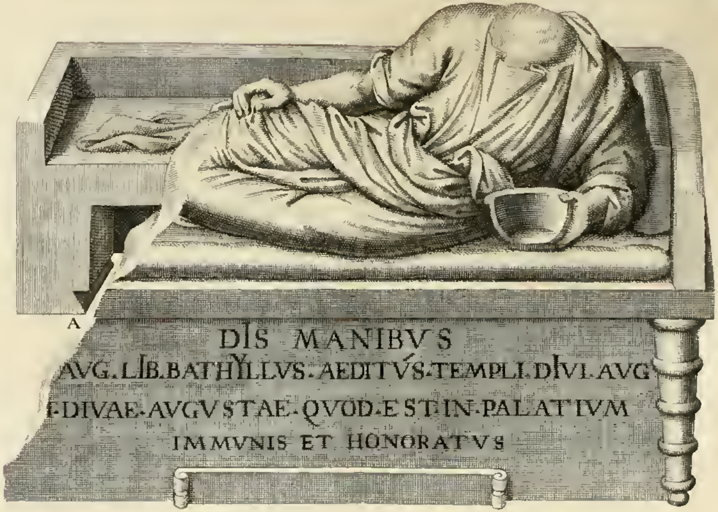
Auſpiciis D. Gregorii Baiulivi Redii Patricii Arretini

Auspiciis D. Abbatis Cursi de Riccis Patricii Florentini

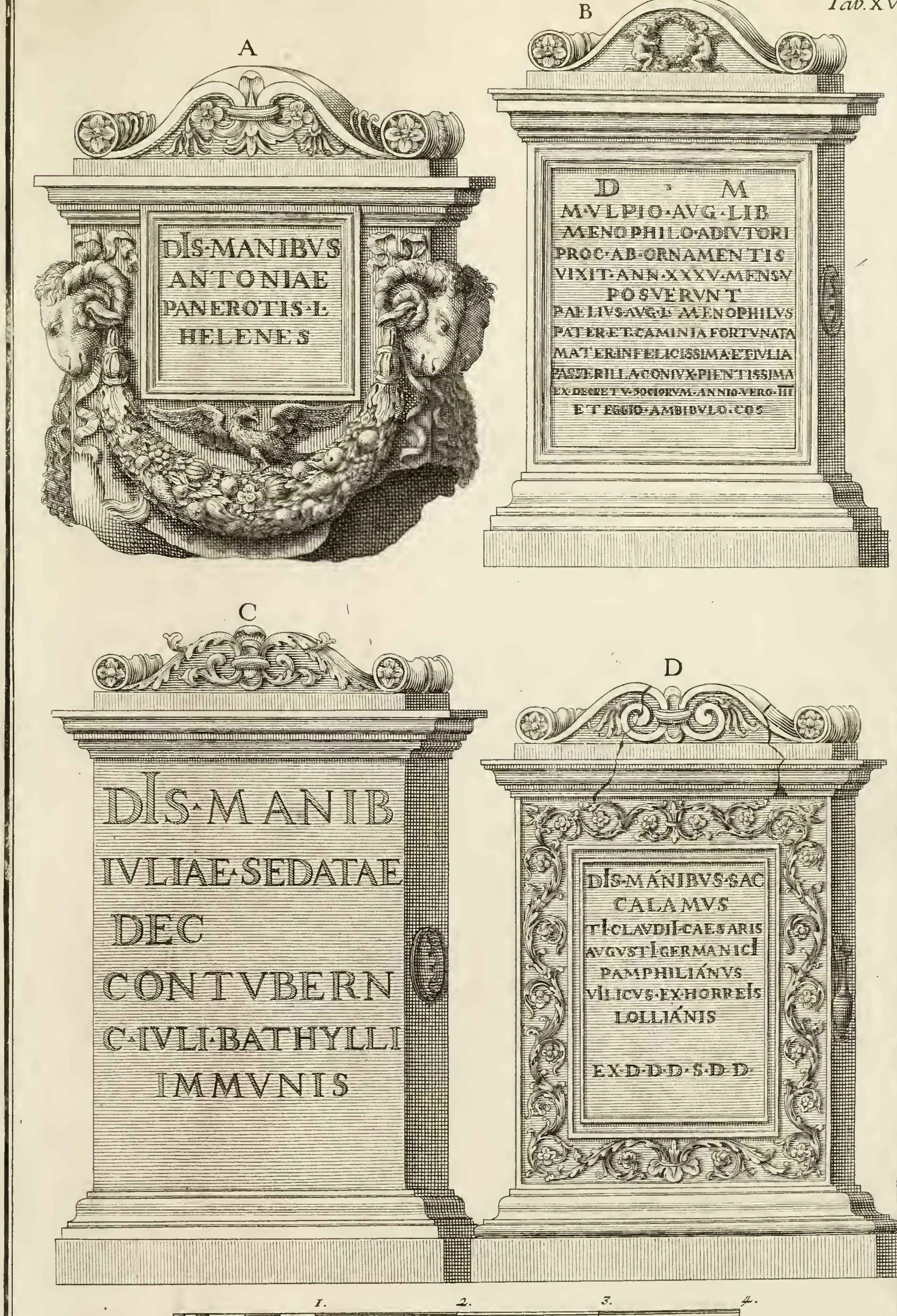
Auſpiciis D. Petri Philippi Equitiſ Strozzi, Caroli Thomae Fil. Patricii Florentini.

1 2 3

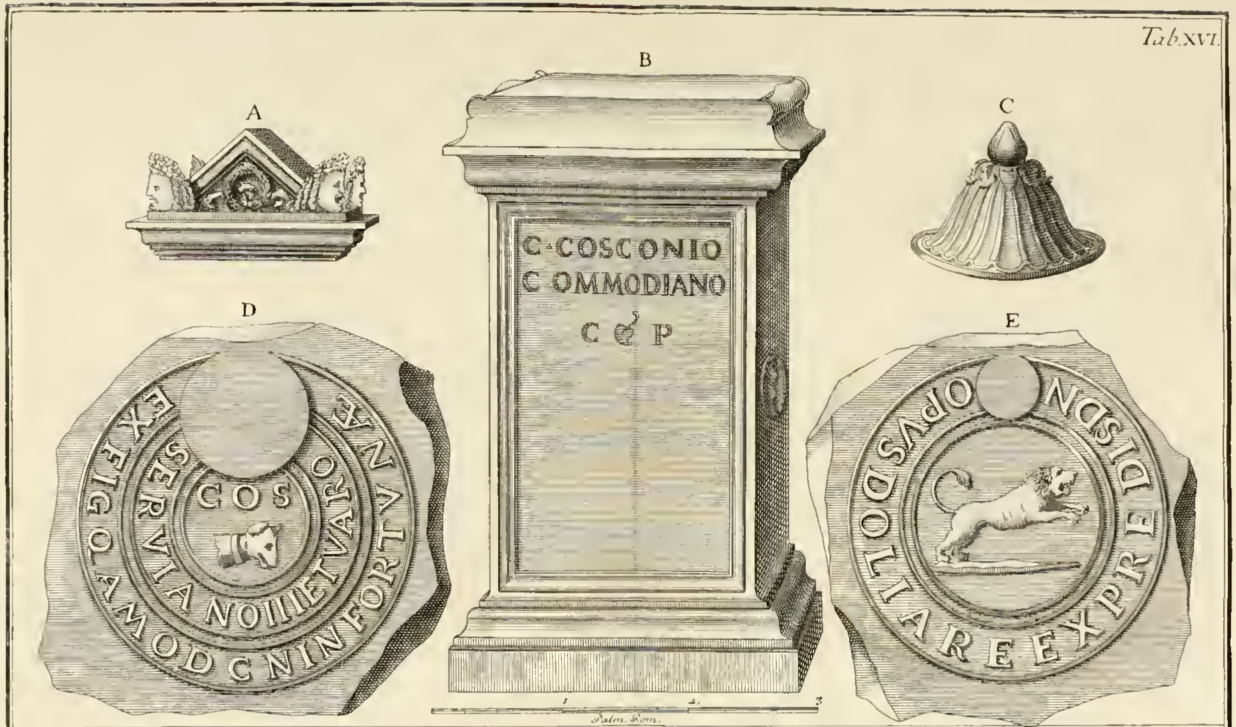
Palm. Rom.

Auſpiciis R.mi P. M. Gerardi Capaſsii Flor. Theologi, et Exgeneralis Ordinis Seruorum B. M. Virginiſ

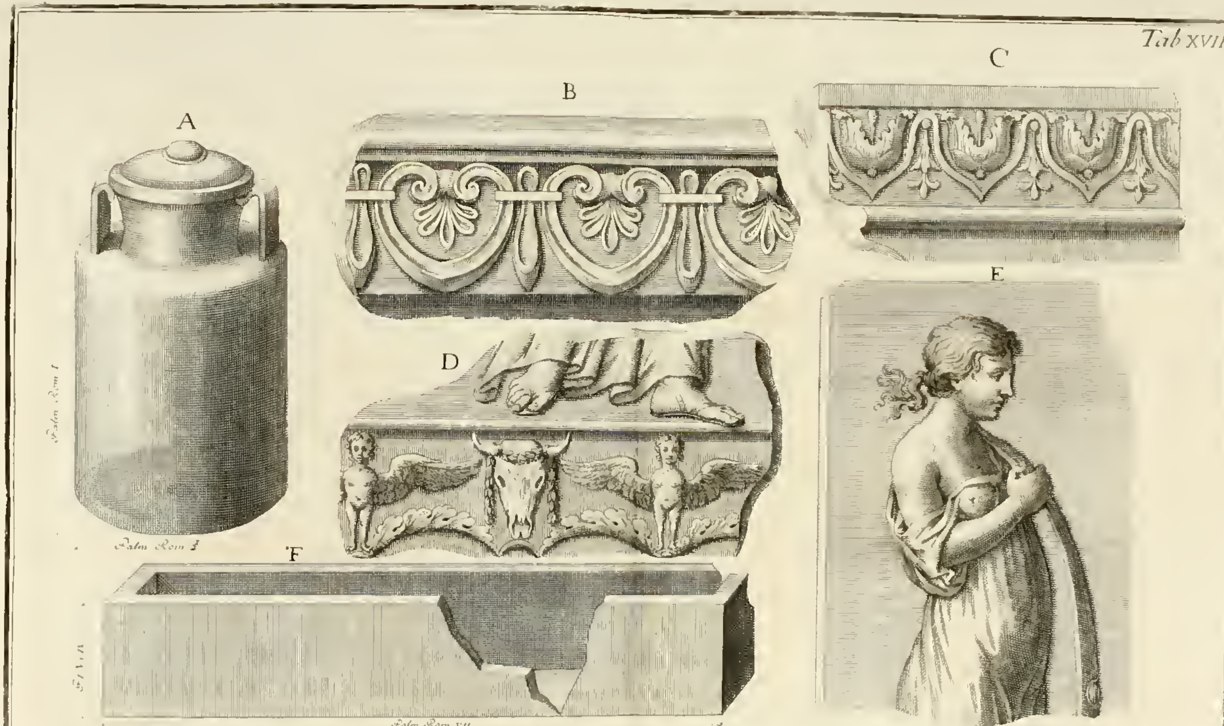

Auſpiciis D. Cerchii Dominici Cerchii, Senatoris, Equitis, et Patricii Florentini

Tab. XVI.

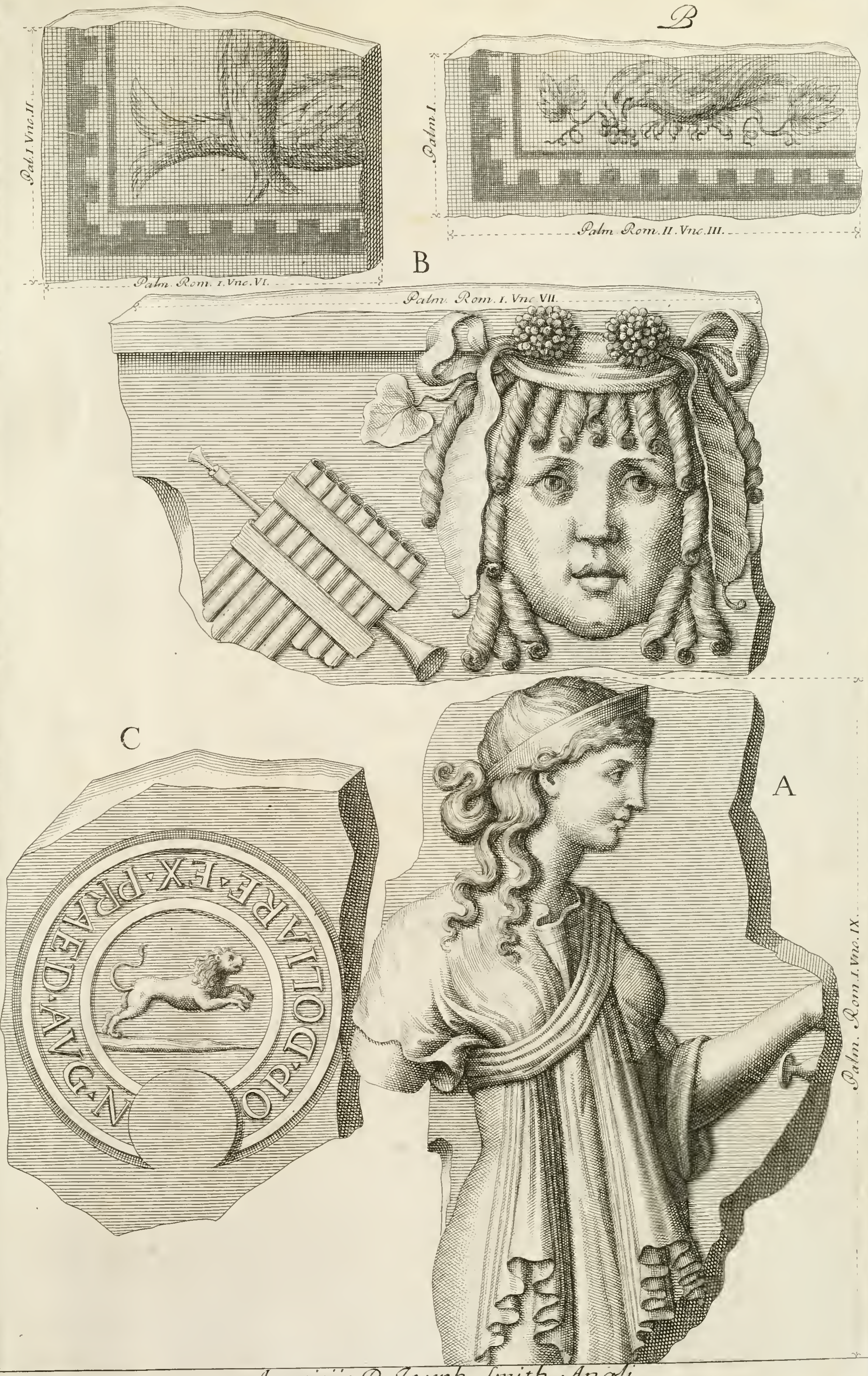
Auspiciis D. Dantis Catellini A Castilione, Marchionis, Equitis, et Patricii Florentini.

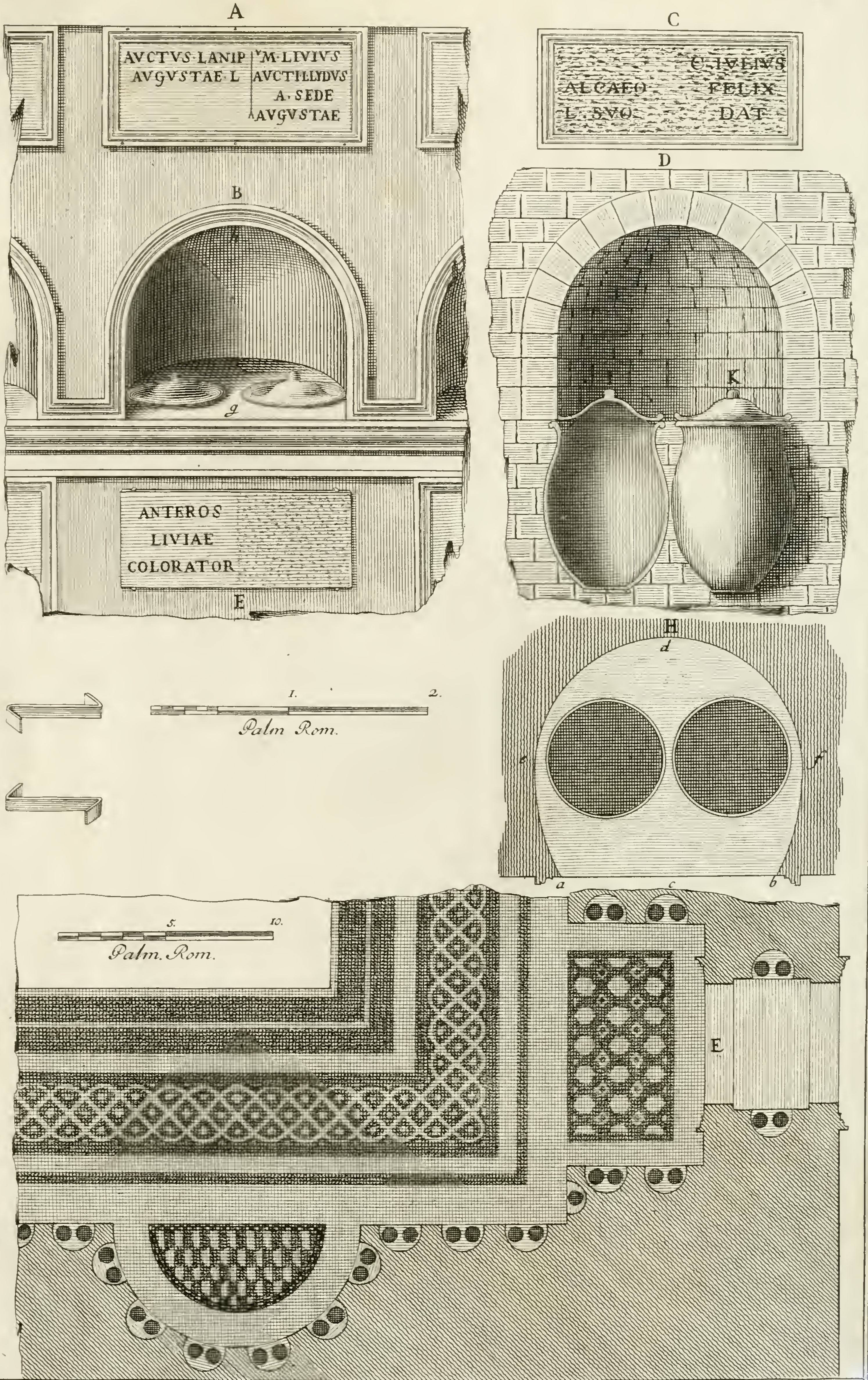
Auſpiciis D. D. Praepoſitorum Bibliothecae Roncioniae Pratenſi

Auspiciis D. Francisci Senatoris Gondii, Patricii Florentini.

Auſpiciis D. Joſeph Smith Angli.

Auſpiciis D. Joseph Bondelmonti Franciſci M.re Eq. Fil. Patricii Florentini

Special 84-B
folio 13261